Lloyd C. Douglas

CĂMAŞA LUI CRISTOS

VOLUMUL I

Traducere de Jul. Giurgea

Editura MOLDOVA

Lloyd Douglas

Cămaşa lui Aristos

Dedicată ca dovadă de apreciere lui Hazel McCann, care s-a întrebat ce s-a ales de CĂMAŞA LUI CRISTOS.

Marcellus, un ofițer roman, câștigă la zaruri cămașa lui Cristos. În scurt timp, pornește în căutarea adevărului despre cămașa Nazarineanului - o preocupare care îl va conduce către rădăcinile și esența creștinismului și va înfățișa cititorului, în culori vii, lumea Romei antice.

O poveste mereu actuală, despre aventură, credință și iubire, despre năzuințele adânci ale sufletului, dar și despre mântuirea lui.

De-a lungul acestei aventuri, atât Marcellus, cât și cititorul sunt siliți să-și analizeze credința și să-și evalueze standardele după care și-au trăit viața.

Primele însemnări despre **Cămaşa lui Christos** sunt cuprinse în **Noul Testament** şi au fost scrise de cei patru evanghelişti: **Matei**, **Marcu**, **Luca** şi **Ioan**.

Cea mai completă şi mai convingătoare descriere îi aparţine lui Ioan (XIX, 23-24), care menţionează că la piciorul Crucii, după ce şi-au împărţit celelalte veşminte, soldaţii romani au tras la sorţi, pentru a nu tăia în bucăţi „*cămaşa cea fără cusătură*".

La începutul secolului IV, în anul 326, Sfânta Elena, mama împăratului Constantin al Bizanţului, a plecat în Palestina, în căutarea unor mărturii ale vieţii şi patimilor Mântuitorului. Ea a găsit Sfânta Cruce şi Cămaşa lui Christos - dovezi magice ale existenţei lumeşti a lui Iisus.

Astăzi, **Cămaşa lui Christos** este păstrată în relicvariul Mănăstirii din Argenteuil (Franţa) - loc de sfânt pelerinaj şi semn de netăgăduit că Mântuitorul se află printre noi.

„***Cămaşa lui Christos***", romanul lui Lloyd C. Douglas a rămas de-a lungul anilor un besteller absolut, tipărit în zeci de milioane de exemplare, ediţia de faţă fiind cea completă şi definitivă.

Lloyd Cassel Douglas (1877 - 1951) trecuse de cincizeci de ani când şi-a început cariera de scriitor, după ce a fost ani la rând pastor luteran. Şi-a dobândit faima internaţională cu romanele ***Obsesia*** (1929) şi ***Cămaşa lui Cristos*** (1942).

CAPITOLUL I

Din pricină că n-avea decât cincisprezece ani şi era preocupată de gândul de a creşte, intermitenţele ei de gândire mai adâncă erau scurte şi nu prea dese; totuşi în dimineaţa aceasta se simţea copleşită de răspunderi.

Aseară maică-sa, care numai rareori vorbea cu ea despre probleme mai complicate, decât cel mult avantajul de a fi cu mâinile curate şi sufletul liniştit, îi vorbise între patru ochi despre urmările probabile ale îndrăzneţelor declaraţii făcute ieri de tatăl ei în Senat; şi Lucia simţindu-se măgulită de încrederea ei, îi răspunsese cu toată convingerea că fără îndoială prinţul Gaius nu va avea posibilitatea să reacţioneze.

Dar, după ce plecase la culcare, Lucia începuse să se alarmeze. Fără îndoială Gaius va putea trece cu vederea ieşirile violente ale tatălui ei împotriva extravaganţelor şi abuzurilor comise de guvernul său, în cazul când n-ar fi avut şi înainte de asta pricină să fie nemulţumit de familia Gallio. Totuşi mai exista o pricină de nemulţumire, pe care n-o cunoştea nimeni afară de ea însăşi... şi de Diana. De aici înainte toţi vor trebui să fie cu toată băgarea de seamă, căci altfel vor avea motive să se aştepte la grave nemulţumiri.

În dimineaţa aceasta păsărelele se treziră foarte devreme. Încă nu se obişnuise cu zburdălnicia şi ciripitul lor, căci se întorseseră mai devreme decât aveau obiceiul. Primăvara sosise şi se statornicise înainte de sfârşitul lunii februarie. Când se trezi, constată imediat că neliniştea cu care se culcase seara trecută este încă prezentă şi nu s-a

risipit din sufletul ei, unde scurma stăruitoare, exact ca o durere de dinţi.

Se îmbrăcă fără să facă zgomot, ca să nu trezească pe Tertia, care dormea în alcovul de alături - după ce se va trezi se va speria, văzând că patul stăpânei sale este deşert - apoi îşi încheie sandalele şi apucă în lungul admirabilului mozaic colorat care ducea din camera ei de dormit într-un salon, de aici în lungul coridorului spre scara impunătoare care cobora în atrium şi de aici ieşi în peristil, unde se opri şi-şi făcu mâna punte deasupra ochilor ca să se apere de lumina puternică a soarelui.

De un an încoace sau poate chiar de mai demult, Lucia era conştientă că este mai înaltă şi că s-a dezvoltat neobişnuit de repede, dar aci în peristilul pavat cu faianţă se simţea întotdeauna lipsită de importanţă şi foarte mică. Tot ce se găsea împrejurul ei în acest peristil o determina să se simtă mică: coloanele înalte de marmură pe care se sprijinea tavanul, impunătoarele statui, încremenite în tăcerea demnităţii lor, în largul pajiştei bine îngrijite, şi şuviţele argintii ale havuzului care repezea în sus apa proaspătă. Oricât ar îmbătrâni, în mijlocul acestui spaţiu ea se va simţi întotdeauna ca un copil.

Cum era să se simtă mai matură, când trecu în lungul plăcilor colorate, prin faţa lui Servius, al cărui obraz era tot atât de bătucit şi vărgat de creţuri adânci ca şi pe vremea când ea abia se putea ţine pe picioare, îi făcu un semn cu mâna şi zâmbi, drept răspuns la salutul grav al bătrânului slujitor care-şi apropie lancea de fruntea brăzdată, şi trecu înainte spre pergola acoperită cu vrejuri de viţă, din celălalt capăt al terenului patru-unghiular.

Aici îşi încrucişa braţele pe balustrada de marmură care domina grădinile în formă de terase, boschetele, dulbina pavată cu plăci de mozaic şi de unde se deschidea o impresionantă vedere asupra oraşului şi a fluviului, apoi se întrebă dacă va fi necesar să vorbească şi cu Marcellus. Fireşte, fratele ei se va revolta şi, dacă va încerca să intervină, cu siguranţă gestul lui va agrava şi mai mult situaţia; dar cineva din familie trebuia să fie informat

despre relaţiile de acum dintre ei şi Gaius, înainte de a se expune şi altor primejdii. Probabil, îşi zicea Lucia, cu fratele ei nu va avea ocazia să vorbească între patru ochi decât foarte târziu în timpul zilei, deoarece în ajun Marcellus plecase de acasă şi cu siguranţă lipsise toată noaptea, fiind la banchetul tribunilor militari, aşa că nu se va trezi înainte de amiază. Dar va trebui sa hotărască imediat ce va face. În clipa aceasta îşi zise că ar fi fost mult mai bine ca în timpul verii să fi mărturisit lui Marcellus ce s-a întâmplat.

Sunetul stins al unor sandale o făcu să se întoarcă în loc. Decimus, şeful slujitorilor casei, se apropia împreună cu cele două gemene dm Macedonia, care pe palmele mâinilor ridicate în sus aduceau tăvile de argint.

— Stăpâna doreşte, întrebă Decimus şi se înclină adânc, să i se servească prânzul aici?

— De ce nu? răspunse Lucia distrată.

Decimus spuse ceva celor două fete, care se grăbiră să întindă masa, în timpul cât Lucia le urmărea mişcările graţioase, cu zâmbetul pe buze şi cu aceeaşi curiozitate ca şi când ar fi urmărit zbenguiala a doi fluturaşi. Amândouă erau drăguţe şi ceva mai în vârstă decât ea, deşi nu erau atât de înalte; erau sprintene şi îndemânatice şi se asemănau una cu alta ca două boabe într-o păstaie. Lucia le vedea pentru prima dată în exerciţiul slujbei, căci fuseseră cumpărate abia săptămâna trecută. Probabil Decimus, care se ocupa cu instruirea lor, îşi zisese că acum sunt capabile să se prezinte în faţa stăpânilor. Va fi interesant să le urmărească cum îşi fac datoria, deoarece tatăl ei îi spusese că au fost crescute într-o casă de oameni prosperi şi probabil astăzi se întâmpla pentru prima dată să servească la masă. Fără a îndrăzni să ridice privirea spre tânăra fată pe care o simţeau că le urmăreşte, continuară să se mişte repede şi fără să facă cel mai mic zgomot. Amândouă sunt extrem de palide, îşi zise Lucia, probabil din cauză că au stat vreme îndelungată captive în cala galerei de sclavi care le-a adus.

Una dintre slăbiciuni, şi principala lui extravaganţă, era să cumpere sclavi de valoare. Familia Gallio n-avea prea

mulţi în serviciul ei, deoarece senatorul era convins că este vulgar şi primejdios să te împresori de pâlcuri de sclavi care nu au altceva de lucru decât să mănânce, să umble încruntaţi şi să unelteasscă, îşi alegea sclavii cu aceeaşi grija ca şi atunci când cumpăra câte o statuie inimoasă sau alte obiecte de artă. Pe el nu-l interesau licitaţiile publice. Dar când se întorcea câte o legiune dintr-o expediţie militară făcută în regiuni civilizate, ofiţerii care conduceau armata aveau obiceiul să informeze pe unii dintre prietenii lor bogaţi că au câţiva sclavi cu educaţie; bătrânul Gallio cobora în port în ajunul licitaţiei, îi examina, îi întreba despre trecutul lor, îi alegea şi, dacă se întâmpla să găsească vreunul pe care ar fi fost dispus să-l ia în casa sa, oferea un preţ. Nu spunea niciodată membrilor familiei sale ce preţ a plătit pe un sclav, dar se ştia despre el că în astfel de cazuri n-are obiceiul să fie parcimonios.

Majoritatea prietenilor lor aveau neîntrerupte nemulţumiri din pricina sclavilor care-i slujeau; tocmai de aceea erau obligaţi mereu să-i schimbe, să-i vândă şi să cumpere alţii. Tatăl ei însă numai rareori se întâmpla ca să se debaraseze de vreunul, dar şi atunci numai din cauză că un sclav a maltratat pe altul, datorită neînsemnatei autorităţi ce o avea asupra lui. În felul acesta pierduseră acum un an o admirabilă bucătăreasă. Minna se purta grosolan şi crud faţă de ajutoarele de la bucătărie; le copleşea de invective şi le bătea. I se atrăsese atenţia în câteva rânduri asupra urmărilor. Apoi s-a întâmplat că într-una din zile a pălmuit pe Tertia. O clipă Lucia se gândi la bucătăreasa aceasta şi se întrebă unde o fi acum. În orice caz Minna ştia cum trebuie pregătite turtele cu miere.

Trebuia să admiţi că tatăl ei este un bun judecător al firii omeneşti. Evident, sclavii nu puteau să fie în întregime oameni; dar unii dintre ei nu se deosebeau prea mult de oameni. Cum este Demetrius de pildă, care tocmai acum trecea printre coloanele peristilului, cu pasul sprinten şi măsurat. Tatăl ei îl cumpărase pe Demetrius acum şase ani şi-l dăruise lui Marcellus cu ocazia celei de a şaptesprezecea aniversări. Ce zi memorabilă fusese

aceasta, când toţi prietenii lor se adunaseră în Forum, ca să-l vadă pe Marcellus -care se bărbierise pentru prima dată în viaţa sa - cum iese din rânduri ca să-şi primească toga albă! Cornelius Capito şi tatăl ei ţinuseră cuvântări, apoi îi puseseră toga pe umeri. Se simţise atât de mândră şi era atât de fericită, încât inima îi bătea în piept ca un ciocan şi o ustura în gât, deşi ea nu avea mai mult de nouă ani şi nu prea înţelegea această ceremonie, doar cel mult că de aici înainte Marcellus va trebui să se poarte ca un bărbat, dar uneori, când se întâmpla ca Demetrius să nu fie prin apropiere, uita şi el cum trebuie să se poarte.

Lucia îşi ţuguie buzele frumoase şi pline, apoi zâmbi gândindu-se la relaţiile dintre ei; Demetrius, deşi cu doi ani mai vârstă decât Marcellus, era extrem de respectuos şi niciodată nu-şi uita situaţia lui de sclav; Marcellus era încruntat şi demn, dar uneori uita de rolul lui de stăpân şi devenea absurd, încercând să se poarte faţă de el ca faţă de un prieten intim. În astfel de momente Luciei îi făcea plăcere să-l urmărească cu toată atenţia, căci situaţia era plină de haz. Fireşte, cam aceleaşi erau şi relaţiile dintre ea şi Tertia; dar asta i se părea cu totul altceva.

Demetrius venise din Corint, unde tatăl său - un armator bogat - făcuse prea pe faţă politica opoziţionistă. Dezastrul familiei lui Demetrius venise pe neaşteptate şi fusese complet. Pe tatăl său l-au executat, pe cei doi fraţi ai săi mai în vârstă i-au dăruit noului legat din Ahaia, maică-sa îşi ridicase viaţa, iar pe Demetrius, care era înalt, cu înfăţişare frumoasă şi atletică, îl aduseseră la Roma, încărcat de lanţuri, deoarece tânărul acesta era nu numai un sclav preţios, dar şi primejdios.

Lucia îşi mai aducea aminte de ziua aceea cu o săptămână înainte de aniversarea lui Marcellus, când tatăl ei îi spusese maică-si că acum un ceas a cumpărat un sclav corintian. Ea rămăsese profund impresionată, dar în acelaşi timp şi speriată.

— Un timp va trebui să fie tratat cu toată bunăvoinţa, spunea bătrânul Gallio, în drumul până la Roma s-au purtat faţă de el fără nici o cruţare. Paznicul său mi-a spus că va fi

mai bine să dorm cu un pumnal sub pernă, până când corintianul acesta se va mai linişti. Se spune că ar fi bătut grav pe unul dintre paznicii săi, şi evident aceştia s-au purtat faţă de el fără nici un fel de milă, deşi primiseră ordine să-l aducă la Roma teafăr şi sănătos. Am constatat că sunt foarte mulţumiţi că pot scăpa de el.

— Nu-ţi dai seama c-ar putea să fie primejdios? întrebase soţia lui speriată. Gândeşte-te la primejdiile la care este expus fiul nostru.

— Aceasta este o chestiune care îl interesează numai pe Marcellus, răspunsese tatăl ei. Va fi datoria lui să-i câştige încrederea şi credinţa acestui tânăr. Şi cred că va reuşi. Demetrius n-are nevoie de altceva, decât să fie tratat aşa cum se cuvine. Nu se aşteaptă să fie alintat. Este sclav şi-şi dă seama de situaţia în care se găseşte, deşi i se pare nesuferită, dar se va supune unei discipline omenoase.

Tatăl ei continuase să le spună că, după ce a plătit banii ce i s-au cerut ca preţ şi a semnat documentele, s-a dus el însuşi ca să-l scoată pe Demetrius din celulă, iar după ce au ajuns pe chei i-a scos cătuşele lanţurilor de pe mâini cu cea mai mare grijă, deoarece acestea îi intraseră în carne şi începuseră să sângereze.

— Am apucat apoi înaintea lui, continuase bătrânul, fără să mă mai întorc să văd dacă mă urmează. Plecasem cu cariga şi Aulus mă aştepta la câţiva metri mai departe de poarta Appia. Hotărâsem să-l iau cu mine, dar după ce ne-am apropiat de carigă mi-am zis că va fi mai bine să-i explic cum va putea ajunge până la vila noastră, venind pe jos.

— Singur! exclamase soţia sa. Nu eşti de părere că procedeul tău a fost imprudent?

— Da, răspunse tatăl ei, dar în nici un caz atât de imprudent ca atunci când i-aş fi adus cu mine înlănţuit, în calitate de captiv. Era liber să fugă şi mi-am zis că nu strică să-i dau posibilitatea să aleagă dacă preferă să trăiască în casa noastră sau să hotărască el însuşi de soarta care-l va aştepta de aici înainte. Am constatat imediat că gestul meu l-a făcut să se mai însenineze puţin la obraz. M-a întrebat în greceşte şi într-un fel foarte îngrijit, ceea ce dovedeşte că

este un tânăr cu educaţie: „Şi după ce voi ajunge la vila dumneavoastră domnule, ce voi avea de facut?" l-am spus să-l întrebe de Marcipor, care-i va spune ce va avea de făcut. A dat din cap şi a început să învârtească încet lanţurile ruginite cu cătuşele pe care i le desprinsesem de pe mâini. „Aruncă-le!”, i-am spus eu, şi urcându-mă în carigă m-am întors acasă.

— Nu cred că vei mai avea ocazia să-l revezi, declară soţia sa, dar în aceeaşi clipă, ca răspuns la cuvintele ei, Marcipor apăru în cadrul uşii.

— Stăpâne, a sosit un tânăr corintian, zise Marcipor, care era şi el din Corint. Spune că face parte dintre sclavii casei noastre.

— Afirmaţia este întemeiată, răspunse bătrânul Gallio, mulţumit de ştirea pe care i-o adusese. L-am cumpărat azi dimineaţă. Va fi în serviciul fiului meu, dar deocamdată Marcellus nu trebuie să afle despre darul acesta pe care i l-am facut. Hrăneşte-l bine, trimite-l să facă baie şi dă-i haine curate. A stat închis vreme îndelungată.

— Grecul a şi făcut baie, stăpâne, răspunse Marcipor.

— Foarte bine, încuviinţă stăpânul. Asta înseamnă c-ai fost prevăzător.

— Eu, stăpâne, nu am nici un amestec în afacerea asta. Coborâsem în grădina de la celălalt capăt şi tocmai eram ocupat cu supravegherea noului boschet de trandafiri, când a apărut grecul acesta. După ce mi-a spus cum îl cheamă şi că aparţine casei noastre, a dat cu ochii de piscină...

— Nu cumva vrei să spui c-a îndrăznit să întrebuinţeze piscina noastră drept baie? întrebă soţia patricianului.

— Îmi pare foarte rău, dar totul s-a întâmplat atât de repede, încât nu l-am mai putut împiedica. Grecul s-a repezit într-un suflet şi din fugă şi-a scos hainele de pe el şi a sărit în apă. Îmi pare rău că s-a întâmplat aşa. Apa va fi scursă imediat şi vom curăţa piscina cu cea mai mare grijă.

— Foarte bine, Marcipor, încuviinţă bătrânul. Dar să nu-l certi, ci îl vei preveni să nu mai repete acest gest. Apoi, după ce Marcipor s-a depărtat, a început să râdă.

— Ar fi trebuit să ştie că n-are voie să procedeze în felul acesta, declarase maică-sa.

— Fără îndoială ştia, răspunse bătrânul Gallio, dar n-am nici un motiv să-l condamn. Se vede că era grozav de murdar şi, văzând atâta apă într-un loc, n-a mai ştiut ce face vreme de câteva clipe;

În orice caz este cert, îşi zise Lucia, că Marcipor nu s-a purtat sever faţă de Demetrius, deoarece începând chiar din ziua aceea l-a tratat ca şi când ar fi fost propriul său fiu. De fapt intimitatea dintre ei era atât de strânsă, încât sclavii pe care-i cumpăraseră mai târziu întrebau de multe ori dacă nu cumva Marcipor şi Demetrius sunt înrudiţi.

În clipa aceasta, Demetrius ieşi din nou din casă şi se apropie în lungul aleii pavate, venind spre pergola. Lucia se întrebă care o fi motivul că se apropie. Imediat după aceea se opri în faţa ei şi aşteptă să-i facă semn dacă poate vorbi.

— Da, Demetrius, despre ce este vorba?

— Tribunul, începu el cu demnitate, trimite surorii sale cele mai bune urări de sănătate şi fericire şi o roagă să accepte să prânzească împreună.

Lucia se îmbujoră la obraz, dar se reculese imediat şi-i răspunse:

— Spune stăpânului dumitale că soră-sa va fi încântată şi mai spune-i - adăugă ea pe un ton mai puţin ceremonios - că prânzul se va servi aici, în pergola.

După ce Demetrius se înclină adânc în faţa ei şi, se întoarse să plece, Lucia trecu pe lângă el şi păşi înainte pe aleea pavată. Sclavul o urmă de la cuviincioasă distanţă. După ce ajunseră destul de departe, ca să nu-i poată auzi nimeni, se întoarse spre el şi se opri.

— Cum se face că s-a trezit atât de devreme? întrebă ea pe un ton care nu era nici perpendicular, nici oblic, ci de-a dreptul orizontal. N-a fost la banchet?

— Tribunul a participat la acest banchet, răspunse Demetrius. Probabil tocmai din pricina asta este atât de nerăbdător să vă vorbească.

— Te rog, Demetrius, nu cumva să-mi spui c-a intrat din nou în vreo încurcătură, zise fata şi încercă să-l privească în lumina ochilor, dar sclavul coborâse pleoapele.

— Dacă va fi cazul, răspunse el cu prudentă, presupun că tribunul va prefera să vă vorbească fără ca sclavul său să fie de faţă. Pot să mă retrag acum?

— Fără îndoială dumneata ai fost acolo, continuă Lucia. Şi când Demetrius dete din cap în semn afirmativ îl întrebă: Prinţul Gaius a fost de faţă? Demetrius se înclină din nou şi fata continuă cu glasul puţin tremurat: Ai... a fost... ai avut prilej să constaţi dacă era bine dispus?

— Foarte bine dispus, încuviinţă Demetrius, până în momentul când a adormit la masă.

— Era beat? întrebă Lucia şi strâmbă uşor din nas.

— Se poate, răspunse Demetrius îngândurat, dar eu nu am căderea să vă dau această informaţie.

— Prinţul s-a purtat amabil faţă de fratele meu? stărui Lucia.

— Cu nimic mai amabil decât de obicei, răspunse Demetrius şi, schimbându-şi greutatea de pe un picior pe altul, întoarse capul şi se uită spre uşă.

Lucia oftă nemulţumită, clătinând din cap şi-şi ţuguie buzele.

— Demetrius, dumneata ai obiceiul să devii uneori foarte ursuz.

— Ştiu, admise el cu părere de rău. Îmi daţi voie să mă retrag? Stăpânul ar putea...

— Sigur că da, ripostă Lucia. Dar grăbeşte-te! Se întoarse în loc şi cu paşi mărunţi se îndreptă din nou spre pergola. Fără îndoială aseară s-a întâmplat ceva, căci altfel Demetrius n-ar avea această atitudine enigmatică.

În mod instinctiv Decimus înţelese că tânăra sa stăpână este nemulţumită, aşa că se feri din calea ei. Gemenele, care terminaseră cu aşezarea mesei, se opriseră una lângă alta şi aşteptau ordine. Lucia se apropie de ele.

— Cum vă cheamă? întrebă ea, cu glasul uşor marcat de nemulţumirea de adineaori.

— Pe mine mă cheamă Elena, răspunse una dintre ele cu sfială. Pe soră-mea o cheamă Nesta.

— Ea nu poate să vorbească?

— Vă rog, stăpână... este înspăimântată.

Pleoapele cu gene lungi ale ochilor lor tremurară uşor când o văzură că se apropie, şi se uitară la ea speriate, dar fără să se mişte, îşi petrecu câte o mână sub bărbia fiecăreia şi ridicându-le în sus, le zâmbi uşor şi le spuse:

— Să nu vă fie frică. Eu n-am intenţia să vă muşc, zise ea, şi, ca şi când ar fi mângâiat o păpuşă, începu să se joace cu şuviţele de păr scăpate de sub scufiţa Elenei. După aceea se întoarse spre Nesta şi-i desfăcu brâul apoi i-l înnodă cu cea mai mare grijă. Amândouă fetele erau cu ochii plini de lacrimi. Nesta îşi şterse ochii cu dosul mâinii.

— Ei, haide-haide, nu începe să plângi, în casa aceasta nu vă va supăra nimeni, în aceeaşi clipă abandonă tonul de alintare întrebuinţat faţă de ele şi declară cu mândrie: Aparţineţi senatorului Marcus Lucan Gallio. A plătit un preţ mare pentru voi... din pricină că sunteţi fete de valoare şi, pentru că sunteţi de valoare, nimeni nu vă va maltrata... Decimus, strigă ea, întorcând capul peste umăr, poartă de grijă ca acestor fete drăguţe să li se dea câte o tunică nouă; să fie albe şi cu galoane de corale. Apoi una după alta le apucă de mâini şi le examina cu atenţie: sunt curate, declară ea, şi foarte frumoase. E foarte bine. Apoi se întoarse spre Decimus: poţi să te retragi. Ia şi gemenele cu tine. Vor aduce mâncarea. Fratele meu va prânzi aici, împreună cu mine. Nu va fi nevoie să te mai întorci.

Decimus nu-i fusese niciodată Luciei prea simpatic; nu pentru c-ar fi avut motive să se plângă de el, căci era un slujitor desăvârşit; aproape exagerat de respectuos, un respect ca de gheaţă din care nu lipsea decât foarte puţin pentru a se confunda cu nemulţumirea. Lucia constatase că este mult mai uşor să te înţelegi cu sclavii aduşi din ţări depărtate decât cu cei autohtoni. Decimus se născuse la Roma şi se găsea în serviciul familiei lor cu mult înainte de ziua de care ea-şi putea aduce aminte. Avea o slujbă de încredere; el se ocupa de cumpărăturile pentru hrana

zilnică, stătea de vorbă cu negustorii, vizita pieţele, întâmpina caravanele străine care aduceau din mari depărtări articole exotice şi mirodenii; era un bărbat foarte priceput care-şi vedea, de treburile lui, nu scotea o vorbă şi se purta cu demnitate, dar cu toate acestea între ei nu era altceva decât un străin.

Faţă de Decimus nu se putea să te simţi atât de atras ca faţă de bătrânul şi credinciosul Marcipor, care era întotdeauna blând şi binevoitor. El conducea afacerile familiei de vreme atât de îndelungată, încât probabil cunoştea mai multe amănunte în legătură cu domeniile lor decât stăpânul său.

După ce Lucia îl concedie, Decimus se înclină cu gravitate şi se îndreptă în partea unde era casa: mersul lui ţeapăn trăda dezaprobarea acestui episod, care era un fel de înfrângere a disciplinei în care el credea şi o exercita cu toată severitatea. Cele două macedonene zâmbiră, arătându-şi dinţii mărunţi, şi luându-se de mână plecară fără să mai aştepte să li se dea ordin. Lucia strigă după ele şi le opri.

— Ia veniţi încoace, porunci ea cu glas sever. Fetele se întoarseră şi se opriră speriate în faţa ei. Băgaţi de seamă, continuă Lucia. Când sunteţi în serviciu, trebuie să fiţi serioase. Lui Decimus nu-i place să vă vadă că vă purtaţi în felul acesta.

Se uitară la ea sfioase pe sub genele lungi şi buzele Luciei tresăriră de un zâmbet îngăduitor care făcu să le strălucească ochii.

— Acum puteţi pleca, adăugă ea, şi glasul îi deveni din nou poruncitor.

Aşezându-se pe banca de marmură din faţa mesei, le urmări cu privirea cum merg drepte ca două săgeţi pe urma lui Decimus, legănându-şi capul la fiecare pas şi imitând în mod desăvârşit mişcările făcute de şeful personalului casei. Luciei îi veni să râdă.

— Ia te uită, murmura ea. Pentru purtarea aceasta ar merita să fie bătute. Apoi cu totul pe neaşteptate deveni gravă şi, încruntând din sprâncene, îşi examina vârfurile

flexibile ale sandalelor. Peste câteva clipe trebuia să sosească Marcellus. Până unde va putea merge cu mărturisirile - dacă în general îi va spune ceva - referitor la neplăcuta aventură ce o avusese cu Gaius? Dar, firește, înainte de toate va trebui să afle ce incident penibil s-a întâmplat aseară la banchetul tribunilor.

— Bună dimineaţa, fetiţă dragă! zise Marcellus şi, trecându-i mâna sub bărbie, îi prăvăli capul pe spate şi o sărută zgomotos între sprâncene, apoi îi răscoli părul, în timpul cât Bambo, câinele ciobănesc cu părul negru, o amuşina de zor şi vârgălea din coadă.

— Jos! Amândoi! porunci Lucia, în dimineaţa aceasta eşti neobişnuit de exuberant, tribune Marcellus Lucan Gallio. Credeam că seara trecută ai fost la o serbare.

— O, surioară... şi ce serbare! Marcellus ridică mâna şi cu degetele îşi pipăi capul frumos, acoperit cu părul tăiat scurt şi în inele, apoi făcu o strâmbătură de durere. Ai toate motivele să fii mulţumită că nu eşti tribun şi că nu vei putea fi niciodată. A fost o noapte lungă şi frumoasă.

— Judecând după pungile pe care le ai sub pleoape, îmi vine să cred că a fost şi umedă. Ia spune-mi şi mie ce s-a întâmplat... sau spune-mi cel puţin partea de care-ţi mai poţi aduce aminte. Lucia feri câinele care se aşezase pe banca de marmură şi Marcellus se aşează confortabil alături de ea. Apoi începu să râdă cu greutate, aducându-şi aminte de scena din ajun.

— Mi-e teamă că mi-am făcut familia de ruşine. Numai zeii ar putea să ştie ce se va întâmpla de aici înainte. Prinţul mersese prea departe pentru a mai putea înţelege, dar sunt sigur că înainte de terminarea acestei zile se va găsi cineva care să-l informeze.

Lucia se plecă spre el speriată, îi puse mâna pe genunchi şi încercă să se uite în ochii lui tulburi..

— Vorbeşti despre Gaius? întrebă ea cu glasul sugrumat. Haide, Marcellus, spune-mi ce s-a întâmplat?

— E vorba despre un poem, îngână el, o odă: o odă lungă, plicticoasă şi nesăbuit de tâmpită, scrisă anume pentru această ocazie de bătrânul senator Tuscus, care a

ajuns la limita senilităţii unde timpul şi eternitatea încep să se confunde...

— Mi se pare că nici tu nu mai ai mult până să ajungi la această limită, îl întrerupse Lucia. Nu s-ar putea să te grăbeşti puţin?

— Te rog, nu mă zori, fată nerăbdătoare, răspunse Marcellus. Mă simt foarte şubred. Cum ţi-am spus, o odă interminabilă, concepută de bătrânul Tuscus pentru a-şi da importanţă şi care a fost citită de fiul său Antonius, care şi el simte nevoia de bunăvoinţa prinţului căruia îi dedicaseră acest elogiu ditirambic.

— Cred că el s-a simţit plăcut impresionat de această adulaţie, zise Lucia, şi fără îndoială asistenţa l-a aplaudat. Mai ales tu şi Tullus.

— Tocmai aveam intenţia să-ţi vorbesc şi despre efectul pe care l-a făcut, adăugă Marcellus cu greutate. Vreme de patru ceasuri mâncărurile şi băuturile au fost aduse fără întrerupere la masă: am avut şi muzică de alămuri, cu intermitenţe de jonglerii şi vrăjitorii - nu-i vorbă, destul de proaste - câteva discursuri lungi şi plicticoase şi mi se pare chiar o scenă pugilistică. Se făcuse târziu. Cu mult înainte ca Antonius să se fi ridicat în picioare, crede-mă, dragă surioară, dacă cei care am fost la acest banchet am fi fost liberi să facem ce ne trage inima, ne-am fi întins pe canapele şi am fi adormit. Îndrăzneţul Tullus, de sănătatea căruia te interesezi cu atâta solicitudine, era aşezat în faţa mea pe cealaltă parte a mesei şi dormea ca legănat.

— Pe urmă v-a citit oda, stărui Lucia nerăbdătoare.

— Da, pe urmă ne-a citit oda. Şi pe măsură ce Antonius continua să ne debiteze elucubraţiile părintelui său, glasul lui mi se părea că se pierde tot mai departe, trăsăturile obrazului îi deveneau din ce în ce mai tulburi, apoi glasul cadenţat a început să se stingă, ochii mă usturau şi pleoapele mi se îngreuiaseră...

— Marcellus, pentru numele zeilor nemuritori, continuă! strigă Lucia.

— Stai liniştită, fetiţo. Astăzi nu sunt în stare să mă gândesc cu repeziciune. Sunt convins că de aici înainte voi

deveni plictisitor pentru întreagă viaţa mea. Mi se pare că oda aceasta a schimbat ceva în structura mea cerebrală, în sfârşit, după ce mă bătuse la cap un timp care mi s-a părut o veşnicie, am încercat să mă reculeg şi, ridicându-mă în picioare, m-am uitat la distinşii prieteni dimprejurul meu. Aproape toţi adormiseră, afară de cei aşezaţi împrejurul mesei de onoare, care încleştau din dinţi ca să-şi poată stăpâni râsetele; Quintus, nesuferitul frate al lui Antonius, se aprinsese la obraz din cauza revoltei. Eu nu-l pot suferi pe obraznicul acesta şi el cunoaşte sentimentele mele de mai demult.

— Dar cu Gaius ce este? ţipă Lucia cu atâta violenţă, încât câinele ciobănesc de lângă ea începu să mârâie. Ce ai făcut de l-ai jignit pe Gaius?

Marcellus începu să râdă, strâmbându-se din pricina durerilor ce le simţea în ţeastă, apoi dete drumul unui hohot de râs isteric.

— Dacă gloriosul prinţ ar fi adormit cu bărbia dublă proptită în piept, liniştit şi cuviincios - cum dormeau şi devotaţii lui prieteni - nenorocitul tău frate ar fi putut suporta această situaţie. Dar prinţul nostru îşi prăvălise capul adânc pe spate. Gura lui - care nu este deloc plăcută la vedere - era larg deschisă. Limba îi scăpase din gură şi nasul plin de negi îi tresărea la fiecare respiraţie şuierătoare. Sala banchetului era tot atât de liniştită ca şi un cimitir şi nu se auzea nimic altceva decât declamaţia lui Antonius şi sforăitul lui Gaius, care se luaseră la întrecere.

— Este revoltător!

— Calificativul acesta este prea blând, draga mea soră. Ar fi bine să dai mai multă atenţie valorii cuvintelor pe care le întrebuinţezi. Ei bine... În momentul fatidic când Antonius tocmai ajunsese la apogeul ditirambilor scrişi de tatăl său, adresând prinţului o diatribă la auzul căreia ar fi roşit chiar zeii din muntele Parnas: „Gaius, izvor nesecat de cunoştinţe! Gaius cu ochii luminaţi de flacăra divină! Când buzele lui Gaius se întredeschid, de pe ele picură înţelepciunea şi dreptatea”... draga mea soră, am simţit că se apropie ceva inevitabil, nu ca un fel de strănutat pe care

nu ţi-l poţi stăpâni, ci un uriaş hohot de râs. Nu vreau să afirm că am zâmbit şi că zâmbetul am încercat să mi-l ascund în dosul mâinii: mi-am lăsat capul pe spate şi am început să râd de se cutremura sala. Un hohot sălbatic, întocmai ca râsul unui nebun. Aducându-şi aminte de scena aceasta, Marcellus începu să râdă din nou, cu o veselie care-i cutremura tot trupul. Crede-mă, cu râsul meu am trezit pe toţi cei de la masă... afară de Gaius.

— Marcellus!

Se opri subit, datorită tonului speriat al surorii sale şi uitându-se la ea îi văzu obrazul palid şi sever, ridicat spre el.

— Ce este, Lucia? Nu te simţi bine? întrebă el.

— Sunt speriată! răspunse ea cu glasul stins.

Îi petrecu braţul împrejurul mijlocului şi fata îşi plecă fruntea pe umărul lui.

— Linişteşte-te, Lucia, căci nu avem nici un motiv să ne temem, murmură el. A fost o imprudenţă din partea mea să te sperii cu vorbele acestea. Credeam că vei face haz de ceea ce-ţi voi spune. Evident, Gaius va fi nemulţumit când va afla ce s-a întâmplat; cu toate acestea nu va îndrăzni să-l pedepsească pe fiul lui Marcus Lucan Gallio.

— Bine, dar tu nu ştii că tatăl nostru l-a criticat în faţa Senatului nu mai departe decât ieri? Tu n-ai aflat încă?

— Fireşte c-am aflat. Dar părintele nostru este destul de puternic pentru a se putea păzi, răspunse Marcellus, aproape cu prea multă încredere pentru a putea fi convins de temeinicia acestei afirmaţii.

Urmă o lungă tăcere înainte ca soră-sa să înceapă să vorbească, îi simţi trupul tremurând în strânsoarea braţului său.

— Dacă ar fi vorba numai despre asta, zise ea cu glasul domolit, probabil ar trece cu vederea. Dar tu l-ai jignit. Ori afară de asta el este demult supărat pe mine.

— Pe tine! Marcellus o apucă de umeri şi încercă s-o privească în adâncul ochilor. Şi de ce să fie Gaius supărat pe tine?

— Îţi aduci aminte că vara trecută Diana, mama ei şi eu am fost invitate la palatul din Capri... şi în timpul acesta Gaius a venit să-l viziteze pe împărat?

— Da, îmi aduc. Continuă! răspunse Marcellus. Ce s-a întâmplat? Ce ţi-a spus? Ce a făcut?

— A încercat să-mi facă o declaraţie de dragoste.

— Animalul acesta respingător! ţipă Marcellus şi sări în picioare. Îi voi smulge limba ticăloasă din gură. Îi voi scoate ochii cu propria mea mână. De ce nu mi-ai spus până acum?

— Motivul mi l-ai dat tu singur chiar acum, răspunse Lucia abătută. Mă temeam că-i vei smulge limba din gură şi-i vei scoate ochii cu propria ta mână. Dacă fratele meu ar fi fost un tânăr sfios şi lipsit de curaj, i-aş fi spus imediat. Dar fratele meu este vornic, curajos şi neînfricat. Acum, după ce i-am spus, va încerca să ucidă pe Gaius, şi fratele meu, pe care eu îl iubesc atât de mult, va fi condamnat la moarte, şi tot aşa cred că va fi condamnat şi tatăl meu. Mama va fi expulzată sau va fi arestată; averea noastră o vor confisca şi...

— Mama ce a zis despre întâmplarea asta? o întrerupse Marcellus.

— Nu i-am spus nimic.

— De ce nu i-ai spus? Ar fi trebuit să-i spui... imediat.

— Ea la rândul ei ar fi spus tatălui nostru. Ori asta ar fi fost tot atât de primejdios ca şi când m-aş fi plâns fratelui meu.

— Ar fi trebuit să te plângi împăratului! ţipă Marcellus. Tiberiu nu este un model de virtute, dar cred c-ar fi întreprins numaidecât ceva. El nu ţine prea mult la Gaius.

— Nu fi caraghios! Bătrânul acela aproape nebun? Probabil ar fi avut din nou una dintre obişnuitele lui crize de furie şi ar fi insultat pe Gaius de faţă cu toată lumea; pe urmă s-ar fi liniştit şi ar fi uitat cu totul ce s-a întâmplat. Gaius însă n-ar fi uitat. Tocmai de aceea am preferat să nu fac nici o mişcare. Nimeni nu ştie ce s-a întâmplat - afară de Diana.

— Diana! Dacă ţi-ai dat seama că secretul tău este atât de primejdios, cum de ai putut să-l divulgi acestei Diana, care este abia o fetiţă?

— Pentru că şi ea se temea de el şi a înţeles motivul pentru care eu nu vreau să rămân singură cu el. Dar trebuie să ştii, Marcellus, că Diana nu este o fetiţă mică. Are aproape şaisprezece ani. Şi te rog să mă ierţi pentru îndrăzneala aceasta, dar va trebui să încetezi de a-i mai răscoli părul şi a o gâdila sub bărbie - când vine la mine în vizită - ca şi când ea ar fi de cinci ani şi tu un moşneag de o sută.

— Îmi pare rău! Nici nu m-am gândit că ea ar putea să se supere din pricina acestor alintări inocente. Până acum m-am gândit la ea ca la un copil, exact cum mă gândesc şi la tine.

— Ei bine, cred c-a sosit momentul să-ţi dai seama că Diana nu mai este un copil. Dacă o supără mângâierile tale, asta se întâmplă nu pentru că ar avea ceva împotriva lor, ci pentru că tu o iei mai mult în joacă. Lucia păru că ezită, apoi continuă cu glasul blând şi uitându-se la obrazul întunecat al fratelui ei: S-ar putea chiar ca mângâierile tale să-i facă plăcere... În cazul când ar avea o semnificaţie. Dar eu cred, Marcellus, că ea se simte jignită când te aude că-i spui „iubita mea”.

— Nu mi-am închipuit că Diana ar putea să fie atât de susceptibilă, murmură Marcellus. De obicei, când nu-i place ceva, nu ezită să-ţi spună, şi pe un ton destul de violent. A fost destul de îndrăzneaţă ca să ceară să-i schimbe până şi numele.

— Marcellus, ea nu putea suferi numele de Asinia, declară Lucia cu îngăduinţă. Numele Diana este mult mai frumos; tu nu eşti de aceeaşi părere?

— Probabil, răspunse Marcellus şi ridică din umeri. Acesta este numele unei zeiţe tâmpite. Numele celor din ginta lui Asinius este nobil şi are o semnificaţie.

— Marcellus, te rog să nu fii nepoliticos, protestă Lucia. Ceea ce vreau eu să-ţi spun este că probabil Dianei i-ar place să-i spui „iubita mea”... În cazul când...

— Nu. cumva vrei să afirmi că mânza asta este îndrăgostită de mine?

— Sigur că este îndrăgostită şi cred că tu trebuie să fii obtuz dacă n-ai băgat de seamă până acum. Haide, stai lângă mine şi linişteşte-te. Prânzul nostru trebuie să sosească numaidecât.

Marcellus se uită distrat în partea unde era casa, apoi făcu ochii mari şi încruntă din sprâncene, ca după aceea să şi-i frece cu pumnii încleştaţi şi să se uite din nou. Lucia îşi ţuguie buzele şi zâmbi maliţioasă.

— Dragă surioară, gemu el, mi se pare că starea în care mă găsesc este mult mai gravă decât mi-am închipuit.

— Nu este deloc, tribune, răspunse Lucia înveselită. Cele care se apropie sunt două.

— Mulţumesc. Vorbele tale mă fac să mă simt mai uşurat. Dar ia să-mi spui: sunt tot atât de inteligente pe cât sunt de frumoase? întrebă el după ce gemenele se mai apropiară.

— Ar fi prea devreme ca să-ţi poţi forma o părere despre ele. Astăzi este prima lor zi de serviciu. Să nu le sperii, Marcellus, căci şi aşa sunt destul de speriate. Până acum n-au fost niciodată în serviciu. Linişteşte-te, Bambo! Vino încoace! Aşază-te la picioarele mele şi să nu mai mârâi.

Îmbujorate la obraz din pricina sfielii, cele două macedonene începură să ridice lucrurile de pe tăvile de argint pe care le aduseseră, prefăcându-se că nici nu bagă de seamă că sunt urmărite cu privirea.

— Sunt foarte drăguţe, nu-i aşa? murmură Marcellus. Unde le-a găsit tata?

— Încetează, Marcellus! îi răspunse Lucia cu glasul stins. Apoi, ridicându-se în picioare, se apropie de balustradă şi fratele ei se luă după ea. Se întoarseră amândoi şi se uitară în partea unde era oraşul. Ce a zis Tullus despre fapta săvârşită de tine? întrebă ea pe neaşteptate.

— Ia spune, zise Marcellus, prefăcându-se că n-a auzit întrebarea ei, nu cumva sclavele acestea două au ceva deosebit de te porţi cu atâta consideraţie faţă de ele?

Lucia clătină din cap fără să se uite la el şi oftă.

— Tocmai mă gândeam adineauri, începu într-un târziu, cum m-aş simţi eu oare dacă aş fi în locul lor? Ochii ei trişti se ridicară şi întâlniră privirea întrebătoare a fratelui ei. Nu este deloc imposibil, Marcellus, ca foarte curând să mă pomenesc şi eu într-o situaţie identică cu a lor... Ţie nu ţi-ar face plăcere, nu-i aşa?

— Ce prostii vorbeşti! îi răspunse el, repezindu-şi vorbele prin colţul gurii. Nu trebuie să dramatizezi situaţia. Nu se va întâmpla nimic. Fii liniştită, căci de asta voi avea eu grijă.

— Cum? întrebă Lucia. Cum crezi că vei avea grijă de asta?

— De, răspunse Marcellus cu oarecare ezitare, ce crezi c-aş putea face altceva decât să merg la reptila aceea respingătoare şi să-i cer iertare?

Lucia păru să se mai liniştească şi întinzând mâna i-o puse pe braţ.

— Te rog să faci pasul acesta! stărui ea. Chiar astăzi! împacă-te cu el, Marcellus! Spune-i c-ai fost ameţit. Cred că asta este adevărat, nu-i aşa? Spune-i ceva anume indicat.

— Aş prefera mai curând să fiu biciuit în piaţa publică.

— Da... ştiu. Şi e foarte probabil că vei fi biciuit. Gaius este un om primejdios şi fii sigur că nu te va ierta.

— Ei, asta-i... ce crezi c-ar putea să facă? Tiberiu nu va da voie fiului său adoptiv, care este imbecil, să pedepsească pe un membru al familiei Gallio. Ştie toată lumea că bătrânul împărat îl dispreţuieşte.

- Da... dar cu toate acestea Tiberiu a consimţit să-l numească regent, datorită stăruinţeîor luiiei, Şi lufia este o femeie care se bucura de multă trecere, Dacă se-va pune problema ca bătrânul împărat să ia partea familiei Gallio împotriva lui Gaius, femeia aceasta vicleană îi va împuia urechile, aşa că bietul de el va fi în stare să facă orice pentru a avea linişte. Prin urmare nu-mi vine să cred că el ar putea fi cie partea noastră, lulia nu va ezita să recurgă la toate mijloacele de care dispune.

— Scorpia aceea bătrână... Marcellus se opri tocmai la timp, pentru a nu întrebuinţa o expresie vulgară.

— Gândeşte-te bine ce faci, zise Lucia pe un ton ca şi când s-ar fi simţit mai liniştită. Haide să prânzim. Apoi te vei duce la Gaius şi vei înghiţi hapul acesta amar. Să nu fii zgârcit cu laudele faţă de el. Magul este-l, căci un om ca el este susceptibil faţă de orice adulaţie. Spune-i că este bărbat frumos, că în întreg imperiul nu se găseşte nimenea care să fie mai înţelept decât el. Spune-i că este divin! Dar fii cu băgare de seamă, nu cumva să pufneşti de râs în faţa lui. Gaius ştie de mai demult că-ţi place să faci glume.

Fiind hotărât să primească sfatul surorii sale. Marcellus era nerăbdător să-şi îndeplinească această datorie şi să termine cu ea pentru totdeauna. Prudenţa îi spunea c-ar fi bine să solicite prinţului o audienţă, pe calea obişnuită, şi apoi să aştepte să-i fixeze o zi care să-i convină, dar, simţindu-se tot mai neliniştit de situaţia în care se găsea, luă hotărârea să nu ţină socoteală de eticheta) curţii şi să încerce să vadă pe Gaius fără să-i fi dat întâlnire înainte. Dacă puţin înainte de amiază va apărea la palat, ar putea avea norocul să stea de vorbă singur cu prinţul înainte ca cei interesaţi să-l poată informa despre scena petrecută noaptea trecută.

La ora zece, înviorat de o baie fierbinte şi de vigurosul masaj tăcut de Demetrius, după care urmă un salt în bazinul cu apa rece, tribunul se întoarse în apartamentul său şi, după ce se îmbrăcă cu gnjă, coborî la parter. Văzând că uşa bibliotecii este larg deschisă, se °pri ca să salute pe părintele său, pe care nu-l mai văzuse de ieri. Senatorul, elegant şi cu părul alb, era aşezat la birou şi scria ceva. Ridica privirea, dete din cap, zâmbi uşor şi pofti pe Marcellus să intre.

— Fiule, dacă astăzi eşti liber, mi-ar face plăcere să vii cu mine, sa vedem o pereche de iepe aduse din Hispania.

— Mi-ar face plăcere, tată, dar nu eşti de părere că tot atât de bine le-am putea vedea şi mâine? Am ceva important de făcut şi acest ceva nu poate fi amânat.

În glasul tribunului se simţi un fel de nelinişte care determină pe părintele său să se uite cu atenţie la el.

— Cred că nu este vorba despre nimic grav, zise Gallio, şi-i făcu semn spre un scaun din apropierea biroului.

— Să sperăm că nu va fi, răspunse Marcellus şi se aşeză pe braţul lat al scaunului, oscilând între nehotărâre şi îndemnul de a-i mărturisi adevărul.

— Atitudinea ta, declară tatăl său cu înţeles, trădează un fel de nelinişte. Nu am câtuşi de puţin intenţia să mă amestec în chestiuni care te privesc numai pe tine. Dar probabil aici va fi cazul ca să intervin în interesul tău, nu-i aşa?

— Cred că nu va fi nevoie să intervii, dar în orice caz îţi mulţumesc. Apoi ezită o singură clipă şi, lăsându-se pe scaun, obrazul său grav se întoarse spre distinsul său părinte. Dacă ai timp de pierdut aş putea să-ţi explic despre ce este vorba.

Gallio dete din cap şi, lăsând stilul din mână, îşi împreună braţele şi proptindu-se pe birou se uită la el ca şi când ar fi vrut să-l îndemne. Fiul său îi povesti în toate amănuntele scena petrecută în timpul banchetului, fără să-i ascundă nimic şi fără să se dezvinovăţească. La un moment dat era gata să-i pomenească şi de grijile pe care şi le face Lucia în legătură cu incidentul său, dar după aceea renunţă, zicându-şi că ceea ce a spus părintelui său va fi tocmai de ajuns sa suporte dintr-o dată. La urmă îi mărturisi că are intenţia să meargă la Gaius şi să-i ceară iertare. Senatorul, care până acum îl ascultase în tăcere şi fără să-l întrerupă, de data asta clătină cu violenţă din capul albit şi protestă.

— Nu se poate! Apoi îşi îndreptă trupul şi repetă de câteva ori la rând cu toată energia: Nu... pentru nimic în lume! Nu se poate să faci aşa ceva!

Mirat de această erupţie violentă a tatălui său, căci Marcellus se aşteptase să-l aprobe, îl întrebă:

— Adică de ce să nu se poată, tată?

— Cel mai prost mijloc de a restabili bunele relaţii cu un prieten pe care l-ai jignit este să te duci la el şi să-i ceri iertare, zise Gallio şi, ferindu-şi scaunul uriaş, se ridică în picioare şi-şi îndreptă trupul, cu aceeaşi demnitate ca şi când ar fi vrut să ţină un discurs: Chiar în împrejurările cele

mai favorabile, cum ar fi cazul cu un prieten, înjositoarea situaţie în care te găseşti, când te crezi obligat să-i ceri iertare, poate duce la o concluzie tocmai contrară celei la care te aştepţi. Dacă prietenul interesat pretinde să-i ceri iertare, aceasta totuşi nu-l va putea mulţumi şi prietenia lui nu merită să te străduieşti ca să o păstrezi. În cazul lui Gaius, ar fi fatal să-i ceri iertare; de astă dată nu ai de-a face cu un bărbat de onoare, ci cu un ticălos. Pentru un om ca el, generozitatea este dovadă de slăbiciune, şi apelând la generozitatea lui ar însemna să-l jigneşti din nou. Gaius are toate motivele să-şi teamă puterea. Or, în faţa unui bărbat care se frământă tară încetare din pricină că se simte el însuşi în nesiguranţă, nu trebuie să stai niciodată în defensivă. Iată, îşi va zice el, a sosit ocazia ca să dovedesc tuturor forţa de care dispurf.

— Probabil dumneata ai dreptate! încuviinţă Marcellus.

— Probabil? Sigur că am dreptate, declară senatorul şi, apropiiridu-se de uşă, o închise fără zgomot, apoi se aşează din nou pe scaun. Dar atât nu este totul, continuă el. Dă-mi voie să-ţi împrospătez în memorie câteva amănunte în legătură cu strania situaţie a familiei imperiale, menite să-ţi explice motivul pentru care Gaius este bărbatul de care trebuie să te fereşti şi să te temi. În primul rând trebuie să ţii socoteală de bătrânul Tiberiu, care aleargă ca un bezmetic prin cele cincizeci de camere ale vilei sale din insula Capri, ca după aceea să rămână melancolic şi abătut; bătrânul acesta este impresionant, dar în acelaşi timp respingător, cu pretenţiile lui de a face necromanţie şi a sta de vorbă cu zeii. Ascultă, fiule, zise Gallio, făcând o digresiune, cred că în pretenţia oamenilor bogaţi sau a regilor este ceva fundamental greşit când încearcă să pară religioşi. Pe zei trebuie să-i laşi în seama celor săraci şi neajutoraţi. Aceasta ar fi singura justificare a existenţei zeilor... Să se ocupe de nenorocirile oamenilor, cărora fără ei viaţa li s-ar părea insuportabilă. Dacă un împărat face atâta caz de religie, acesta este sau sărit sau de rea-credinţă. Tiberiu nu este de rea-credinţă. Prin urmare, dacă este nebun, nu va fi nevoie ca motivul să-l cauţi prea

departe. De ani întregi face venin din cauza mamei sale, care i-a cerut să divorţeze de Vipsania, singura fiinţă pe care a iubit-o în toată viaţa lui...

— Mi se pare că el ţine foarte mult la Diana, îl întrerupse Marcellus.

— Sigur că da! Dar de ce? El ţine la fetiţa aceasta pentru că este nepoata Vipsaniei. Trebuie să admitem că la începutul domniei sale n-a fost un administrator rău. Roma a avut parte de o prosperitate pe care n-o cunoscuse nici în timpul domniei lui Iuliu. Dar, după cum ştii şi tu, din ziua când Vipsania a dispărut din viaţa lui, Tiberiu a pierdut orice interes faţă de administrarea imperiului şi s-a împresurat de ghicitori, de paiaţe, de preoţi şi de cititori în stele. Curând după aceea mintea lui a fost atât de rătăcită de toate prostiile pe care i le debitau oamenii aceştia, încât s-a învoit să se căsătorească cu Iulia, pe care o dispreţuia chiar din timpul copilăriei. Senatorul începu să râdă cu amărăciune. Probabil din cauza asta a renunţat să se mai ocupe de treburile imperiului. Şi-a dat seama că, pentru a putea urî pe Iulia în măsura în care trebuie urâtă, este o ocupaţie care-i va răpi tot timpul de care dispune. Prin urmare, avem pe căţeaua de Iulia, fără să mai vorbim de netrebnicul ei fiu, pe care l-a născut înainte de a se căsători cu împăratul. Dar Tiberiu nu numai că urăşte pe Iulia, dar se şi teme de ea ca de moarte, şi nu fără temei, căci femeia aceasta are mentalitatea bolnăvicioasă a unui asasin, dar în acelaşi timp dispune şi de îndrăzneala necesară asasinului.

— Lucia afirmă că în timpul banchetelor bătrânul împărat nu se atinge niciodată de cupa cu vin înainte ca Iulia să guste dintr-însa, interveni Marcellus. Dar ea este de părere că aici ar fi vorba mai mult de un fel de glumă făcută între ei.

— Să ne ferim de a da surorii tale ocazia să interpreteze altfel această situaţie, stărui senatorul, deoarece aici nu este nici un fel de glumă; şi nici Tiberiu nu urmăreşte să facă glume, de vreme ce în faţa uşilor şi ferestrelor dormitorului său stau de strajă o duzină întreagă de gladiatori din Numidia. Ei bine, eu cred că toate aceste

amănunte preocupă pe Gaius în mod aproape constant. Ştie că împăratul nu este în toate minţile, că situaţia mamei sale este nesigură; prin urmare, dacă luliei i s-ar întâmpla ceva, el presimte că regenţa sa nu va dura vreme mai lungă decât îi trebuie unei galere ca să iasă din port şi să ajungă în Creta, ducând pe bord un prinţ exilat.

— Dacă s-ar întâmpla aşa ceva, cine crezi că ar urma pe Gaius?

— Ei bine... Începu Gallio şi ridică din umeri, încercând să evite răspunsul, aşa ceva nu se va întâmpla. Dacă în vila împăratului va muri cineva, acest cineva nu va fi lulia. De asta poţi fi absolut sigur.

— Dar... hai să zicem, stărui Marcellus. Dacă indiferent din ce motive - accident, boală sau asasinare premeditată - lulia ar fi eliminată şi tot aşa şi Gaius, crezi că Tiberiu ar numi ca urmaş al său la tron pe Asinius Gallus?

— E foarte probabil, răspunse Gallio. Nu este exclus ca împăratul să-şi aducă aminte că este dator să dea Vipsaniei o reparaţie cât de tardivă, onorând pe fiul ei. Gallus n-ar fi o alegere proastă. Nici un roman nu se bucură de atâta respect ca Pollio, instructorul său. Gallus se va bucura de sprijinul tuturor legiunilor noastre, atât al celor din patrie, cât şi al celor care se găsesc în străinătate. Totuşi, adăugă el mai mult pentru sine însuşi, un militar curajos nu este întotdeauna un împărat înţelept. Un comandant militar nu are de luptat decât împotriva unui grup de duşmani. Pentru asta nu-ţi trebuie decât tactică şi curaj. Un împărat însă se găseşte în permanentă stare de război cu curtenii invidioşi, cu Senatul nedisciplinat şi cu o grupare de proprietari hrăpăreţi. Are nevoie de un simţ special pentru a descoperi conspiraţiile, o minte destul de ageră pentru a dejuca trădarea, un dar firesc pentru făţărnicie şi o piele de rinocer.

— Care să fie destul de groasă ca să reziste unei lovituri de pumnal, adăugă Marcellus.

— Este o ocupaţie extrem de primejdioasă, încuviinţă Gallio, dar nu-mi vine să cred că vechiul nostru prieten Gallus va fi expus acestor primejdii.

— Oare cum s-ar simţi Diana în calitate de prinţesă? zise Marcellus distrat. Când ridică privirea, întâlni ochii tatălui său, care se uita la el fără să înţeleagă.

— Cred că ar însemna să mergem prea departe încercând să vorbim despre fata aceasta, răspunse tatăl său cu glasul liniştit. Pe tine te interesează Diana?

— Nu mă interesează cu nimic mai mult decât pe Lucia, răspunse Marcellus cu voită nepăsare. După cum ştii şi dumneata, ele două sunt nedespărţite. Fireşte, eu am ocazia s-o întâlnesc pe Diana aproape în fiecare zi.

— Este o fetiţă frumoasă şi neobişnuit de vioaie, declară senatorul.

— Frumoasă şi neobişnuit de vioaie, încuviinţă Marcellus, dar nu mai este fetiţă. Trebuie să ştii că are aproape şaisprezece ani.

— Destul de mare pentru a se căsători: la asta faci aluzie? Cred că nici nu s-ar putea să faci o mai bună alegere dacă ea va fi de acord. Este de viţă nobilă. Va să zică împlineşte şaisprezece ani? E de mirare că Gaius nu şi-a dat încă seama de prezenţa ei. Cred c-ar câştiga foarte mult din stima împăratului - şi el are mare nevoie de această stimă - dacă ar reuşi să-i câştige favoarea.

— Ea nu-l poate suferi.

— Serios? Prin urmare a vorbit cu tine despre această chestiune?

— Nu cu mine, căci mie mi-a spus Lucia.

Urmă o lungă tăcere înainte ca Gallio să vorbească din nou, cântărindu-şi fiecare cuvânt.

— Fiule, ţinând seama de actuala tensiune a raporturilor dintre tine,şi Gaius, eu aş fi de părere să te străduieşti ca atenţiile tale faţă de Diana să fie cât mai discrete.

— Eu n-o întâlnesc nicăieri în altă parte decât în casa noastră.

— Chiar în cazul acesta: poartă-te faţă de ea cu toată discreţia. Gaius are spioni în toate părţile.

— Cum? Aici în casa noastră? se încruntă Marcellus şi se uită neîncrezător la tatăl său.

— Şi de ce nu? Nu cumva-ţi închipui că Gaius, fiul lui Agrippa, căruia în toată viaţa lui nu i-a trecut nici un gând cinstit prin minte, şi al luliei, care din naştere are urechile în forma găurii de cheie, s-ar sfii să recurgă la aşa ceva? Gallio întinse mâna şi înfăşură pergamentul de pe birou, dându-i în felul acesta să înţeleagă că pentru astăzi a terminat cu lucrul: Cred că despre chestiunea aceasta am vorbit tocmai de ajuns. Cât despre ceea ce s-a întâmplat noaptea trecută, s-ar putea ca prietenii prinţului să-l sfătuiască să nu dea nici o urmare scenei ce s-a petrecut în timpul banchetului. Procedeul cel mai cuminte este să nu faci nimic şi să nu sufli nici o vorbă înainte de a vedea ce întorsătură va lua situaţia. Se ridică în picioare şi-şi netezi faldurile togii: Haide! Vom încăleca şi vom merge până la cantonamentul lui Ismael, ca să vedem iepele pe care le-a adus din Hispania. Cred că-ţi vor plăcea; sunt albe ca laptele, neastâmpărate, inteligente, şi fără îndoială ne va cere pentru ele un preţ mare. Din nenorocire pentru punga mea, Ismael, pungaşul acesta bătrân, ştie că pe mine mă interesează.

Marcellus se molipsi imediat de buna dispoziţie a tatălui său, deoarece Marcus Lucan Gallio îi făcea impresia că pentru el nenorocitul incident cu Gaius este definitiv lichidat. Deschise uşa în faţa senatorului şi-l lăsă să treacă înaintea sa. În atrium îl văzu pe Demetrius, care sta sprijinit de o coloană. Luă repede poziţie de drepţi şi salută cu lancea pe care o ţinea în mână, apoi îi urmă de la o mică distanţă în lungul încăperilor vaste, pentru a ieşi în porticul din partea de apus a vilei.

— Prezenţa lui Demetrius în atrium mi se pare ceva neobişnuit, zise Marcellus cu glasul în şoaptă.

— Probabil s-a postat acolo pentru a speria cu prezenţa lui pe cei care ar fi avut intenţia să se apropie de uşă, răspunse Gallio.

— Crezi c-ar putea să aibă motive întemeiate pentru a-şi lua această măsură de prevedere?

— E posibil. El a fost la banchet împreună cu tine, prin urmare ştie c-ai jignit pe Gaius şi că nu te mai bucuri de

favoarea lui. Luând toate aceste amănunte şi cântărindu-le împreună, a ajuns la concluzia că va fi bine să-şi ia măsuri de prevedere.

— Ce ar fi să-l întreb: nu cumva bănuieşte că în casa noastră s-au strecurat spioni ai prinţului? întrebă Marcellus.

Gallio clătină din cap.

— Fiule, dacă se va întâmpla ca el să constate ceva suspect, fii sigur că-ţi va atrage imediat atenţia.

— Cine o fi cel care se apropie, zise Marcellus şi făcu semn tatălui său spre un cavaler care tocmai atunci apăru din Via Aurelia. Mi se pare că ni se face o onoare deosebită. Este Quintus, fiul cel mai tânăr al lui Tuscus! în timpul din urmă prinţul a fost văzut adeseori împreună cu el.

Tânărul tribun, însoţit de un legionar, se apropie repede de ei şi, fără să-i mai salute, scoase un sul aurit din cingătoarea tunicii.

— Am primit ordin de la alteţa-sa prinţul Gaius să predau acest mesaj în mâna tribunului Marcellus Lucan Gallio, zise el cu mândrie. Ajutorul său descălecase şi, luând sulul în mână, urcă scările şi-l dete lui Marcellus.

— Alteţa-sa ar face mai bine dacă ar întrebuinţa curieri care să aibă şi educaţie, declară Marcellus. Aştepţi răspunsul?

— Ordinelor imperiale li se dă ascultare, nu răspunsuri, strigă tânărul Quintus şi, smucindu-şi calul cu violenţă, îl atinse cu pintenii şi se depărta, urmat de legionar.

— Gaius nu-şi pierde vremea, declară senatorul şi se uită mulţumit la mâinile sigure ale fiului său, care scoase pumnalul din brâu şi desfăcu sigiliul sulului. După ce desfăşură documentul, Marcellus îl ţinu în mână plecat, ca să-l poată citi şi tatăl său odată cu el. Gallio îl citi cu glasul în şoaptă.

Prinţul Gaius Dntsus Agrippa către tribunul Marcellus Lucan Gallio: Salut!

Curajul- unui tribun militar nu trebuie risipit în sălile de banchete. Acesta trebuie pus în slujba imperiului, acolo unde îndrăzneala şi curajul sunt apreciate şi folositoare. Tribunului Marcellus Lucan Gallio i se dă ordinul ca înainte

de apusul soarelui să se prezinte în faţa legatului comandant al pretorienilor, Cornelius Capito, pentru a lua în primire misiunea ce i se va încredinţa.

Marcellus înfăşură sulul şi-l întinse nepăsător lui Demetrius, care-l băgă imediat în sân, apoi întorcându-se spre părintele său îi spuse:

— Avem timp de ajuns ca să mergem să vedem caii lui Ismael. Senatorul îşi îndreptă trupul cu mândrie, se înclină repectuos în faţa fiului său şi începu să coboare treptele de marmură, apoi, luând în mână căpăstrul calului care se frământa, săltă în şa. Marcellus făcu semn lui Demetrius.

— Ai auzit ce spune mesajul? întrebă el fără să mai ezite.

— N-am auzit nimic, stăpâne, dacă este vorba de ceva confidenţial, răspunse Demetrius.

— Pare puţin maliţios, declară Marcellus. Se vede cât de colo că prinţul vrea să scape de mine.

— Da, stăpâne, încuviinţă Demetrius.

— Uite ce... vina o port eu singur. Prin urmare nu am dreptul să-ţi cer să-ţi primejduieşti viaţa. Rămâne să hotărăşti dacă...

— Voi pleca împreună cu dumneata, stăpâne.

— Foarte bine! Cercetează echipamentul şi-l vei verifica şi pe al tău, adăugă el şi începu să coboare treptele scării, apoi se opri. Trebuie să ştii că vom merge spre moarte.

— Da, stăpâne, răspunse Demetrius. Veţi avea nevoie de sandale mai rezistente, care să dureze la drum. Să vă cumpăr?

— Da... şi nu uita să iei câteva perechi şi pentru tine. Cere lui Marcipor banii de care vei avea nevoie.

Roibul începu să joace nerăbdător ca să-şi ajungă din urmă tovarăşul de grajd şi cât ai clipi Marcellus ajunse alături de senator, aşa că lăsară caii să meargă în trap de voie.

— Am întârziat ca să stau de vorbă cu Demetrius, îl voi lua cu mine.

— Fireşte că-l vei lua.

— L-am lăsat să hotărască el însuşi ce va face.

— A fost un gest frumos din partea ta.

— L-am prevenit că s-ar putea ca de unde mergem să nu se mai întoarcă viu.

— Ceea ce este foarte probabil, zise senatorul şi privirile i se tulburară. Dar în orice caz poţi fi sigur că pentru nimic în lume nu se va întoarce singur.

— Pentru un sclav, Demetrius are o minte foarte chibzuită, declară Marcellus.

Senatorul nu-i răspunse imediat, dar trăsăturile severe ale obrazului său şi gura încleştată dovedeau că se gândeşte la ceva.

— Fiule, începu el într-un târziu, cred că în Senat n-ar strica să avem câţiva oameni care să dispună de mintea şi curajul sclavului tău Demetrius. Strânse frâul şi calul începu să meargă la pas. Spui că pentru un sclav Demetrius are o minte foarte chibzuită, nu-i aşa? Ei bine, faptul că el este un sclav nu înseamnă câtuşi de puţin că ceea ce gândeşte, ceea ce spune şi ceea ce face ar fi lipsite de importanţă, într-o bună zi sclavii vor răsturna guvernul acesta putred. Dacă ar fi organizaţi, l-ar putea răsturna chiar mâine. Poate îmi vei răspunde că dorinţa lor comună de a fi liberi îi va uni; dar atât nu este de ajuns. Toţi oamenii doresc mai multă libertate decât cea de care se bucură. Ceea ce le lipseşte sclavilor romani este un conducător. La timpul său va apărea şi acesta. Vei avea ocazia să te convingi. După această neaşteptată declaraţie, senatorul făcu o pauză atât de lungă, încât Marcellus presimţi că va trebui să-i răspundă ceva.

— Tată, până acum nu te-am auzit niciodată vorbind în felul acesta. Crezi că o revoltă a sclavilor ar fi posibilă?

— Deocamdată nemulţumirile ce clocesc între ei n-au luat formă concretă, răspunse Gallio. Le lipseşte coeziunea. Dar într-o bună zi va veni şi aceasta, şi toate nemulţumirile se vor integra într-un tot, din care se va ridica cel care-i va conduce; în momentul acela vor avea o cauză pentru care să lupte, o lozincă şi un steag. Trei pătrimi dintre locuitorii acestui oraş au fost sau sunt sclavi. Zilnic forţele noastre expediţionare aduc galere încărcate cu sclavi. Situaţia

aceasta are nevoie de un guvern extrem de priceput şi de puternic, ca să poată ţine sub călcâiul său o forţă de trei ori mai mare decât cea de care dispune el însuşi. Dar n-ai decât să te uiţi la guvernul pe care-l avem. Este o găoace găunoasă şi nimic altceva. Nu are nici un suport moral. E mulţumit să se poată lăfăi în lux, în risipă şi desfrâuri şi nu se ocupă decât de serbările date în cinstea zeilor săi caraghioşi; poporul este condus de un moşneag slab de minte şi de un tânăr beţiv. Prin urmare, fiule, Roma este condamnată să piară. Nu voi încerca să-ţi spun exact ziua şi felul în care Nemesis va sosi... dar în orice caz aceasta este pe drum. Imperiul roman este prea slab şi prea degenerat pentru a putea supravieţui dezastrului.

CAPITOLUL II

La ora trei după-amiază, când Marcellus se prezentă pentru a lua cunoştinţă de hotărârea luată de Gaius în privinţa lui, Cornelius Capito lipsea din pretoriu. Constatarea aceasta i se păru neaşteptată şi semnificativă. Lipsa nejustificată a legatului însărcinat cu comanda pretorienilor şi delegaţia dată de el unui tânăr locţiitor pentru a se ocupa de cazul acesta dovedeau destul de limpede că legatul Capito încearcă să evite o întâlnire neplăcută cu fiul prietenului său din copilărie.

Cei doi Gallio făcuseră ultimele două mile până în oraş mergând la pas în drumul de întoarcere din cantonamentul lui Ismael, unde senatorul renunţă să mai cumpere cele două iepe aduse din Spania la preţul exorbitant pe care-l pretinsese sirianul acesta lacom şi zgârcit, deşi se vedea limpede că evenimentele zilei contribuiseră în mare măsură la temperarea interesului bătrânului Gallio faţă de această afacere.

Gândurile senatorului se concentraseră acum exclusiv asupra posibilităţilor unei întrevederi cu Cornelius. Dacă în Roma se găsea cineva care să fie capabil să tempereze pedeapsa destinată de Gaius pentru fiul său, acesta nu putea fi altul decât comandantul Gărzii pretorienilor şi şef al legaţilor, care se bucura de enormă trecere când era vorba să intervină în favoarea cuiva.

Copleşit de amintirile triste din trecut, bătrânul Gallio începu să rememoreze povestea deplorabilă a decăderii Gărzii pretorienilor, pe care amândoi o cunoşteau pe dinafară, Marcellus o auzise de nenumărate ori în copilăria lui. Dar ca şi când fiul său n-ar fi aflat niciodată despre

această tristă întâmplare, senatorul începu de foare departe, în timpul lui Iuliu Cezar, care crease această gardă pentru propria sa siguranţă. Toţi fuseseră oameni curajoşi, aleşi în scopul acesta pe temeiul faptelor săvârşite de ei. Pe măsură ce trecuseră anii, tradiţia Gărzii pretorienilor devenise tot mai bogată. Se clădise un impunător muzeu pentru păstrarea trofeelor luate în timpul bătăliilor, iar la terestre fuseseră fixate plăci de bronz pe care înscriseseră faptele memorabile din cariera membrilor ei. În timpurile acelea olorioase - căzute demult în desuetudine - când curajul şi integritatea erau preţuite, să fii numit în Garda pretorienilor reprezenta cea mai mare onoare pe care o putea conferi imperiul.

Mai târziu, continuă Gallio nemulţumit, August, a cărui vanitate monstruoasă începuse să-l obsedeze, a conferit favoriţilor săi calitatea de membri de onoare ai acestei gărzi: senatorilor care în mod slugarnic îi aprobau greşelile şi ar fi fost gata oricând să-i moaie curelele sandalelor, frământându-le în saliva propriilor lor guri; bogaţilor care se îngrăşaseră prădând provinciile-; negustorilor de sclavi; intermediarilor care speculau sculpturi şi statui de furat; celor care colectau birurile impuse regiunilor ocupate de armată şi tuturor celor care se pricepeau să aduleze bolnăvicioasa vanitate imperială sau să mulţumească lăcomia lui August. În felul acesta a dispărut gloria de a fi membru al Gărzii pretorienilor.

Tiberiu încercase.să oprească decăderea prestigiului ei, dar numai foarte scurtă vreme. Cornelius Capito, care de nenumărate ori îşi condusese legiunea în lupte care reprezentau adevărată sinucidere, în aşa fel că în jurul numelui său se creaseră adevărate legende - căci ar fi fost imposibil ca paşii unui astfel de om care nu ţinea la viaţă şi lotuşi scăpa aşa de uşor de moarte să nu fie conduşi de zej - fu chemat la Roma pentru a fi numit comandant al Gărzii pretorienilor. Capito nu dorise această demnitate, dar se supusese ordinului primit de la împărat. Ca aceeaşi energie, blândă şi neînfricată, care-i asigurase Victoria pe atâtea câmpuri de bătălie, începu să purifice această instituţie.

Dar nu mult după aceea stăruinţele depuse pe lângă Tiberiu determinară pe împărat să intervină pe lângă acest războinic, care nu Ştia ce înseamnă compromisurile, să-şi domolească elanul, dându-i să înţeleagă că nu trebuie să meargă prea departe cu purificarea Gărzii pretorienilor.

— Imediat după aceea bătrânul şi vrednicul nostru prieten Capito, Continuă Gallio, şi-a dat seama de motivele care au determinat pe l iberiu să-l cheme în fruntea gărzii: urmărise să acopere ticăloşiile cu numele lui.

Marcellus prevedea că, după dezgroparea acestor dureroase amintiri ale părintelui său, situaţia va deveni ceva mai penibilă, căci de aici înainte urma să vorbească despre tribunii militari.

— Dacă August s-ar fi mulţumit numai cu nimicirea Gărzii pretorienilor! continuă senatorul. Probabil, dacă ar fi prevăzut rezultatul procedeului său, nici chiar lăcomia lui nesăţioasă nu l-ar fi putut determina să provoace învălmăşeala din ordinul Tribunilor. Dar tu, fiule, ştii foarte bine ce s-a întâmplat.

Da, Marcellus ştia. Ordinul Tribunilor era o distincţie deosebită. Ca să poţi deveni tribun şi să poţi purta insignele acestui ordin, trebuia să te distingi în fapte şi iubire de adevăr. Ca şi Garda pretorienilor, ordinul îşi avea şi el un palat impunător în care se adăpostea. Tribunii care soseau la Roma, ca să-şi petreacă concediul sau pentru a-şi vindeca rănile primite în lupte sau se opreau pentru a primi ordine, aveau la îndemână o bibliotecă şi instalaţiile de băi pe care intendentul palatului, în conformitate cu ordinele primite, le ţinea la îndemâna lor. August a hotărât să extindă privilegiile Ordinului Tribunilor, pentru a include pe fiii senatorilor şi ai contribuabililor care se bucurau de trecere. Nu era nevoie să fi dat ordine şi nici să fi petrecut o singură noapte sub pânză de cort. Dacă tatăl tău avea bani de ajuns şi importată politică, aveai dreptul să porţi uniforma şi să fii salutat.

Lui Marcellus îi făcea plăcere să se gândească uneori că în cazul său situaţia aceasta nu putea fi considerată identică cu a celorlalţi, deoarece el nu fusese până acum o

simplă păpuşă. La Academia militară se devotase cu tot sufletul studiului istoriei militare a războaielor trecute, a strategiei şi tacticii. Era atlet desăvârşit şi neîntrecut la aruncarea cu suliţa şi câştigase numeroase premii la concursurile de tragere la ţintă cu arcul. Iar în paloş se bătea tot atât de bine ca orice gladiator de profesiune.

Nu-şi petrecuse nici vacanţele fără folos. Tineretul aristocrat, care avea dreptul să fie numit în ierarhia serviciilor publice, dispreţuia practicarea artelor frumoase. Aveau pretenţii de critici şi cunoscători în pictură şi sculptură, dar s-ar fi simţit foarte stângaci dacă cineva le-ar fi pus în mână o pensulă sau o daltă. Totuşi, spre deosebire de aceştia, Marcellus se interesase, spre mulţumirea tatălui său, de sculptură şi, constatând că are o înclinare firească spre acest gen de artă, bătrânul îi adusese cei mai buni profesori.

Uneori însă i se întâmpla să se simtă sfios în calitate de tribun militar, mai ales atunci când în palatul tribunilor se arăta câte un adevărat tribun cu obrazul ars de soare şi bătut de vânturi sau bandajat, după lunile grele de serviciu activ petrecute pe câmpul de luptă.

Totuşi - îşi zicea Marcellus - nu s-ar fi putut spune despre el că nu este apt pentru serviciul militar. Era gata în orice moment să primească o însărcinare dacă s-ar fi ivit prilejul. Uneori dorise din tot sufletul ca un astfel de prilej să se ofere. Până acum nu fusese chemat să primească comanda nici unei unităţi; în realitate, un bărbat trebuia să fie nebun ca să o ceară el însuşi. Războiul era o ticăloşie, bună pentru secături cărora le place să-şi zdrăngănească medaliile de pe piept şi să zbiere la inferiorii lor, spunându-le obscenităţi, sau să umble săptămâni de-a rândul fără să se spele o singură dată. Ar fi fost în stare să facă şi el toate acestea dacă i s-ar fi cerut anume. Dar până acum nu-i ceruse nimeni şi, vorbind cu toată sinceritatea, nu se simţise niciodată mândru de titlul pe care-l purta. Uneori, când Decimus i se adresa cu titlul tribun - cum avea obiceiul când venea dimineaţa să-i servească prânzul în pat

- îi venea să-l pălmuiască, şi poate l-ar fi pălmuit dacă ar fi avut un motiv mai plauzibil.

O bucată de vreme, după ce senatorul îşi răcori nemulţumirile, călăriră în tăcere.

— Din când în când, continuă Gallio îngândurat, se întâmplă ca bătrânul Capito, exact ca Samson din mitul ebraic, să se ridice şi să pună piciorul în prag. Sper, fiule, că nu va ezita să intervină în interesul tău. Dacă va fi o însărcinare onorabilă, nu voi avea nimic împotrivă, chiar dacă ar fi să te expui la primejdii. Sunt dispus să-ţi dau drumul ca să te bagi în orice primejdie, dar nu să te expun ruşinii. Nu mă îndoiesc că vechiul meu prieten va face astăzi chiar imposibilul pentru a te ajuta. Te rog să te adresezi lui cu toată încrederea.

Tatăl său părea atât de convins de ceea ce spune, încât restul drumului ce-l mai aveau de făcut până la destinaţie li se păru aproape plăcut. Convins că morocănosul şi loialul războinic care ajutase tatălui său să-şi pună pe umeri prima togă albă va avea grijă să nu fie înjosit de lipsa de cumpăt a unui prinţ viclean şi răzbunător. Marcellus se îndreptă cu sufletul uşor spre impunătorul palat al legatul u i-şef.

Însoţit de Demetrius, care în şa părea el însuşi un cavaler impunător, apucă în lungul străduţelor cotite ce duceau spre piaţa circulară în mijlocul căreia era impunătoarea clădire de marmură, care servea de locuinţă pentru Garda pretorienilor şi a funcţionarilor superiori ai armatei. Pe partea stângă era un vast spaţiu liber în largul căruia se vedeau acum caravane de cămile şi sute de catâri pentru cărat poveri.

Se pregătea plecarea unei armate în lungul drum ce ducea spre Gallia şi piaţa era un furnicar de oameni şi de ofiţeri tineri, îmbrăcaţi în uniforme strălucitoare. Legionarii arătau mulţumiţi, sprinteni şi, probabil, nerăbdători să se vadă cât mai curând plecaţi. Fără îndoială. o astfel de aventură, îşi zise Marcellus, este impresionantă.

Fiind imposibil să pătrundă în piaţă din pricina înghesuielii, fură obligaţi să descalece într-o străduţă din apropiere. Marcellus întinse lui Demetrius căpăstrul calului

şi se îndreptă spre pretoriu. Coridoarele largi ale clădirii erau pline de centurioni care aşteptau să primească ordine. Pe mulţi dintre aceştia îi cunoştea. Când îl văzură, zâmbiră şi-l salutară. Probabil îşi închipuiau că şi el a venit pentru un scop identic cu al lor şi tocmai de aceea se simţi înfiorat de mândrie. N-aveai decât să-ţi închipui tot ce pofteşti despre brutalitatea şi josnicia războiului, dar în orice caz nu era lucru de nimic să fii soldat în slujba Romei imperiale, indiferent de rangul pe care-l aveai în armată, îşi tăcu loc cu umerii pentru a putea ajunge în faţa uşii deschise care-da în biroul lui Capito.

— Comandantul este plecat, îi răspunse subalternul care părea grăbit. Mi-a poruncit să vă predau sulul acesta.

Marcellus îi luă din mână sulul cu peceţile groase, apoi ezită un moment, gata să-l întrebe dacă legatul-şef se va întoarce în curând, dar la urmă renunţă la această intenţie; se întoarse în loc şi ieşi din birou, coborî scara impunătoare şi traversă piaţa plină de lume. Văzându-l că se apropie. Demetrius se apropie cu caii şi întinse stăpânului său căpăstrul. Ochii li se întâlniră. La urma urmelor, cred că Demetrius are dreptul să cunoască situaţia în care se găseşte, îşi zise Marcellus.

— Încă n-am desfăcut sulul, declară el şi-i arătă documentul pe care-l ţinea în mână. Haicte, să ne întoarcem acasă.

Senatorul îl aştepta în bibliotecă.

— Ei, ia spune-mi ce a făcut prietenul nostru Capito pentru tine? întrebă el, încercând să-şi ascundă neliniştea.

— Lipsea din birou. M-a servit subalternul său, răspunse Marcellus şi, punând sulul pe masă. se aşeză pe un scaun, până când întăi său scoase pumnalul şi desfăcu nerăbdător sigiliile. I se păru că ochii lui cu pleoapele pe jumătate închise urmăresc vreme îndelungată rândurile pomposului document. La urmă, Gallio îşi drese glasul şi ridică privirea tulburată spre fiul său.

— Ai primit ordin să iei în primire comanda garnizoanei din Minoa, îngână el.

— Unde este situată Minoa?

— Minoa este un port ticălos şi murdar din partea de miazăzi a Palestinei.

— Eu n-am auzit niciodată de numele lui, declară Marcellus. Ştiu despre forturile noastre din Cezareea şi din Joppa, dar nu ştiu nimic despre Minoa. Ce avem noi acolo?

— Acesta este punctul de plecare al unui drum care duce până la Marea Moartă. Majoritatea sării de care avem nevoie vine de acolo, după cum probabil ştii şi tu. Datoria garnizoanei din Minoa este să asigure circulaţia caravanelor în lungul acestui drum.

— Nu pare să fie o ocupaţie prea interesantă, declară Marcellus. Eu mă aşteptam la ceva primejdios.

— De, dragul meu, cred că nu vei rămâne dezamăgit, căci situaţia de acolo este destui de primejdioasă. Beduinii, care ameninţă siguranţa acestui drum al sării, se spune că sunt sălbatici şi cruzi. Dar, din pricină că atacurile le dau în mici grupuri independente unul ele altui şi bine organizate, având ascunzători le în regiunile stâncoase nle deşertului, n-am luat până acum măsurile necesare ca să-i stârpim. Pentru întreprinderea aceasta am fi avut nevoie de cinci legiuni. Senatorul vorbea ca şi când ar fi fost informat în toate amănuntele despre Minoa şi Marcellus îl asculta cu atenţie.

— Vrei să spui că aceşti tâlhari ai deşertului fură sarea caravanelor noastre?

— Nu... ei nu fură sarea. Jefuiesc caravanele care sunt obligate ca la plecare să ducă provizii şi banii necesari pentru plata lucrătorilor întrebuinţaţi la tăiatul sării. Numeroase caravane au plecat în drumul acesta şi nu s-au mai întors niciodată. Dar nu este numai atâta, continuă Senatorul. În garnizoana fortului Minoa noi n-am întrebuinţat oameni mai de soi. Aceasta este formată în majoritate numai din aventurieri înrăiţi. Mai bine de jumătate dintre aceştia sunt foşti ofiţeri care au căzut în dizgraţie, datorită nesupunerii şi altor nereguli pe care le-au săvârşit. Cealaltă jumătate se compune din instigatori care răspândesc nemulţumirea între legionari.

— Eu mi-am închipuit că imperiul dispune de mijloace mult mai rapide şi mai puţin costisitoare pentru a se debarasa de oamenii incomozi.

— Sunt şi cazuri când un proces public sau un asasinat pol provoca proteste, îi explică senatorul. În astfel de împrejurări este preferabil şi mult mai practic ca pe vinovaţi să-i trimiţi în Minoa.

— Prin urmare, tată, procedeul acesta este un fel de exil! zise Marcellus, care se ridică în picioare şi, plecându-se spre biroul tatălui său, se propti cu pumnii încleştaţi pe tăblie: Poţi să-mi dai şi alte amănunte referitoare la localitatea aceasta înspăimântătoare?

Gallio dete încet din cap.

— Cunosc toate amănuntele în legătură cu ea. Ani de-a rândul eu şi patru colegi ai mei în Senat am supravegheat ceea ce se petrece în acest fort. Făcu o pauză şi se ridică încet în picioare, iar obrazul lui îmbătrânit deveni livid. Cred că acesta este motivul pentru care Gaius Drusus Agrippa... Senatorul pronunţă numele acesta scrâşnind din dinţi - a născocit acest fel de răzbunare împotriva fiului meu, fiind informat că eu ştiu unde te trimite. Ridică braţele deasupra capului şi, încleştând pumnii, bătrânul Gallio se cutremură de revoltă: Dacă aş crede în zei, i-aş implora să-l condamne la chinuri veşnice!

Cornelia Vipsania Gallio, care avea obiceiul să stăruiască ceva mai mult asupra numelui al doilea de fiecare dată când îl pronunţa -deşi nu era decât fiica adoptivă a soţiei lui Tiberiu de care divorţase -ar ti putut să aibă un rol important în societate dacă s-ar fi străduit car de puţin.

Dacă simpla dorinţă a Corneliei ar fi putut determina pe soţul ei să caute graţia împăratului, Marcus Lucan Gallio ar fi pătruns în cercul celor mai intimi prieteni ai împăratului şi orice favoare ar fi dorit pentru el însuşi său pentru familia sa i s-ar ti acordat fără nici un fel ele greutate. Sau dacă Cornelia şi-ar fi dat osteneală să intre în graţiile insuportabilei bătrâne care era lulia, familia Gallio ar ti avut de tăcut un drum mult mai scurt pentru a putea ajunge la toate onorurile. Dar Corneliei îi lipsea această energie.

Era o femeie încântătoare, deşi aproape împlinise patruzeci de ani; extrem de cultă, graţioasă stăpână a casei, soţie plină de afecţiune, mamă îngăduitoare, dar probabil cea mai leneşă femeie din întregul imperiu. Se spunea că uneori sclavii se găseau de luni întregi în serviciul casei, ca abia mai târziu să poată constata că ea nu este invalidă.

Prânzul şi-l lua la amiază, întinsă în aşternut, iar după-amiezile şi le petrecea în camerele apartamentului ei său în grădina însorită, picuind de somn cu câte o carte în mână şi trecându-şi indiferentă degetele prelungi şi delicate prin ciucurii auriţi ai cingătoare!; toţi oamenii casei dădeau în brânci ca s-o servească, în acelaşi timp toţi ţineau la ea, deoarece era fire blândă şi bună, cu care te puteai înţelege foarte uşor. Afară de asta ea nu dădea niciodată ordine decât atunci când era vorba despre confortul ei propriu. Sclavii - conduşi de priceperea şi loialitatea bătrânului Marcipor său a autoritarului Decimus, când era vorba de cei de la bucătărie - vedeau de întreţinerea casei, tară să aibă nevoie de sfaturile ei şi fără teamă că ea nu va fi de acord cu ceea ce vor face. Era optimistă din fire, probabil din pricină că frământarea implica anumite eforturi, în rare ocazii se întâmpla însă ca ea să rămână consternată de întâmplările nenorocite şi neaşteptate ce interveneau, dar pentru foarte scurt timp, şi în astfel ele cazuri începea să plângă, ca pe urmă să se liniştească.

Ieri însă se întâmplase ceva care tulburase adânc liniştea ei obişnuită. Senatorul ţinuse o cuvântare, şi în timpul după-amiezii Paula Gallus venise la ea în vizită şi o informase despre ceea ce s-a întâmplat. Paula fusese profund consternată.

Cornelia nu se miră câtuşi de puţin când află că celebrul ei soţ şi-a exprimat părerile defavorabile referitoare la felul în care guvernul conduce treburile administrative ale imperiului, deoarece îl auzise de multe ori exprimându-şi aceste păreri în timpul cât se plimba neliniştit pe mozaicul din dormitorul ei; dar cu toate acestea se sperie. aflând că ieri în faţa Senatului a dat frâu liber motivelor sale de

nemulţumire. Nu crezu necesar să întrebe pe Paula de-motivele care o lac să pară atât de speriată. Paula nu dorea ca senatorul Gallio să aibă din pricina asta nemulţumiri cu cei de la curtea împăratului, în primul and Diana nu va mai putea continua strânsa prietenie dintre ea şi Lucia dacă tatăl acesteia va stărui să atace pe Prinţul Gaius. În al doilea rând între ea şi Cornelia exista o veche înţelegere tacită, şti mcurajeze alianţa dintre familiile lor, în momentul când Diana şi Marcellus vor face constatarea romantică şi neaşteptată că există unul Pentru altul.

În momentul când o informă pe Cornelia că senatorul se aventurează pe un teren primejdios. Paula nu făcu nici o aluzie la aceste amănunte, dar cu toate acestea merse destul de departe, pentru a-i atrage atenţia că prinţul Gaius - deşi în toate celelalte domenii era un nătâng - este foarte iscusit în născocirea pedepselor destinate celor care încearcă să-l critice.

— Bine, dar ce pot eu să fac în această împrejurare? gemu: îndureratã Cornelia. Fără îndoială nu-mi vei cere să-i fac reproşuri pentru discursul pe care l-a ţinut. Soţului meu nu-i place s-audă pe cineva sfatuindu-l ce poate şi ce nu poate să spună în faţa Senatului.

— Nici pe soţia sa? întrebă Paula şi ridică sprâncenele de patriciană.

— Cu atât mai puţin pe soţia sa! ripostă Cornelia, între noi există o înţelegere tacită ca Marcus să-şi exercite profesiunea fără amestecul meu. Singura mea datorie este să-i conduc casa.

Paula zâmbi sarcastic şi puţin după aceea plecă, lăsând în urma ei atmosfera care trepida de ameninţări. Cornelia ar fi preferat ca senatorul să fie ceva mai puţin sincer. Când încerca anume, devenea un bărbat extrem de amabil. Evident, Gaius era un destrăbălat şi un nebun, dar la urma urmelor el era prinţul regent al imperiului şi nu era nevoie să-l invectivezi în adunările publice, căci te pomeneai trecut pe lista neagră. Paula Gallus era o femeie mult mai prudentă ca să admită ca Diana să fie implicată în astfel de afaceri. Dacă situaţia se va agrava, fără îndoială nu vor mai

avea ocazia să vadă decât rareori pe Diana în casa lor. Or, pentru Lucia eventualitatea acestea ar fi o lovitură destul de gravă şi ar putea influenţa şi viitorul lui Marcellus. El nu dovedise decât neînsemnate atenţii acestei fete. totuşi Cornelia nu-şi pierduse nădejdea că sfârşitul va fi cel dorit de ea.

Din când în când, dar numai pentru scurtă vreme, îşi făcea gânduri din pricina lui Marcellus. Visul ei de totdeauna fusese să vadă pe Marcellus încălecat pe un cal alb, în fruntea unei impunătoare armate, trecând în lungul străzilor, petrecut de aplauzele şi aclamaţiile unei mulţimi nenumărate de oameni. Evident, o astfel de paradă nu putea să se desfăşoare decât dacă ai trecut prin anumite primejdii, dar Marcellus nu era laş. Nu-i lipsea altceva decât prilejul pentru a dovedi tuturor din ce fel de aluat este plămădit. Probabil un astfel de prilej nu se va mai oferi de aici înainte. Cornelia plânse îndurerată şi, din cauză că nu avea pe nimeni cu care ar fi putut vorbi despre această chestiune, îşi descarcă sufletul în faţa Luciei. Ea la rândul ei impresionată de deznădejdea fără precedent a mamei sale, încercă s-o liniştească.

Dar astăzi Cornelia scăpase de spaima ce o copleşise în ajun, nu pentru c-ai fi avut motive să creadă că nu are de ce să se teamă, ci din pricină că din punct de vedere temperamental era incapabilă să se concentreze asupra unui subiect, nici chiar atunci când era vorba despre o catastrofă care se apropia.

Pe la ora patru, când Cornelia tocmai începuse să-şi pieptene căţeluşul cu părul zburlit, senatorul intră în luxosul ei salon şi, lăsându-se pe un scaun, se uită întunecat împrejurul său.

— Eşti obosit? întrebă Cornelia înduioşată. Sigur că da. După lungul drum pe care l-ai facut călare. Mi se pare că n-ai fost mulţumit de vederea cailor aduşi din Hispania. Ce s-a întâmplat?

— Marcellus a primit ordin să se prezinte la datorie, răspunse Gallio răstit.

Cornelia lăsă căţelul din braţe şi, plecându-se spre el, îl privi cu interes.

— Nu eşti de părere că s-a întâmplat exact ceea ce trebuia? Am aşteptat zi de zi să intervină ceva. Probabil avem motive să fim mulţumiţi. Va fi obligat să plece foarte departe de noi?

— Da! răspunse senatorul şi dete din cap abătut. Foarte departe. A primit ordin să ia comanda fortului Minoa.

— Comanda! O, ce noroc pentru el. Mînca! Fiul nostru va deveni comandantul unui fort roman la Minoa. Avem toate motivele să fim mândri.

— Nu! draga mea, răspunse Gallio şi scutură din capul albit. N-avem nici un motiv să ne mândrim. Minoa este localitatea unde trimitem oamenii de care dorim să scăpăm pentru totdeauna. Acolo nu au nimic altceva de lucru decât să se certe şi să se încaiere. Garnizoana este o adunătură de sceleraţi, porniţi mereu pe revoltă. Tocmai de aceea suntem foarte des obligaţi să schimbăm comandantul. Urmă o lungă pauză în timpul căreia senatorul rămase abătut: de astă dată comisia desemnată de Senat pentru controlarea fortului Minoa n-a fost consultată în privinţa numirii comandantului. Hui nostru a primit ordinul de plecare direct de la Gaius.

Lămurirea aceasta fu prea dureroasă, chiar pentru o femeie atât de chibzuită, cum era Cornelia, începu să plângă cu hohote; îşi băgă mâinile în părul lucitor care-i cădea pe umeri şi începu să se zbuciume, murmurând reproşuri care deveneau din ce în ce mai articulate. Cutremurată de suspine, ţipă la soţul ei, care rămase tot atât de mirat ca şi ea însăşi:

— Marcus, de ce ai săvârşit această faptă? Cum de ai putut aduce nenorocirea aceasta pe capul fiului nostru? Crezi că era atât ele important ca să denunţi pe Gaius în faţa Senatului cu preţul unui astfel de sacrificiu pentru Marcellus şi pentru noi toţi? O, aş ti preferat să fi murit înainte de a se întâmpla ce ni se întâmplă acum!

Gallio îşi plecă fruntea în palme şi nu încercă să-i spună că vina este şi a lui Marcellus. Fiul său avea destule griji,

fără să mai fie nevoie şi de reproşurile pe care i le-ar fi făcut Cornelia.

— Unde este acum? întrebă ea cu glasul sugrumat, încercând să se stăpânească. Trebuie să vorbesc cu el.

— Probabil se pregăteşte de plecare, murmură Gallio. Ordinul este să plece imediat la destinaţie. O galeră îl va duce la Ostia, ele unde mâine dimineaţă va pleca o corabie pe care se va îmbarca.

— Corabie? Ce fel de corabie? Dacă trebuie să plece, de ce nu pleacă în condiţiile cuvenite rangului său? Fără îndoială va putea închiria sau cumpăra un vas, pentru a face călătoria cum se cade s-o facă un tribun.

— Dragă, pentru aşa ceva nu avem timp de ajuns. Vor pleca astă-seară.

— Cine vor? Marcellus şi mai cine?

— Demetrius.

— Preamăriţi să fie zeii! oftă Cornelia şi începu din nou să plângă. Dar Marcellus de ce nu vine să mă vadă? îngână ea printre suspine.

— Va veni numaidecât, răspunse Gallio. A dorit să vin en mai întâi, ca să te anunţ. Şi sper că-l vei primi cu acelaşi curaj ca orice matroană romană. Tonul cu care vorbea senatorul devenise aproape sever. Fiul nostru a avut parte de câteva zguduiri neplăcute, dar le-a suportat cu bărbăţie şi cu liniştea caracteristică celor mai bune tradiţii ale noastre. Totuşi cred că nu i-ar face plăcere dacă te-ar vedea câ-ţi pierzi cumpătul din pricina aceasta.

— Să-mi pierd cumpătul! zise Cornelia şi se uită mirată la el. Ştii foarte bine că n-aş fi în stare să fac aş ceva, indiferent de ceea ce ni s-ar întâmpla.

— Draga mea, nu este nevoie ca cineva sa ia otravă, nici să întrebuinţeze pumnalul, pentru a se sinucide. Poţi tot atât de bine să te sinucizi, şi totuşi fiziceşte să rămâi în viaţă. Gallio se ridică în picioare şi, apucând pe Cornelia de mână, o ajută să se ridice şi ea. Şterge-ţi lacrimile, iubita mea, zise el cu blândeţe. Când va veni să te vadă, încearcă şi primeşte-l în aşa fel ca să fie mândru de tine. Probabil de aici înainte îl vor aştepta zile de încercări grele, şi amintirea

curajului ce-l vei dovedi acum în faţa lui să-i servească de îndemn în momentele când se va simţi abătut.

— Bine, Marcus, voi încerca. Cornelia îl apucă de braţ şi se strânse lângă el. Trecuse vreme atât de lungă de când nu mai simţiseră nevoia imediată de a sta atât de strânşi unul lângă altul.

După ce Marcellus petrecuse singur o jumătate de oră cu maică-sa - datorie de care la început se temuse - plecă, pentru a sta de vorbă cu soră-sa. Bătrânul Gallio informase pe Lucia, iar aceasta îi trimisese vorbă cu Tertia că-l va aştepta sub pergola din grădină până când va putea să vină s-o vadă.

Înainte de toate însă trebuia să se întoarcă în camera lui, pentru a lăsa perna de mătase pe care maică-sa stăruise s-o ia cu el. Încă un obiect ce trebuia adăugat la povara bagajelor lăsate în grija lui Demetrius, dar ar fi fost lipsă de atenţie din partea lui să refuze acest dar, mai ales ţinând seama de marele curaj cu care primise această nenorocire ce-i lovise pe amândoi. Cornelia plânsese, dar atitudinea ei nu se abătuse câtuşi de puţin de la disciplina pe care şi-o impusese.

Marcellus găsi bagajele adunate în învelitori şi strânse în curele, gata pentru plecare. Demetrius însă nu era nicăieri, întrebă pe Marcipor care apăruse în cadrul uşii, pentru a vedea dacă au nevoie de prezenţa lui, iar acesta îi spuse cam tară voie că acum un ceas l-a văzut plecând călare în cea mai mare grabă. Marcellus primi această informaţie fără să-şi trădeze mirarea. Era foarte probabil că, deşi târziu, grecul constatase că din echipamentul lor lipseşte ceva şi plecase de acasă, uitând să-şi ceară voie. Ar fi imposibil ca Demetrius să profite de această ocazie pentru a încerca să evadeze. Nu se poate, îşi zise Marcellus. Dar întâmplarea aceasta avea nevoie de o explicaţie, deoarece, dacă ar fi avut nevoie de un obiect despre care a constatat că le lipseşte, n-ar fi strâns bagajele în curele înainte de a se întoarce acasă.

Lucia aştepta sprijinită de balustradă, uitându-se spre Tibrul pe apa căruia se vedeau corăbii cu pânze mici în care

se frângeau aproape orizontal razele soarelui şi galere care înaintau atât de încet, încât ai fi zis că nici nu se mişcă, dacă pe marginea lor nu s-ar fi văzut

umbra cu mişcări ritmice ale vâslelor lungi care se propteau în apă şi se ridicau iarăşi. Una dintre galere, ceva mai mică decât celelalte, se îndrepta spre chei. Îşi făcuse mâinile punte peste ochi şi urmărea cu atâta atenţie silueta neagră a vasului, încât nici nu auzi pe Marcellus apropiindu-se.

Se opri lângă ea fără să zică nimic şi înduioşat îşi petrecu braţul împrejurul mijlocului ei feciorelnic. Ridică un braţ şi-l cuprinse şi ea, dar nu se întoarse să se uite la el.

— Nu cumva este galera cu care vei pleca tu? întrebă ea şi-i tăcu semn spre vas. Dacă nu mă înşel, este o triremă şi are prora foarte înaltă. Aceasta este una dintre galerele care ies în calea corăbiilor la Ostia.

— Da, este dintre acelea, răspunse Marcellus, mulţumit că discuţia lor a luat această întorsătură liniştită. S-ar putea să fie chiar galera cu care voi pleca eu.

Lucia se întoarse încet în braţele lui împreunate, ridică palmele catifelate ale mâinilor şi-l mângâie înduioşată pe obraz. Se uită la el şi zâmbi, dar buzele îi tremurau puţin: „încearcă să fie curajoasă", îşi zise fratele ei şi se gândi că probabil atitudinea lui de acum o va face să înţeleagă că este de acord cu purtarea ei.

— Sunt mulţumită că vei lua şi pe Demetrius cu tine, zise ea cu glasul ferm. A cerut el să te însoţească?

— Da, răspunse Marcellus. Apoi, făcând o pauză, adăugă: Da... a dorit să vină cu mine. Câteva clipe rămaseră nemişcaţi unul lângă altul şi degetele fetei se jucau cu şnurul de mătase cu care tunica lui era încheiată la gât.

— Ţi-ai împachetat toate lucrurile de care ai nevoie? Amândoi erau conştienţi de stăpânirea ce şi-o impuseseră în această împrejurare şi se simţeau mulţumiţi.

— Da! răspunse Marcellus, apoi dete din cap şi zâmbi, ca şi când totul s-ar fi desfăşurat în mod normal şi n-ar fi plecat mai departe decât la o vânătoare: Da... draga mea,

totul este pregătit pentru a putea pleca. Urmă o pauză ceva mai lungă.

— Evident, ar fi imposibil ca tu să prevezi de acum când te vei întoarce.

— Sigur că nu, răspunse Marcellus, şi după oarecare ezitare adăugă: Cel puţin deocamdată.

Apoi cu totul pe neaşteptate Lucia scoase un ţipăt îndurerat şi, ascunzându-şi obrazul la pieptul fratelui ei, începu să plângă cu sughiţuri domolite. Marcellus îi ţinea strâns trupul cutremurat ele suspine.

— Nu, dragă surioară, murmură Marcellus. Să ne păstrăm cumpătul! Ştiu că nu e uşor, dar va trebui să ne purtăm într-un fel demn de originea noastră de romani.

Trupul Luciei păru că devine rigid şi, lăsându-şi capul pe spate, ridică ochii plini de lacrimi spre el, scăpărând de revoltă.

— Să ne purtăm ca romani! ţipă ea în bătaie de joc. Da, să ne purtăm ca romani! Dar ia spune-mi ce răsplată primesc aceşti romani pentru că sunt curajoşi... pentru că se prefac că este frumos şi nobil să renunţi la tot ce ai... şi că e glorie să suferi şi să mori pentru Roma? Pentru Roma, pe care eu o urăsc din adâncul sufletului! la gândeşte-te ce ţi-a făcut Roma... ţie şi nouă tuturor! De ce nu ne lasă să trăim în linişte? Imperiul roman... ce este acest Imperiu roman? Un uriaş furnicar de sclavi! Nu înţeleg sclavi ca Tertia şi Demetrius; ci ca mine şi ca tine... toată viaţa ne ploconim, ne umilim şi ne linguşim: legiunile noastre prădează şi ucid în toate părţile... şi pentru ce Pentru a face Roma capitala universului, spune lumea. Dar de ce trebuie ca universul întreg să fie condus de un bătrân nebun, ca Tiberiu, şi de un beţiv netrebnic cum este Gaius? Nu pot suferi pe nici unul dintre ei!

Marcellus nu încercă să determine pe soră-sa să-şi oprească avalanşa aceasta de revoltă, căci îşi zise că va fi mult mai bine să se poată răcori şi să termine pentru totdeauna cu ce are de spus. Acum o simţea pierdută în braţele sale şi-i auzea bătăile violente ale inimii.

— Te simţi mai bine? o întrebă el cu glasul binevoitor. Cu obrazul mereu ascuns la pieptul lui, fata dădu din cap. Ridicând în mod instinctiv privirea, dădu cu ochii de Demetrius, care se oprise la depărtare de câţiva metri de ei şi se uita în altă parte. Va trebui să-l întreb ce vrea, murmură el şi-şi desprinse braţele de pe trupul ei. Lucia se întoarse din nou spre fluviu, căci nu voia ca grecul să constate că aproape şi-a pierdut stăpânirea de sine.

— Fiica legatului Gallus vă aşteaptă, stăpâne, îi spuse Demetrius.

— Eu nu pot să mă întâlnesc cu Diana în starea aceasta, zise Lucia cu glasul sugrumat. Mă voi plimba pe aleile grădinii în timpul cât tu vei vorbi cu ea. Apoi, ridicând puţin glasul, adăugă: Demetrius, adu pe Diana aici în pergola. Fără să mai aştepte aprobarea fratelui ei, urcă repede scara circulară care ducea spre boschetele de trandafiri şi spre dulbina havuzului. Luând tăcerea stăpânului său drept o confirmare a ordinului primit, Demetrius plecă să-şi facă datoria, dar Marcellus îl chemă înapoi şi sclavul se întoarse.

— Crezi că ea este informată? întrebă el şi încruntă din sprâncene.

— Da, stăpâne!

— Ce te determină să faci această afirmaţie?

— Fiica legatului Gallus pare c-a plâns, stăpâne. Marcellus tresări şi clătină din cap.

— Nu ştiu ce aş putea să-i spun în această împrejurare, murmură el mai mult pentru sine, dar Demetrius nu făcu nici o încercare pentru a-l ajuta. Totuşi, voi fi obligat să vorbesc cu ea, oftă el resemnat.

— Da, stăpâne, încuviinţă Demetrius şi plecă din nou. Întorcându-se spre balustradă, Marcellus văzu silueta surorii sale care se plimba abătută printre boschetele de trandafiri şi inima îi tresări de milă. Până acum n-o văzuse pe Lucia niciodată atât de mâhnită. Nu era deci de mirare că se ferea ca Diana s-o vadă în starea aceasta. Presimţea că apropiata lui întrevedere cu Diana va fi neobişnuit de grea. Până acum nu prea avusese ocazia să rămână singur cu ea, nici chiar pentru câteva clipe numai. De astă dată nu

numai că vor rămâne singuri, dar se vor găsi amândoi într-o situaţie extrem de dificilă. Nu ştia ce atitudine va trebui să ia în această împrejurare.

O văzu că se apropie, trecând prin peristil, mişcându-se uşoară şi graţioasă, dar fără vioiciunea ei obişnuită. Cum se poate ca Demetrius să-i spună să vină aici în pergola fără ca el s-o însoţească, deşi ea cunoştea drumul pe unde trebuie să apuce. Fir-ar afurisii de Demetrius... În după-amiaza aceasta purtarea lui este cu totul neobişnuită. I-ar fi fost mult mai uşor să iasă în calea Dianei şi s-o salute, dacă ar fi fost şi el de faţă. Marcellus apucă în lungul aleii ca s-o întâmpine. Lucia a avut dreptate: Diana a crescut şi în atitudinea aceasta de astăzi este mult mai drăguţă decât îşi aducea aminte c-ar fi văzut-o vreodată. Probabil ştirile pe care le primise acum alungaseră şi ultimele resturi de adolescenţă din înfăţişarea ei. Dar, indiferent de motivele ce au determinat această schimbare, Diana devenise cu totul pe neaşteptate o femeie matură, îşi simţi inima că începe să bată mai repede. Zâmbetul frăţesc cu care se pregătise s-o întâmpine i se păru nepotrivit, dacă nu lipsit de sinceritate, şi, după ce Diana se mai apropie, privirile lui deveniră tot atât de grave ca şi ale ei.

Întinse amândouă mâinile spre el şi-l privi pe sub genele lungi, încercând să-şi stăpânească lacrimile şi să zâmbească. Marcellus n-o văzuse până acum în felul în care o vedea astăzi şi contactul fugar al mâinilor lor îl tulbură. Uitându-se adânc în ochii ei negri, i se păru că abia acum îşi dă seama de prezenţa ei, de linia fină a trupului ei. de sprâncenele frumoase, de bărbia energică şi totuşi delicată, de buzele ei pline care acum erau întredeschise din cauza spaimei, dincolo de care i se vedeau dinţii strâns încleştaţi.

— Îmi pare bine c-ai venit, Diana, zise Marcellus, care ar fi dorii ca vorbele acestea să fie protectoare, dar nu erau deloc. Ar fi vrut să adauge: „Lucia va veni imediat" - dar nu-i spuse nimic şi nici nu-i dădu drumul de mâini şi se miră că este în stare să stea nemişcată atâta vreme.

— Este adevărat că vei pleca astă-seară? întrebă ea cu glasul stins.

Marcellus se uită în ochii ei şi se întrebă cum de fata aceasta mereu neastâmpărată, veselă şi capricioasă a putut să devină atât de fermecătoare.

— De unde ai aflat? întrebă el. Cine te-a informat atât de repede? Eu am aflat abia acum trei ceasuri.

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanţă? întrebă ea, apoi se opri, ca şi când s-ar fi gândit ce să-i mai spună. A trebuit să vin, Marcellus, continuă ea cu tot curajul, deoarece ştiam că tu nu vei mai avea timp să vii la mine şi să-ţi iei rămas bun.

— A fost un gest foarte... Era gata să pronunţe cuvântul „amabil", dar presimţi că răspunsul acesta ar fi prea rece şi prea banal şi, uitându-se la Diana, constată că este cu ochii plini de lacrimi. A fost foarte drăguţ din partea ta, zise el înduioşat, şi strângând-o mai tare de mâini o apropie de el. Fata păru că ezită, apoi se supuse.

— Fireşte, n-ar fi trebuit să vin, declară ea cu respiraţia întretăiată, dar timpul este atât de scurt. Prezenţa ta ne va lipsi tuturor. Apoi întrebă, ceva mai sfioasă: Spune, Marcellus, îmi vei trimite veşti despre tine? Şi văzându-l că nu-i răspunde imediat, clălină din cap şi murmură: N-ar fi trebuit să-ţi pun întrebarea aceasta, căci acolo unde te duci tu vei avea destul de lucru. Vom afla unul despre altul datorită Luciei.

— Bine, draga mea, tu nu te gândeşti că mie-mi va face plăcere să-ţi scriu, se grăbi Marcellus să-i răspundă, şi cred că-mi vei scrie şi tu... destul de des... Făgăduieşte-mi că-mi vei scrie!

Diana zâmbi printre lacrimi şi Marcellus îi urmări gropiţele clin obraji cum se adâncesc şi apoi dispar. Inima îi tresări când o auzi întrebându-l în şoaptă:

— Îmi vei scrie chiar astă-seară? Şi-mi vei trimite scrisoarea cu galera care se va întoarce?

— Da, Diana, îţi voi scrie.

— Unde este Lucia? întrebă ea nerăbdătoare şi-şi retrase repede mâinile dintr-ale lui.

— În grădină, pe aleea boschetelor de trandafiri, răspunse Marcellus.

Şi înainte de a-şi putea da seama de intenţia ei, o văzu că se depărtează în fugă. În momentul când ajunse în vârful scării, se opri şi, întorcându-se spre el, îi făcu semn cu mâna. Era gata s-o strige să-l aştepte, căci vrea să-i mai spună ceva, dar incertitudinea în care se găsea acum îl determină să renunţe. Ce i-ar mai putea spune Dianei? se întrebă el. Ce i-ar putea făgădui şi ce i-ar putea cere să-i făgăduiască? Nu, va fi mult mai bine pentru amândoi să se despartă în felul acesta, îi trimise un sărut şi fata dispăru din vedere. Era posibil. chiar probabil ca de aici înainte să nu mai revadă pe Diana niciodată.

Se îndreptă abătut spre casă, dar se opri brusc şi se întoarse în pergola. Fetele se întâlniseră şi acum se plimbau pe alee, ţinându-se de braţ. Probabil nu va avea ocazia să mai vadă o dată pe sora lui adorată, căci ar fi inutil să mai expună pe Lucia zbuciumului unei noi scene de despărţire.

Rămase mirat când văzu că Demetrius coboară scara. Ce l-a determinat să intre în grădină? se întrebă el. Probabil îi va spune, Iară să-l mai întrebe. Purtarea corintianului acesta credincios era astăzi neobişnuită. Imediat după aceea îl văzu că se apropie cu paşi largi şi milităreşti, din cauza cărora, în timpul vânătorilor, lui Marcellus îi venea greu să se ţină după el. Demetrius părea mulţumit de ceva, chiar mai mult decât mulţumit. Era încântat! Până acum Marcellus nu văzuse încă această expresie pe obrazul sclavului său.

— Vreţi să duc bagajele în port, stăpâne? întrebă Demetrius şi glasul păru că-i tremură de emoţie.

— Da... În cazul când sunt pregătite. Marcellus era gata să-i pună o întrebare, dar la urmă renunţă. Mă vei aştepta pe chei, zise el.

— Vreţi ca mai întâi să cinaţi,stăpâne?

Marcellus dădu din cap, dar în aceeaşi clipă se gândi că şi-a luat rămas bun de la membrii familiei. Toţi suportaseră această despărţire cu un curaj măreţ. Prin urmare ar fi însemnat să le ceri prea mult - atât lor cât şi lui - să mai repete o dată scena de deznădejde unul în faţa altuia.

— Nu, răspunse el răstit. Voi cina pe galeră. Vei face pregătirile necesare, după ce vei ajunge în port.

— Da, stăpâne, răspunse Demetrius pe un ton din care se putea ghici că este de acord cu hotărârea luată de stăpânul său.

Marcellus îşi continuă încet drumul spre casă. Ar fi avut atâtea de făcut dacă i s-ar mai fi acordat o zi de răgaz. Se gândea în primul rând la Tullus. Va trebui să-i lase câteva rânduri înainte de a pleca.

Când se întâlniră în boschetele de trandafiri, Lucia şi Diana izbucniră amândouă în lacrimi. Apoi începură să vorbească, întrebuinţând fraze intermitente despre posibilităţile de întoarcere ale lui Marcellus; soră-sa, gândindu-se cu spaimă la ceea ce i s-ar întâmpla, iar Diana întrebându-se dacă ar fi posibil ca cineva să stăruiască pe lângă Gaius pentru a-l determina să-şi schimbe hotărârea luată.

— Vrei să spui că probabil tatăl meu ar putea să...

— Nu! răspunse Diana şi clătină energic din cap. Nu tatăl tău! Va trebui să intervenim pe altă cale. Făcu ochii mici şi începu să se gândească.

— Probabil în această chestiune intervenţia tatălui tău ar putea să aibă efect, îi propuse Lucia.

— Nu ştiu ce să zic. Probabil ar avea dacă ar fi acasă. Dar misiunea ce o are la Marsilia ar putea să-l reţină până la începutul iernii viitoare.

— Ţi-ai luat rămas bun de la Marcellus? întrebă Lucia, după ce făcură câţiva paşi pe alee fără să zică nimic. Se uită în ochii Dianei şi zâmbi îngândurată, când constată că se aprinde la obraz. Diana dădu din cap şi o strânse înduioşată de braţ, dar alt răspuns nu-i dădu.

— Cum se face că Demetrius a ajuns atât de repede aici în grădină? întrebă ea pe neaşteptate. A venit la mine ca să-mi spună ca Marcellus se pregăteşte de plecare şi ar vrea să mă vadă. M-am întâlnit cu el, venind încoace, Nu cumva sclavul acesta a venit să-şi ia rămas bun... ca şi când ar fi egal cu tine?

— Mi s-a părut şi mie straniu, admise Lucia. Demetrius n-a vorbit până acum cu mine niciodată, decât cel mult pentru a-mi răspunde la câte un ordin. Crede-mă, Diana, nici eu nu înţeleg tocmai bine. S-a apropiat şi, după ce m-a salutat în felul lui ceremonios, mi-a ţinut o scurtă cuvântare care mi s-a părut pregătită cu cea mai mare grijă. Mi-a spus: „Eu voi pleca împreună cu tribunul. S-ar putea să nu mă mai întorc. Aş dori să-mi iau rămas bun de la sora stăpânului meu şi să-i mulţumesc pentru purtarea binevoitoare ce a avut-o faţă de sclavul fratelui ei. Îmi voi aduce aminte de această bunătate! Apoi a scos din sân un chimir şi dintr-însul inelul acesta...

— Inelul? întrebă Diana neîncrezătoare. Stai liniştită. Dă-mi voie să-l văd şi eu, adăugă ea în şoaptă. Lucia întinse mâna cu degetele răsfirate ca să poată examina inelul mai de aproape, căci lumina începuse să se tulbure. Este frumos, declară Diana. Ce este emblema aceasta gravată pe el? O corabie?

— Demetrius mi-a spus, adăugă Lucia: „Aş vrea să încredinţez inelul acesta surorii stăpânului meu. Dacă mă voi întoarce, va putea să mi-l dea înapoi. Dacă nu mă voi întoarce, atunci îi va rămâne ei. Părintele meu l-a dăruit mamei mele. Este singurul obiect pe care l-am putut salva din dezastrul familiei noastre".

— Ce situaţie stranie! murmură Diana. Şi ce i-ai răspuns?

— De... ce crezi c-aş fi putut să-i răspund? zise ea pe un ton ca şi când ar fi încercat să se apere împotriva unei acuzări. La urma urmelor el pleacă împreună cu fratele meu şi-şi primejduieşte viaţa. Este şi el om, nu-i aşa?

— Da, este şi el om, încuviinţă Diana. Haide continuă, ce i-ai răspuns? întrebă ea nerăbdătoare.

— I-am mulţumit, răspunse Lucia cu o încetineală care te scotea din fire. I-am spus că face bine - ceea ce este adevărat, Diana - că-mi lasă în păstrare inelul acesta preţios şi mi-am exprimat nădejdea că amândoi se vor întoarce acasă teferi şi sănătoşi, apoi i-am făgăduit să am grijă de inelul pe care mi-l lasă în păstrare.

— Cred c-ai procedat foarte bine, zise Diana după un moment de gândire. Şi pe urmă ce s-a mai întâmplat? Se opriseră amândouă la capătul aleii pavate.

— De, rămăsese nemişcat în faţa mea... aşa că i-am întins mâna.

— Cum se poate! exclamă Diana. Unui sclav?

— Gestul este destul de inocent, încercă Lucia să-i explice. De ce n-aş putea adică să strâng mâna lui Demetrius? El este tot atât de curat ca şi noi; în orice caz mult mai curat decât Bambo, care mereu sare cu labele pe mine.

— Chestiunea, dragă Lucia, nu se pune dacă mâinile lui Demetrius sunt mai curate decât labele lui Bambo... or atâta lucru ştii şi tu. El este sclav şi faţă de oamenii aceştia nu putem fi niciodată destul de prudente. Tonul cu care vorbea Diana părea sever, până în momentul când curiozitatea începu să înlăture indignarea din atitudinea ei. Care va să zică, adăugă ea ceva mai îmblânzită, a dat mâna cu tine.

— Nu, Diana, s-a întâmplat ceva mult mai grav, zise Lucia şi zâmbi, când văzu felul în care Diana se uită la ea. Demetrius mi-a luat mâna şi după ce mi-a pus inelul în deget mi-a sărutat-o... şi... la gândeşte-te şi tu Diana. El pleacă împreună cu Marcellus şi probabil va muri pentru el! Ce puteam să tac? Să-l pălmuiesc?

Diana îşi ridică mâinile şi le puse Luciei pe umeri, apoi o privi în lumina ochilor.

— Da... şi după aceea ce s-a mai întâmplat?

— Crezi că atât nu este de ajuns? spuse Lucia, ferindu-se puţin din calea ochilor cercetători ai Dianei.

— Dimpotrivă, este tocmai de ajuns, răspunse fata. Spune, Lucia, cred că nu ai intenţia să porţi inelul acesta?

— Nicidecum. Nu am nici un motiv ca să-l port. L-aş putea pierde. Şi nu vreau nici să jignesc pe Tertia.

— Tertia este îndrăgostită de Demetrius?

— Este nebună după el. Sărăcuţa de ea, a plâns din pricina lui toată după-amiaza.

— Demetrius ştie?

— Nu-mi vine să cred că nu ştie.

— Pe el nu-l interesează fata aceasta?

— Îl interesează, dar nu în felul în care-o interesează el pe ea. I-am cerut să-mi făgăduiască solemn că-şi va lua rămas bun de la ea.

— Spune, Lucia, nu te-ai gândit niciodată că în taină s-ar putea ca Demetrius să fie îndrăgostit de tine, probabil de vreme mai îndelungată?

— Nu mi-a dat nici un motiv să mă gândesc la o astfel de posibilitate, răspunse Lucia îngândurată.

— Vrei să spui că n-ai avut nici un motiv până astăzi, stărui Diana.

Lucia păru că se gândeşte din nou, întrebându-se ce să-i răspundă.

— Diana, începu ea cu glasul calm, Demetrius este un sclav. Cred că nu e cazul să ne îndoim de această realitate care a fost nenorocirea lui. A avut parte de o educaţie aleasă, într-o casă de oameni bogaţi, şi a fost adus la Roma încărcat de lanţuri de către nişte ticăloşi care nu meritau nici să-i lege curelele sandalelor. Glasul începuse să-i tremure de revoltă: Evident, faptul că aceştia erau romani le dădea tot dreptul. De vreme ce eşti roman, nu e nevoie să mai ştii altceva decât să jefuieşti şi să asasinezi. Nu-ţi dai seama, Diana, că tot ce se găseşte astăzi în Imperiul roman şi ce merită să-ţi reţină atenţia în calitate de om cult a fost jefuit din Grecia? la spune-mi şi mie: cum se face că noi de preferinţă vorbim limba elenă în loc să vorbim cea latină? Asta se întâmplă că din punct de vedere cultural grecii se găsesc cu câteva leghe înaintea noastră. Singurul lucru în care-i întrecem şi noi este măcelărirea oamenilor.

Diana se întunecă la obraz şi, plecându-se spre Lucia, îşi lipi gura de urechea ei ca să-i spună în şoaptă:

— Trebuie să fii nebună ca să faci astfel de declaraţii... chiar de faţă cu mine! Nu-ţi dai seama că este primejdios? Crezi că familia ta nu are destule nemulţumiri? Sau poate vrei să ne vezi pe toţi expulzaţi... şi băgaţi la închisoare?

Marcellus sta singur, sprijinit de parapetul punţii. Sosise în port abia cu câteva minute înainte de plecarea galerei,

apoi se urcase în cabina cu aerul îmbâcsit, pentru a se convinge dacă bagajele lui au fost aduse toate pe bord. Nici nu băgă de seamă c-au ieşit spre mijlocul fluviului, decât după ce coborî pe scară şi se uită împrejurul său. Depozitele şi docurile de pe chei dispăruseră în adâncul întunericului şi zvonul de. Iarmă al oraşului se stinsese departe în urma lor.

Sus pe vârful unei coline clipeau două puncte luminoase pe care le recunoscu imediat că trebuie să fie grătarele cu cărbuni aprinşi de la cele două capete ale pergolei. Probabil părintele său era acolo şi sta sprijinit de balustradă.

Acum trecuseră de cotitura fluviului şi luminile dispăruseră din vedere, îi făcea aceeaşi impresie ca şi când în momentul acesta primul capitol al vieţii sale s-ar fi terminat şi scribul sigilează primul sul de pergament. Bolta luminată a cerului de deasupra Romei păli şi stelele străluceau acum mai puternic. Marcellus le examina curios, l se păreau ca nişte spectatori muţi ai căror ochi nu erau atât de indiferenţi ca ai unui sfinx, ci se uitau cu calmă atenţie, clipind din când în când pentru a-şi limpezi vederea. Se întrebă: „Oare spectatorii aceştia se pot uita cu simpatie şi admiraţie la ceea ce văd şi, în general, îi interesează spectacolul din faţa lor?"

După o bucată de vreme în auzul lui îşi făcu loc plescăitul ritmic al apei şi ecoul cadenţei şefului de echipaj care bătea în butucul de metal pentru a da măsura când cele şaizeci de vâsle se propteau şi se ridicau din apele fluviului: bang-bang, bang-bang, şi clipocitul stins al picăturilor ce se scurgeau de pe vâsle.

Amintirea familiei, a vieţii şi a dragostei ce rămăsese în urmă se repezi pentru ultima dată asupra lui, ca să-l copleşească de păreri de rău. Ar fi fost bine să fi putut petrece cel puţin un ceas împreună cu Tullus, cel mai bun prieten al său. Tullus nu aflase nici măcar ce s-a întâmplat cu el. Poate înainte de plecare ar fi trebuit să se mai întoarcă o dată la maică-sa. Pe Diana ar fi trebuit s-o sărute. Tot aşa, ar fi fost mai bine să nu fi văzut tristeţea

chinuitoare în care se zbătea soră-sa... Bang-bang, bang-bang!

Se întoarse în loc şi-l văzu pe Demetrius stând prin întuneric la picioarele scării care ducea la cabine. Simţi un fel de uşurare când îşi dădu seama de prezenţa credinciosului său sclav, îşi zise că va trebui să vorbească cu el, deoarece loviturile de ciocan ce se urcau din cala galerei făceau să-i zvâcnească sângele în tâmple, îi făcu semn. Demetrius se apropie şi se opri la respectuoasă distanţă în faţa lui. Marcellus ridică amândouă mâinile, ca şi când ar fi tresărit din pricina nerăbdării, şi se uită la el, ceea ce în conformitate cu înţelegerea tacită dintre ei însemna: „Apropie-te fără teamă, ca să putem sta prieteneşte de vorbă". Trupul lui Demetrius păru că se destinde şi, abandonând poziţia de drepţi, se apropie de parapet, alături de Marcellus, unde aşteptă în tăcere şi fără nerăbdare vizibilă ca stăpânul său să-i spună ce are de spus.

— Demetrius, zise Marcellus şi făcu un gest larg cu care îmbrăţişa întreg cerul întins deasupra lor, tu crezi în zei?

— Dacă stăpânul meu doreşte să cred, atunci voi crede, răspunse Demetrius evaziv.

— Nu, te rog, zise Marcellus nerăbdător, fii sincer! Nu te gândi la ceea ce cred eu. Spune-mi părerea ta despre zei. Tu te închini lor?

— Pe vremea când am fost băiat mic, stăpâne, mama noastră ne-a învăţat să apelăm la zei. Era o femeie evlavioasă, în grădina noastră de flori aveam o statuie frumoasă a lui Priapus. Mai văd şi astăzi pe maică-mea cum într-o zi frumoasă de primăvară sta îngenuncheată în fata acestei statui, în mână cu un mic târnăcop şi alături de ea cu un coşuleţ plin de răsaduri. Credinţa ei era că Priapus are puterea de a face plantele să crească... Maică-mea se închina în faţa Atenei în fiecare dimineaţă când eu şi fraţii mei urmam pe profesorul nostru la gimnaziu. Se întrerupse, apoi, văzând semnul de încurajare făcut de Marcellus, continuă: Tatăl meu oferea zeilor libaţii, în zilele destinate

festivităţilor consacrate lor, dar cred că proceda în felul acesta mai mult pentru a face plăcere mamei noastre.

— Ceea ce-mi spui este foarte interesant şi chiar impresionant, zise Marcellus. Totuşi, Demetrius, mi se pare că nu mi-ai răspuns la întrebarea pe care ţi-am pus-o. Astăzi tu crezi în zei?

— Nu, stăpâne!

— Vrei să spui că zeii nu sunt oamenilor de nici un folos? Sau hi general te îndoieşti că zeii ar putea să existe?

— Cred că pentru liniştea sufletului este mai bine ca omul să nu creadă în existenţa lor. Ultima dată când m-am închinat lor s-a întâmplat în ziua când casa noastră a fost prădată. Când tatăl meu a fost legat în lanţuri şi dus, am îngenuncheat alături de maică-mea şi m-am rugat lui Zeus - părintele zeilor şi al oamenilor - ca să-i ocrotească viaţa. Dar fie că Zeus n-a auzit rugăciunea noastră, său dacă a auzit-o n-a avut puterea să ne ajute, fie că. având această putere, n-a vrut să ne ajute. Poate e mai bine să cred că nu ne-a auzit decât să-mi închipui că n-a avut puterea să ne ajute, sau, auzindu-ne, n-a vrut să ne ajute... În după-amiaza acelei zile, maică-mea s-a sinucis de bunăvoie, căci nu mai putea duce povara vieţii cu amărăciunile ei... Din ziua aceea, stăpâne, eu nu m-am mai închinat zeilor. Uneori i-am blestemat, dar nu-mi venea nici mie să cred că blestemele mele s-ar putea prinde de ei. Ca să blestemi zeii e şi prostie, şi zădărnicie.

Marcellus chicoti cu amărăciune. Felul acesta de a dispreţul zeii întrecea orice fel de impietate auzită până acum. Demetrius vorbise fără patimă. Pe el zeii îl interesau atât de puţin, încât i se părea o prostie până şi să-i blestemi.

— Prin urmare nu admiţi c-ar putea să existe o forţă mai presus de înţelegerea oamenilor şi că aceasta conduce universul? întrebă Marcellus şi ridică privirea spre cer.

— În această privinţă, stăpâne, gândurile mele încă nu sunt limpezite, răspunse Demetrius îngândurat. Ar fi greu să-ţi imaginezi lumea fără să crezi c-a existat un creator, dar în orice caz eu nu doresc să accept că faptele săvârşite

de oameni sunt inspirate de fiinţe supranaturale. Cred că este mai bine să crezi că oamenii au inventat faptele brutale pe care le săvârşesc fără o intervenţie divină.

— Sunt dispus, Demetrius, să împărtăşesc această părere. Totuşi ar fi o mare uşurare pentru noi oamenii - mai ales atunci când te găseşti în cumpănă grea - să poţi nădăjdui că undeva trebuie să existe o putere generoasă căreia în astfel de împrejurări te-ai putea adresa.

— Da, stăpâne, admise Demetrius şi ridică privirea în sus. Stelele în drumul lor urmează un plan dinainte stabilit. Cred că acestea sunt sincere şi cinstite. Cred în Tibru, în munţii dimprejurul nostru, în turmele de oi, cirezile de vite şi herghelиile de cai. Dacă există zei care le păzesc, aceşti zei sunt sinceri şi cu mintea sănătoasă. Dar dacă cei care călăuzesc destinele oamenilor sunt zeii din muntele Olimp, atunci îţi voi spune că zeii aceştia sunt perfizi şi nebuni.

Probabil dându-şi seama c-a spus mai mult decât ar fi trebuit, Demetrius tăcu şi trupul îi deveni rigid, ceea ce însemna că are intenţia - să-şi vadă de treburile lui. Marcellus însă nu terminase cu el pentru a-i da drumul.

— Probabil îţi închipui, stărui el, că toţi oamenii sunt nebuni.

— Eu n-am de unde să stiu aşa ceva. răspunse Demetrius calm. prefăcându-se că n-a văzut zâmbetul sarcastic al stăpânului său.

— Prin urmare, zise Marcellus, să ne mărginim numai la Imperiul roman. Crezi că acesta ar putea să nu fie altceva decât o adunătură de nebuni?

— Sclavul dumneavoastră, stăpâne, este dispus să creadă tot ce crede stăpânul său în această privinţă, răspunse Demetrius.

Marcellus îşi dădu seama că această conversaţie filosofică dintre ei este terminată. Constatase mai demult că, atunci când Demetrius este hotărât să-şi reia rolul de sclav, nici un fel de vorbe bune nu-l mai pot determina să revină. Acum rămăseseră unul lângă altul şi se uitau la apa întunecată care fugea pe lângă flancurile galerei.

Grecul are dreptate, îşi zise Marcellus. Aceasta este pacostea Imperiului roman: există o adunătură de nebuni. De aceeaşi boală suferă omenirea întreagă. Este nebună. Dacă există o putere supranaturală care conduce universul, şi asta trebuie să fie nebună. Omenirea este insană. Bang-bang, bang-bang!

CAPITOLUL III

După ce minuscula corabie trecu de grupul insulelor Lapari, tocmai într-o perioadă dintre cele mai primejdioase ale anului, când marea se frământă adânc, şi trecu printre grelele strâmtori ale Messinei, ajunse în ape liniştite şi vântul domolit umfla pânzele de pe catarge; astfel comandantul Manius putu coborî de pe puntea de comandă ca să stea liniştit de vorbă cu pasagerul său.

— Spune-mi ceva şi despre Minoa, stărui Marcellus, după ce Manius îi povestise în toate amănuntele despre numeroasele călătorii pe care le făcuse, de la Ostia la Palermo şi înapoi, de la Ostia în Creta, la Alexandria şi Joppa.

Manius începu să râdă pe sub mustăţile bleojdite.

— Vei avea ocazia să constaţi, Tribune, că nu există nici o localitate care să poarte numele Minoa. Iar când văzu mirarea cu care Marcellus se uita la el, aşteptând o explicaţie, navigatorul acesta cu obrazul ars de soare şi biciuit de vânturi, îi ţinu o scurtă lecţie de istorie, pe care în bună parte pasagerul său o cunoştea de mai demult.

Acum cincizeci de ani legiunile lui August asediaseră vechea cetate Gaza şi o supuseseră, după lungi şi crâncene lupte care costaseră mai multe vieţi decât ar fi meritat această cucerire.

— Poate n-ar fi costat atât, declară Manius, dacă s-ar fi învoit să plătească importanta sumă ce se ceruse pentru întrebuinţarea drumului caravanelor care transportă sarea.

— Dar ce făceau cu beduinii? întrebă Marcellus.

— Tocmai... Împăratul ar fi putut oferi şi beduinilor o despăgubire pentru întrebuinţarea acestui drum, şi totuşi

cheltuielile ar fi reprezentat mai puţin decât a costat războiul. Ca să-i putem spune Minoa, la Gaza, am pierdut douăzeci şi trei de mii de legionari.

Manius continuă să-i spună ce ştia. Bătrânul August era furios şi-şi pierduse cumpătul din cauza rezistenţei încăpăţânate a; apărătorilor cetăţii - formaţi dintr-o adunătură de egipteni, sirieni şi evrei - care nu se speriau de vederea sângelui, nu luau niciodată prizonieri şi erau cunoscători în meşteşugul torturilor de toate felurile. Presimţea că atitudinea lor este o sfidare premeditată a prestigiului roman, pentru care imperiul va trebui să cureţe odată pentru totdeauna acest focar infect care este Gaza. Prin urmare, August decretă că de aici înainte localitatea va deveni o cetate romană şi va purta numele de Minoa; toată lumea se aştepta ca locuitorii oraşului să fie mulţumiţi de binefacerile aduse de un stat civilizat şi vor uita c-a putut să existe cândva o municipalitate atât de infectă, de nesănătoasă, nemulţumită şi mereu pornită pe harţă, cum a fost Gaza.

— Dar Gaza, continuă Manius, a fost Gaza vreme de şaptesprezece secole şi ar fi avut nevoie de ceva mai mult decât un edict al împăratului August ca să-şi schimbe numele.

— Sau obiceiurile, dacă îmi dai voie să mai adaug şi asta, zise Marcellus.

— Sau mirosurile, zise Manius. Probabil ai auzit că limanurile albe ale Mării Moarte sunt întocmai ca steanul de sare alături de un iezer din junglă, împrejurul căruia se adună animalele de toate neamurile şi de toate mărimile pentru a se adapă şi a se încaieră. Asta aşa a fost de când e lumea lume. Uneori câte un animal care se întâmpla să fie mai mare şi mai puternic decât celelalte reuşea să le alunge şi să rămână singur stăpân. Altă dată animalele se însoţeau între ele şi reuşeau să alunge pe uzurpator, ca apoi să înceapă din nou să se încaiere între ele. Prin urmare aceasta ar fi Gaza care te aşteaptă.

— Bine, dar steanul de sare nu este la Gaza, ci la Marea Moartă, zise Marcellus.

— Asta este adevărat, încuviinţă Manius, dar la Marea Moartă nu vei putea ajunge ca să ridici sare fără învoirea celor din Gaza. Vreme îndelungată leul lui Iuda a ţinut departe pe toate celelalte animale, după ce a alungat hienele filistenilor. Uriaşul elefant egiptean a speriat leul, ca la urmă tigrul Alexandru să sară în spinarea elefantului. Dar după fiecare bătălie dobitoacele mărunte s-au apropiat din nou, ca să amuşine leşurile şi pe urmă să se sfâşie între ele, ca cele mai mari să vină iarăşi pentru a le linge rănile.

— Şi ce animal a venit după tigru? întrebă Marcellus, deşi cunoştea dinainte răspunsul ce-l va primi.

— Acvila romană, răspunse Manius. Stoluri nenumărate de acvile care veneau să roadă oasele, dar aici au mai găsit o mulţime de supravieţuitori care n-au fost dispuşi să admifl să li se roadă oasele.

În felul acesta s-a întâmplat ca noi să pierdem douăzeci şi trei de mii de legionari romani pentru a putea pune stăpânire pe steanul de sare.

— O întâmplare foarte interesantă, murmură Marcellus, care până acum nu o auzise încă povestită în felul acesta.

— Tocmai, încuviinţă Manius, dar partea cea mai stranie este urmarea pe care au avut-o aceste lungi bătălii asupra vechii cetăţi Gaza. După fiecare invazie, în cetate mai rămânea câte cineva din armata invadatorilor: dezertorii şi cei care erau prea grav răniţi pentru a se mai întoarce acasă. Aceştia s-au statornicit în Gaza - oameni din felurite neamuri - pentru a-şi continua aici obiceiurile. Căpitanul dădu din cap şi făcu o strâmbătură. Oricine îţi va putea spune despre certurile şi încăierările frecvente din oraşele portuare, cum sunt Rhodesia şi Alexandria, unde populaţia amestecată este formată din oameni de toate culorile şi de toate limbile. Unii afirmă că cel mai insuportabil infern de pe toate literalele mărilor noastre este portul Joppa. Eu însă sunt de părere că Gaza este ultimul loc din toată lumea aceasta unde un om cu mintea întreagă ar fi dispus să trăiască.

— Probabil într-o bună zi Roma va fi obligată să cureţe Gaza din nou, declară Marcellus.

— Este cu desăvârşire imposibil. Iar ceea ce ţi-am spus despre Gaza rămâne valabil pentru întreagă regiunea aceasta, până la Damasc. Chiar dacă împăratul ar trimite toate legiunile pe care Roma. le are disponibile, ar însemna cel mult că s-ar face un masacru cum istoria n-a cunoscut încă niciodată, şi totuşi victoria nu va putea fi permanentă. Un sirian nu poate fi nimicit în mod definitiv. Cât despre evrei... poţi să ucizi un evreu şi să-l îngropi, căci el totuşi va ieşi din mormânt teafăr şi sănătos. Văzând expresia de haz întipărită pe obrazul lui Marcellus, Manius zâmbi şi adăugă: Da, tribune, va ieşi din mormânt urcându-se pe coada târnăcopului cu care i-ai săpat groapa şi va încerca să-ţi vândă giulgiul în care a fost înfăşurat când l-ai coborât în groapă.

— Bine - întrebă Marcellus, care ar fi vrut să afle şi alte amănunte referitoare la sarcina ce-l aştepta - dar garnizoana noastră din fortul Minoa, sau mai bine zis Gaza, nu încearcă să facă ordine în oraş?

— Nu încearcă câtuşi de puţin. Şi n-are nici un amestec în ceea ce se întâmplă în oraş. Fortul nu este în oraş, ci foarte departe spre răsărit, într-un deşert nisipos, presărat cu stânci de calcar şi acoperit de scaieţi. Acolo nu se găsesc mai mult de o mie cinci sute de oameni, trupă şi ofiţeri, deşi ar trebui să fie o legiune. Prezenţa lor acolo se datoreşte intenţiei de a face bandele de beduini să stea la distanţă. Detaşamentele armate pleacă din fort ca să însoţească caravanele şi astfel să nu fie atacate de triburile acestor tâlhari. Dar din când în când, adăugă Manius, se întâmplă ca o caravană să plece la drum fără să se mai întoarcă niciodată.

— Aşa ceva se întâmplă mai des? întrebă Marcellus, închipuindu-şi că întrebarea pe care i-o pune va fi considerată drept motiv de continuare a conversaţiei.

— Ia să fac o socoteală, murmură Manius şi, închizând un ochi, începu să numere pe degetele cioturoase: Anul trecut n-am auzit decât despre patru cazuri similare.

— Numai despre patru, repetă Marcellus îngândurat. Bănuiesc că atunci când se întâmplă aşa ceva înseamnă că dispare şi detaşamentul plecat din fort.

— Evident că dispare, răspunse Manius.

— Şi legionarii sunt duşi şi vânduţi ca sclavi?

— Nu-mi vine să cred. Beduinii nu au nevoie de sclavi şi nici nu vor să-şi bată capul cu ei. Beduinii sunt oameni sălbatici şi cruzi ca vulpile, iar pe urma caravanelor se furişează tot atât de nesimţiţi ca şi şacalii. Când vor să te atace, te lovesc pe la spate şi-ţi înfig între umeri hangerul până la plasele.

— Garnizoana nu încearcă să răzbune niciodată aceste asasinate? Manius clătină din cap şi zâmbi sinistru.

— Garnizoana de acolo, dacă-mi dai voie să-ţi spun adevărul, nu este ce ar trebui să fie. Nimenea nu se interesează de soarta celor dispăruţi. Oamenii nu sunt de ajuns de disciplinaţi, nu au comandanţi care să-şi facă datoria aşa cum ar trebui şi nu se interesează de soarta fortului. Revoltele sunt foarte frecvente şi de fiecare dată este asasinat câte cineva. Nu se poate să ceri prea mult de la garnizoana unui fort care în marea majoritate a cazurilor îşi varsă sângele pe câmpul de exerciţiu.

În noaptea aceasta Marcellus îşi zise că este de datoria lui să comunice lui Demetrius informaţiile pe care le-a obţinut. Stând amândoi întinşi pe aşternuturile lor din cabină, cu glasul stins făcu corintianului o schiţă a condiţiilor în care foarte curând se vor găsi amândoi, şi-i vorbi pe un ton ca şi când şi sclavul său ar fi responsabil de atitudinea ce o vor adopta amândoi în noua situaţie.

Demetrius ascultă în tăcere povestea lungă pe care i-o debită Marcellus şi, considerând-o drept o povestire lugubră, când termină, îndrăzni să-i spună pe un ton aproape indiferent:

— Stăpânul meu va fi totuşi obligat să ia în primire comanda garnizoanei din fortul acesta!

— Fireşte, răspunse Marcellus, de vreme ce acesta este ordinul pe care l-am primit! Ce altceva aş putea face? Apoi,

constatând că de pe celălalt aşternut nu primeşte imediat un răspuns, întrebă din nou: Ce înţelegi cu vorbele acestea?

— Înţeleg, stăpâne, că oamenii din garnizoană sunt nemulţumiţi şi nedisciplinaţi, iar stăpânul meu va cere supunere. Nu este dreptul sclavului său să-i spună cum va putea obţine această supunere; dar cred că pentru stăpânul meu va fi mult mai bine dacă va lua imediat în primire comanda garnizoanei... şi cu toată energia necesară.

Marcellus se ridică într-un cot şi încercă să vadă ochii grecului prin întunericul şi aerul îmbâcsit din cabină.

— Înţeleg ce te preocupă, Demetrius. Acum, după ce cunoaştem atmosfera din acest fort, eşti de părere că noul legat nu trebuie să se gândească la felul în care ar putea să obţină aprobarea celor interesaţi, ci să se prezinte între membrii garnizoanei şi să pocnească pe câţiva inşi în creştetul capului, fără să mai aştepte prezentările.

— Cam în felul acesta m-am gândit şi eu c-ar trebui să procedăm, încuviinţă Demetrius.

— Să le-o retezi chiar de la început, nu-i aşa? La asta te-ai gândit?

— Când vrei să smulgi urzicile din lan, nu pui mâna pe ele în mod delicat, ci o încleştezi bine, ca să poţi smulge urzica cu rădăcină cu tot. Probabil oamenii aceştia trândavi vor fi mulţumiţi să asculte de un comandant care este atât de priceput şi de energic ca stăpânul meu.

— Vorbele acestea, Demetrius, sunt plăcute la auz.

— Aproape toţi oamenii, stăpâne, apreciază dreptatea şi curajul. Stăpânul meu este om drept... dar este şi curajos.

— Da, Demetrius, dar datorită acestor calităţi stăpânul dumitale a ajuns în situaţia în care se găseşte, răspunse Marcellus râzând. Tocmai pentru c-a fost curajos!

Pentru că nu dorea să discute acest incident şi nici n-ar fi vrut să lase conversaţia neterminată, Demetrius răspunse:

— Aveţi dreptate, stăpâne! dar pe un ton atât de grav, încât Marcellus începu să râdă cu hohote.

Urmă apoi o pauză foarte lungă, aşa că probabil corintianul adormise, deoarece legănatul uşor al corabiei

părea că te îmbie anume la somn. Vreme de un ceas, Marcellus rămase treaz şi se gândi la planul pe care i-l sugerase credinciosul său sclav. „Demetrius are dreptate, îşi -zise el. Dacă e să iau în primire comanda acestui fort, atunci va trebui s-o iau din primul moment când voi sosi acolo. În cazul acesta, chiar dacă se va întâmpla să fiu înfrânt, dispariţia mea va fi demnă, decât dacă aş tolera încălcarea disciplinei".

Trecuse demult de amiaza zilei de opt martie când căpitanul Manius făcu manevra necesară pentru a intra cu covată sa în apele portului din Gaza şi se aşternu cu flancul în lungul unui chei care era liber. Ca orice comandant de vas în momentul sosirii, era extrem de ocupat, dar găsi timpul necesar pentru a-şi lua rămas bun de la tânărul tribun, într-o atitudine sumbră, caracteristică unei rude apropiate când se desparte de cel care trage să moară.

Demetrius fu între cei dintâi care coborâră din corabie. Puţin după aceea se întoarse împreună cu cinci sirieni voinici cărora le arătă bagajele pe care trebuiau să le ridice. Pe cheiul murdar al portului nu se vedea nici o uniformă militară, dar cu toate acestea Marcellus nu rămase dezamăgit, căci nu se aşteptase să fie primit de cineva. Cei din garnizoană nu fuseseră înştiinţaţi despre sosirea lui. Prin urmare era obligat să se prezinte la fort fără să fie însoţit de cineva.

Probabil datorită vârstei înaintate şi infirmităţilor de care suferea, în Gaza nimic nu se putea executa cu promptitudine. Trecu un ceas întreg înainte de a se putea găsi catârii de povară care să ducă bagajele. Tot aşa se pierdu o vreme preţioasă până când le încărcară. Un alt ceas îl pierdură cu traversarea înceată a străzilor înguste şi murdare şi cu liniştirea protestelor celor care împiedicau circulaţia şi trebuiau să se ferească din cale.

Sirienii bănuiră imediat când îi văzură uniforma de tribun care este destinaţia spre care se îndreaptă şi se mulţumiră să murmure, fără să ridice glasul. La urmă ajunse într-o şosea care furnica de oameni şi de praful răscolit de picioarele animalelor. În fruntea convoiului mergea

Marcellus, încălecat pe o cămilă condusă de un sirian care mirosea destul de urât şi cu care Demetrius se înţelesese prin semne asupra preţului pe care-l ceruse pentru această expediţie. Târguirea dintre ei distra pe Marcellus, deoarece corintianul, care era om liniştit şi rezervat, începuse să ţipe şi să gesticuleze tot atât de violent ca şi ceilalţi. Fără să cunoască valoarea ce o avea banul aici în Gaza şi nici preţurile ce se obişnuiau pentru serviciile prestate, refuzase cu indignare prima ofertă a sirianului, ca după alte trei propuneri să ajungă apoi la o înţelegere, dar şi de astă dată numai după nenumărate ţipete şi răcnete fioroase. Ar fi fost greu să recunoşti pe Demetrius în rolul acesta nou pe care şi-l asumase.

În depărtare, prin norii de praf galben ce le tăiau vederile, se arătă forma unui uriaş teren dreptunghiular, încins de ziduri înalte de cărămidă uscată în dogoarea soarelui, la fiecare colţ cu câte un turn mai înalt. După ce se mai apropiară, văzură un drapel roman care atârna inert de pe prăjina oblică a unui turn.

O santinelă cu înfăţişare respingătoare se desprinse de lângă un grup de legionari care se aşezaseră pe vine şi, apropiindu-se de poarta cea mare a fortului, o deschise larg şi le făcu semn să intre, fără să-i întrebe nimic. Probabil bădăranul acesta, îşi zise Marcellus, îi confundă cu o caravană care a venit să ceară o escortă. După ce intrară în curtea bătută de soare, o altă santinelă se ridică de pe treptele scării pretoriului şi, apropriindu-se de ei, aşteptă până când cămila lui Marcellus binevoi să-şi îndoaie încheieturile care-i pârâiau. Demetrius, care supraveghease capătul din urmă al caravanei, descăleca de pe catâr şi, apropiindu-se, se opri lângă stăpânul său. Santinela se uită curioasă la ei şi, descoperind insignele tribunului, ridică mâna murdară în care ţinea un paloş ruginit şi salută cu indiferenţă.

— Eu sunt tribunul Marcellus Gallio! Cuvintele acestea răsunară violente şi vibrând de energie. Am primit ordinul să iau comanda acestui fort. Condu-mă la ofiţerul de serviciu.

— Centurionul Paulus nu este prezent, tribune.

— Unde se găseşte?

— În oraş!

— Când centurionul Paulus pleacă în oraş, nu lasă pe nimeni care să-i ţină locul în fort?

— A lăsat pe centurionul Sextus, dar tocmai acum el se odihneşte şi a dat ordine să nu fie tulburat de nimeni.

Marcellus făcu un pas înainte şi se uită în ochii întunecaţi ai legionarului.

— Eu nu sunt obişnuit să aştept oamenii ca să-şi termine somnul de după-amiază, zbieră el. Execută imediat ordinul şi spală-ţi murdăria de pe obraz înainte de a îndrăzni să te mai arăţi în faţa mea! Ce este acesta: un fort roman sau un coteţ de porci?

Santinela clipi de câteva ori din ochi, apoi se retrase câţiva paşi şi dispăru pe uşa de la intrare. Marcellus se plimbă nemulţumit prin faţa acestei intrări şi începu să se frământe tot mai adânc, pe măsură ce trecea timpul. După ce aşteptă câteva minute, urcă treptele scării, urmat de aproape de Demetrius, şi traversă coridorul întunecat, în calea lui ieşi o altă sentinelă.

— Condu-mă la centurionul Sextus! ţipă Marcellus.

— Din ordinul cui? întrebă santinela nemulţumită.

— Din ordinul tribunului Marcellus Gallio, care şi-a asumat comanda acestui fort. Ia-o înainte... şi umblă repede!

În aceeaşi clipă o uşă de alături se deschise şi în faţa lui apăru un bărbat voinic şi bărbos, îmbrăcat într-o uniformă ponosită, cu acvila neagră ţesută pe mâneca dreaptă a tunicii de culoare roşie. Marcellus dădu santinela la o parte şi ieşi în faţa lui.

— Dumneata eşti centurionul Sextus? întrebă el, şi după ce Sextus dete din cap cu indiferenţă adăugă: Prinţul Gaius mi-a dat ordin să iau comanda acestui fort. Porunceşte oamenilor dumitale să-mi aducă bagajele.

— Eeh... las-o mai domol... nu mă lua atât de repede, îngăimă Sextus. Ia să vedem mai întâi ordinul acesta!

— Poftim, răspunse Marcellus şi-i întinse sulul de pergament. Sextus îl desfăşură cu indiferenţă şi-l ridică la ochi ca să-l poată citi, căci coridorul era copleşit de umbră.

— Centurioane Sextus! strigă Marcellus cu glasul răstit, te previn c-ar fi mult mai bine să trecem în biroul legatului-şef pentru a examina acest document, în ţara al cărui cetăţean sunt eu, se obişnuieşte ca oamenii să fie şi curtenitori...

Sextus rânji şi ridică din umeri.

— Acum te găseşti la Gaza, răspunse el aproape cu dispreţ. Vei avea ocazia să constaţi că aici la Gaza noi avem obiceiul să procedăm mai domol şi avem mai multă răbdare decât egalii noştri care se găsesc la Roma şi umblă mai bine îmbrăcaţi decât umblăm noi, adăugă Sextus şi apucă în lungul sălii: Sunt şi eu cetăţean roman.

— De când este centurionul Paulus comandantul acestui fort? întrebă Marcellus, uitându-se în largul camerei în care-l introdusese Sextus.

— Din decembrie. A luat comanda în mod temporar, după moartea legatului Vitelius?

— Din ce cauză a murit Vitelius?

— Eu nu ştiu din ce cauză!

— Prin urmare nu de pe urma rănilor primite? insinua Marcellus.

— Nu, tribune. A fost bolnav. Zăcuse de friguri.

— Nu m-aş mira dacă aţi fi toţi bolnavi, declară Marcellus şi, făcând o strâmbătură de dezgust, îşi scutură mâinile. Apoi, întorcându-se spre Demetrius, îi porunci să stea de strajă lângă bagaje până când vor veni oamenii să le ridice.

Sextus spuse ceva în şoaptă santinelei, care plecă imediat.

— Te voi conduce în camera pe care o vei putea ocupa până în momentul când comandantul Paulus se va întoarce, zise el şi se apropie de ieşire. Marcellus îl urmă. Camera pe care i-o arătă avea un aşternut, o masă şi două scaune, încolo era goală şi tot atât de tristă ca şi o celulă de închisoare. O uşă da spre un mic cabinet.

— Dă ordin să mai aducă un aşternut în vizuina aceasta, porunci el. Sclavul meu va dormi aici.

— Sclavii n-au voie să doarmă în camere destinate ofiţerilor, răspunse Sextus categoric.

— Al meu va dormi!

— Procedeul acesta este contrar ordinelor!

— În fortul acesta nu există alte ordine decât cele date de mine! ripostă Marcellus.

Sextus dădu din cap şi, când ieşi din cameră, colţul gurii i se strâmbă de un rânjet enigmatic.

În seara aceea se petrecu o scenă memorabilă în fortul Minoa. Ani de-a rândul întâmplarea aceasta fu repetată atât de des, încât deveni un fel de legendă.

Însoţit de sclavul său, Marcellus intră în sala de mese, unde ofiţerii mai tineri erau aşezaţi pe scaune. Nu se ridică nici unul în picioare, dar în privirile lor nu era nici o urmă de ostilitate când se întoarseră şi se uitară după el, cum se apropie de masa din mijlocul sălii. Dintr-o singură privire fugară, Marcellus constată că el este cel mai tânăr între cei prezenţi. Demetrius se duse de-a dreptul la bucătărie, pentru a se ocupa de servirea stăpânului său.

Puţin după aceea apăru centurionul Paulus, urmat de Sextus, care probabil îl aşteptase, ca să-l informeze despre ceea ce s-a întâmplat. Când se apropiară de masa din mijlocul sălii, se simţi un fel de mişcare surdă. Sextus, pe un ton nemulţumit, făcu prezentările. Marcellus se ridică în picioare şi era gata să întindă mâna spre centurion, dar acesta se prefăcu că nu vede gestul făcut de el; se înclină uşor, apoi îşi feri scaunul şi se aşeză. Nu era beat, dar se vedea destul de limpede c-a băut. Obrazul lui tras, acoperit de ţepii unei bărbi nerase de trei zile, era buhăit şi aprins; începând să mănânce, constată că-i tremură mâinile murdare. Dar abstracţie făcând de înfăţişarea lui de acuma, se vede"a destul de limpede c-a avut parte de o educaţie aleasă, pe care a uitat-o demult. „Omul acesta ar fi putut să devină cineva!" îşi zise Marcellus.

— Noul legat, ei? îngăimă Paulus cu gura plină. N-am fost înştiinţaţi despre această numire, în orice caz, continuă

el şi făcu un gest nepăsător din mână, scoţând din castron o nouă bucată de carne pe care o bagă în gură, despre asta vom putea discuta mai târziu; poate chiar mâine. Vreme de câteva minute mestecă între măsele carnea grasă, apoi sorbi cu lăcomie din cupa de vin indigen, aşezată în faţa lui.

După ce termină de mâncat, Paulus îşi încrucişa pe masă mâinile păroase şi se uită cu insolenţă la tânărul intrus. Marcellus îi înfruntă privirile tulburi, fără să clipească. Fiecare dintre ei era conştient că în clipa aceasta au început să se cântărească unul pe altul, nu numai în ceea ce priveşte înălţimea şi greutatea - căci în această privinţă erau aproape la fel, cu singura deosebire că Paulus era cu câţiva funzi mai greu şi câţiva ani în plus - ci mai mult pentru a-şi da seama de valoarea şi capacitatea omului în sine. Paulus râse dispreţuitor.

— Gallio... acesta este un nume cunoscut, declară el sarcastic. Nu cumva eşti înrudit cu bogatul Senator?

— Este părintele meu! răspunse Marcellus cu glasul ca de gheaţă.

— O... ho-ho-ho! chicoti Paulus. Care va să zică trebuie să fii unul dintre cei care au pătruns în Ordinul Tribunilor datorită relaţiilor de familie, adăugă el batjocoritor.

Se uită în largul sălii şi conversaţiile celor prezenţi încetară numaidecât.

— Cred că prinţul Gaius ar fi putut găsi un post mai plăcut pentru fiul senatorului Gallio, continuă el, ridicând glasul ca să poată fi auzit şi de ceilalţi. Pe lovis! exclamă el înveselit şi lovi pe Sextus cu palma între spete. Abia acum înţeleg: fiul lui Marcus Lucan Gallio a fost un tânăr care la Roma şi-a făcut de cap. Apoi se întoarse din nou spre Marcellus: Fac prinsoare, tribune, că aceasta este prima însărcinare ce ţi s-a dat până acum.

— Adevărul este acesta, răspunse Marcellus, în sală se făcuse o tăcere ca de cimitir.

— Până acum în viaţa dumitale n-ai dat nici un ordin, nu-i aşa? întrebă Paulus în bătaie de joc.

Marcellus împinse scaunul şi se ridică în picioare, simţind că ochii tuturor sunt îndreptaţi spre el şi-l urmăresc cu toată atenţia.

— Sunt pe cale să dau un ordin chiar acum, declară el energic. Centurioane Paulus, ridică-te în picioare şi cere-ţi iertare pentru purtarea necuviincioasă faţă de un ofiţer.

Paulus îşi petrecu braţul pe după spătarul scaunului şi rânji:

— Ai dat un ordin nepotrivit, tinere, zis cel. Apoi, uitându-se la Marcellus şi văzându-l că trage paloşul, dădu scaunul peste cap şi sări în picioare: tinere, cred c-ar fi mult mai bine să renunţi la treaba asta.

— Feriţi scaunele şi mesele din cale, porunci Marcellus.

În momentul acela nimeni nu se mai putea îndoi de intenţiile tânărului tribun. El şi Paulus merseseră prea departe unul faţă de altul pentru a mai putea da înapoi. Mesele fură repede împinse spre pereţii sălii şi scaunele aşezate peste ele. Lupta începu.

Spectatorii înţeleseră chiar de la început că Paulus este hotărât să termine repede şi definitiv cu adversarul său. În calitate de comandant al fortului, nu se bucura de nici o autoritate în faţa subalternilor săi, datorită faptului că era fire violentă şi ducea o viaţă dezordonată. Fără îndoială, îşi zisese el, datorită unei victorii prompte, îşi va putea reface prestigiul. Ce va urma după aceea îl interesa prea puţin, deoarece el nu avea nimic de pierdut. Legăturile cu Roma erau foarte anevoioase. Situaţia unui comandant în slujbă este nesigură şi de scurtă durată. La Roma nu se interesa nimeni de ceea ce se petrecea în fortul Minoa. În orice caz era riscant să ucizi pe fiul unui senator, dar cei prezenţi vor depune mărturie că tribunul a fost cel dintâi care a tras paloşul.

Paulus începu imediat să atace, lovind cu violenţă, aşa că fiecare dintre aceste lovituri ar fi putut să despice pe adversarul său în două dacă paloşul lui ar fi căzut acolo unde ar fi vrut el şi n-ar fi întâlnit apărarea lui Marcellus, care chiar de la început acceptase să rămână în defensivă şi să se retragă, până când ajunseră aproape de capătul

sălii uriaşe. Ochii tinerilor ofiţeri, care se înşiraseră în lungul peretelui, pândeau cu toată atenţia. Demetrius încleşta pumnii şi se uită speriat la stăpânul său, când constată că este gata să fie strâmtorat într-un colţ al sălii.

Centurionul urmărea pas cu pas pe adversarul său, care se retrăgea şi împărţea lovituri pe stânga şi pe dreapta, întâlnind de fiecare dată paloşul în calea sa. Când constată că Marcellus nu mai are unde se retrage, începu să râdă sinistru, simţindu-se sigur de victoria sa, şi domoli loviturile. Dar în râsul acesta lui Marcellus i se păru că simte un tremur de spaimă şi înţelese că rărirea loviturilor nu se datoreşte certitudinii în victorie, ci faptului că Paulus începuse să ostenească. Când ridica paloşul, pe obrazul lui se vedea o tresărire, ceea ce însemna c-au început să-l doară încheieturile braţului. Paulus nu făcuse exerciţii de vreme îndelungată şi viaţa pe care o ducea la Minoa îl moleşise, deoarece aici serviciul era foarte uşor.

Când ajunseră în colţul sălii, Paulus ridică braţul înţepenit, pentru a da o lovitură năprasnică, dar de astă dată Marcellus n-o mai aşteptă, ci-şi repezi paloşul din flanc şi ajunse atât de aproape de gâtul lui, încât Centurionul îşi retrase capul, aşa că lovitura dată de el căzu în gol. În aceeaşi clipă Marcellus se întoarse în loc cu o iuţeală nebănuită şi Paulus fu împins spre colţul sălii.

Tribunul nu încercă să profite imediat de acest avantaj. Obosit de efortul neobişnuit, Paulus respira şuierător şi gura i se strâmbase de spaimă, încetase să mai atace şi, schimbându-şi tactica, păru că-şi aduce aminte de exerciţiile de altădată, în acelaşi timp se dovedi că nu este nici luptător de rând. Marcellus îşi zise că probabil înainte de asta Paulus ar fi putut să fie clasificat printre cei mai buni luptători în arenă.

În timpul acestei lupte Marcellus dădu din nou cu ochii de obrazul lui Demetrius şi constată că trăsăturile lui s-au destins. Asta însemna că în momentul acesta se găseşte în postura cunoscută şi va lupta bazându-se pe îndemânare, nu pe forţa brută. Prin urmare, cu atât mai bine. Până acum Marcellus nu avusese ocazia să se bată cu un adversar care

învârteşte paloşul ca pe un topor cu care ar vrea să-l toace bucăţi. De astă dată Paulus lupta cum se cuvine unui centurion roman, nu ca un casap.

Câteva clipe tăişurile paloşelor se auziră zăngănind de fiecare dată când se încrucişau, dar Marcellus începuse să înainteze. O singură dată Paulus se uită împrejurul său, pentru a constata cât loc i-a mai rămas, iar Marcellus se retrase câţiva paşi pentru a-i acorda un avans. Era limpede pentru toţi cei care urmăreau lupta dintre ei că scopul urmărit a fost să-i ofere o nouă posibilitate. Se auzi o exclamaţie de mirare. Atitudinea aceasta a noului legat nu era conformă cu tradiţiile din Minoa, ci le aducea aminte de felul în care la Roma oamenii curajoşi au obiceiul să se lupte unul cu altul. Ochii lui Demetrius străluceau de mândrie. Stăpânul său era bărbat de rasă. „Eugenos!" exclamă el.

Paulus însă nu părea dispus să primească concesii, înainta repede spre adversarul său cu îndrăzneala caracteristică celui care a câştigat teren datorită priceperii proprii şi se strădui să determine pe Marcellus să se retragă din nou. Dar lupta continuă acum, fără să se decidă încă. Paulus încercă toate loviturile tactice posibile, dar începuse să se simtă epuizat şi apărarea lui devenea din ce în ce tot mai întârziată şi el mai vulnerabil. În două rânduri spectatorii constatară că pentru Marcellus ar fi fost foarte uşor să termine cu el. Dar imediat după aceea îl văzură că face o mişcare neaşteptată, care determină sfârşitul dramatic al acestei lupte.

Pândind ocazia potrivită, îşi repezi vârful lat al paloşului în garda celui pe care se încleştase mâna obosită a lui Paulus şi i-l smulse din mână. Paloşul căzu pe duşumele şi se auzi zdrăngănind. Urmă o clipă de profundă tăcere. Paulus rămase nemişcat. Atitudinea aceasta, îşi ziseră cei dimprejurul lui, îi face onoare, căci, deşi pe obraz i se vedea mirarea pricinuită de această întâmplare neaşteptată, expresia lui nu era a unui laş. Paulus fusese categoric înfrânt, totuşi omul acesta avea calităţi pe care nimenea nu le bănuise încă.

Marcellus se plecă şi, apucând paloşul de vârf, îi făcu vânt cu toată puterea şi-l repezi în aer; paloşul se învârti de câteva ori şi se înfipse în scândurile groase din care era făcută uşa, răbufnind adânc şi tremurând uşor. Urmă o nouă tăcere pe care n-o întrerupse nimeni. Apoi Marcellus întoarse în mână şi paloşul său propriu şi-l repezi spre aceeaşi ţintă. Se auzi din nou răbufnitul scândurilor şi paloşul se înfipse foarte aproape de al lui Paulus.

Cei doi adversari se examinară în tăcere. Apoi Marcellus începu să vorbească cu glasul categoric, dar fără nici o urmă de aroganţă:

— Centurioane Paulus, începu el, aştept să-ţi ceri iertare pentru purtarea dumitale necuviincioasă faţă de un ofiţer.

Paulus îşi îndreptă trupul şi respiră adânc; se întoarse puţin şi examina cercul spectatorilor care se strânseră în jurul lor, dar nu zise nimic, ci-şi încrucişa braţele pe piept şi zâmbi dispreţuitor.

Marcellus trase încet pumnalul din cingătoare şi făcu un pas înainte. Paulus nu se mişcă.

— Centurioane, începu Marcellus din nou, pregăteşte-te de apărare. Cred că ai şi dumneata un pumnal! Te sfătuiesc să-l întrebuinţezi! şi mai făcu un pas spre el: Căci, dacă nu vei executa ordinul pe care ţi l-am dat, te voi ucide.

Situaţia lui Paulus nu era dintre cele mai plăcute, totuşi reuşi să murmure câteva cuvinte de scuză. Ceva mai târziu, vorbind despre această scenă, Demetrius declară că Paulus nu este un bun orator, judecând după felul în care a vorbit, dar Marcellus fu de părere că această apreciere nu are nici un rost. După ce termină cu ce avea de spus, Marcellus îi răspunse:

— Primesc scuzele dumitale, Centurioane. Urmează acum altceva ce probabil vei găsi de cuviinţă că va trebui să spui colegilor dumitale ofiţeri. Până acum n-am fost prezentat în mod oficial, în calitate de comandant care pleacă, cred că cinstea de a îndeplini această formalitate îţi revine dumitale.

De astă dată păru că Paulus şi-a revenit, deoarece pronunţă formula obişnuită cu glasul plin şi categoric.

— Vă prezint pe tribunul Marcellus Gallio, legatul acestei legiuni şi comandantul acestui fort.

Se auzi un zdrăngănit de paloşe care se ridicară pentru salut: toţi ofiţerii prezenţi îşi scoaseră paloşele, afară de pântecosul Sextus care se prefăcea că-şi strânge centironul.

— Centurioane Sextus, strigă Marcellus cu glasul sever. Adu-mi paloşul!

Ochii celor prezenţi se întoarseră spre Sextus, care se îndreptă ruşinat spre uşa principală şi smulse paloşul înfipt în scândura groasă.

— Adu şi paloşul centurionului Paulus! porunci Marcellus. Sextus se opinti a doua oară şi smulse paloşul din uşă, apoi se apropie cu paşi grei şi abătut. Marcellus luă armele grele şi întinse lui Paulus paloşul, apoi aşteptă să primească salutul lui Sextus. Acesta se execută fără să mai ezite. Paulus salută şi el, înainte de a-şi băga paloşul în teacă.

— Acum vom putea continua cu cina, zise Marcellus cu glasul rece. Aşezaţi mesele la loc. Mâine dimineaţă la ora cinci se va servi masa trupei. Toţi ofiţerii vor fi obligaţi să se prezinte la serviciu proaspăt bărbieriţi. La ora şase se va face o inspecţie, pe terenul de exerciţii, de către comandantul secund Paulus. Deocamdată atât ar fi tot, sfârşi tribunul.

După ce se aşezară din nou la masă, Paulus îşi ceru voie să se retragă şi Marcellus fu de acord. Sextus se luă după el, fără să-şi fi cerut învoire; când îl întrebă cu glasul răstit, nu cumva a uitat ceva, acesta îngână c-a terminat cu mâncarea.

— În cazul acesta vei avea timpul necesar să faci ordine în camerele destinate comandantului, ca să le pot ocupa chiar astă-seară.

Sextus dădu din cap în semn c-a înţeles ordinul şi se îndreptă din nou spre ieşire. Nimeni nu mai avea poftă de mâncare, dar cu toate acestea ofiţerii se străduiră să termine cu cina. Marcellus întârzie în faţa mesei, iar la urmă, când se ridică în picioare, toţi cei din sală îl salutară. Se înclină în faţa lor şi se îndreptă spre ieşire, urmat de

Demetrius. Când trecură prin faţa uşii deschise de la camera comandantului, în drum spre încăperea ce le fusese indicată chiar la sosire, constatară că un grup de sclavi se zoreau să pregătească odăile pentru a putea fi imediat ocupate.

Nu mult după aceea veniră oamenii care trebuiau să mute bagajele în apartamentul comandantului. După ce rămaseră singuri, Marcellus se aşează în faţa biroului său. Demetrius rămase în picioare în faţa lui.

— Ei. Ia să-mi spui, Demetrius, întrebă Marcellus şi ridică privirea spre el, ce te preocupă?

Demetrius îşi apropie lancea de frunte pentru salut.

— Aş vrea să vă spun, stăpâne, că mă simt foarte onorat de faptul că sunt sclavul comandantului din Minoa.

— Îţi mulţumesc, Demetrius, răspunse Marcellus şi zâmbi obosit. Va trebui să mai aşteptăm - pentru a ne putea convinge - cine va comanda în Minoa. Aici oamenii sunt încăpăţânaţi rău. Începutul a fost mulţumitor, dar este mult mai greu să te împaci cu oamenii, decât să te cerţi cu ei.

În timpul primelor zile legionarii fortului păreau morocănos!. Noul legat le dovedise că înţelege să-şi exercite autoritatea cu toată energia, dar deocamdată nu exista nici o dovadă din care ai fi putut deduce că această autoritate va fi acceptată de bunăvoie sau va fi impusă cu sila.

Paulus pierduse o mare parte a prestigiului de care se bucurase, dar trecerea lui în faţa legionarilor era şi acum destul de mare. Executa ordinele cu o atitudine respectuoasă, dar era atât de tăcut şi de întunecat, încât nimeni nu putea bănui ce gânduri clocesc în mintea lui. Fie că rănile mândriei sale nu se vindecaseră încă, fie că premedita o răzbunare, asta urma să se constate abia mai târziu.

Marcellus nu reuşise să-şi formeze încă o părere definitivă despre această problemă, în fiecare noapte Demetrius îşi întindea aşternutul în faţa uşii, pe partea dinăuntru, şi dormea cu pumnalul în mână.

Peste o săptămână tensiunea aceasta păru că s-a mai liniştit puţin, pe măsură ce membrii garnizoanei începeau să se obişnuiască cu noua disciplină. Marcellus dădea ordine scurte şi cerea supunere absolută, nu indiferenţa care până acum fusese destul de bună pentru Gaza, ci executarea promptă şi viguroasă, aşa că oamenii nu mai îndrăzneau să pună întrebări prosteşti şi nici să invoce pretexte ridicole.

Noul comandant crezu de cuviinţă că relaţiile dintre e! şi subalternii lui să-şi urmeze cursul firesc, fără nici un fel de străduinţă din partea lui în scopul acesta. Nu admitea nici un fel de favoritism, îşi păstra demnitatea oficială şi în contactul ce-l avea cu ceilalţi ofiţeri în legătură cu serviciul nu-şi pierdea vremea. Era just, înţelegător şi accesibil, dar extrem de categoric. Foarte curând după aceea întreaga garnizoană simţi efectul sever în noua aplicare a regulamentelor, dar Iară nici un fel de nemulţumire Vizibilă. Legionarii se mişcau sprinteni şi păreau că sunt mândri de uniformele lor îngrijite, înfăţişarea şi moralul ofiţerilor se îmbunătăţise foarte mult.

În fiecare dimineaţă, Paulus, care acum era comandant secund, se prezenta în biroul lui Marcellus pentru a primi ordinele. Nu schimbară nici o vorbă referitoare la întâlnirea lor dramatică. Conversaţia dintre ei se desfăşura în termeni glaciali şi se limita la cea mai severă curtenie oficială. Paulus, îmbrăcat în mod ireproşabil, se prezenta la uşa biroului şi cerea să fie introdus în faţa comandantului. Santinela îl anunţa, iar comandantul îi spunea să introducă pe centurion. Paulus intra şi lua poziţia de drepţi în faţa biroului. Apoi se salutau.

— Va trebui să înlocuim şase cămile de transport, comandante.

— De ce? întrebarea răsună ca un pocnet de bici.

— Una este şchioapă. Două sunt bolnave. Trei sunt prea bătrâne pentru a mai putea face serviciu.

— Înlocuieşte-le!

- Am înţeles, comandante.

Imediat după aceea Paulus saluta şi părăsea biroul. Uneori Marcellus se întreba: oare relaţiile acestea dintre ei vor continua şi de aici înainte în felul acesta? Nu-i venea să creadă, începuse să se simtă singur în situaţia aceasta pe care şi-o alesese pentru impunerea disciplinei. Presimţea că Paulus este un bărbat cumsecade, dar anii de exil îl înăcriseră şi era plictisit de moarte de zădărnicia felului de viaţă din deşertul acesta. Marcellus îşi zise că, dacă Paulus va arăta o cât de uşoară dispoziţie de a se împrieteni cu el, va primi aceste avansuri ale lui, dar încolo nu va face nici un pas mai departe. Şi nici nu va luă el însuşi această iniţiativă.

Cât despre centurionul Sextus, cu acesta venea foarte rar în contact, deoarece Sextus îşi primea ordinele prin intermediul lui Paulus. Individul acesta uriaş şi morocănos îşi îndeplinea însărcinările cu cea mai mare minuţiozitate, dar părea nemulţumit, în timpul mesei nu spunea niciodată nimic; după ce termina cu mâncarea, făcea o strâmbătură şi-şi cerea voie să plece.

Într-o seară, la zece zile după sosirea la Minoa, Marcellus constată că la masă scaunul lui Sextus a rămas neocupat.

— Unde este? întrebă comandantul şi făcu semn spre scaunul liber.

— Şi-a rupt un picior, răspunse Paulus.

— Când?

— Astăzi după-amiază.

— Cum s-a întâmplat accidentul?

— O aripă a porţii celei mari a căzut peste el, comandante. Marcellus se ridică imediat în picioare şi ieşi din sală. O clipă mai târziu se ridică şi Paulus şi-l ajunse pe coridor, în drum spre camera lui Sextus, şi străbătură distanţa împreună, mergând la pas.

— Ruptura este gravă?

— Osul s-a rupt ca şi când ar fi tăiat pulpa de sus a piciorului. Nu este prea zdrobit.

Pe Sextus îl găsiră întins pe spate, cu fruntea acoperită de sudoare. Se uită la ei şi făcu o mişcare, ca şi când ar fi vrut să-i salute

— Doare rău? întrebă Marcellus.

— Nu doare, comandante, răspunse Sextus şi scrâşni din dinţi.

— Minţi cu tot curajul, ripostă Marcellus. O minciună tipic romană. Sunt convins că nu vei admite că te doare chiar dacă ar fi să te taie bucăţele. Mindirul acesta nu e bun; se leagănă ca un hamac. Va trebui să găsim altul. Ţi-au adus cina?

Sextus clătină din cap şi-i spuse că n-are nevoie de nimic.

— De... să vedem! ripostă Marcellus nemulţumit.

Dimineaţa următoare în timpul inspecţiei, între cei cantonaţi în colturile cafenii din apropierea terenului de exerciţii se răspândi ştirea că noul comandant - cel care aleargă de la un capăt la altul al terenului şi umblă încruntat - s-a dus aseară la bucătăria ofiţerilor şi a supravegheat bucătarul până când a pregătit o ciorbă caldă şi consistentă pentru bătrânul Sextus; apoi l-a mutat într-o cameră mai luminoasă şi a stat până când i-au făcut un pat special pentru el.

Abia în ziua aceasta Marcellus deveni de fapt comandantul fortului Minoa. În aceeaşi seară Demetrius renunţă să-şi pregătească pumnalul pe care îl lua cu el în pat şi să mai încuie uşa de la intrare.

Dimineaţa următoare Paulus feri sentinela din cale şi intră, tară altă ceremonie decât salutul regulamentar. Marcellus îi făcu semn spre un scaun liber şi Paulus se aşează.

— E cald astăzi, centurioane Paulus, începu Marcellus.

— Aici la Gaza nu suntem obişnuiţi cu vreme plăcută. Clima se potriveşte cu temperamentul oamenilor. Sau este prea cald, sau este prea frig, zise Paulus şi, proptindu-se în spătarul scaunului, îşi băgă mâinile în cingătoare. Evreii vor avea în curând o mare sărbătoare, comandante. Aceasta va dura vreme de o săptămână, când luna va fi plină, în luna căreia ei îi zic Nisan. Probabil ai auzit de asta.

— Nu... n-am auzit încă niciodată, admise Marcellus. Chestiunea aceasta ne interesează şi pe noi?

— Aceasta este săptămâna Paştilor evreieşti, pe care o serbează în amintirea scăpării lor din robia Egiptului.

— Ce au căutat în Egipt? întrebă Marcellus cu indiferenţă.

— În timpul din urmă n-au mai căutat nimic... Afacerea asta s-a întâmplat acum cincisprezece secole..

— O, va să zică aşa. Evreii îşi mai aduc aminte şi astăzi?

— Evreii, comandante, nu uită niciodată nimic, în fiecare an, pe vremea asta, toţi evreii care au posibilitatea să plece la drum se adună în Ierusalim pentru a „mânca Pastile", adică azimele, cum spun ei; mulţi dintre ei se interesează cu această ocazie de serbări organizate în familie, de petreceri, de jocuri, de licitaţii şi tot felul de distracţii. Caravanele vin din mari depărtări pentru a-şi expune mărfurile. Mii de oameni se îndreaptă spre oraş; ei poposesc la poala colinelor ce împresoară cetatea din toate părţile. Este un spectacol foarte colorat, comandante.

— Presupun că l-ai văzut.

— De fiecare dată, comandante, în cei unsprezece ani de când ani fost trimis în fortul acesta, încuviinţă Paulus. Procuratorul Iudeii, care este la Ierusalim - cred că eşti informat că această instituţie este cca mai importantă dintre toate celelalte care se găsesc în Palestina - aşteaptă să i se trimită detaşamente de legionari din toate forturile de la Capernaum, Joppa şi Minoa.

— Prin urmare mulţimea aceea de oameni este turbulentă? întrebă tribunul.

— Nu s-ar putea spune că este turbulentă. Dar de fiecare dată când se adună mai mulţi evrei laolaltă, de obicei lumea vorbeşte despre revoluţie. Dar altceva nu fac, decât cântă, bocesc şi vorbesc despre Ţara Făgăduinţei pe care au pierdut-o. După câte ştiu en, până acum nu s-a întâmplat ca situaţia să degenereze, decât cel mult în câteva manifestaţii de stradă, lipsite de însemnătate. Procuratorul însă este de părere că la astfel de ocazii nu strică să fie văzute cât mai multe uniforme de legionari romani şi să se facă o paradă în apropierea templului, adăugă Paulus şi începu să râdă.

— Vom primi un ordin oficial în scopul acesta?

— Nu, comandante. Procuratorul nu-şi dă osteneala să mai pună un curier pe drumuri. Consideră ca de la sine înţeles ca un detaşament din Minoa să se prezinte.

— Foarte bine, Paulus. Câţi oameni vom trimite şi când vor pleca?

— Vom trimite o centurie întreagă. Drumul până acolo durează trei zile şi vor pleca poimâine.

— Vei lua măsurile necesare în scopul acesta, Paulus. Vrei să iei comanda acestei centurii sau eşti sătul de astfel de spectacole?

— Sătul! Nici pomeneală de aşa ceva! expediţia aceasta este singurul eveniment mai important al anului! Şi dă-mi voie să-ţi spun, tribune, că dacă ne vei însoţi vei avea toate motivele să fii mulţumit.

— Dacă eşti de această părere, atunci voi merge şi eu. Ce echipament vom lua cu noi?

— Echipamentul nu va fi tocmai greu de purtat. Fiind vorba despre o festivitate de gală, vom lua cele mai bune uniforme. Cred că vei avea motive să te mândreşti de oamenii pe care-i comanzi, căci aici este considerată drept recompensă a vredniciei să fii ales în detaşamentul care pleacă, şi legionarii au şi început să-şi frece armele şi cataramele. Altceva nu vom lua decât proviziile şi corturile pentru popasuri. La Ierusalim suntem cantonaţi ître barăci confortabile şi mâncarea de cea mai bună calitate ne este oferită de anumiţi oameni bogaţi din oraş.

— Cum se poate? întrebă Marcellus şi ridică obrazul mirat spre el. Nu sunt nemulţumiţi de administraţia romană din Ierusalim?

Paulus râse sarcastic.

— Cei care simt jugul dominaţiei romane sunt oameni din pătura de jos a dominaţiei. Cât despre oamenii bogaţi, dintre care foarte mulţi se ocupă de încasarea birurilor cuvenite lui Tiberiu - din care reţin un sfert şi pentru ei - aceştia sunt obligaţi să plângă şi ei din cauza regatului lor pierdut, dar negustorii aceştia bătrâni şi pântecoşi, precum şi cămătarii, ar rămâne îngroziţi în ziua când ar izbucni o

adevărată revoluţie. Vei constata că bătrânii oraşului şi procuratorul nu sunt cu nimic mai buni decât tâlharii de drumul mare, deşi se prefac că n-au cu ce trăi.

— Paulus, ceea ce-mi spui mi se pare nemaipomenit. Eu mi-am închipuit întotdeauna că evreii sunt patrioţi înfocaţi şi duşmani înrăiţi ai imperiului.

— Presupunerea aceasta este întemeiată, comandante, dar numai în ce priveşte poporul de jos. Mai speră şi astăzi că vor reuşi să obţină vechea lor independenţă. Fără îndoială ai auzit şi despre străvechiul lor mit despre Mesia.

— Eu n-am auzit nimic. Ce este asta, Mesia?

— Mesia este liberatorul lor, comandante. În conformitate cu ceea ce au spus profeţii lor, acesta va apărea într-o bună zi pentru a-i organiza ca să-şi poată recuceri libertatea.

—N-am auzit niciodată despre un astfel de mit, declară Marcellus cu indiferenţă. Dar nici nu e de mirare. Pe mine nu m-au interesat niciodată superstiţiile religioase.

— Nici pe mine, adăugă Paulus. Dar în săptămâna Paştilor auzi foarte mult vorbindu-se despre acest Mesia, declară el şi începu să râdă. Vei avea ocazia să vezi pe oamenii aceştia înalţi şi pântecoşi, îmbrăcaţi în levitele lor lucitoare, care-i înfăşoară de la gât până în vârful picioarelor, cum stau cu capetele prăvălite pe spate, cu ochii închişi ridicaţi spre cer, bătâjndu-se cu pumnul în piept şi plângând după regatul lor pierdut, în timpul cât invocă pe Mesia. Dar în realitate ei nu au nevoie de alt regat decât cel care le poate umple chimirele de bani şi pântecele d.e hrană bună. Nu au nevoie de un Mesia care ar avea intenţia să instige o revoluţie împotriva Imperiului roman, deoarece în cazul acesta ei ar fi cei dintâi care s-ar repezi s-o suprime.

— Ce adunătură de ipocriţi! murmură Marcellus.

— Admit că sunt ipocriţi, dar îţi dau foarte bine de mâncare dacă se întâmplă să te găseşti în casa lor.

O bucată de vreme tribunul nu mai zise nimic, ci clătină din cap dezgustat şi nemulţumit.

— Lumea este plină de ticăloşii, dar aceasta de acum întrece tot ce am auzit până astăzi.

— Ţi-e şi silă să te gândeşti, scrâşni Paulus. Spectacolul acesta mă îndeamnă să trag cuţitul şi să-l înfig în coasta câte unuia care trece în lungul uliţelor cu braţele ridicate spre cer, murmurând rugăciuni, iar după el se ţine lungul convoi al celor săraci, bolnavi, orbi şi ologi care sunt convinşi că, încredinţând cauza lor sfântă acestor ticăloşi farisei, ea se găseşte în mâini bune. Paulus se întoarse într-o parte pe scaun ca să se uite spre uşă şi dădu cu ochii de Demetrius, care sta pe coridor şi-i putea auzi ce vorbesc. Ochii lui Marcellus îl urmăriră:

— Sclavul meu, care este grec, centurioane. nu vorbeşte niciodată. Prin urmare nici să nu te gândeşti c-ar fi în stare să divulge obiectul unei conversaţii dintre noi, declară el cu glasul în şoaptă.

— Ce voiam să-ţi spun, continuă Paulus cu glasul stins. A, da; oricât de revoltătoare ţi s-ar părea această situaţie din Ierusalim, ea nu este ceva neobişnuit. Apoi se aplecă peste birou şi continuă: Fără oamenii bogaţi din provinciile pe care noi le-am supus - oameni a căror lăcomie şi zgârcenie sunt mult mai mari decât patriotismul lor local - Imperiul roman s-ar prăbuşi!

— Fii cu băgare de seamă, Paulus, căci este primejdios să faci astfel de afirmaţii. Teoriile acestea ar putea să-ţi pricinuiască nemulţumiri.

Paulus încruntă din sprâncene şi trupul îi deveni rigid.

— Nemulţumiri, comandante! ripostă el cu amărăciune. De acestea am avut destule! Am fost destul de prost să fiu prea sincer de faţă cu Germanicus. Acesta este motivul - continuă el cu glasul mai domolit - pentru care, deşi eram legat, am fost trimis la Minoa pentru a deveni centurion. Dar voi continua să afirm sus şi tare că Imperiul roman a fost consolidat şi este şi astăzi susţinut datorită trădării provincialilor bogaţi, care sunt dispuşi să-şi vândă propriul lor popor. Această strategie, fireşte, n-a fost inventată de noi. Roma şi-a însuşit-o de la Alexandru cel Mare. El a luat-o de la persani, care la rândul lor au învăţat-o de la egipteni.

N-ai decât să cumperi pe bogaţii unei ţări mai mici... şi gata... ceilalţi îţi vin pleaşcă! Obrazul lui Paulus ardea ca o flacără din cauza revoltei. După ce termină cu această peroraţie, îşi retrase braţele de pe masă şi rămase cu pumnii încleştaţi, iar muşchii maxilarelor începură să-i tresară. Apoi se uită la Marcellus dintr-o parte şi îngână: Măreţia Romei! Mofturi! Eu scuip pe măreţia Romei! Aceasta nu este altceva decât măreţia trădării! Măreţia aurului! Priceperea ticăloasă de a determina oamenii săraci să-şi sară unul altuia în grumaz pe câmpurile de bătălie, câtă vreme cei mari stau ascunşi în vizuina lor şi încasează preţul pentru care i-au vândut. Marele şi superbul Imperiu roman! adăugă Paulus şi lovi cu pumnul încleştat în tăblia mesei. Eu scuip pe acest Imperiu roman!

— Paulus, purtarea aceasta este extrem de imprudentă, răspunse Marcellus grav. Pentru astfel de vorbe magistraţii din Roma te-ar condamna să fii jupuit de viu. Sper că nu ţi se întâmplă prea adeseori să-ţi pierzi firea în felul acesta.

Paulus se ridică în picioare şi-şi săltă din şale cingătoarea lată.

— Nu m-am sfiit să-mi descarc sufletul de faţă cu dumneata, zise el.

— Ce te determină să-ţi închipui că eu nu te voi trăda?

— Faptul că dumneata, tribune, crezi în forţa adevărată care implică şi curaj, răspunse Paulus cu convingere.

Marcellus se uită la el şi zâmbi.

— E de mirare, Paulus, declară el îngândurat, că masele populare nu încearcă să se conducă singure şi să hotărască soarta lor.

— Mofturi! Ce ar putea să facă masele populare? ripostă el cu dispreţ. Nu sunt altceva decât o turmă fără păstor. Ia de pildă pe evreii aceştia. Din când în când se găseşte câte un nebun care să protesteze împotriva nedreptăţii cu care sunt trataţi, sare într-o teleagă oprită în mijlocul drumului şi începe să vocifereze, dar imediat după aceea dispare şi nimeni nu-i mai ştie de urmă şi nici nu se mai aude de el.

— Cine îl face să dispară? Bogaţii?

— De... nu tocmai. Când e vorba de a face astfel de treburi, ne cheamă întotdeauna pe noi. Se ştie că celor de la Roma nu le plac astfel de instigării; dar cei care strivesc orice mişcare revoluţionară din găoace sunt negustorii bogaţi.

— Ce ticăloşi! exclamă Marcellus.

— Da, tribune, acesta este adevărul, încuviinţă Paulus ceva mai răcorit, dar trebuie să ştii că ticăloşii aceştia din Ierusalim se pricep la vin, dacă se întâmplă să le iasă în cale câte un burduf, şi nu ezită să-l împartă cu legiunile romane; asta pentru a ne îndemna să fim cu ochii în patru de fiecare dată când se întâmplă ca un patriot prea înfierbântat să se văicărească cu prea multă îndrăzneală din cauza regatului pierdut.

CAPITOLUL IV

Prima zi de drum, între Gaza şi Ascalon, fu din cale-afară de obositoare, deoarece drumul este desfundat şi plin de praful răscolit de caravanele care înaintau cu încetineală de melci.

— Mâine drumul va fi mult mai bun, zise Melas, uitându-se înveselit la înfăţişarea grotescă a lui Demetrius, care-şi legase turbanul din nou, înfaşurându-şi-l împrejurul obrazului, aşa că nu i se mai vedeau decât ochii.

— Să sperăm că aşa va fi, murmură corintianul întinzând cu putere de căpăstrul măgăruşului din fruntea caravanei, care ar fi vrut să se repeadă spre o tufa de scaieţi. Dar nu văd cum ar putea să fie. Râmele acestea care merg în faţa noastră se îndreaptă toate spre Ierusalim, nu-i aşa?

— Da, dar de la Ascalon noi vom părăsi drumul acesta şi vom apuca pe o potecă mai scurtă care trece printre munţi, îi explică Melas. Caravanele nu întrebuinţează poteca aceea, deoarece se tem de beduini.

— Dar despre noi ce zici, noi nu ne temem?

— Suntem prea mulţi, aşa că nu îndrăznesc să se apropie.

Melas era un bărbat lat în umeri, cu picioarele crăcănate şi părul roşu; era sclavul lui Paulus, care-l adusese din Tracia, şi drumul acesta îi făcea plăcere. Nu prea avea ocazia să dea informaţii celor dimprejurul său şi, constatând că Demetrius se găseşte într-o situaţie mult mai bună decât a lui însuşi, îi făcuse plăcere să se împrietenească cu sclavul noului legat, despre care toţi cei din fort vorbeau numai de bine.

— Praful nu este răscolit de cămile, deoarece se ştie că acestea când sunt în marş ridică picioarele şi aşază copita pe vârful muşuroaielor de praf; acesta este răscolit de măgăruşii care-şi duc picioarele de-a târâşul. Dar eu nu pot suferi cămilele.

— Eu nu mă prea pricep la cămile, admise Demetrius, care părea dispus să profite de informaţiile ce le putea obţine şi despre care era convins c-ar putea să-i fie de folos.

— Nimenea nu se pricepe, răspunse Melas sentenţios. Alături de o cămilă poţi trăi ani întregi şi, chiar dacă te-ai purtat cu ea cum te-ai purta cu un frate, nu te poţi încrede în ea. Ia uită-te încoace! Şi, ridicând mâna, îi arătă nasul turtit ca o lipie. Cu nasul acesta m-am ales din Gallia, mai acum vreo doisprezece ani. Muştele şi ţânţarii determinaseră pe bătrâna Menephtah, cămila stăpânului meu, să-şi piardă cumpătul. Două zile la rând mi le pierdusem frecând-o cu ulei de măsline. Sta nemişcată şi torcea ca o pisică; pesemne îi plăcea. După ce am terminat, s-a întors spre mine şi m-a pocnit cu copita în obraz.

Demetrius începu să râdă, cum era dealtfel firesc, şi-l întrebă în ce fel s-a răzbunat împotriva cămilei, întrebarea aceasta îi făcea plăcere, deoarece bănuia că sclavul va mai avea ceva de spus.

— Eram atât de furios, de nu vedeam nimic împrejurul meu, continuă Melas, aşa că i-am tras şi eu un picior, dar Menephtah a bănuit ce vreau să fac şi, când am ridicat piciorul, mi l-a şi înhăţat. Ţi s-a întâmplat vreodată să te muşte o cămilă? Trebuie să ştii că un măgar sau un câine, când vrea să te muşte, te previne, aşa că ştii dinainte la ce trebuie să te aştepţi. Cămila însă nu-ţi dă niciodată de ştire. Nimeni nu ştie, afară de ea, că vrea să te muşte. Am zăcut două săptămâni de pe urma muşcăturii lui Menephtah. Mie nu-mi plac cămilele! sfârşi Melas, şi noul său prieten admise că are motive destul de întemeiate ca să nu-i placă.

— Nu se poate să le condamni din cauză că mai încearcă şi ele să se răzbune câteodată, zise Demetrius. Viaţa pe care o duc este foarte grea.

Continuându-şi drumul, Melas păru că se gândeşte nu tocmai mulţumit la această observaţie şi curând după aceea se uită la Demetrius cu coada ochiului şi încercă să-l cântărească.

— Răzbunarea nu este întotdeauna procedeul cel mai indicat. Să luăm de pildă situaţia unui sclav: încercând să se răzbune, nu ajunge la nici un rezultat. Cămilele, măgarii şi sclavii trebuie să ţină seama de stăpânii lor. Iar când văzu că Demetrius nu zice nimic, adăugă: Sau te pomeneşti că nu eşti de aceeaşi părere?

Demetrius dădu din cap fără să zică nimic, deoarece nu dorea să discute despre această problemă.

— Dacă vrei să intri în slujba cuiva, atunci va fi mai bine ca, chiar de la început, să-l serveşti aşa cum se cuvine, zise el.

— Tot aşa am zis şi eu, încuviinţă Melas cu inocenţă atât de vizibilă, încât Demetrius se întrebă dacă nu cumva încearcă să se prefacă, de aceea-şi zise că n-ar strica să afle adevărul.

— Evident, sclavia este cu totul altceva decât atunci când ai intra în slujbă în calitate de libert, începu Demetrius, în cazul când unui libert nu-i place lucrul pentru care este întrebuinţat, poate să plece, ceea ce este mult mai bine decât dacă ar continua să lucreze în silă. Sclavului însă nu-i este dată această alegere.

Melas începu să râdă sarcastic.

— Unii dintre sclavi sunt ca şi măgarii, zise el. Încearcă să-şi muşte stăpânii şi pe urmă iau câteva ciomege pe spinare. Dacă se aşază jos şi nu vor să se mai ridice, îi înjură şi le trag câteva bice şi câteva picioare. Or, purtarea aceasta n-are nici un rost. Alţi sclavi se poartă ca şi cămilele. Ţin la drum şi cară poveri, fără să le pese de felul în care sunt trataţi. Glasul lui Melas deveni metalic, din cauza sforţării pe care o făcea pentru a-şi ascunde nemulţumirea: Şi pe urmă într-o bună zi, probabil când stăpânul va fi beat, îşi lichidează socotelile cu el.

— Şi la urmă ce se întâmplă? întrebă Demetrius. Melas ridică din umeri şi se încruntă.

— În cazul acesta va fi mai bine să se care, conchise el, apoi adăugă: Dar cămila nu are întotdeauna noroc. Din când în când câte un sclav reuşeşte să scape. Acum trei ani - continuă Melas cu glasul stins, deşi rar aveai nevoie de această precauţie, deoarece erau foarte departe la capătul caravanei şi tonul cu care vorbea îi da o înfăţişare de conspirator - acum trei ani, exact cu ocazia drumului pe care-l facem acum, sclavul comandantului Vitelius, un bărbat vesel şi supus cum nu se mai pomeneşte - îl chema Sevanus - a reuşit să evadeze în preziua plecării din Ierusalim. Nimeni nu ştie ce s-a ales de el. Melas se apropie de el şi-şi repezi cuvintele în colţul gurii: Nimeni afară de mine! Sevanus a plecat la Damasc. Mi-a spus să merg şi eu cu el. Uneori mă gândesc c-ar fi fost bine să-l fi ascultat. Plecarea este foarte uşoară, în timpul cât stăm la Ierusalim, suntem mai mult de capul nostru. Ofiţerii fac chefuri şi nu le place să vadă sclavii învârtindu-se prin apropierea lor. Spun că ceea ce văd ar putea să-i abată de la disciplină, şi făcu cu ochiul. La astfel de ocazii centurionilor le place să joace.

Demetrius asculta fără să zică nimic; Melas încercă să se uite în ochii lui pentru a se convinge dacă este prudent să mai continue.

— Fireşte, amănuntul acesta nu este secret, adăugă el şi abandonă atitudinea misterioasă de până acum. Toată lumea din Minoa ştie... afară de ceea ce ţi-am spus adineauri.

Demetrius prevedea c-ar comite o greşeală dacă i-ar pune vreo întrebare din care Melas ar putea deduce că pe el îl interesa această chestiune, dar era curios să afle şi alte amănunte.

— Ce l-a determinat pe acest Sevanus să-şi închipuie că, ajungând la Damasc, ar putea să scape?

Ochii lui Melas se aprinseră din nou.

— Oraşul Damasc se găseşte în Siria. Populaţia de acolo se fereşte de romani mai rău ca de otravă. Se spune că oraşul cel vechi este plin de sclavi romani; trăiesc în văzul lumii şi nu încearcă să se ascundă. Dacă reuşeşti s-ajungi

până acolo, poţi trăi tot atât de liniştit ca şi ploşniţa în urechea unui măgar.

Dimineaţa următoare, devreme, caravana plecă din nou la drum, făcându-şi loc printre costişele sterpe ale dealurilor, în lungul unei poteci cotite care uneori se strâmta pe marginea râpelor şi a albiilor secate, aşa că, spre deosebire de marşul din ajun, acum nu puteau înainta decât câte unul, căci nu era loc să meargă îngrămădiţi.

Treceau printr-o regiune deşartă, aproape nelocuită. Ici-colo se vedea câte un grup de capre sălbatice, care aproape nu se puteau distinge dintre stâncile cafenii şi sterpe; se uitau la trecătorii aceştia care îndrăzneau să încalce domeniul lor. Jos în vale ploile de primăvară făcuseră să răsară ici-colo câte un smoc sfios de vegetaţie, care nu putea să dureze. Pe marginea unui izvor cu apă împuţinată, un partal de viorele îşi frânseseră lujerele însetate.

Regiunea aceasta îi făcea lui Demetrius plăcere. Peisajul era trist, dar el totuşi se simţea mulţumit, căci aerul era curat şi se găsea destul de departe de Melas, al cărui subiect de conversaţie începuse să-l nelinişteascâ. Nu se îndoia câtuşi de puţin că el ar vrea să-i propună să evadeze împreună sau poate urmărea să-l atragă într-o uneltire ca după aceea să-l trădeze. S-ar putea ca bănuielile lui să nu fie întemeiate, dar era primejdios să fie amestecat într-o astfel de uneltire. Indiferent ce fel de păreri ar fi avut el însuşi în această privinţă, fiecare vorbă ce ar fi spus-o lui Melas, acesta ar fi putut-o întrebuinţa ca armă împotriva lui în cazul când el ar fi urmărit ceva anume şi l-ar fi pizmuit pentru privilegiile de care se bucură în calitate de sclav al comandantului. Luă hotărârea ca de aici înainte să fie extrem de prudent de fiecare dată când va vorbi cu el şi - în măsura în care-i va fi posibil - să se ferească de a rămâne singuri. Afară de asta trebuia să se gândească la o mulţime de amănunte nelămurite din seara trecută, pe care le reţinuse din conversaţia desfăşurată între Marcellus şi centurionul Paulus; fusese un rechizitoriu plin de haz, -făcut

de doi oameni care nu credeau în zei - din care o bună parte era lipsită de importanţă, dar foarte instructivă.

Târziu, în timpul după-amiezii, caravana se oprise pe marginea unui izvor din partea de miazănoapte-răsărit - proprietatea oraşului Ascalon, care se găsea la distanţă de o milă jumătate - şi Demetrius fu foarte mulţumit când primi ordinul să se prezinte în faţa stăpânului său, deoarece se simţea singur şi abătut. Rămase mirat când constată cât de frumos arată cantonamentul. Ca la un gest magic corturile cafenii răsăriseră în mijlocul câmpului, aşezate în patru rânduri lungi şi drepte. Intendenţa îşi desfăcuse bagajele cu echipamentul de campanie şi aşezase scaunele, mesele şi aşternuturile pe care le. pregătiseră pentru popas. Drapelele fluturau în vânt. Santinelele fuseseră postate la locul lor. Reprezentantul localnic al administraţiei romane, un individ cu nasul lung şi roşu, caracteristic celor care abuzează de vin, se prezentase împreună cu trei negustori evrei şi predaseră comandantului un sul de pergament în care oraşul Ascalon îşi exprima mulţumirea în recunoştinţa (în realitate un neadevăr) pentru că celebra legiune din Minoa a binevoit să accepte modesta, dar spontana ospitalitate a oraşului. Aduseseră cu ei trei burdufuri uriaşe, pline de cel mai bun vin produs în regiune şi, după ce comandantul - în spatele căruia erau înşiraţi toţi ofiţerii centuriei - îi invită să rămână cu ei la cină, le răspunse foarte ceremonios că Minoa se simte tot atât de încântată să se găsească în Ascalon ca şi oraşul Ascalon pentru faptul că i se oferă ocazia să ospăteze pe cei din Minoa, declaraţie care sclavului său i se păru plină de haz.

După ce se termină cina şi îşi îndeplini obligaţiile imediate, Demetrius se întinse pe pământ, în apropierea cortului în care era stăpânul său - un cort impunător, ceva mai mare decât celelalte, eu ciucuri şi draperii de mătase, iar la intrare cu un polog sprijinit pe lănci lungi şi subţiri. Cu mâinile împreunate sub cap, Demetrius se uita la stele, mirându-se de strălucirea lor neobişnuită şi urmărind fără nici o intenţie conversaţia ce se depăna domoală între

stăpânul său şi Paulus, care se aşezaseră pe scaune de campanie, sub pologul cortului. Probabil subiectul conversaţiei lor de acum era vizita făcută de demnitarii oraşului care se întorseseră acasă. Paulus, în calitate de filosof amator, vorbea liniştit şi îngăduitor, probabil îndemnat de efectul vinului pe care-l băuse. Demetrius ciuli urechile. În astfel de împrejurări se întâmpla de multe ori ca din imprudenţă omul să-şi dea pe faţă convingerile referitoare ia câte o problemă, iar dacă se va întâmpla ca în general Paulus să aibă convingeri, atunci fără îndoială acestea meritau să fie cunoscute şi de el.

— Evreii, spunea Paulus, sunt un popor ciudat. Amănunt pe care-l admit şi ei şi chiar se laudă cu el; în toată lumea aceasta nu există alt popor care să se asemene cu ei. În primul rând îşi închipuie că ei se bucură de o protecţie divină specială. Dumnezeul lor, Iehova - căci trebuie să ştii că ei an un singur Dumnezeu - nu se ocupă de alţi oameni în afară de evrei. Fireşte, în această credinţă n-ar fi nimic important dacă n-ar afirma că Iehova a creat lumea aceasta şi toate fiinţele ce se găsesc într-însa; totuşi, celelalte neamuri nu înseamnă pentru el nimic; copiii lui sunt evreii. Celelalte neamuri de pe pământ sunt lăsate de capul lor, să se descurce cum se vor pricepe mai bine. Dacă ar admite cel puţin că Iehova este o zeitate locală...

— Bine, Paulus, dar tot aşa procedăm şi noi, nu-i aşa? îl întrerupse Marcellus. lupiter este un fel de guvernator al universului şi are puteri nelimitate, nu?

— Ba deloc; nu este aşa, protestă Paulus, deoarece lupiter nu se interesează de egipteni, dar nici nu are pretenţia că el i-ar fi creat ca să fie ceea ce sunt, şi pe urmă să-i dispreţuiască, din cauză că nu pot fi mai buni. Tot aşa, n-a afirmat niciodată despre sirieni c-ar fi o adunătură de netrebnici din cauză că nu aprind focuri de sacrificii în ziua festivităţilor închinate lui. În acelaşi timp, lupiter n-a făgăduit romanilor că le va da tot ce poate fi mai bun în această lume şi pentru toată viaţa lor. Ceea ce nu s-ar putea spune.

— Iehova a făcut evreilor această făgăduială?

Demetrius începu să râdă înfundat. Bănuise că stăpânul său nu este destul de bine informat asupra diverselor religii, dar ignoranţa lui completă în acest domeniu i se părea acum plină de haz.

— Sigur că da! continuă Paulus. I-a aşezat într-o grădină în care se găsea un pom ale cărui fructe n-aveau voie să le mănânce. Ei totuşi le-au mâncat, nu din pricină că le-a fost foame, ci pentru că erau curioşi să vadă ce gust au.

— Probabil Iehova a rămas încântat de această curiozitate a lor, mai ales că toate lucrurile bune de care beneficiem astăzi se datoresc curiozităţii cuiva, interveni Marcellus.

— Aşa este, dar pe Iehova fapta lor l-a revoltat şi i-a alungat din grădină în deşert, unde i-a părăsit, ca să ajungă apoi în sclavie, îi explică Paulus. Aici i-a învăţat cum să scape din sclavie şi i-a condus în pustiu, unde le-a făgăduit că le va da o ţară care să fie a lor.

— Şi ţara aceasta este cea de aici! declară Marcellus şi începu să râdă. Ţara Făgăduinţei!

— În toată lumea aceasta nu există nici o bucată de pământ care să fie mai fără valoare ca cel de aici, adăugă Paulus. Dar spre nenorocirea lor astăzi evreii nu mai stăpânesc nici ţara aceasta. Ar fi cât se poate de firesc ca după cincisprezece secole de suferinţe, de sărăcie şi robie aceşti oameni, favorizaţi în mod special de Iehova, să-şi dea seama că poate ar trăi mult mai bine dacă n-ar beneficia de atâta solicitudine divină.

— Probabil asta este în legătură cu acel Mesia despre care mi-ai vorbit zilele trecute. Au pierdut credinţa că Iehova va mai avea grijă de ei şi speră că, atunci când va veni Mesia, el ar putea să le îmbunătăţească soarta. Nu eşti de părere că acesta ar putea să fie motivul pentru care-l aşteaptă? Presupunerea nu prea pare întemeiată. Cred că tot din cauza aceasta noi şi grecii am acumulat atâţia zei. Când un zeu oboseşte şi nu mai poate face nimic, obligaţiile lui trec în sarcina unui zeu proaspăt venit să-i ţină locul. Nu-ţi aduci aminte că într-un rând Zeus s-a retras, cedându-şi locul fiului său Apolo? E un fapt cunoscut de toată lumea.

— Dar nu pentru vreme prea îndelungată, ripostă Paulus. Probabil s-a întâmplat că tocmai atunci timpul să nu fie favorabil, astfel că tânărul Apolo şi-a zis că va trebui să se ocupe de Soare, aşa c-au avut nemulţumiri împreună. Bătrânul Zeus a fost obligat să intervină pentru a îndrepta greşeala săvârşită de tânărul său fiu. Fără îndoială, tribune, o religie de felul acesta este justificată. Zeii noştri se poartă tot aşa cum ne purtăm şi noi, ceea ce este foarte firesc, deoarece noi i-am făcut să fie aşa cum suntem noi. De la o vreme toată lumea pare că s-a plictisit din pricină că bătrânul creator tinde spre dictatură, şi probabil tot aşa s-a plicitisit şi el; prin urmare a luat hotărârea să lase conducerea întreprinderii în sarcina fiului său - fie că va trebui să se ocupe de cultivarea bostanilor, fie că va supraveghea drumul stelelor -dar nu-şi închipuie câtuşi de puţin că urmaşul său va şti cum să procedeze, de aceea intervine mereu şi pe urmă din asta se. Iscă neînţelegerile. Tocmai de aceea religia noastră este atât de comodă, sfârşi Paulus în bătaie de joc.

— Constat că nu eşti exagerat de evlavios, declară Marcellus. Dacă zeii te-ar auzi cum vorbeşti despre ei, nu cred că le-ar face plăcere. Probabil şi-ar zice că te îndoieşti de existenţa lor.

— Ba deloc! Cei care cred în existenţa lor sunt tocmai bărbaţii care se exprimă în felul în care m-am exprimat eu. Zeii sunt autentici, tribune! Unii dintre ei doresc războiul, alţii pacea... o parte dintre ei nu prea ştiu nici ei ce doresc, în afară de sărbătorile ce li se cuvin o dată pe an şi cortegiul celor care defilează în lungul străzilor pentru a-i aclama. Unii dintre ei îţi acordă odihna şi somnul, alţii te determină să-ţi pierzi cumpătul. Pe unii dintre ei trebuie să-i admiri, pe alţii vei fi obligat să-i urăşti. Dar nici unul dintre aceştia nu se simte mulţumit decât atunci când reuşeşte să te înspăimânte şi este convins că te temi de el. Cred că aşa este bine. Aceasta este viaţa... Dar cu evreii este altceva! Ei nu au decât un singur zeu, care este în permanenţă just, întotdeauna bun, înţelept şi iubitor. Fireşte, e încăpăţânat, pentru că şi ei sunt încăpăţânaţi; nu este de acord cu

plăcerile, pentru că nici ei n-au avut ocazia să cunoască ce este plăcerea; nu greşeşte niciodată, pentru că nici evreii nu greşesc. Tribune, prin forţa împrejurărilor Iehova este pesimist, pentru că evreii sunt un popor pesimist.

— Fără îndoială acest Iehova crede că este spre binele copiilor săi să îndure lipsuri şi greutăţi, îndrăzni Marcellus să răspundă, deoarece în felul acesta devin mai rezistenţi; eforturile ce trebuie să le facă elimină grăsimea de prisos a trupului şi-i face să fie întotdeauna gata pentru a reacţiona. Eu cred că intenţia aceasta a lui este salutară, Paulus, şi m-am gândit de multe ori că situaţia Romei ar fi mult mai bună dacă noi, patricienii, am încerca să trăim prin muncă în loc să răpim ceea ce este. al vecinilor noştri.

Conversaţia aceasta ireverenţioasă se întrerupse pentru vreme atât de îndelungată, încât Demetrius îşi zise că probabil au epuizat subiectul, dar nu-l epuizară deloc, deoarece Paulus adăugă:

— Foarte curând această problemă nu se va mai pune pentru Roma. Puterea ei va trece în mâna altuia. Egiptul şi-a avut şi el zilele lui de glorie. A apărut Darius, care o vreme a speriat pe toată lumea şi a călcat pe toţi în picioare. Alexandru cel Mare se zbuciuma din cauză că nu exista nici o ţară pe care ar mai putea-o supune. Dar vin cezarii, care calcă sub roţile carigelor lor moştenirea rămasă de la el; se simt atât de îmbătaţi de puterea lor, încât nu pot admite ca aceşti bieţi evrei să stăpânească şi ei câţiva acri de nisip şi câteva stadii de reptile... Hă... I-i-i-hîl

Demetrius începu să caşte şi el şi-şi zise c-ar fi vremea de culcare.

— Dar foarte curând va apărea din nou cineva, declară Paulus.

— Când? întrebă Marcellus, exact în clipa când şi Demetrius îşi zise că va trebui să-i pună numaidecât această întrebare.

— De... dacă există cu adevărat dreptate, ar fi imposibil ca acesta să nu se abată şi asupra bătrânului Tiberiu şi asupra nebunului pe care l-a adoptat în calitate de fiu al

său, răspunse Paulus. Eu cred că acest cineva ar putea să apară chiar mâine sau cel mult la sfârşitul săptămânii viitoare. Ce ai zice, tribune, să mai bem o cupă de vin?

Demetrius se ridică în picioare, aşteptând să fie chemat, şi când auzi glasul stăpânului său se prezentă numaidecât.

— Umple cupa centurionului Paulus, porunci Marcellus.

— Nu... mie-mi ajunge; să nu-mi mai torni!

Şi Demetrius trecu din nou în dosul cortului, ca să aştepte. Conversaţia luă o întorsătură neaşteptată.

— Paulus, începu tribunul, după cât văd, eşti convins că zeii sunt inventaţi de oameni. Dacă întrebarea mea nu ţi se pare prea îndrăzneaţă, spune-mi, ai încercat vreodată să inventezi şi dumneata unul?

Continuându-şi drumul în lungul potecii care şerpuia în fundul unei râpe, aproape fără să se mai gândească la caravana ce se înşirase în faţa lui, îi veni să râdă când îşi aduse aminte de întrebarea aceasta neobişnuită şi de răspunsul absurd pe care-l dăduse Paulus.

— Nu încă, dar cred că nici de aici înainte nu va fi prea târziu. Vrei să inventez unul chiar acum?

— Sigur că da! răspunse Marcellus zâmbind. Presupun că după ce-l vei inventa, veţi semăna unul cu altul ca două picături de apă.

— Nu în întregime, deoarece zeul pe care-l voi inventa eu va fi bun. Deşi nu va avea pretenţia şi nici nu va părea bun, el totuşi va fi bun cu adevărat, îşi va face prieteni câţiva oameni deştepţi - nu este numaidecât nevoie să fie romani, greci sau gali, dar să fie deştepţi şi cinstiţi - cărora le va da câteva însărcinări importante. Unora dintre aceştia le va spune cum trebuie să procedeze pentru a vindeca pe leproşi, altora cum să dea vedere orbilor şi surzilor auzul. Le va explica secretul luminii şi al focului; îi va învăţa felul în care să adune căldura soarelui, pentru a se putea încălzi în timp de iarnă; cum să capteze lumina în timpul zilei pentru a o putea întrebuinţa şi noaptea, şi cum să creeze lacuri în regiunile unde nu este altceva decât pământ deşert şi pustiu. Paulus se oprise, probabil pentru a mai sorbi o gură de vin.

— Foarte bine, centurioane, declară Marcellus îngândurat, în cazul când vei instala undeva pe zeul acesta al tău şi dacă va fi în stare să facă toate aceste minuni, atunci îl voi onora şi eu.

— Probabil ţi-ar face plăcere să asişti la crearea lui, îi propuse Paulus, vorbind cu îngăduinţă.

Demetrius nu se aşteptase ca între ei conversaţia să continue pe tonul grav ce urmă după aceea. Se propti într-un cot şi începu să asculte cu toată atenţia.

— Mă gândesc, centurioane, începu Marcellus cu glasul grav, că zeul acesta al tău pare să fie foarte cumsecade, aşa că s-ar putea gândi la o revizuire a felului în care se desfăşoară viaţa oamenilor în această lume. Iată ce s-ar întâmpla în cazul acesta cu noi: omul în timpul bărbăţiei sale se străduieşte să săvârşească un număr de fapte bune şi s-ar putea să ajungă la apogeul puterii sale, fiind onorat şi luat ca pildă de ceilalţi semeni ai săi. Urmează apoi declinul; îşi pierde dinţii şi începe să chelească; pasul său devine mai domolit, vederea i se tulbură şi-şi pierde treptat auzul. Declinul acesta începe să-l preocupe şi devine capricios şi irascibil, întocmai ca un dulău bătrân, începe să-şi petreacă timpul într-un colţişor însorit al grădinii, cu o scufiţă de lână pe cap şi înfăşurat într-o pătură, şi stă în calea tuturor, până soseşte vremea de culcare, şi încep durerile la încheieturi şi se trezesc toate nemulţumirile ce-l chinuiesc şi-l fac să se supere pentru orice lucru de nimic. După ce în înfăţişarea lui nu mai rămâne nici o urmă de demnitate şi împrejurul lui nu se mai găseşte nimeni, deschide gura ştirbă şi gâfâie vreme de câteva zile, fără să-şi mai poată da seama de sfârşitul său cu totul lipsit de orice glorie. Ei... ar fi deci cazul ca noul zeu să găsească o soluţie şi în această împrejurare; ce zici, Paulus?

— Am putea să vorbim cu el, se învoi centurionul. Care ar fi felul în care crezi că s-ar putea soluţiona problema?

— Când un roman de categoria noastră, Paulus, ajunge la vârsta indicată, se dă o serbare impresionantă, pentru a-l proclama bărbat. Fărăândoială, în timpul acestei ceremonii ţi-ai dat seama, ca şi mine, că acesta este momentul cel

mai impresionant din viaţa pe care o ai de trăit, îmi mai aduc şi astăzi aminte de emoţia ce m-a înfiorat în ziua când toate rudele şi prietenii familiei noastre se adunaseră împrejurul meu în Forum Mii. Tatăl meu a ţinut un discurs, la sfârşitul căruia şi-a exprimat mulţumirea că mă poate proclama civis romanw. Mi se părea că până în clipa aceea nici n-am trăit cu adevărat. Mă simţeam atât de emoţionat, încât ochii mi se umpluseră de lacrimi. Apoi bătrânul Cornelius Capito a vorbit şi el, debitând un discurs frumos despre dreptul Romei la credinţa, la curajul şi vigoarea mea. Ştiam că bătrânul Capito are dreptul să vorbească în felul acesta şi mă simţeam mândru că este şi el de faţă la această ceremonie. Mi-a făcut semn şi m-am apropiat de el. Tatăl meu şi Capito mi-au pus toga albă pe umeri... şi viaţa a început să se desfăşoare abia din clipa aceea.

Urmă un moment de tăcere. Demetrius se simţi mişcat de evocarea acestor amintiri şi se străduia din toate puterile să poată auzi, căci bătăile inimii îl împiedicau să asculte, iar Marcellus vorbea cu glasul atât de stins, încât părea că vorbeşte mai mult pentru sine însuşi.

— Eu aş fi de părere ca în momentul acesta de încoronare a carierei unui bărbat, în momentul când ajunge în culme şi puterile lui sunt în plină desfăşurare, după ce şi-a făcut pe deplin datoria, zeul acesta ar trebui să dispună ca să se ţină o nouă adunare, la care să participe toţi cei care cunosc şi onorează pe acest bărbat vrednic. În cazul acesta care dintre noi nu s-ar strădui să devină vrednic şi să aibă parte de o astfel de ceremonie, la care să fie prezent şi poporul, în faţa căruia să se proclame faptele săvârşite de cel sărbătorit şi elogiul său să fie făcut într-un discurs magistral?

— Dar după aceea ce se va întâmpla? întrebă Paulus. Probabil va urma un valedicite din partea celui sărbătorit.

— Dimpotrivă! răspunse Marcellus după o clipă de gândire. Cel sărbătorit va fi mai bine să nu spună nimic, căci nu este nevoie să explice nimănui motivul care l-a determinat să săvârşească faptele sale, de vreme ce acestea au fost vrednice să slujească drept pildă pentru

ceilalţi. Se va ridica în picioare şi cei care sunt împrejurul său îi vor lua toga de pe umeri şi o vor păstra; probabil o vor pune mai târziu pe umerii altuia, pentru a-l îndemna să săvârşească fapte îndrăzneţe. Nu uita că purtând o astfel de haină ar însemna să-ţi asumi o mare răspundere.

Ar fi bine ca această ceremonie ordonată de noul zeu să se desfăşoare în timpul unei după-amiezi de primăvară, când lumina începe să pălească. Un cor uriaş să intoneze o elegie, şi în timpul cât atmosfera trepidează de această muzică, în faţa publicului care ascultă respectuos, bărbatul sărbătorit să coboare de pe rostrum şi să se îndrepte cu paşi energici spre soarele coborât în marginea zării, ca pe urmă să dispară şi să nu mai fie văzut de nimeni.

După ce plecase la culcare şi tabăra se liniştise, aşa că în apropiere nu se mai auzea decât pasul cadenţat al santinelelor şi ţăcănitul molcom al paloşelor cu care erau încinşi, Demetrius se gândi îndelung şi adânc la ideea aceasta stranie de a crea un nou zeu care să fie mai bun.

În dimineaţa aceasta, înaintând în lungul potecii şi ţinând în mână frânghia convoiului de măgăruşi, Demetrius se întrebă ce ar fi răspuns oare dacă s-ar fi întâmplat să-i ceară şi lui părerea în privinţa acestui zeu imaginar. Fără îndoială lumea ar deveni un loc unde s-ar putea trăi mult mai uşor, în cazul când s-ar putea-găsi un mijloc mai bun pentru a distribui oamenilor lumina şi căldura. Şi probabil, cum spusese stăpânul său, viaţa unui bărbat s-ar termina într-un fel mult mai impresionant în cazul când acesta ar dispărea însoţit de acordurile muzicii şi în mijlocul unui spectacol atât de măreţ, în loc să se stingă copleşit de respingătoarele infirmităţi ale bătrâneţii, deşi în realitate, aşa cum se prezentau lucrurile, situaţia puţin spectaculoasă de la sfârşitul carierei unui bărbat se armonizează foarte bine cu incapacitatea sa din ziua când intră în lume. În cazul când Marcellus este de părere că dispariţia omului din viaţă să fie mai demnă, ar trebui să ceară ca şi intrarea lui în lume să fie ceva mai demnă.

Dar toate aceste speculaţii nu sunt altceva decât pierdere de vreme, mai ales atunci când datorită activităţii

tale ţi se oferă ocazia să contribui cu ceva la progresul semenilor tăi. Mâi existau şi alte preocupări, mult mai importante decât aceasta. Fără îndoială zeul ideal pe care-l concepuseră Marcellus şi Paulus va face ceva pentru a schimba cruda nedreptate cu care oamenii tratează pe semenii lor. Se simţi indignat de amintirea zilei când uşa casei lor fusese dărâmată de câţiva legionari ticăloşi, iar după ce feriseră din cale pe maică-sa se îndreptaseră spre camera tatălui său adorat, pe care-l legaseră şi-l duseră cu ei pentru a-l condamna la moarte.

Acest zeu nobil - dacă îl va interesa dreptatea - va trebui să apară în astfel de momente şi să declare: „Nu aveţi dreptul să săvârşiţi această faptă!"

Demetrius repetă cuvintele acestea de câteva ori la rând şi cu glasul tot mai puternic, până când pereţii de stâncă ai râpei începură să tremure de ecoul cuvintelor lui.

— Nu aveţi dreptul să săvârşiţi această faptă strigă el cu atâta violenţă, încât Melas, care se găsea departe în faţa lui, întoarse capul şi se uită la el întrebător.

Aproape ajunseseră la capătul drumului. Vreme de un ceas caravana lor urcase din greu coastele unui munte. Când ajunseră pe culmea lui, constatară că la picioarele lor se aşternuse un spectacol impresionant, în apropiere se vedea oraşul Ierusalim, cu turnurile şi cupolele lui care scăpărau în lumina asfinţitului.

— Ce spectacol măreţ! murmură Marcellus.

În timpul zilei Demetrius mersese alături de cămila stăpânului său şi se simţise mulţumit, din cauză că scăpase de neplăcutele obligaţii ce le avusese la capătul din urmă al caravanei, în timpul dimineţii ajunseseră la răscrucea drumului ce iese din această vale, pentru a se înfrăţi cu drumul care urcă din Hebron, în lungul drumului acestuia se vedeau taberele caravanelor oprite în popas, aşa că nu păreau să aibă intenţia de a merge mai departe.

— la spune, Paulus, nu ţi se pare straniu că aceste caravane s-au oprit pe marginea drumului? întrebă Marcellus.

— Este zi de sâmbătă, comandante, răspunse Paulus. Evreii nu pleacă la drum în ultima zi a săptămânii. Este împotriva legii.

— Prin urmare nu pot să se mişte din loc.

— Aproape s-ar putea spune că nu pot. În orice caz pot face o mică distanţă până la două mii de picioare şi asta se numeşte „drumul sâmbetei", la uită-te colo, zise Paulus, şi ridicând braţul îi arătă un crâng de măslini. Până acolo sunt tocmai două mii de urme, şi aceasta este distanţa până unde se poate deplasa un evreu când este surprins de ziua sâmbetei în popas.

— Nu este deloc practic! zise Marcellus.

— Pentru cei săraci nu este, declară Paulus şi începu să râdă. Dar bogaţii, ca de obicei, găsesc şi aici mijlocul să eludeze legea.

— Cum adică?

— Ei bine, în felul lor de a interpreta această dispoziţie a legii, acolo unde cineva dintre ei are o posesiune, locul este considerat drept reşedinţă a lui. Dacă unul dintre bogaţi are poftă ca în zi de sâmbătă să viziteze pe cineva care se găseşte la depărtare de zece leghe, trimite slugile cu o zi înainte şi aşază în lungul drumului, tot din două în două mii de urme, câte un obiect fără valoare, o sanda veche, o oală spartă, o pătură ruptă, şi astfel pregătesc drumul pe care stăpânul lor îl va putea face fără să calce prevederile legii.

— Vorbeşti serios? se miră Marcellus.

— Sigur că da... şi oamenii aceştia procedează tot atât de serios ca şi mine. Crede-mă, evreii aceştia bogaţi îşi dau mai multă silinţă decât orice popor pentru a păstra în aparenţă poruncile legii lor. În acelaşi timp procedează cu toată convingerea. Cel care încearcă să ia astfel de lucruri în glumă săvârşeşte o mare greşeală. S-au amăgit vreme atât de îndelungată cu gândul, încât au ajuns să creadă că procedează cu toată sinceritatea. Dar, firește, evreii bogaţi, adăugă Paulus înveselit, nu sunt singurii care profită de pe urma unei astfel de amăgiri. Toţi oamenii bogaţi care se bucură de trecere, indiferent din ce rasă şi religie ar face parte, suferă de aceeaşi boală a amăgirii de sine. Cred că

ar fi tragic să fii om bogat şi să ai o conştiinţă prea scrupuloasă. Până acum jiu m-am gândit niciodată la problema aceasta, dar cred că sofiştii ar trebui să considere amăgirea de sine drept una dintre principalele virtuţi. Nimeni nu ar fi în stare să ia asupră-şi răspunderea repetată a unei situaţii atât de caraghioase pentru a putea umbla pe drumul cel drept decât cel mult un om eu sentimente nobile.

— Paulus... constat că eşti cinic şi înrăit, declară Marcellus. Dar ia să-mi spui ce crezi că-şi vor închipui oamenii aceştia de pe marginea drumului când văd că noi nu ţinem seama de sâmbăta lor?

— Eu cred că fapta noastră nu li se pare deloc neobişnuită. Şi nu-mi vine să cred c-ar fi din cale-afară de mulţumiţi dacă ne-ar vedea că poposim pentru a ne conforma religiei lor. Dimpotrivă, cred c-ar considera drept jignire dacă am încerca să ne conformăm poruncilor acesteia. Ei nu ne cer nimic, nici cel puţin respect. Prin urmare n-avem nici dreptul să-i condamnăm, adăugă Paulus. Cum ai putea să ceri cuiva să aibă o părere bună despre cel care i-a luat libertatea?

Când conversaţia lor ajunse la punctul acesta, Demetrius întoarse privirea, prefăcându-se că examinează caravana care poposise pe coasta unui deal din apropiere, şi se întrebă: nu cumva stăpânul său consideră vorbele acestea ale centurionului drept inoportune şi-şi va zice c-ar fi fost mai bine ca sclavul său să nu-l fi auzit pronunţându-le?

Dimineaţa următoare miliţia din Minoa ridică tabăra în zorii zilei, pentru a-şi continua drumul ce-l mai aveau de facut până la Ierusalim. Demetrius se simţi foarte mulţumit că poate vedea răsăritul soarelui, l se întâmpla pentru prima dată, din ziua când era sclavul lui Marcellus, ca să doarmă într-un loc unde chemarea stăpânului său nu-l putea ajunge. După ce în seara din ajun se opriseră în tabără, legatul împreună cu patru ofiţeri mai în vârstă ai centuriei încălecaseră, pentru a intra în oraş înaintea celorlalţi. Nu luaseră pe nici unul dintre sclavi, afară de cei care erau însărcinaţi cu paza cămilelor. Demetrius, care

avea în grijă paza efectelor tribunului, dormi singur în cortul luxos al acestuia.

Trezindu-se în zorii zilei şi ferind draperia din faţa intrării, rămase mirat de furnicarul de oameni care începuse să se înghesuiască în lungul drumului; caravane de cămile încărcate cu poveri care se mişcau ritmic, ridicând mândre nasul în vânt la fiecare pas pe care-l făceau; şiruri lungi de măgăruşi care duceau tot felul de mărfuri; bărbaţi, femei şi copii care toţi duceau legături de toate formele şi mărimile. Norii de praf răscolit se ridicau spre soare, tremurând pe deasupra lor.

Cu priceperea şi graba datorită unei lungi experienţe, contingentul din Minoa ridică tabăra, înfăşură corturile, împacheta lucrurile împrăştiate şi apucă la drum. Centuria mândră în uniformele ei începu marşul, iar pelerinii se feriră pe marginea drumului de cum auziră sunetul de goarne. Convoiul cu bagaje însă nu putea să înainteze atât de uşor. Măgarii din Minoa care cărau poverile nu aveau drapele, nici gornişti şi nici uniforme, aşa că nu erau consideraţi cu nimic mai presus decât ceilalţi măgari de povară.

Melas, care părea foarte mulţumit că poate informa pe noul său prieten, părea că face haz de străduinţele lui Demetrius de a-şi stăpâni convoiul. Se vedea cât de colo că se bucură de eforturile corintianului. De astă dată el se găsea într-o situaţie mult mai avantajoasă, deşi nu era atât de cult ca sclavul legatului; dar când era vorba de a conduce un convoi de măgari încărcaţi de poveri printre călătorii care nu păreau dispuşi să facă loc, Melas se pricepea cum trebuie să procedeze, întoarse capul şi zâmbi cu superioritate.

Oamenii care plecaseră în drumul acesta erau cu totul altfel decât cei pe care-i puteai vedea cutreierând străzile Romei în zilele de festivităţi. Aceia erau zgomotoşi şi-şi aruncau unul altuia tot felul de invective. Poganii îndrăzneţi nu se sfiau să treacă peste picioarele goale ale copiilor cu roţile grele ale carigelor. Oamenii se îmbrânceau unul pe altul cu nebănuită lipsă de curtenire. Una dintre metodele preferate ale oamenilor care voiau să-şi facă loc era să-şi

umple mâinile de noroi şi murdăria adunată pe marginea drumului, ca să arunce în cei care le stăteau în cale. Dar numai foarte puţini îndrăzneau să se împotrivească legionarilor înarmaţi. Roma n-avea nici un motiv să se mândrească de civilizaţia ei în zilele de festivităţi, când mulţimile defilau în lungul străzilor. Dar cu toată brutalitatea procedeelor sale, în zilele de sărbătoare populaţia era veselă. Oamenii cântau, aclamau şi râdeau. Erau răutăcioşi, neatenţi şi vulgari, dar totuşi exuberanţi.

Între oamenii care formau acest convoi de pelerini însă, nu se auzea nici un râset. Mulţimea aceasta de oameni părea atentă, calmă şi fanatică; glasurile care se topeau într-un fel de murmur gutural păreau că bocesc fără întrerupere şi fiecare se interesa numai de el însuşi, fără să-i pese ce fac cei din apropierea lui. În trăsăturile obrajilor lor se oglindea o seriozitate aproape înspăimântătoare şi un fel de evlavie, gata oricând să treacă la crize de isterie: obraji care păreau că fascinează pe Demetrius, datorită contorsiunilor pe care le făceau. Pentru toate comorile din lume el n-ar fi fost în stare să-şi expună nemulţumirea în felul acesta de faţă cu oameni străini. Dar pesemne evreii aceştia nu se sinchiseau câtuşi de puţin de cei din apropierea lor care puteau să ghicească ce gânduri îi preocupă.

Toate aceste emoţii, îşi zise corintianul, sunt consecinţa vederii cetăţii lor sfinte.

Apoi, cu totul pe neaşteptate, constată că mulţimea a început să se frământe fără nici un motiv justificat. Fiorul acesta trecu întocmai ca o bătaie de vânt pe deasupra oamenilor care se înghesuiau în convoi. Bărbaţii începură să alerge înainte fără să mai ţină socoteală de membrii familiei lor, lăsându-şi legăturile pe care le duceau în grija copiilor supraîmpovăraţi şi grăbindu-se sub influenţa unei atracţii căreia nu i se puteau împotrivi. Departe în fruntea convoiului strigătele păreau că s-au înteţit, împletindu-se într-un chiot care se repeta mereu, ca un fel de semnal magic,menit să determine oamenii să-şi piardă cumpătul.

Fiind incapabil să-şi stăpânească măgăruşii, Demetrius se feri împreună cu ei pe marginea drumului, unde Melas începuse să-i domolească pe ai săi întrebuinţând codorişteа biciului.

— Pocneşte-i peste nări! strigă Melas.

— Eu nu am bici, răspuse Demetrius, îi las în grija ta.

Melas rămase încântat că va putea să-şi dovedească priceperea şi, punând mâna şi pe cealaltă frânghie, se ocupă cu toată priceperea şi de măgăruşii lui Demetrius, care apucă înainte, împreună cu cei care fugeau, să-şi facă loc printre ei, până când nu se mai putu mişca din pricina înghesuielii. Strâns alături de el mai văzu un grec care-l examina râzând, dar era mai mic de statură şi mai în vârstă decât el. Pe un sclav îl puteai foarte uşor recunoaşte, după lobul urechii care era despicat. Nespălatul acesta se plecă cu neruşinare şi se uită la urechea lui Demetrius şi, după ce se încredinţa că face parte din aceeaşi tagmă, începu să râdă mulţumit.

— Eu sunt din Atena! strigă el ca un fel de prezentare.

— Corint! răspunse Demetrius grăbit. Nu ştii ce se petrece în fruntea convoiului?

— Au început să strige şi să aclame pe un rege. Atât este tot ce am putut înţelege.

— Cunoşti limba lor?

— Foarte puţin. Cuvintele obişnuite pe care le-am putut prinde în timpul drumurilor ce le fac împreună cu caravanele. Noi venim în fiecare an cu o încărcătură de aromate.

— Crezi că în fruntea convoiului se găseşte cineva pe care ar vrea să-l proclame rege al lor? Nu-i aşa?

— Aşa se pare. Toţi vociferează şi strigă, întrebuinţând cuvântul Mesia... Probabil acesta este numele lui.

Demetrius se propti cu umărul.în cei dimprejurul lui şi-şi făcu loc spre marginea drumului, urmat de micul său compatriot. Aici oamenii începuseră să smulgă frunze de palmieri şi să rupă ramuri de mirt şi măslini, fără să ţină socoteală de protestele proprietarilor acestor plantaţii. O luă la fugă şi ajunse în fruntea convoiului, unde începu din

nou să-şi facă loc printre oameni. Ridicându-se pe vârful picioarelor, văzu în treacăt obiectul curiozităţii pelerinilor: un tânăr evreu cu părul castaniu şi în capul gol, cu obrazul tras şi frumos, împrejurul lui era un spaţiu pe care oamenii îl lăsaseră liber, pentru ca măgăruşul alb pe care încălecase să poată înainta, în aceeaşi clipă Demetrius presimţi că aclamaţiile acestea erau improvizate şi nu pregătite dinainte, în orice caz înfăţişarea lui n-avea nimic din cea a unui pretendent la tron. Era îmbrăcat într-un stihar cafeniu, fără nici o podoaba, şi o mână de oameni - probabil prietenii săi - se străduiau din toate puterile să-l apere de strânsoarea curioşilor îngrămădiţi împrejurul lui; toţi aceştia erau îmbrăcaţi în haine simple de rurali.

Chiotele mulţimii deveniseră asurzitoare. Se părea că toţi cei din apropiere şi-au pierdut cumpătul. Paulus avusese dreptate când vorbise în felul în care a vorbit despre manifestaţiile acestor evrei în timpul comemorării scăpării lor din robie, care se serba săptămâna aceasta.

Simţindu-se din nou sigur pe picioare, Demetrius se ridică, pentru a se mai uita o dată la omul acesta care trezise atâta frământare împrejurul său. Ar fi fost greu să admiţi că el este omul indicat să târască mulţimile într-o întreprindere îndrăzneaţă, în loc să primească aclamaţiile în atitudine triumfătoare - sau cel puţin să pară mulţumit - omul încălecat pe măgarul cel alb părea, tocmai dimpotrivă, mâhnit de ceea ce vedea că se întâmplă. Părea că preferă ca lumea să renunţe la această manifestaţie.

— Îl poţi vedea? strigă micul atenian, care fusese împiedicat să mai înainteze din cauza îmbulzelii şi rămăsese ceva mai în urmă.

Demetrius dădu din cap, fără să se întoarcă spre el.

— E bărbat în vârstă? strigă atenianul nerăbdător.

— Nu tocmai, răspunse Demetrius distrat.

— Cum arată?

Demetrius scutură din cap şi-i făcu semn ca să-i dea de ştire că în momentul acesta nu poate să-i răspundă la astfel de întrebări.

— Arată ca un rege? strigă din nou micul atenian şi începu să râdă cu toată îndrăzneala.

Demetrius nu-i răspunse. Adunându-şi hainele împrejurul trupului, încercă să înainteze. Mulţimea care se înghesuia din urmă îl duse aproape pe sus până în apropierea celor care înaintau încet, mergând la pas cu măgăruşul.

Strânşi la mijloc, cei doisprezece oameni care păreau că fac parte din alaiul acestui străin, se uitau miraţi împrejurul lor, văzând această manifestaţie care-i luase pe neaşteptate. Strigau şi ei din toate puterile, dar pe obrajii lor se vedea mirarea amestecată cu dorinţa ca prietenul lor să fie mulţumit de această ocazie măreaţă.

Demetrius înţelese că manifestaţia aceasta este o simplă întâmplare. Ceea ce - în conformitate cu afirmaţiile făcute de Paulus în privinţa sărbătorii Paştilor - este explicabil. Toţi aceşti pelerini, copleşiţi de sărăcie şi înghenuncheaţi, care plecaseră să se închine la altarele lor străvechi, ar fi fost gata să participe la orice mişcare în care presimţeau sâmburele unei revolte împotriva odiosului lor împilator. Era de ajuns ca cineva să strige Mesia şi ar fi fost gata să treacă la acţiune fără să mai pună întrebări. Cu asta totul se explică, îşi zise Demetrius. Dar încolo, indiferent de cel care provocase frământarea aceasta, era evident că ea nu se bucura de aprobarea anticipată a eroului lor.

Obrazul acestui evreu enigmatic părea întunecat de senzaţia spaimei. Privirile lui resemnate se plecaseră în pământ, ca şi când ar fi fost gata să accepte o inevitabilă catastrofă, şi acum ridicase fruntea ca să se uite spre Ierusalim. Probabil omul acesta este preocupat de răspunderi mult mai grele şi mai importante decât această farsă a încoronării şi nici nu era conştient de tumultul trezit împrejurul său.

Demetrius rămase atât de adâncit în studierea ochilor mari ai acestui tânăr evreu, încât nu-şi mai dădea seama de ţipetele şi înghesuiala din apropierea sa. Începu şi el să înainteze cu paşi mărunţi, împreună cu ceilalţi care-l

strâmtorau din toate părţile, astfel că ajunse atât de aproape încât l-ar fi putut atinge cu mâna.

În drum întâlniră un obstacol care determină procesiunea să se oprească în loc. Tânărul încălecat pe măgăruşul alb îşi întinse trupul ca şi când s-ar fi trezit din somn, oftă adânc şi întoarse încet capul. Demetrius rămase cu gura întredeschisă şi se uită la el, simţindu-şi zvâcnirile speriate ale inimii.

Ochii visători i se plimbară pe deasupra acestei mulţimi emoţionate şi păru că în privirile lui clipeşte un fel de milă pentru aceşti împilaţi care-şi închipuiau că într-însul au găsit pe cel care-i va mântui. Toată lumea striga, striga fără încetare, afară de sclavul corintian, care-şi simţea gâtul atât de uscat, încât ar fi fost incapabil să strige, care nu se simţea dispus să strige, care ar fi preferat ca lumea să se liniştească şi să stea supusă. Aici nu era nici locul, nici timpul indicat pentru a striga. Omul acesta nu era unul la care puteai striga sau pe care l-ai fi putut aclama. Liniştea; aceasta era singura atitudine indicată într-o astfel de împrejurare; să stai liniştit şi să te uiţi la el.

Ochii lui visători se plimbară pe deasupra oamenilor, până când se opriră asupra obrazului speriat şi extaziat al lui Demetrius. Probabil, îşi zise el, ochii străinului s-au oprit asupra lui din cauză că el este singurul dintre oamenii aceştia cuprinşi de isterică frenezie care se străduia să nu strige. Tăcerea lui îl făcea să pară ceva aparte. Ochii calmi ai tânărului părură că încearcă să cântărească pe Demetrius. Nu deveniră mai mari şi nici nu se luminară, dar cu toate acestea simţi că într-un fel oarecare puterea lor a devenit pentru el un fel de atracţie fizică. Ceea ce-i spuneau ochii aceştia era ceva mai mult decât înţelegere, ceva mai puternic decât un sentiment de prietenie, un fel de forţă care te determina să uiţi de toate relele, cum este sclavia şi sărăcia, împreună cu toate celelalte nenorociri care fac parte din soarta omului muritor. Demetrius se simţi înfiorat de privirea aceasta neobişnuită şi, simţindu-şi ochii plini de lacrimi, îşi făcu loc printre oameni şi ajunse pe

marginea drumului. Atenianul, care nu-şi mai putea stăpâni curiozitatea, se repezi numaidecât spre el.

— L-ai văzut de aproape? întrebă el.

Demetrius dădu din cap şi, întorcându-se în loc, apucă spre cealaltă parte a caravanei, unde-i aştepta datoria.

— E nebun? stărui atenianul, care se ţinea după el.

— Nu!

— E rege?

— Nu, îngâmă Demetrius, nu este un rege!

— În cazul acesta ce este? întrebă el, nemulţumit de atitudinea corintianului.

— Nu ştiu, murmură Demetrius cu glasul tremurând, dar omul acesta este ceva mult mai important decât un rege.

CAPITOLUL V

După ce ajunseră în Bethania, o suburbie a Ierusalimului, Marcellus şi statul său major coborâră coasta colinei spre oraş. Pe străzi nu prea era circulaţie, deoarece populaţia serba ziua sâmbetei.

Paulus nu exagerase câtuşi de puţin munificenţa Ierusalimului faţă de reprezentanţii imperiului; totuşi tânărul legat din Minoa rămase mirat de splendoarea impunătorului palat al Procuratorului.

Când pe înserate îşi opriră cămilele ostenite în faţa acestui sediu provincial al Romei. Marcellus rămase mut de admiraţie. Nu era nevoie ca cineva să informeze un străin că această clădire masivă este de origine străină, deoarece se vedea destul de limpede că ea nu are nici o legătură cu clădirile sordide din apropierea ei.

Probabil arhitecţii, sculptorii şi decoratorii fuseseră informaţi dinainte că cheltuielile sunt o problemă care pe ei nu-i interesează. Văzând că toate cheltuielile vor fi suportate de evrei, spunea Paulus, împăratul nu fusese câtuşi de puţin parcimonios, ci când Irod, primul procurator al Romei în Palestina, îşi dăduse pe faţă ambiţia de a-şi reclădi în „marmură oraşul care odinioară a fost de cărămidă", August îi răspunsese că va putea merge atât de departe cât poftеşte.

— A şi mers destul de departe, după cum vezi, adăugă Paulus, făcând un gest larg de mândrie, ca şi când palatul acesta ar fi fost clădit de el.

E adevărat că Ierusalimul nu era în întregime din marmură. Majoritatea clădirilor erau urâte, dărăpănate şi aveau nevoie de urgente reparaţii. Dar Irod reclădise

templul, dându-i proporţii impunătoare, şi-şi ridicase palatul pe vârful unei coline care era destul de departe de acest sfânt lăcaş, pentru a evita orice incidente.

Clădirea reprezenta un imens pătrat, care fusese ridicat chiar în inima oraşului. Trei terase spaţioase, pavate cu mozaic meşteşugit împletit şi legate între ele cu scări de marmură, pe ale căror balustrade erau aşezate busturile romanilor eminenţi, plecau din stradă până la intrarea susţinută de coloanele de marmură ale pretoriului. Pe fiecare parte a acestor terase coborau grădini frumoase de flori şi tufişuri ornamentale, alimentate de bazinele cu havuzuri, ale căror ape frământau în aer ca nişte raze de lumină argintie.

— Havuzurile acestea, declară Paulus cu toată discreţia şi vorbind în şoaptă, sunt un fel de adaus venit mai târziu. Au fost instalate abia acum şapte ani de către Pilat. Dispoziţia aceasta a provocat o revoltă violentă, care a determinat toate trupele să vină în ajutorul procuratorului.

— Erai şi dumneata cu aceste trupe, Paulus? întrebă Marcellus.

— Sigur că da. Ne concentrasem toţi aici în Ierusalim şi pot să-ţi spun c-am trecut prin zile emoţionante. Evreii îşi au şi ei cusururile lor, dar nu sunt laşi. Scâncesc şi se văicăresc când este vorba să-şi facă negoţul, dar în luptă ştiu şi ei să moară fără să crâcnească. E adevărat că nu pot suferi războiul şi sunt în stare să meargă până la extrema limită pentru a păstra pacea; dar - amănunt pe care Pontius Pilat nu-l cunoştea încă - există o limită dincolo de care nu se poate să treci când este vorba despre un evreu.

— Haide, continuă povestea cu havuzurile, stărui Marcellus, căci vederea apei îl făcuse să-şi aducă aminte de o baie.

— Acestea au fost făcute datorită soţiei lui Pilat. Petrecuseră mai mulţi ani în Creta, unde Pontius fusese prefect. În această insulă vegetaţia este foarte variată şi soţia lui a rămas dezamăgită când a constatat cât este de aridă regiunea aceasta din Iudeea. L-a rugat să-i facă grădini. Or, grădinile au nevoie de apă. Ca să poţi avea apă

din abundenţă, ai nevoie de un apeduct. Construirea apeductelor este foarte costisitoare. Fonduri disponibile nu există, aşa că noul procurator a luat sumele de care avea nevoie din vistieria templului şi...

— Şi atât a fost de ajuns ca să izbucnească revoluţia, completă Marcellus.

— Aşa este, tribune! A durat şapte luni, care au fost pline de groază. Au fost ucişi două mii de evrei şi o mie de legionari romani. Pilat era gata să-şi piardă slujba. Dar cred că Tiberiu ar fi procedat mult mai cuminte dacă pe Pilat l-ar fi transferat în altă parte. Evreii nu-l vor respecta niciodată, chiar dacă ar fi să rămână o mie de ani în slujba de procurator al Iudeii. Se străduieşte în toate chipurile ca să-i mulţumească, deoarece îşi aduce aminte de ceea ce sunt în stare să facă dacă vor începe din nou. El se găseşte aici pentru a păstra liniştea şi ştie că, dacă va izbucni o nouă revoluţie, cu slujba lui se va termina pentru totdeauna...

— Este de mirare că evreii n-au cerut până acum transferarea lui, zise Marcellus.

— Ei nu doresc câtuşi de puţin ca el să fie transferat, răspunse Paulus şi începu să râdă. Negustorii aceştia bogaţi şi cămătarii care plătesc majoritatea impozitelor şi se bucură de mare trecere ştiu foarte bine că Pilat nu îndrăzneşte să le impună condiţii prea severe. De urât îl urăsc, dar nu le-ar face nici o plăcere dacă ar pleca. Sunt gata să fac prinsoare că, daţ ă împăratul ar numi alt procurator în locul lui, Sanhedrinul ar trimite un protest la Roma.

— Ce este asta Sanhedrin? întrebă Marcellus.

— Corpul legislativ evreiesc. Se spune că nu se ocupă de alte probleme decât de cele religioase; dar adevărul este că, atunci când Sanhedrinul începe să murmure, Pontius Pilat se supune, zise Paulus, şi strigând la oamenii care conduceau cămilele, acestea plecară din nou la drum. Totuşi nu vreau să rămâi cu ideea că Pilat nu înseamnă nimic. Situaţia lui aici este foarte delicată, dar cu toate acestea cred că Pontius îţi va plăcea. Este un bărbat încântător şi ar merita o prefectură mai liniştită.

Îşi continuară drumul şi, trecând pe după colţul palatului, ajunseră în partea unde se ridicaseră barăcile destinate garnizoanei din Minoa. Trei sferturi din terenul dreptunghiular fusese amenajat pentru adăpostirea trupelor, iar din acesta mai puţin de un sfert era ocupat de garnizoana locală. Se vedea că toate barăcile sunt pline şi fremătau ca un roi de albine. Imensul teren de exerciţiu, împresurat de clădiri de piatră cu două caturi, era împestriţat de uniformele legiunilor care sosiseră din toate forturile Palestinei. Drapelele din Cezareea, Joppa şi Capernaum, pe vârful prăjinilor cu acvilele imperiale, dădeau o culoare mai veselă acestui teren plin de soldaţi.

Marcellus rămase încântat de apartamentul pe care i-l arătară şi în care urma să se adăpostească, îl compară cu confortul pe care-l putea oferi membrilor săi Palatul Tribunilor din Roma, de care nu rămânea prea departe în urmă. Din seara când plecase de acasă, acum se simţea prima dată mai în largul său.

Puţin după aceea apăru Paulus, pentru a se convinge dacă tânărul comandant are tot ce-i trebuie.

— Va trebui să scriu câteva scrisori, zise el. Mâine Vestris va sosi la Joppa şi probabil se va întoarce acasă înainte de sfârşitul acestei săptămâni. Vă aduceţi aminte, tribune, că în ziua când noi am părăsit fortul galera era ancorată în portul Gaza.

— Îţi mulţumesc, Paulus, că mi-ai adus aminte, răspunse Marcellus. Ideea este foarte bună şi voi profita şi eu de ea.

Dianei nu-i mai scrisese din seara aceea când plecase spre Ostia. Cu mare greutate reuşise să-i trimită scrisoarea aceea, căci se simţise profund deprimat. După câteva încercări nereuşite de a-i spune cât de abătut se simte din pricină că este obligat s-o părăsească şi cât este de nerăbdător s-o revadă iarăşi - deşi nu-i venea să creadă că o va mai revedea vreodată - scrisoarea lui se dovedi că nu este altceva decât un fel de despărţire duioasă, fără făgăduieli pentru viitor şi fără temeri pentru prezent. Drăguţa Diana va fi întotdeauna prezentă în gândurile luir

aşa că nu era nici un motiv să-şi facă griji din pricina acestei absenţe care putea să dureze.

În drumul până la Gaza, încercase în mai multe rânduri să-i scrie, dar nu reuşise să termine aceste scrisori. Avea atât de puţine lucruri de spus. Va aştepta până în ziua când se va ivi ceva despre care i-ar putea scrie, în preziua sosirTi la destinaţie, compusese o scrisoare pentru familia sa, dar foarte scurtă, şi sfârşise făgăduindu-le că data viitoare le va scrie mai mult.

Primele zile în fortul Minoa fuseseră destul de emoţionante pentru a-i procura materialul necesar unei scrisori, dar obligaţiile lui în calitate de comandant îl ţinuseră mereu ocupat, în seara aceasta va trimite Dianei o scrisoare, îi va spune fără nici un înconjur că situaţia este mult mai favorabilă decât şi-a închipuit el. Îi va explica şi motivul pentru care acum se găseşte în Ierusalim, unde este foarte bine cartiruit. Demnitatea lui, care primise o lovitură atât de grea datorită numirii disciplinare în calitate de comandant al fortului Minoa, care avea o reputaţie atât de proastă, părea acum aproape în întregime satisfăcută. Nu lipsea mult pentru a se mândri de calitatea lui de cetăţean al Romei. Acum putea scrie Dianei cu toată încrederea.

Vreme de trei ceasuri, la lumina a trei opaiţe de piatră fixate pe perete în apropiere de masa lui, îi înşiră toate fazele mai importante din viaţa pe care o ducea la Minoa. Nu-i spuse nici o vorbă despre înfăţişarea aridă şi cu desăvârşire neplăcută a acestui vechi fort şi a împrejurimilor lui şi nici despre impresiile cu care rămăsese în prima zi a sosirii lui:

„Cel care ţinea locul de comandant, scria el, mi s-a părut că este puţin nemulţumit, şi, la sosirea mea, nu prea ospitalier; dar nu mult după aceea şi-a schimbat atitudinea şi astăzi suntem cei mai buni prieteni. Centurionul Paulus a început să-mi devină simpatic. De fapt nu prea stiu ce aş putea face fără el, deoarece cunoaşte tradiţiile fortului în toate amănuntele; el mă informează despre ceea ce trebuie făcut, de timpul indicat şi de felul în care trebuie făcut".

Marcellus se simţea mulţumit că are ocazia să scrie Dianei despre toate aceste amănunte, care acum reprezentau viaţa sa. Îi dădea aproape aceeaşi senzaţie ca şi când ei doi şi-ar fi aparţinut unul altuia şi-i scria exact cum ar scrie soţiei sale un soţ care este plecat de acasă.

După ce va aşterne foile de papirus una peste alta, sulul va fi destul de gros. Dar înainte de a ajunge la capătul scrisorii va fi obligat să-i scrie câteva rânduri venite de-a dreptul din inimă. Doar că nu era tocmai uşor să scrie aceste rânduri.

Stătu vreme îndelungată şi se gândi care ar fi atitudinea cea mai indicată pe care va trebui s-o adopte. Să asculte de propriul său îndemn şi să spună sincer Dianei cât de mult se gândeşte la ea, cât îi este de dragă şi cât de nerăbdător aşteaptă ca despărţirea lor de acum să se termine? Oare n-ar fi un procedeu greşit? Diana este o fată tânără şi plină de viaţă. Este oare just ca să-i dea nădejde că într-o bună zi se va întoarce acasă pentru a o cere în căsătorie? Că el însuşi se gândeşte la această posibilitate? N-ar fi mai bine să-i spună limpede că e foarte probabil să nu se poată întoarce la Roma decât foarte târziu; probabil după ani întregi de absenţă? Evident, Diana cunoştea situaţia reală şi despre Paulus îi spusese c-a fost trimis la Minoa acum unsprezece ani şi că de atunci nu s-a mai întors la Roma. Prin urmare, îşi va putea da seama de dureroasa situaţie în care se găseşte el acum. În cele din urmă Marcellus reuşi să termine scrisoarea, aproape aşa cum ar fi dorit el.

„Ştii foarte bine, Diana, ce mi-ar face plăcere să-ţi spun dacă am fi împreună. De la distanţa care ne desparte - socotind în mile şi cine ştie pentru câtă vreme - este de ajuns să-ţi spun că fericirea ta va fi întotdeauna şi a mea. Tot ce te întristează pe tine, draga mea, mă va întrista şi pe mine. Galera Vestris va sosi curând la Joppa. A vizitat portul Gaza; de aceea sunt nerăbdător să mă întorc la fort, căci probabil acolo voi găsi o scrisoare de la tine. Doresc din toată inima ca acesta să fie adevărul. Demetrius va sosi mâine şi va preda sulul acesta curierului care va merge să

întâmpine galera. Vestris va pleca la sfârşitul săptămânii acesteia. Mi-ar face plăcere să pot pleca şi eu la bordul ei".

Demetrius nu fusese până acum niciodată atât de neliniştit. Evident, de fiecare dată când încerca să se gândească la propria sa situaţie, îşi dădea seama că nu are dreptul să aştepte nimic de la viaţa aceasta. Dar pe măsură ce trecea timpul, începea şi el să se resemneze. Era sclav, şi în situaţia aceasta nimic nu se mai putea schimba, în comparaţie cu situaţia oamenilor liberi, soarta lui era extrem de tristă: dar când compara situaţia lui de sclav cu cea a majorităţii populaţiilor îngenuncheate, îşi dădea seama că totuşi a avut noroc.

În casa senatorului Gallio fusese tratat cu toată consideraţia cuvenită unui slujitor, în acelaşi timp viaţa lui devenise atât de strâns legată de a lor, încât libertatea - chiar dacă i s-ar fi oferit - l-ar fi costat mai mult, în ceea ce priveşte întreruperea acestei tovărăşii, decât ar fi meritat libertatea dobândită în schimbul acestui sacrificiu. Cât despre sentimentele sale faţă de Lucia, era pe deplin conştient că acestea nu au nici un rost. Interesul ei nu l-ar fi putut câştiga nici dacă ar fi fost tot atât de liber ca şi o pasăre în zbor. Gândurile de felul acesta îi serviră până acum pentru a se feri de orice imprudenţă şi a-l determina să se resemneze.

Dar astăzi felul acesta de a gândi nu-i mai putea fi de nici un folos. Nu numai că lumea lui minusculă părea răsturnată cu fundul în sus, dar întreaga existenţă omenească i se părea cu desăvârşire zadarnică, lipsită de semnificaţie, deşartă şi un fel de parafrazare a ceva care ar fi avut posibilităţi incomensurabile, dar care acum era în mod iremediabil pierdut.

Încercase să analizeze motivele acestei deprimări ce pusese stăpânire pe el.-în primul rând se simţea abătut din pricină că era singur. Nu s-ar fi putut spune că Marcellus îl ignoră de când au sosit în Ierusalim, dar pesemne aici sclavii nu erau bine văzuţi în cartierul ofiţerilor, doar cel mult când erau consemnaţi pentru serviciu. Imediat ce terminau acest serviciu, erau obligaţi să plece. Demetrius

nu fusese obişnuit cu un astfel de tratament. Vreme îndelungată se ţinuse ca o umbră după stăpânul său, aşa că astăzi atitudinea lui indiferentă faţă de el îl durea tot atât de mult ca şi o rană.

De nenumărate ori îşi zisese că probabil Marcellus suferă tot atât de mult ca şi el, din cauză că este obligat să-l excludă din prietenia lui. Astăzi situaţia lui de sclav i se părea atât de dureroasă, cum nu i se mai păruse încă niciodată din ziua când fusese vândut senatorului Gallio.

Dar zbuciumul lui Demetrius se datora şi altui motiv: amintirea privirii îndurerate a ochilor pe care-i văzuse înainte de a intra în oraş. Stătuse ceasuri întregi şi se gândise la semnificaţia acestei priviri, pentru care la urmă putu găsi o singură definiţie, anume că este privirea îndurerată a omului care se simte singur şi neînţeles. Se vedea cât de colo că micul grup de prieteni care se găseau în apropierea lui, probabil pentru a-l feri de înghesuială, este dezamăgit. Indiferent de ceea ce i-ar fi cerut fanaticii dimprejurul său să facă, dorinţa aceasta a lor reprezenta o greşeală. Asta se putea vedea fără nici o greutate şi era de mirare că ei înşişi nu sunt în stare să-şi dea seama de această realitate. Toată lumea prezentă îi ceruse să se pună în slujba unei cauze care - evident - pe el nu-l interesa câtuşi de puţin. Era un om cu desăvârşire singur, un om ale cărui priviri încercau lacome să descopere undeva un prieten care să-l înţeleagă. Singurătatea acestui om misterios părea că are o legătură neînţeleasă cu singurătatea ce-l chinuia pe el însuşi şi ar fi vrut să-i spună: „Fiecare dintre voi aţi putea face în interesul lumii acesteia ceva dacă aţi vrea, dar nu vreţi să faceţi".

Trecuseră trei zile şi fiecare dintre acestea fusese exact ca şi cea precedentă. Melas părea exagerat de atent şi de dispus să-i arate oraşul cu toate colţurile ce meritau să fie văzute. Datorită situaţiei în care se găseau, majoritatea timpului trebuiau să şi-l petreacă împreună. Servicul era uşor şi îl terminau repede. După cum prevăzuse şi Melas, aici n-aveai de facut altceva decât să-ţi serveşti stăpânul în timpul meselor, să-i scuturi hainele, dimineaţa să-l ajuţi să-

şi îmbrace uniforma complicată şi seara să şi-o dezbrace. Restul timpului erai complet liber.

Prânzul se servea în zorii zilei şi imediat după aceea trupele ieşeau pe terenul de exerciţiu pentru inspecţie. Apoi un mic detaşament al contingentelor prezente se întorcea în barăci, iar ceilalţi - sub comanda ofiţerilor mai tineri şi în frunte cu impunătoarea legiune, îmbrăcată în aceleaşi uniforme, a procuratorului - plecau în oraş pentru a defila în lungul străzilor.

Defilarea aceasta era un spectacol impresionant şi, după ce-şi termina serviciul, lui Demetrius îi făcea plăcere să urmărească parada militară, cu soldaţii în rânduri de câte patru cum cotesc pe după colţ şi se opresc în atitudini rigide, până când drapelele se plecau în faţa pretoriului, ca pe urmă să coboare în josul străzii şi să treacă prin faţa pretenţiosului palat al marelui preot Caiafa, dar de salutat nu salutau nici în faţa acestei reşedinţe şi nici a templului.

În două rânduri Demetrius, însoţit de inevitabilul Melas, urmărise soldaţii. La Roma, în astfel de împrejurări, parada soldaţilor era urmată de sute de oameni în lungul străzilor, dar aşa ceva nu se putea întâmpla aici. Probabil populaţia era prea nemulţumită său ura prea mult Roma. În acelaşi timp se putea ca oamenii să nu aibă energia necesară pentru a putea ţine pas cu soldaţii. Demetrius avusese şi până acum ocazia să vadă oameni săraci îmbrăcaţi în zdrenţe, orbi, cerşetori şi ologi, dar nu văzuse încă niciodată atât de mulţi şi nici în halul de deznădejde în care erau cei pe care-i vedea aici. La el acasă, în Corint, erau destui nenorociţi, dar aceştia puteau fi văzuţi mai mult în regiunea litoralului, unde se găseau porturile. Atena - unde fusese şi el împreună cu tatăl şi cu fraţii săi pe vremea când avea doisprezece ani - îşi avea şi ea sărăcimea ei, dar avea în acelaşi timp parcuri foarte frumoase şi opere de artă. Ierusalimul acesta, care-şi zicea oraş sacru, era înspăimântător la vedere. Străzile lui mişunau de cerşetori şi de mfirmi roşi de boli. Alte oraşe îşi aveau şi ele stigmatele lor, care de multe ori păreau respingătoare. Ierusalimul însă întrecea tot ce s-ar putea imagina! Nu e de

mirare că bărbatul acela încălecat pe măgăruşul alb părea atât de singur.

Trupele se întorceau la barăci în lungul străzilor laterale care tăiau piaţa în două, iar negustorii şi samsarii dădeau fuga să le facă loc, deoarece soldaţii treceau mândri şi cu nasul în vânt, ca şi când ar fi vrut să le spună că legionarilor împăratului puţin le pasă dacă vor călca lumea în picioare. Dacă se întâmpla ca unei cămile să nu-i pese de cei care se apropie şi rămâne culcată în mijlocul drumului, demnitatea Romei nu discuta cu ea dreptul de liberă circulaţie, ci formaţia militară se despărţea în două şi se scurgea pe lângă ea, ca apoi să se împreune iarăşi. Tot aşa când întâlneau în drum câte un convoi de măgari încărcaţi cu poveri. Toţi ceilalţi care se găseau pe stradă se refugiau sub streşinile intrărilor sau în hudiţele laterale.

În drumul de întoarcere treceau şi prin faţa consulatelor romane şi pe lângă un grup de locuinţe ale funcţionarilor, unde legiunea se oprea pentru câteva clipe pentru a saluta emblema imperială şi nicidecum pe reprezentanţii imperiului în Samaria, Decapolis şi Galileea.

— Uită-te cu atenţie la ei când se vor opri ca să salute reşedinţa lui Irod. Merită să-i vezi, îl sfătui Melas.

De fapt merita, în timpul cât Irod se ocupase de raporturile diplomatice dintre Roma şi Galileea, făcuse avere, dar salutul acordat reşedinţei sale reprezenta de-a dreptul o insultă.

— I-am auzit spunând, îi explică Melas, că Irod urmărea să devină procurator. Probabil din pricina asta salutul legiunii lui Pilat începe cu gestul făcut de legionari, când fiecare-şi duce arătătorul la nas. S-ar putea ca acesta să fie un ordin special sau un gest făcut din proprie iniţiativă. Eu n-aş putea să-ţi spun cu certitudine.

După ce ajungeau din nou pe terenul de exerciţiu, legionarii rupeau rândurile şi erau liberi pentru tot restul zilei. Astfel începeau să coboare în grupuri de câte doi şi trei spre cartierul comercial al oraşului, bucurându-se de plăcerea pricinuită de admiraţia trecătorilor faţă de uniformele lor frumoase şi faţă de armele lucitoare,

suportând cu superioritate privirile sfioase ale fetelor oacheşe şi nemulţumirea neputincioasă a negustorilor, jecmăniţi cu îndrăzneală şi neruşinare de mărfurile lor.

În timpul după-amiezii majoritatea legionarilor se îndrepta spre arena din partea de miazăzi a oraşului, unde se desfăşurau jocuri sportive - alergări, aruncarea cu discul şi suliţa şi lupte - distracţii inocente care totuşi erau mai bune decât nimic. În imediata apropiere a arenei, dar în interiorul terenului ei, se desfăşurau tot felul de spectacole imaginabile, date de oameni veniţi din mari depărtări, între aceştia erau vrăjitori din India, pigmei din Africa Centrală şi ghicitori din Siria. Tot aici era instalată şi roata norocului şi alte jocuri care uşurau pe spectatori de ţechinii cîştigaţi cu trudă. Mai erau şi barăci în care se vindeau băuturi calde ca leşia, dar dulci şi de provenienţă îndoielnică, smochine năpădite de muşte şi plăcinte care nu erau plăcute la vedere.

Pentru romanii care erau obişnuiţi de acasă cu distracţii mult mai rafinate în zilele de festivităţi, arena aceasta nu putea fi un loc de atracţie; dar pentru populaţia rurală şi mai ales pentru tineret, spectacolele ce se desfăşurau aici reprezentau un eveniment fără pereche. Pentru părinţii lor, pe care-i interesa mai mult vânzarea articolelor de olărie, a covoarelor, a şalurilor, a pânzeturilor, a sandalelor, a şeilor, a brăţărilor şi podoabelor de piele şi de argint, spectacolul cel mai interesant se desfăşura întotdeauna în cealaltă parte a oraşului, unde era furnicarul negustorilor.

Pentru Marcellus şi statul său major, precum şi pentru ofiţerii din celelalte garnizoane, principala distracţie în afară de aceasta era jocul. După prima zi pe care o petreceau ca să facă vizita de rigoare procuratorului şi consulilor, eventual o plimbare prin oraş, ofiţerii îşi petreceau timpul în somptuoasele lor apartamente.

Vinul părea că nu se mai termină şi ofiţerii făceau uz de el fără nici o sfială, în două rânduri centurionul Paulus nu veni la cină, dar împrejurul meselor din sală, încărcate cu tot felul de bucate, se găseau întotdeauna multe locuri neocupate. Demetrius rămase mulţumit când constată că

purtarea stăpânului este mult mai discretă decât a celorlalţi ofiţeri, dar era evident că şi el încerca să-şi alunge plictiseala cu ajutorul singurului mijloc accesibil. Spera că săptămâna | aceasta se va termina fără să dea loc la vreo încăierare. Motivele pentru aşa ceva le aveau la îndemână: vinul, zarurile şi plictiseala. Marcellus n-avea nevoie de prea multă băutură pentru a nu ţine socoteală de ceea ce face. Când era beat, Marcellus devenea morocănos şi susceptibil. Demetrius începuse să numere ceasurile ce mai lipseau pentru a putea pleca din nou. Minoa îşi avea dezavantajele ei, dar era un loc mult mai sigur şi mai plăcut decât Ierusalimul.

Într-una din zile se gândi la tânărul acela care refuzase să devină regele acestei ţări şi se întrebă ce s-o fi ales de el. Vorbi cu Melas despre subiectul acesta, dar tracianul, care ştia tot ce se întâmplă, nu ştia nimic şi uitase cu totul de înghesuiala ce se desfăşurase în faţa porţilor oraşului.

— Probabil patrulele l-au speriat şi l-au făcut să se.întoarcă din drum, zise Melas.

— S-ar putea să-l fi arestat.

— Asta înseamnă c-a avut noroc, declară Melas şi începu să râdă. Săptămâna aceasta cei care au calitatea să adune mulţimile împrejurul lor se simt întotdeauna mai bine la închisoare decât în lungul străzilor.

— Ştii în ce parte este închisoarea? întrebă Demetrius şi prin minte-i trecu un gând neaşteptat.

Melas se uită la el bănuitor. Nu ştia unde este închisoarea şi nici nu dorea să ştie. Închisorile sunt anume ca să te fereşti de ele. Cei care merg să viziteze pe câte un prieten care se găseşte la închisoare trebuie să fie nebuni. Nici nu-ţi dai bine seama ce se întâmplă împrejurul tău şi te pomeneşti că te-au arestat şi pe tine. Nu, dragul meu, Melas a stat la închisoare tocmai de ajuns ca să-şi poată aduce aminte toată viaţa.

Într-o după-amiază - era a patra zi de la sosirea lor-în Ierusalim -Demetrius plecă singur şi apucă în lungul drumului pe care venise spre oraş şi urcă încet coastele colinei, până la locul unde întâlnise pe tânărul acela singur

şi cu ochii rugători. Recunoscu fără greutate punctul unde se oprise, după ramurile rupte şi prăfuite de palmier, aruncate pe jos, vestigii triste ale unei scurte şi îndoielnice glorii.

Întorcându-se până la poala colinei, la marginea oraşului, dădu de o grădină cu cărări bătătorite care şerpuiau printr-o pădure de măslini răsuciţi şi cu crengile strâmbe, ca şi când vreme îndelungată s-ar fi împotrivit şi aceştia, împreună cu evreii, destinului lor vitreg. Se opri aici la umbră vreme de un ceas şi se uită spre oraşul de la picioarele lui. Îşi zise că un oraş care durează de treizeci şi cinci de secole ar putea să aibă ceva mai mult farmec pentru a-ţi reţine atenţia. Dar după o astfel de viaţă nici o parte de lume nu-ţi poate dovedi cu nimic ceea ce a învăţat şi ce a adunat în anii lungi de suferinţă. Ierusalimul ar fi vrut să se bucure de libertate. Dar ce ar fi făcut cu această libertate dacă i s-ar fi acordat? în lumea aceasta toţi doresc mai multă libertate decât cea pe care o au; dar ce ar face şi ce ar deveni dacă ar avea-o?

Să presupunem - deşi aşa ceva nu se poate concepe, dar să presupunem - că evreii vor reuşi să alunge pe romani. Ce se va întâmpla atunci? Vor înceta să se mai certe între ei, vor uita de neînţelegerile proprii şi vor începe să conlucreze pentru prosperarea patriei lor? Marii proprietari şi cămătarii vor veni oare în ajutorul populaţiei sărace? După ce vor alunga pe romani, vor hrăni oare pe cei flămânzi, vor îngriji pe cei bolnavi şi vor curăţa străzile? Acelaşi lucru l-ar putea face şi acum dacă ar fi dispuşi, căci romanii nu i-ar fi împiedicat. Romanii ar fi foarte mulţumiţi să constate astfel de îmbunătăţiri, deoarece unii dintre ei erau obligaţi să trăiască în oraşul acesta.

, Ce putea să fie robia aceasta, împotriva căreia evreii protestau cu atâta violenţă? Fanaticii aceia pe care zilele trecute îi întâlnise în drum, probabil, îşi închipuiau că toate nenorocirile lor se datoresc administraţiei romane, şi dacă ar putea găsi un conducător destul de puternic, acesta îi va putea scăpa de jugul romanilor şi-şi vor întemeia un regat al lor. Credeau că în felul acesta totul se va schimba, dar

oare schimba-se-va cu adevărat? în ce măsură o revoluţie ar putea folosi poporului? Imediat ce la conducere se va instala un nou guvern, o mână de oameni mai lacomi şi interesaţi va reuşi să-şi impună voinţa. Probabil tânărul acela singuratic şi trist, venit de la ţară, ştia foarte bine ce se va întâmpla. Mulţimea aceea pestriţă de oameni avea intenţia să-l proclame rege al lor şi să-l instaleze în palatul lui Pilat. Totuşi Ierusalimul va continua să rămână ceea ce a fost până acum. Schimbarea domniilor nu poate folosi poporului.

Demetrius se ridică în picioare şi ieşi din nou în drum, dar rămase mirat când văzu atât de puţini trecători. Totuşi mai erau două ceasuri până la apusul soarelui. Fără îndoială se întâmplase ceva neobişnuit pentru a determina oamenii să dispară din lungul uliţelor. Oraşul însă părea extrem de liniştit. Coborî încet coasta colinei şi continuă să se gândească la ceea ce-l preocupa. Ce guvern ar putea să soluţioneze problemele la care se gândeşte toată lumea? Din cele ce se puteau vedea era sigur că toate guvernele care conduc destinele oamenilor sunt lacome şi hrăpăreţe. Popoarele din toate părţile pământului suportau jugul împilatorilor, până în momentul când puteau deveni destul de puternice pentru a-i alunga, primind în schimb împilarea altor tirani. Focarul nemulţumirilor nu se ascunde numaidecât în sânul guvernului, ci în imediata lui vecinătate: în interesele tribunului, ale familiei şi ale indivizilor. I-ar fi plăcut să stea de vorbă cu omul acela singuratic, pentru a putea afla de la el ce părere are despre un guvern şi care ar fi posibilitatea de a întrona un fel de libertate care să mulţumească pe toţi.

Prin minte îi trecu gândul neaşteptat că micul şi îndrăzneţul atenian ar putea să ştie unde se găseşte acum omul acesta care a refuzat să devină rege. Grăbi pasul, hotărât să se intereseze de o caravană care adusese mirodenii pentru vânzare.

În partea de jos a oraşului, orice activitate încetase aproape cu desăvârşire. Unde dispăruseră oamenii aceştia? Chiar în piaţă nu se vedeau decât foarte puţini negustori.

Se apropie de un negustor grec care-şi păturea un balot de covoare şi-l întrebă ce se petrece şi unde sunt cei care furnicau în această piaţă? Bătrânul negustor îşi mângâie barba şi, în loc de răspuns, se mulţumi să zâmbească. Părea convins că tânărul din faţa lui are intenţia să facă glume.

— S-a întâmplat ceva? stărui Demetrius cu glasul grav. Bătrânul îşi legă balotul şi, urcându-se pe el, începu să respire cu greutate din pricina oboselii. Dar imediat după aceea se uită la concetăţeanul său cu mai mult interes.

— Vrei să-mi spui că n-ai habar de ceea ce se petrece? întrebă el. Nu uita că astăzi este noaptea Paştilor şi toţi evreii s-au retras în casele lor, iar cei care nu au casă s-au retras într-un adăpost.

— Pentru câtă vreme?

— Până mâine dimineaţă. Mâine vor apărea devreme, deoarece ziua aceasta va fi cea din urmă din săptămâna Paştilor şi afacerile vor începe din nou cu şi mai multă înfrigurare. Dar unde ai trăit până acum de nu eşti informat despre situaţie?

— Mă găsesc pentru prima dată în acest oraş, răspunse Demetrius, căruia îi venea să zâmbească de mirarea negustorului. Nu cunosc obiceiul evreilor. Vreme de două ceasuri am fost dincolo, pe coasta dealului, unde se găseşte o grădină de măslini.

— Ştiu, răspunse bătrânul. Aceea este grădina Ghetsimani. Nu prea se găseşte nimic de văzut acolo. Ai fost vreodată pe colina lui Marte din Atena?

— Da, este foarte frumoasă!

— Oamenii aceştia de aici nu ştiu să facă statui. Procedeul acesta este împotriva religiei lor. Tot aşa nu ştiu să sculpteze nimic.

— Templul are o mulţime de sculpturi, ripostă Demetrius.

— Da, dar pe acestea nu le-au facut ei, răspunse bătrânul şi, ridicându-se în picioare, îşi luă balotul pe umăr.

— N-ai vrea să-mi spui unde aş putea găsi o caravană din Atena care să se ocupe cu negoţul de mirodenii?

— Firește că pot! Vorbești despre Popygos. El este în apropierea Turnului Vechi. Când ai coborât coasta colinei din grădina măslinilor, ai trecut chiar prin fața lui Popygos. Dar fii cu ochii în patru, căci umblând pe acolo s-ar putea să-ți dispară chimirul.

— Crezi că Popygos ar fi în stare să jefuiască pe un compatriot al său? întrebă Demetrius.

— Popygos este în stare să jefuiască chiar pe maică-sa. Demetrius zâmbi și-și luă rămas bun de la bătrânul negustor, apoi se îndreptă spre partea unde era palatul procuratorului, căci era prea târziu pentru a mai putea merge la negustorul de mirodenii, îl va vizita mâine. Oamenii se aseamănă foarte mult unul cu altul, indiferent din ce parte a lumii ar fi. Evreii urau guvernul, dar tot așa îl urau și grecii. Totuși schimbarea guvernului nu le-ar folosi la nimic. Vina nu era aici. Marea vină o purtau oamenii, din pricină că nu erau în stare să schimbe obiceiurile altor oameni și nici chiar pe ale lor. Popygos era în stare să jefuiască chiar pe maică-sa, dar Tiberiu nu purta nici o vină din cauza asta. Fără îndoială Tiberiu era un împărat necorespunzător și un stăpânitor rău; dar, orice ar fi fost împăratul, mama lui Popygos nu s-ar fi simțit în mai multă siguranță decât acum. Probabil bărbatul acela singur care venise de la țară știa acest lucru. El nu dorea să devină rege. Indiferent de cel care este rege, omul trebuie să fie cu ochii în patru și să-și păzească chimirul. Lumea avea nevoie de ceva, probabil o nouă concepție, o nouă morală, și pe aceasta nu i-o putea oferi un nou rege.

Demetrius nu mai așteptă să vadă parada militară din dimineața următoare. Imediat ce servi stăpânului său prânzul, plecă singur în oraș. Străzile începuseră să mișune de lume. Trebuia să-ți faci loc cu cea mai mare atenție pe ulițele din cartierul bazarului, pentru a nu da peste negustorii ambulanți care-și înșiraseră marfa pe trotuarele înguste și stăteau așezați cu picioarele încrucișate sub ei, deși nu aveau altceva decât câteva urcioare de pământ. Văzu un maldăr de zdrențe despre care constată că este o femeie bătrână care avea de vânzare trei ouă și un pepene.

Uliţele erau pline de animale de povară, de pe care se descărcau mărfurile micilor bazare, în toate părţile, mâini uscate ca nişte surcele se întindeau în calea trecătorilor, cerând pomană. Infirmi cu plăgile expuse în văzul lumii boceau, scânceau şi înjurau. Un bătrân fără vedere, cu pieptul ca o scândură şi cu orbitele pline de muşte, cânta o melodie stinsă şi tristă dintr-un bucium vechi.

Uliţa începuse să se îngusteze, devenind tot mai întunecoasă, apoi începu să coboare câteva trepte, ca şi când s-ar fi terminat într-o peşteră. Treptele erau lunecoase şi murdare, pline de cerşetori şi de câini pribegi cărora li se vedeau coastele. Centurionul Paulus spusese că evreii sunt făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Demetrius îşi duse mâna la nas şi se grăbi să scape cât mai repede din mijlocul acestor imagini divine, umblând cu toată grija ca să nu se lovească de ele.

Caravana o găsi fără greutate în apropierea Turnului Vechi, care domina valea Kedronului. Aici era un maidan de unde pleca un drum spre apus. O adiere de aer rece şi binefăcător, după drumul făcut prin bazarul pestilenţial, îi călăuzi paşii. Imediat după aceea auzi pe cineva că-l strigă:

— Ei, adelfos! Şi în faţa lui apăru micul atenian. Demetrius se simţi mulţumit când îl văzu, deşi, dacă s-ar fi găsit în altă parte şi în alte împrejurări, nu i-ar fi făcut plăcere să-l audă spunându-i frate. Îşi strânseră mâinile. Eram sigur că ne vom întâlni din nou. Pe mine mă cheamă Zenos; cred că nu ţi-am spus încă numele meu.

— Pe mine mă cheamă Demetrius. Constat că aici eşti bine instalat.

— Cât se poate de bine. Avem loc de ajuns şi putem vedea tot ce se petrece. Ar fi trebuit să fii aici azi-noapte. A fost o frământare nebănuită! Au arestat pe nazarineanul acela pe care l-ai văzut zilele trecute. L-au descoperit în grădina aceea cu măslini.

— Nazarineanul? N-am auzit de el. Ce a făcut de l-au arestat? întrebă Demetrius cu indiferenţă.

— Cum să nu fi auzit! Tânărul acela care zilele trecute venea spre oraş, încălecat pe un măgar alb.

Demetrius înţelese imediat despre cine vorbeşte şi-i puse o mulţime de întrebări. Zenos se simţi mulţumit că poate să-i dea informaţiile pe care le doreşte. Trupele procuratorului căutau pe tânărul acesta cu numele Isus încă de duminică după-amiază. Noaptea trecută l-au adus în oraş, împreună cu prietenii săi.

— Dar ce a facut? întrebă Demetrius nerăbdător.

— De... se spune c-a fost arestat pentru că instigă poporul şi pentru că urmăreşte să devină rege. Popygos afirma că, dacă se va întâmpla să-l condamne pentru trădare, atunci va sfârşi prost.

— Trădare! Vorbele acestea sunt prostii! exclamă Demetrius revoltat. Omul acesta n-are intenţia să răstoarne guvernul; nici nu urmăreşte nimic împotriva lui şi nici împotriva altui guvern. Trădare? Cred că oamenii aceştia trebuie să fie nebuni.

— Dimpotrivă... nu sunt nebuni deloc, ripostă Zenos. Cei care sunt la conducerea templului erau obligaţi să scape de el într-un fel oarecare, căci altfel le-ar fi stricat toate afacerile. N-ai aflat ce-a făcut în templu în aceeaşi zi în care l-am întâlnit?

— N-am aflat nimic! Ce s-a întâmplat?

— Ce s-a întâmplat! S-au întâmplat destule. Trebuie să ştii că templul este locul unde poporul aduce sacrificii; cumpără animale şi, după ce le înjunghie, le ard: o afacere, foarte neplăcută şi prost mirositoare, dar zeului lor îi place procedeul acesta. Astfel curtea templului - sau cum îi zice - este întotdeauna plină de animale de vânzare. Oamenii aduc bani şi chiar în pridvorul templului sunt aşezaţi zarafii care îi schimbă cu moneda templului. Se spune că aceşti cămătari fac afaceri strălucite, sfârşi Zenos râzând.

— Vrei să spui că în interiorul templului aceluia frumos se vând animale? întrebă Demetrius neîncrezător.

— De vândut se vând într-o curte cu arcade de marmură, răspunse Zenos cu toată convingerea. Curtea este admirabil pavată. Pe pereţi şi pe tavan este cel mai frumos mozaic ce se poate vedea. Nici în Atena nu se poate găsi ceva mai frumos. Curtea aceasta este plină de viţei, de

miei şi de porumbei, îţi poţi închipui cum arată, dar nu-ţi vei putea închipui cum miroase. Va trebui să mergi să o vizitezi, ca să te convingi. Ei bine, Isus acesta a venit de la ţară, de undeva din Galileea, şi, intrând în templu, nu i-a plăcut ce a văzut şi le-a spus că acesta nu este locul unde să poată vinde animale. Probabil a prins pe cineva şi cu tâlhăria, căci pe cămătari şi zarafi i-a alungat din pridvorul templului.

— Ce a făcut? întrebă Demetrius, căruia nu-i venea să creadă. Zenos începu să râdă mulţumit când văzu mirarea compatriotului său.

— Da, dragul meu; poate nu-ţi vine să crezi, căci nu arată ca un bărbat care ar putea să aibă o astfel de îndrăzneală, dar Isus acesta a pus mâna pe un bici şi a început să-i croiască, poc-poc-poc! pe unde-i putea ajunge, fără să mai aleagă. Au fugit buluc. A fost un spectacol fără pereche, în toate părţile vedeai viţeii, preoţii, oile şi zarafii fugind de le sfârâiau călcâiele, iar aerul dimprejurul templului era plin de porumbei speriaţi şi de fulgi. Mesele zarafilor le-a dat peste cap; în toate părţile pe jos erau numai ţechini, drahme şi dinari... monede mari şi mici, bani buni şi bani falsificaţi; grupurile de pelerini alergau în patru labe şi se încăieraseră ca să-i adune de pe jos. Era o plăcere... şi mi-ar fi părut rău dacă n-aş fi fost şi eu de faţă, sfârşi Zenos şi, întorcând privirea, adăugă cu glasul în şoaptă: Uite că vine bătrânul. Astăzi este nemulţumit, deoarece clienţii lui cei mai buni sunt ocupaţi cu acest Isus.

Perdeaua din faţa celui mai impunător cort din tabără se dădu la o parte, ca să facă loc unui bărbat pântecos, cu părul şi barba căruntă, care acum se apropia de ei. Trecuse vreme îndelungată de când Demetrius nu mai văzuse un bărbat îmbrăcat în haine împodobite atât de barbar; împrejurul gâtului avea lanţuri grele de argint care-i ajungeau până la brâu; avea inele în degete şi cercei în urechi, brăţări pe mâini şi pe gleznele picioarelor. Se opri în loc şi se uită la Demetrius, încercând să-l cântărească.

— Este din Corint, îi explică Zenos, întinzând arătătorul. Ne-am cunoscut în timpul drumului.

— Constat că eşti îmbrăcat într-o tunică romană, zise Popygos nemulţumit.

— Stăpânul meu, răspunse Demetrius respectuos, este comandantul fortului Minoa.

— Ar fi fost mai bine, continuă Popygos, dacă garda legionarilor ar fi lăsat în pace pe evrei, ca să se descurce singuri. Toţi cei din Ierusalim care au câţiva gologani de cheltuit nu se mai gândesc astăzi decât la afacerea asta cu nazarineanul. Acum, după ce s-a amestecat şi guvernul, e sigur că ziua de azi se va pierde de pomană. Iar mâine este ziua sâmbetei, când evreii nu fac nimic.

— În zi de sâmbătă nu se face nici o vânzare, declară Demetrius, ca să zică şi el ceva, şi se uită la compatriotul său.

Bătrânul Popygos îşi răsuci îngândurat mustaţa.

— Eu fac drumul acesta de douăzeci şi trei de ani, zise el, dar de astă dată am vândut marfă mai puţină decât în orice an. Merge din ce în ce mai prost, în săptămâna Paştilor se întâmplă întotdeauna câte ceva care împiedică muşteriii mei să vină şi să-şi cumpere provizia de scorţişoară şi cuişoară. Popygos întoarse cu fundul în sus un coş şi se aşează pe el, petrecut de clinchetul lanţurilor dimprejurul gâtului, îmi aduc aminte, continuă el întunecat, că până acum oamenii n-au fost niciodată jecmăniţi în felul acesta. N-ai decât să te gândeşti la ceea ce s-a întâmplat duminica trecută în pridvorul templului. Acum câţiva ani oamenii erau foarte mulţumiţi. Cei de la ţară veneau la Ierusalim ca să petreacă sărbătorile Paştilor şi să-şi facă cumpărăturile de care aveau nevoie. De fiecare dată, dacă se întâmpla să fie din cale-afară de săraci, aduceau o colivie în care era un porumbel, iar dacă erau mai cu dare de mână, un miel sau un viţel. Acesta era un fel de dar pentru templu. Preoţii ardeau jertfele acestea sau spuneau numai că le ard. Dar eu totuşi cred că le ardeau, dacă ar fi să judeci după mirosul greu dimprejurul templului. Puţin după aceea însă aceşti slujitori ai templului s-au tâlhărit. Omul de la ţară îşi aducea mielul, pe care preoţii, după ce-l examinau, îi spuneau că are ceva meteahnă la intestine

sau ceva de însemnătate mai mică. Prin urmare mielul nu era bun pentru jertfă, de aceea se ofereau să-i dea altul în schimb dacă diferenţa de preţ o va plăti în bani. După ce ajungeau la o înţelegere, mielul cu meteahna era vândut altui naiv.

— Urâtă afacere! exclamă Demetrius. Nu e de mirare că nazarineanul acesta a fost indignat.

— De, indignarea nu este niciodată de folos, în orice caz lui nu-i va folosi prea mult.

— Ce an de gând să facă cu el? întrebă Demetrius. Să-l bage la închisoare?

— Nu prea îmi vine sa cred. Am auzit că aseară a fost dus în faţa marelui-preot pentru a fi judecat, din pricină c-a provocat dezordine în templu, îl acuză c-ar fi spurcat interiorul templului, adăugă Popygos şi începu să râdă. Ca şi când cineva ar putea spurca un templu care este mai rău decât un grajd. Fireşte, au destui oameni de partea lor care să facă mărturie împotriva lui pentru a putea fi osândit, aşa că s-au dus la palatul procuratorului şi l-au scos din aşternut ca să judece întâmplarea aceasta. Pilat le-a răspuns că, dacă şi de astă dată este vorba despre o neînţelegere religioasă, ar fi mai bine să şi-o limpezească între ei. Dar bogătaşii şi cămătarii aceştia bătrâni nu s-au învoit să le scape din mână atât de uşor. I-au spus că acest Isus încearcă să se proclame rege. Pilat nu a crezut totuşi de cuviinţă să intervină şi le-a răspuns să-l biciuiască şi după aceea să-l pună în libertate.

— Şi l-au biciuit? întrebă Demetrius speriat.

— Fireşte că l-au biciuit, şi foarte rău. Apoi cineva dintre oamenii adunaţi a strigat: „Ucide pe galileean!". Pilat l-a auzit şi le-a răspuns: „Dacă omul acesta este din Galileea, duceţi-l să-l judece Irod. El este cel care trebuie să se ocupe de delictele întâmplate în această provincie!"

— L-au dus în faţa lui?

— L-au dus, răspunse Popygos şi dădu din cap. Irod şi-a zis că aceasta este ocazia bine venită ca să-şi bată joc de el pentru a face plăcere fariseilor şi cărturarilor. A poruncit soldaţilor să-l biciuiască din nou, apoi l-a îmbrăcat într-o

haină veche de purpură şi s-a prefăcut că i se închină. Un beţivan a împletit o cunună de mărăcini şi i-a pus-o pe creştet în loc de coroană. Dar fariseii şi cărturarii n-au fost mulţumiţi numai cu atât. Au cerut ca Isus să fie condamnat la moarte...

— La moarte! exclamă Demetrius.

— Da! Dar toţi ştiau că nimeni nu are dreptul să condamne pe cineva la moarte decât Pilat. Aşa că s-au întors cu el la palatul procuratorului.

Popygos clătină din cap şi ridică dintr-un umăr.

— Atât este tot ce am putut afla, sfârşi el. Hărăgarul Diophanos a fost de faţă la aceste cazne, dar după aceea a fost obligat să se întoarcă în bazar şi altceva n-a mai putut să-mi spună.

— Probabil judecata mai ţine încă, zise Demetrius nerăbdător.

— Cred c-ar fi mai cuminte să nu te amesteci, îl preveni Popygos. Cel care se amestecă în astfel de treburi niciodată nu sfârşeşte bine.

— S-ar putea ca stăpânul meu să aibă nevoie de mine, răspunse Demetrius. Sunt obligat să plec. Îţi urez drum bun de întoarcere acasă. La revedere, Zenos!

Demetrius grăbi pasul până începu aproape să alerge şi din depărtare văzu o mulţime de oameni adunaţi în faţa intrării principale a pretoriului. Urcă scările în fugă şi se opri la marginea grupului de curioşi care stăteau înghesuiţi.- Evreii bine îmbrăcaţi din apropierea lui se încruntară la el când îl văzură lângă ei. Cei adunaţi aici nu păreau să fie oameni săraci. Procuratorul era aşezat între coloanele pretoriului şi împrejurul său se vedea un număr de legionari din garda palatului. Pe terasa cea mai de sus era un grup dş soldaţi aşezaţi pe patru rânduri, în atitudini rigide, în faţa lor, singur, era acuzatul. Auzi că-i pun întrebări la care dă răspunsuri, dar într-o limbă pe care el n-o putea înţelege. Demetrius îşi zise că aceasta trebuie să fie limba aramaică, deoarece limba aceasta o vorbea şi poporul pe care-l întâlnise în drumul spre Ierusalim. Se mişcă din locul în care se oprise şi înainta pe dreapta până în apropierea lor. Acum

putea vedea profilul omului aceluia singur şi trist. Constată că pe creştet poartă cununa de mărăcini despre care pomenise Popygos. Obrazul îi era vărgat de dârele sângelui ce i se scursese de pe frunte. Haina îi fusese coborâtă în jos de pe umeri, aşa că era gol până la brâu şi pe trupul lui se vedeau vânătăile lăsate de bice. Unele dintre acestea sângerau, dar părea că el nu-şi dă seama de rănile sale. Procuratorul îşi continuă repede interogatoriul - indiferent de întrebările ce i le punea - iar acuzatul, care sta cu fruntea în sus, îi răspundea respectuos, dar cu deplină încredere în sine. Din când în când din mijlocul mulţimii se auzea câte un murmur şi toţi se uitau chiorâş şi cu gurile căscate ca să poată auzi.

Demetrius examina cu atâta atenţie obrazul victimei, încât aproape nu-şi dădea seama de ceea ce se petrece în apropierea sa. În clipa aceasta îşi aduse aminte c-ar putea să-l vadă şi pe Marcellus, în primul rând erau postaţi ofiţerii din garnizoanele diverselor forturi, între ei era şi Paulus, care sta drept şi se legăna uşor. Imediat după el erau legionarii din Minoa. Pe Marcellus însă nu-l văzuse nicăieri.

Procuratorul începuse acum să vorbească cu glasul ceva mai ridicat. Cuvintele tui treziră imediat protestele celor adunaţi în pretoriu. Demetrius îşi schimbă poziţia, pentru a vedea mai bine pe Pilat. De astă dată văzu şi pe Marcellus, împreună cu ceilalţi legaţi, în stânga procuratorului. Se întrebă: oare stăpânul său era conştient de ceea ce se petrece în apropierea lui? Poate cel mult dacă s-ar fi găsit un interpret care să-i explice, altfel ar fi fost imposibil să înţeleagă ceva. Demetrius cunoştea semnificaţia exactă a expresiei întipărite pe obrazul stăpânului său. În clipa aceasta obrazul lui exprima spaimă şi tot atâta plictiseală. Se vedea cât de colo că Marcellus ar fi preferat să fie în altă parte.

Înţelese că se găseşte în mare încurcătură. Atitudinea ostilă a celor din sală părea că l-a intimidat. Se întoarse şi dădu un ordin unui membru din gardă, care se apropie de o uşă a sălii şi imediat după aceea îi aduse un vas mare de argint. Pilat îşi băgă mâinile în apa pe care o conţinea vasul

şi lăsă picăturile să i se zvânte de pe degete. Publicul începu să vocifereze din nou, dar de astă dată strigătele lui păreau chiote de triumf. Se vedea limpede că s-a luat o hotărâre şi în acelaşi timp că hotărârea a fost satisfăcătoare pentru cei prezenţi. Demetrius înţelese imediat ce însemnează pantomima cu vasul de argint. Pilat pronunţase osânda şi-şi spălase mâinile. Cererea poporului fusese ascultată, dar răspunderea o purta el însuşi pentru judecata pronunţată. Procuratorul nu admitea ca mâinile lui să rămână pătate de sângele acestui om. Demetrius era acum convins că stăpânul său a înţeles. Chiar dacă până acum nu înţelesese nimic, vedea totuşi că Pilat a pronunţat o osândă împotriva propriei sale convingeri.

De astă dată Pilat se întoarse spre Marcellus, care făcu un pas înainte şi salută. Schimbară câteva cuvinte, salută din nou, apoi, coborând cele câteva trepte, se apropie de Paulus şi-i dădu instrucţiunile necesare. Acesta se apropie de legionarii din Minoa şi dădu un ordin. Soldaţii înaintară în rânduri de câte doi, făcând un semicerc împrejurul estradei, în frunte cu Marcellus şi Paulus, care venea imediat după el, apoi coborâră în pretoriu în mijlocul publicului, care se despărţi în două ca să le facă loc. Unul dintre soldaţii cei de la urmă se opri şi apucă de capătul frânghiei ce atârna de mâinile legate ale condamnatului. Probabil îl smucise cu violenţă, deoarece era gata să cadă. Legionarii înaintau cu paşi repezi.

Câţiva dintre cei care erau în pretoriu îi urmară, dar majoritatea se adună în mici grupuri şi începură să vorbească, fluturându-şi bărbile, ca dovadă că sunt mulţumiţi. Demetrius se întrebă care va fi soarta condamnatului. Fusese osândit la moarte; de asta nu mai încăpea nici o îndoială, căci nici o altă osândă n-ar fi putut să mulţumească poporul întărâtat. Probabil îl vor duce în curtea unei închisori, unde va sluji drept ţintă unui grup de arcaşi. Pe cealaltă margine a străzii aştepta un pâlc de oameni cu obrajii palizi şi ochii speriaţi, îmbrăcaţi prost, ca cei de la ţară; se adunaseră grămadă şi păreau că se sfătuiesc între ei dacă va fi bine să-l urmeze sau nu. Peste

câteva clipe câţiva dintre ei se urniră la drum, dar păreau că nu se grăbesc deloc să-l ajungă. Fără îndoială aceştia erau prietenii lui Isus.

Ce păcat, îşi zise Demetrius, că, judecând după atitudinea lor, oamenii aceştia par atât de laşi. Fără îndoială cel care pleca spre locul de osândă merita să fie susţinut cu mai mult curaj.

Nu ştia nici el ce să facă: să urmeze convoiul sau să aştepte la barăci până când se va întoarce stăpânul său, dar imediat după aceea apăru Melas şi se apropie de el.

— Ce vor să facă cu el? întrebă Demetrius cu glasul tremurând.

— Să-l răstignească, răspunse Melas.

— Să-l răstignească! exclamă Demetrius speriat. Cum se poate? N-a făcut nimic pentru a merita o astfel de moarte!

— S-ar putea să nu fi facut, încuviinţă Melas, dar acesta este ordinul dat de procurator. Eu cred că Pilat l-a osândit împotriva voinţei sale, deoarece se temea că din pricina lui se vor isca tulburări. Tocmai de aceea a dat această însărcinare celor din Minoa. Nu vrea ca legiunea lui să fie amestecată într-o astfel de afacere. Minoa este destul de departe de Ierusalim şi legionarii acestei garnizoane sunt oameni vânjoşi, sfârşi Melas râzând, căci era mulţumit că face parte şi el din această garnizoană care nu se sperie de puţin sânge.

— Te duci să vezi şi tu cum îl vor executa? Făcu o strâmbătură şi clătină din cap.

— Nici nu mă gândesc, răspunse Melas. Eu n-am ce căuta acolo. Poate ai vrut să mergi? Nu este o vedere care ar putea să-ţi facă plăcere. Atâta lucru pot să-ţi spun şi eu. Odinioară am avut ocazia să vad o astfel de execuţie... În Gallia. Un legionar înjunghiase pe un centurion. Pentru crima aceasta l-au condamnat să fie crucificat. A durat o zi întreagă şi-i puteai auzi ţipetele de la jumătate de leghe. Stolurile negre de corbi au apărut şi au început să zboare împrejurul lui înainte de a muri, aşa că...

Demetrius făcu un gest de protest şi simţi o tresărire în stomac. Melas începu să râdă şi, întorcând puţin capul,

scuipă într-o parte. Apoi se întoarse în loc şi apucă încet spre barăci, lăsând pe Demetrius să hotărască singur ce va face.

Peste câteva minute şi fără să-şi dea seama, apucă şi el pe urma lui. După ce intră în apartamentul stăpânului său, se aşeză pe un trepied şi încercă să se liniştească. Inima îi bătea cu atâta violenţă, încât simţi că începe să-l doară capul.

Se ridică apoi în picioare ca să bea o gură de apă. Se gândi că probabil şi Marcellus ar vrea să bea o gură de apă înainte de a termina cu groaznica însărcinare ce o primise. Umplu un mic urcior şi ieşi, umblând încet, căci nu-i făcea nici o plăcere să plece din tabără.

Din primul moment când se uitase în ochii lui Isus, Demetrius se gândise la el ca la un om care a rămas singur şi pe care nimeni nu-l înţelege; nici chiar prietenii săi apropiaţi. Astăzi va deveni un om care a rămas cu adevărat singur.

CAPITOLUL VI

În dimineaţa aceasta, una dintre cele zece companii ale palatului lipsi de la inspecţie. Marcellus constată imediat că numărul legiunii procuratorului este mai redus, dar n-avu nici un motiv să se gândească mai îndelung la amănuntul acesta. Pe cei din Minoa nu-i putea interesa motivul care a determinat trupele acestea să plece atât de devreme din barăci.

Dar când Iulian, comandantul fortului din Capernaum, care trebuia să ia serviciul în primire, îi anunţă că parada obişnuită în fiecare zi a fost contramandată şi toţi legionarii vor trebui să se întoarcă în barăci, unde vor aştepta ordinele, Marcellus deveni furios. După ce ajunse în apartamentul său, trimise după Paulus, convins că acest izvor nesecat de clevetiri va putea să-i explice misterul.

După o întârziere destul de lungă, centurionul apăru în faţa lui, clătinându-se pe picioare, cu obrazul aprins şi ochii tulburi. Comandantul său se uită la el cu vizibilă nemulţumire şi indicându-i un scaun din apropiere, Paulus se aşeză comod şi aşteptă.

— N-ai putea să-mi spui şi mie ce se petrece? întrebă Marcellus.

— Procuratorul a petrecut o noapte agitată, îngână Paulus.

— După cât văd, tot aşa s-a întâmplat şi cu dumneata, declară tribunul nemulţumit. Ce se pregăteşte... spune-mi şi mie, de cumva nu este ceva ce trebuie păstrat secret?

— Pilat se găseşte într-o mare încurcătură, răspunse Paulus cu limba grea, aşa că vorbele îi ieşeau cu mare greutate din gură. Este nemulţumit de toată lumea. A avut

o discuţie cu bătrânul Iulian, care a fost de părere că, dacă omul pe care l-au judecat a fost din Galileea. ar fi trebuit să-l predea autorităţilor de acolo, pentru a fi judecat de tribunalul lui Irod.

— N-ai vrea să fii amabil şi să-mi spui şi mie despre ce vorbeşti? se răsti Marcellus. Pe cine să judece? Şi de ce să-l judece? începe de la început, deoarece eu nu ştiu nimic despre afacerea asta.

Paulus căscă zgomotos, se frecă la ochi şi începu să-i debiteze o poveste lungă despre evenimentele petrecute noaptea trecută. Un teslar îndrăzneţ, venit de undeva din interiorul Galilei!, a fost arestat pentru tulburarea liniştii publice şi pentru c-a încercat să instige poporul la revoltă. Acum câteva zile îşi permisese acte de violenţă în pridvorul templului, alungase în stradă animalele aduse pentru jertfe, răsturnase mesele zarafilor şi blestemase lăcaşul acela sacru, spunând că nu este casă de rugăciune, ci peşteră de tâlhari.

— Afirmaţia aceasta este destul de întemeiată, dar nu tocmai politicoasă, declară Paulus.

— Fără îndoială, omul acesta trebuie să fi fost nebun, zise Marcellus.

Paulus îşi strâmbă buzele groase şi clătină din cap.

— Omul acesta mi s-a părut neobişnuit. A fost arestat aseară. L-au dus în faţa bătrânului Anna, fostul mare-preot, apoi la Caiafa, actualul mare-preot, şi de acolo la Pilat, la Irod şi...

— După câte văd, eşti bine informat, îl întrerupse Marcellus. Paulus zâmbi cu înţeles.

— Câţiva dintre noi am fost azi-noapte să dăm o raită prin oraşul sacru, ca să-l putem vedea la lumina lunii, recunoscu el. Puţin după miezul nopţii am dat peste o mulţime de oameni care vociferau pe stradă şi ne-am luat şi noi după ei. Era singura distracţie de care ne puteam bucura deocamdată. Dar afară de ăsta eram şi puţin ameţiţi dacă îmi vei îngădui să-ţi spun adevărul, căci pentru asta am plecat l din tabără.

— Sunt convins, zise Marcellus. Te rog, continuă şi spune-mi tot ce mai poţi să-ţi aminteşti.

— Ei bine, l-am însoţit în toate părţile la judecată. Cum ţi-am spus, nu prea eram cu capul limpede ca să putem înţelege despre ce] este vorba, şi majoritatea judecăţii s-a desfăşurat în limba aramaică. Totuşi se vedea destul de limpede că cei din slujba templului şi j negustorii ţin cu orice preţ ca omul acesta să fie osândit la moarte.

— Pentru ceea ce s-a întâmplat în templu?

— Da... pentru ceea ce s-a întâmplat în templu şi pentru că cutreieră regiunile rurale, adunând oamenii împrejurul său şi vorbindu-le.

— Despre ce?

— Despre o nouă religie. Am vorbit cu unul dintre legionarii lui | Pilat care înţelegea această limbă. Mi-a spus că acest Isus stăruia pe lângă popor să adopte această nouă religie care nu prea avea nici o legătură cu templul. O parte dintre învinuirile ce i se aduceau mi s-au părut caraghioslâcuri. Unul dintre martori a jurat c-ar fi auzit pe galileeanul acesta spunând că dacă templul ar fi dărâmat el îl va reclădi în vreme de trei zile. Auzi vorbe! Dar, firește, toţi aceştia urmăreau condamnarea acuzatului, în scopul acesta orice fel de mărturie nu putea fi decât bine venită.

— Şi în ce stadiu se găseşte astăzi afacerea asta? întrebă Marcellus.

— Eu mă săturasem de procesul din faţa lui Irod şi m-am întors în tabără înainte de revărsatul zorilor, căci abia mă mai puteam ţine pe picioare. Au luat hotărârea să se mai prezinte o dată în faţa lui Pilat, imediat după ce se va termina prânzul. Probabil acum sunt în pretoriul palatului. Pilat le va îndeplini dorinţa şi - Paulus ezită şi continuă încruntat - dorinţa lor este să fie răstignit. I-am auzit vorbind şi vociferând.

— N-ar fi bine să mergem şi noi la judecată? întrebă Marcellus.

— Pe mine te rog să mă ierţi, căci eu m-am săturat, zise Paulus şi, ridicându-se cu greutate, se îndreptă spre uşă. În

prag se lovi piept în piept cu o santinelă din garda palatului care-l salută.

— Procuratorul vă salută, începu el cu glasul metalic. Ofiţerii şi un detaşament de treizeci de legionari din garnizoana fortului Minoa sunt poftiţi să se prezinte imediat în pretoriu. Apoi mai salută o dată şi se retrase, apucând în lungul coridorului, fără să mai aştepte răspuns.

— Oare ce nevoie are Pilat de noi, zise Marcellus şi se uită speriat în ochii centurionului.

— Cred că nu va fi tocmai greu să ghicesc, îngână Paulus. Pilat nu are obiceiul să facă favoruri celor din Minoa. Ne va da o însărcinare care este prea primejdioasă pentru a o încredinţa trupelor din oraş; asta înseamnă că nu doreşte ca legiunea lui să fie amestecată în această afacere. Detaşamentul din Minoa va pleca mâine, aşa că, dacă din cauza faptei săvârşite de noi se vor isca tulburări, nimeni nu ne va mai putea ajunge.

Îşi săltă cingătoarea din şale şi ieşi din odaie. Marcellus rămase câteva clipe nehotărât, apoi se luă după el, căci voia să-i spună să scoată grupul de legionari de care vor avea nevoie. Prin uşa întredeschisă de la sala în care erau cantonaţi centurioni p văzu cum bea cu lăcomie dintr-o cupă uriaşă. Intră repede în sală şi-i spuse nemulţumit:

— Dacă aş fi în locul dumitale, Paulus, zise el sever, aş renunţa să mai beau. Cred că până acum ai băut tocmai de ajuns!

— Iar eu dacă aş fi în locul dumitale, îi răspunse Paulus cu îndrăzneală, aş bea cât m-ar ţine pântecele. Apoi făcu doi paşi spre Marcellus şi se uită la el cu neruşinare: Astăzi vei răstigni un om! zise el. Ai avut până acum ocazia să vezi o răstignire?

— N-am avut! răspunse Marcellus şi clătină din cap. Nici nu ştiu cum se face răstignirea. Va trebui să-mi spui.

Paulus se întoarse încet spre masa pe care burduful fleşcăit se vedea într-o poziţie grotescă. Umplu din nou cupa uriaşă şi o întinse picurând lui Marcellus.

— Îţi voi arăta după ce vom ajunge la locul de execuţie, răspunse el cu glasul sugrumat: Bea vinul acesta! Bea-l tot!

Dacă nu-l vei bea, îţi va părea rău. Ceea ce va trebui să facem noi acum nu este treabă pentru un om treaz.

Marcellus întinse mâna fără să mai protesteze şi, luând cupa, o sorbi până la fund.

— Nu numai că fapta aceasta este revoltător de crudă, continuă Paulus, dar în toată înfăţişarea omului acestuia este ceva straniu. Aş prefera să nu am nici o legătură cu executarea lui.

— Te temi că de aici înainte te va urmări amintirea lui? întrebă Marcellus şi, oprindu-se, se uită la el şi zâmbi cu sfială.

— Ei bine, mai ai puţină răbdare şi te vei convinge! răspunse | Paulus şi clătină din cap cu înţeles. Martorii spuneau că în pridvorul templului omul acesta s-a purtat ca şi când ar fi fost la el acasă. Dar afirmaţia aceasta nu este nici pe departe atât de caraghioasă cum ţi s-ar părea. Să fiu afurisit dacă în faţa bătrânului Anna nu s-a purtat ca şi când ar fi fost tot în casa lui. În casa lui Caiafa mi-a făcut impresia că toată lumea este pe banca acuzaţilor, afară de el însuşi, în palatul procuratorului, Isus a fost singurul care nu arăta deloc emoţionat. J Părea c-ar vrea să-ţi spună că şi acesta este al lui. Mi se pare că însuşi Pilat a simţit ceva. Unul dintre martori a afirmat că acuzatul a spus | despre el însuşi că ar fi rege. Pilat s-a aplecat spre el şi l-a privit cu atenţie, apoi l-a întrebat: „E adevărat că eşti rege?" Bagă de seamă, Pilat nu l-a întrebat: „E adevărat c-ai spus despre tine că eşti rege?", l-a întrebat numai atât: „Eşti rege?", dar nu l-a întrebat nici în bătaie de joc.

— Bine, Paulus, nu-ţi dai seama că toate acestea sunt prostii? Vinul pe care l-ai băut te face să aiurezi, zise Marcellus şi, apropiindu-se din nou de masă, îşi umplu cupa a doua oară. Scoate oamenii, porunci el cu glasul categoric. Cred că vei putea să te mai ţii pe picioare până ce vom ajunge la palat, căci văd că eşti beat mort, adăugă el şi mai bău o cupă, apoi îşi şterse gura cu dosul mâinii. Va să zică aşa... şi ce a răspuns galileeanul la întrebarea pe care i-a pus-o Pilat?

— I-a răspuns că împărăţia lui nu face parte din lumea aceasta, declară Paulus şi făcu un gest enigmatic cu mâna.

— Mi se pare că tu nu eşti numai beat, ci ţi-ai pierdut şi mintea, adăugă Marcellus în silă. Poate va fi mai bine să te culci. Voi raporta că nu te simţi bine.

— Nu, Marcellus, eu nu te voi lăsa singur în această încurcătură. Se întâmpla pentru prima dată ca Paulus să spună comandantului său pe nume.

— Eşti un om cumsecade, Paulus, declară tribunul şi întinse mâna spre el, apoi se apropie de burduful de vin. Paulus îl urmă şi-i luă cupa din mână.

— Ai băut tocmai de ajuns zise el. Te sfătuiesc să pleci fără să mai pierzi vremea, deoarece lui Pilat nu-i face plăcere să ne vadă că sosim târziu, în dimineaţa aceasta a avut plictiseli mai multe decât ar fi avut nevoie. Voi scoate oamenii şi ne vom întâlni în pretoriu.

După ce plecase anume cu întârziere şi pierduse o mulţime de vreme pentru a se informa încotro trebuie să apuce - căci locul execuţiei era pe un teren unde adunau gunoaiele oraşului şi le ardeau -Demetrius nu se aştepta să poată sosi la vreme pentru a vedea crucificarea de la început.

Dar, deşi întârziase, nu se îndemna deloc la drum; se simţea atât de abătut cum nu se simţise niciodată din ziua când fusese luat sclav. Timpul vindecase rănile lăsate de lanţurile ce i le încopciaseră pe mâini, iar tratamentul omeno de care avusese parte în casa lui Gallio îi vindecase rănile din suflet; astăzi însă îşi zicea că lumea aceasta nu este indicată pentru ca un om civilizat să poată trăi într-însa. Toate instituţiile făcute de oameni sunt întemeiate numai pe minciuni. Tribunalele sunt corupte şi venale. Celui care are dreptate nu i se dă dreptate. Toţi dregătorii imperiului, mici şi mari, pot fi năimiţi. Până şi templele sunt întemeiate numai pe înşelăciune. Poţi să înşiri pe toţi slujbaşii şi demnitarii care se bucură de respectul şi cinstea publică, de la cel dintâi până la cel din urmă, şi nu vei găsi unul între ei care să nu fie vrednic de profundul dispreţ al unui om cumsecade.

Deşi era obişnuit să umble cu paşi întinşi, Demetrius se tara de astă dată fără nici o grabă în lungul drumului desfundat şi răscolit, umblând cu fruntea aplecată, copleşit de gânduri şi îndurerat, întocmai ca un vagabond care rătăceşte fără nici o ţintă. Din când în când gândurile lui păreau că se cer articulate în vorbe, în timpul cât trecea în revistă toate instituţiile acestei lumi ticăloase. Patriotismul! Cât de mult le place poeţilor şi preoţilor să vorbească despre vărsarea sângelui altora! Dar se poate ca şi aceştia să fie în solda cuiva. Bătrânul Horaţiu! Probabil tocmai atunci împăratul August îi trimisese un peplum şi o togă nouă, împreună cu un burduf de vin, în dar pentru c-a scris oda: Dulce et decorum est pro Patria mori! Dar toate acestea nu sunt altceva decât elucubraţii! Cum se poate ca un bărbat sănătos şi cu mintea întreagă să-şi închipuie că este plăcut şi nobil să-şi sacrifice viaţa pentru salvarea lumii? în lumea aceasta nu face să trăieşti, prin urmare face cu atât mai puţin să mori pentru ea. Lumea nu va deveni niciodată mai bună. Să luăm de pildă pe galileeanul acesta îndrăzneţ, care a fost atât de revoltat împotriva corupţiei din pridvorul templului, încât şi-a permis un gest de protestare cu totul lipsit de însemnătate. Fără îndoială nouăzeci şi cinci la sută dintre oamenii săraci şi amărâţi din provincia lui îl vor aplauda pentru această îndrăzneală; dar, când va veni vorba să-şi asume răspunderea, toţi aceşti anonimi, striviţi de jugul împilărilor şi al sărăciei, vor lăsa pe Isus al lor să răspundă singur de faptele sale, în faţa reprezentanţilor unui templu pervers şi ai unui imperiu corupt.

Cât despre credinţă, ce rost mai poate să aibă ca cineva să fie credincios cuiva? Ar fi mult mai bine ca fiecare să-şi urmeze drumul său şi să se apere în felul în care va crede de cuviinţă. De ce să-ţi; petreci viaţa alergând pe urmele stăpânului roman, care astăzi are încredere în tine, ca mâine să te poată umili? Crezi c-ai merita mai puţin respect dacă ai părăsi pe acest aristocrat? Drumul până la Damasc nu este tocmai greu!

Ziua aceasta fu tristă pentru Demetrius. Până şi cerul era acoperit de nori grei şi cenuşii ca plumbul. În zorii zilei soarele strălucise pe cer, dar de jumătate de ceas încoace întunericul părea c-a început să coboare.

Apropiindu-se de câmpul pe care-l putea recunoaşte din depărtare după dârele de fum ce se destrămau în aer din mormanele de gunoaie aprinse, întâlni foarte mulţi oameni care se îndreptau spre oraş.. Majoritatea acestora erau bine hrăniţi, bine îmbrăcaţi, demni şi îngânduraţi; oameni de vârstă mijlocie şi mai bătrâni, mergând răzleţi, ca şi când fiecare dintre ei ar fi venit singur. Oamenii aceştia, îşi zise Demetrius, sunt cu siguranţă cei vinovaţi de crima ce s-a săvârşit astăzi. Se simţi ceva mai uşurat gândindu-se că partea cea mai grea s-a terminat. Fuseseră de faţă la asasinatul la care contribuiseră şi ei, aşa că acum se puteau întoarce la tarabele şi dughenele lor. Fără îndoială, unii dintre ei se vor opri şi la templu, ca să-şi recite rugăciunile de seară.

După ce trecu de ultimele movile de pe câmp şi rămase mirat de enorma cantitate de gunoaie ce se vedeau îngrămădite aici, poteca urcă spre un deal care fusese ferit de murdării. Demetrius se opri şi, uitându-se în sus, văzu pe coama dealului trei cruci mari, aşezate în rând. Probabil se gândiseră în ultimul moment ca să execute şi doi dintre prietenii galileeanului. Era oare posibil ca, fiind de faţă, aceştia doi să se fi repezit ca să-l apere? Nu se poate, căci acestora le lipsea curajul necesar pentru o astfel de faptă; în orice caz cei care muriseră împreună cu el nu puteau fi cei pe care-i văzuse azi-dimineaţă stând grămadă pe marginea străzii.

Străduindu-se din toate puterile, urcă dealul până la o depărtare de jumătate stadiu de locul supliciului. Aici se opri. Cei doi, pe care nu-i cunoştea, se zbăteau pe cruce, cu mâinile şi picioarele bătute în piroane. Omul cel singur, răstignit pe crucea de la mijloc, sta tot atât de nemişcat ca şi o statuie. Capul i se plecase înainte. Probabil era mort sau leşinase numai. Ar fi dorit din toată inima ca acesta să fie adevărul.

Rămase vreme îndelungată fără să se mişte şi se uită la acest spectacol tragic. Revolta care până aici aproape îl sugrumase începuse să se liniştească. Omul acesta enigmatic îşi pierduse viaţa fără nici un folos. Nu putea inventa nimic ce ar fi putut să justifice curajul lui în această împrejurare. Cei din templu vor continua şi de aici înainte să înşele pe cei care veneau de la ţară ca să aducă un miel de jertfa. Irod va continua să împileze şi să biciuiască pe cei săraci dacă se va întâmpla să stea în calea bogaţilor. Caiafa va condamna şi de aici înainte blasfemiile oamenilor care nu admiteau ca zeii lor să fie scoşi la mezat. Pilat va face dreptate şi-şi va spăla mâinile murdare în vasul de argint. Omul acesta singur plătise un preţ foarte ridicat pentru scurta şi zadarnica sa răzvrătire împotriva ticăloşiei omeneşti. Dar vorbise şi avusese îndrăzneala să se răzvrătească. Foarte curând nimeni nu-şi va mai aduce aminte că el a riscat totul şi că şi-a pierdut viaţa în slujba cinstei. Probabil este mult mai bine ca un bărbat să moară decât să trăiască într-o lume unde se pot întâmpla şi astfel de fapte. Demetrius se simţi din nou copleşit de senzaţia singurătăţii.

Oamenii adunaţi în apropiere nu erau atât de numeroşi cum îşi închipuise el. Nu putu constata nici vreo dezordine, probabil din pricină că legionarii se răzleţiseră printre oameni. După felul în care stăteau proptiţi în suliţe, se putea deduce că nu s-a întâmplat nici un fel de tulburare şi nici nu se aştepta ca cineva să îndrăznească.

Demetrius înainta şi ajunse până la marginea grupului şi constată că numai foarte puţini dintre bogaţii pe care-i văzuse la palatul procuratorului erau de faţă. Majoritatea oamenilor civili erau îmbrăcaţi în haine proaste şi unii dintre ei plângeau. Se vedeau şi câteva femei, învăluite în văluri grele; se adunaseră în grupuri, copleşite de tristeţe şi deznădejde, împrejurul crucilor rămăsese un spaţiu liber, în formă de cerc.

Făcându-şi loc înainte şi uneori ridicându-se pe vârful picioarelor pentru a-şi vedea stăpânul, Demetrius ajunse în apropierea unui legionar care-l recunoscu şi dădu din cap.

Acesta îi răspunse la întrebarea pusă cu glasul în şoaptă că tribunul şi ceilalţi câţiva ofiţeri sunt în apropierea crucilor, de cealaltă parte a colinei.

— I-am adus puţină apă, zise Demetrius, arătându-i urciorul. Soldatul zâmbi mulţumit, arătându-şi gingiile ştirbe.

— Ai făcut foarte bine, declară el. Va putea să-şi spele mâinile. Astăzi ofiţerii nu beau apă, deoarece procuratorul le-a trimis un burduf de vin ca să nu-şi piardă firea.

— Omul acesta a murit? întrebă Demetrius.

— N-a murit... adineauri l-am auzit vorbind.

— Ce a spus? L-ai putut înţelege?

— Spunea că-i e sete.

— I-aţi dat apă?

— Nu... dar au înmuiat un burete în oţetul care conţinea şi ceva mirodenii şi i l-au ridicat la gură, dar el s-a ferit. Nu prea înţeleg care poate fi motivul că l-au condamnat, dar am constatat că nu este laş.

Legionarul îşi îndreptă trupul şi, ridicând ochii spre cer, îi spuse că în curând va începe furtuna, apoi se depărta şi se pierdu printre oameni.

Demetrius nu se mai uită la omul singuratic pironit pe cruce. Ieşi dintre oameni şi, făcând un ocol mare, ajunse de cealaltă parte a colinei. Marcellus, centurionul Paulus şi alţi patru sau cinci inşi se aşezaseră roată pe pământ. O ulcică de piele, pentru jocul de zaruri, trecea din mână în mână. Văzând ce se întâmplă, în primul moment se simţi indignat de brutala nesimţire a purtării lor şi mai ales a lui Marcellus. Un bărbat cu cât de puţin simţ de omenie nu poate avea o astfel de purtare, mai ales într-o împrejurare atât de dureroasă ca aceasta, decât cel mult dacă este beat.

Dar acuma, după ce ajunsese aici, Demetrius îşi zise că va trebui să întrebe dacă nu cumva stăpânul său are nevoie de el. Se apropie încet de grupul ofiţerilor care nu-l văzuseră încă. Peste câteva clipe Marcellus ridică privirea şi, dând cu ochii de el, îi făcu semn să se apropie. Ceilalţi se uitară în treacăt la el şi continuară jocul, fără să-i mai dea atenţie.

— Vrei să-mi spui ceva? întrebă Marcellus cu limba încleită.

— Ţi-am adus un urcior de apă, stăpâne.

— Bine ai făcut. Aşază urciorul în apropiere. Voi bea numaidecât. Venise rândul lui să tragă cu zarurile şi, luând ulcica în mână, o scutură cu indiferenţă şi aruncă zarurile.

— Azi e ziua dumitale cu noroc! murmură Paulus. Eu am terminat! şi ridicându-se în picioare îşi întinse trupul uriaş şi-şi împreună mâinile la ceafă. Demetrius, zise el şi-i făcu semn cu capul, vezi că la picioarele crucii de la mijloc este o cămaşă cafenie de lână. Adu-o încoace, căci aş vrea să mă uit la ea.

Demetrius aduse cămaşa şi i-o întinse. Centurionul o luă în mână şi o examina cu indiferenţă.

— Nu este tocmai de proastă calitate! declară el, ţinând-o în lungimea braţului. A fost ţesută la ţară şi firul este vopsit în mustul cojilor de nuci. El nu va mai avea nevoie de ea. Aş vrea s-o iau eu; ce zici tribune?

— De ce s-o iei? întrebă Marcellus cu indiferenţă. Dacă valorează ceva, atunci s-o jucăm la zaruri, adăugă el şi-i întinse ulcica de piele. Este rândul dumitale. Numărul mare câştigă. Trage!

În partea de miazănoapte se auzi mugetul uriaş al tunetului şi o limbă de flacără ca o scăpărare de pucioasă şerpui printre norii de pe boltă. Centurionul Paulus trase cu zarurile şi acestea căzură în dublă de trei, apoi ridică fruntea şi se uită la cerul de deasupra lui.

— Nu va fi tocmai greu să fii bătut, declară Vinicius, care era aşezat lângă el. Trase şi el şi unul dintre zaruri căzu cu trei, al doilea cu cinci; ulcica trecu pe rând la ceilalţi, fără ca vreunul dintre ei să poată obţine un număr mai mare, până când veni rândul lui Marcellus:

— Dublă de şase! exclamă el. Demetrius ia în grija ta această cămaşă. Paulus i-o întinse numaidecât.

— Să vă aştept aici, stăpâne? întrebă el.

— Aici nu am nevoie de tine. Întoarce-te la barăci şi începe să faci bagajele. Mâine în zorii zilei vom pleca, zise Marcellus şi ridică privirea spre cer. Paulus, treci în cealaltă

parte şi vezi ce se întâmplă. Vom avea o furtună năprasnică. Se ridică şi el cu mare greutate şi păru că se leagănă pe picioare. Demetrius se gândi c-ar fi bine să-l apuce de braţ şi să-l spijine, dar îşi zise că din această împrejurare orice dovadă de atenţie din partea lui nu poate să fie bine venită. Indignarea i se liniştise. Se vedea cât de colo că Marcellus se îmbătase, deoarece n-ar fi fost în stare să săvârşească această faptă ruşinoasă fiind cu mintea trează. Un tunet cutremură bolta cerului cu zgomot atât de uriaş, încât li se păru că pământul li se clatină sub picioare. Marcellus întinse o mână şi se propti de crucea de la mijloc. După ce reuşi să se sprijine din nou pe picioare, îşi desprinse mâna cu care se proptise de cruce şi, văzând că este plină de sânge, şi-o şterse de togă.

În aceeaşi clipă un bărbat pântecos, îmbrăcat într-o bogată levită lucitoare, se apropie de el şi-i spuse cu îndrăzneală:

— Alungă oamenii aceştia de aici! strigă el răstit. Au început să murmure, spunând că furtuna aceasta este judecata zilei de apoi pentru pedepsirea noastră!

Tunetul de adineauri cutremură cerul din nou.

— S-ar putea să fie! răspunse Marcellus fără să ezite.

— Dumneata ai fost însărcinat să păstrezi ordinea! zbieră bărbatul cel pântecos şi ridică pumnul în aer.

— Vrei să opresc furtuna? întrebă Marcellus.

— Să opreşti blasfemiile! Oamenii au început să vocifereze şi afirmă că galileeanul acesta este Fiul lui Dumnezeu!

— S-ar putea să fie! strigă Marcellus. De unde ştii dumneata cine este? şi, plecându-se, încleşta mâna pe mânerul paloşului. Pântecoşii! se retrase repede şi o luă la fugă, spunând că se va plânge procuratorului.

Demetrius trecu de cealaltă parte a dealului, ca să se mai uite o dată la chipul bărbatului singuratic pironit pe crucea de la mijloc, îl văzu că a ridicat ochii spre cerul negru ca păcura. Apoi cu totul pe neaşteptate deschise gura şi ţipă, ca şi când ar fi chemat întrajutor pe un prieten care se găseşte foarte departe.

Un bărbat de vârstă mijlocie, cu barbă şi îmbrăcat în haine ponosite, probabil un rural care era prieten al galileeanului, se desprinse dintre oamenii din apropierea crucii şi apucă în jos pe coasta dealului, ţipând cu glasul ridicat şi cu trupul cutremurat de suspine. Demetrius întinse mâna ca să-l oprească.

— Ce a spus? întrebă el.

Dar omul se smulse din mâna lui şi continuă să alerge, bocindu-se în gura mare, fără să-l poată înţelege ce spune.

Galileeanul, care acum trăgea să moară, plecă ochii şi se uită la lumea din apropierea lui. Buzele i se mişcau. Se uita la oameni cu aceeaşi tristeţe în priviri ca şi în ziua aceea când mulţimea de pelerini întâlnită în drumul Ierusalimului începuse să-l aclame ca rege al lor. Un fulger flutură din nou în largul cerului cutremurat de tunete şi întunericul deveni mai greu.

Demetrius înfăşură cămaşa şi o luă la subsuoară, ţinând-o strâns. Contactul cu ea i se păru că-i uşurează durerea ce-l sugruma. Se gândi că poate Marcellus se va învoi să-i dea lui cămaşa aceasta. Pentru el ar fi o mulţumire deosebită să poată avea ceva care să-i aducă aminte de tânărul acesta curajos. Ar păstra-o ca pe un lucru de mare preţ. Ca să cunoşti pe un astfel de om şi să poţi afla felul lui de gândire ar fi un privilegiu fără seamăn. Acum, după ce nu va mai exista nici o posibilitate să devii prietenul lui, ar însemna o mare mângâiere să poţi păstra cămaşa pe care a purtat-o.

Ochii i se umplură de lacrimi şi, întorcându-se în loc, începu să coboare coasta dealului. Se făcuse atât de întuneric, încât poteca ce şerpuia la vale nu se mai vedea. Se opri şi se uită înapoi, dar vârful dealului şi crucile fuseseră învăluite de pânza întunericului.

Când ajunse în oraş, străzile erau copleşite de întuneric, deşi abia trecuse de amiază. La ferestrele caselor clipeau luminile opaiţelor. Trecătorii mergeau încet în lungul străzilor, cu făclii în mâini. Glasuri înspăimântate se auzeau chemându-se prin întuneric. Demetrius nu înţelegea ce spun, dar după tremurul acestor glasuri îşi dădea seama că

oamenii sunt înspăimântaţi de întunecimea aceasta neobişnuită. Se mira şi el de acest fenomen, dar nu simţea nici deznădejde, nici spaimă. Senzaţia de singurătate în mijlocul unei lumi potrivnice care-l chinuise la plecarea din oraş îl părăsise. Acum nu se mai simţea singur. Strânse cămaşa cu putere la subsuoară, ca şi când aceasta ar fi reprezentat o alinare a tuturor durerilor omeneşti.

Când ajunse la barăci şi intră, văzu că Melas este pe coridor, în faţa uşii deschise a camerei lui Paulus. Demetrius nu se simţea dispus să stea cu el de vorbă şi trecu înainte spre apartamentul stăpânului său, dar Melas se luă după el, în mână cu o făclie aprinsă şi nerăbdător să afle ce spune.

— Va să zică ai fost să vezi nu-i aşa? întrebă taciturnul încruntat, la spune, cum ţi-a plăcut ce ai văzut? Intrară împreună în cameră şi Melas plecă facla, de la flacăra căreia aprinse cele trei opaiţe mari de piatră. Văzând că nu primeşte nici un răspuns la întrebarea pe care i-o pune, îl întrebă din nou: Ce crezi c-ar putea fi întunericul acesta, o eclipsă de Soare?

— De unde vrei să ştiu eu? Până acum n-am auzit vorbindu-se despre o eclipsă care să dureze vreme atât de îndelungată.

— Te pomeneşti că este sfârşitul lumii, declară Melas şi încercă să râdă sinistru.

— Eu n-am pricină să mă tem de nimic, declară Demetrius.

— Crezi că acest Isus ar putea să aibă vreun amestec în fenomenul acesta? întrebă el înspăimântat.

— Nu-mi vine să cred, răspunse Demetrius. Melas se apropie de el şi-l apucă de braţ:

— Te-ai mai gândit la Damasc? întrebă el cu glasul în şoaptă. Demetrius clătină cu nepăsare din cap.

— Dar tu?

— Eu voi pleca în noaptea asta, declară Melas. În ajunul plecării, procuratorul are întotdeauna obiceiul să ofere ofiţerilor un banchet. După ce banchetul se va termina şi voi aduce pe centurion ca să-l întind pe pat - va dormi ca

legănat - eu voi pleca. Cred c-ar fi mai bine să mă însoţeşti. Altfel va trebui să aştepţi vreme foarte lungă până când ţi se va oferi un astfel de prilej.

— Eu nu voi pleca! declară Demetrius categoric.

— Nu cumva ai de gând să mă vinzi?

— Fii sigur că nu!

— De cumva îţi vei schimba gândul şi vei vrea să pleci, fă-mi un semn în timpul banchetului, zise Melas şi apucă spre uşă.

Închipuindu-şi c-a plecat, Demetrius desfăşură cămaşa pe care o ţinea subsuoară.

— Ce ai acolo? întrebă Melas care se oprise în prag.

— Cămaşa pe care a purtat-o galileeanul! răspunse Demetrius tară să se întoarcă spre el.

Melas intră din nou în cameră şi examina cu atenţie cămaşa pătată de sânge.

— Cum se face că este la tine? întrebă el cu sfială.

— Este a legatului. Ofiţerii au tras hainele lui la sorţi. Şi a câştigat-o comandantul.

— Nu-mi vine să cred că el ar avea nevoie de ea, zise Melas. Eu în nici un caz n-aş păstra-o. Ar putea să-i aducă nenoroc.

— De ce nenoroci Cămaşa aceasta a aparţinut unui bărbat curajos!

Marcellus se întoarse în tabără cu gândurile răscolite, ameţit de băutură şi sleit de puteri, îşi descinse cingătoarea paloşului şi, după ce-l întinse lui Demetrius, se lăsă pe un scaun.

— Dă-mi o gură de vin, porunci el cu glasul sugrumat. Demetrius se supuse, apoi, lăsându-se într-un genunchi, desfăcu sandalele prăfuite ale stăpânului său în timpul cât acesta duse cupa la gură.

— După ce vei face o baie rece, stăpâne, te vei simţi mai bine, zise Demetrius ca să-l îmbuneze.

Marcellus făcu un efort şi, deschizând pleoapele grele, se uită mirat la sclavul său.

— Ai fost acolo? întrebă el cu greutate. Da, sigur; abia acum îmi aduc aminte. Ai venit şi tu; ca să aduci un urcior cu apă.

— Şi am adus cu mine cămaşa lui, completă Demetrius. Tribunul îşi trecu mâna peste frunte, ca şi cum ar fi încercat să alunge gândurile ce-l preocupau, şi ridică din umeri.

— Te duci la banchet stăpâne?

— Voi fi obligat! îngână Marcellus. Nu se poate ca ceilalţi ofiţeri să ne ia în bătaie de joc. Noi cei din Minoa nu suntem oameni care să se sperie de aşa ceva. Dacă n-aş merge la banchet, toţi ofiţerii... ofiţerii ar spune că legatul din Minoa s-a îmbolnăvit de vedera sângelui.

— Aveţi dreptate! încuviinţă Demetrius. O baie rece şi un masaj vă vor pune din nou pe picioare. V-am scos cealaltă uniformă.

— Bine ai facut! încuviinţă Marcellus. Co... matul din Minoa n-a fost niciodată atât de murdar ca astăzi. Ce este asta? întrebă el şi atinse cu unghia o pată umedă ce se vedea pe toga lui albă. Sânge! Marele Imperiu roman a săvârşit astăzi o faptă măreaţă! A câştigat o victorie sângeroasă! murmură el.

Monologul său deveni incoerent şi începu să se stingă, apoi capul i se plecă înainte tot mai mult, până când bărbia i se propti în piept şi adormi. Demetrius îi desprinse toga de pe umeri şi, muind un prosop în apă rece, îl aşeză pe obrazul buhăit şi pe gâtul stăpânului său.

— Ridicaţi-vă în picioare, stăpâne! zise Demetrius, întinzând mâinile spre el. Vă mai aşteaptă o singură bătălie şi pe urmă veţi putea dormi.

Marcellus se ridică cu greutate şi, sprijinindu-se cu amândouă mâinile pe umerii sclavului său, acesta începu să-l dezbrace de hainele murdare.

— Sunt murdar, murmură el cu glasul stins. Sunt murdar... şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Sunt murdar... şi umilit, înţelegi, Demetrius? Sunt murdar şi umilit!

— N-aţi făcut altceva decât aţi executat ordinele pe care le-aţi primit, stăpâne, încercă Demetrius să-l îmbărbăteze.

— Ai fost de faţă? întrebă Marcellus şi încercă să-l privească în luminile ochilor.

— Da, stăpâne. A fost o întâmplare foarte tristă.

— Ce părere ai despre el?

— A fost un bărbat foarte curajos. Păcat că această însărcinare ţi s-a dat tocmai dumitale.

— A doua oară n-aş mai primi-o, indiferent de la cine ar veni! declară Marcellus categoric. Ai fost de faţă când l-a invocat pe Dumnezeul său şi l-a rugat să ne ierte?

— Nu; dar, chiar dacă aş fi fost, eu n-aş fi înţeles limba lui.

— N-am înţeles nici eu, dar mi-au explicat alţii. După ce a pronunţat vorbele acestea, s-a uitat drept la mine. Cred că va trebui să treacă foarte multă vreme ca să pot uita privirea aceasta a lui.

Demetrius îi petrecu un braţ împrejurul mijlocului, ca să se poată ţine în picioare. I se întâmpla pentru prima dată să vadă pe stăpânul său cu ochii plini de lacrimi.

Impunătoarea sală de banchete a palatului era împodobită pentru această ocazie cu emblemele şi steagurile romane şi în lungul pereţilor se vedeau urne pline de flori. Opaiţe uriaşe de piatră, aşezate pe coloanele de marmură, luminau încăperea vastă. O orchestră postată într-un alcov cânta marşuri militare. La masa principală, aşezată pe o estradă, era procuratorul, cu Marcellus şi Iulian pe stânga şi dreapta lui, iar lângă ei erau comandanţii forturilor din Cezareea şi Joppa. Toţi cei prezenţi cunoşteau motivul pentru care lui Marcellus şi Iulian li s-au oferit locuri de onoare. Minoa executase o sarcină neplăcută, iar Capernaum avea motive să fie nemulţumit. Pilat părea întunecat, absent şi cu gândurile rătăcite.

Sclavii palatului fuseseră însărcinaţi cu servirea bucatelor complicate. Ordonanţele ofiţerilor erau înşirate în lungul pereţilor, aşteptând gata să ajute pe stăpânii lor când vor avea nevoie, deoarece, în conformitate cu un obicei recunoscut de multă vreme, invitaţii procuratorului veneau la acest banchet pentru a se îmbăta, aşa că nici

unu! dintre ei nu era în stare să meargă prea departe după ce se ridica de pe scaun.

Dintre toţi cei prezenţi, ofiţerii din Minoa erau cei mai gălăgioşi şi mai îndrăzneţi, dar li se trecea cu vederea, deoarece ştiau că ofiţerii aceştia au avut o zi grea. Paulus sosise printre cei din urmă. Cu toate îngrijirile date de Melas, arăta buhăit la obraz şi se uita încruntat. Veselia celor dimprejurul său îl enerva. O vreme se uită la ei întunecat şi nemulţumit, iar din când în când se trezea din această letargie şi începea să sughiţe. Puţin după aceea, subalternii săi începură să se ocupe de el şi-i turnară un vin neobişnuit de tare, menit să-i pună din nou în mişcare activitatea spirituală, încercă să fie şi el vesel; să cânte şi să chiuie, dar nimeni nu era în stare să înţeleagă ce spune. Puţin după aceea dădu peste cap uriaşa cupă de vin ce o avea în faţa lui şi începu să râdă cu hohote. Centurionul se îmbătase.

Lui Demetrius îi făcea plăcere să constate că stăpânul său îşi păstrează demnitatea. Nu prea vorbea, dar asta se datora şi faptului că nici procuratorul nu era dispus să vorbească. Bătrânul Iulian, care era complet treaz, mânca lacom şi străduindu-se să susţină o conversaţie cu Pilat. Pe măsură ce trecea timpul, ofiţerii de la celelalte mese deveneau tot mai gălăgioşi şi mai dezordonaţi. Râdeau nestăpâniţi, debitau glume grosolane şi din când în când se răsteau unii la alţii.

Uriaşele tăvi de argint, pe care erau îngrămădite fripturi şi fructe exotice, veneau şi plecau fără încetare; carafe de argint, admirabil sculptate, vârsau mereu vinul în cupele uriaşe. Din când în când câte un centurion, care sta întins pe canapeaua din faţa mesei, se căznea să se ridice din nou şi sclavul său se repezea numaidecât spre el ca să-l ajute şi să iasă cu el din sală. După o bucată de timp apăreau iarăşi. Ofiţerul părea că se simte mai bine şi se aşeza din nou la masă, ca să înceapă de acolo de unde s-a oprit. Mulţi dintre invitaţi dormeau, spre nemulţumirea sclavilor lor, care se simţeau umiliţi de purtarea stăpânilor lor. Câtă vreme stăpânul era în stare să mai iasă din sală ca

să-şi uşureze pântecele, n-aveau nici un motiv să se simtă umiliţi; dar, dacă se întâmpla să adoarmă, ceilalţi sclavi îşi făceau semne şi începeau să zâmbească batjocoritori.

Demetrius sta în poziţie de drepţi, lângă peretele din imediata apropiere a stăpânului său. Constată mulţumit că stăpânul său nu mănâncă cu lăcomie din bucatele servite, ceea ce dovedea că i-a mai rămas încă simţul bunei-cuviinţe. Totuşi ar fi preferat ca stăpânul său să pară ceva mai vesel de faţă cu ceilalţi convivi. Ar fi dezastruos dacă cineva şi-ar închipui acum că el stă îngândurat datorită celor petrecute în timpul după-amiezii.

Puţin după aceea procuratorul se mişcă pe scaun şi, plecându-se spre Marcellus, se uită la el întrebător. Demetrius făcu un pas înainte ca să-l audă ce spune.

— Legate, zise Pilat, constat că nu-ţi face plăcere mâncarea. Probabil ai prefera să ţi se servească altceva?

— Vă mulţumesc, nu mi-e foame, răspunse Marcellus.

— Probabil că însărcinarea ce ai avut-o astăzi după-amiază ţi-a tăiat pofta de mâncare? întrebă procuratorul cu indiferenţă.

Marcellus se întunecă la obraz.

— Cred că acesta ar fi un motiv destul de întemeiat pentru a-ţi trece pofta de mâncare.

— Recunosc c-a fost o însărcinare neplăcută, admise Pilat. Nici mie nu mi-a facut plăcere să fiu obligat să dau un astfel de ordin.

— Obligat? Marcellus se întoarse spre el şi-l privi cu îndrăzneală. Omul acesta nu s-a făcut vinovat de nici o crimă, însuşi procuratorul a admis acest adevăr.

Auzind vorbele lui, Pilat încruntă nemulţumit din sprâncene.

— Nu cumva legatul din Minoa are intenţia să discute echitatea sentinţei pronunţate de justiţia imperiului?

— Justiţia imperiului! repetă Marcellus cu dispreţ. Aceasta nu este justiţie! Nimeni nu ştie mai bine decât procuratorul că acest galileean a fost osândit pe nedrept.

— Legate, mi se pare că nu-ţi dai seama de ceea ce vorbeşti, ripostă Pilat cu glasul sever.

— Nu sunt eu cel care a adus vorba despre această chestiune, declară Marcellus, dar de cumva sinceritatea mea vă supără am putea vorbi despre altceva.

Obrazul lui Pilat păru că se mai luminează puţin.

— Ai tot dreptul, legate Marcellus Gallio, să-ţi exprimi părerile, admise procuratorul, cu toate că ştii foarte bine că nu e obiceiul ca cineva să-şi critice superiorul cu atâta îndrăzneală cum ai procedat dumneata.

— Ştiu, răspunse Marcellus respectuos. Este neobişnuit ca cineva să-şi critice superiorul. Dar şi întâmplarea aceasta este neobişnuită. Făcu o pauză şi privi pe Pilat în lumina ochilor: Judecata a fost neobişnuită, sentinţa a fost neobişnuită - şi osânditul a fost şi el un bărbat neobişnuit!

— De fapt a fost un bărbat straniu. Ce părere ţi-ai format despre el? întrebă Pilat şi se plecă spre Marcellus.

Tribunul clătină din cap.

— Nu ştiu ce să zic, răspunse el după oarecare întârziere.

— A fost un fanatic! declară Pilat.

— Fără îndoială! Tot fanatic a fost şi Socrate. Tot aşa Platon. Pilat ridică din umeri.

— Doar nu ai intenţia să afirmi că galileeanul acesta s-ar putea compara cu Socrate şi Platon!

Conversaţia lor se întrerupse înainte ca Marcellus să-i poată da un răspuns. Paulus se ridicase în picioare şi-l striga, spunându-i ceva ce nu putea înţelege. Pilat încruntă din sprâncene, ca şi când întreruperea aceasta nu i-ar fi făcut plăcere, chiar la un banchet ca acesta, unde participanţii pierduseră orice respect faţă de reşedinţa sa. Marcellus tăcu centurionului semn cu mâna ca să-i dea să înţeleagă că nu este dispus să stea cu el de vorbă. Dar Paulus nu se lasă mai prejos şi, ridicându-se în picioare, se apropie de masa de pe estradă, apoi, plecându-se peste ea, îi spuse ceva ce Demetrius nu putu auzi. Marcellus păru că încearcă să-l liniştească, dar centurionul părea încăpăţânat şi deveni agresiv. Cu vădită nemulţumire comandantul se întoarse spre Demetrius şi-i făcu semn.

— Centurionul Paulus vrea să vadă cămaşa, murmură el. Adu-o aici!

Demetrius ezită atât de mult, încât Pilat se uită mirat la el.

— Pleacă imediat şi adu-o! îi porunci Marcellus cu glasul răstit. Părându-i rău că a pus pe stăpânul său într-o situaţie atât de penibilă în faţa procuratorului, Demetrius se strădui să-şi repare greşeala şi plecă în fugă. Alergând în lungul coridorului spre apartamentul legatului, îşi auzi bătăile inimii care zvâcnea speriată. Nu exista nimic ce ar fi putut justifica toanele acestea ale lui Paulus, dar, fiind atât de beat, te-ai fi putut aştepta la orice din partea lui.

Scoase cămaşa pătată de sânge şi sfâşiată şi, luând-o pe braţ, se întoarse în sală. Se simţea ca unul care-şi trădează pe cel mai bun prieten, când admite ca un om beat să-şi bată joc de el, deoarece acest Isus merita cel puţin atâta consideraţie, încât să nu fie luat în bătaie de joc, nici chiar mort fiind, de către o adunătură de beţivi. O clipă se opri în loc şi se întrebă dacă e cazul să se supună sau să urmeze sfatul pe care i-l dase Melas... şi să evadeze.

Marcellus se uită la cămaşă, dar nu întinse mâna după ea.

— Dă-o centurionului Paulus, zise el.

Paulus, care se întorsese la locul său, se ridică legănându-se pe picioare, apoi, întinzând mâna după cămaşă, o ridică de umeri în faţa ochilor şi se apropie cu ea de masa procuratorului. În largul sălii se făcu imediat linişte când se opri cu ea în faţa lui Pilat.

— Iată trofeul! strigă el.

Pilat zâmbi îngăduitor şi se întoarse spre Marcellus, ca şi când ar fi vrut să-i spună că în calitate de legat al fortului Minoa ar fi datoria lui să spună subalternului său cum să se poarte.

— Trofeul! răcni Paulus a doua oară. Minoa prezintă reprezentantului Romei trofeul pe care i l-a adus. Şi, făcând un gest larg în care cuprinse drapelele ce se legănau pe pereţi deasupra mesei procuratorului, îi întinse cămaşa.

Pilat clătină din cap nemulţumit şi-i făcu semn cu mâna că nu-l interesează această farsă de beţivi. Dar Paulus păru că nu se intimidează de acest refuz şi, întorcându-se spre Marcellus, strigă:

— Pe reprezentantul Romei nu-l interesează acest trofeu, îngăimă el. Foarte bine! îl va păstra Minoa. Legatul Marcellus Gallio îl va duce la Minoa. Haide, legate, îmbracă această cămaşă!

— Te rog, Paulus, cred că atât ajunge! stărui Marcellus. Cineva dintre ofiţerii de la masă începu să strige:

— Îmbrac-o! şi imediat după aceea toată sala răsună de urletele celor care se îmbătaseră: îmbrac-o! îmbrac-o! şi băteau cu cupele goale în tăblia meselor, de nu se mai auzea nimic altceva decât un vuiet de larmă sălbatică.

Marcellus înţelese că pentru a putea determina pe beţivii aceştia să se liniştească va trebui să le facă pe voie, aşa că se ridică în picioare şi întinse mâinile după cămaşă. Demetrius îşi îndreptă trupul şi rămase nemişcat, cu braţele împreunate peste cămaşa pe care o ţinea strânsă la piept. Marcellus aşteptă o vreme destul de îndelungată şi respira şuierător. Apoi ridicând mîna, lovi pe Demetrius cu palma peste obraz. Se întâmpla pentru prima dată ca el să-l pedepsească în felul acesta.

Demetrius plecă încet fruntea şi întinse lui Marcellus cămaşa, apoi rămase cu umerii bleojdiţi, până când stăpânul său şi-o trecu peste cap fără să-şi dezbrace toga. Sala se cutremură de hohote şi ofiţerii începură să aplaude. Obrazul tribunului era tras şi se uita cu ochii rătăciţi la cei dimprejurul său. Apoi se făcu din nou linişte. Ca şi când s-ar fi mişcat prin vis, mâinile lui se frământau stângace ca să potrivească vestmântul la gât şi trupul începuse să-i tremure.

— Să vă ajut, stăpâne? întrebă Demetrius speriat.

Marcellus dădu din cap şi, după ce Demetrius îi ajută să şi-o scoată, se lăsă pe scaun şi i se păru că genunchii i s-au îndoit sub greutatea trupului.

— Ieşi cu ea în curte şi dă-i foc! zise el cu glasul sugrumat. Demetrius salută şi ieşi repede din sală. Melas se

oprise în apropierea uşii. Când văzu că Demetrius se apropie, îi aţinu calea.

— Ne vom întâlni la miezul nopţii lângă Poarta Mieilor, suflă el.

— Voi fi acolo, răspunse Demetrius şi se depărta.

— Pari grozav de emoţionat, zise procuratorul în bătaie de joc. Probabil eşti superstiţios.

Marcellus nu zise nimic şi părea că nici n-a auzit vorbele ironice ale lui Pilat, întinse mâna care-i tremura şi, ridicând cupa la gură, sorbi adânc. Ceilalţi ofiţeri, după ce spectacolul neaşteptat se termină, începură să vocifereze din nou şi să râdă.

— Bănuiesc că pentru ziua de astăzi ai trecut prin destule emoţii, adăugă procuratorul pe un ton mult mai îngăduitor. Dacă vrei să te retragi, îţi voi da voie.

— Mulţumesc! răspunse Marcellus cu glasul stins. Dădu să se ridice, dar simţi că picioarele nu-l pot purta şi se lăsă din nou pe scaun. Cei din sală se ocupaseră până acum prea de aproape de el, aşa că n-ar fi vrut să atragă din nou atenţia asupra sa. Slăbiciunea aceasta trecătoare pe care o simţea se va termina în curând, încercă să înţeleagă inerţia aceasta care-l copleşise pe neaşteptate. Astăzi băuse mai mult decât ar fi trebuit şi rfervii lui fuseseră supuşi la o grea încercare. Dar chiar în această situaţie se putea gândi destul de limpede că slăbiciunea şi învălmăşeala gândurilor sale nu se datoresc nici băuturii şi nici întâmplării tragice din timpul după-amiezii. Senzaţia aceasta de inerţie îl copleşise în momentul când îşi băgase braţele în mânecile cămăşii. Pilat îi spusese că este superstiţios, dar, nimic nu putea să fie mai departe de adevăr: el nu era superstiţios. Nimeni nu s-ar fi putut interesa mai puţin decât el de oameni şi puteri supranaturale. Aceasta fiind realitatea, nici nu se gândise să atribuie acestei cămăşi anumite puteri magice.

Simţi pe Pilat că se uită la el cu o curiozitate plină de dispreţ. Situaţia lui începea de acuma să devină penibilă. Mai curând sau mai târziu tot va fi obligat să se ridice în

picioare. Se întrebă: oare dacă va mai încerca o dată va reuşi să se ridice?

În momentul acesta apăru un legionar din garda palatului şi se îndreptă spre masa de onoare. Se opri în faţa procuratorului şi, după | ce-l salută, îi spuse că a sosit corabia Vestris şi căpitanul acesteia ar vrea să predea o scrisoare legatului Marcellus Lucan Gallio.

— Adu-o încoace! porunci Pilat.

— Căpitanul Fulvius, stăpâne, ar vrea s-o predea el însuşi, răspunse legionarul.

— Ce vorbe sunt acestea! Spune-i să-ţi predea scrisoarea. Poartă de grijă să i se dea de cină şi vin de ajuns. Mâine dimineaţă voi sta cu el de vorbă.

— Scrisoarea, stăpâne, adăugă legionarul emoţionat, este de la | împăratul Tiberiu.

Marcellus, care până în momentul acesta ascultase conversaţia lor, fără prea mare interes, ridică privirea şi, plecându-se peste masă, se uită la procurator să vadă ce va răspunde.

— În cazul acesta spune-i să intre! încuviinţă Pilat.

Cele câteva minute de aşteptare părură foarte lungi. Ce fel de scrisoare o fi trimis bătrânul Tiberiu, care este nebun? Imediat după | aceea legionarul apăru din nou în sală, urmat de marinarul cu obrazul biciuit de vânturi şi bărbos. Pilat îl salută cu indiferenţă şi-i făcu semn să predea lui Marcellus sulul de pergament. Căpitanul aşteptă şi procuratorul urmări pe Marcellus cu coada ochiului până când desfăcu sigiliile. Tribunul, cu mâna tremurândă, scoase pumnalul şi desprinse peceţile groase de ceară, apoi desfăşură încet documentul şi-l parcurse cu ochii. După ce-l înfăşură din nou, ridică privirea spre căpitan şi-l întrebă cu indiferenţă.

— Când vei ridica ancora?

În tonul cu care-i puse această întrebare, nu se simţi nimic din ce ai fi putut deduce dacă ştirile primite de la Tiberiu sunt bune sau rele. Indiferent de conţinutul mesajului primit, acesta nu reuşise să-l trezească din apatia ce pusese stăpânire pe el.

— Mâine seară, imediat ce vom ajunge din nou la Joppa.

— Foarte bine, încuviinţă Marcellus cu indiferenţă. Voi fi şi eu gata de plecare.

— Vom pleca un ceas înainte de revărsatul zorilor, adăugă căpitanul. Am făcut toate pregătirile în vederea drumului pe care va trebui să-l faceţi pentru a putea ajunge în port. Vasul se va opri la Gaza, pentru a ridica bagajele pe care doriţi să le luaţi la Roma.

— Cum se face că ai venit la Ierusalim pentru a preda legatului Marcellus Lucas Gallio acest mesaj? întrebă Pilat cu indiferenţă.

— Am fost la fortul din Minoa şi acolo mi-au răspuns că este aici. Căpitanul murmură câteva cuvinte de despărţire şi părăsi sala, împreună cu legionarul care-l introdusese. Fiind incapabil să-şi mai stăpânească nerăbdarea, Pilat se întoarse nerăbdător spre Marcellus.

— Dacă mesajul primit conţine un motiv pentru a te felicita, dă-mi voie să fiu cel dintâi, declară el.

— Vă mulţumesc! răspunse Marcellus evaziv. Dacă sunteţi de acord, eu voi pleca.

— Sigur că da, se învoi Pilat, puţin nemulţumit. Probabil ai nevoie de ajutorul cuiva, adăugă el, când văzu cu câtă greutate se ridică de pe scaun. Vrei să trimit după sclavul dumitale?

Sprijinindu-se cu mâinile pe masă, Marcellus reuşi să se ridice în picioare, în primul moment se întrebă: oare picioarele lui vor reuşi să-l poarte până când va ieşi din sală? încleşta pumnii şi-şi concentra toată puterea de voinţă pentru a se putea mişca. Cu paşi mărunţi, exact ca un infirm, se îndreptă spre uşă atât de nerăbdător, încât uită să mai salute pe Pilat. Se simţi profund uşurat după ce reuşi să treacă pragul şi putu să se proptească cu o mână în peretele coridorului larg. După o bucată de drum, la capătul acelui coridor dădu peste o uşă cu arcadă care ieşea într-o curte spaţioasă. Simţindu-se incapabil de a-şi mai continua drumul, coborî pe pipăite treptele scării, întocmai ca un om bătrân. Când ajunse la cea din urmă, se aşeză cu greutate pe ea, în mijlocul întunericului care

învăluise terenul de exerciţii pustiu, şi se întrebă dacă va mai reuşi vreodată să-şi recâştige foiţele.

Vreme de un ceas după aceea încercă în mai multe rânduri să se ridice în picioare, dar fără să reuşească. I se păru straniu că acum nu se simte înspăimântat de starea în care se găseşte. Inerţia care-i copleşise trupul se manifestase şi spiritualiceşte.

Faptul că exilul acesta care ameninţase să-i distrugă viaţa s-a terminat în mod definitiv nu-i pricinuia nici o mulţumire. Murmura fără încetare: „Marcellus, trezeşte-te! Eşti liber! Vei pleca acasă! Te vei întoarce la familia ta! Te vei întoarce la Diana! Corabia te aşteaptă! Mâine va ridica ancora! Ce s-a întâmplat cu tine, Marcellus?"

Într-un rând atenţia îi fu atrasă de umbra unui bărbat care se apropia, ducând o legătură pe umăr. Umbra aceea se furişa în lungul pereţilor, umblând cu paşi nesimţiţi ca de pisică. Era sclavul lui Paulus. După mişcările făcute de el, se vedea că are intenţia să evadeze. Când trecu pe lângă el, sclavul tresări văzându-l aşezat pe trepte, apoi o rupse la fugă, întocmai ca o sălbăticiune speriată. Lui Marcellus scena aceasta i se păru plină de haz, dar nu zâmbi. Prin urmare Melas va evada. Ce importanţă are! întâmplarea aceasta nu putea să aibă cu nimic mai multă importanţă decât licărirea luminilor de licurici în mijlocul unui hăţiş.

După ce mai trecu o vreme care i se păru foarte lungă, în lungul pavajului de marmură al coridorului se auzi hârşâitul stins al sandalelor celor care ieşeau şi zvon de glasuri. Banchetul se terminase, în primul moment se gândi că ar fi mai bine să le dea de ştire de prezenţa lui pe scară, dar când trecură pe lângă el n-avu puterea necesară pentru a lua o hotărâre. Curând după aceea zvonul de paşi se stinse în lungul coridorului şi întunericul deveni mai greu. Totuşi nu fu în stare să-şi dea seama de singurătatea dimprejurul său. Gândurile lui păreau încremenite. Cu mare greutate se târî până la coloana din dreapta a arcadei şi, sprijinindu-se de ea, adormi adânc.

Vreme de un ceas Demetrius se învârtise de colo până colo prin apartamentul stăpânului său, împachetându-i

hainele şi restul echipamentului în vederea drumului ce trebuia să-l facă a doua zi înapoi spre Minoa. Nu simţea nici un fel de remuşcare din pricina gândului că va evada, dar cu toate acestea nu se putea dezbăra cu uşurinţă de obiceiul de a îngriji de stăpânul său. Astă-seară îşi va face datoria pentru ultima dată, ca după aceea să plece în drumul ce-l va duce spre libertate. S-ar putea să fie prins sau va trebui să întâmpine multe greutăţi în drumul său, dar în orice caz de aici înainte va fi liber. Probabil, după ce Marcellus se va trezi, îi va părea rău de incidentul din sala banchetului şi s-ar putea ca el însuşi să recunoască fără greutate că sclavul său a avut motive temeinice să evadeze.

Încă nu era liber, dar cu toate acestea simţea plăcerea apropiatei libertăţi. După ce legă bagajele în curele, părăsi camera stăpânului său şi se îndreptă spre capătul barăcilor, unde era cantonată centuria din Minoa, şi, intrând în compartimentul său, îşi adună puţinele lucruri pe care le avea şi le băgă într-o desagă. După ce împacheta tot, înfăşură cămaşa galileeanului şi o băgă peste celelalte lucruri.

Procedeul acesta i se păru şi lui neobişnuit, dar moliciunea acestei cămăşi al cărei material fusese tors şi ţesut la ţară avea ceva care-l atrăgea. Când o atingea cu mâna, i se părea că simte un fel de linişte în toată fiinţa, ca şi când contactul cu ea i-ar fi dat o nouă încredere în sine. Îşi aduse aminte de o legendă pe care o auzise în vremea copilăriei lui despre un inel care purta stema unui prinţ. Prinţul îl dăruise unui biet legionar care-l ferise din calea unei săgeţi şi astfel îl scăpase de moarte. La mulţi ani după aceea, găsindu-se în mare strâmtoare, soldatul acesta a întrebuinţat inelul pentru a cere prinţului o audienţă. Nu-şi mai aducea aminte de amănuntele restului întâmplării, dar i se părea că această cămaşă are aceleaşi calităţi ca şi inelul prinţului, îţi inspira încredere şi siguranţă.

Până la Poarta Mieilor avea drum lung de făcut, dar, îndemnat de cele aflate de la Melas în timpul plimbărilor lui, mai fusese o dată pe acolo. Poarta aceasta nu prea era

întrebuinţată decât de oamenii care veneau la oraş din satele regiunii de miazănoapte. Dacă cineva se îndrepta spre Damasc şi ţinea să rftj fie oprit de nimeni în drum, Poarta Mieilor îi oferea cea mai bună siguranţă. Fusese curios s-o vadă şi el. Nu se gândea să evadeze, dar ar fi vrut să vadă şi el cel puţin o dată poarta aceasta care se deschidea spre ţara făgăduinţei. Melas îi spusese că e destul de uşor.

Poarta nu era păzită şi regiunea din apropiere părea pustie. Melas nu sosise încă, dar întârzierea lui nu-l făcu să se nelinişteascâ. Probabil el însuşi sosise prea devreme. Se întinse în iarba ;de pe marginea drumului, alături de un turn clădit din piatră de calcar şi aşteptă.

Într-un târziu auzi pârâitul ritmic al curelelor de sandale şi ieşi în drum.

— Nu te-a văzut nimeni când ai plecat? întrebă Melas gâfâind după ce lăsă de pe umăr legătura grea şi se aşeză să se odihnească.

— Nu! în tabără totul era liniştit. Dar pe tine?

— Când am plecat, m-am pomenit cu legatul în drumul meu, răspunse Melas şi începu să râdă. M-a băgat în sperieţi! Mă strecuram încet în lungul pereţilor de la barăci şi când am trecut prin curte am dat peste ei.

— Ce făcea acolo? întrebă Demetrius nerăbdător.

— Sta singur... pe treapta scării... din faţa unei intrări.

— Te-a recunoscut?

— Da... sunt sigur că m-a recunoscut, dar n-a zis nimic. Haide, să plecăm! La ce să ne mai pierdem vremea aici în faţa porţii? Va trebui să ajungem cât mai departe înainte de răsăritul soarelui, zise Melas şi trecu pe sub bolta porţii dărăpănate.

— Nu ţi s-a părut că legatul este beat? întrebă Demetrius.

— Nu... În orice caz nu părea să fie beat din cale-afară, răspunse Melas cu sfială. El a părăsit sala banchetului înaintea celorlalţi; părea ameţit şi arăta ca şi când n-ar fi fost în toate minţile. Eu a trebuit să întârzii, ca să aştept pe beţivanul de stăpânul meu şi să-l întind pe pat, dar au

întârziat atât de mult, încât m-am hotărât să plec înainte de întoarcerea lui. Probabil nici nu va băga de seamă că eu lipsesc, în viaţa mea n-am văzut încă niciodată pe centurion atât de beat ca astă-seară.

Îşi continuară drumul prin întuneric, străduindu-se să nu se abată. Melas se împiedică de colţul unei pietre şi trase o înjurătură.

— Spui că ţi s-a părut că nu este în toate minţile.

— Da... era ameţit şi se legăna pe picioare, ca şi când cineva l-ar fi pocnit în moalele capului. Când l-am văzut pe treptele intrării unde se oprise, mi s-a părut că se uită la mine cu ochii rătăciţi. Probabil el nu-şi dădea seama unde s-a oprit.

Demetrius domoli pasul, ca şi când ar fi vrut să se oprească.

— Melas, începu el cu glasul sugrumat, îmi pare foarte rău... dar eu sunt obligat să mă întorc la el.

— Ce, eşti... Grecul se strădui să găsească un epitet cât mai greu cu care să-l apostrofeze. Mi-am dat seama mai demult că trebuie să fii o nătăfleaţă. Ţi-e frică să pleci din serviciul unui individ care n-a ezitat să te pălmuiască în faţa unui grup de ofiţeri, pentru a le dovedi cât este de brav. Bine faci; întoarce-te la el şi rămâi sclavul lui pentru totdeauna! Cred că nu va fi tocmai plăcut, mai ales acum după ce omul acesta şi-a pierdut mintea.

Demetrius îi întorsese spatele şi se depărtase.

— Noroc la drum, Melas, strigă el fără nici o supărare.

— Ar fi mult mai.bine dacă ai încerca să scapi de cămaşa aceea, răspunse Melas cu glasul cutremurat de revoltă. Datorită acesteia, elegantul tău stăpân şi-a pierdut mintea! A înnebunit din prima clipă când a încercat s-o îmbrace. Lasă-l în pace şi vezi-ţi de treba ta. Omul acesta este urmărit de blestem. Galileeanul s-a răzbunat împotriva lui!

Demetrius nu-l mai ascultă, ci-şi continuă drumul prin întuneric. Melas se luă după el şi-l urmă până la poarta pe sub care trecuseră, străduindu-se să-l oprească.

— Este urmărit de blestem! ţipă el. Este blestemat!

CAPITOLUL VII

În insula Capri iarna era de scurtă durată, dar gerul era întotdeauna cumplit, după cum spunea împăratul Tiberiu, care nu putea suferi frigul. Cerul întunecat îl deprima, şi din cauza umezelii îşi simţea pârâind încheieturile îndurerate. Acesta este locul cel mai pustiu din tot Imperiul roman, îşi zicea el.

Din ziua când trecuse răspunderea administrării imperiului asupra prinţului Gaius, distracţia lui favorită era arhitectura. Construia mereu vile impunătoare care se profilau pe cerul boltit deasupra insulei, dar cu ce scop nici zeii înşişi nu ţi-ar fi putut spune.

Cât era ziua de lungă, primăvara, vara şi toamna, stătea la soare sau în umbra unui cort, dacă se întâmpla să fie prea cald, şi supraveghea pietrarii care lucrau mereu la câte o vilă nouă. Lucrătprii aceştia admirau şi ei clădirile făcute de împărat, deoarece Tiberiu era un arhitect foarte priceput, şi tocmai de aceea îi ascultau sfaturile. Nu admitea niciodată ca pasiunea lui pentru estetică să se manifeste în detrimentul bunului-simţ. Uriaşe cisterne pentru păstrarea apei pe vârful unui munte erau concepute cu priceperea unui instalator cu experienţă şi mascate cu arta caracteristică unui sculptor de geniu.

Deocamdată nouă dintre aceste vile superbe erau complet gata, înşirate pe o porţiune de teren mai ridicată şi despărţite unele de altele cu grădini spaţioase, şi toate dovedeau c-au ieşit din mintea şi punga irascibilului şi bătrânului cezar care ocupa vila Iovis. Aceasta le domina pe toate celelalte, ceea ce de altfel confirmau şi farurile înalte ce se ridicau din mijlocul atriumului uriaş şi plyi de ecouri.

Tiberiu nu putea suferi iarna, din cauză că nu avea ocazia să se mai încălzească la soare şi să supravegheze felul în care visurile sale devin realitate. Ştia că nu mai are vreme lungă de trăit şi se revolta văzând că zilele i se strecoară printre degetele înţepenite, întocmai ca nisipul fin al unui ornic, care indică sfârşitul.

Când primele ploi reci aduse de vânturile golfului loveau în uşi şi zgâlţâiau tăbliile ferestrelor vilei sale cu cincizeci de camere, împăratul se retrăgea în singurătatea înveninată de nemulţumire a izolării la care era condamnat din pricina vârstei. Nu mai primea pe nimeni, Rudele n-aveau voie să treacă pragul somptuosului său apartament. Nu primea delegaţiile venite de la Roma şi orice tratative cu reprezentanţii statelor străine erau întrerupte.

Prinţul Gaius însă, pe care împăratul îl dispreţuia, se simţea mulţumit de vremea rea, deoarece atâta timp cât împăratul se găsea în hibernare el era liber să-şi exercite în imperiu puterile cu care fusese învestit şi uneori se întâmpla să şi abuzeze de ele. Tiberiu ştia foarte bine ce se întâmplă şi din pricina asta pufnea şi se frământa neputincios, deoarece -ajunsese la o limită de vârstă, dar nu mai dispunea de energia necesară pentru a-şi exprima multiplele motive de l nemulţumire. Vreme de un ceas cel mult, aceste motive clocoteau adânc în sufletul său, ca pe urmă să se liniştească.

În timpul iernii scurte, nimeni nu avea voie să se apropie de el pentru a-i vedea decrepitudinea decât servitorii care-l îngrijeau şi un grup de medici plictisiţi, care-i înfăşurau ciolanele bătrâne în cataplasme cu oţet aromat şi-i ascultau cu indiferenţă înjurăturile profane.

Dar primele raze ale soarelui primăverii îl determinau să devină numaidecât alt om. Când lumina limpede începea să tremure pe patul său şi-i tăia vederea ochilor inflamaţi, Tiberiu se ridica din pat, îşi desfăşura cataplasmele şi alunga medicii, poruncea să-i aducă tunica, toga, sandalele, boneta şi bastonul, chema cântăreţul din syrinx şi pe | grădinarul-şef şi ieşea încet în peristilul palatului, împărţea porunci repezi cu glasul răguşit şi imediat după aceea totul

împrejurul său l părea c-a început să se trezească, împăratul Tiberiu nu fusese din fire înzestrat cu îndelungă răbdare şi nimeni nu se aştepta din partea lui ca la vârsta de optzeci şi doi de ani să se mai schimbe. Acum, după ce primăvara se anunţase în mod oficial cu ţipete şi îndrăzneţe gesticulări făcute cu bastonul, vila lovis începu să se mişte cu o grabă care ar fi înspăimântat chiar pe bătrânul zeu care-i împrumutase numele. Muzicanţii din Macedonia şi vracii din India, barzii din Arhipelagul Ionic şi astrologii din Rhodesia, împreună cu dansatoarele egiptene, se trezeau din somnolenţa lor hibernală; trebuiau să apară în faţa maiestăţii-sale nemulţumite, care-i întreba cum de-şi permit să trăiască - pe socoteala contribuabililor şi a imperiului secătuit de sărăcie - felul acesta respingător de viaţă trândavă.

Pentru a salva aparenţele, un slujitor era expediat în mare grabă până la vila Dionisos - alesese râzând înveselit numele acestui zeu pentru palatul ocupat de soţia sa - ca să se intereseze de sănătatea împărătesei, amănunt care pe el în realitate nu-l interesa aproape deloc. N-ar fi rămas câtuşi de puţin nemulţumit dacă ar fi aflat că bătrâna lulia nu se simte bine. De fapt într-un rând făcuse toate pregătirile necesare pentru asasinarea acestei bătrâne matroane, dar planul nu reuşise, deoarece împărăteasa, fiind informată de ceea ce se unelteşte împotriva ei, n-a fost de acord cu planul bătrânului ei soţ.

Primăvara sosise de astă dată mult mai devreme decât de obicei şi într-o singură zi toate boschetele înfloriră. Aerul trepîda de ciripitul păsărilor, grădinile erau pline de flori, florile erau pline de zumzetul albinelor şi Tiberiu se simţea extrem de mulţumit. Ar fi dorit ca cineva să împărtăşească această mulţumire a sa, cineva care să fie destul de tânăr pentru a se putea bucura de frumuseţea răspândită împrejurul lui; cine altul ar fi fost indicat pentru o astfel de alegere afară de Diana?

Prin urmare, în aceeaşi după-amiază un curier al palatului trecu apele golfului Neapole şi de aici încalecă şi plecă în mare grabă la Roma. Peste un ceas fu urmat de

una dintre luxoasele carigi imperiale căptuşite cu perne, ca dovadă că drumul de la Roma la Capri era greu de făcut şi doamnele erau obligate să plece fără întârziere la drum, deoarece împăratului nu-i făcea plăcere să aştepte. Mesajul trimis Paulei Gallus era scurt şi stăruitor. Tiberiu se interesa dacă ar putea însoţi pe Diana până la Capri, şi în cazul când va fi de acord va trimite imediat după ele. Mai adăugase că o carigă imperială este pe drum, aşa că vor fi obligate să plece imediat ce carigă va sosi la destinaţie.

Odată cu înserarea zilei a treia de la plecarea din Roma, Paula şi Diana coborâră din barca imperială pe cheiul din Capri şi, urcându-se ostenite în luxoasele lectice care le aşteptau, fură duse în susul potecii prăpăstioase ce ducea la vila lovis. Bătrânul împărat le ieşi în cale cu vizibilă mulţumire şi avu fericita inspiraţie să le spună să facă baie şi să se retragă în apartamentele lor, unde vor putea să se odihnească netulburate până a doua zi la amiază. Paula Gallus primi această invitaţie aproape cu lacrimi de recunoştinţă şi se grăbi să profite de binefacerile ei.

Diana, a cărei rezistenţă fizică nu fusese atât de epuizată, mai întârzie lângă bătrânul împărat, spre marea mulţumire a acestuia; îşi petrecu mâna pe sub braţul lui şi admise s-o conducă în salonul său personal, unde după ce se întinse într-un fotoliu confortabil apropie un scaun şi i se aşeză la picioare, sprijinindu-şi mâinile pe genunchii lui slăbiţi, apoi se uită atât de înduioşată la obrazul brăzdat de creţuri al împăratului, încât bătrânul îşi drese glasul de câteva ori la rând şi-şi şterse nasul coroiat ca ciocul unei acvile.

Este un gest atât de frumos şi amabil din partea lui să-i trimită vorbă c-ar vrea s-o vadă. Şi cât de bine arată! Fără îndoială se simte foarte mulţumit că primăvara a venit din nou. Va putea să se aşeze în fiecare zi la soare, unde probabil va supraveghea clădirea unei noi vile. Ce va clădi anul acesta? Probabil o nouă reşedinţă? Diana ridică ochii plini de zâmbete spre el.

— Da, răspunse împăratul, voi clădi o nouă vilă. O vilă foarte frumoasă, adăugă el şi se uită îngândurat pe

deasupra ei. Probabil cea mai frumoasă dintre toate. Aceasta va fi destinată pentru frumoasa şi admirabila Diana. Nu-i mai spuse că acest gând abia acum i-a trecut prin minte, ci o lăsă în credinţa că acum îi divulgă un plan pe care multă vreme îl păstrase secret.

Ochii Dianei străluceau de mulţumire şi, întinzându-se spre el, îi mângâie înduioşată mâna scorojită de bătrâneţe. Apoi cu glasul tremurat îi spuse că este cel mai scump bunic pe care a putut să-l aibă cineva în lumea aceasta.

— Va trebui să-mi ajuţi să fac planul vilei, fetiţa mea, zise bătrânul Tiberiu entuziasmat.

— Acesta este motivul pentru care ai trimis după mine? întrebă Diana.

Bătrânul îşi încreţi buzele într-un zâmbet şi încercă să-i confirme această amăgire, dând uşor din capul slăbit şi alb.

— Despre asta vom mai vorbi şi mâine, zis el.

— În cazul acesta eu voi pleca imediat la culcare, zise Diana şi se ridică în picioare. Bunicule, îmi dai voie ca mâine dimineaţă să prânzesc împreună cu tine?

Tiberiu râse mulţumit.

— Cred că pentru tine ar fi prea mult să-ţi cer un astfel de sacrificiu, protestă el. Tu trebuie să fii foarte obosită, şi eu am obiceiul să prânzesc în zorii zilei.

— Voi veni şi eu! îi făgădui Diana. Apoi întinse mâna şi-l mângâie pe creştet: Noapte bună, maiestate!

Se lăsă într-un genunchi şi-l salută ceremonios, apoi se retrase, rămânând cu faţa mereu întoarsă spre el, şi când ajunse la uşă îşi ţuguie buzele frumoase şi-i trimise un sărut de pe vârful degetelor.

Bătrânul împărat al Romei se simţi foarte mulţumit.

Se făcuse amiază şi razele soarelui dogoreau. De vreme îndelungată Tiberiu n-avusese ocazia să se simtă atât de mulţumit. Fata aceasta veselă îi redase plăcerea de viaţă. De ultima dată când o văzuse devenise neobişnuit de matură şi de încântătoare, în faţa fetei acesteia care trepida de viaţă se simţea aproape ca un adolescent. Dacă Diana i-ar fi spus că i-ar plăcea ca insula Capfi să fie proprietatea ei, bătrânul Tiberiu i-ar fi dat-o fără să ezite.

După ce prânziră se plimbară împreună până la celălalt capăt al esplanadei impunătoare. Diana părea încântată, iar împăratul se ţinea după ea cu paşi mărunţi şi târşâindu-şi tălpile sandalelor în lungul mozaicului. Da, gâfâi el, vor avea loc de ajuns pentru vila cea nouă la capătul din partea aceasta a clădirilor. Nimic nu va putea împiedica vederea admirabilă ce se deschide spre golf. Se opri în loc şi o apucă de braţ ca să se sprijine, apoi ridică bastonul în mâna slăbită şi-i făcu semn spre partea de miazănoapte-apus. În partea aceea va fi mereu bătrânul Vezuviu ca s-o primească în fiecare dimineaţă.

— Vezi acolo cum clipesc în lumină acoperişurile albe ale clădirilor din Pompei şi Herculanum? Iar în cealaltă parte şi în imediata apropiere se vede micul Surrentum. Vei sta la fereastră şi vei putea urmări tot ce se petrece în somnorosul şi micul Surrentum.

Văzând că picioarele bătrânului au început să tremure, Diana îi propuse să intre în foişorul din apropiere care marca limita extremă dinspre răsărit a vilei neocupate Quirinius, unde nu se instalase încă nimeni, împăratul se lăsă cu greutate pe un scaun rustic şi ridicând mâna slăbită îşi şterse fruntea de sudoare. O bucată de vreme nici unul dintre ei nu zise nimic, ci aşteptară ca moşneagul să-şi recapete respiraţia normală. Obrazul bătrânului tresări şi bărbia începuse să-i tremure uşor, ca şi când ar fi vrut să spună ceva.

— Ai devenit o fată foarte frumoasă, Diana! începu el cu glasul tremurat şi subţire, după ce o examina cu ochii lui slăbiţi. Probabil foarte curând te vei mărita.

Zâmbetul vesel al Dianei îi dispăru de pe obraz şi plecă pleoapele. Scuturâ din capul cu bucle negre şi printre dinţii încleştaţi îi scăpă un hohot de plâns. Tiberiu respiră şuierător şi bătu cu vârful bastonului în pavajul de mozaic.

— Ei, ce este? întrebă el. Te-ai îndrăgostit de un bărbat nevrednic de tine?

Obrazul Dianei deveni grav şi îi răspunse în şoaptă.

— Da, bunicule, dar nu de unul nevrednic. Cred că ţie-ţi voi putea spune, continuă ea cu ochii plini de lacrimi. Sunt îndrăgostită de Marcellus.

— Foarte bine... adică de ce să nu te îndrăgosteşti? Ce este cu Marcellus? întrebă moşneagul şi se plecă spre ea ca s-o privească în luminile ochilor tulburaţi de lacrimi. Este cea mai fericită alegere. În tot imperiul nu există al doilea bărbat atât de cinstit ca bătrânul Gallio. Te sfătuiesc cu toată stăruinţa să te căsătoreşti cu Marcellus. Afară de asta tu ţii foarte mult la Lucia. Ce te împiedică să te căsătoreşti cu fratele ei?

— Marcellus, murmura Diana deznădăjduită, a fost trimis foarte departe şi probabil va lipsi ani de-a rândul. A fost numit comandant al fortului din Minoa.

— Minoa! exclamă Tiberiu şi tresări, apoi îşi îndreptă trupul slăbit. Minoa! repetă el indignat. Vizuina aceea infectă şi pestilenţioasâ? la să-mi spui şi mie cine a dat ordinul acesta, căci aş vrea să ştiu şi eu!

— Prinţul Gaius! răspunse Diana cutremurată de revoltă.

— Gaius! ţipă împăratul şi după ce se ridică în picioare cu greutate lovi cu bastonul în aer. Gaius! repetă el cu glasul ascuţit. Avortonul acesta beţiv. Nebunul acesta primejdios! Cum de şi-a permis o astfel de ticăloşie faţă de fiul lui Marcus Lucan Gallio? Va să zică la Minoa... Ei bine, vom vedea ce se va întâmpla! şi întinzând mâna uscată o încleşta pe braţul Dianei. Haide, să ne întoarcem acasă; Gaius va avea acum ocazia să afle ceva de la împăratul său.

Sprijinindu-se cu greutate pe braţul ei şi cheltuindu-şi energia cu exclamaţii de revoltă, Tiberiu se îndreptă spre vila lovis; din când în când se oprea în loc şi dădea drumul la câte o avalanşă de imprecaţii atât de neaşteptate, încât Diana se simţea mai mult mirată decât consternată de vorbele pronunţate de el. Mai avusese ocazia să audă şi înainte de asta pe Tiberiu pierzându-şi cumpătul când se întâmpla să fie nemulţumit, dar astăzi era pentru prima dată martora unei scene atât de violente de furie. Se spunea despre el că în astfel de cazuri se poartă ca un

nebun adevărat şi că latră cum ar lătra un câine şi chiar se repede să muşte, dar probabil toate acestea erau numai zvonuri lipsite de temei.

Nu vru să asculte de Diana, care-l sfătui să se odihnească puţin înainte de a dicta mesajul către Gaius, şi abia intraseră în peristilul vilei când începu să strige să-i trimită pe scribul şef al palatului. O duzină de slujitori apărură din toate părţile ca şi când s-ar fi grăbit să-l ajute, dar avură grijă să se oprească la oarecare distanţă. Diana reuşi să-l conducă până în atrium, unde-i întinse pe o canapea şi-l lăsă în grija servitorului său, apoi dădu fuga până în camera ei, unde se trânti pe pat şi cu obrazul îngropat în pernă începu să se cutremure de un râs isteric, până când o podidiră lacrimile.

După ce se linişti, luă în mână o oglindă de bronz şi, ştergându-şi obrazul, ieşi pe coridor şi bătu la uşa camerei în care era maică-sa. Văzând că nu-i răspunde nimeni, o deschise şi văzu pe Paula Gallus că tresare şi deschide un ochi somnoros cu care se uită la ea.

— Mamă, începu Diana şi, traversând camera, se aşează pe marginea patului ei, ce crezi că s-a întâmplat? Va aduce pe Marcellus acasă, adăugă ea cu glasul în şoaptă.

— De, răspunse Paula, care nu se trezise încă pe deplin, mi se pare chiar de la început ţi-ai făcut planul să-l determini să ia această hotărâre, nu-i aşa?

— Fireşte c-am plănuit, totuşi mi se pare nebănuit, stărui Diana.

— S-ar putea să fie, dar numai după ce va da ordinul. Te sfătuiesc să te ţii de capul lui ca nu cumva să uite.

— O, sunt sigură că nu va uita. De astă dată nu va uita. N-am văzut încă pe nimeni atât de revoltat ca el după ce i-am spus. Mamă... ar fi trebuit să-l vezi şi dumneata. A fost înspăimântător.

— Ştiu, încuviinţă Paula şi căscă somnoroasă. Eu am avut ocazia să-l văd mai demult în starea aceasta.

— Orice s-ar spune despre el, adăugă Diana, sunt convinsă că este un moşneag adorabil.

— Este un bătrân fără minte! murmură Paula.

Diana îşi ascunse obrazul la pieptul ei şi îngână extaziată:

— Marcellus se va întoarce acasă! Gaius va fi revoltat după ce va constata că ordinul dat de el a fost contramandat, dar nu va putea face nimic, nu-i aşa? Apoi, văzând că Paula nu-i răspunde imediat, adăugă: Ce zici, mamă, va putea face ceva?

— Deocamdată nu cred că va putea... răspunse ea pe un ton în care părea că se simte un fel de prevenire. Dar nu trebuie să uităm că Tiberiu este foarte bătrân, draga mea. Are obiceiul să ţipe şi să bată din picioare, ca peste un ceas să uite tot ce s-a întâmplat. Afară de asta s-ar putea să şi moară foarte curând.

— În cazul acesta Gaius va deveni împărat în locul lui? întrebă Diana speriată.

— Draga mea, la întrebarea aceasta nimeni nu ţi-ar putea răspunde.

— El nu-l poate suferi pe Gaius. Ar fi trebuit să-l auzi ce spunea!

— Da, dar astfel de porniri nu dovedesc puterea imperială; sunt simple scene făcute de un om în vârstă. Viitorul împărat va fi ales de Iulia şi de clica ei. S-ar putea ca cel ales să nu fie Gaius. Ei se ceartă adeseori împreună.

— M-am întrebat: nu s-ar putea oare ca Tiberiu să numească pe tata în calitate de succesor al său? Ştiu că ţine la el.

— Despre aşa ceva nu poate fi vorba, zise Paula şi făcu un gest de protest.

— Bine, dar tata este un bărbat de valoare! declară Diana cu toată convingerea.

— Bărbaţii de valoare nu ajung niciodată împăraţi, dragă Diana. Ar fi un procedeu contrar obiceiurilor consacrate. Tatăl tău nu poate fi ales pentru că el nu are priceperea de a înşela lumea şi a se purta ca un făţarnic. Este un om brav şi drept. Dar afară de asta nu este nici epileptic... Cred că ar fi mai bine să dai fuga şi să ai grijă ca ordinul să plece fără amânare.

Diana se depărta câţiva paşi, apoi se întoarse de se aşeză din nou pe marginea patului şi zâmbi misterioasă.

— Ei, haide, dă-i drumul! o încuraja Paula. Mi se pare că este vorba despre un secret, nu-i aşa?

— Mamă, are intenţia să clădească o vilă impunătoare pentru mine.

Paula începu să râdă.

— Acestea sunt prostii! răspunse ea. Până la amiază nu-şi va mai aduce aminte că ţi-a făgăduit aşa ceva. Ca să fiu sinceră, ar fi mai bine să uite. Închipuieşte-ţi că vei fi obligată să trăieşti aici!

— Împreună cu Marcellus, ripostă Diana. Cred că el ar dori ca şi Marcellus să locuiască aici.

— Şi ce să facă aici?

— Despre asta n-am vorbit. Paula o mângâie încet pe mână.

— În orice caz fereşte-te să-i aduci aminte de subiectul acesta. Lasă-l pe el să vorbească. Făgăduieşte-i tot ce-ţi cere, căci el va uita. Tu nu ai nevoie de o vilă aici la Capri. Şi nu cred c-ai vrea ca Marcellus să trăiască în mijlocul acestei atmosfere odioase. Iute de fire cum este, n-ar trece mai mult de o săptămână şi ai rămâne văduvă. Haide, fetiţa mea, pleacă acum! Şi ţine-te de el să expedieze ordinul!

Lucia presimţea că Marcellus trebuie să fie şi el pe bordul acestei corăbii. Trecuse un ceas de când prora neagră a vasului apăruse la cotitura fluviului şi de atunci cele trei rânduri de vâsle aduseseră coca grea în plină vedere, iar ea sta singură în pergola, sprijinită de balustradă şi urmărea manevra cu toată atenţia.

În cazul când Vestris n-a avut întârziere pe drum, ar fi putut să sosească la Ostia de alaltăieri. Bătrânul Gallus le spusese să aibă răbdare, căci de ce supraveghez! cu mai multă nerăbdare oalele puse la foc acestea încep să fiarbă cu atât mai târziu. Drumul de la Joppa era lung şi în drum Vestris era obligată să facă escală în câteva porturi. Dar cu toate sfaturile lui, până şi bătrânul Gallus începuse să se frământe ca vulpea închisă în cuşcă; asta se vedea destul de limpede după felul în care încerca să-şi petreacă timpul.

Întreg personalul vilei aştepta cu nerăbdare să revadă pe Marcellus. Tertia nu-şi mai găsea locul, din două motive: firește, era şi ea nerăbdătoare să vadă pe Marcellus, dar era mult mai nerăbdătoare să revadă pe Demetrius. Ce păcat, îşi zise Lucia, că Demetrius acesta se poartă atât de indiferent faţă de Tertia. Marcipor rătăcea ca o umbră din cameră în cameră pentru a se convinge că totul este în ordine şi aşa cum trebuie să fie. Cornelia comandase draperii noi pentru ferestrele camerei lui Marcellus. Ea singură din toată casa părea cea mai liniştită. Plânsese de mulţumire în ziua când sosise Diana şi venise să le spună ce s-a întâmplat; dar era hotărâtă să aştepte cu toată liniştea.

Cât despre Lucia, ea renunţase la orice prefăcătorie. Tot timpul zilei trecute şi astăzi înainte de amiază, stătuse în pergola şi supraveghease fluviul. Din când în când ieşea să se plimbe printre boschetele de trandafiri care străluceau sub podoaba grea a lunii iunie, dar peste câteva minute se întorcea din nou la postul ei de observaţie din partea de răsărit a pergolei.

După ce corabia începu să urce în susul fluviului, îndreptându-se spre docuri, Lucia nu-şi mai putu stăpâni nerăbdarea. Presimţea că fratele ei trebuie să fie între călătorii corabiei şi probabil era şi el nerăbdător să debarce. Prin urmare nu va trece prea mult până să sosească, în port îl va lua o carigă pentru a-l aduce acasă. Oare senatorul va fi mirat? El nu aştepta ca Marcellus să sosească astăzi; plecase la Ventinus pentru a vedea un grup de cai, deoarece avea intenţia să dăruiască lui Marcellus un cal de călărie cu ocazia întoarcerii lui. Probabil el va sosi înainte de întoarcerea tatălui său.

Păcat că Diana nu va fi acasă pentru a-i ura bun sosit. Bătrânul Tiberiu trimisese din nou după ea, aşa că nu-i rămăsese altceva de făcut decât să-i asculte chemarea.

— Va continua oare şi de aici înainte s-o plictisească în felul acesta? întrebase Lucia.

— Nu trebuie să-l jignească! îi răspunse tatăl ei cu glasul grav. Bătrânul acesta este destul de caraghios pentru a

lăsa pe Marcellus din nou la discreţia prinţului în cazul când Diana nu va da urmare cererii lui. Apoi, după ce se mai gândi câteva clipe, adăugă cu glasul stins: Cred că Diana se găseşte acum într-o situaţie foarte delicată. Dar de vreme ce noi n-avem nici o vină în această împrejurare, situaţia aceasta a început să mă preocupe şi să-mi dea de gândit.

— Împăratul cred că nu-i va face nici un rău! exclamă Lucia. Este un bărbat atât de bătrân!

Senatorul murmură ceva neînţeles.

— Un cezar, începu el dispreţuitor, este în stare să comită orice ticăloşie - până în ziua când îşi dă ultima suflare - chiar dacă ar fi să trăiască o mie de ani!

— Nu cred că tu ţii din cale-afară la împăratul Tiberiu, declară ea, îndreptându-se spre uşă, ca să-i dea ocazia să se răcorească. Dar bătrânul se mulţumi să îngâne ceva şi să zâmbească.

Acum se vedea şi pupa corabiei cum se apropie de chei. Lucia trepidase vreme atât de îndelungată din cauza nerăbdării, încât acum abia se mai putea stăpâni. Nu putea nici să mai întârzie aici în pergola. Probabil servitorii se vor mira văzând-o că se îndreaptă spre poarta de intrare a vilei, dar de astă dată era vorba despre un caz special, întorcându-se în casă, traversă odăile până când ajunse la porticul impunător, coborî treptele de marmură şi apucă în lungul aleii străjuite de salcâmi, de acante şi de tufişuri decorative, încărcate de flori. Câţiva sclavi care îngrijeau de grădină ridicară miraţi privirea şi se uitară la ea. La o mică distanţă se vedea poarta de bronz şi Lucia se aşeză pe o bancă de marmură, hotărâtă să aştepte cu toată răbdarea momentul apariţiei fratelui ei.

După o aşteptare care i se păru foarte lungă, din mijlocul străzii pline de circulaţie se desprinse o carigă la care erau înhămaţi doi cai de piaţă şi se îndreptă spre poartă. Alături de poganul care mâna caii, văzu pe Demetrius, stând în picioare, cu obrazul ars de soare, înalt şi zvelt. El o văzu imediat şi apucând poganul de braţ îl opri, apoi îi întinse o monedă şi-i spuse că este liber să plece. Coborî din carigă şi se apropie de ea grăbit, iar Lucia se ridică să-l întâmpine.

Obrazul lui i se păru grav, deşi constată că ochii i se luminează când văzu că întinde amândouă mâinile spre el.

— Demetrius! ţipă ea. S-a întâmplat ceva? Unde este Marcellus?

— În port n-am găsit nici o carigă, îi răspunse el. Am venit ca să iau una de acasă.

— Fratele meu nu se simte bine? şi fără să-i dea drumul de mâini încercă să se uite în ochii sclavului. Sclavul păru că devine sfios şi-i răspunse:

— Va trebui să vă spun... că stăpânul meu a facut o călătorie nu... tocmai plăcută... şi nici uşoară.

— O, despre asta este vorba! exclamă ea uşurată. Mi-am închipuit că fratele meu rezistă la drumurile pe mare. În timpul călătoriei a fost bolnav?

Demetrius dădu din cap. Dar vedea limpede că el încearcă să-i ascundă ceva. Privirile Luciei se tulburară.

— Spune-mi, Demetrius, ce s-a întâmplat cu fratele meu? stărui ea.

Urmă un timp de tăcere înainte ca Demetrius să-i poată răspunde.

— În preziua îmbarcării noastre, tribunul a luat parte la o întâmplare foarte tristă, răspunse el, cântărindu-şi fiecare cuvânt. Povestea asta este prea lungă pentru a v-o putea spune acum. Stăpânul este în port şi mă aşteaptă. A fost extrem de deprimat şi nici astăzi nu şi-a revenit pe de-a-ntregul. În timpul drumului cu corabia s-a zbuciumat mereu prin somn.

— A fost furtună? întrebă Lucia.

— Marea a fost tot atât de liniştită ca şi apele unui lac, adăugă Demetrius. Cu toate acestea, stăpânul nu putea dormi şi de mâncat a mâncat foarte puţin.

— N-a fost bună mâncarea?

— Cu nimic mai proastă decât mâncarea de pe orice corabie, dar stăpânul n-a mâncat şi din pricina asta este foarte slăbit... Îmi daţi voie să plec... Imediat, ca să iau cariga cea mare şi să-l aduc?

— Demetrius, mi se pare că încerci să-mi ascunzi ceva, zise Lucia şi se uită la el, încercând sâM determine să-i spună întregul adevăr.

— Fratele dumneavoastră se simte abătut, declară Demetrius. Preferă să nu vorbească prea mult, dar nu-i place să rămână singur.

— : Dar cred că vrea şi el să se întoarcă acasă, nu-i aşa? întrebă Lucia cu toată îndrăzneala.

— Fratele dumneavoastră nu mai vrea nimic, zise Demetrius întunecat. Pot să plec?

Lucia dădu din cap şi, după ce Demetrius salută cu lancea, se întoarse să plece. Lucia se luă după el şi încercă să-şi potrivească pasul după al lui. Sclavul se strădui să rămână în urma ei, apoi se opri.

— Vă rog, luaţi-o înaintea mea, o rugă el cu blândeţe. Nu este frumos ca un sclav să meargă la pas cu sora stăpânului său.

— Acesta este un obicei tâmpit.

— Dar obicei consacraţi Glasul lui Demetrius păru mai răstit decât s-ar fi cuvenit, căci îşi pierduse răbdarea. Obrajii Luciei se aprinseră, şi ochii îi erau plini de lacrimi, aşa că-şi putu da seama că vorbele lui au jignit-o. Vă rog să mă iertaţi! adăugă el. N-am avut intenţia să vă supăr.

— Vina este a mea, admise Lucia şi făcând câţiva paşi repezi o luă înaintea lui. După o bucată de drum, Lucia declară, uitându-se drept înainte: Nu sunt în stare să suport gândul că poate să existe şi o instituţie a sclaviei.

— Întrucât mă priveşte pe mine, mă interesează foarte puţin situaţia socială în care mă găsesc, răspunse Demetrius cu indiferenţă.

De două luni încoace i se întâmpla pentru prima dată să se simtă şi el ceva mai bine dispus. Uitându-se la el pe neaşteptate, Lucia îl surprinse că zâmbeşte. Buzele îi tresăriră şi ei de un zâmbet sfios. Ridicând umerii, începu să meargă cu paşi întinşi, iar Demetrius o urmă, gândindu-se la mişcările ei pline de graţie.

Când ajunse la răscrucea aleii, unde aceasta se despărţea în două, una spre casă şi cealaltă spre grajduri, se opri în loc. Demetrius se opri şi el şi luă poziţie.

— Spune-mi adevărul, începu ea pe un ton care nu era cel obişnuit faţă de un sclav, nu cumva fratele meu are ceva la cap?

Demetrius acceptă această atitudine a ei şi îi răspunse fără sfială:

— Stăpânul meu a trecut printr-o zguduitură puternică. Dar probabil îşi va reveni acum după ce s-a întors acasă. Va face un efort pentru a dovedi că se interesează de ceea ce se petrece împrejurul său. Mi-a făgăduit că aşa va proceda şi cred că se va ţine de vorbă. Dar nu trebuie să vă speriaţi dacă veţi constata că se opreşte în mijlocul unei fraze şi pare că n-a auzit ce i-aţi spus... şi când foarte târziu după aceea vă va pune o întrebare - întotdeauna aceeaşi întrebare - sfârşi el şi întorcând privirea păru că nu vrea să-i spună altceva.

— Ce fel de întrebre?

— Vă va întreba: „Ai fost de faţă?"

— Unde? La ce? întrebă ea mirată.

Demetrius clătină din cap şi păru că rămâne îngândurat.

— Nu voi încerca să vă explic despre ce este vorba, răspunse el. Dar când vă va pune această întrebare îi veţi răspunde: „Nu!". Imediat după aceea se va reculege şi se va mai înviora. Cel puţin în felul acesta s-au desfăşurat întotdeauna conversaţiile dintre noi în timpul cât am fost pe bordul corabiei Vestris. Uneori stătea foarte liniştit de vorbă cu căpitanul... aproape nici nu băgai de seamă că hu se simte bine. Apoi dintr-o dată te pomeneai cu el că întreabă: „Ai fost de faţă?". Iar căpitanul Fulvius îi răspundea: „Nu!". Stăpânul rămânea mulţumit şi declara: „Fireşte... cum era să fii de faţă! E mai bine aşa. Ar trebui să fii mulţumit".

— Căpitanul ştia la ce face aluzie? întrebă Lucia. Demetrius, fără să vrea, dădu din cap.

— Şi mie nu poţi să-mi spui? întrebă ea insinuantă.

— Este... o poveste foarte lungă, îngână el. Probabil vă voi spune... cu altă ocazie.

Făcu un pas spre el şi-l întrebă cu glasul în şoaptă:

— Dumneata ai fost de faţă?

Demetrius dădu din cap fără să vrea şi se feri din calea ochilor ei. Apoi renunţând la atitudinea de până acum începu să vorbească cu ea ca şi când ar fi fost egali.

— Lucia, să nu-l întrebi nimic. Poartă-te faţă de el exact cum te-ai purtat şi înainte de asta. Vorbeşte cu el despre tot ce vrei, dar fereşte-te să-i pomeneşti de Ierusalim. Fii prevăzătoare, deoarece această chestiune este extrem de delicată. E o rană dureroasă, dar probabil se va vindeca. Nu ştiu ce aş putea să-ţi spun... dar rana ace&sta din sufletul lui este foarte adâncă şi dureroasă.

Obrazul Luciei se îmbujorase puţin. Demetrius uzase până la ultima limită de libertatea ce i se acordase: îi spusese pe nume. La urma urmelor... de ce să nu-i spună? Cine ar putea să aibă mai mult drept decât el? Toţi membrii familiei aveau o datorie de recunoştinţă faţă de sclavul acesta devotat.

— Îţi mulţumesc, Demetrius, zise ea cu glasul blând. Ai făcut foarte bine că m-ai învăţat cum va trebui să procedez.

Imediat după aceea Demetrius luă din nou poziţie şi când o salută se uită la ea, dar fără s-o vadă, apoi se întoarse în loc şi se depărta. O clipă Lucia rămase nehotărâtă şi se uită după el cum dispare.

Vreme de un ceas după sosirea lui acasă ar fi fost greu să descoperi o legătură între atitudinea lui Marcellus şi explicaţiile sclavului său. După ce se despărţise de Demetrius, Lucia urcase scările în fugă pentru a duce ştirea aceasta neaşteptată, dar înainte de a putea informa în întregime pe maică-sa, care rămase deznădăjduită, tatăl ei se întoarse acasă. Nu prea aveau ce-şi spune, căci toţi trei se simţeau înspăimântaţi şi năuciţi de ştirea primită despre starea în care se găseşte Marcellus. Se simţeau în aceeaşi stare ca şi când ar fi primit vestea că Marcellus a murit şi acum aşteaptă toţi trei ca trupul lui să fie adus acasă.

Rămaseră deci plăcut miraţi când îl văzură că intră în casă şi atitudinea lui li se păru aceeaşi ca întotdeauna. Era adevărat că arăta foarte slăbit şi cu ochii tulburi; dar hrana

bună şi odihna (declară senatorul mulţumit) îi vor reda repede vigoarea şi vioiciunea. Cât despre starea lui morală, informaţiile lui Demetrius se dovediră cu totul neîntemeiate.Ce-l determinase să-i înspăimânte, spunându-le că stăpânul său era abătut şi deprimat, când, tocmai dimpotrivă, Marcellus nu păruse până acum niciodată atât de vioi.

Fără să-şi mai piardă vremea cu schimbarea costumului ce-l avusese pe drum, părea încântat că poate sta cu ei de vorbă. Se aşezaseră în salonul Corneliei şi apropiaseră scaunele unul de altul (cum le spusese Marcellus, deşi el rămăsese în picioare), începuse să se plimbe de colo până colo întocmai ca un animal închis într-o cuşcă şi vorbea repede şi exuberant, luând în mână câte un obiect pe care-l învârtea între degete, sau se apropia de fereastră, dar continuând să le vorbească despre galeră, despre porturile în care s-au oprit, despre ariditatea regiunii Gaza şi despre viaţa primitivă din fortul Minoa. Dacă scena aceasta s-ar fi desfăşurat în alte împrejurări, familia sa poate şi-ar fi închipuit că este puţin ameţit de băutură. Marcellus n-avusese până acum obiceiul să vorbească atât de îndelung şi atât de grăbit. Totuşi se simţeau mulţumiţi că nu este în starea la care se aşteptau ei. Părea emoţionat de întoarcerea casă; aceasta era singura explicaţie, îl ascultau cu atenţie şi cu ochii strălucind de mulţumire. Râdeau de glumele lui şi cu atitudinile lor păreau că vor să-l îndemne să continue.

— Aşază-te pe un scaun, fiule, stărui maicâ-sa înduioşată când constată că face o pauză. Eşti obosit şi nu e nevoie să te osteneşti prea mult.

Astfel Marcellus se aşează, în timpul cât le povestea o impresionantă întâmplare despre bandiţii care atacaseră drumul sării, şi glasul îi deveni mai puţin strident. Continuă să vorbească, dar mult mai liniştit şi oprindu-se din când în când, ca şi când şi-ar fi ales cuvintele. Puţin după aceea exuberanţa lui silită păru că indică oboseală şi se opri cu totul pe neaşteptate, ca şi când l-ar fi întrerupt cineva. O clipă privirile lui atente şi trăsăturile obrazului părură c-ar fi

auzit sau ar fi văzut ceva ce implică o concentrare a tuturor simţurilor. Se uitară la el curioşi şi fiecare dintre ei îşi simţi bătăile speriate ale inimii.

— Ce este, Marcellus? întrebă maică-sa, încercând să-şi stăpânească tremurul glasului. Nu vrei să-ţi aduc un pahar cu apă?

Încercă zadarnic să zâmbească şi clătină din cap aproape imperceptibil, dar în acelaşi timp strălucirea ochilor lui se stinse, în cameră era linişte deplină.

— Probabil, fiule, va fi mai bine să te întinzi puţin, îi propuse tatăl lui, străduindu-se să stea liniştit.

Marcellus păru că nici n-aude vorbele lui. Mâinile începuseră să-i tremure, aşa că şi le împreună încet şi le strânse din toate puterile. Imediat după aceea tremurul încetă şi el rămase cu desăvârşire sleit de puteri şi profund abătut, apoi îşi duse încet mâna la frunte şi întorcându-se spre tatăl său îl examina mirat şi trupul i se cutremură de un oftat adânc.

— Tu... ai fost... ai fost de faţă? întrebă el cu glasul stins.

— N-am fost, fiule, răspunse senatorul cu glasul subţire şi stins, ca al unui om foarte bătrân.

Marcellus chicoti încet şi dădu din mână, apoi clătină din cap ca şi când ar fi încercat să facă haz de naivitatea întrebării sale. Se uită împrejurul său ca şi când ar fi încercat să se convingă ce părere au despre atitudinea lui stranie şi înghiţi zgomotos.

— Fireşte ea n-ai fost; cum era să fii! exclamă el nemulţumit de sjhe însuşi. Tu ai fost tot timpul aici- la Roma, nu-i aşa? Apoi adăugă cu glasul obosit: Cred c-ar fi mai bine, mamă, să merg şi să mă odihnesc.

— Tot aşa zic şi eu, încuviinţă ea cu glasul blând şi încercă să rămână serioasă, ca să nu bage de seamă cât de mult a speriat-o; dar, văzându-l că a rămas cu bărbia proptită în piept şi profund abătut, îşi acoperi ochii cu mâinile şi începu să plângă. Marcellus se uită la ea rugător şi oftă îndurerat.

— Lucia, n-ai vrea să chemi pe Demetrius? întrebă el mâhnit.

Se apropie de uşă cu intenţia de a trimite pe Tertia după el, dar constată că nu mai era nevoie. Demetrius, care probabil se postase pe coridor, intră uşor în cameră şi apropiindu-se de stăpânul său îl ajută să se ridice în picioare.

— Mâine dimineaţă ne vom vedea din nou, murmură Marcellus. Când ieşi din salon, îl văzu că se sprijinea cu toată greutatea pe umărul sclavului său. Lucia gemu îndurerată şi ieşi din cameră. Senatorul îşi plecă fruntea în palme şi nu zise nimic.

Marcus Lucan Gallio ezită-înainte de a lua hotărârea să stea de vorbă între patru ochi cu Demetrius. Senatorul proceda în acelaşi fel faţă de sclavi ca şi faţă de liberţi şi se mândrea de această atitudine a sa; dar în acelaşi timp era convins de necesitatea menţinerii unei discipline severe între ei. De multe ori se simţea nemulţumit când la Lucia constata câte un mic gest de afecţiune - aproape un fel de alintare - în felul de a se purta faţă de Tertia; şi în două rânduri - dar asta se întâmplase foarte demult - atrăsese atenţia fiului său că pentru a avea un sclav bun singurul mijloc este să-l ajuţi să fie mereu conştient de deosebirea socială dintre el şi stăpânul său.

Gallio avea un mare respect faţă de elegantul şi credinciosul corintian al lui Marcellus. Ar fi fost în stare să-i încredinţeze orice misiune şi în orice parte de lume, dar nu depăşise niciodată linia de demarcaţie pe care şi-o impusese cu toată candoarea dintre stăpân şi sclavul său. De astă dată însă trebuia să treacă cu vederea deosebirea socială dintre ei, căci altfel cum ar fi putut să afle motivele adevărate care provocaseră starea spirituală de acum în sufletul fiului său?

Trecuseră două zile de când Marcellus nu mai ieşise din camera sa. Bătrânul se dusese de două ori la el ca să-l vadă şi fusese primit cu sfială şi respect. Această sfială şi amabilitate silită din partea lui Marcellus, teama lui involuntară că va fi compătimit, amestecată cu străduinţa xazibilă de a fi bucuros de vizitele lui, reprezentau o dovadă a prezenţei unei fân i care sângerează la orice contact şi

contribuiau ca situaţia dintre ei să pară penibilă. Gallio nu ştia cum ar putea să vorbească cu fiul său despre această chestiune şi se temea că-i va pune vreo întrebare nelalocul ei. Prin urmare va fi obligat să stea de vorbă cu Demetrius, şi astfel în timpul după-amiezei trimise după el ca să fie adus în bibliotecă.

Demetrius intră şi se opri în poziţie de drepţi în apropierea mesei la care era aşezat senatorul.

— Demetrius, aş vrea să vorbesc cu dumneata în mod serios despre fiul meu. Mă simt profund alarmat. Ţi-aş fi foarte recunoscător dacă mi-ai spune în toate amănuntele care este motivul că astăzi pare atât de tulburat, şi-i făcu semn spre scaunul din apropierea mesei. Dacă vrei, aşază-te pe scaun, în felul acesta te vei simţi probabil mai la îndemână.

— Vă mulţumesc, răspunse Demetrius respectuos. Mă voi simţi mult mai la îndemână stând în picioare, dacă-mi daţi voie.

— Faci cum vrei, zise Gallio. Dar m-am gândit că vei putea să vorbeşti mult mai liber şi mai firesc dacă vei sta pe scaun.

— Nu, stăpâne, vă mulţumesc, declară Demetrius. Eu nu sunt obişnuit să mă aşez pe scaun de faţă cu superiorii mei. Când stau în picioare, pot vorbi mult mai slobod.

— Aşază-te pe scaun! se răsti Gallio. Nu vreau să te văd stând în picioare în faţa mea şi să te aud că-mi răspunzi în monosilabe la întrebările pe care ţi le pun. Aceasta este o problemă de viaţă şi de moarte! Vreau să-mi spui tot ce trebuie să aflu... şi să-mi spui fără nici un fel de rezervă.

Demetrius aşeză pe duşumele scutul greu de piele bătut cu piroane, îşi propti lancea de coloană şi se aşeză.

— Aşa! exclamă Gallio. Şi acum te poftesc să-mi spui tot! Ce s-a întâmplat cu fiul meu?

— Stăpânul meu a primit ordinul să conducă o centurie de legionari la Ierusalim. Este un fel de tradiţie ca în timpul serbării Paştilor evreieşti detaşamente din toate forturile Palestinei să se prezinte la palatul procuratorului; probabil

pentru a păstra ordinea, căci oraşul este plin de tot felul de lume care vine în pelerinaj.

— Ponţiu Pilat este prefectul Ierusalimului, nu-i aşa?

— Da, stăpâne, lui Pilat i se zice procurator. La Ierusalim se mai găseşte şi al doilea guvernator.

— Da... Îmi aduc aminte. Un individ vanitos - Irod - care este un om de nimic.

— Fără îndoială! murmură Demetrius.

— Mi s-a spus că omul acesta pizmuieşte pe Pilat.

— Stăpâne, pe Pilat nimeni n-ar putea să-l pizmuiască. A mers atât de departe, încât admite ca cei de la conducerea templului să-i poruncească. În orice caz, aşa a procedat în împrejurarea despre care vreau să vorbesc.

— Cea care este în legătură cu fiul meu? Gallio îşi împreună braţele la piept şi, plecându-se înainte, se sprijini în coate, pregătindu-se să-l asculte cu toată atenţia.

— Îmi daţi voie să vă întreb, stăpâne, dacă aţi auzit vreodată vorbindu-se despre Mesia?

— N-am auzit! Ce este asta?

— De sute de ani evreii aşteaptă apariţia unui erou care să-i scape de împilatorii lor. Acesta este Mesia care le-a fost făgăduit, în fiecare an, la sărbătoarea Paştilor, cei mai fanatici dintre ei stau la pândă în nădejdea c-ar putea să apară. Uneori şi-au închipuit că au dat de cel care trebuie să-i mântuiască, dar de fiecare dată au greşit. Anul acesta...

Demetrius se întrerupse şi se uită îngândurat pe fereastra deschisă, fără să-şi termine fraza începută.

— Între pelerini a fost de astă dată şi un evreu din Galileea -continuă el - cred c-a avut cam aceeaşi vârstă ca şi mine, dar era un bărbat atât de deosebit de ceilalţi, încât părea în afară de vârstă şi vreme.

— L-ai putut vedea?

— O mare mulţime de oameni, veniţi de la ţară, îl aclamau, încercând să-l convingă că el este Mesia, mântuitorul şi regele lor. Manifestaţia aceasta am văzut-o şi eu, căci s-a întâmplat în ziua când noi am ajuns la destinaţie.

— Spui c-au încercat să-l convingă?

— Pe el, stăpâne, afacerea asta nu-l interesa câtuşi de puţin. Se spunea despre el c-a predicat în faţa unor uriaşe mulţimi de oameni, mai ales în provincia sa; ceea ce spunea el era un apel la cinstea şi bunătatea oamenilor. De politică nu se ocupa câtuşi de puţin.

— Probabil le spunea că administraţia este coruptă, sugeră Gallio.

— Eu nu ştiu de aşa ceva, stăpâne, dar cred c-ar fi putut face această afirmaţie fără să se depărteze de adeyăr.

Creţurile de la coada ochilor lui Gallio se adânciră puţin.

— Bănuiesc, Demetrius, că şi dumneata eşti de părere că guvernatorul este corupt?

— Aţi bănuit exact, stăpâne!

— Probabil ai aceeaşi părere despre toate guvernele.

— Eu nu cunosc decât pe cel al imperiului, răspunse Demetrius.

— Ei bine, conchise Gallio, trebuie să ştii că toate sunt la fel.

— E regretabil, zise Demetrius cu părere de rău.

— Prin urmare, tânărul galileean a refuzat să devină rege şi astfel s-a certat cu admiratorii săi...

— Şi a ajuns în conflict cu guvernul. Evreii bogaţi, temându-se de efectul activităţii lui asupra oamenilor de la ţară, au cerut să fie judecat pentru trădare. Pilat, care-şi dăduse seama că omul este nevinovat, a încercat să-l scape de osândă. Cărturarii şi fariseii însă cereau să-l osândească. Iar la urmă, împotriva propiei sale voinţe, Pilat l-a osândit să fie răstignit pe cruce, continuă el cu glasul stins. Comandantul fortului din Minoa a primit ordinul să.-ducă sentinţa ia îndeplinire.

— Marcellus? îngrozitor!

— Da, stăpâne! Din fericire, în timpul cât s-a facut crucificarea el a fost beat mort. Un centurion şi legionarii din Minoa au avut grijă de asta, dar şi a fost de ajuns de treaz pentru a-şi da seama că răstigneşte un nevinovat... şi de atunci, după cum vedeţi, stăpâne, el n-a mai scăpat de această obsesie. Uneori reuşeşte să uite ce s-a întâmplat,

ca puţin după aceea amintirea acestei orori să se repeadă din nou asupra lui, întocmai ca un vis rău. Prin mintea lui începe să se desfăşoare toată întâmplarea, dar atât de vie, încât pentru el este un fel de tortură. Şi i se pare atât de reală, încât îşi închipuie că toată lumea trebuie să fi văzut sau să fi aflat despre scena răstignirii; aşa că-i întreabă dacă au fost şi ei de faţă:.. ca la urmă să-i fie ruşine de această întrebare.

În mintea lui Gallio îşi făcu loc dureroasa înţelegere şi se uită cu ochii mari la Demetrius.

— Oh! exclamă el. Va să zică aşa se explică întrebarea: „Ai fost de faţă?" pe care o repetă mereu.

— Tocmai, stăpâne; dar atât nu este totul, adăugă Demetrius şi câteva clipe ochii lui rătăciră din nou pe fereastră, ca şi când n-ar fi ştiut cum să înceapă. Apoi se întoarse spre senator şi continuă: înainte de a vă spune, stăpâne, ceea ce ar mai fi de spus, trebuie să vă declar că eu nu sunt o fire superstiţioasă. N-am crezut niciodată în minuni, îmi dau seama că dumneavoastră nu daţi atenţie acestor basme, prin urmare vă va veni foarte greu să admiteţi că ceea ce vă voi spune eu ar putea să fie adevărat.

— Continuă, Demetrius, stărui senatorul şi bătu nerăbdător cu degetele în tăblia mesei.

— Când a plecat spre locul unde trebuia să, fie răstignit, acest Isus din Galileea era îmbrăcat într-o cămaşă simplă, de culoare cafenie, ţesută la ţară. I-au smuls-o de pe el şi au aruncat-o jos. În timpul cât el murea pe cruce, stăpânul meu şi câţiva ofiţeri s-au aşezat în apropiere şi au jucat zaruri. Unul dintre ofiţeri a propus să joace şi cămaşa la zaruri, şi stăpânul meu a câştigat-o. În aceeaşi seară s-a dat un banchet la palatul procuratorului. Toţi băuseră mai mult decât ar fi trebuit. Un centurion a stăruit ca stăpânul meu să îmbrace cămaşa.

— Ce idee respingătoare! murmură Gallio. A îmbrăcat-o?

— Da, a îmbrăcat-o, împotriva voinţei sale. În după-amiaza aceea băuse foarte mult, dar se ţinea destul de bine. Cred c-ar fi putut uita oroarea răstignirii dacă n-ar fi

fost această cămaşă. A îmbrăcat-o... şi din clipa aceea n-a mai fost niciodată omul care fusese până atunci.

— Probabil îţi închipui că această cămaşă a fost vrăjită, zise senatorul cu dispreţ.

— Cred că în clipa când a îmbrăcat-o stăpânului meu i s-a întâmplat ceva. Şi-a scos-o repede şi mi-a poruncit s-o distrug.

— Foarte bine! Nu făcea s-o păstrezi.

— Stăpâne, cămaşa aceea este şi astăzi în posesiunea mea.

— N-ai ascultat ordinul? Demetrius dădu din cap.

— Când a dat acest ordin, stăpânul meu nu mai era el însuşi. Mi s-a întâmplat uneori să nu-i ascult ordinele când îmi dădeam seama că sunt împotriva intereselor lui. De astă dată sunt mulţumit c-am păstrat această cămaşă. Dacă ea a pricinuit tulburarea din sufletul stăpânului meu, cred că tot cu ajutorul ei se va putea vindeca.

— Afirmaţia aceasta este absurdă şi-ţi interzic să-i dai ocazie s-o mai vadă! porunci Gallio.

Demetrius nu zise nimic şi văzu că senatorul se ridică în picioare şi începe să se plimbe prin bibliotecă. Curând după aceea se opri în loc şi-şi trecu o mână peste bărbie, apoi se gândi câteva clipe şi-l întrebă:

— Ia să-mi spui cum crezi că această cămaşă va reuşi să vindece pe fiul meu de infirmitatea de care suferă?

— Eu nu ştiu, stăpâne, cum ar putea să-l vindece, admise Demetrius. M-am gândit foarte mult la acest amănunt. Dar până acum n-am reuşit să-mi formulez o convingere.

Apoi se ridică în picioare şi se uită la senator fără să clipească:

— M-am gândit c-ar fi mai bine să plecăm împreună, undeva departe de Roma, pentru o bucată de vreme. Dacă vom rămâne singuri, s-ar putea să se ivească vreo ocazie. Aici el trebuie să stea mereu în defensivă. Se simte sfios şi ruşinat de starea în care se găseşte. Afară de asta îl preocupă şi altceva ce nu-l lasă să se liniştească. Fiica legatului Gallus se va întoarce foarte curând acasă. Ea îşi

va închipui că stăpânul meu se va duce să o viziteze; or, el este speriat de această întâlnire. Nu doreşte ca ea să-l vadă în starea în care se găseşte acum.

— Este uşor de înţeles, declară Gallio. Probabil ai dreptate. Unde crezi c-ar fi bine să plecaţi?

— Nu este obiceiul ca un tânăr cu educaţie să petreacă o bucată de vreme la Atena? în cazul când ar pleca la Atena, fie pentru a asculta cursurile de filosofie, fie pentru a practica un gen de artă, nimeni n-ar avea motive să pună întrebări. Pe fiul dumneavoastră l-a interesat întotdeauna sculptura. Sunt încredinţat că dacă va rămâne aici la Roma nu-l vom putea ajuta decât foarte puţin său aproape deloc. Nu se poate să stea închis în casă, dar el îşi dă seama că nu va fi în stare să-şi primească prietenii. S-ar putea să se răspândească zvonul că s-a întâmplat ceva cu el. Or, un astfel de zvon ar fi penibil, nu numai pentru el, ci şi pentru familie. Dacă sunteţi de acord, stăpâne, eu voi încerca să-l conving să plecăm împreună la Atena. Cred că nu va fi nevoie de prea multă stăruinţă. Aici la Roma el se simte grozav de nenorocit.

— Da... ştiu! murmură Gallio mai mult pentru sine..

— Este atât de nenorocit, continuă Demetrius pe un ton aproape stins, încât am început să mă tem că viaţa lui se găseşte în primejdie. Dacă va mai întârzia aici, la întoarcere s-ar putea ca Diana să nu-l mai găsească în viaţă.

— Crezi că Marcellus ar prefera mai curând să se sinucidă decât să dea faţă cu ea?

— Şi de ce nu? Starea lui de acum este foarte gravă.

— Ai vreun motiv temeinic pentru a crede că el se gândeşte la sinucidere? întrebă senatorul.

Demetrius nu răspunse numaidecât. Scoase din sânul tunicii un pumnal cu mânerul de argint şi-i încercă tăişul pe palma mâinii. Gallio constată că acest pumnal aparţine lui Marcellus.

— Cred că pe el îl preocupă demult gândul acesta, declară Demetrius.

— I-ai luat pumnalul? Demetrius dădu din cap.

— Stăpânul îşi închipuie că l-a pierdut în timpul drumului. Gallio oftă adânc şi, aşezându-se din nou la masă, luă o foaie de papirus şi stilul în mână şi începu să scrie repede şi cu caractere energice. Apoi pecetlui documentul.

— Iată, Demetrius! însoţeşte pe fiul meu la Atena şi poartă de grijă ca el să-şi regăsească echilibrul. Dar cred că nici un bărbat nu poate cere unui sclav o astfel de răspundere, întinse lui Demetrius documentul. Acesta este certificatul tău de mânu mittere. De astăzi înainte vei fi om liber.

Demetrius se uită la certificat fără să zică nimic, îi venea greu să-şi dea seama de semnificaţia lui din primul moment. Era liber! Tot atât de liber ca şi Gallio! De aici înainte va fi stăpânul său propriu. De aici înainte va putea vorbi şi el ca un om liber... până şi cu Lucia. Simţi că Gallio se uită la l cu interes, ca şi când ar fi încercat să-i ghicească gândurile. După o ezitare care păru foarte lungă, dădu senatorului certificatul înapoi.

— Apreciez generozitatea dumneavoastră, stăpâne, zise el cu glasul emoţionat, în alte împrejurări m-aş fi simţit extrem de mulţumit în faţa unui astfel de gest. Pentru orice bărbat, libertatea este lucrul cel mai de preţ ce se poate găsi pe lume. Dar cred c-ar fi o greşeală să schimbăm tocmai acum raporturile dintre stăpânul meu şi sclavul său.

— Vrei să spui că eşti în stare să renunţi la libertatea dumitale pentru a putea ajuta pe fiul meu? întrebă Gallio cu glasul sugrumat.

— Pentru mine libertatea aceasta n-ar putea să fie de nici un folos dacă mi s-ar acorda cu primejduirea posibilităţii de refacere a lui Marcellus.

— Eşti un bărbat vrednic! declară Gallio şi, ridicându-se în picioare, traversă camera şi, apropiindu-se de lada de bronz, deschise un sertar şi în acesta aşează certificatul de eliberare a lui Demetrius din sclavie, în ziua când vei avea nevoie de el, să ştii că te aşteaptă, declară el. Îi întinse mâna, dar Demetrius se prefăcu că nu vede gestul

stăpânului său şi, luând poziţie, îşi duse lancea la frunte şi salută ceremonios.

— Îmi daţi voie să mă retrag, stăpâne? întrebă el pe obişnuitul ton supus dintre stăpân şi sclavul său.

Gallio se înclină cu tot respectul, ca şi când chiar din această clipă ar fi fost un egal al lui.

Nimeni dintre cei care formau personalul casei nu se simţea atât de abătut ca Marcipor, care nu îndrăznea să pună nimănui întrebări, afară de Demetrius, dar Demetrius era tot timpul ocupat. Toată ziua alergase neostenit prin casă şi prin grădină, întrebându-se ce nenorocire s-a putut abate asupra lui Marcellus, pe care-l idolatriza.

Când după această lungă convorbire uşa bibliotecii se deschise, Marcipor, care aştepta în atrium, ieşi în calea lui Demetrius ca să-l întâmpine, îşi strânseră mâinile fără să zică nimic şi intrară împreună într-un alcov.

— Ce s-a întâmplat, Demetrius? întrebă el în şoaptă. Ceva ce ai putea să-mi spui şi mie?

Demetrius întinse braţul şi, apucând pe bătrânul corintian de umăr, îl trase mai aproape de el.

— S-a întâmplat ceva ce va trebui să-ţi spun, murmură el. La miezul nopţii să vii în camera mea. Acum nu am timp de pierdut, deoarece trebuie să merg la el.

După ce vila se linişti şi constată că Marcellus a adormit, Demetrius se retrase în camera sa, care se găsea alături de apartamentul stăpânului său. Imediat după aceea se auzi o bătaie uşoară în tăblia uşii şi Marcipor apăru, îşi apropiară scaunele unul de altul şi începură să vorbească în şoaptă, până când păsărelele se treziră şi se mişcară în lumina albastră a zorilor. Povestea lui Demetrius fu stranie şi foarte lungă. Marcipor îşi exprimă dorinţa de a vedea cămaşa. Demetrius i-o întinse şi bătrânul o examina cu interes.

— Cred că tu nu-ţi închipui despre veşmântul acesta c-ar dispune de o putere neobişnuită? întrebă Marcipor.

— Nu ştiu ce să-ţi răspund, zise Demetrius. Dacă ţi-aş răspunde afirmativ, ar însemna să fiu nesincer şi ţi-ai putea închipui despre mine că sunt nebun; iar dacă mi-aş închipui că sunt nebun n-aş mai putea fi omul indicat ca să

îngrijească de Marcellus care este nebun... şi are nevoie de îngrijirea mea. Prin urmare, îţi voi răspunde că această cămaşă nu are nimic altceva în afară de ceea ce i-a atribuit imaginaţia noastră proprie, întrucât mă priveşte pe mine, eu am văzut pe cel osândit... şi asta este toată deosebirea. Crede-mă, Marcipor, acesta n-a fost un om obişnuit, îţi repet că nu mi-ar veni deloc greu să admit c-a fost de origine divină.

— Demetrius, astfel de vorbe din partea ta mi se par neobişnuite, zise Marcipor cu părere de rău şi se uită cu atenţie la el. Tu eşti cel din urmă dintre oameni despre care mi-aş fi închipuit c-ar fi în stare să spună ceva. Se ridică şi se uită la cămaşă, ţinând-o în lungimea braţului. N-ai avea nimic împotrivă dacă aş îmbrăca-o?

— Nu, pe el nu-l va interesa dacă vei îmbrăca-o! declară Demetrius.

— Ce vrei să spui cu vorbele astea? întrebă Marcipor mirat. Faci aluzie la Marcellus?

— Nu... vorbesc despre cel a căruia a fost. El n-a avut nimic împotrivă ca eu s-o păstrez, iar tu eşti tot atât de cinstit ca şi mine.

— Pe toţi zeii! Demetrius. Mi se pare că tu eşti atins puţin de întâmplarea aceasta stranie, murmură Marcipor. De unde ştii tu că el n-a avut nimic împotrivă ca să păstrezi această cămaşă? Vorbele acestea sunt prosteşti.

— S-ar putea să fie sau să nu fie prosteşti, dar de fiecare dată când pun mâna pe cămaşa aceasta simt efectul pe care-l face asupra mea, îngână Demetrius. Dacă mă simt obosit, contactul cu ea mă odihneşte. Dacă sunt abătut, mă înviorează imediat. Dacă încerc să mă revolt din pricina situaţiei mele de sclav, ea mă linişteşte. Probabil din pricină că de fiecare dată când pun mâna pe ea îmi aduc aminte de curajul şi foiţa lui. Îmbrac-o, Marcipor, dacă vrei. Uite, îţi voi ajuta şi eu.

Marcipor o trase pe mâneci şi se aşeză pe scaun.

— Mi se pare neobişnuit de călduroasă, declară el. Probabil asta se datoreşte imaginaţiei. Mi-ai vorbit de interesul cu care se gândea omul acesta la bunăstarea

altora şi... este foarte firesc ca această cămaşă... care a fost a lui... Marcipor se opri şi zâmbi cu sfială, uitându-se la Demetrius.

— Ei, ce zici? Nu-i aşa că nu sunt atât de nebun pe cât par? întrebă Demetrius râzând.

— Ce ar putea să fie asta!? întrebă Marcipor cu glasul sugrumat.

— De, indiferent de ceea ce este, dar se poate constata prezenţa a ceva, răspunse Demetrius.

— O fi împăcarea? întrebă Marcipor, adresându-se lui însuşi.

— Şi încrederea, adăugă Demetrius.

— Ceea ce înseamnă că nu trebuie să te frământi, deoarece totul se va termina cu bine.

CAPITOLUL VIII

La apusul soarelui din ultima zi a lunii pe care Iuliu Cezar, când a revizuit calendarul, a numit-o după numele lui, Marcellus şi sclavul său avură parte să vadă Partenonul în timpul cât făceau drumul din port cu o cari ga dărăpănată, care ar fi meritat să fie aşezată în muzeul de antichităţi din Atena. Demetrius se apropiase cu sentimente împărţite de patria sa.

Dacă starea de spirit a lui Marcellus ar fi fost normală, legatul de odinioară al Legiunii din Minoa şi-ar fi manifestat nemulţumirea faţă de plictiseala ce-l chinuise în timpul acestui drum.

El şi Demetrius se îmbarcaseră pe corabia grecească Clytia numai pentru motivul că doreau să părăsească Roma fără întârziere şi Clytia trebuia să ridice ancora în aceeaşi zi. Nici un fel de motive nu i-ar fi putut altfel determina să ia acest vas, care la început fusese construit pentru transportul de cereale din Grecia spre cetatea imperială şi de la Roma se întorcea înapoi cu balast şi ceva mobilă şi diverse obiecte casnice, destinate funcţionarilor provinciali ai imperiului.

Vasul nu avea cabine pentru călători. Toţi nouă trebuiau să doarmă în aceeaşi sală comună. De asemenea, nu exista decât o singură punte. La proră era o bucătărie descoperită unde cei care-şi plăteau transportul îşi puteau pregăti singuri mâncarea. Articolele alimentare se găseau pe vas şi căpitanul le vindea cu câştig destul de frumos.

În imediata apropiere a bucătăriei se găsea un tare în care erau câţiva viţei, câteva oi şi un coteţ cu găini, în ziua îmbarcării luaseră cu ei şi câţiva porci, dar la două zile de

drum, în apropiere de Cythera, un evreu de pe corabie îi cumpărase pe toţi şi-i oferise ca jertfa zeului Neptun, implorându-l să liniştească apele, deoarece el nu este obişnuit cu drumurile pe mare.

Cam pe la mijlocul vasului şi în apropierea catargului principal se găsea un loc liber de formă patru-unghiulară, cu câteva bănci incomode de lemn, şi acesta servea ca loc de recreaţie. În imediata apropiere o scară rudimentară care cobora în sala comună, luminată şi ventilată de şase strungăreţe minuscule. La cea mai uşoară bătaie de vânt, strungăreţele erau închise, deoarece Clytia nu ţinea să-şi cocoloşească pe cei de la bord. Ar fi fost aproape imposibil să se mai găsească şi alt vas în drumul dinspre Ostia şi Pireu care să ofere atât de puţin confort călătorilor săi.

Singura calitate pe care trebuia s-o recunoşti acestei vechi corăbii era plăcerea de a lua totul foarte uşor. Făcea escală în toate porturile şi întârzia destul de mult; astfel în Corfu se opri trei zile şi trei nopţi pentru a descărca o cantitate de siliciu şi a luă un balot de şaluri de păr de cămilă; patru zile încheiate la Argostoli pentru a lua provizie proaspătă de apă în burdufuri, a debarca un pasager care se săturase de drum şi a încărca un coş cu lămâi. Coborâse chiar până în Creta, far? altă pricină decât să descarce trei blocuri de marmură de Carrara ţi să cumpere o legătură de piei de bivol prost mirositoare, din care se făceau scuturi, în timpul cât fu obligată să aştepte în port, un vas ieşi în larg şi astfel putu să acosteze alături de o galeră legată la chei; mai trecu apoi o săptămână întreagă, până când se saturară şi călătorii şi autorităţile portului şi dădură ordin să părăsească locul, aşa că lunga călătorie a Clytiei se termină.

Dacă Marcellus ar fi fost sănătos, fără îndoială ar fi fost cel dintâi care ar fi protestat împoriva nemulţumirilor acestei călătorii. Dar, în starea de spirit în care se găsea acum, suportă toate aceste nemulţumiri fără nici un efort al voinţei, aşa că Demetrius se alarmă serios din pricina lui. Marcellus nu era omul care să suporte fără protest plictiselile, indiferent de ce categorie ar fi fost, şi corintianul

începuse să se gândească tot mai îndelung la indiferenţa tot mai vizibilă a stăpânului său faţă de tot ce se petrece în apropierea lui. El însuşi se simţea uneori atât de chinuit de greutatea drumului acestuia care nu se mai termina, încât ar fi fost gata în orice moment să sară peste parapetul corăbiei.

Străduinţele lui de a trezi interesul adormit al stăpânului său se dovediseră zadarnice. Senatorul avusese grijă să dea fiului său pentru drum o colecţie de cărţi alese cu grijă, în marea majoritate clasici, şi Demetrius încercase cu toată prudenţa să-l îndemne la lectură, dar nu reuşise.

În timpul zilei, cât era vreme frumoasă, Marcellus sta nemişcat şi se uita la apa care fugea pe lângă flancurile corăbiei. Imediat ce-i servea prânzul, ieşea pe bord şi se aşeza pe câte un colac de odgoane şi sta nemişcat, cu coatele proptite în genunchi, cu bărbia sprijinită în palme şi cu privirile pierdute în larg. Demetrius îi lăsă timpul necesar să se aşeze confortabil, ca imediat după aceea să se ia după el, ducând câteva suluri de pergament la subsuoară, şi se întindea şi el în apropiere. Uneori citea câte o pagină-două şi punea câte o întrebare, în astfel de împrejurări Marcellus întorcea capul spre el, părând că se întoarce din mari depărtări, ca să-i dea un răspuns indiferent, dar se vedea limpede c-ar prefera să-l lase în pace.

Deşi principala grijă a lui Demetrius era să-şi înveselească stăpânul, avea şi el destule motive să se frământe, înainte de asta nu i se oferise niciodată ocazia să citească fără întrerupere şi atât de mult. Îl interesa în special opera lui Lucreţiu. Iată, îşi zicea el, un bărbat înţelept.

— Aţi citit vreodată pe Lucreţiu? întrebă el într-o după-amiază pe stăpânul său, alături de care stătuse vreme de un ceas fără să schimbe nici o vorbă unul cu altul.

Marcellus întoarse încet capul spre el şi într-un târziu îi răspunse.

— Fără interes!

— Lucreţiu este de părere că oamenii se zbuciumă din pricină că se tem de moarte, zise Demetrius. El crede că

această teamă ar trebui eliminată din preocupările oamenilor.

— Ideea nu este rea, admise Marcellus nepăsător. Apoi, după o lungă pauză, întrebă: Şi cum înţelege să procedeze?

— Plecând de la premisa că nu există viaţă viitoare, îi explică Demetrfus.

— Nu e rău, admise Marcellus, presupunând că premisa aceasta va rămâne acolo de unde ai plecat.

— Vrei să spui, stăpâne, că această premisă ar putea să fie pusă greşit?

Marcellus zâmbi îngândurat, apoi, după o lungă tăcere, începu din nou.

— Pentru unii oameni, Demetrius, teama aceasta este un fel de mângâiere, căci îşi zic că după aceea nu li se poate întâmpla nimic mai înspăimântător decât ceea ce li s-a întâmplat în existenţa lor prezentă. Probabil Lucreţiu n-are nici o dovadă în sprijinul afirmaţiei că toţi oamenii se tem de moarte. Unii dintre ei îşi caută moartea cu bună ştiinţă. Cât despre mine, eu nu cunosc această teamă; moartea n-are decât să aducă tot ce pofteşte... Dar se pune întrebarea: oare Lucreţiu a avut dreptul să afirme că oamenii se tem de moarte şi ar fi îndrăznit să spună unui bărbat astfel de vorbe?

Lui Demetrius îi păru rău c-a început această conversaţie, dar nu dorea nici s-o întrerupă aşa, dintr-o dată; în orice caz nu într-o împrejurare ca aceasta.

— Lucreţiu admite că orice fel de viaţă este grea, dar se uşurne ză pe măsură ce omul evoluează din starea de sălbăticie, zise Defhetrius, străduindu-se ca această observaţie să pară cât mai optimistă. Marcellus rîse sarcastic.

— Pe măsură ce oamenii evoluează din starea de sălbăticie, va să zică? Dar ce îl determină să-şi închipuie că oamenii ar putea să evolueze din starea de sălbăticie? întrebă el şi făcu un gest de nerăbdare, ca şi când ar fi vrut să elimine această afirmaţie. Lucreţiu nu prea ştia decât foarte puţin din tot ce se întâmplă în lume. Trăia întocmai ca o cârtiţă în vizuina ei. Ca un urs care în timpul iernii

trăieşte din seul său propriu. La vârsta de patruzeci de ani s-a scrântit de cap şi a murit. Evoluarea din starea de sălbăticie! Aceasta este o afirmaţie prostească! Nimic din ceea ce se petrece în viaţa primitivă nu se poate compara cu bestialitatea vieţii pe care o ducem noi astăzi, continuă Marcellus, care, deşi abia adineauri vorbise pe un ton de monolog, de astă dată începu să ţipe. Evoluarea din starea de sălbăticie! strigă el. Tu cunoşti destul de bine adevărul, căci tu ai fost de faţă!

Demetrius dădu abătut din cap.

— A fost o întâmplare foarte tristă, stăpâne, încuviinţă el, dar cred că din pricina asta ţi-ai făcut destule imputări. N-aveai altă alegere.

Marcellus recăzuse în obişnuita sa stare letargică, dar se ridică imediat în picioare şi încleşta din pumni.

— Asta, Demetrius, este minciună, şi tu ştii destul de bine că este minciună. Exista şi altă alegere! Puteam elibera pe galileeanul acela! Aveam cu mine un număr de legionari aduşi din Minoa ca să pot împrăştia adunătura aceea de ticăloşi care ceruseră osândirea lui.

— Pilat te-ar fi adus în faţa Curţii marţiale, stăpâne. Şi în cazul acesta ai fi putut să-ţi pierzi viaţa.

— Viaţa! ţipă Marcellus. Pe aceasta am pierdut-o în orice caz. Dar ar fi fost mult mai bine dacă mi-aş fi pierdut-o în mod onorabil.

— Ei bine, încercă Demetrius să-l îmbuneze, acum ar fi cazul să uităm ce s-a întâmplat. După ce vom sosi-la Atena, stăpâne, vei avea cu totul alte preocupări. Cred că te gândeşti cu plăcere la studiul care te aşteaptă acolo?

Nu primi nici un răspuns. Marcellus se întorsese cu spatele spre el şi se uita din nou în largul mării.

A doua zi după aceea - o imprudenţă pe care mai târziu avu motive s-o regrete - Demetrius încercă din nou să se apropie de stăpânul său, care sta îngândurat, ca să continue conversaţia întreruptă.

— În cartea aceasta, Lucreţiu afirmă că cei care-şi închipuie despre zei că i-ar interesa soarta oamenilor

greşesc, deoarece această credinţă nu a folosit oamenilor la altceva decât să le. pricinuiască nenorociri.

— Sigur că da, murmură Marcellus, dar bătrânul acesta a fost un nebun când şi-a închipuit că zeii ar putea să existe cu adevărat. După ce Clytia mai înainta câteva stadii, părând că aproape nu se mişcă din loc, Marcellus adăugă: Lucreţiu a fost nebun, deoarece ştia prea multe din domeniul necunoscutului, îşi petrecea viaţa singur şi se gândea... se gândea mereu... până când într-o bună zi s-a scrântit... Prin urmare, Demetrius, aşa se va întâmpla şi cu mine.

Dacă sufleteşte ar fi fost mai puţin tulburat - fiind şi peste măsură de obosit din pricina drumului - Marcellus s-ar fi simţit încântat de primirea călduroasă a hangiului atenian, deşi această primire nu era câtuşi de puţin un lucru la care nu s-ar fi putut aştepta.

Pe vremea când avea douăzeci de ani, Marcus Lucan Gallio venise la Atena, unde petrecuse o vară pentru a studia la celebra Academie a lui Hiparh şi fusese adăpostit la Domus Eupolis. Stăpânul hanului îşi trata clienţii ca şi când ar fi fost invitaţii săi proprii. Trebuia să fii o persoană foarte distinsă şi recomandată de oameni de încredere pentru a putea fi primit în acest han; dar, după ce reuşeai să fii primit, n-aveai nici un motiv să fii nemulţumit de felul în care te îngrijeau.

Atitudinea aceasta a bătrânului Eupolis faţă de cei care căutau locuinţă nu era un simplu snobism. Atena era mereu plină de străini. Oraşul nu avea mai mult de o sută de hanuri pentru adăpostirea acestora, dar numai douăsprezece dintre ele se bucurau de o reputaţie mai bună. Majoritatea hangiilor era formată din indivizi dubioşi, foşti tâlhari şi sceleraţi, şi tot cam de această categorie erau şi clienţii lor. Pentru a-şi putea păstra reputaţia, Domus Eupolis trebuia să-şi aleagă cu cea mai mare atenţie clenţii pe care-i primea.

Fără îndoială, tânărul Gallio făcuse proprietarului o bună impresie, deoarece, când părăsi Domus Eupolis, bătrânul Georgios tăiase în două o drahmă de argint şi dăduse lui

Marcus una dintre jumătăţi, iar de cealaltă legase un răboj, pentru a o putea păstra el însuşi ca mijloc de informaţie.

— Oricine, fiule, va veni în casa mea şi-mi va arăta această jumătate de drahmă va fi bine primit. Bagă de seamă să n-o pierzi.

Sosiră pe înserate şi, după ce intrară în curtea frumoasă a hanului, Marcellus scoase această jumătate de drahmă şi o dădu paznicului care ieşise în calea lor. Imediat atitudinea sclavului deveni respectuoasă. Se închină în faţa lor şi se duse la stăpânul său ca să-i arate talismanul. Proprietarul - un bărbat de vreo patruzeci de ani - se apropie zâmbind de ei şi cu mâinile întinse. Marcellus coborâse din cotiga veche care-l adusese din port şi apropiindu-se de el îi spuse că este fiul lui Gallio.

— Şi cum va trebui să vă spun când stăm de vorbă? întrebă hangiul.

— Eu sunt tribun şi numele meu este Marcellus.

— Tribune Marcellus, amintirea tatălui dumitale se mai păstrează în hanul acesta. Sper că mai este încă în viaţă şi sănătos!

— Aşa este. Senatorul Gallio m-a însărcinat să exprim salutul lui în faţa familiei dumitale. Deşi a trecut vreme foarte lungă din ziua când el a fost pe aici, părintele meu şi-a exprimat nădejdea că salutul lui va mai putea fi împărtăşit lui Georgios.

— Venerabilul meu părinte a murit de zece ani. Dar în numele lui vă urez bună venire la Eupolis. Numele meu este Dion. Casa este a dumneavoastră. Vă rog să intraţi, căci văd că sunteţi obosit.

Apoi se întoarse spre Demetrius.

— Argatul îţi va ajuta să aduci bagajele şi-ţi va arăta unde să dormi.

— Aş prefera ca sclavul meu să poată dormi în apartamentul meu, interveni Marcellus.

— La noi nu se obişnuieşte aşa ceva, răspunse Dion puţin mirat.

— Eu însă procedez în felul acesta, adăugă Marcellus, în timpul din urmă am fost obligat să trec printr-o mulţime de

încercări grele şi nu mă simt bine, îi explică el. Nu vreau să rămân singur, aşa că Demetrius va dormi în apropierea mea.

După ce se gândi câteva clipe, Dion ridică din umeri cu părere de rău şi se învoi, apoi pofti pe Marcellus să intre.

— De purtarea lui vei răspunde dumneata, zise Dion în timpul cât urcară treptele terasei.

— Dion, îi explică Marcellus oprindu-se în loc, dacă acest corintian ar fi liber, ar fi o adevărată podoabă pentru un grup de oameni din cea mai aleasă societate. A fost crescut într-o casă de oameni aleşi, are educaţie şi mai presus de orice este un băiat curajos. Prezenţa lui nu va fi un motiv ca celor din familia Eupolis să le pară rău că l-au primit în casa lor.

Împărţirea desăvârşită a spaţiosului andronitis, în care intrară de-a dreptul pe uşa din faţă, păru foarte confortabilă şi plăcuta.

— Dacă vrei, aşază-te p% un scaun, îl pofti Dion, care părea că s-a mai liniştit, în timpul acesta eu voi pleca să vorbesc şi cu ceilalţi membrii ai familiei. După aceea îţi voi arăta apartamentul, căci văd că eşti obosit. Vei rămâne la noi vreme mai îndelungată?

Marcellus făcu un gest nelămurit cu mâna şi-i răspunse:

— Cred că voi întârzia o bucată de vreme. Trei luni, patru sau şase, deocamdată nici eu nu ştiu. Vreau linişte şi am nevoie de două camere cu câte un pat, un mic salonaş şi o odaie pentru lucru. Probabil mă voi ocupa puţin şi de sculptură.

Dion dădu din cap şi-i răspunse că înţelege dorinţa lui şi-i va putea oferi un apartament corespunzător.

— Vei avea vederea spre grădină, adăugă el îndreptându-se spre ieşire. Anul acesta avem câteva specii de trandafiri foarte frumoşi.

După plecarea lui Dion, Demetrius intră în cameră şi se apropie de scaunul pe care era aşezat Marcellus.

— V-a spus, stăpâne, care sunt camerele noastre? întrebă el.

— Ni le va arăta numaidecât, răspunse Marcellus obosit. Rămâi aici până când se va întoarce.

Nu mult după aceea familia lui Dion apăru şi se ridică în picioare ca s-o salute: Phoebe, simpatica soţie a lui Dion care aflase cine este noul sosit, fu cordială, iar Ino, sora văduvă a lui Dion, păru că descoperă o asemănare între Marcellus şi tânărul pe care odinioară îl admirase atât de mult.

— Pe vremea aceea - începu Dion şi pe buze îi tremură un zâmbet resemnat - am crezut că această admiraţie ar putea să ducă la ceva...

— Dar noi grecii nu ne putem simţi bine în nici o altă parte de lume, îi explică Ino, şi Marcellus se întrebă dacă relaţiile dintre părintele său şi femeia aceasta au fost mai mult decât trecătoare.

Nimeni nu se ocupă de Demetrius, căci pesemne Dion le prevenise că tribunul este însoţit de sclavul său.

La prima pauză ce interveni în conversaţia lor, Ino se întoarse spre el şi-l întrebă dacă nu cumva este grec. Demetrius se înclină respectuos şi-i răspunse-afirmativ.

— De unde? întrebă Ino.

— Din Corint.

— Ai fost la Atena şi înainte de asta?

— O singură dată.

— Îţi place să citeşti?

— Uneori citesc şi eu.

Ino începu să râdă îngăduitoare, întorcând privirea spre fratele ei, constată că el nu este de acord cu această conversaţie. De asemenea Marcellus nu părea nici el mulţumit. Demetrius făcu un pas înapoi şi rămase în poziţie de drepţi, exact ca o santinelă. O clipă în jurul, lor se simţi oarecare tensiune, înainte de a începe din nou să vorbească.

În timpul acesta o fată înaltă şi foarte frumoasă apăru în faţa intrării. Probabil fusese plecată undeva, deoarece era înfăşurată într-un şal cu ciucuri atât de strâns împrejurul trupului, încât i se putea distinge silueta graţioasă. Maică-

sa întinse cu duioşie braţul spre ea când o văzu că se apropie.

— Este fiica noastră Theodosia, zise ea. Dragă, musafirul nostru este Marcellus, fiul lui Marcus Gallio, despre care ai auzit pe tatăl tău vorbind de atâtea ori.

Theodosia se uită la el şi zâmbi, apoi privirile ei atente se întoarseră spre Demetrius şi-l examinară cu interes, încruntă din sprâncene, dar faptul acesta determină pe Theodosia să se uite la el cu şi mai mult interes. Probabil se întreba care este motivul că nimeni nu i-l prezintă şi nu vorbeşte cu el.

Urmă un moment de tăcere grea. Marcellus n-ar fi vrut să jignească pe Demetrius. Presimţea că n-ar fi frumos să-i spună: „Omul acesta este sclavul meu". Puţin după aceea îşi zise c-ar fi fost mai bine să procedeze în felul acesta în loc să se străduiască să pară prevenitor.

— Acesta este Demetrius, zise el.

Theodosia făcu un pas spre el şi-l privi în luminile ochilor, apoi pe buze îi apăru un zâmbet domolit, care vroia să-i spună că este de acord cu înfăţişarea lui, şi-şi ţuguie buzele. Demetrius se înclină ceremonios în faţa ei. Theodosia păru că ezită, apoi mai făcu un pas şi rămase sfioasă, neştiind ce să facă - femeile nemăritate nu puteau să strângă mâna unui bărbat decât cel mult când ar fi fost vorba de o rudă apropiată - dar întinse totuşi mâna spre el. Demetrius se uită drept înainte, prefăcându-se că n-a băgat de seamă gestul ei.

— Este un sclav, zise tatăl ei.

— Ooo! exclamă Theodosia. N-am ştiut. Apoi se uită din nou în ochii lui Demetrius. De astă dată se uită şi el la ea şi cu un fel de ezitare murmură pe un ton care părea aproape confidenţial: Păcat că trebuie să ne purtăm în felul acesta unul faţă de altul. Sper că nu... Intenţia mea n-a fost... Se opri când văzu pe Demetrius că dă din cap ca şi când ar fi vrut să-i dea să înţeleagă că ea nu are nici o vină.

— Să vă arăt acum apartamentul dumneavoastră! interveni Dion. Marcellus se înclină în faţa femeilor şi urmă pe stăpânul casei, împreună cu Demetrius. Theodosia se

uită după ei până când dispărură din vedere. Apoi oftă uşor şi se întoarse spre mătuşa ei ca şi când ar fi vrut să-şi ceară iertare.

— Uită ce s-a întîmplat, murmură Ino cu bunăvoinţă. Tu nu puteai să ştii dinainte că ai de-a face cu un sclav; în orice caz nu era îmbrăcat ca un sclav şi nici nu arată ca un sclav. Prin casa noastră noi nu admitem să circule astfel de oameVii.

— Ar fi fost mult mai bine dacă scena aceasta nu s-ar fi întâmplat, interveni Phoebe nemulţumită. De aici înainte voi fi mai prudentă. Dacă se va întâmpla să profite de faptul că ţi-a fost prezentat, îl vei pune la locul lui aşa cum se cuvine.

— Crezi că vorbele ce i-au fost spuse adineauri n-au fost destul de grele pentru a-l pune la locul lui? întrebă Theodosia.

— Este adevărat că vorbele au fost destul de grele, încuviinţă Ino şi zâmbi cu înţeles.

Peste o săptămână, Demetrius - care se gândise cu toată încrederea la refacerea morală a stăpânului său - începu să-şi piardă nădejdea.

La sosirea lor în casa Eupolis, Marcellus fusese primit cu atâta căldură - şi el la rândul său fusese atât de recunoscător pentru această primire - încât îşi zise că au făcut un pas înainte spre rezolvarea acestei probleme.

Aspectul locuinţei lor era aproape desăvârşit. Camerele însorite aveau vederea spre grădina plină de flori. Peristilul pavat cu lespezi avea câteva scaune confortabile care păreau că te invită la odihnă şi la citit. Fără îndoială nimeni dintre cei care se interesau de sculptură n-ar fi putut cere un confort mai desăvârşit decât cel pe care ţi-l oferea această locuinţă.

Dar orice străduinţă era zadarnică, deoarece melancolia lui Marcellus era prea adâncă pentru a putea fi risipită. Nu-l interesa nici propunerea lui Demetrius de a vizita Acropole, sau Colina lui Marte, sau alte colecţii de artă şi gliptoteci celebre.

— Ce ai zice să coborâm în agora? întrebă Demetrius într-una din zile. Este întotdeauna interesant să vezi populaţia rurală venind să-şi vândă produsele pe care le are.

— De ce nu mergi dacă-ţi face plăcere? întrebă Marcellus.

— Pentru că nu pot să te las singur, stăpâne!

— Asta este adevărat; nici mie nu-mi place să rămân singur.

Nu se duse nici să vadă Templul lui Hercule, care era pe cealaltă parte a străzii, la cel mult distanţa cât ar bate o săgeată de la locul unde se aşeza el în grădină ca să-şi examineze unghiile. Demetrius se aştepta din partea lui să-l vadă achitându-se într-un fel oarecare de atenţia ce le-o acorda familia Eupolis. Dion venise în două rânduri la ei să-i vadă şi rămăsese mirat văzând că musafirul său este atât de îngândurat şi de tăcut, într-o dimineaţă, Theodosia apăruse la capătul cel mai depărtat al grădinii, iar Marcellus, care o văzuse, plecase din peristil anume ca s-o poată evita.

Demetrius era conştient de motivul care determina pe stăpânul său să se ferească de familia Eupolis. Nu putea prevedea niciodată momentul când va fi copleşit din nou de apatia lui misterioasă, ca să înceapă să asude şi să se oprească în mijlocul unei fraze care să le adreseze întrebarea neaşteptată: „Ai fost de faţă?". Prin urmare de ce să te mai miri că el a încercat să evite o conversaţie cu Theodosia.

E adevărat că nu era abosolut necesar să cultivi relaţiile cu familia stăpânului casei. Mâncarea le-o trimitea în apartamentul lor şi sclavii aveau grijă să scuture şi să cureţe camerele, Demetrius n-avea aproape nimic de lucru, decât să stea şi să aştepte, urmărind în fiecare clipă, şi cât se poate de discret, toate mişcările făcute de stăpânul său. Dar inactivitatea aceasta era chinuitoare şi-l plictisea de moarte.

În dimineaţa zilei a opta luă hotărârea să întreprindă ceva.

— Stăpâne, dacă nu sunteţi dispus să începeţi să modelaţi ceva, aţi fi de acord să încerc eu să întrebuinţez lutul?

— Sigur că da, murmură Marcellus, îmi dau seama că e foarte greu să duci felul acesta de viaţă. Procură-ţi în orice caz lutul de care ai nevoie!

În aceeaşi după-amiază Demetrius aşează masa grea de modelat în mijlocul camerei şi începu să frământe cu mişcări stângace o mică statuetă. Puţin după aceea, Marcellus se întoarse din peristil, unde stătuse copleşit de obişnuita lui apatie, şi se aşează pe un scaun din colţul camerei ca să-l vadă ce face. Începu să râdă, nu vesel şi nici de plăcere, dar în orice caz râse. Presimţind că pasiunea pentru modelarea lutului ar putea să aibă un efect favorabil asupra stăpânului său, Demetrius continuă foarte serios să modeleze un bust, la care dacă te uitai îţi venea să te tăvăleşti de râs.

— Dă-mi voie să-ţi arăt cum va trebui să procedezi, zise Marcellus şi se apropie de masă. Înainte de orice, lutul este prea vârtos, începu el cu o uşoară severitate în glas. Adu puţină apă. Dacă în general vrei să te ocupi de modelat, atunci va fi mai bine să procedezi aşa cum trebuie.

De astă dată, îşi zise Demetrius, am reuşit să rezolvăm problema noastră. Se simţea atât de mulţumit, încât, numai cu mare greutate reuşi ca acesta mulţumire să nu i se oglindească şi pe obraz, deoarece ştia că Marcellus nu s-ar fi simţit deloc mulţumit dacă i-ar spune ceva. Toată după-amiaza lucrară împreună; sau, mai bine zis, de lucrat lucră Marcellus şi Demetrius îl urmări cu privirea, în aceeaşi seară Marcellus mancă cu poftă şi se culcă devreme.

Dimineaţa următoare, după ce prânziră, Demetrius se simţi mulţumit văzând pe stăpânul său că intră în atelier, îşi zise că va fi preferabil să-l lase singur, căci în felul acesta va lucra mai cu plăcere dacă nu va simţi pe nimeni în apropierea lui.

Dar peste jumătate de ceas Marcellus ieşi în peristil şi se aşează pe un scaun. Era palid ca un mort şi pe frunte i se vedeau broboane de sudoare. Mâinile îi tremurau.

Demetrius oftă îndurerat şi încercă să-l evite. Apoi luă hotărârea ca în aceeaşi seară să recurgă la ultimul mijloc ce-l mai avea la îndemână în cazul când toate celelalte încercări vor da greş. Probabil încercarea va fi riscantă, dar nu-i rămânea altă alegere. Starea de deprimare în care se găsea Marcellus ar fi putut deveni fatală, dar în orice caz de aici înainte nu va mai putea continua să rămână în felul acesta. Prin urmare încercarea ce o va face merita orice risc.

După ce stăpânul său plecă la culcare, Demetrius se duse la bucătărie şi întrebă pe Glycon, şeful bucătar, de numele unui ţesător priceput: ar vrea să-i dea să repare o haină a stăpânului său. Glycon îi răspunse numaidecât. Un ţesător priceput? Fireşte! Cine ar putea să fie altul decât bătrânul Beniamin? Stă în apropiere de Teatrul Dionysos. Imediat ce ajungi în vecinătatea teatrului, orice trecător îţi va putea arăta prăvălia lui.

— Numele acesta de Beniamin pare să fie evreiesc, zise Demetrius.

— Este chiar, încuviinţă Glycon, şi bătrânul e un om foarte cumsecade; se spune despre el că este cărturar. Am auzit despre acest Beniamin că dacă nu-i place omul care-i intră în prăvălie nici nu stă de vorbă cu el.

— Probabil nu va fi dispus să stea de vorbă cu un sclav, zise Demetrius.

Toată ziua următoare până la amiază, Marcellus stătu îngrămădit în scaunul din faţa intrării şi se uită indiferent la tufele grădinii, în atelierul din apropiere, Demetrius frământa lutul umed şi sta la pândă, ca să prindă orice mişcare ce s-ar fi auzit din micul peristil. În două rânduri ieşise afară, ca să pună stăpânului său unele întrebări referitoare la încercarea lui de a modela, în nădejdea că va putea trezi curiozitatea stăpânului său, dar încercările acestea rămăseseră fără rezultat.

Situaţia de acum i se părea atât de gravă, încât îşi zise că a sosit tocmai timpul ca să facă încercarea la care se gândea, îşi simţi inima bătând speriată în momentul când ieşi din atelier pentru a se întoarce în camera sa. Mâinile

începură să-i tremure când răscoli fundul de la desaga de pânză de catarg în care păstra cămaşa preţioasă a galileeanului.

Trecuseră săptămâni întregi de când nici el n-o mai văzuse. Pe bordul corabiei Clytia nu fusese nici un moment singur, aşa că această cămaşă, care avusese o influenţă atât de nefastă asupra stării sufleteşti a lui Marcellus, nici nu fusese desfăcută din ziua când plecaseră din Roma.

Aşezându-se pe marginea aşternutului său, Demetrius o desfăcu şi o întinse cu sfială pe genunchi. Nu admisese niciodată că un obiect neînsufleţit ar putea dispune de o anumită forţă. Cei care credeau în puterea magică a unor obiecte fără viaţă înseamnă fie că sunt ei înşişi nebuni, fie că au ajuns într-o stare de emotivitate care-i face să devină victime ale imaginaţiei lor înfierbântate. Nu putea suferi nici pe cei care aveau obiceiul să poarte câte o pietricică în buzunare în credinţa că aceasta le poartă noroc. Era foarte mulţumit să constate că, deşi este sclav, mintea lui totuşi nu este înlănţuită de astfel de superstiţii.

Adevărul era - indiferent de ceea ce se va întâmpla de aici înainte - că de fiecare dată când punea mâna pe cămaşa aceasta a galileeanului începea să se simtă mai liniştit şi nu se mai frământa din pricina spaimei; la început, când constatase pentru prima dată această senzaţie, îşi zisese că efectul acesta ar putea fi explicat şi cu ajutorul simţurilor cunoscute. Cămaşa aceasta fusese purtată de un bărbat neobişnuit de curajos şi în mod implicit păstrase ceva din această virtute. Demetrius îl văzuse în timpul cât fusese judecat; era liniştit şi sigur de sine, deşi vedea că toată lumea este împotriva lui; cei dimprejurul lui vociferau să fie osândit la moarte şi în apropiere nu se găsea nici unul dintre prietenii săi. Atât oare nu ar fi fost de ajuns ca această cămaşă a lui să devină un simbol de energie şi curaj?

În ultimele săptămâni Demetrius n-avusese nici un fel de ocupaţie care să-l reţină, aşa că putuse să se gândească în linişte şi ajunsese la explicaţia logică a propriei sale atitudini faţă de veşmântul acesta sfâşiat de ghimpii

mărăcinilor; era un simbol de forţă morală, exact cum şi inelul pe care-l avusese el de la maica-sa fusese un simbol de duioasă afecţiune.

Dar în clipa aceasta, ţinând cămaşa în mâinile care nu-i mai tremurau, i se păru că teoria aceasta a lui nu este tocmai atât de sigură cum şi-a închipuit el la început. Această cămaşă galileeană, ţesută la ţară, dispunea de o forţă ce nu putea fi explicată cu argumente logice. De fapt ar fi fost îndrăzneală să încerci să explici efectul ce-l exercita asupra emoţiilor sale.

Aşezând-o pe braţ, Demetrius se apropie cu toată încrederea de uşa deschisă. Marcellus întoarse încet capul şi se uită la el, pe obraz, cu o expresie de calmă întrebare. Apoi ochii i se căscară înspăimântaţi şi obrazul său deveni un fel de mască a spaimei şi mirării, înghiţi de câteva ori în mod convulsiv, trupul i se frânse peste braţul scaunului şi i se contractă, văzând motivul pentru care el se găsea în starea de acum.

— Am aflat adresa unui ţesător priceput, stăpâne, începu Demetrius cu glasul liniştit. Dacă nu vei avea nimic împotrivă, aş vrea să-i duc această cămaşă ca s-o repare.

— Ţi-am spus - începu Marcellus, care se străduia din toate puterile ca să poată vorbi - ţi-am poruncit să distrugi obiectul acesta. Glasul îi deveni ţipător: la-o de aici! Arde-o! Şi cenuşa s-o îngropi! Apoi, ridicându-se în picioare, se retrase până în colţul cel mai depărtat al peristilului, legănându-se pe picioare întocmai ca un invalid, apoi, înfăşurându-şi un braţ împrejurul unei coloane, adăugă: Nu mi-aş fi închipuit că eşti în stare să faci aşa ceva, Demetrius, când Cunoştea! foarte bine pricina deznădejdii inele. Iar acum apari în faţa mea cu acest obiect care mă obsedează, ca să-mi aduci aminte de tot ce s-a întâmplat. Cred că ai mers prea departe cu neascultarea şi indiferenţa ta. Eu te-am tratat întotdeauna ca pe un prieten, tocmai pe tine care eşti sclavul meu. Dar acum am terminat cu tine! Te voi vinde în piaţă! Cutremurat de revoltă, Marcellus se lăsă pe banca de piatră din apropierea lui şi adăugă:

Pleacă! Nu mai pot suporta! gemu el cu glasul stins. Lasă-mă singur şi pleacă!

Demetrius se retrase cu paşi înceţi şi intră din nou în casă, unde clătină din cap. Încercarea lui dăduse greş. Făcuse exact gestul pe care n-ar fi trebuit să-l facă. Încercarea pregătită încet şi cu mare greutate pentru a vindeca pe Marcellus nu dăduse nici un rezultat. Dimpotrivă, acum se simţea mult mai rău, aşa că aproape nu mai era nici o posibilitate să-şi revină.

După ce ajunse din nou în odăile lui, Demetrius se aşeză, ţinând strâns în braţe cămaşa, şi se întreba ce va avea acum de facut, l se părea straniu că supărarea lui Marcellus nu-l speriase deloc, ci rămăsese foarte liniştit, iar ameninţarea lui că-l va duce în agora ca să-l vândă nu era decât o simplă erupţie datorită enervării, căci ştia că Marcellus nu va face aşa ceva. În acelaşi timp i-ar fi fost imposibil să considere cuvintele stăpânului său drept o jignire, deoarece era conştient că, mai mult decât oricând, Marcellus are nevoie de el.

Deocamdată însă era mai bine să nu facă nimic. Marcellus va avea nevoie de timp pentru a se putea reculege, în starea de acum ar fi zadarnic să încerce să discute cu el. În acelaşi timp ar fi zadarnic să-i ceară iertare. Va fi deci mult mai bine dacă pentru câtăva vreme îl va lăsa în pace.

Aşează cămaşa împăturită peste celelalte lucruri ce le avea în voluminoasa lui desagă şi, ieşind uşor pe uşa din faţă, apucă printre cireşii aleii care da în drum. Fiind preocupat de propriile sale gânduri, nu băgă de seamă că Theodosia este în foişorul grădinii decât după ce ajunsese prea aproape de ea pentru a se mai putea feri. Fata îşi îndreptă trupul şi lăsând cusătura ce o avea în mână îi făcu semn. Se simţea destul de abătut pentru ca acest semn de prietenie să i se pară binevenit, deşi n-ar fi vrut să dea loc la nemulţumiri părinţilor ei. Se vedea destul de limpede că Theodosia aceasta este o fată încăpăţânată şi obişnuită să ignore obiceiurile consacrate ale celor din tagma ei socială.

Se apropie cu sfială de foişor şi se opri la o mică distanţă pentru a asculta ce vrea să-i spună. N-ar fi vrut să intre amândoi în vreo încurcătură; în orice caz Theodosia aceasta era foarte drăguţă, îmbrăcată în pephim-ul ei alb şi încinsă cu un brâu cu paftale de argint, peste frunte cu o panglică roşie care-i scotea în evidenţă culoarea obrazului, iar în picioare avea sandale brodate cu mărgele care păreau atât de fragile, încât aproape îţi venea să crezi că nu pot sluji scopului pentru care sunt destinate.

— Cum se face că pe stăpânul dumitale nu-l întâlnim niciodată? întrebă ea, şi-i zâmbi prieteneşte. Nu cumva l-am jignit cu purtarea noastră? Nu este de acord cu procedeele noastre? Spune-mi, te rog, deoarece sunt nerăbdătoare să cunosc şi eu motivul.

— Stăpânul meu nu se simte bine, răspunse Demetrius grav.

— Aici trebuie să mai fie şi un alt motiv, declară Theodosia şi clătină din capul cu părul negru. Constat că şi dumneata eşti tulburat, prietene. Ar fi zadarnic să tăgăduieşti. Eşti speriat din pricina stăpânului dumitale. Nu-i aşa?

Se vedea destul de limpede că fata aceasta este obişnuită să facă întotdeauna numai ceea ce-i place ei. Era o fire atât de vioaie, încât îi treceai cu vederea până şi îndrăznelile. Demetrius rămase mirat când se pomeni că-i răspunde fără nici o reticenţă.

— Este adevărat! încuviinţă el. Sunt atât de speriat din pricina lui, încât nici nu mă simt în stare să-ţi spun ce este.

— Nu te-am putea ajuta cu ceva? întrebă Theodosia nerăbdătoare şi se uită la el cu toată simpatia.

— Nu! răspunse Demetrius abătut.

— Purtarea lui mi s-a părut şi mie neobişnuită, în seara când aţi sosit, mi-a făcut impresia că ar încerca anume să se ferească de ceva. Vedeam că nu-i face plăcere să stea de vorbă cu noi. Cred că ai văzut şi dumneata, încerca să fie amabil, dar părea nerăbdător să scape cât mai repede de prezenţa noastră. Nu cred că atitudinea aceasta s-ar putea datora faptului că nu i-am fost simpatici. Părea că se

teme de ceva, dar sunt convinsă că nu se ascunde din calea autorităţilor, deoarece casa noastră nu este locul indicat pentru ca un fugar să se poată ascunde.

Demetrius nu-i răspunse imediat, deşi Theodosia făcu o pauză destul de lungă, pentru a-i da ocazia să vorbească. Se gândea adânc şi în timpul acesta asculta supoziţiile fetei, apoi îşi zise că probabil Theodosia ar putea să-i dea un sfat de folos dacă ar şti despre ce este vorba, în orice caz pentru ea era mult mai bine să cunoască adevărul decât să-şi închipuie despre Marcellus c-ar putea să fie un scelerat, în acelaşi timp era conştient că din privirile ochilor lui fata aceasta a ghicit că este gata să-i spună adevărul, căci îi zâmbi ca să-l încurajeze.

— Haide, Demetrius, murmură ea cu toată încrederea. Spune-mi ce este şi fii sigur că eu nu te voi trăda.

— Este o poveste lungă, răspunse el abătut. Şi ar fi o imprudenţă ca fiica lui Eupolis să fie văzută stând atât de îndelung de vorbă cu un sclav. Apoi continuă mai mult în şoaptă. Tatăl dumitale a fost chiar de la început nemulţumit, văzându-te că încerci să fii amabilă faţă de mine.

Theodosia îşi ţuguie buzele şi rămase îngândurată.

— Nu-mi vine să cred că ne-ar putea urmări cineva, zise ea, uitându-se cu atenţie în partea unde era casa. Dacă vei ieşi repede în stradă, ca şi când ai avea un scop anume, şi vei coti pe după primul colţ spre dreapta şi tot la dreapta pe după cel care urmează, vei ajunge în apropierea unui zid înalt care împrej mu ieste grădina din dosul templului vechi ce se găseşte acolo. După ce ai ajuns, vei intra în grădină şi mă vei aştepta.

Demetrius clătină din cap cu îndoială.

— De obicei preoţii sunt aproape întotdeauna iscoade. Cel puţin aceasta este constatarea pe care am făcut-o despre cei de la Roma şi tot aşa şi despre cei din Corint. Probabil nici aici la Atena nu sunt altfel. Cred că templul ar fi ultimul loc pe care cineva l-ar putea alege pentru o conversaţie discretă. Probabil am da pricină şi-şi vor închipui c-am venit să uneltim ceva.

Theodosia se îmbujora uşor la obraz şi-i zâmbi şăgalnic.

— Nu ne vor bănui de nici o uneltire, îi făgădui ea. De asta voi avea eu grijă, în grădina aceea se vor aşeza doi prieteni buift, care n-au intenţia să pună otravă în mâncarea prefectului, ci vin ca să-şi spună unul altuia vorbe plăcute.

Inima lui Demetrius tresări, dar cu toate acestea se încruntă.

— Nu eşti de părere, întrebă el prevăzător, că exagerezi încrezându-te atât de mult în cinstea unui sclav?

— Ba da. Dar acum te rog pleacă repede şi voi veni şi eu pe urma dumitale, răspunse Theodosia.

Impresionat de perspectiva acestei întâlniri, la care totuşi se gândea cu spaimă, Demetrius se supuse. Atitudinea gravă a Theodosiei îl făcea să bănuiască aproape cu certitudine că aici nu poate fi vorba de o simplă cochetărie şi nici nu se putea îndoi de sinceritatea privirilor ei când se uitase la el. În sfârşit, va vea ocazia să constate dacă în realitate pe ea o interesează Marcellus său vrea să-şi petreacă o după-amiază, împărtăşindu-se şi de o mică aventură, în acelaşi timp se putea foarte bine ca ea să urmărească şi una şi alta.

Apropiindu-se de zidul vechi al grădinii, îşi trase peste urechi bandajul cenuşiu de pe frunte, ca să nu se vadă că el nu are dreptul să stea de vorbă cu o femeie liberă, înfăţişarea lui părea destul de îndrăzneaţă, dar nu nepotrivită pentru o întâlnire de felul celei de acum. Intrând pe poarta deschisă, se îndreptă spre celălalt capăt al grădinii şi se aşeză pe o bancă de marmură din apropierea unui boschet. Un preot bine hrănit, îmbrăcat într-o rasă cafenie, se uita la el nepăsător şi continua să smulgă buruienile de pe marginea aleii.

Nu trebui să aştepte prea mult, deoarece o văzu că apare din interiorul templului, legănându-se în mers şi umblând cu fruntea sus.

Demetrius se ridică în picioare ca s-o aştepte. Acesta era un vechi obicei, de care nu se putea dezbăra aşa dintr-o dată, şi atitudinea lui părea rigidă.

— Aşază-te pe bancă! zise ea în şoaptă. Şi nu te uita la mine atât de grav.

Auzind cuvintele ei, nu se sfii să zâmbească, deoarece ordinul acesta i se păru plin de haz. Fata se aşeză alături de el şi-i întinse amândouă mâinile. Preotul îşi văzu de buruienile lui şi le întoarse spatele, zâmbind cu înţeles. Apoi păru că ezită şi, lăsând sapa din mână. tăie un trandafir frumos şi apropiindu-se de ei îi privi întrebător. Apoi ochii lui mici şi încrucişaţi îi cercetară cu atenţie, ca la urmă să zâmbească aproape sinistru şi întinse Theodosiei trandafirul. Fata îi mulţumi şi, ridicând trandafirul la obraz, inhala parfumul cu lăcomie. Preotul se retrase imediat, deşi curiozitatea lui părea tot atât de nedomolită.

— Ia-mă de mijloc, murmură Theodosia fără să-şi desprindă trandafirul de pe obraz, şi ţine-mâ strâns, ca şi când ai proceda serios.

Demetrius se supuse, dar atât de delicat şi totuşi cu atâta pricepere, încât preotul se întoarse definitiv la buruienile lui. Imediat după aceea plecă ducându-şi sapa de-a târâşul şi dispăru sub intrarea chiliilor templului, lăsându-i singuri în grădină.

Cu părere de rău Demetrius îşi retrase braţul, când simţi că Theodosia îşi îndreptă trupul, şi se uită la ea dintr-o parte:

— Nu cumva ticălosul acesta ne urmăreşte şi acum din dosul unei firide pe care noi n-o putem vedea?

— Nu-mi vine să cred, răspunse Theodosia cu îndoială şi zâmbi uşor.

— Mai bine să ne păzim, zise Demetrius şi o strânse mai aproape de el.

Fata se sprijini pe braţul lui fără să mai protesteze.

— Ei. acum te rog să începi de la început şi să-mi spui tot ce ştii despre afacerea asta, zise ea nerăbdătoare. Tribunul se teme de ceva... sau de cineva. Ce este? Sau cine este?

Lui Demetrius îi venea greu să înceapă. Căldura trupului fetei care sta strânsă lângă el începuse să-l preocupe.

— Te-ai purtat foarte amabilă faţă de mine, începu el cu glas stins.

— Mi-ar fi făcut plăcere să am şi eu un frate, murmură ea. Haide, să zicem că-mi eşti frate - mă gândesc la dumneata cum m-aş gândi la un frate adevărat - ca şi când te-aş cunoaşte de vreme foarte îndelungată. Făcu un efort şi, după ce se reculese, Demetrius începu să-i spună ce s-a întâmplat, dar nu de la început, ci de la sfârşit.

— Marcellus se teme de o anumită cămaşă: o cămaşă cafenie ţesută în casă şi pătată de sânge, purtată de un bărbat pe care l-au osândit la răstignire. Omul acesta a fost nevinovat şi Marcellus ştie.

Fu o poveste lungă, aşa cum o prevenise chiar de la început, dar Demetrius îi spuse totul, începând de la Minoa şi drumul spre Ierusalim. Din când în când Theodosia îl întrerupea ca să-i pună câte o întrebare.

— Spune, Demetrius, ce avea acest Isus de vi s-a părut atât de neobişnuit? Spuneai că ţi s-a părut un bărbat singur şi îndurerat în timpul cât grupul pelerinilor încerca să-l proclame rege al lor; ce a făcut pentru a putea fi admirat de atâţia oameni?

Demetrius fu obligat să admită că el nu ştie.

— E foarte greu să dai o explicaţie, îngână el. Părea mâhnit din pricina oamenilor acestora. S-ar putea, Theodosia, ca vorbele mele să nu fie întemeiate, dar oamenii aceştia arătau ca nişte copii rătăciţi care, plângând, îi cereau ceva.

— Ceva ce el nu le putea da? întrebă ea îngândurată.

— Tocmai! încuviinţă Demetrius, îi cereau ceva ce el nu le putea da, deoarece ei erau prea mici şi prea nepricepuţi pentru a putea înţelege ceea ce le lipseşte. Probabil afirmaţia pe care o voi face acum ţi se va părea nebunească: îţi făcea impresia că acest galileean a venit de undeva dintr-o ţară foarte îndepărtată, unde oamenii sunt de obicei sinceri şi buni şi niciodată nu se ceartă între ei; de undeva unde străzile sunt curate, unde nimeni nu se gândeşte să asuprească pe semenii săi, unde nu sunt cerşetori, nici tâlhari, nici încăierări, nici tribunale, nici

închisori, unde nu este armată şi nu există nici bogaţi, nici săraci.

— Trebuie să ştii că o astfel de ţară nu există nicăieri! oftă Theodosia.

— În timpul judecăţii - voi reveni foarte curând şi asupra acestei chestiuni - l-au întrebat dacă este rege, iar el a răspuns că domnia lui nu este din lumea aceasta.

Theodosia tresări şi, ridicând privirea speriată, se uită la el.

— Doar n-ai pretenţia să afirmi c-ai putea să crezi astfel de vorbe, murmură ea dezamăgită. Nu arăţi deloc a om care să fie în stare...

— Aşa este! încuviinţă el. Nici eu nu ştiu ce să cred despre acest Isus. N-am văzut niciodată pe cineva care să se poată asemăna cu el. Atât e tot ce pot eu să-ţi spun.

— Este tocmai de ajuns, ripostă fata. Mă temeam că-mi vei spune despre el că este un zeu.

— Presupun că nu crezi în zei, zise Demetrius şi încercă să zâmbească.

— Sigur că nu cred! Haide, continuă cu ce s-a mai întâmplat. N-ar fi trebuit să te întrerup.

Demetrius o ascultă. Uneori părea că vorbeşte numai pentru sine însuşi când îi înşiră tragica întâmplare din ziua aceea, trecând prin aceleaşi emoţii pe care le încercase în după-amiaza cu întunecimea aşternută deasupra Ierusalimului. Theodosia asculta tăcută, dar bătăile inimii i se acceleraseră şi ochii îi deveniseră tulburi.

— N-a încercat nici măcar să se apere? întrebă ea cu glasul stins. Demetrius clătină din cap şi continuă să-i spună despre felul în care cămaşa lui a fost jucată la zaruri şi despre ceea ce s-a întâmplat în aceeaşi seară când pe Marcellus l-au obligat s-o îmbrace.

Când termină cu ce avea de spus, soarele coborâse spre asfinţit. Theodosia se ridică încet în picioare şi, luându-l de braţ, se apropiară împreună de templu.

— Bietul Marcellus, oftă ea; va trebui să găsim ceva care să-i facă o puternică impresie, pentru a-l putea determina să nu se mai gândească la întâmplarea asta tragică.

— Am încercat tot ce mi-a trecut prin minte, declară Demetrius. Dar de astă dată cred că şi-a pierdut pentru totdeauna încrederea în mine.

— Despre cămaşa aceasta îşi închipuie că este vrăjită? Demetrius nu-i răspunse la această întrebare; Theodosia îl smuci de braţ şi-l obligă să se oprească, apoi se uită în ochii lui, încercând să ghicească la ce se gândeşte.

— Tu nu se poate să crezi aşa ceva! Sau poate mă înşel? întrebă ea.

— Pentru bietul meu stăpân, Theodosia, cămaşa aceasta e vrăjită. Este convins că aşa trebuie să fie - cel puţin aşa pare - după urmările pe care le-a avut asupra lui.

— Dar tu ce crezi? Şi ţie ţi se pare că este vrăjită? Demetrius se feri o clipă din calea ochilor ei.

— Răspunsul pe care ţi-l voi da ar putea să ţi se pară caraghios. Pe vremea când eram copil mic şi alergam prin curte, dacă se întâmpla să cad şi să mă lovesc intram în casă şi mă repezeam în braţele mamei. Nu mă întreba niciodată unde m-am lovit şi ce am făcut, nici nu mă certa, spunându-mi să fiu mai cu băgare de seamă. Mă ridica în braţe şi mă strângea la piept până când încetam să mai plâng, aşa că uitam de toate. Probabil genunchiul julit mă mai durea şi după aceea, dar durerea mi se părea mai suportabilă, sfârşi el şi, plecând fruntea, văzu ochii blânzi ai Theodosiei ridicaţi spre el: Trebuie să ştii că maică-mea îmi ţinea întotdeauna partea, indiferent de ceea ce aş fi făcut.

— Continuă, zise fata, căci eu te ascult.

— M-am gândit de multe ori - se întrerupse ca să-i poată da o explicaţie: sclavii se simt profund abătuţi din pricina singurătăţii în care trăiesc. M-am gândit de multe ori că pentru oamenii maturi ar trebui să existe un loc unde să se poată duce pentru a se linişti şi unde să găsească aceeaşi îmbărbătare ca şi copilul mic pe care maică-sa îl ia în braţe ca să-l liniştească, îţi voi spune acum că pentru mine cămaşa aceasta nu este vrăjită... dar...

— Cred că te înţeleg, Demetrius.

Peste câteva clipe se despărţiră, plecând aşa cum sosiseră. Demetrius ieşi pe poarta zidului vechi. Ceea ce

vorbise despre cămaşă i se părea tot atât de straniu şi lipsit de realitate, ca şi când şi-ar fi petrecut un ceas în lumea viselor. Zgomotul circulaţiei îl trezi imediat la realitate de cum apucă pe după colţul zidului. Se gândi şi-i veni să zâmbească la timpul lung pe care-l petrecuse ţinând în braţe pe adorabila Theodosia, fără să se fi gândit nici un moment la frumuseţea ei. Presimţea în acelaşi timp că ea nu este supărată din pricina că s-a purtat faţă de ea ca faţă de o soră. Povestea lui Isus - chiar aşa cu intermitenţe cum o ştia el însuşi - avusese calitatea să-i facă să uite interesul firesc pe care l-ar fi simţit unul faţă de altul. Probabil întâmplarea epică a acestui galileean, chiar dacă nu erai în stare s-o înţelegi în întregime, avea marea calitate de a ridica valoarea unei prietenii la înălţimi nebănuite.

Marcellus îşi da acum destul de limpede seama că a sosit momentul pentru o acţiune decisivă. Viaţa în aceste condiţii umilitoare nu mai putea continua. Nu fusese în întregime de acord cu părintele său, care-şi închipuise că petrecând un timp în Atena - fără să aibă nici o preocupare şi nici răspunderi sociale - va scăpa de indispoziţia care-l chinuieşte. Astăzi însă ştia cu certitudine că va fi obligat să poarte toată viaţa aceasta îngrozitoare povară.

Evident, timpul va putea şterge din amintirea lui imaginea tulbure a tragicei întâmplări care-l obseda. Va încerca să se ocupe de studiile care-i vor face plăcere, va încerca să lucreze ceva şi să-şi stăpânească gândurile care rătăceau mereu, scăpând din puterea voinţei lui.

Dar vedea că este zadarnic să încerce câtă vreme pe el nu-l interesa nimic. Din ziua când sosise la Atena, nu numai că tensiunea nervilor săi nu se domolise, ci, dimpotrivă, se simţea tot mai rău cu fiecare zi ce trecea. Spaima de a se pomeni faţă în faţă cu oameni cu care va trebui să stea de vorbă se adâncise, aşa că acum devenise un adevărat chin. Îi era teamă să iasă din casă şi se ferea până şi din calea grădinaritor.

De astă dată îşi pierduse cu desăvârşire cumpătul. Fără să-şi dea seama şi fără să vrea, se făcuse de râs în faţa credinciosului său sclav. Ar fi imposibil ca de aici înainte

Demetrius să-l asculte şi să-l respecte cu aceeaşi răbdare şi respect ca până acum.

Astăzi îl acuzase şi-l ameninţase în gura mare. Procedând în felul acesta, mâine poate ar fi în stare să comită cine ştie ce faptă nebunească. Va fi mult mai bine să termine odată cu situaţia aceasta, înainte de a pricinui altora o nouă nenorocire.

Familia sa va fi adânc mâhnită când va afla ce s-a întâmplat, dar moartea unei fiinţe dragi este în orice caz mai uşor de suportat decât umilinţa. Stând aşezat în peristil cu obrazul proptit în palme, se gândi la toate fiinţele care i-au fost dragi. I se păru că vede pe Lucia, aşezată cu picioarele sub ea şi citind. Făcu o ultimă vizită în biblioteca distinsului său părinte. Era convins că tatăl său nu va fi nemulţumit din cale-afară când va primi ştirea despre moartea lui tragică; probabil se va simţi mai uşurat, văzând că această chestiune dureroasă este terminată în mod definitiv. Apoi intră în camera mamei sale şi rămase mulţumit când constată că ea doarme liniştită. Se simţi mulţumit şi de faptul că această despărţire imaginară nu va trebui udată cu lacrimi.

Îşi luă rămas bun de la Diana. Erau împreună în pergola, ca în după-amiaza aceea când el plecase spre Minoa. O strânse în braţe, dar cu oarecare sfială, deoarece presimţea că acum nu se va mai întoarce, prin urmare n-ar fi corect din partea lui să-i făgăduiască ceva. Totuşi, acum o ţinea în braţe şi o săruta.

Demetrius îl amăgise în privinţa pumnalului pe care-l cumpărase în insula Corfu. Îşi închipuise că pumnalul cu mânerul de argint, pe care-l purtase ani de-a rândul, s-a pierdut pe bordul galerei Vestria, dar nu-i venea să creadă. Probabil speriat din pricină că-l văzuse mereu abătut, Demetrius îi luase pumnalul. Totuşi el făcuse gestul acesta cu cea mai bună intenţie. Tocmai de aceea nu-i pusese întrebări şi admisese chiar că pumnalul s-a rătăcit pe undeva. La Corfu îşi cumpărase altul, care nu era atât de frumos, dar putea face aceeaşi slujbă. A doua zi după plecarea din Corfu, dispăru şi pumnalul acesta. Lui

Marcellus nu-i venea să creadă că vreunul dintre călători ar putea fura pumnalul cu totul lipsit de valoare. Prin urmare, trebuia să fie la Demetrius; în această privinţă nu mai încăpea nici un fel de îndoială. Probabil, dacă ar fi căutat în desaga cu lucrurile sclavului său, le-ar fi găsit pe amândouă.

Era tot atât de probabil ca Demetrius să le fi aruncat peste bord, dar el era atât de cinstit în tot ce făcea, încât nu-i venea să creadă în această eventualitate. Probabil el le păstra până în ziua când va crede că nu este nici o primejdie să i le restituie.

Desfăcându-şi cingătoarea tunicii, o dezbrăcă şi, intrând în odăiţa lui Demetrius, văzu că desaga în care-şi avea lucrurile este pe pat. Mâinile începură să-i tremure când se apropie de ea, căci nu era tocmai uşor să te simţi atât de aproape de moarte.

Se opri! Prin urmare... obiectul acela trebuia să fie aici! Se retrase câţiva paşi şi se sprijini de perete. Asta înseamnă că Demetrius prevăzuse gestul pe care el îl va face acum! Peste pumnalele furate aşezase cămaşa aceea! încleşta din pumni şi gemu de revoltă. Dar va scoate pumnalele din desagă odată cu obiectul acesta!

Se opinti odată din toate puterile ca să se poată mişca şi, apropiindu-se de pat, întinse o mână care începuse să-i tremure. Sudoarea îi curgea şiroaie de pe frunte şi picioarele i se păreau atât de slăbite, încât abia-l mai puteau duce. Apoi, cu o mişcare violentă repezi mâna în jos, ca şi când ar fi încercat să prindă o fiinţă vie.

O vreme, care i se păru foarte lungă, rămase nemişcat, cu mâna încleştată pe veşmântul de care se temuse şi pe care nu-l putea suferi. Apoi se aşează pe marginea patului şi trase încet cămaşa spre el. Se uită la ea fără să înţeleagă nimic; o ridică în lumină şi se frecă încet cu ea pe braţul gol. Nu putea să-şi dea seama de senzaţia pe care o simţea, dar era cert că în această clipă ceva neobişnuit provocase o transformare în sufletul său. Nelinişstea i se domolise. Se ridică în picioare, ca şi când s-ar fi trezit dintr-un vis, şi luând cămaşa pe braţ ieşi în peristil. Se aşează pe

scaun şi şi-o întinse pe genunchi, netezind-o încet cu mâna. Simţi o ciudată mulţumire; o neînţeleasă senzaţie de uşurare, o eliberare de tot ce-i preocupase până acum. De pe suflet i se ridicase o mare povară. Nu mai simţea teama de până acum. Lacrimile fierbinţi îi tulbură vederea şi i se scurseră în lungul obrazului.

La urmă se ridică din nou de pe scaun şi duse cămaşa în odăiţa lui Demetrius, unde o aşeză cum o găsise. Copleşit de acesta senzaţie de mulţumire, în primul moment nu ştiu ce ar putea face. Intră în atelier şi, când văzu statueta caraghioasă a lui Demetrius, începu să râdă. Casa i se părea că nu-l mai poate cuprinde, aşa că-şi puse toga şi ieşi în grădină.

Tot în grădină-l găsi şi sclavul său după ce se întoarse acasă.

Demetrius se apropiase cu un fel de spaimă, deoarece cunoştea destul de bine pe Marcellus pentru a-şi putea da seama că nu va mai fi în stare să îndure şi alte umilinţe.

Intră încet şi se uită în camera stăpânului său, iar de aici trecu în atelier. Apoi ieşi în peristil şi se opri în loc, cu sufletul încremenit de spaimă, în aceeaşi clipă îl văzu că se plimbă prin grădină. Se apropie repede de el şi din primul moment îşi dădu seama de marea schimabre prin care a trecut.

— Te simţi mai bine, stăpâne! Nu-i aşa? întrebă Demetrius şi se uită la el neîncrezător.

Buzele lui Marcellus tresăriră de un zâmbet.

— Am fost o vreme îndelungată foarte departe de tine, Demetrius, răspunse el cu glasul tremurat.

— Da, stăpâne! Cred că nu mai e nevoie să-ţi spun cât mă simt de mulţumit că acum te-ai întors. Ce aş putea face în interesul dumitale?

— Mi se pare c-ai pomenit ceva despre un ţesător priceput; unul care să poată repara cămaşa aceea.

Ochii lui Demetrius se luminară.

— Da, stăpâne!

— După ce vom termina cu cina, adăugă Marcellus, ne vom duce împreună până la el.

Apoi se îndreptă spre casă şi Demetrius îl urmă, simţindu-şi sufletul plin de mulţumire. Când ajunseră în peristil, nu se putu stăpâni, ci ridică ochii spre el şi-l întrebă:

— Îmi dai voie să te întreb, stăpâne, ce s-a întâmplat? Ai pus mâna pe cămaşa aceasta?

Marcellus dădu afirmativ din cap şi zâmbi cu sfială.

— M-am gândit mereu că aşa se va întâmpla, stăpâne.

— De ce? Poate ai avut şi tu aceeaşi senzaţie neobişnuită când ai atins-o cu mâna?

— Da, stăpâne!

— Ce fel de senzaţie anume?

— Ce fel de senzaţie anume? o stranie energie - specifică şi inerentă - se desprinde dintr-însa de fiecare dată când pun mâna pe ea.

— Nu eşti de părere că este imprudent să faci o astfel de afirmaţie? întrebă Marcellus.

— Ba da, stăpâne. Vorbele mele ar putea să pară lipsite de judecată. M-am străduit să înţeleg ce poate fi această energie. După cum ştii, stăpâne, eu l-am văzut murind. A fost foarte curajos! Probabil en am investit această cămaşă cu admiraţia pe care am simţit-o faţă de curajul său. Când mă uit la ea, mă ruşinez din pricina grijilor pe care mi le fac şi aş vrea să fiu şi eu curajos şi să...

Făcu o pauză, neştiind cum să mai continue.

— Şi asta explică enigma după părerea ta? stărui Marcellus.

— Da, stăpâne, îngână Demetrius. Probabil o explică.

— Cred că este ceva mai mult decât atât, Demetrius, şi tu ştii despre ce este vorba!

— Da, stăpâne!

CAPITOLUL IX

În zorii zilei următoare, când se trezi, Marcellus rămase extaziat, după ce constată că nu mai simte povara care-l oprimase vreme atât de îndelungată. Abia acum îşi dădea seama pentru prima dată de semnificaţia deplinei libertăţi.

Oprindu-se în faţa uşii deschise de la camera credinciosului său sclav, al cărui zbucium fusese tot atât de greu ca şi al lui însuşi, constată mulţumit că mai doarme încă. Era foarte bine aşa; Demetrius merita această odihnă şi merita şi să-i ceara iertare pentru felul în care se purtase faţă de el.

Din ziua când la vârsta de cincisprezece ani îşi făcuse convalescenţa după o boală grea de care suferise, Marcellus nu avusese ocazia să mai simtă profunda semnificaţie a vieţii. Temperatura ridicată îl lăsase sleit de puteri şi slăbit fiziceşte; dar îşi aducea aminte că în timpul acelei convalescenţei toate simţurile lui fuseseră neobişnuit de treze. Mai ales în toate zvonurile mai limpezi, toate mirosurile mai insinuante şi mai puternice, pentru a-i aduce aminte de miresmele pe care le cunoscuse.

Înainte de aceea auzise păsările ciripind şi şuierând, fiecare în felul ei, dar i se părea caraghios să afirmi despre ele că ar cânta. De astă dată însă îşi dădu seama că ele cântă cu adevărat într-un fel de cor. Atmosfera era saturată de mireasma florilor de fân cosit, de mirosul dulceag al caprifoilor, al iasomiei şi al narciselor, ca şi când ar fi încercat să cânte un imn de slavă pentru întoarcerea lui în viaţă şi la plăcerile pe care i le oferea. Câte o răbufneală uşoară de vânt cu miros de frunze veştede şi pământ jilav îl făcea să se trezească la realitate, aşa că se simţea

mulţumit c-a reuşit să scape de contactul mai intim cu aceste două elemente.

În timpul celor câteva zile de convalescenţă din tinereţea sa, Marcellus se simţise profund impresionat de legătura existentă între el şi toate fiinţele dimprejurul său. Se simţea mai liniştit şi mai încrezător, constatând că este atât de strâns integrat în toate elementele firii. Dar pe măsură ce-şi recâştiga puterile această stranie sensibilitate încetă să mai funcţioneze. Culorile şi miresmele îi mai făceau şi astăzi plăcere, tot aşa cântecul fluid al păsărilor şi zumzetul gâzelor din ierburi, dar sentimentul înţelegerii faţă de intenţia lor se destrămase în timpul preocupărilor de altă natură şi al jocurilor de copil ce urmaseră după aceea. Nu se aştepta nici să mai guste acelaşi extaz trecător. Probabil senzaţia aceasta nu era accesibilă decât în momente când rezistenţa fizică a individului este aproape sleită şi când fragilitatea se înfrăţeşte cu alte lucruri tot atât de fragile şi trecătoare, cum este ciripitul păsărilor şi unda parfumului de lăcrămioare.

În dimineaţa aceasta însă se simţi din nou copleşit de luciditatea senzaţiilor de odinioară care-i umpleau sufletul de o stranie mulţumire. Trupul şi sufletul îi trepidau de acelaşi extaz.

În timpul nopţii plouase şi frunzele uriaşilor sicomori luceau vesele, reflectând scăpărările aurului din soare. Atmosfera era saturată de mireasma trandafirilor înviorați. Probabil pe o astfel de dimineaţă, îşi zise Marcellus, şi-a scris Aristofan celebra apostrofă Păsările Atenei.

Fără îndoială cele întâmplate în după-amiaza zilei din ajun contribuiseră la provocarea acestor multiple reacţii. Imediata consecinţă a contactului cu cămaşa fusese un sentiment de spaimă şi mirare, după care urmase o mulţimire hotarnică cu extazul. Dar tensiunea lui nervoasă se prelungise atât de mult, încât destinderea bruscă pe care o simţise i se păruse sinonimă cu o epuizare aproape totală, în aceeaşi seară se culcase fără să cineze şi dormise ca legănat.

Când deschise ochii, simţindu-se pe deplin treaz, în suflet cu o senzaţie de purificare şi primenire, simţise dorinţa să-şi împreuneze mâinile şi să mulţumească unei fiinţe binevoitoare căreia îi datorează acest nepreţuit dar pe care i-l făcuse. Aşezat în boschetul de trandafiri, îşi repetă în gând numele tuturor zeilor şi zeiţelor clasice care ar merita această ofrandă de recunoştinţă. I se făcuse un dar nepreţuit, dar cel de la care venise darul acesta trebuia să rămână anonim. Pentru prima dată în viaţa sa Marcellus se gândi cu pizmă la naivii care sunt în stare să creadă în zei. El însă era incapabil să creadă în existenţa lor.

Dar această experienţă neaşteptată dintre el şi cămaşă nu era un incident pe care ar fi putut să-l elimine cu un simplu: „Nu înţeleg ce poate să fie... prin urmare va fi mai bine să consider problema aceasta drept ceva definitiv terminat."

Nu... de astă dată era vorba despre o problemă care se cerea elucidată. Marcellus începu să se gândească adânc, înainte de toate, cămaşa aceasta era simbolul ruşinoasei întâmplări petrecute în Ierusalim. Omului care o purtase nu i se putea imputa nici un fel de crimă. Fusese judecat pe temeiul mărturiilor mincinoase, osândit pe nedrept şi la o moarte ruşinoasă, îşi suportase durerea şi umilinţa cu răbdare vrednică de admirat. Dar oare cuvântul „răbdare" putea să fie cel indicat? Galileeanul mai avea şi altceva afară de răbdarea care implică curaj şi bărbăţie. Acest Isus nu numai că suportase cu răbdare umilinţele şi chinurile prin care trecuse, dar despre el se putea spune că şi-a privit în faţă tragicul destin fără să clipească! A ieşit cu bună-ştiinţă în calea lui ca să-l întâmpine!

Pe urmă, în noaptea aceea, la palatul procuratorului, după ce se trezise din beţia care-l toropise toată ziua, începuse să-şi dea seama de oroarea sfidătoare a faptei lui, când executase osânda asupra omului acesta ca şi când ar fi fost un criminal de rând. În timpul banchetului dat de Pilat, ticăloşia acestei purtări se repezise asupra lui ca o vâltoare de ape. Nu fusese de ajuns că se asociase cu laşii şi scelerаţii care răstigniseră pe acest Isus, ci admisese să-

şi bată joc de acest erou mort, îmbrăcând cămaşa lui pătată de sânge pentru plăcerea unei adunături de beţivi. Nu e de mirare că chinuitoarea amintire a rolului pe care-l jucase el însuşi în această crimă l-a chinuit şi i-a otrăvit sufletul! Acesta era singurul amănunt care putea fi înţeles. Şi din pricină că această cămaşă era mijlocul cu care fusese până acum torturat era firesc să se gândească la ea cu o spaimă aproape frenetică şi hotarnică cu nebunia.

În timpul după-amiezii de ieri, contactul cu această cămaşă i-a vindecat rănile din suflet. Cum va putea să aprecieze acesta întâmplare neaşteptată? Probabil era o problemă mult mai simplă decât îşi închipuia el şi dificultatea de a o înţelege se datora lui însuşi. El se temuse de această cămaşă, pentru că ea simboliza marea greşeală pe care o săvârşise şi nenorocirea sa proprie. Dar de astă dată, determinat de un îndemn irezistibil, pusese mâna pe ea şi obsesia se destrămase! Efectul ce urmase după aceea fusese el de ordin pur subiectiv sau cămaşa aceasta poseda în realitate şi o forţă supranaturală?

Această supoziţie părea absurdă şi contrară oricărei logici! în acelaşi timp era şi potrivnică principiilor în mijlocul cărora fusese crescut. Pentru a putea admite o astfel de teorie, ar fi trebuit să renunţe la toate convingerile întemeiate pe raţiune de până acum, că există o dreptate permanentă în acest univers şi astfel să devină o victimă a superstiţiilor.

Nu... el nu putea şi nici nu va consimţi la o astfel de renunţare. Cămaşa aceasta nu avea nici un fel de forţă supranaturală! Ideea aceasta nu putea fi altceva decât un rezultat al imaginaţiei. Vreme îndelungată simbolizase crima şi pedeapsa lui. Remuşcările lui se scurseseră vreme îndelungată ca nisipul printr-un ornic, iar acum ajunseseră la sfârşit, prin urmare sosise vremea ca să uite fapta pe care a săvârşit-o. Contactul cu cămaşa nu însemna altceva decât c-a sosit sfârşitul ispăşirii lui morale. El nu va admite că aceasta este învestită cu puteri supranaturale!

Astăzi se va duce să caute ţesătorul care să i-o repare, în felul acesta va putea dovedi c-o respectă şi o venerează.

Pentru el nu reprezenta altceva decât un veşmânt care merita să fie tratat cu recunoştinţă şi respect! Da, va merge atât de departe! Şi ar fi dispus oricând să admită cu toată sinceritatea că venerează această cămaşă!

Demetrius se apropie de el, gata să-i ceară iertare pentru întârziere.

— Îmi pare bine c-ai putut să dormi, răspunse Marcellus şi zâmbi. Ai avut multă bătaie de cap din pricina mea. Datorită nenorocirii care m-a lovit, m-am purtat fără nici o consideraţie faţă de tine. Dar tu, Demetrius, ai fost înţelegător şi ai avut îndelungă răbdare, îmi pare rău de felul în care te-am tratat, mai ales ieri. Îmi pare foarte rău!

— Vă rog, stăpâne! îl opri Demetrius. Sunt foarte mulţumit că vă simţiţi din nou bine!

— Cred că astăzi am putea pleca de acasă, pentru a găsi pe ţesătorul dumitale ca să repare cămaşa.

— Da stăpâne! Îmi daţi voie să merg la bucătărie şi să vă aduc prânzul?

— Mai zăboveşte puţin. Spune, Demetrius, cu toată sinceritatea, crezi că această cămaşă ar putea dispune de puteri supranaturale?

— Acesta este un mister de nepătruns, stăpâne, răspunse Demetrius, accentuând fiecare cuvânt. Mi-am zis că poate dumneata vei reuşi să elucidezi această problemă, îmi dai voie să te întreb la ce concluzie ai ajuns?

Marcellus clătină din cap.

— Cu cât mă gândesc mai îndelung la această problemă, răspunse el cu glasul domolit, mi se pare cu atât mai complicată. Apoi se ridică în picioare şi se îndreptă spre casă.

— De, stăpâne, începu Demetrius, care se luă după el, nu ne cere nimeni ca noi să înţelegem această problemă. Sunt o mulţime de lucruri în viaţă pe care nu este numaidecât nevoie ca noi să le înţelegem. Problema ce ne preocupă acum ar putea să facă parte dintre acestea.

În faţa intrării principale a Teatrului Dionysos, care era în aer liber, erau câteva mici dughene care vindeau articole mărunte de care spectatorii puteau să aibă nevoie: dulciuri,

evantaie şi perniţe. La celălalt capăt era mica prăvălioară a lui Beniamin, ceva mai încolo de vecinii săi negustori, în faţa uşii prăvălioarei lui nu se vedea nici o indicaţie din care s-ar fi putut constata cu ce se ocupă; nimic altceva decât numele ars cu fierul roşu într-o scândură de cipres, care-ţi dădea să înţelegi că dacă nu ştii că Beniamin este ţesător - cel mai vechi şi mai priceput din toată Atena - asta însemna că nu faci parte dintre clienţii care ar merita atenţia lui.

În interiorul prăvăliei aerul era cald şi înecăcios. Deşi spaţiul era foarte redus, în afară de două războaie - dintre care unul era cel mai mare pe care-l văzuse Marcellus până acum în toată viaţa lui - mai era o roată de tors uriaşă, o depanatoare şi baloturi mari de material brut; coşuri pline cu coconi de mătase, baloturi de bumbac şi saci burduşiţi cu lână.

Partea cea mai mare a prăvăliei era ocupată de o masă mare, pe tăblia căreia Beniamin sta cu picioarele încrucişate sub el, ocupat cu tivirea mânecii unei haine frumoase. Era înspăimântător de slab şi de cocârjat, iar capul lui pleşuv părea prea mare pentru trupul lui puţin. Barba albă îi atârna până pe piept, iar haina ponosită cu care era îmbrăcat nu dovedea câtuşi de puţin că ar fi un ţesător priceput. Pe peretele din dosul lui era un rând de poliţe, pline de suluri de pergament, care după aspect dovedeau că au fost foarte des întrebuinţate.

Beniamin nu ridică privirea înainte de a termina firul din ac; dar după aceea îşi îndreptă trupul şi făcând un fel de strâmbătură, care ţinea loc de zâmbet, se uită la noii săi clienţi, încreţindu-şi nasul şi ridicând buza superioară, întocmai ca o cămilă căreia i-au pus o povară prea grea pe spinare. Afară de ochii lui lucitori ca nişte mărgele, căzuţi adânc în orbite, Beniamin părea bătrân ca şi Iehova şi - judecând după felul în care se uita la ei - tot atât de supărat ca şi el.

Marcellus înainta cu îndrăzneală, urmat de Demetrius.

— Veşmântul acesta, zise el ridicând cămaşa într-o mână, are nevoie să fie reparat.

Beniamin îşi ţuguie buzele rigide ca nişte curele şi, umezindu-şi degetul mare, încercă să însăileze un nou fir în ac.

— Am şi altceva de lucru, răspunse el cu glasul gutural, decât să mă ocup de găurile din hainele vechi. Apoi ridică acul în lumină şi încercă să-i nimerească urechea: Du-te la cel care ţese pânze de corabie, adăugă el nemulţumit.

— Probabil n-ar fi trebuit să vin la dumneata şi să te supăr cu acest lucru de nimic, încuviinţă Marcellus fără să se tulbure, îmi dau seama că veşmântul acesta nu prea are nu ştiu ce valoare, dar este o amintire şi mi-am zis că va fi mai bine să-l dau ca să-l repare cineva care se pricepe.

— Va să zică este o amintire! Bătrânul Beniamin întinse mâna uscată ca o surcea şi, luând cămaşa, o pipăi cu degete de expert. O amintire! Şi cum de a ajuns să fie o amintire? întrebă el şi se uită încruntat la Marcellus. Tu eşti roman, nu-i aşa? Veşmântul acesta este tot atât de evreiesc ca şi cele Zece Porunci.

— Este adevărat, admise Marcellus îngăduitor. Eu sunt roman şi cămaşa aceasta a aparţinut unui evreu.

— Probabil un prieten al dumitale, ripostă Beniamin cu glasul plin de amărăciune şi ironie.

— Nu propriu-zis un prieten. Dar a fost un evreu cumsecade şi curajos, pe care-l respectau toţi cei care l-au cunoscut. Cămaşa lui a ajuns în mâinile mele şi aş dori ca să fie tratată cu respectul cuvenit. Marcellus se plecă spre el şi-l văzu că zgârâie cu unghia îngălbenită o pată întunecată ce se vedea pe ţesătura cafenie.

— Probabil a murit luptând... Îngână bătrânul Beniamin.

— A murit de moarte năprasnică, dar nu luptând, răspunse Marcellus. A fost un om paşnic pe care l-au răpus duşmanii săi.

— Mi se pare că eşti bine informat despre ceea ce s-a întâmplat cu el, murmură Beniamin. Dar nu este treaba mea să te întreb cum a ajuns în posesiunea dumitale. Este de la sine înţeles că nu poţi avea nici un amestec în moartea acestui evreu, căci altfel n-ai ţine atât de mult la cămaşa aceasta veche care a fost a lui. Apoi adăugă cu

glasul ceva mai îmblânzit: Ţi-o voi repara şi nu te va costa nimic.

— Îţi mulţumesc, răspunse Marcellus cu glasul rece, dar prefer să plătesc cât costă. Când să vin s-o iau?

Beniamin nu-i răspunse. Obrazul lui îmbătrânit se întoarse spre fereastră şi, ridicând cămaşa în amândouă mâinile, o examina în lumină, întoarse capul peste umăr şi făcu semn lui Marcellus să se apropie.

— Ia uită-te, rogu-te. Este ţesută dintr-o singură bucată, fără nici o cusutură. Nu există decât o singură localitate unde se ţese în felul acesta. Departe, în vecinătatea lacului Ghenizaret din Galileea. Beniamin îşi flutură barba îngândurat. Au trecut ani întregi de când n-am mai văzut un veşmânt făcut în Galileea. Cred că această cămaşă trebuie să fie făcută undeva în regiunea Capernaum.

— Cunoşti această regiune? întrebă Marcellus.

— Da, sigur o cunosc; eu mă trag din neamul samaritenilor, care trăiesc ceva mai spre miazăzi, aproape de frontieră, declară Beniamin şi începu să râdă cu înţeles. Cei din Galileea şi cei din Samaria n-au fost niciodată prea buni prieteni. Galileenii sunt oameni evlavioşi care-şi pierd partea cea mai mare a timpului în sinagogi, iar când pleacă la Ierusalim în pelerinaj îşi lasă turmele fără păstor şi ţarina fără păzitor. Cu pelerinajele acestea şi jertfele pe care le fac au ajuns foarte săraci. Samaritenii nu se interesează prea mult de templu.

— Din ce cauză? întrebă Marcellus.

Beniamin îşi trecu picioarele subţiri peste marginea mesei şi rămase în această atitudine, pregătindu-se să-i dea o lungă explicaţie.

— Fără îndoială, începu Beniamin, ai auzit de Ilie Proarocul. Marcellus clătină din cap şi Beniamin se uită la el cu părere de rău; apoi probabil îşi zise că nu face să-şi mai piardă Vremea cu el, aşa că-şi ridică din nou picioarele pe masă şi aşezându-se în poziţia iniţială încercă înc-o dată să-şi însăileze firul în ac.

— Ilie acesta a fost un zeu al Samariei? întrebă Marcellus. Bătrânul lăsă acul din mână şi se uită la el cu dispreţ.

— Îmi vine greu să cred că în capul cuiva, fie el chiar roman, a putut să se adune atâta ignoranţă. Pentru evrei - fie din Samaria, Iudeea, Galileea sau dintre seminţiile care s-au împrăştiat - nu există decât un singur Dumnezeu! Ilie a fost un mare profet. Eliseu, care a moştenit hainele lui, a fost şi el un mare profet. Trăiau în munţii Samariei, cu mult înainte de clădirea marilor temple şi de toată frământarea aceasta pe care o fac preoţii. Samaritenii s-au închinat întotdeauna şi au adus jertfe pe altarele ridicate în crângurile de pe coamele munţilor.

— Procedeul acesta mi se pare cât se poate de logic, răspunse Marcellus mulţumit.

— De, murmură bătrânul, vorbele acestea nu reprezintă un compliment pentru credinţa noastră, deşi îmi dau seama că ai încercat să fii amabil.

Marcellus începu să râdă şi Beniamin îşi frecă nasul lung şi coroiat cu arătătorul, apoi zâmbi şi el.

— Tinere, constat că eşti o fire blândă, zise el.

— Asta depinde de ceea ce mi se întâmplă, răspunse Marcellus, care n-ar fi vrut ca bătrânul să-şi închipuie despre el că este un slăbănog. Dumneata eşti mai în vârstă decât mine cu foarte mulţi ani.

— Aşa va să zică; de aceea-ţi închipui că un oni mai în vârstă are dreptul să fie nepoliticos.

— Probabil în această chestiune suntem amândoi de aceeaşi părere, încuviinţă Marcellus.

Beniamin se plecă adânc asupra lucrului cu care era ocupat şi începu să râdă domolit.

— Cum te cheamă, tinere? întrebă el, după ce făcu o pauză, far? să ridice privirea spre el; şi când Marcellus îi răspunse îl întrebă din nou: cât ai de gând să stai la Atena?

Lui Demetrius această întrebare i se păru extrem de importantă. Acum, după ce starea lui Marcellus se schimbase, probabil el se va gândi să se întoarcă la Roma cât mai curând posibil. Până acum nu-i vorbise despre

intenţiile sale şi nici nu-i dădu să înţeleagă că se gândise la această problemă.

— Nu ştiu deocamdată, răspunse Marcellus. Probabil câteva săptămâni. Aici sunt o mulţime de lucruri pe care aş vrea să le văd.

— De când eşti aici în oraş? întrebă Beniamin.

Marcellus se întoarse întrebător spre Demetrius, care răspunse în locul lui.

— Ai fost pe Colina lui Marte? continuă bătrânul.

— Nu, răspunse Marcellus cu sfială.

— Dar la Acropole?

— Nu l-am vizitat încă.

— N-ai văzut nici Partenonul?

— Încă nu l-am văzut.

— Huhâm! Bine, dar ce ai făcut în timpul acesta?

— M-am odihnit, răspunse Marcellus, în timpul din urmă am făcut două călătorii lungi şi obositoare.

— Un tânăr sănătos ca dumneata nu are voie să se odihnească, zise Beniamin în bătaie de joc-. Va să zică două călătorii, ei? Constat că-ţi place să călătoreşti? Pe unde ai umblat?

Marcellus încruntă din sprâncene. Bătrânul acesta părea că nu mai termină cu întrebările.

— Am venit de la Roma, declară el, în nădejdea că informaţia aceasta va fi tocmai de ajuns.

— Aceasta este o călătorie, declară Beniamin ca să-l îndemne.

— Iar înainte de plecare am facut drumul până la Roma cu o galeră care a plecat din Joppa.

— O, va să zică din Joppa! zise Beniamin şi continuă să coasa cu toată atenţia, dar glasul lui păru că tremură de nerăbdare, în cazul acesta ui fost şi ia Ierusalim. Câtă vreme a trecut de atunci?

Marcellus îşi tăcu socoteala şi-i dădu răspunsul cerut.

— Va să zică aşa! încuviinţă Beniamin, în cazul acesta ai fost chiar în timpul săptămânii Paştilor. Am aflat că acolo s-ar fi petrecut lucruri neobişnuite.

Demetrius tresări şi-şi schimbă greutatea trupului de pe un picior pe altul, apoi se întoarse speriat spre stăpânul său. Beniamin se uită la e! pe sub sprâncene şi-l văzu.

— N-ar fi nimic de mirare, răspunse Marcellus evaziv. Oraşul era plin de tot felul de oameni, aşa că se putea întâmpla tot ce pofteşti, sfârşi ei şi, săltându-şi brâul, făcu un pas înapoi: n-aş vrea să te mai reţin din lucru.

— Întoarce-te mâine... Înainte de apusul soarelui, zise Beniamin. Cămaşa te va aştepta gata. Vom bea împreună un pahar cu vin... dacă vei fi dispus să primeşti ospitalitatea casei mele modeste.

Marcellus ezită înainte de a răspunde şi se uită repede la Demetrius, care clătină din cap aproape imperceptibil, ca şi când ar fi vrut să-i spună că va fi mai bine să se ferească de riscul de a fi obligat să-i povestească tragica întâmplare prin care a trecut.

— Eşti foarte amabil! răspunse Marcellus, dar nu ştiu dacă mâine nu voi fi ocupat cu altceva, în cazul când nu voi putea veni, voi trimite după cămaşa aceasta. Spune-mi cât să-ţi plătesc pentru reparaţie? Băgă mâna în partea dinăuntru a tunicii, dar Beniamin continuă să coasă ca şi când nu l-ar fi auzit. Imediat după aceea însă ridică privirea şi se uită la el îngândurat, ca şi când ar fi vrut să-l întrebe ceva.

— Mi se pare, începu el cu glasul domolit şi netezind cămaşa aşezată alături de el, că nu eşti dispus să vorbeşti despre evreul acesta.

Viircellus păru că nu se simte deloc la îndemână şi abia aştepta să plece, dar totuşi îi răspunse.

— Este o întâmplare tristă.

— Toate întâmplările cu evrei sunt triste, încuviinţă Beniamin. Pot să te aştept mâine?

— Da, se învoi Marcellus împotriva voinţei.

— Aşa e foarte bine! îngână bătrânul şi ridicând mâna uscată adăugă: Pacea să fie cu tine!

— Mu... mulţumesc! răspunse Marcellus care nu ştia tocmai bine dacă n-ar trebui să ureze şi el pace bătrânului evreu. Dar probabil din punct de vedere social ar însemna

să facă o greşeală: Rămâi cu bine! zise el într-un târziu, considerând că va fi mai prudent să nu mai continue.

După ce ieşiră din prăvălie, Marcellus şi Demetrius se uitară unul la altul întrebători şi trecură de cealaltă parte a drumului, unde se vedea teatrul pustiu.

— Ce bătrân caraghios! zise Marcellus. Nu ţin câtuşi de puţin să-l revăd. Nu cumva o fi nebun.

— Dimpotrivă, răspunse Demetrius. Este un bătrân înţelept.

— Eşti de părere că aş săvârşi o greşeală dacă mâine aş trece din nou pe la el?

— Da, stăpâne! Va fi mai bine ca acum să uiţi ce s-a întâmplat.

— La urma urmelor nu e nevoie să mai vorbesc despre ceea ce s-a întâmplat la Ierusalim. I-aş putea răspunde fără nici un înconjur că nu doresc să mai discut acesta chestiune. Felul în care vorbea îţi făcea impresia că are intenţia să repete declaraţia ce o va face ziua următoare: Cred că în felul acesta nu va mai avea motive să stăruiască.

— Da, stăpâne, nu va mai avea motive, încuviinţă Demetrius, dar cu toate acestea el va găsi motive. Beniamin nu este omul care ar putea să renunţe atât de uşor.

Îşi continuară drumul pe lespezile printre care crescuse iarba şi, după ce ajunseră pe estradă, Marcellus întrebă:

— Spune, Demetrius, eşti informat despre datinile şi obiceiurile acestor evrei?

— Despre obiceiurile lor ştiu foarte puţine amănunte, stăpâne.

— Bătrânul Beniamin mi-a spus : „Pacea să fie cu tine!". Ce ar fi trebuit să-i răspund? Există o formulă anume în scopul acesta?

— Cred că formula „Rămâi cu bine" este corectă, răspunse Demetrius.

— Pe aceasta am întrebuinţat-o şi eu! ripostă Marcellus, care păru c-a început să se gândească la altceva.

— Da, stăpâne, încuviinţă Demetrius, ferindu-se să revină asupra reminiscenţelor dureroase ce-l preocupau.

Se întoarseră din nou spre intrarea teatrului.

— M-ar interesa să aflu ce ştie bătrânul acesta despre Galileea, zise Marcellus îngândurat.

— Vă va spune mâine.

— Bine, dar eu n-am intenţia ca mâine să merg din nou la el! Nu vreau să mai discut despre această chestiune. Vreau să-mi alung pentru totdeauna din minte întâmplarea aceasta!

— Este o hotărâre cum nu se poate mai înţeleaptă! încuviinţă Demetrius.

Această hotărâre categorică păru că se confirmă imediat. După ce ieşiră din clădirea Teatrului Dionysos şi trecură prin agora, Marcellus se opri în faţa tarabelor, ca să schimbe câteva cuvinte cu fetele venite de la ţară şi să împartă dinari de aramă copiilor speriaţi care se adunaseră împrejurul lor. Apoi urcară Colina lui Marte şi petrecură un ceas în acest loc sacru, unde marii bărbaţi ai Eladei erau aşezaţi în atitudini împietrite.

Apucând pe o alee lăturalnică, Marcellus se aşeză pe o bancă de marmură, iar Demetrius se opri la o mică distanţă. Amândoi păreau îngânduraţi. După un timp de tăcere, Marcellus ridică mâna şi-i făcu semn spre busturile mutilate.

— Demetrius, începu el, adineauri m-am gândit că între aceştia nu există nici un războinic. Voi grecii sunteţi buni luptători când este vorba despre aşa ceva; dar eroii care au fost eternizaţi în marmură şi se găsesc în grădinile voastre publice sunt oameni paşnici. Ia gândeşte-te la Forul din Roma. Acolo vezi pe Sylla, Antoniu, Scipio, Camillus, Iuliu, August... toţi cu coifuri pe cap, cu platoşă şi încinşi cu paloşul! Dar uită-te la şirul acesta de greci care urcă spre culmea colinei! Socrate, Epicur, Herodot, Solon, Aristotel, Polibiu! între aceştia nu există nici un războinic.!

— Aşa este... dar toţi par că s-au întors din război! răspunse Demetrius în glumă.

— Da... aceasta este o faptă pe care am săvârşit-o noi! declară Marcellus nemulţumit. Bravele noastre legiuni romane formate dintr-o adunătură de ignoranţi! Câteva

clipe rămase îngândurat, apoi continuă cutremurat de revoltă: Ascultă, Demetrius, să fie afurisiţi toţi cei care poartă război împotriva monumentelor! Prezentul poate fi al romanilor, datorită cuceririlor prin forţă, dar trecutul nu poate să le aparţină lor. O naţiune care poartă război împotriva istoriei altei naţiuni nu merită decât dispreţ şi este formată dintr-o adunătură de laşi. Cred că nu a fost nevoie de prea mult curaj pentru a veni pe această colină ca să retezi urechile lui Pericle! Fac prinsoare că nespălatul vandal care a venit aici ca să-şi ascută paloşul de nasul lui Hipocrat n-a ştiut nici să citească şi nici să scrie. Ar fi imposibil ca o naţiune să aibă simţul demnităţii când ea nu respectă cuvântul şi opera oamenilor de geniu care a dat acestei lumi toată înţelepciunea şi frumuseţea pe care o stăpâneşte astăzi!

Se ridică în picioare cutremurat de indignare şi, trecând pe cealaltă parte a aleii, se opri în faţa bustului lui Platon.

— Bărbatul acesta, de pildă, nu are naţionalitate şi nu are nici patrie. Nu aparţine nici unei rase. Nici o ţară din lumea aceasta nu poate afirma că-i aparţine ei şi nu poate nici să-l distrugă! Marcellus se opri pe neaşteptate în mijlocul acestei peroraţii şi o clipă nu mai zise nimic; apoi se întoarse spre Demetrius şi-l privi în lumina ochilor.

— Îţi aduci aminte, Demetrius, de vorbele pe care le-a spus galileeanul acela despre el însuşi?

— Da, îmi aduc, răspunse Demetrius şi dădu din cap. Spunea că împărăţia lui nu este din această lume. Dar nimeni n-a înţeles ce vrea să spună.

— S-ar putea, continuă Marcellus cu glasul visător, ca într-o bună zi să-i ridice şi lui un monument ca acesta al lui Platon... Haide, să plecăm! Ai uitat c-am luat hotărârea ca astăzi să fim veseli! Dar în realitate am început să aiurim ca nişte bătrâni filosofi.

Se făcuse târziu până când să ajungă din nou la han. Când clădirea apăru în faţa lor, Marcellus declară că va fi obligat să facă o vizită familiei Eupolis.

— Ar fi trebuit să merg la ei mai demult. Pe toţi zeii, îmi vine să cred că n-am mai văzut pe nici unul dintre ei din seara când am sosit în casa lor.

— Vor fi foarte mulţumiţi să te vadă, stăpâne. S-au interesat de nenumărate ori de starea în care te găseşti, răspunse Demetrius.

— Mă voi opri la ei, declară Marcellus categoric. Intră în apartamentul nostru şi voi veni şi eu imediat.

După ce se despărţiră, Demetrius îşi zise că această revedere, după o intermitenţă atât de îndelungată, va fi foarte interesantă pentru membrii familiei Eupolis. Probabil Theodosia va simţi nevoia să-i povestească şi lui ce s-a întâmplat.

Pe urmă se întrebă ce-şi va închipui despre el însuşi după această vizită, mai ales că-i mărturisise toate spaimele lui în legătură cu starea în care fusese stăpânul său. Dar acum Marcellus, despre care îşi închipuiau că trebuie să fie în camera lui copleşit de deznădejde, se ducea la ei să-i vadă, ca şi când niciodată în viaţa lui n-ar fi avut pricină să-şi facă gânduri negre. Nu cumva Theodosia îşi va închipui că toată povestea pe care i-a debitat-o a fost o născocire a lui proprie? Dar nu se poate să-şi închipuie aşa ceva! Nimeni n-ar fi în stare să născocească o astfel de întâmplare.

Puţin după aceea unul dintre sclavii de la bucătărie veni să-l anunţe că tribunul va cina împreună cu familia. Ieşind în peristilul casei, Demetrius zâmbi mulţumit şi se întrebă despre ce vor putea vorbi în timpul cinei. Presimţea că în această împrejurare va fi nevoie şi de oarecare tact.

Dimineaţa următoare, Marcellus îmbrăcă o tunică grosolană şi se aşternu la lucru, în faţa mesei de modelat, ca orice sculptor de profesie. Demetrius se învârti în apropierea lui pentru a-i fi de folos, până în momentul când îşi dădu seama că astăzi stăpânul său nu-i va cere altceva decât cel mult să stea liniştit sau să plece de acasă, îi ceru deci voie să plece la plimbare.

Theodosia aşezase o ţintă vopsită în culori vii în apropierea zidului şi începuse să tragă cu arcul spre ea de

la depărtare de un stadiu. Arăta foarte drăguţă în tunica ei cu mâneci scurte şi cu o şuviţă de păr negru scăpată de sub banda roşie cu care se legase împrejurul frunţii. După ce se mai apropie, Demetrius rămase mirat văzând-o că întrebuinţează un arc destinat numai pentru bărbaţi, dar, deşi nu-l întindea în întregime, săgeţile ei se înfigeau răbufnind puternic în ţintă, ceea ce dovedea o vigoare neobişnuită pentru o fată de seama ei. Tot aşa săgeţile erau bine îndreptate. Demetrius îşi zise că Theodosia, dacă ar fi căutat anume, putea provoca accidente grave cu săgeţile acestea care aveau vârful de os.

Fata îi zâmbi şi-l întrebă dacă are să-i dea vreo indicaţie. Vorbele ei le interpretă drept încurajare pentru a se apropia de ea, dar pentru a nu da ocazia la nemulţumiri, Demetrius se opri în mijlocul aleii prunduite.

— Cred că tragi foarte bine la ţintă şi rezultatul este foarte bun, răspunse el. Sunt convins că nu ai nevoie de nimeni care să-ţi dea lecţii.

Se aprinse uşor la obraz şi scoase o nouă săgeată din tolba proptită de zid. Demetrius îşi dete seama că fata a rămas nemulţumită de vorbele lui, aşa că nu mai ţinu socoteală de urmări şi se îndreptă spre ea.

— Nu cumva eşti prea ocupat pentru a putea sta de vorbă cu mine? întrebă fata fără să se uite la el.

— Tocmai mă gândeam să-ţi fac acesta propunere, zise Demetrius. Dar după cum bine ştii, aici nu se poate să stăm de vorbă.

Săgeata plecă din arc susurând şi se înfipse în ţintă.

— În cazul acesta, zise Theodosia, ne vom întâlni tot acolo unde ne-am întâlnit şi rândul trecut.

Demetrius plecă repede şi făcu un mare ocol pentru a ajunge în grădina templului. Fără îndoială hierofanţii erau ocupaţi cu îndeletnicirile lor obişnuite, căci prin apropiere nu se vedea nimeni. Inima începu să-i bată mai repede când văzu pe Theodosia ea se apropie. Constatarea că este tratat de această fată ca un egal era o senzaţie cu totul nouă, pe care nu ştia cum ar fi trebuit s-o interpreteze. Avea nevoie şi dorea prietenia Theodosiei, dar care ar fi

fost felul cel mai indicat pentru a primi această prietenie pe care ea i-o oferise? Nu va avea oare nemulţumiri din pricina acestor întâlniri cu un sclav ca el? Rămânea să constate dacă această prietenie reprezintă o onoare sau numai riscul de a o compromite.

Theodosia se aşeză lângă el fără să-l mai salute şi-l examina de aproape, aşa că-i putu vedea scăpărările aurii în adâncul ochilor negri.

— Spune-mi ce s-a întâmplat în timpul cinei? întrebă el repede, ca să poată scăpa cât mai curând de această preocupare.

— A fost ceva cu totul neobişnuit, nu-i aşa? în întrebarea ei nu se simţi nici un fel de maliţiozitate: Am putut constata că este complet vindecat.

Demetrius dădu din cap.

— Mi-am zis că poate-ţi vei închipui despre mine că toată întâmplarea pe care ţi-am povestit-o a fost născocită de mine. Nu te-aş fi condamnat deloc.

— Dimpotrivă, Demetrius, am crezut tot ce mi-ai spus şi mai cred şi acum. A intervenit ceva. S-a întâmplat ceva extrem de important.

— Este adevărat, în timpul absenţei mele de acasă a descoperit cămaşa şi s-a apropiat de ea, fiind în altă stare sufletească. Imediat ce a pus mâna pe ea, oroarea ce l-a obsedat l-a părăsit. Noaptea trecută a dormit bine. Astăzi s-a purtat exact cum se purtase înainte de accidentul pe care l-a avut. Cred că acum este pe deplin vindecat. Dar nu încerc câtuşi de puţin să înţeleg motivul acestei vindecări.

— Fireşte... toată ziua nu m-am gândit la altceva decât la asta, recunoscu Theodosia. În cazul când el a suferit din cauza acestei cămăşi, atunci nu mai încape nici o îndoială că tot ea l-a vindecat în momentul când a văzut-o din nou sub un alt aspect. S-ar putea ca acesta să fie adevărul. Eu în fiecare seară îmi însemnez câteva lucruri de care vreau să-mi aduc aminte. Dacă s-ar întâmpla ca cineva să citească o pagină din aceste însemnări, unde mă simt fericită şi mă bucur de viaţă, şi-ar face cu totul altă imagine despre mine dacă ar citi şi pagina următoare a papirusului,

unde va constata că sunt o fată cinică, stoică, indiferentă şi cu sufletul plin de amărăciune. Tu şi s aţi avut o mulţime de amintiri în legătură cu această ă. Ale tale au fost triste, dar n-au avut nici o urmare; ale lui Marcellus au avut efecte dureroase asupra lui.

Se opri şi se uită la el pentru a constata dacă este de acord cu această concluzie. Demetrius dădu din cap ca s-o îndemne să continue.

— Mi-ai spus că acest Isus i-a iertat pe toţi pentru faptele lor şi că Marcellus a fost profund impresionat de cuvintele lui. Probabil când a pus din nou mâna pe cămaşa lui, impresia pe care i-a făcut-o a fost atât de puternică, încât a uitat de toate remuşcările ce l-au chinuit. Nu eşti de părere că această presupunere este destul de întemeiată?

— Da... dar eu cred că, după primul şoc pricinuit de contactul cu ea, această revelaţie care l-a scăpat de obsesia ce l-a chinuit ar fi trebuit să-l lase într-o anumită stare de exaltare. Este adevărat că un timp după aceea mi s-a părut extaziat, dar starea aceasta a fost de scurtă durată. În timpul zilei de ieri s-a purtat ca şi când nu şi-ar mai fi adus aminte că până acum nu s-a simţit bine.

— S-ar putea ca el să-şi ascundă emoţiile, zise Theodosia. Probabil el se simte mult mai impresionat decât îţi închipui.

— Nu are nici un motiv să se ferească de mine. A fost atât de adânc impresionat de această întâmplare, încât alaltăseară aproape s-a indignat în momentul când am încercat să i-o explic cu argumente logice.

— Probabil din cauza asta nu vrea să mai discute despre ea. Îşi închipuie că problema aceasta este prea complicată pentru voi doi, aşa că se fereşte să mai vorbească despre ea. Spui că în primul moment a fost extaziat, dar după aceea s-a purtat ca şi când n-ar fi intervenit nimic. Eu cred că procedeul acesta este foarte firesc. Nu se poate să trăieşti mereu pe culmile munţilor.

Privirile Theodosiei rătăciră în depărtări şi glasul îi deveni melancolic.

— Într-un rând când mă simţeam neobişnuit de tristă şi abătută, mătuşa mea Ino mi-a spus că viaţa este întocmai ca un drum pe care-l faci pe jos, la mari depărtări; în lungul câmpiilor întinse drumul este uşor şi banal; dar când începi să urci coastele munţilor devine mai greu, şi după ce ai ajuns pe culme, în faţa ochilor ţi se aşterne o privelişte măreaţă - te simţi exaltat şi ochii ţi se umplu de lacrimi - îţi vine să cânţi şi ai vrea să ai aripi! Dar nu poţi întârzia pe culme, căci trebuie să-ţi continui drumul, şi începi să cobori pe cealaltă parte, dar eşti atât de adânc preocupat de primejdia prăpastiei de la picioarele tale, încât uiţi cu totul de mulţumirea ce ai avut-o în timpul cât te-ai oprit pe culme.

— Cât de frumos ai încercat să explici această senzaţie, Theodosia, zise Demetrius cu glasul blând.

— Eu vorbeam despre explicaţiile pe care mi le-a dat mătuşa Ino.

— Îmi pare rău c-ai avut momente de singurătate şi deprimare! zise Demetrius şi, fără să-şi dea seama de gestul pe care-l face, ridică mâna şi-şi pipăi cicatricea albă ce se vedea pe sfârcul urechii lui. Nu mi-aş fi închipuit c-ai putea să fii tristă. Vrei să-mi vorbeşti despre asta.

Ochii ei urmăriseră cu toată atenţia gestul pe care-l făcuse.

— Nu toţi sclavii îşi au sfârcul urechii despicat, zise ea îngândurată. Situaţia în care te găseşti este tragică. De asta pot să-mi dau şi eu seama, în lumea aceasta este o mare nedreptate când un bărbat ca tine este obligat să trăiască în calitate de sclav. Dar, când stai să judeci bine, oare între situaţia de sclav şi situaţia în care mă găsesc eu este atât de mare deosebire? Eu sunt fiica unui hangiu. Cât despre dumneata, Demetrius, cred că n-are nici o importanţă c-ai fost crescut într-o casă de oameni prosperi care ţi-au împărtăşit o educaţie aleasă, de vreme ce s-au găsit câţiva sceleraţi care te-au dus în sclavie, prin urmare iată realitatea! Urmez eu la rând. Deşi părintele meu este un bărbat integru, cunoscător al clasicilor şi al tuturor artelor, un bărbat respectat de concetăţenii săi ca şi

părintele său Giorgios, este totuşi un hangiu. Probabil situaţia mea ar fi fost mult mai plăcută dacă nu m-ar fi obişnuit să-mi fie dragi lucrurile care sunt mai presus de situaţia noastră.

— Bine, Theodosia, toate acestea sunt privilegii care contribuie şi ele cu ceva la semnificaţia vieţii pe care o duci, zise Demetrius ca s-o îmbuneze. Ai atâtea motive ca să te simţi mulţumită: cărţile, muzica, tinereţea exuberantă, veşmintele frumoase...

— N-am unde mă duce ca să îmbrac veşmintele acestea frumoase, răspunse ea cu amărăciune, şi tinereţea mea exuberantă nu-mi poate folosi la nimic. Dacă fiica unui hangiu vrea să se simtă mulţumită, va trebui să se conformeze tradiţiilor. Trebuie să fie gălăgioasă, îndrăzneaţă şi să nu se sperie de meschinării, în cazul acesta se va putea împrieteni cu tineri din clasa ei socială. Ascultă, Demetrius, uneori încep să cred că nu voi fi în stare să mai suport, zise ea şi ochii i se tulburară de lacrimi.

Îşi trecu braţul împrejurul mijlocului ei şi rămaseră vreme îndelungată fără să-şi mai spună nimic. Apoi fata îşi îndreptă trupul şi se uită la el cu ochii treji.

— De ce nu încerci să evadezi? întrebă ea cu glasul în şoaptă. Dacă aş fi bărbat, eu aş evada.

— Unde te-ai duce? întrebă el şi zâmbi îngăduitor.

Theodosia făcu un gest care ar fi vrut să-i dea să înţeleagă că amănuntul acesta este de o importanţă secundară.

— În orice parte, murmură ea abătută. Probabil în Sicilia. Se spune că Sicilia este o ţară foarte frumoasă.

— Sicilia este o ţară de tâlhari şi de ucigaşi. Trebuie să ştii, Theodosia, că viaţa în ţările frumoase este mult mai grea decât în alte părţi de lume. Singurele locuri - după câte ştiu eu - unde poţi trăi în linişte sunt regiunile aride, unde nu creşte nimic şi unde pe nimeni nu-l aduce cupiditatea.

— De ce nu la Damasc? într-un rând mi-ai pomenit despre localitatea aceasta; îţi mai aduci aminte?

— În localitatea aceea aş muri de urât.

— Ai putea să mă iei şi pe mine, zise fata şi începu să râdă, pentru a-i da să înţeleagă c-a fost o glumă, dar curând după aceea tăcură din nou. Trezindu-se din adâncul gândurilor, Theodosia se ridică în picioare şi netezindu-şi banda de pe frunte îi spuse că va trebui să plece. "

Demetrius se ridică şi se uită după ea cum se îndepărtează cu mişcări graţioase, apoi dădu drum slobod gândurilor sale. Începuse să se îndrăgostească de Theodosia şi fata aceasta generoasă îi acordase prietenia şi încrederea ei. Probabil va fi mult mai bine ca de aici înainte să evite aceste convorbiri intime dintre ei, dacă se va putea, fără s-o jignească. Era o fată fermecătoare şi duioşia ei părea impresionantă. Libertatea cu care-i mărturisea toate gândurile şi inocenţa purtărilor ei îl impresionau într-un fel cu totul neobişnuit.

Până acum devotamentul lui fusese dedicat în întregime numai Luciei. Astăzi, când se gândea la ea, Lucia îi făcea aceeaşi impresie ca şi o relicvă. Theodosia era aici lângă el, dar nu va abuza de încrederea şi singurătatea ei. N-avea nici un mijloc ca s-o ajute. Erau amândoi destul de mâhniţi, fără să-şi mai facă unul altuia făgăduieli pe care nu le vor putea respecta. El era sclav, dar nu tâlhar.

Era încă foarte devreme şi n-avea nimic special de făcut; Marcellus n-avea nevoie de prezenţa lui. Probabil nu dorea să fie reţinut de nimeni în timpul cât făcea încercări cu lutul de modelat; în acelaşi timp era tot atât de probabil că avea nevoie de singurătate pentru a-şi putea formula în linişte teoriile preconcepute despre fenomenele supranaturale.

Ieşind din grădina templului, Demetrius coborî în jos pe strada care devenea din ce în ce mai zgomotoasă pe măsură ce se apropia de agora. Traversă piaţa imensă, savurând variata aromă a produselor rurale: pepeni pârguiţi, alune prăjite şi napi copţi; de aici ajunse în mijlocul unui grup de oameni şi se opri ca să asculte diversele limbi pe care le vorbeau, apoi se apropie de un bard rătăcitor fără vedere, care cânta alături de câinele său credincios; ceva mai încolo, sub porticului unui teatru părăsit, văzu un ghicitor împrejurul căruia se adunaseră curioşii; când dădu

să plece din nou, fu trântit de pe trotuar de un legionar ameţit, care avea nevoie de mult loc pentru a putea trece cu încărcătura de vin ce o avea în pântece. Nu ştia ce să mai facă înainte de a se întoarce acasă.

Îşi aduse aminte c-ar putea inventa un pretext oarecare pentru a vizita pe bătrânul Beniamin. Cumpără un coşuleţ de smochine coapte şi se îndreptă spre casa ţesătorului; după ce ajunse, se opri alături de masa de lucru a bătrânului.

— Prin urmare el a luat hotărârea să nu vină? întrebă Beniamin, fără să ridice privirea de pe lucrul cu care era ocupat. Ai venit prea devreme, încă n-am terminat. După cum vezi, chiar acum lucrez la cămaşa aceea.

— N-am venit după cămaşă, zise Demetrius şi-i întinse coşuleţul cu smochine. Ziua e lungă şi n-am nimic de lucru, aşa c-am ieşit să mă plimb. Nu vrei câteva smochine?

Beniamin îi făcu semn să pună coşuleţul pe masă în apropierea lui, apoi luă o smochină şi o mestecă încet, fără să ridice privirea. Peste câteva clipe înghiţi, ca să poată vorbi:

— Te pomeneşti că te-ai gândit: „la să duc câteva smochine ovreiului aceluia bătrân şi morăcănos", sau ţi-ai zis: „Aş vrea să pun bătrânului Beniamin câteva întrebări; îi voi duce coşuleţul acesta de smochine, aşa că-şi va închipui c-am trecut pe la el din întâmplare, şi i-am adus fructele acestea numai ca să-i fac plăcere"?

— Smochinele acestea sunt foarte bune, zise Demetrius.

— Sigur că sunt, declară Beniamin şi întinse mâna ca să-şi mai ia una. Ia şi dumneata, îl pofti el cu gura plină. De ce n-ai fost de acord ca astăzi să vină din nou la mine să stăm de vorbă? Te temeai că voi stărui să-mi vorbească despre bietul evreu care a murit răstignit. La urma urmei de ce să nu vorbească? Fără îndoială un tânăr şi mândru roman nu poate să se teamă de întrebările pe care i le-ar pune un bătrân ţesător - pe deasupra un ţesător evreu - aici în oraşul Atena, care este într-o ţară cucerită?

— Cred că este cazul ca răspunsul la această întrebare să ţi-l dea chiar stăpânul meu. Nu mi-a spus că sunt slobod

să vorbesc cu dumneata despre această chestiune, zise Demetrius.

— Admit că spui adevărul, dar şi dintr-însul numai foarte puţin, zise bătrânul şi zâmbi. N-aş putea afirma că eşti exagerat de amabil. Dar la urma urmelor de ce să nu vorbim împreună cu toată sinceritatea? Ai venit la mine ca să mă întrebi ceva. Haide, întreabă-mă! Pe urmă te voi întreba şi eu. Ne vom pune întrebările pe faţă şi vom da răspuns pentru răspuns. Crezi că felul acesta de a proceda nu este destul de echitabil?

— Mi se pare că n-am înţeles tocmai bine despre ce este vorba, răspunse Demetrius evaziv.

— De... În primul rând am constatat ieri că, în momentul când ţi-ai dat seama că eu sunt informat despre ceea ce s-a petrecut la Ierusalim în săptămâna Paştilor, ai rămas mirat. Bănuiesc că acum ai vrea să afli în ce măsură sunt informat despre ceea ce s-a întâmplat acolo. Sunt dispus să te luminez, cu condiţia să-mi răspunzi mai întâi la câteva întrebări pe care ţi le voi pune eu. Beniamin ridică privirea şi se uită la el cu înţeles, apoi zâmbi, în primul rând îţi voi pune una mai uşoară. Cred că la Ierusalim ai fost împreună cu stăpânul dumitale; spune-mi, ai avut ocazia să vezi pe galileeanul care a fost răstignit?

— Da, l-am văzut, răspunse Demetrius fără să ezite.

— Foarte bine! Ce fel de om era? întrebă Beniamin şi, lăsând lucrul din mână, îşi plecă trupul înainte şi aşteptă nerăbdător. Tu eşti un tânăr prea inteligent pentru un sclav, dar mai eşti şi păgân.

Galileeanul acela avea ceva, anumite însuşiri care să-l deosebească de ceilalţi oameni? Ai reuşit să te apropii de el? L-ai auzit vorbind?

— Pe galileean l-am văzut pentru prima dată în dimineaţa zilei când am intrat în Ierusalim. Se îndrepta spre oraş, însoţit de o mare mulţime de oameni. Nu mi-am dat seama tocmai limpede de ceea ce se petrece, deoarece eu nu înţelegeam limba pe care o vorbeau; dar mi s-a spus că mulţimea aceea de oameni veniţi de la ţară voiau să-l proclame rege al lor. Toţi strigau: „Mesia! Mesia!" Mi s-a

spus că oamenii aceştia aşteaptă mereu ca să se iveascâ un erou pentru a-i elibera din sclavia politică şi că acest erou va fi Mesia. Astfel mulţimea care-l însoţea striga Mesia şi aşternea în calea lui crengi de palmieri şi de laur, ca şi când ar fi fost regele lor.

Beniamin îl asculta cu atenţie şi gura cu buzele subţiri şi îmbătrânite îi rămăsese deschisă.

— Continuă! îl îndemnă el când văzu că Demetrius s-a oprit.

— Mi-am făcut loc printre oameni şi am reuşit să mă apropii de el, aşa c-aş fi putut să-l ajung cu mâna. Trebuie să ştii că mi s-a părut un bărbat impresionant, deşi era îmbrăcat în haine simple...

— În veşmântul acesta? întrebă Beniamin şi ridică în mâna tremurândă cămaşa şi o arătă lui Demetrius, care dădu din cap şi continuă.

— Se vedea destul de limpede că lui nu-i făcea plăcere cinstea pe care i-o atribuiau oamenii aceştia; ochii lui păreau îngânduraţi şi trişti, şi felul în care se uita împrejurul său dovedea că se simte singur şi părăsit de toată lumea.

— Hulii! la stai o clipă, prietene. Beniamin se îndreptă spre poliţa pe care erau înşirate sulurile de papirus, alese unul dintre ele şi găsi pasajul pe care-l căuta şi-l citi cu glas adânc şi stins: „...un bărbat al durerilor... care a cunoscut tristeţea..." Vorbele acestea sunt ale profetului Isaia. Continuă te rog. L-ai auzit vorbind?

— Nu l-am auzit... În ziua aceea nu l-am auzit.

— Ooo! Va să zică l-ai revăzut?

— Da, l-am revăzut la câteva zile după aceea... când în pretoriul palatului a fost judecat pentru trădare.

— Ai fost şi tu acolo? Demetrius dădu din cap.

— Cum s-a purtat în faţa procuratorului? A spus că este nevinovat şi şi-a cerut iertare? întrebă Beniamin.

— Nu; era foarte liniştit. N-am putut înţelege ce a răspuns, dar şi-a primit osânda fără să protesteze.

Cu mâinile tremurânde bătrânul Beniamin îi întinse vechiul său pergament:

— Ascultă, prietene! Şi întâmplarea aceasta face parte din profeţia lui Isaia: „A fost învinuit şi biciuit, dar nici n-a deschis gura ca să se apere", zise ţesătorul şi se uită la el.

— De vorbit a vorbit, declară Demetrius, care începu să-şi aducă aminte, dar foarte liniştit şi cu toată încrederea; atitudinea aceasta a lui a părut şi ea neobişnuită, deoarece fusese biciuit crunt.

Beniamin începu din nou să citească din pergamentul său cu glasul tremurat: „A fost biciuit pentru păcatele noastre... şi datorită suferinţelor lui noi ne-am mântuit".

— Ale cui păcate... ale evreilor? întrebă Demetrius mirat.

— Isaia a fost un profet al evreilor, prietene, răspunse Beniamin şi el a prorocit sosirea unui Mesia evreu.

— Prin urmare, suferinţele acestui Mesia nu interesează pe alte neamuri? stărui Demetrius, în cazul când acesta ar fi adevărul, atunci eu nu cred că Isus a fost Mesia! înainte de a muri, el a iertat pe legionarii romani care-l pironiseră pe cruce!

Beniamin tresări şi ridică privirea spre el.

— Cum se face că tu ai aflat vorbele acestea? întrebă el.

— Mi le-au repetat cei care au fost în apropierea lui, declară Demetrius. Toţi cei dimprejurul crucii le-au putut auzi.

— Faptul acesta mi se pare cu totul neobişnuit! murmură Beniamin. Dar numaidecât după aceea se trezi din adâncul gândurilor ce-l copleşiseră şi adăugă: Acum n-ai decât să mă întrebi ceea ce te interesează!

— Cred că mi-ai şi răspuns la întrebările pe care voiam să ţi le pun. Mi-am închipuit că vei putea să-mi spui ceva în legătură cu Mesia şi mi-ai spus. În conformitate cu ceea ce se spune în scripturi, el trebuia să apară în calitate de erou al poporului evreiesc. Dar bărbatul pe care l-am văzut eu nu părea dispus să devină eroul celor care-l aclamau. Am constatat că el a rămas profund mâhnit când a văzut oamenii dimprejurul lui că stăruie să devină regele lor. În faţa judecăţii a declarat că el are o împărăţie, dar împărăţia lui nu face parte din lumea aceasta.

— Dar din care face parte... dacă nu din aceasta? se răsti bătrânul Beniamin.

— Tu eşti cu mult mai înţelept decât mine. Prin urmare, dacă tu nu ştii, ar fi zadarnic să-ţi închipui că un sclav, care este şi păgân, ar putea să-ţi dea vreo explicaţie, zise Demetrius.

— Ai devenit sarcastic, tânărul meu prieten.

— Dimpotrivă, sunt cât se poate de sincer, dar mă simt şi dezorientat. Cred că pe acest Isus îl interesa toată lumea! Şi că era mâhnit din cauza sorţii tuturor oamenilor! Demetrius se opri şi murmură cu sfiajă: Probabil mi-am îngăduit să vorbesc fără nici o sfială!

— Ai tot dreptul să vorbeşti în felul acesta, încuviinţă Beniamin. Eu sunt evreu, dar cred că Dumnezeul nostru este părinte al tuturor oamenilor. Prin urmare se poate foarte bine ca atunci când va apărea Mesia - pentru a domni asupra evreilor - el va face dreptate pentru toţi.

— Mi-ar plăcea să pot studia şi eu aceste vechi profeţii, zise Demetrius.

— La urma urmelor, de ce să nu le studiezi, răspunse Beniamin şi ridică din umeri. Sunt aici la îndemână. Eşti om inteligent. Timp ai de ajuns şi de lucru ai foarte puţin; încearcă şi le citeşte!

— Cum să le citesc?

— Aş putea să te ajut şi eu, răspunse Beniamin prevenitor. Apoi îşi trecu picioarele peste marginea mesei şi se ridică: Te rog să mă ierţi, adăugă el fără nici o legătură cu ceea ce vorbiseră până acum: A sosit vremea să-mi pregătesc mâncarea de amiază. Apoi, fără să-şi ia rămas bun şi fără să-i mai spună ceva, se apropie de uşa din fundul prăvăliei şi dispăru.

Probabil Beniamin terminase cu lucrul pentru ziua aceasta, deoarece masa cea mare din mijlocul atelierului era neocupată. O uşă din colţul cel mai îndepărtat, pe care Marcellus n-o văzuse prima dată când intrase în atelier, fiind în dosul războiului celui mare, sta acum larg deschisă. Marcellus se apropie numaidecât de ea.

Tocmai contrar aspectului din atelier, unde toate păreau valvârtej. locuinţa lui Beniamin, deşi simplă, era mobilată cu gust. Covorul de culoare portocalie întins pe jos era foarte frumos. Avea trei scaune confortabile şi câteva taburete, un aşternut pe care erau o pereche de coburi de păr de cămilă care ţineau loc de perne şi un dulap încins cu cercuri de metal; pe ambele părţi ale ferestrei erau rafturi adânci, pline de suluri de pergament.

O altă uşă, care era în faţa celei pe unde intrase, da într-o curte pavată cu lespezi. Traversa camera, închipuindu-şi că bătrânul îl aşteaptă în curte. Rămase mirat văzându-l cât pare de înalt în levita lui lungă de culoare neagră şi în cap cu tichia din care atârna un ciucure, începuse să aştearnă masa în peristilul acoperit cu vrejuri de viţă.

— Sper că n-am venit la vreme nepotrivită, începu Marcellus.

— În Atena nimeni nu poate sosi la vreme nepotrivită când se întâmplă să treacă pragul unei uşi deschise. Eşti binevenit! zise el şi-i arătă un scaun din apropierea mesei, acoperit cu un covor, apoi luă de pe o tavă două cupe de argint şi le aşeză pe masă.

— Nu ştiam că locuieşti în aceeaşi casă în care ai atelierul, zise Marcellus, neştiind ce i-ar putea spune.

— Locuiesc aici din două motive, răspunse Beniamin după ce puse un cuţit antic alături de pâinea de orz. Este mult mai comod şi mult mai prudent. În oraşul acesta nimeni nu-şi părăseşte prăvălia tară să fie păzită.

— Tot aşa şi în celelalte oraşe pe care le cunosc, ripostă Marcellus.

— Care anume? întrebă Beniamin şi, ferind scaunul, se aşează în faţa lui.

— De pildă Roma. Oraşul acesta este plin de sclavi şi toţi sunt nişte tâlhari care nu ţin socoteală de dreptul la proprietate.

Beniamin începu să râdă cu glasul sugrumat.

— Sclavul este din fire prădalnic, zise el nepăsător, îţi vine în casă şi pleacă cu cele mai bune sandale pe care le ai, deşi singurul lucru pe care i l-ai luat este libertatea.

Ridică cupa în mână şi se înclină în faţa lui Marcellus. Să bem în cinstea zilei când omul nu va mai fi proprietatea altui om?

— Cu toată plăcerea! răspunse Marcellus şi, ridicând cupa la gură, constată că vinul este foarte gustos. Părintele meu spune că va veni vremea când Roma va plăti foarte scump faptul c-a adus oamenii la sclavie cu puterea armelor.

— El nu este de acord cu sclavia? în cazul acesta presupun că în casa lui nu se găsesc sclavi?

Beniamin părea preocupat de tăiatul feliilor de pâine. Marcellus se aprinse la obraz când auzi vorbele lui cu înţeles.

— Dacă s-ar da un edict pentru abolirea sclaviei, tatăl meu ar ti printre cei dintâi care l-ar aproba. Evident, în situaţia actuală...

— Fireşte, tatăl dumitale ştie că măsura aceasta este nedreaptă, adăugă Beniamin. Dar ceilalţi din aceeaşi castă socială o practică. Prin urmare este de părere că e mult mai bine să fie nedrept decât excentric.

— Dacă îmi dai voie să vorbesc în numele părintelui meu, interveni Marcellus, atunci îţi voi spune că el n-a formulat până acum niciodată o astfel de teorie. Este un bărbat integru şi generos. Sclavii din casa lui sunt bine trataţi, în casa noastră probabil au hrană şi adăpost mai bun...

— Sunt dispun să te cred, îl întrerupse Beniamin. Au mâncare mai multă decât ar putea avea dacă ar fi liberi. Evident, în această privinţă situaţia lor este identică cu a cailor şi câinilor pe care-i aveţi. Dar chestiunea se pune în felul următor: oare oamenii şi dobitoacele fac parte din aceeaşi categorie? Nu există între ei nici o deosebire în ceea ce priveşte valoarea? Dacă poţi cumpăra un măgar de povară cu zece drahme, iar un bărbat sănătos la trup poate fi obţinut cu doi talanţi de argint, deosebirea dintre valoarea lor este numai cantitativă? Din acest punct de vedere sclavia omenească reprezintă pentru mine un fel de oroare. Este o jignire a măreţiei spiritului omenesc, căci

dacă e să judeci pe orice om că este de aceeaşi calitate ca şi un animal de povară, atunci nu mai există nici un fel de demnitate omenească. Eu. Beniamin, sunt convins că toţi oamenii au fost creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu!

— Aceasta este o concepţie iudaică?

— Da, este!

— Evreii bogaţi au şi ei sclavi, nu-i aşa? întrebă Marcellus ca şi când nu l-ar fi interesat din cale-afară cum şi în ce fel îi va răspunde Beniamin, dar acesta se uită la el cu toată atenţia şi păru că încearcă să se gândească la ceva.

— Ai pus degetul exact pe una dintre nemulţumirile noastre! exclamă el. Evreii mărturisesc că oamenii sunt creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu este părintele lor din punct de vedere spiritual. O astfel de afirmaţie poate avea valoare numai dacă admit că toţi oamenii sunt fiii lui Dumnezeu. Fie că sunt toţi... fie că nu este nici unul dintre ei! Eu, Beniamin, sunt de părere că toţi sunt fiii lui Dumnezeu! în cazul acesta când voi robi un om, punându-l în rândul dobitoacelor din ţarină, toate afirmaţiile mele rămân fără valoare.

Marcellus îşi frânse pâinea şi admise că nu este just ca un om să robească pe alt om. Nu este admisibil să înjoseşti pe un om, cobcrându-i atât de adânc să i se pară că nu este mai bun cu nimic decât în animal.

— Cât despre asta, declară Beniamin şi tăcu un gest cu mâna ca şi când ar fi vrut să elimine această idee, nu cred că ai putea lua caracterul divin al unui sclav, chiar dacă îl cumperi şi-l înhami la plug între un măgar şi un bou. În această împrejurare el nu are dreptul să aleagă. Nu este el însuşi care înjoseşte omenirea, ci cel care l-a cumpărat. Nimic nu-I opreşte să creadă şi după aceea că Dumnezeu este părintele său spiritual. Dumneata însă nu poţi crede. Să luăm de pild? pe grecul acela frumos care te urmează în toate părţile. Sclavia nu l-a împiedicat să fie unul dintre fiii lui Dumnezeu, dacă vrea să se considere ca atare; dar

robindu-l pe el te-ai apropiat de animale, deoarece aceasta este concepţia dumitale despre valoarea omului.

- Eu nu sunt tocmai tare în filosofie, răspunse Marcelus cu indiferenţă. Probabil după ce voi petrece o bucată de vreme aici în Atena, piimbându-mă pe Colina lui Marte şi urmărind păienjenişul sofistic al...

— Vei reuşi să legi nisipul cu o frânghie, îl întrerupse Beniamin pe acelaşi ton. Dar subiectul despre care vorbim noi este ceva mai mult decât o simplă teorie. Este o problemă de imediată actualitate. Să luăm de pildă marele Imperiu roman, care-şi trimite armatele în toate părţile pentru a jefui şi îngenunchea micile naţiuni, pentru a duce în sclavie pe cei mai buni dintre fiii acestor înlănţuiţi de butucii corăbiilor infecte, iar pe cei mai în vârstă să-i pună la muncă silnică pentru a putea plăti biruri nedrepte, într-o bună zi imperiul roman se va prăbuşi...

Tatăl meu este de aceeaşi părere, interveni Marcellus. El afirmă că datorită sistemului sclaviei romanii încep să devină din zi în zi tot mai nepăsători, mai graşi şi mai trândavi şi că va veni ziua...

— Da, va veni şi ziua, dar nu din pricina asta, declară Beniamin. Romani i vor fi zdrobiţi, dar nu din pricină că sunt prea graşi, ci din pi iema că şi-au închipuit că toţi oamenii sunt animale. Subjugând alte popoare, au renunţat la propria lor demnitate în calitate de oameni. Nu este de mirare că zeităţile romane au devenit subiectul de glumă şi de batjocură al tuturor oamenilor care au cât de puţină minte. Ce nevoie mai aveţi de zei dacă vă închipuiţi că oamenii sunt ca vitele pe care le poţi duce de frânghie? Prin analogie, de ce să te gândeşti la zei când câinele dumitale nu se gândeşte la ei?

Beniamin făcu o pauză pentru a umple din nou cupele din faţa lor. Se vedea că este emoţionat, deoarece îi tremurau mâinile.

— Eu sunt evreu, dar asta nu înseamnă că religia altor popoare nu mă interesează. A fost o vreme când zeităţile dumneavoastră romane au fost privite cu respect. Pentru strămunii dumneavoastră lovis a însemnat ceva. A venit

apoi timpul când Iuliu Cezar a ajuns zeu; mult mai important decât Iovis. Şi numai cei împilaţi au continuat să mai creadă în zeităţile clasice, în puterea cărora era răsăritul soarelui şi ploile, care răsplăteau şi pedepseau, care domoleau vânturile în calea marinarilor şi dădeau rod viilor. Dar ia să-mi spui şi mie, dacă-mi dai voie să te întreb, ce a determinat pe Cezar să-şi bată joc de religia romană? Fireşte, asta s-a întâmplat în momentul când romanii au avut o forţă militară destul de puternică pentru a subjuga alte neamuri, cumpărând şi vânzând sclavi pe care-i duceau ca pe vite, în cirezi. Datorită acestui procedeu, au recunoscut că oamenii - inclusiv ei înşişi - nu au nici o asemănare cu Dumnezeu. Vanitosul şi superbul Cezar a fost un zeu destul de corespunzător pentru ei în ziua când s-a decretat că toţi oamenii sunt animale.

— Nu cred că s-a găsit vreun joman cu mintea întreagă care ar fi putut să admită că Iuliu Cezar a fost zeu, protestă Marcellus.

— În intimitatea sufletului său n-a admis, încuviinţă Beniamin. Cred că nici Cezar n-a crezut c-ar fi posibil aşa ceva.

— Prin urmare eşti de părere că, dacă romanii ar aboli sclavia, s-ar putea gândi cu mai mult respect la vechile zeităţi şi că datorită cultului faţă de aceştia ar putea deveni mai nobili?

Beniamin începu să râdă sarcastic.

— Acest „dacă" face ca întrebarea dumitale să pară ridicolă!

— Întrucât mă priveşte pe mine, continuă Marcellus pe un ton din care se vedea că s-a plictisit de acest subiect, nu mă interesează zeii, fie că sunt clasici, fie că sunt contemporani.

— Cum îţi explici existenţa universului? întrebă Beniamin.

— Nu mi-l explic deloc, răspunse Marcellus, şi nici nu m-am gândit până acum că s-ar putea găsi cineva care să-mi pună o astfel de întrebare. Apoi, dându-şi seama că riposta aceasta a lui este mai curând lipsită de politeţe decât

hazlie, adăugă repede: Aş fi dispus să cred în existenţa unei fiinţe supranaturale dacă cineva ar putea să se impună în această calitate. Prezenţa acesteia ar limpezi o mulţime de enigme. Ieri spuneai că poporul din care faci parte - samaritenii - se închină în faţa altarelor din munţi. Poate aş fi eu dispus să procedez în felul acesta dacă nu-mi va cere nimeni să personific răsăritul soarelui şi copacii.

— Noi nu personificăm obiectele ce le vedem împrejurul nostru, îi explică Beniamin. Credem într-un singur Dumnezeu - un duh -creator al tuturor lucrurilor.

— Am auzit undeva spunându-se, declară Marcellus îngândurat, că evreii aşteaptă să apară un mare conducător, un erou şi un rege, care-i va scăpa de robie şi va întrona o pace durabilă. Samaritenii cred în apariţia lui?

— Fireşte! răspunse Beniamin. Toţi marii noştri profeţi au prorocit venirea lui Mesia.

— De când îl aşteptaţi să sosească?

— De multe secole.

— Şi mai credeţi şi astăzi că va veni? Beniamin îşi mângâie barba îngândurat.

— Credinţa aceasta uneori devine exuberantă şi extatică, altă dată se domoleşte, în timpuri de restrişte naţională se vorbeşte foarte mult despre venirea lui Mesia. Când încep greutăţile vieţii şi persecuţiile, evreii au încercat să găsească între ei înşişi pe câte cineva care să dea dovadă de puteri mesianice.

— Şi până acum n-a găsit pe nimeni care să dispună de aceste puteri? întrebă Marcellus.

— Pe cel adevărat nu l-au găsit încă, răspunse Beniamin şi păru că începe din nou să se gândească. Este un amănunt foarte ciudat continuă el. În vreme de lipsuri grele, când se simte nevoia de un conducător, poporul emoţionat care nu ştie încotro să mai apuce, nu aude decât glasurile stridente ale celor cărora nu le lipseşte îndrăzneala şi refuză să asculte glasul înţeleptului, care, fiind înţelept, prin firea lui însăşi este sfios şi cumpătat. Adevărul este c-am avut mulţi pretendenţi pentru rolul

mesianic. Dar aceştia au apărut şi au dispărut, întocmai ca meteorii.

— Dar cu toate aceste dezamăgiri evidente mai păstraţi credinţa că Mesia va trebui să apară?

— Va apărea, murmură Beniamin. Evident, fiecare generaţie îşi închipuie că problemele ce i se pun sunt destul de grele pentru a justifica sosirea lui. Din ziua ocupaţiei romane vechile profeţii s-au bucurat de un interes mereu în creştere în faţa maselor. Până şi templul părea că aşteaptă apariţia lui Mesia.

— Părea! exclamă Marcellus şi ridică din sprâncene.

— Templul este forte mulţumit de situaţia în care se găseşte, murmură bătrânul. Imperiul roman stoarce vlaga populaţiei sărace, dar se fereşte să supună la biruri grele pe preoţi şi pe cei bogaţi. Cred că i cei care conduc templul s-ar simţi stingheriţi dacă ar apărea Mesia, deoarece el probabil ar introduce anumite schimbări.

Beniamin părea că vorbeşte numai pentru el însuşi, deoarece nu se strădui să explice musafirului său la ce face aluzie.

— Probabil va alunga negustorii care vând săracilor animale de jertfă la preţuri exagerate? întrebă Marcellus fără să ezite.

— Cum se face că dumneata eşti informat despre această ticăloşie?

— Despre asta s-a vorbit şi la Ierusalim, răspunse Marcellus cu indiferenţă. Mi se pare că au fost anumite proteste în această privinţă.

— Anumite proteste? întrebă Beniamin, ridicând dintr-o sprânceană. Fără îndoială protestele au fost destul de energice pentru a putea fi auzite chiar de un roman care se găsea numai în trecere prin acel oraş. Ce ai făcut acolo, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Am fost trimis cu o misiune oficială, răspunse Marcellus şi, ridicându-se în picioare, îşi netezi faldurile togii. Dar îmi dau seama că nu trebuie să abuzez de ospitalitatea dumitale, sfârşi el cu amabilitate. Ai fost

extrem de binevoitor şi-ţi rămân îndatorat. Poţi să-mi dai cămaşa?

Beniamin ieşi din cameră, dar se întoarse aproape imediat, în lumina domolită, Marcellus examina cămaşa pe care i-o aduse.

— Este reparată foarte bine, declară el. Nimenea n-ar putea bănui c-a fost sfâşiată.

— Afară de dumneata, îl întâmpină Beniamin cu glasul grav. Marcellus se feri din calea ochilor bătrânului care se uita la el. Petele acestea... am încercat să le şterg, dar n-am reuşit. Nu mi-ai spus nimic despre acest biet evreu. Spuneai c-a fost un bărbat curajos şi c-a murit din vina duşmanilor săi. Nu cumva a fost din Galileea?

— Cred că a fost, răspunse Marcellus şi se frământă pe loc. Împături apoi cămaşa şi luând-o pe braţ îi întinse mâna.

— Nu cumva l-a chemat Isus? întrebă Beniamin în şoaptă.

— Da, acesta a fost numele lui, admise Marcellus fără să vrea. Cum se face că dumneata cunoşti acest nume?

— Am aflat această întâmplare de la un vechi prieten cu numele Popygos, care este negustor de mirodenii, în săptămâna Paştilor el a fost la Ierusalim. Spune-mi, zise Beniamin, cum ai ajuns în stăpânirea acestei cămăşi?

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanţă? întrebă Marcellus cu mândrie.

Beniamin se înclină umil şi-şi frecă mâinile una de alta.

— Te rog să mă ierţi pentru curiozitatea mea, murmură el. Dar eu sunt om în vârstă şi n-am pe nimeni, iar în oraşul acesta sunt foarte departe de ţara mea. Sulurile mele de pergament, care reprezintă istoria rasei mele şi cuvintele marilor profeţi, sunt pentru mine ca pâinea şi sarea. Acestea reprezintă opaiţul de la picioarele mele, care-mf luminează drumul. Acestea sunt moştenirea mea. Îndeletnicirea de toate zilele nu înseamnă nimic pentru mine. Îmi dă de lucru şi-mi procură hrana cea de toate zilele; dar sufletul şi viaţa mea stau ascunse şi se hrănesc cu cuvântul scris, care este întocmai ca merele de aur

dintr-o grădină de argint. Glasul lui Beniamin devenise extatic şi obrazul lui îmbătrânit strălucea de mulţumire.

— Eşti un om cu noroc, zise Marcellus, îmi place şi mie să citesc scrierile clasice rămase nouă de la marii înţelepţi... Platon, Pitagora, Parmenide...

Beniamin zâmbi îngăduitor şi clătină din cap.

— Da-da... datorită lucrărilor acestora ai învăţat să citeşti, dar acestea nu te-au învăţat cum trebuie să trăieşti. Cei care vorbesc limba ebraică învaţă să înţeleagă cuvântul viu. Uite ce, dragă prietene, din toate aceste profeţii se desprinde o nădejde, într-o bună zi Mesia va apărea în faţa oamenilor şi va domni asupra lor. Numele lui va fi Mântuitotul cel adevărat şi împărăţia lui nu va avea sfârşit. Nu este hotărâtă o zi anume când va veni...dar cu toate acestea va veni! Prin urmare să nu te miri că mă interesez cu atâta nerăbdare de acest Isus, despre care foarte multă lume a crezut că este Mesia.

— Mi-ar face plăcere să cunosc mai bine aceste profeţii, zise Marcellus după ce rămase câteva clipe îngândurat.

— Şi de ce adică să nu le cunoşti? întrebă Beniamin şi ochii lui adânci se luminară. Mie-mi face plăcere să mă gândesc la ele şi ţi le-aş explica cu dragă inimă, deşi ar fi mult mai bine dacă le-ai putea citi singur.

— Limba ebraică este grea? întrebă Marcellus. Beniamin zâmbi şi ridică din umeri.

— De... nu este mult mai grea decât limba greacă, pe care constat că o vorbeşti foarte bine. Evident, este mult mai grea decât limba latină.

— De ce „evident"? ripostă Marcellus şi încruntă din sprâncene.

— Te rog să mă ierţi, se scuză Beniamin. Probabil limba greacă cere un efort mai mare, deoarece scriitorii greci... Bătrânul se opri şi se uită la el cu sfială.

— Gândirea scriitorilor greci este mai adâncă, interveni Marcellus ca să-l ajute. Asta voiai să spui? Sunt de aceeaşi părere.

— N-am vrut să te jignesc, îngână Beniamin. Roma îşi are poeţii, satiricii şi eulogiştii ei. Cicero al dumneavoastră

are multe studii interesante, dar puţin cam naive. Acestora le place să culeagă fiori, dar nu se avântă niciodată printre stele.

Beniamin luă un sul de pergament şi-l întinse pe masă:

— Ascultă prietene! „Când mă uit la cer, faptă a mâinilor tale, la lună şi la stelele pe care tu le-ai creat, mă întreb ce este omul ca să-ţi poţi aduce aminte de el?".

— Cuvintele acestea mi se par pesimiste, deşi sunt destul de întemeiate, îl întrerupse Marcellus.

— Ai răbdare, dă-mi voie să-ţi citesc şi ce urmează! stărui Beniamin. „L-ai creat pe el ca să fie ceva mai prejos decât îngerii şi i-ai făcut parte de cinste şi măreţie". O, este atâta bogăţie în înţelepciunea ebracică! Va trebui să te străduieşti s-o cunoşti.

— Deocamdată voi fi obligat să mă mulţumesc numai cu părţile alese, pe care din când în când vei avea bunăvoinţă să mi le explici, răspunse Marcellus. Acum am început să lucrez sculptură şi preocuparea aceasta implică toată atenţia mea. Apoi scoase o punguliţă de mătase în care erau câteva piese de argint şi o puse pe masă: Te rog să primeşti arginţii aceştia pentru repararea cămăşii pe care ţi-am adus-o.

— Ţi-am spus că nu vreau să fiu plătit pentru această reparaţie, declară Beniamin categoric.

— Atunci vei împărţi aceşti bani săracilor, ripostă Marcellus.

— Îţi mulţumesc! zise Beniamin şi se înclină în faţa lui. M-am gândit acum că dacă te interesează istoria evreilor - şi eşti prea ocupat pentru a învăţa limba ebraică de-a dreptul - ai putea să îngădui ca sclavul tău grec pe care-l ai să vină la mine şi să înveţe. Aş fi foarte mulţumit să-l ajut, căci este om inteligent.

— Da, este adevărat că Demetrius este inteligent şi ar putea învăţa această limbă, îmi dai voie să te întreb cum de ai făcut acesta constatare?

— A venit astăzi la mine şi a întârziat vreme de un ceas.

— Nu mai spune! Şi cu ce scop a venit la dumneata? Beniamin ridică din umeri, dar nu-i răspunse la întrebare.

— A trecut pe aici şi, neavând de lucru, a intrat la mine; mi-a adus un coşuleţ de smochine şi mi-a pus câteva întrebări.

— Ce fel de întrebări?

— Probabil îţi va spune el dacă-l vei întreba, răspunse Beniamin. Dumneata eşti stăpânul lui, nu-i aşa?

— Gândurile lui nu le stăpânesc eu, ripostă Marcellus. Probabil ţi-ai închipuit despre mine că sunt mai brutal decât sunt în realitate.

Bătrânul Beniamin zâmbi aproape binevoitor, clătină din cap şi puse mâna uscată pe umărul lat al tribunului.

— Nu, fiule, eu nu-mi închipui că eşti un om brutal, declară el cu blândeţe. Din nenorocire eşti reprezentantul unui sistem brutal. Dar probabil nu ai nici o vină din pricina asta.

— S-ar putea întâmpla ca în ziua când va apărea Mesia al dumneavoastră, va găsi o soluţie şi pentru această situaţie, răspunse Marcellus, care se simţea jignit de atitudinea bătrânului şi de cuvintele pe care le pronunţase.

— Spune-mi, rogu-te, după răstignirea lui Isus câtă vreme ai mai întârziat în Ierusalim, întrebă Beniamin, care-l însoţi până în pragul uşii.

— Am părăsit oraşul dimineaţa următoare înainte de răsăritul soarelui şi ne-am întors acasă, răspunse Marcellus.

— Ooo, exclamă Beniamin şi-şi mângâie barba albă. În cazul acesta n-ai mai auzit nimic... despre el?

— Ce puteam să mai aud? El murise.

— Murise - bătrânul păru că ezită - eşti sigur că el murise?

— Da, sunt sigur! declară Marcellus.

— Ai fost de faţă? Ochii cavernoşi ai lui Beniamin se îndreptară spre el ca şi când ar fi aşteptat un răspuns categoric, dar acesta părea că întârzie să vină.

— L-am văzut murind, încuviinţă Marcellus. I-au străpuns inima cu o suliţă înainte de a-l coborî de pe cruce.

Spre mirarea lui văzu că obrazul încreţit al lui Beniamin se luminează de un zâmbet mulţumit.

— Îţi mulţumesc, prietene! zise el încântat, îţi mulţumesc, pentru că mi-ai spus cuvintele acestea.

— Nu mi-am închipuit că dureroasele mele cuvinte ar putea să-ţi pricinuiască o astfel de mulţumire, zise Marcellus speriat. Acest Isus a fost un bărbat curajos care merita să trăiască. Totuşi pari mulţumit de ştirea că a murit pe cruce!

— Au umblat tot felul de vorbe! îi explică Beniamin. Un fel de zvonuri care spuneau că legionarii au plecat înainte de moartea lui şi că pelerinii galileeanului l-ar fi coborât de pe cruce şi l-ar fi readus la viaţă.

— De, din întâmplare eu ştiu că toate zvonurile acestea sunt minciuni! declară Marcellus categoric. Cei care l-au răstignit au fost destul de beţi în ziua aceea, dar ei au ucis pe galileean şi când au plecat el era mort! Acestea nu sunt vorbe pe care le-aşi fi auzit de la alţii. Eu ştiu cu toată certitudinea!

— Fiule, ceea ce-mi spui este foarte important, zise Beniamin cu glasul tremurând de emoţie. Sunt mulţumit c-ai venit astăzi la mine! Sper că te voi vedea şi de aici înainte destul de des. Apoi ridică mâna slăbită deasupra capului lui Marcellus: „Domnul Dumnezeul nostru să te binecuvânteze şi să te păzească. Chipul lui să lumineze în calea ta şi să-ţi îndrepte paşii în drumurile ce le vei face. Ca cel fără de început să reverse darul său asupra ta şi pacea să-ţi fie dată ţie", psalmodie bătrânul.

Urmă o lungă tăcere înainte ca Marcellus să se mişte. Se simţi năucit şi nu ştia ce va trebui să facă: apoi se înclină respectuos în faţa lui Beniamin şi fără să mai zică nimic traversă prăvălia cu paşi înceţi şi ieşi în stradă asupra căreia coborâseră umbrele serii.

CAPITOLUL X

Acum, după ce Diana putea să se întoarcă de la Capri în orice moment, familia Gallio presimţi că va fi nevoie să inventeze o explicaţie care să justifice plecarea neaşteptată a lui Marcellus.

Fără îndoială Tiberiu aflase că Vestris a sosit, aducând pe Marcellus, care era cel mai important dintre călătorii care fuseseră pe bord. Diana va fi nerăbdătoare să-l vădani va avea toate motivele să creadă că tot atât de nerăbdător aşteaptă şi el întoarcerea ei ia Roma.

Lucia era de părere să-i spună că Marcellus s-a întors acasă atât de bolnav, încât au crezut de cuviinţă că o schimbare a climei este imediat necesară, deşi Diana probabil se va interesa de ce fel de boală suferă şi se va întreba în ce măsură clima din Atena ar putea să fie preferabilă celei din Roma.

Cornelia propuse să-i răspundă că la Atena se găsesc medici mult mai buni decât la Roma. Probabil cu această explicaţie Diana se va simţi mulţumită, dar în realitate o astfel de explicaţie n-avea nici un rost, de vreme ce toată lumea ştia că cei mai buni medici din Atena au fost deportaţi la Roma.

— Nu se poate, interveni senatorul Gallio cu glasul categoric; amândouă greşiţi. Când eşti obligat să dai cuiva o explicaţie, nici o născocire nu te poate servi mai bine decât adevărul. Prin urmare i-l vom spune. Dacă Diana şi fiul meu se iubesc unul pe altul, aşa cum spuneaţi voi, ea are dreptul să ştie ce s-a întâmplat şi este datoria noastră să-i spunem. Nu va fi prea greu de vreme ce îi vom spune adevărul.

După ce pronunţă aceste cuvinte care păreau definitive, senatorul se ridică în picioare, pregătindu-se să părăsească odaia soţiei sale, dar în aceeaşi clipă fiică-sa îl opri.

— Să presupunem că această informaţie va trebui să i-o dau eu, începu Lucia cu toată prevederea; ce aş putea să-i spun din ceea ce s-a întâmplat?

Tatăl ei făcu un gest de nepăsare, pentru a-i da să înţeleagă că întrebarea ei este lipsită de importanţă.

— Îi vei putea spune că fratele tău a primit ordin să conducă operaţia de răstignire a unui revoluţionar evreu; de pe urma acestei întâmplări s-a ales cu o puternică zdruncinare a nervilor şi din pricina asta a fost copleşit de o melancolie adâncă, astfel c-am crezut de cuviinţă să-l trimitem undeva pentru a nu fi obligat să se gândească mereu la această întâmplare.

— Prin urmare nu trebuie să-i pomenesc nimic depre chinuitoarele crize de remuşcare, nici despre obsesia şi nici despre întrebarea aceea stranie pe care o pune mereu, chiar fără să vrea?

— Huihium... despre asta nu-i vei spune nimic, zise senatorul. Nici nu este nevoie. Va fi de ajuns să-i spui că Marcellus se simte abătut şi deprimat.

— Diana nu se va mulţumi cu această explicaţie, răspunse Lucia. Va rămâne dezamăgită şi indignată. Abstracţie făcând de faptul că ei se iubesc, nu trebuie să uităm că ea a intervenit în favoarea lui pentru a-l rechema din exil. Afară de asta i se va părea straniu ca un tribun roman să rămână atât de tulburat din pricina executării unui condamnat.

— În această privinţă suntem cu toţii de acord, admise senatorul. Nu am câtuşi de puţin pretenţia că eu înţeleg situaţia. Fiul meu n-a fost niciodată lipsit de curaj, prin urmare nu este obiceiul lui să se îmbolnăvească la vederea sângelui.

— Probabil va fi mult mai bine, interveni Cornelia, dacă nu-i vom pomeni nimic despre această înspăimântătoare răstignire şi-i vom spune fără înconjur că Marcellus a dorit

să se ocupe de sculptură şi să asculte o serie de conferinţe, ca...

— Şi această dorinţă a fost atât de irezistibilă, încât n-a putut să mai întârzie câteva zile pentru a se întâlni cu ea, căreia i se datoreşte întoarcerea lui acasă, ripostă Lucia sarcastică.

Maică-sa oftă şi mai făcu o împunsătură în broderia la care lucra, apoi admise că propunerea ei, dacă stai să te gândeşti bine, nu este decât un caraghioslâc, afirmaţie cu care soţul şi fiica ei se declarară de acord.

— La plecare mi-a făgăduit că va scrie Dianei, adăugă Lucia.

— Ei bine, nu se poate să aşteptăm scrisoarea lui, răspunse senatorul. Până atunci ar putea să treacă săptămâni întregi. Diana va dori să afle adevărul acum. Eu zic că va fi mult mai bine să i-l spui. În orice caz ea te va descoase şi va afla, chiar fără să vrei tu. O fată care este destul de inteligentă pentru a putea obţine concesii de la bătrânul nostru îţnpărat, care este un om înrăit, va trage anumite concluzii din ceea ce vede, indiferent de ceea ce-i vei spune tu.

— Dacă-l iubeşte cu adevărat, ganguri Cornelia, atunci îi va trece cu vederea orice.

— Fără îndoială! încuviinţă soţul ei şi se îndreptă spre ieşire.

— Mi se pare că voi n-o cunoaşteţi pe Diana destul de bine, îi preveni Lucia. Ea nu este pregătiră pentru a putea înţelege astfel de situaţii. Ea îl idolatrizează pe tatăl ei, care este în stare să ucidă un om cu aceeaşi uşurinţă cu care altul ar ucide un şoarece. Nu cred că ea ar fi în stare să ierte pe cineva pentru o slăbiciune de care a dat dovadă.

— Nu mă aşteptam la astfel de cuvinte din partea ta, Lucia, zise maică-sa după ce senatorul plecă, îi vine omului să creadă că nu ţii la fratele tău. Doar nu-ţi închipui despre fratele tău că ar putea să fie un bărbat fără voinţă?

— Nu ştiu nici eu ce să cred, murmură Lucia abătută. Ce ai putea crede într-o astfel de împrejurare? întrebă ea şi, acoperindu-şi ochii cu palmele mâinilor, clătină din cap. Am

pierdut pe Marcellus, mamă, îngână ea printre lacrimi. Era atât de îndrăzneţ şi atât de voinic! L-am iubit atât de mult! Mi se rupe inima când mă gândesc la el!

Dar dacă problema ce se punea în legătură cu informarea Dianei părea atât de complicată, ea totuşi era destul de simplă în comparaţie cu cea care se puse în după-amiaza zilei următoare, când apăru un centurion îmbrăcat în uniformă de gală ca să predea un sul impresionant adresat lui Marcellus. Centurionul le spuse că va aştepta răspunsul şi că dimineaţa următoare va sosi cariga imperială cu care vor trebui să plece.

— Fiul meu nu este acasă! răspunse senatorul. S-a îmbarcat pe o corabie şi a plecat la Atena.

— Ce nenorocire!

— Bănuiesc că eşti informat despre conţinutul acestui mesaj? întrebă Gallio.

— Da, stăpâne, căci conţinutul nu este secret, împăratul a numit pe tribunul Marcellus în calitate de comandant al gărzii palatului. Suntem cu toţii foarte mulţumiţi!

— Îmi pare extrem de rău, centurioane, că fiul meu lipseşte de acasă. Probabil voi putea trimite împăratului un mesaj cu ocazia întoarcerii dumitale la Capri. Gallio rămase câteva clipe îngândurat: Sau mai bine nu... Voi pleca eu ca să-i explic situaţia.

— Foarte bine, încuviinţă centurionul. Sunteţi de acord să plecăm mâine în zorii zilei?

Astfel plecară a doua zi împreună, deşi drumul de la Roma până la Napoli, făcut în goana cailor, nu putea să fie nici o plăcere, îşi zise senatorul. Dar afară de asta nici misiunea în care plecase acum nu-i făcea plăcere; deşi era obişnuit cu tehnica discuţiilor contradictorii, convorbirea cu împăratul nu putea oferi nici o plăcere, deoarece Tiberiu era nervos şi senatorul n-avea nici un motiv justificat pentru a se prezenta în faţa lui. Caii alergau în galop în lungul drumului desfundat şi cariga uriaşă se legăna ca o barcă; ceasurile treceau încet, pe senator îl durea capul. Judecând situaţia din toate punctele de vedere, drumul nu fu deloc plăcut, şi la miezul nopţii, când sosi la vila din

Capri, nu era în stare să se mai gândească la altceva decât cel mult la posibilitatea de a se odihni.

Fu primit de căpetenia sclavilor, care-l conduse într-un impunător apartament, unde Gallio se aşeză pe un scaun, simţindu-se cu desăvârşire sleit de puteri. Doi sclavi macedoneni veniră să-i despacheteze lucrurile şi să-i aştearnă patul. Un alt sclav îi pregăti baia, în timpul cât un uriaş din Nubia îngenunche în faţa lui ca să-i desfacă curelele sandalelor. Imediat după aceea veni un sclav din Tracia, care aduse un urcior de vin rece. Căpetenia sclavilor apăru din nou.

— Împăratul doreşte să vă primească, anunţă el respectuos.

— Acum? întrebă Gallio şi făcu o strâmbătură de nemulţumire.

— Vă rog, stăpâne, împăratul a dat ordin ca tribunul Marcellus să fie imediat introdus în faţa lui după sosire. Când a fost informat că în locul lui a venit senatorul Gallio, împăratul a declarat că este dispus să vă primească fără întârziere.

— Foarte bine! oftă Gallio. Făcu semn nubianului să-i lege din nou sandalele, apoi se ridică ostenit şi urmă pe sclavul care-l conduse spre somptuosul apartament al împăratului.

Bătrânul Tiberiu era aşezat în capul oaselor şi împrejurul lui erau câteva perne în care-şi proptise trupul şubred, iar în cap avea o scufiţă de lână căzută pe o ureche, în jurul lui se frământau mai mulţi slujitori care se prefăceau că ar vrea să-l servească.

— Ieşiţi afară! strigă împăratul când văzu pe senator că apare; sclavii se retraseră respectuoşi, afară de cel care îl însoţise pe Gallio. Pleacă şi tu! ţipă împăratul şi sclavul se întoarse în loc şi se retrase spre uşă.

Împăratul ridică privirea şi se uită sfidător la Gallio.

— Ce înseamnă toate acestea? cloncăni bătrânul. Am conferit o mare onoare fiului tău, care n-a făcut nimic pentru a o merita, ca pe urmă să aflu c-a părăsit Roma fără să fie autorizat, în calitate de părinte ai venit să-mi explici?

Ei bine, începe! Este tocmai timpul să vină cineva şi să-mi explice!

— Maiestate, începu Gallio, înclinându-se adânc în faţa lui, fiul meu va fi profund mâhnit când va afla că, fără să fi vrut anume, cu purtarea lui a supărat pe împăratul său căruia îi datorează atât de mult.

— Să nu vorbim despre asta! ţipă împăratul ce glasul ascuţit. Continuă cu explicaţiile, dar vezi să fie cât mai scurte. Vreau să mă odihnesc. Toţi cei de aici au fost nişte nebuni când m-au trezit din somn numai pentru atâta lucru... şi tot un nebun ai fost şi tu când le-ai dat voie să mă trezească. Un bărbat de vârsta ta ar trebui să fie şi el demult în pat. Ai făcut un drum greu. Eşti obosit. Ce stai în faţa mea ca o santinelă! îţi poruncesc să te aşezi pe scaun. Eşti om bătrân... foarte bătrân. Aşază-te pe scaun înainte de a cădea de pe picioare!

Gallio se aşează mulţumit pe scaunul comod din apropierea patului de aur masiv al împăratului, apoi constată că nemulţumirea imperială s-a liniştit.

— Cum spune şi maiestatea-voastră, este prea târziu pentru a vă putea da explicaţii mai amănunţite. Fiul meu Marcellus a fost numit legat al legiunii din fortul Minoa...

— Da-da... Toate acestea eu le ştiu! se zborşi Tiberiu. Am revocat ordinul dat de imbecilul acela de la Roma şi am adus pe fiul tău acasă. Ce s-a întâmplat după aceea?

— La Minoa a primit ordinul să se prezinte la Ierusalim pentru păstrarea ordinii în săptămâna Paştilor evreieşti. O grupare revoluţionară mai mică a încercat să provoace tulburări. Conducătorul acesteia a fost judecat pentru trădare şi osândit să fie răstignit.

— Răstignit, ei? în cazul acesta conducătorul a fost cu siguranţă om primejdios.

— Mie mi s-a spus despre el cu totul altceva, maiestate. Omul acesta a fost un tânăr evreu aproape necunoscut, inofensiv şi foarte blând, căruia îi plăcea să trăiască în pace cu toată lumea; era originar dintr-o provincie de la hotarul imperiului... mi se pare din Galileea. Se spune c-ar fi jignit pe cei de la conducerea templului.

— Ei, comedie! exclamă Tiberiu şi se plecă spre el ca să-l poată auzi mai bine. Ce a făcut anume?

— Oamenii aceştia, stăpâne, au obiceiul să vândă animale de jertfă chiar în incinta templului. Preoţii cer credincioşilor preţuri mari pentru aceste animale şi realizează câştiguri importante. Galileeanul acesta s-a revoltat din cauza înşelătoriei lor şi a sacrilegiului pe care aceasta îl reprezintă, aşa c-a pus mâna pe un bici şi a lovit preoţii şi animalele, alungându-i din Templu şi...

— Hi-hi-hi! chicoti bătrânul Tiberiu atât de ascuţit, încât căpetenia sclavilor băgă capul prin deschizătura uşii şi se uită înăuntru. Vino încoace, netrebnicule! Adu un urcior de vin pentru senatorul Gallio! Vom bea şi noi vin! Hi-hi-hi! Va să zică galileeanul acesta blând şi iubitor de pace a pus mâna pe bici şi a alungat preoţii în stradă, ei? Nu e de mirare că l-au crucificat! Asta înseamnă că nu i-a lipsit îndrăzneala. Dar ce amestec a avut fiul tău în afacerea asta?

— El este cel care a primit ordinul să răstignească pe tânărul evreu şi datorită acestui spectacol sângeros s-a îmbohu.it. Gallio se opri şi sorbi încet vinul, în timpul cât moşneagul bolborosi ceva neînţeles în cupa pe care sclavul i-o ţinea la gură.

— S-a îmbolnăvit? întrebă Tiberiu şi zâmbi sarcastic. S-a îmbolnăvit de la stomac?

— S-a îmbolnăvit de la cap. Dacă vă interesează, maiestate, aş putea să vă povestesc cum s-au petrecut lucrurile, adăugă Gallio, iar după ce Tiberiu dădu din cap în semn de încuviinţare începu să-i vorbească despre deprimarea lui Marcellus, despre purtarea lui neobişnuită şi hotărârea de a-l trimite la Atena, unde-şi închipuise că va găsi alte distracţii la care să se gândească şi să poată uita trista întâmplare la care fusese martor.

— De, murmură Tiberiu. Dacă fiul tău este atât de sensibil încât nu poate suporta mirosul sângelui cald, atunci nu vom stărui să primească însărcinarea de a îngriji de siguranţa persoanei noastre. Am aflat de la tânăra fiică a lui Gallus că este un bărbat curajos, în faţa ei se bucură de

mare stimă, şi l-am adus acasă numai pentru a-i face ei plăcere, şi tot din pricina aceasta l-am numit şi comandant al gărzii palatului nostru. Pentru ea e mult mai bine că această slăbicune a lui s-a manifestat înainte de a avea motive să se simtă umilită din cauza purtării lui în anumite împrejurări şi de faţă cu alţii.

Pentru Gallio cuvintele fură prea grele pentru a le putea suporta tară să protesteze.

— Maiestatea-voastră mă pune într-o situaţie delicată, declară el cu îndrăzneală. Ar fi o necuviinţă din partea mea să fiu de altă părere; totuşi împăratul meu m-ar considera meschin şi laş dacă n-aş încerca să apăr pe propriul meu fiu împotriva unei astfel de afirmaţii.

Obrazul lui Tiberiu dispăru în fundul cupei, unde lui Gallio i se păru că întârzie vreme îndelungată. La urmă se ridică şi-l văzu că respiră cu greutate.

— Bine - hac - foarte bine! Haide, începe! zise moşneagul şi-şi şterse bărbia umedă cu dosul mâinii. Apără pe fiul tău!

— Marcellus, maiestate, nu este un slăbănog. Este un tânăr mândru şi curajos, vrednic de calitatea lui de cetăţean al Romei şi de titlul său de tribun. Nu pot înţelege în întregime cum de a putut rămâne atât de impresionat de răstignirea acestui evreu, decât că...

— Continuă! Decât ce?

— El este convins că galileeanul nu s-a facut vinovat de nici o crimă şi că n-a meritat o pedeapsă atât de severă, însuşi procuratorul a declarat că este nevinovat şi a încercat să-l scape.

— Ca pe urmă să-l condamne la moarte? Ce fel de dreptate împarte imperiul, acolo, în Ierusalim? Cine este astăzi prefectul -târâtoarea aceea respingătoare... cum îi zice... Irod?

— Da, l-au judecat în faţa lui Irod... dar de osândit l-a osândit Pilat din Pont. Pilat este procuratorul Palestinei.

Tiberiu pufni în râs, începu să tuşească şi-şi stropi cu salivă mâneca halatului de mătase cu care era îmbrăcat.

— Pilat din Pont! exclamă împăratul aducându-şi aminte. Zăpăcitul acela care a construit afurisitul de apeduct. Nevastă-sa avea nevoie de grădini. Pentru acestea îi trebuia apă. A jefuit visteria templului ca să construiască un apeduct. Tâmpitul! A determinat pe evrei să se revolte. Am pierdut o mie de legionari pentru a putea linişti pe revoltaţi. Dacă se va mai repeta o dată, vom lăsa pe Pilat să se descurce singur cu evreii lui. N-am niciodată o idee prea bună despre caraghiosul acesta care se lasă dus de nas de o femeie, împăratul se opri ca să respire. Este un caraghios care se teme de soţia sa. Gândindu-se la cuvintele acestea, Tiberiu făcu pe senator să tresară când îl auzi că pufneşte într-un hohot de râs ascuţit, caracteristic omului beat: Eşti liber să râzi şi tu, Gallio, adăugă împăratul: Se teme de soţia sa! Un caraghios care se teme de o femeie! Hi-hi-hi!

Gallio zâmbi cu amabilitate, dar nu vru să participe la veselia zgomotoasă a împăratului, provocată de propria sa glumă. Tiberiu era beat, dar după ce se va trezi din acesta beţie ar putea să-şi aducă aminte.

— Şi şarpele acela de Irod! împăratul încleşta pumnii şi-şi frecă ochii înlăcrimaţi. Cunoaştem destul de bine perfidia lui. O lipitoare scârboasă care s-a ghiftuit cu sângele concetăţenilor săi. Gallio... eu am purtat război în multe ţări. Am robit multe popoare. Am condamnat la moarte pe curajoşii apărători ai acestora, şi cu toate c-am poruncit ca războinicii lor să fie măcelăriţi, i-am respectat totuşi pentru vrednicia lor. Dar acest Irod! Acest orb care sfâşie cadavrele. Această hienă care se preface că reprezintă interesele concetăţenilor săi, dar vine să-mi lingă tălpile sandalelor pentru a obţine concesii în propriul său interes... ce fiinţă josnică! Da, ştiu că este în interesul imperiului să avem astfel de ticăloşi în slujbe înalte în toate provinciile supuse de noi, care să-şi vândă şi să-şi trădeze propriu! lor popor. Epuizat de această lungă peroraţie, Tiberiu mai sorbi o gură de vin, îşi linse buzele, tuşi şi îngână: Nu pot suferii trădătorii!

— M-am întrebat de multe ori, începu Gallio care-şi zise că va irebui să răspundă ceva la ceea ce spusese

împăratul, dacă este cu adevărat în interesul imperiului ca noi să atribuim slujbe importante unor sceleraţi ca Irod care să administreze provinciile supuse. Este prudent gestul acesta? Şi care este utilitatea unui astfel de procedeu? Pe supuşii noştri îi putem jefui, dar de amăgit nu-i vom putea amăgi niciodată. Nemulţumirea lor mocneşte încet şi pe ascuns, dar asta nu înseamnă că este înlăturată, şi la prima ocazie va izbucni.

— De, n-au decât să ne urască, murmură Tiberiu, căci de folosit tot nu le va folosi la nimic. Imperiul roman nu are nevoie să fie iubit. Nu cere decât supunere, supunere imediată şi fără crâcnire. Glasul împăratului deveni ţipător: N-au decât să ne urască! Să ne urască toată lumea! şi-şi încleşta pumnii uscaţi de bătrâneţe. Sclavul din apropierea lui îi netezi perna ca să-I liniştească, dar se feri ca fript când simţi că împăratul a repezit cotul ciolănos spre el.

Curând după aceea capul îmbătrânit şi greu i se plecă pe piept. Căpetenia sclavilor se întoarse şi se uită rugător la Gallio, care se ridicase pe jumătate de pe scaun, întrebându-se dacă n-ar fi mai preferabil să se retragă. Tiberiu se trezi, înghiţi de câteva ori cu greutate şi făcu o strâmbătură.

— Gallio, începu el, mi se pare că ne-am rătăcit foarte departe, începusem să discutăm despre fiul tău. A răstignit pe evreul acela nevinovat şi nedreptatea aceasta l-a făcut să se îmbolnăvească, nu-i aşa? Deşi au trecut câteva săptămâni de la această întâmplare, el continuă să nu se simtă bine. Foarte ciudat! Cum ai putea să explici întâmplarea aceasta?

— Este un caz misterios, oftă Gallio. Dar mai este un amănunt, despre care n-am vorbit încă şi priveşte cămaşa acestui evreu.

— Hâh? Tiberiu se aplecă spre el, îndemnat de curiozitate. Cămaşa? Ce este cu cămaşa?

În primul moment Gallio se întrebă cum ar putea proceda mai cu prudenţă pentru a-i putea spune despre ce este vorba, şi aproape îi păru rău c-a făcut aluzie la acest amănunt.

— În drumul acesta fiul meu a fost însoţit de un sclav grec care este toarte inteligent. Da la el am aflat această parte din întâmplarea de la Ierusalim. Se pare că, după ce galileeanul a fost răstignit cămaşa smuisă de pe el a fost aruncată ia picioarele crucii, şi fiul meu împreună oi.: alţi ofiţeri ca să-şi treacă timpul, au jucat-o la zaruri. Marcellus " câştigat-o.

Tiberiu se lăsase pe perne, căci era plictisit de această poveste banală şi era gata să aţipească din nou.

— În aceeaşi seară în palatul procuratorului s-a dat un banchet, continuă Gallio. După cât spune sclavul, fiul meu nu părea câtuşi de puţin mulţumit, dar n-a constatat nimic neobişnuit la el, nici înainte şi nici după răstignire. Băuse mult, dar încolo purtarea lui era normală, în timpul banchetului, unul dintre ofiţerii veniţi cu el din Minoa, care băuse mai mult decât ar fi trebuit, s-a apropiat de Marcellus şi a stăruit să îmbrace cămaşa galiieeanului. Gallio se opri şi bătrânul întoarse ochii spre e! ca şi când ar fi aşteptat să continue.

— Ei, şi a îmbrăcat-o? stărui el nerăbdător. Gallio dădu din cap:

— Da, dar din clipa aceea n-a mai fost omul de altădată.

— Alia, abia acum începe să devină interesant! Nu cumva fiul tău îşi închipuie că evreul acela a blestemat această cămaşă?

— Ar fi toarte greu să vă pot spune, maiestate, ce-şi închipuie fiul meu. El nu vorbeşte aproape deloc.

În ochii moşneagului se aprinse o lumină neaşteptată de înţelegere.

— Aha! Mi se pare c-am început să înţeleg. Acesta este motivul pentru care l-ai trimis la Atena. Acolo va putea consulta astrologii, prezicătorii şi pe toţi cei care sunt în legătură cu morţii! Dar de ce l-ai trimis la Atena? în Rhodesia se găsesc necromanţi mult mai pricepuţi. Sau mai bine-i trimitea! aici la mine. Nu există în nici o parte de lume oameni care să fie în această privinţă mai înţelepţi decât rhodesianul meu: Telemah!

— Nu, maiestate, pe Marcellus nu l-am trimis la Atena ca să stea de voi bă cu prezicători. Am stăruit ca să plece pentru o bucată ele vreme peptru a nu fi obsedat de gândul că va fi obligat să-şi revadă prietenii în această stare de spirit.

— Prin urmare cămaşa acestui evreu mort este vrăjită? întrebă Tiberiu şi-şi supse buzele, căci posibilitatea aceasta părea destinată anume pentru el. Evreii sunt un popor neobişnuit; oameni foarte evlavioşi care cred într-un singur Dumnezeu. Evident, galileeanul acela a fost un fanatic religios dacă a intrat în conflict cu cei de la conducerea templului; probabil era întemeitorul unei noi religii, pe care o propovăduieşte.

— Aţi auzit vreodată despre Mesia, maiestate? întrebă Gallio, împăratul căscă încet gura şi ochii apoşi i se dilatară.

— Da, răspunse el cu glasul sugrumat. Cel care trebuie să vină. Îmi spune Telemah că el îl aşteaptă mereu. Cel care trebuie să vină şi să întemeieze o nouă împărăţie. Bătrânul începu să chicotească, dar fără nici un fel de veselie. O împărăţie, spune Telemah; o împărăţie care nu va avea niciodată sfârşit; iar conducerea acestei împărăţii va rămâne în seama lui. Telemah afirmă că această profeţie se găseşte în scripturi. L-am lăsat să vorbească tot ce pofteşte, căci el e om în vârstă. Spune că va veni ziua când acest Mesia va domni şi asupra Romei! Hi-hi-hi! Ce să-i fac; e om în vârstă; dacă ar fi fost mai tânăr, aş fi dat poruncă să fie biciuit pentru neruşinarea lui. Un Mesia, murmură bătrânul Tiberiu pentru sine, şi o împărăţie. Uf! Ce voiai să spui referitor la acest Mesia?

— Nimic altceva, stăpâne, decât că în mijlocul populaţiei rurale s-a răspândit credinţa că acest galileean ar fi Mesia pe care-l aşteptau să vină.

— Ce face? strigă Tiberiu. Gallio, nu se poate ca tu să crezi aşa ceva!

— Eu nu sunt evlavios, stăpâne.

— Ce vrei să spui când afirmi că nu eşti evlavios? Doar crezi în zei, nu-i aşa?

— În acest domeniu, maiestate, eu nu mi-am format nici o convingere. Zeii sunt foarte departe de sfera preocupărilor mele. stăpâne.

Tiberiu se întunecă la obraz şi clătină din cap.

— Probabil senatorul Gallio ne va spune foarte curând că nu crede ca împăratul său să fie de origine divină!

Gallio plecă fruntea şi se gândi la răspunsul pe care va trebui să i-l dea.

— Ce zici de asta? stărui împăratul nerăbdător. Este împăratul de origine divină sau nu este?

— Dacă împăratul îşi închipuie că este de origine divină, răspunse Gallio cu îndrăzneală, atunci nu mai are nevoie ca unul dintre supuşii săi să-i confirme această credinţă.

Răapunsul acesta îndrăzneţ fu atât de neaşteptat, încât în primul moment Tiberiu nu găsi cuvintele potrivite pentru a-l pune la locul lui. Se uită la el îndelung, apoi îşi umezi buzele uscate.

— Gallio, constat că eşti un bărbat slobod la gură, dar cu toate acestea sincer, murmură el. Mi-a facut plăcere să stau de vorbă cu tine. Acum te poţi retrage şi mâine dimineaţă vom continua această conversaţie. Ne pare rău că fiul tău nu poate primi însărcinarea pe care i-am ales-o.

— Noapte bună, stăpâne! zise Gallio.

Se retrase spre uşă dar atitudinea lui păru atât de abătută, încât trezi mila bătrânului împărat, care strigă după el.

— Mai zăboveşte! Vom găsi o altă însărcinare pentru fiul admirabilului nostru Gallio. Lasă-l să studieze arta şi să doarmă în timpul conferinţelor filosofice. Lasă-l să câştige cunoştinţe în domeniul logicii şi al metafizicii. Pe toţi zeii! în palatul acesta se simte nevoie nu numai de a asculta în faţa uşilor închise şi a te bate cu paloşul. Fiul tău va fi sfetnicul nostru. Ne va ţine conferinţe savante. Suntem sătul de sfaturile oamenilor bătrâni. Marcellus îşi va expune vederile lui tinereşti asupra misterelor. Prin urmare Gallio... vei informa pe fiul tău despre hotărârea luată de noi.

— Maiestatea-voastră este foarte binevoitoare faţă de mine, murmură Gallio recunoscător. Voi informa pe fiul meu

despre generoasa hotărâre pe care aţi luat-o, stăpâne. Probabil această însărcinare va reuşi să-l vindece de suferinţele prin care trece acum.

— În sfârşit - şi bătrânul căscă zgomotos - chiar dacă nu-l va vindeca, asta nu va avea nici o importanţă. Toţi filosofii sunt scrântiţi la cap.

Încercă să râdă, apoi se lăsă uşor între perne, şi printre buzele subţiri îi scăpă pufăitul respiraţiei ostenite, împăratul Romei adormise.

Fiind informat de căpetenia sclavilor că maiestatea-sa imperială nu s-a trezit încă, senatorul prânzi în camera lui şi plecă să facă o plimbare. De ani întregi nu mai vizitase insula Capri; asta se întâmplase cu ocazia inaugurării palatului villa lovis, când întreg Senatul participase la festivităţile care fuseseră impresionante mai mult datorită risipei decât somptuozităţii lor. Deşi era informat despre extravagantele clădiri din acesta insulă, totuşi nu-şi putuse imagina de la distanţă măreţia acestor lucrări. Pentru a putea admite aşa ceva, trebuia să vii aici şi să le vezi. Tiberiu putea foarte bine să fie şi nebun, dar în orice caz era un arhitect desăvârşit.

Înaintând cu paşi sprinteni în lungul aleii pavate cu mozaic în partea de răsărit a esplanadei, Gallio se abătu spre un foişor, şi aşezându-se la umbră, se uită visător la dâra de fum albastru ce se răsucea leneşă pe deasupra Vezuviului. Fără să-şi dea seama de motive, înfăţişarea sinistră a acestui pisc de munte îi aduse aminte de Imperiul roman, care era şi el o forţă gigantică ţinută sub presiune; din când în când pe gura lui se revărsa fum de pucioasă şi zgură topită. Căldura aceasta nu era dintre cele care te încălzesc şi te înviorează şi nici lava aceasta nu reprezenta un îngrăşământ pentru pământ, căci Vezuviul nu se pricepea la altceva decât să distrugă. Cei care trăiau în apropierea lui erau mereu cu frica în sân.

Situaţia aceasta se potriveşte şi Imperiului roman, îşi zise Gallio. „Lasă-i să ne urască! Să ne urască toată lumea!" spusese bătrânul Tiberiu. Cu mult înainte de apariţia cezarilor, aceeaşi trufie nebunească abătuse

nenorocirea asupra perşilor, a egiptenilor şi a grecilor. Nemesis îşi bătuse joc de trufia aceasta a lor şi-i îngenunchease, reducându-i la sclavie.

Gallio se întrebă dacă va mai fi în viaţă când se va produce prăbuşirea imperiului? Ce planuri o fi urzit această Nemesis în privinţa Romei? Ce fel de dinastie nouă va veni la domnie? Cine se va ridica - şi până unde - pentru a putea dărâma ceea ce clădiseră cezarii? Noaptea trecută beţivul de Tiberiu păruse aproape înspăimântat de misterioasele profeţii ale prorocilor evrei. „Cel care va veni". Fireşte!... Tiberiu presimţea apropierea dezastrului. Se poate prea bine ca bătrânul acesta superstiţios să nu se fi gândit niciodată la motivele care-l determină să se intereseze atât de mult de vrăji şi preziceri şi de prostiile pe care i le înşirau despre drumul stelelor, dar motivul adevărat nu putea să fie altul decât acesta. Tiberiu vedea cum imperiul se apropie de sfârşit. „Cel care va veni!" în orice caz cineva va veni şi va lua asupra lui conducerea imperiului, dar acest cineva nu va fi un evreu. Ar fi imposibil! Ar fi chiar caraghios!

Preocupat de gândurile acestea negre, Gallio nu băgă de seamă că Diana se apropie decât în momentul când se opri în faţa lui, înaltă, zveltă şi trepidând de viaţă. Zâmbi şi cu un gest graţios îi întinse mâna.

Se întâmpla pentru prima dată ca cei doi să poată sta de vorbă, deoarece până acum nu avuseseră ocazia decât cel mult să se salute în treacăt în timpul vizitelor pe care le făcea Luciei, îşi aducea aminte că până nu demult ea fusese o fată mică şi sfioasă care nu prea vorbea de faţă cu el, dar aflase despre ea că este foarte vioaie şi uneori îndrăzneala ei mergea până la insolenţă. De câtăva vreme încoace, constatând o apropiere din ce în ce mai asiduă între fiul său şi fiica lui Gallus, începuse să-i acorde mai multă atenţie. Totuşi în această dimineaţă i se păru că până acum n-a văzut-o niciodată. Diana crescuse şi trupul ei luase graţia şi sinuozităţile unei femei. Era foarte frumoasă. Gallio nu se miră deloc că fiul său s-a îndrăgostit de fata aceasta.

Se ridică în picioare şi, înclinându-se adânc în faţa ei, rămase plăcut impresionat de energia cu care-i strânsese mâna. Ochii ei gravi, cu gene lungi şi îndreptate spre sprâncenele frumos arcuite, se uitau la el fără să clipească. Banda roşie cu care era legată împrejurul frunţii îi punea în valoare părul negru, aproape albastru, nobleţea frunţii de patriciană şi albul obrazului uşor îmbujorat. Gallio se uită în ochii ei cu sinceră admiraţie. Ochii aceştia aveau ceva specific feminin, dar erau tot atât de curajoşi şi de încrezători ca şi ochii unui bărbat: o moştenire care probabil i-o lăsase tatăl ei. Gallus era un bărbat încântător şi dispunea de un farmec neîntrecut, dar dincolo de farmecul şi amabilitatea lui se simţea o forţă ascunsă, întocmai ca arcurile unei capcane deschise care este gata să se închidă la cea mai mică atingere. Zâmbetul încrezător al Dianei şi energia cu care-i strânsese mâna avură darul să câştige imediat respectul senatorului, şi prin minte îi trecu gândul că fermecătoarea fiică a lui Gallus dispune de toate mijloacele necesare pentru a-şi impune voinţa şi orice încercare de a proceda altfel va întâmpina împotrivirea ei categorică.

— Îmi dai voie să mă aşez lângă dumneata, senatore Gallio? întrebă Diana şi buzele ei pline şi feciorelnice se înfiorară de un zâmbet, dar glasul ei melodic păru neobişnuit de grav.

— Te rog, draga mea, răspunse Gallio, care constată numaidecât mlădierea graţioasă a trupului ei când se aşează pe scaunul din faţa lui. Tocmai mă gândeam că poate vom avea ocazia să stăm de vorbă împreună.

Diana zâmbi ca să-l încurajeze, dar nu răspunse nimic, iar Gallio începu să vorbească liniştit, cântărindu-şi fiecare frază.

— Acum câteva zile Marcellus s-a întors acasă din lunga lui călătorie, dar era bolnav şi deprimat. Ţi-a fost recunoscător - cu toţii îţi suntem recunoscători, dragă Diana - pentru generoasa ta intervenţie, datorită căreia a putut să se întoarcă la Roma. Marcellus va ti nerăbdător să i se ofere ocazia ca să-ţi mulţumească. Dar el nu este

deocamdată în stare să-şi reia activitatea obişnuită. L-am trimis la Atena, în speranţa că o schimbare a mediului ar putea să-i alunge melancolia ce l-a copleşit.

Gallio făcu o pauză. Se aşteptase ca vorbele lui să fie primite cu o exclamaţie involuntară de mirare şi regret, dar Diana nu zise nimic: sta în faţa lui şi-l asculta cu atenţie, urmărindu-i mişcarea buzelor şi expresia ochilor.

— Trebuie să ştii, adăugă el, că Marcellus a trecut printr-o puternică zguduitură a nervilor.

— Da... ştiu, răspunse fata şi dădu din cap.

— Nu mai spune! Ce ştii?

— Tot ce ai spus împăratului.

— Bine, dar împăratul nu s-a trezit din somn.

— Pe el nu l-am văzut încă, răspunse Diana. Informaţiile le-am primit de la Nevius, pe care l-am întâlnit adineauri.

— De la Nevius?

— Acesta este căpetenia sclavilor.

Gallio îşi trecu mâna peste obraz şi se gândi că acest Nevius are obiceiul să se amestece unde nu-i fierbe oala. Diana înţelese numaidecât gestul făcut de el.

— Cred că tu în orice caz ai avut intenţia să-mi spui, nu-i aşa? întrebă ea. Nu este cazul să-ţi închipui că Nevius umblă cu vorbe. Cred că sunt obligată să fac această afirmaţie pentru apărarea lui. Este un slujitor extrem de discret şi uneori e foarte greu să afli de la el ce se petrece la palat.

Buzele senatorului se contractară şi umerii începură să-i tremure spasmodic, datorită râsului liniştit; era gata s-o întrebe dacă nu cumva s-a gândit să-şi ia o slujbă în administraţia imperiului, unde astfel de calităţi sunt necesare şi apreciate; d r problema pe care o discutau era prea importantă pentru a putea face glume. Expresia obrazului i se schimbă imediat.

— De vreme ce eşti informată despre ceea ce s-a întâmplat cu Marcellus, nu va mai fi nevoie să-ţi repet scena aceea penibilă.

— Totul mi se pare extrem de straniu, zise Diana şi întoarse privirea în altă parte. După câte spune Nevius,

boala de care suferă Marcellus se datoreşte unei execuţii. Ochii ei luminoşi se întoarseră încet şi cercetară obrazul grav al senatorului: Cred totuşi că aici trebuie să mai fie ceva. Marcellus a avut şi înainte ocazia să vadă cruzimi sângeroase. Cine n-a văzut astfel de scene? Luptele din arenă nu sunt destul de sângeroase? Cum se poate ca Marcellus să ajungă în starea aceasta numai din pricină că a fost obligat să execute pe un osândit, indiferent cine a fost acesta şi ce fel de osândă i s-a dat! El a văzut şi înainte de asta oameni murind.

— Diana, aici este vorba despre o răstignire, îi spuse senatorul cu glasul liniştit.

— Care este o osândă dintre cele mai înfiorătoare; de asta nu mă îndoiesc câtuşi de puţin. Nevius mi-a spus că toată lumea a fost convinsă despre nevinovăţia celui osândit. Dar pentru această osândă Marcellus nu are nici o răspundere. Judecata n-a fost condusă de el şi nici n-a avut vreun amestec în pedeapsa ce s-a dat acestui om. Admit că el regretă c-a trebuit să se supună ordinului primit, dar ar fi zadarnic să se mai frământe din pricina asta, de vreme ce evreul acela şi aşa nu va mai putea fi înviat. Eu cred că în afacerea asta se ascunde un mister. Nevius mi-a povestit despre o cămaşă vrăjită şi despre o întunecime în timpul după-amiezii, despre profeţiile cu venirea unui Mesia sau ceva asemănător. Nu cumva Marcellus îşi închipuie că a contribuit la executarea unui om de importanţă neobişnuită? Te pomeneşti că din pricina asta se zbuciumă?

— Diana, voi încerca să-ţi spun puţinul pe care-l cunosc în legătură cu întâmplarea aceasta şi vei putea să tragi singură concluziile pe care le vei găsi de cuviinţă, întrucât mă priveşte şi pe mine, voi recunoaşte că n-am fost în stare să găsesc nici o soluţie logică pentru a putea explica această problemă. De secole întregi profeţii iudaici au prorocit venirea unui erou care va elibera poporul lor. Acest erou şi conducător va restaura împărăţia evreilor. Profeţia aceasta, după cât spune Tiberiu, care cunoaşte destul de bine problemele acestea oculte, însă merge foarte departe

şi prevede că regele acesta va stăpâni teritorii mult mai vaste decât cele ale săracei şi oropsitei Palestina.

— Prin urmare eroul acesta va fi ca un fel de cezar?

— Cel puţin ca un cezar, încuviinţă Gallio şi zâmbi sarcastic. Ei bine, s-a întâmplat ca un mare număr de evrei să-şi închipuie şi să creadă că acest galileean, pe care cei de la conducerea templului şi procuratorul imperiului l-au judecat pentru trădare, blasfemie şi erezie, ar fi însuşi Mesia a cărui venire le-a fost profeţită...

— Dar fără îndoială, interveni Diana, Marcellus nu poate să creadă astfel de vorbe! Ar fi cel din urmă om din lume despre care mi-aş putea închipui aşa ceva.

— Este adevărat, încuviinţă Gallio. Marcellus nu e din fire superstiţios. Dar după cât afirmă Demetrius, care a fost de faţă în timpul execuţiei, toată întâmplarea asta pare stranie. Atitudinea acestui evreu în timpul judecăţii a fost, ca să nu zic altfel, cel puţin neobişnuită. El afirmă că în pretoriu toţi cei prezenţi păreau că sunt vinovaţi de ceea ce se petrece, afară de el însuşi; tot aşa, în timpul cât a fost pironit pe cruce, purtarea lui a fost eroică. Demetrius este un om care judecă cu toată liniştea şi n-are obiceiul să debiteze minciuni.

— Ce părere ai despre cămaşă? întrebă Diana.

— Nu ştiu ce aş putea să-ţi răspund la acesta întrebare, admise senatorul. Marcellus trecuse printr-o încercare grea în timpul acelei zile. Era nervos şi se simţea ruşinat şi abătut. Probabil starea lui se datora numai imaginaţiei. Dar când a îmbrăcat cămaşa aceea, ceva s-a întâmplat cu el! S-ar putea ca această problemă să nu ni se pară posibilă, dar cu toate acestea suntem obligaţi să recunoaştem efectul pe care l-a avut. Fără îndoială, vei zice că este caraghios să-ţi închipui c-ar putea fi vrăjită şi sunt de aceeaşi părere. Toate prostiile acestea cu puteri supranaturale mi se par nesuferite. Eu nu pot admite că lucrurile neînsufleţite ar dispune de o energie ascunsă care să fie mai presus de înţelegerea omenească. Cât despre legenda cu Mesia, pe mine nu mă interesează astfel de lucruri. Că acest galileean a fost osândit pe drept său pe nedrept, aceasta este o

problemă aparte, astăzi definitiv închisă, şi nu poate avea nici un fd de legătură cu mine. Dar după ce vom elimina din ceea ce ne preocupă toate aceste consideraţii, fie ca imposibile, fie pentru că sunt închise, rămâne faptul cert că Marcellus suferă, şi din pricina asta ar putea să-şi piardă mintea. Acesta este singurul fapt real pe care nimeni nu-l poate tăgădui, sfârşi Gallio şi, ducându-şi mâna la fruntea brăzdată de vârstă, oftă îndurerat.

— Nevius mi-a spus că împăratul ar vrea să aducă pe Marcellus la Capri în calitate de sfetnic al palatului, zise Diana după o scurtă tăcere. Cred că noi nu putem fi de acord cu această idee, nu-i aşa?

— Îmi vine greu să-mi imaginez pe Marcellus în rolul acesta de sfetnic, admise senatorul. El nu se interesează de informaţiile din domeniul ştiinţelor ce preocupă pe împăratul Tiberiu.

— Crezi că el totuşi va accepta această numire?

— De, răspunse Gallio şi tăcu un gest deznădăjduit cu mâna. cred că lui Marcellus nu-i va rămâne altă alegere. Deocamdată va putea să mai întârzie la Atena. Dar după ce se va întoarce acasă va fi obligat să asculte de ordinul împăratului, fie că-i va face plăcere, fie că nu-i va face.

Diana făcu o mişcare subită şi se aplecă spre el; trăsăturile obrazului i se contractaseră de spaimă.

— Spune-i să nu se întoarcă acasă! Nu trebuie să vină aici! zise ea cu glasul în şoaptă şi se ridică în picioare. Gallio se uită la ea speriat şi tară să înţeleagă ce vrea să spună, apoi se ridică şi el: Va trebui să-ţi spun ceva, adăugă Diana şi luându-l de braţ îi arătă un şir de prăjini pe vârful cărora se legănau mici steguleţe. Acesta este terenul pe care împăratul va ridica o vilă nouă. A început să lucreze la planurile ei şi după ce va fi terminată mi-o va dărui mie.

Gallio se uită la ea înmărmurit.

— Ţie? Vrei să spui c-ai fi dispusă să trăieşti aici, strivită de pumnii acestui moşneag crud şi nebun?

Ochii Dianei se umpluseră de lacrimi. Clătină din cap şi întoarse privirea, dar nu-i dădu drumul de braţ.

— Propunerea aceasta mi-a făcut-o în ziua când l-am rugat să readucă pe Marcellus din exil, îi spuse ea cu glasul înecat de suspine. Nu a fost propriu-zis o condiţie pentru a revoca ordinul, dar acum atitudinea lui pare să indice că în realitate a fost. Mi-am închipuit că va uita ce mi-a spus. De obicei uită de toate. Dar de astă dată am toate motivele să cred că n-a uitat şi că are intenţia să meargă până la capăt. Tocmai de aceea ar vrea să aducă pe Marcellus aici. Aceasta va fi vila în care ne vom instala noi.

— Ei bine, la urma urmelor de ce să nu vă instalaţi? zise Gallio ca s-o liniştească. Sau poate nu-i adevărat că tu şi Marcellus sunteţi îndrăgostiţi unul de altul?

Diana dădu din cap şi plecă fruntea.

— Dacă va veni aici la Capri, va avea o sumedenie de nemulţumiri, zise ea cu glasul stins. Apoi ştergându-şi ochii se uită la Gallio: îţi voi spune totul. Dar te rog să nu intervii, în timpul din urmă, Gaius a venit de două ori la Capri. Îmi cere să mă căsătoresc cu el. Împăratul nu-mi dă voie să mă întorc acasă. Am trimis mamei mele o scrisoare, dar ştiu că scrisoarea mea nu i-a fost predată. Aici sunt urmărită...

— Îi voi spune să vină imediat latine! declară Gallio revoltat.

— Nu... te rog, nu acum, căci nu e momentul! protestă Diana şi-şi încleşta amândouă mâinile pe braţul lui. Probabil vom găsi un alt mijloc pentru a putea pleca de aici. Nu se poate s-o expun unei astfel de primejdii pe mama.

— Bine, Diana, dar în astfel de condiţii nu se poate să mai stai aici!

— Te rog să nu spui nimic şi nici să nu intervii! repetă ea şi începu să tremure.

— Ai un motiv să te temi de ceva? întrebă Gallio.

— Mă tem de Gaius! răspunse ea cu glasul în şoaptă.

CAPITOLUL XI

După răsăritul soarelui din ziua a şaptea a lunii septembrie, un negustor din piaţă care aducea fructe şi legume pentru Casa Eupolis le aduse ştirea că Veslris a fost văzută la intrarea în rada portului Pireu.

Fiind sigur că i-au sosit scrisori din Roma şi pentru că nu era dispus să aştepte predarea lor întârziată prin intermediul tetrarhiei din Atena, Marcellus luă o carigă de piaţă şi coborî împreună cu Demetrius în port.

De obicei locul sclavului era alături de cel care mâna caii carigei, dar de un timp încoace Demetrius şi stăpânul său începuseră să vorbească unul cu altul numai în limba aramaică, or asta nu era o limbă uşoară şi de fiecare dată când spuneau câte ceva pronunţau cuvintele cât mai limpede posibil şi-şi supravegheau în mod reciproc mişcările buzelor, în dimineaţa acestei zile se aşezaseră alături în partea dinapoi a carigei şi, dacă s-ar fi întâmplat ca cineva să-i vadă, n-ar fi bănuit că unul dintre aceşti doi tineri este stăpânul celuilalt. De fapt conversaţia era condusă de Demetrius, care uneori critica accentul greşit al stăpânului său.

De câteva săptămâni încoace, în fiecare dimineaţă, Demetrius seducea la Beniamin, unde sta toată ziua şi făcea lecţii până târziu după-amiază. Bătrânul ţesător nu ceruse să fie plătit pentru serviciile sale de pedagog. Spunea că lui îi face plăcere să-l ajute. Dar, pe măsură ce treceau zilele, Demetrius începuse să devină de folos în prăvălia lui Beniamin şi învăţase cu uşurinţă să toarcă la roată şi să depene. Seara, când se întorcea acasă, Demetrius se străduia să împărtăşească din învăţătura

primită şi lui Marcellus, care, pentru a nu rămâne dator lui Beniamin, îi dăruise două baloturi de bumbac adus din Egipt. La început bătrânul nu voise să le primească, îi mai dăduse şi câţiva saci de lână din Cipru, unde miţele oilor păreau anume tăcute pentru clima aspră.

Beniamin, care n-avea obicei să spună amabilităţi, se simţise obligat ca peste o lună de la începerea lecţiilor să declare că Demetrius face progrese nebănuite în studiul limbii aramaice. Demetrius îi răspunse că are dreptate, dar meritul este al celui care îi dă lecţiile, iar Beniamin, ca să nu rămână mai prejos, declarase că cel mai bun mijloc de a învăţa ceva este să explici şi altuia ceea ce ai învăţat. Marcellus primea iniţierea în limba aramaică în mod indirect, dar învăţa cu tragere de inimă, deşi Demetrius se ţinea de capul lui şi-l plictisea mai rău decât un tiran.

În drumul spre Pireu începură să discute foarte animaţi despre cele Zece Porunci, pe care Marcellus le aproba, iar Demetrius afirma că nu sunt drepte. Din când în când îşi apăra punctul de vedere cu atâta entuziasm, încât îşi uita de limba aramaică şi vorbea greceşte, aşa că stăpânul său începea să râdă.

— Opreşte-te! striga Marcellus. Nu se poate să vorbeşti în limba aceasta păgână despre cele Zece Porunci ale evreilor.

— Bine, stăpâne, gândeşte-te că poruncile acestea nu sunt juste. Una dintre ele spune: „Să nu furi!" Foarte bine! dar nu există nici o poruncă în această lege care să spună oamenilor bogaţi să fie generoşi faţă de cei săraci ca astfel aceştia să nu se gândească să-i fure. „Să nu râvneşti ceea ce este al aproapelui tău!" Şi porunca aceasta este foarte bună! Dar este just oare să ceri săracului să nu râvnească ceea ce are bogatul şi să nu atragi atenţia acestuia că nu trebuie să fie egoist?

— Tu judeci Tablele Legii din punctul de vedere caracteristic sclavului, zise Marcellus. Eşti subiectiv. Singurul punct unde eu nu pot fi de acord cu cele Zece Porunci este acolo unde vorbeşte despre sculptură. E cert că acest Iehova nu este binevoitor faţă de artă.

— Porunca aceasta a fost dată pentru a-i împiedica să-şi facă idoli, îi explică Demetrius.

— Ştiu, dar ce ai putea avea împotriva idolilor? Aceştia sunt uneori foarte frumoşi. Oamenii de jos sunt obişnuiţi să se închine la ceva; prin urmare e mult mai bine ca celui căruia i se închină să fie frumos şi artistic. Bătrânul Zeus n-a protestat în ziua când sculptorii greci au facut un grup de zei în marmură. Pe Colina lui Marte sunt vreo patruzeci, între statuile de acolo este şi una dedicată „Zeului Necunoscut".

— Oare ce o fi zis Zeus de asta? se întrebă Demetrius.

— Probabil a râs, răspunse Marcellus. Trebuie să ştii că uneori râde şi el. Eu sunt de părere că aceasta este marea greşeală a lui Iehova. El nu râde niciodată.

— Probabil el nu crede că lumea aceasta ar fi plină de haz, ripostă Demetrius.

— Asta este treaba lui, răspunse Marcellus nepăsător. De vreme ce el este cel care a creat-o, ar fi putut s-o facă mai veselă.

Demetrius nu-i dădu nici un răspuns.

— Cred că asta este cea mai mare prostie pe care am pronunţat-o în toată viaţa mea! adăugă Marcellus după o clipă de gândire.

— Eu n-aş merge atât de departe pentru a face o astfel de afirmaţie, zise Demetrius calm. Apoi începură amândoi să râdă. Studiul limbii aramaice contribuia ca menţinerea relaţiilor severe dintre stăpân şi sclav să pară dificilă.

Căpitanul Fulvius zbiera la sclavii care asudau sub greutatea poverilor ce trebuiau descărcate; se uită mirat la Marcellus când îl văzu că se urcă pe punte, apoi îl recunoscu şi se repezi în calea lui ca să-l salute.

— Va să zică te-ai vindecat! strigă el mulţumit, îmi pare foarte bine. Aproape nu te-am mai recunoscut. M-am gândit de foarte multe ori la dumneata. Ai fost grav bolnav!

— Probabil am abuzat de multe ori de răbdarea dumitale, răspunse Marcellus. Dar acum totul e în ordine şi aşa cum trebuie să fie, îţi mulţumesc!

— Ia te uită, şi Demetrius! exclamă căpitanul şi spre mirarea lui Marcellus întinse mâna spre el. N-am uitat încă serviciul pe care mi l-ai făcut după ce am plecat din Joppa.

— Despre asta nu mi-ai spus nimic, interveni Marcellus şi se uită întrebător la Demetrius.

— Ceva cu totul lipsit de importanţă, stăpâne, murmură Demetrius.

— Lipsit de importanţă! protestă Fulvius. Omul acesta mi-a salvat viata şi acum afirmă că serviciul n-are importanţă. Pentru vorbele acestea ai merita să fii pus în lanţuri! Apoi se întoarse spre Marcellus: Erai prea grav bolnav, tribune, pentru ca să te poată interesa o astfel de întâmplare, aşa că nu ţi-am mai spus ce s-a întâmplat. Un sclav nebun care se găsea înlănţuit în cală a fost apucat de furii şi în timpul nopţii a reuşit să-şi scoată obezile tocmai în momentul când ne găseam în faţa intrării portului din Alexandria; s-a furişat pe punte cu o ghioagă în mână cu care voia să-mi zdrobească ţeasta. Dar Demetrius al dumitale a intervenit tocmai la timp.

— Sunt foarte mulţumit, căpitane, că s-a întâmplat să fiu prin apropiere, zise Demetrius.

— Tot atât de mulţumit sunt şi eu, răspunse căpitanul, în sfârşit, ce să vă mai spun... este o adevărată plăcere să vă pot vedea pe amândoi. Legate, ţi-am adus nişte scrisori. Am rugat pe tribun să le ia când a plecat cu mesajul pe care ţi-l adresează împăratul, dar este un tânăr înfumurat şi mi-a răspuns că n-a venit la Atena ca să facă drumuri ca băiat de alergătură.

— Un mesaj de la împărat? întrebă Marcellus neliniştit.

— Încă nu l-ai primit va să zică? Probabil te-ai întâlnit în drum cu tribunul acesta înfumurat. Nu vrei să mai zăboveşti şi să frângi pâinea împreună cu mine, aici pe bord?

— Mi-ar face plăcere, căpitane Fulvius, dar cred că va trebui să plec imediat. Tribunul acesta probabil mă aşteaptă.

— Sigur că da! Acum fără îndoială tună şi fulgeră. Este un individ care-şi ia slujba în serios; în acelaşi timp îşi dă mare importanţă şi-i place să împartă ordine, oftă Fulvius

abătut. Şi nu voi putea scăpa de el vreme de cel puţin şase săptămâni de aici înainte, căci are un mesaj şi pentru Pilat din Pont, iar drumul de întoarcere la Roma îl va face tot cu Vestris.

— N-ai putea să-l arunci peste bord? întrebă Marcellus.

— Aş putea foarte bine, răspunse Fulvius, zâmbind. Dar soţia mea mă aşteaptă să sosesc la Ostia, pe la începutul lui decembrie. Legate, nu s-ar putea să renunţi la Demetrius pentru ziua de astăzi ca să mâncăm împreună?

Marcellus era gata să se învoiască, dar ezită.

— Dacă vrei, Fulvius, ţi l-aş putea trimite mâine. Cred că de astă dată va fi mai bine să se întoarcă împreună cu mine. Probabil mesajul trimis de împărat va schimba ceva din planurile pe care ni le-am făcut.

— Îţi mulţumesc, căpitane Fulvius, zise Demetrius. Dacă voi fi liber, voi veni.

Marcellus era mult mai nerăbdător decât caii înhămaţi la carigă să se întoarcă în oraş, deoarece aceştia trebuiau mereu să se ferească pe marginea drumului pentru a trece în faţa cotigelor şi a convoaielor de cămile încărcate cu poveri, or el tocmai acum era preocupat de plăcerea ce i-o va face citirea scrisorilor aduse de Fulvius, pe care nu le putea citi în timpul drumului.

Desfăcu sulul de pergament al tatălui său şi constată mulţumit că acesta conţine şi câteva rânduri de- la maică-sa şi de la Lucia. Scrisoarea Dianei - de care se miră că este adresată din Capri - ar fi citit-o cea dintâi dacă situaţia de acum ar fi fost indicată pentru o astfel de lectură. Marcellus înfăşură sulul pe care-l ţinea în jnana şi-şi zise că-i va face mai multă plăcere să-l poată citi în linişte.

— Se pare că fiica lui Gallus, după ce a sigilat scrisoarea, a desfăcut-o din nou, murmură el mai mult pentru sine însuşi decât pentru Demetrius, care se uita la el, în timpul cât examina sulul de pergament.

— Mi se pare că aşternutul de ceară, pus pe deasupra se deosebeşte puţin la culoare, zise Demetrius.

Marcellus examina mai cu atenţie sulul, şi cu vârful pumnalului desprinse aşternutul de ceară prins pe deasupra.

— Ai dreptate, murmură el. Scrisoarea a fost deschisă de cineva.

— A fost deschisă de o femeie, căci se cunosc urmele degetelor, adăugă Demetrius.

Se încruntă nemulţumit şi băgă sulul sub tunică, apoi începu să citească scrisoarea tatălui său. Fusese la Capri pentru a explica împăratului motivul plecării fiului său şi se întoarse abia acum acasă, spunea senatorul.

„Trebuia să fac numaidecât acest drum, deoarece tu abia ajunseseşi în largul mării - continua scrisoarea - când a sosit un mesaj în care erai numit..."

— Demetrius, cred-că merită să afli ce spune scrisoarea aceasta! zice Marcellus, împăratul m-a numit comandant al Gărzii palatului din Capri. Probabil despre asta va fi vorba şi în cel care a sosit acum. Comandant al Gărzii din Capri! Ce ocupaţie crezi c-ar putea avea un comandant al Gărzii din Capri?

Intimitatea relaţiilor imediate dintre el şi stăpânul său indica nu numai emanciparea sa, ci şi eventualitatea unui reproş dacă va ezita să uzeze de privilegiul de a vorbi cu stăpânul său ca de la egal la egal.

— Cred că datoria lui va fi să guste ciorba înainte de a o gusta împăratul şi să doarmă cu un ochi dechis fără să se dezbrace de uniformă.

— În timpul cât sclavul său va fi obligat să doarmă cu amândoi ochii deschişi, adăugă Marcellus. Cred că ai dreptate. Insula aceasta este un viespar de zavistii şi uneltiri. Nu cred ca acolo viaţa omului să valoreze mai mult decât un dinar găurit...

Ridică scrisoarea din nou şi continuă să citească, din ce în ce tot mai încruntat.

— Eu nu voi primi această însărcinare, zise el şi ridică privirea, deoarece tatăl meu îmi spune că acum împăratul şi-a schimbat gândul. Ia să-ţi citesc: „L-a interesat foarte mult ceea ce i-am putut spune despre neplăcuta aventură

de la Ierusalim. Iar când i-am spus că multă lume consideră drept Mesia pe evreul care a fost răstignit... Marcellus se întrerupse pe neaşteptate şi se uită la Demetrius. Cum de a putut afla despre această întâmplare? întrebă el mirat.

— L-am informat eu, răspunse Demetrius fără să ezite. Senatorul Gallio mi-a cerut să-i povestesc în toate amănuntele acesta întâmplare. Mi-am zis că în interesul dumitale, stăpâne, el va trebui să cunoască adevărul... mai ales că tocmai atunci nu erai în stare să-l informezi de-a dreptul.

— Asta este adevărat, admise Marcellus nemulţumit. Cred că nu i-ai vorbit şi despre cămaşa galileeanului.

— Dimpotrivă, stăpâne. Din cauza acestei cămăşi te-ai îmbolnăvit şi, dacă nu i-aş fi pomenit despre ea, povestea pe care i-am înşirat-o n-ar mai fi avut nici un înţeles.

— Şi vrei să spui că vorbindu-i şi despre cămaşă, această poveste a fost mai uşor de înţeles?

— Nu, stăpâne, eu n-am crezut aşa ceva şi e foarte probabil că tocmai partea aceasta, care mi se pare esenţială, va rămâne şi de aici înainte acoperită de mister.

— Mai bine să terminăm cu scrisoarea, zise Marcellus şi continuă să citească cu glasul ridicat: „împăratul m-a ascultat cu tot interesul, deoarece el dispune de informaţii vaste în domeniul tuturor religiilor. Cunoaşte foarte multe amănunte despre profeţiile mesianice ale evreilor. De aceea doreşte să-ţi continui studiile la Atena, mai ales în domeniul religios, ca pe urmă să te întorci la Capri în calitate de sfetnic al curţii". Sfetnic al curţii! exclamă Marcellus şi începu să râdă sarcastic, dar Demetrius nu păru dispus să râdă. Ce zici.

Demetrius, afacerea asta nu ţi se pare plină de haz? stărui el. Eşti în stare să mă vezi în rolul omului care ar ţine conferinţe în faţa menajeriei de acolo?

— Nu, stăpâne, răspunse Demetrius cu glasul grav, nuc posibilitatea aceasta nu mi se pare deloc c-ar putea să aibă ha?.. Dimpotrivă, mi se pare un dezastru dintre cele mai grave!

— Vrei sa spui că m-aş plictisi?

— Mai mult decât atât, declară Demetrius iară să ezite. Dacă vrei; să vă spun părerea mea, situaţia aceasta ar fi umilitoare. Despre împăratul Tiberiu se spune că este împresurat de un mare număr de cititori în stele, de ghicitori, necromanţi, şi de tot felul de netrebnici care exploatează slăbiciunea lui. Pentru stăpânul meu ar fi o situaţie penibilă să fie considerat la fel cu aceştia.

Marcellus deveni tot atât de grav ca şi corintianul său.

— Crezi că-mi va cere ca oamenilor acestora să le explic superstiţiile despre care vorbesc cei slabi de minte?

— Da. răspunse Demetrius şi dădu din cap. Probabil vrea să afle şi alte amănunte în legătură cu cămaşa.

— Bine dar aceasta nu este o superstiţie! protestă Marcellus.

— Pentru noi nu este, dar după ce împăratul Tiberiu şi prezicătorii lui vor începe să discute între ei această problemă este cert că dintr-însa nu va mai rămâne altceva.

— Pari foarte impresionat, Demetrius! zise el cu bunăvoinţă.

— Da, stăpâne, nu mi-ar face deloc plăcere să constat că această cămaşă este luată în bătaie de joc de bătrânul acela respingător şi de toată adunătura aceea de năuci ce se găsesc în apropierea lui.

Marcellus se prefăcu indignat.

— Nu-ţi dai seama, Demetrius, că felul în care vorbeşti despre împăratul Romei ar putea fi considerat drept lipsă de respect? Zâmbiră amândoi şi Marcellus continuă să citească scrisoarea tatălui său:

..Nu-mi vine să cred fiule, că această însărcinare ar putea să-ţi facă plăcere, împăratul este un om cu mintea stranie şi gândurile mereu rătăcitoare, în orice caz acesta este un ordin dat de el şi nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să te supui. Din fericire ţi s-a îngăduit să întârzii în Atena o bucată de vreme pentru a-ţi continua studiile. Toţi suntem nerăbdători să te vedem din nou la Roma, dar eu te sfătuiesc să nu-ţi grăbeşti întoarcerea acasă."

Despre Diana nu-i scria nimic. Faptul acesta i se păru straniu, deoarece fără îndoială ea fusese la vila Iovis în

timpul cât tatăl său a fost primit de împărat în audienţă. Abia aştepta să poată citi scrisoarea ei. Se simţea neliniştit la gândul că ea se găseşte acum în această insulă sinistră. Cineva deschisese scrisoarea ei, ceea ce înseamnă că este urmărită în tot ce face. Prin minte îi trecu gândul că insula Capri nu este locul unde Diana s-ar fi putut simţi în siguranţă.

Casa Eupolis părea în mare fierbere. Nu se întâmpla ca să sosească în fiecare zi un tribun, îmbrăcat în strălucitoare uniformă, care să aducă un mesaj al împăratului şi toată casa, care de obicei părea calmă, se cutremura acum ca de friguri.

Dion, grav ş cu obrazul scăldat în sudoare, se plimba pe alee când cariga hodorogită intră pe poartă.

— Va trebui să te grăbeşti, Marcellus, îl rugă el cu glasul speriat când îi văzu că se opresc în apropierea lui. A sosit un mesaj al împăratului! Tribunul care l-a adus a început să zbiere că dacă nu te vei întoarce imediat ne va raporta tetrarhului.

— Linişteşte-te, Dion, zise Marcellus. Tu nu porţi nici o vină. Apoi dădu drumul carigei şi-şi continuă drumul în lungul aleii, trecând pe lângă un grup de argaţi din serviciul grădinii, care se uitară la el cu respect şi simpatie. Theodosia şi mătuşa Ino se opriseră în foişor alături de Phoebe, care părea emoţionată. Tribunul se plimba mândru prin faţa intrării.

Marcellus recunoscu imediat pe Quintus Lucian! Prin urmare acesta era.motivul pentru care făcuse atâta gălăgie. Acesta era Quintus, favoritul prinţului Gaius. Fără îndoială misiunea ce i se încredinţase de astă dată nu-i făcuse nici o plăcere. Nemulţumirea aceasta explică şi felul în care se purtase pe bordul galerei. Cu siguranţă, Gaius se simţea profund jignit din cauză că bătrânul din Capri contramandase ordinul dat de el fără să-i spună nimic şi-l revocase din demnitatea de comandant al fortului Minoa. De astă dată împăratul expediase pe netrebnicul de Quintus cu un mesaj, şi acestei dispoziţii nu i se putuse împotrivi nici Quintus şi nici Gaius.

— Cară vreme va fi obligat trimisul împăratului ca să te aştepte? ţipă ci ovipă ce Marcellus se apropie urmat de Demetrius, care venea la o mică depărtare de stăpânul său.

— Nu m-a informat nimeni că va trebui să stau la pândă ca să aştept un mesaj al împăratului, ripostă Marcellus, încercând să se stăpânească. Dar acum, tribune Quintus, după ce am sosit, te poftesc să-ţi îndeplineşti însărcinarea ce ţi s-a dat cu curtenirea pe care un roman are dreptul s-o ceară unui ofiţer de acelaşi rang ca şi el.

Quintus murmură ceva neînţeles şi-i întinse sulul aurit al împăratului.

— Aştepţi vreun răspuns? întrebă Marcellus.

— Da, dar te sfătuiesc să nu mă faci să aştept prea mult. Mesagerii împăratului nu sunt obişnuiţi să-şi piardă vremea prin hanuri greceşti.

Tonul cuvintelor lui era încărcat de atâta dispreţ, încât aluzia părea transparentă. Demetrius făcu un pas înainte şi se opri în poziţie de drepţi. Marcellus păli, dar nu-i dădu nici un răspuns.

— Voi trece în camera mea, Quintus, ca să citesc mesajul şi să fac răspunsul. Vei putea să aştepţi - sau să vii mai târziu - cum pofteşti. Apoi se întoarse în loc şi înainte de plecare se adresă lui Demetrius în şoaptă: „Tu să nu te mişti de lângă el!"

După ce Marcellus dispăru în interiorul casei, Quintus se apropie agale şi oprindu-se în faţa lui Demetrius zâmbi batjocoritor.

— Tu eşti sclavul lui? întrebă el şi-i făcu semn cu capul în partea unde dispăruse Marcellus.

— Da, stăpâne.

— Cine este fata aceea frumoasă din foişor? întrebă Quintus, repezindu-şi cuvintele prin colţul gurii.

— Este fiica lui Eupolis, răspunse Demetrius calm.

— Nu mai spune! în cazul acesta voi putea face cunoştinţă cu ea în timpul cât va trebui să aştept.

Trecu pe lângă Demetrius şi traversă mândru pajiştea care-l despărţea de foişor, făcând la fiecare pas câte o mişcare arogantă cu capul acoperit de coiful pe care-l

purta. Dion, cu obrazul palid şi înspăimântat, se îndreptă spre foişor, iar Demetrius îl urmă cu paşi înceţi.

Încălţat în sandale elegante, cu picioarele depărtate unul de altul şi cu mâinile proptite în şolduri, Quintus se opri în faţa fetei şi o examina cu îndrăzneală. Apoi zâmbi neruşinat, fără să ţină socoteală de cei prezenţi, şi o întrebă:

— Cum te cheamă? întrebă el cu glasul răstit.

— Este fiica mea, interveni Dion, frecându-şi mâinile cu umilinţă.

— Asta înseamnă că eşti un bărbat fericit dacă ai o fată atât de frumoasă. Va trebui numaidecât s-o cunosc mai de aproape, zise Quintus şi întinse mâna după ea. Fata se feri din calea lui şi se uită la el speriată. Eşti sperioasă, ei? şi începu să râdă cu dispreţ. De când au devenit fetele hangiilor greci atât de sfioase de nu îndrăznesc să mai zâmbească?

— Te implor, tribune! începu Dion cu glasul tremurând. Casa Eupolis s-a bucurat întotdeauna de cea mai bună reputaţie. Nu se poate-a jigneşti pe fiica-mea.

— Nu se poate... ei, nu mai spune! ripostă Quintus batjocoritor. Şi cine eşti tu de-ţi permiţi să sfătuieşti pe trimisul împăratului ce poate şi ce nu poate să facă? Plecaţi de aici! ţipă el întinzând braţul spre Phoebe şi Ino. Tot aşa şi tu! Plecaţi toţi!

Palidă ca o moartă, Phoebe făcu câţiva paşi împreună cu Ino, care o ţinea de susuori. Dion nu se mişcă şi începu să gâfâie din pricina furiei neputincioase, dar se retrase numaidecât când văzu că duşmanul său întinde mâna după pumnalul ce-i atârna din cingătoare.

— Tu, sclavule, ce cauţi aici? zbieră Quintus când dădu cu ochii de Demetrius.

— Stăpânul meu mi-a poruncit să nu mă mişc de lângă dumneata. Apoi se adresă Theodosiei: Cred că ar fi mai bine să urmezi pe Dion în casă.

Cu obrazul aprins ca o flacără, Quintus îşi smulse pumnalul din teacă şi se repezi spre el. Demetrius făcu un salt şi-l apucă de încheietura mâinii cu dreapta, înainte de

a-l putea lovi, iar pumnul stângii pocni pe tribun în plin obraz. Lovitura răbufni ca un mai, şi Quintus, care nu se aşteptase la surpriză, se clătină pe picioare. Înainte de a-şi putea veni în fire, Demetrius îl mai pocni o dată cu pumnalul încleştat al stângii peste gură. Cu dreapta îl strângea de încheietura mâinii ca într-o menghină, aşa că scăpă pumnalul. Loviturile începuseră să se descarce una după alta şi cu atâta repeziciune, încât Quintus rămase zăpăcit. Acum începuse să împartă lovituri orbeşte, în timpul cât Demetrius îl strângea tot mai de aproape şi-i cară pumn după pumn în obrazul buhăit.

Quintus începu să gâfâie şi Demetrius presimţi că nu va mai fi nevoie să-l pocnească decât o singură dată sub fălci pentru a-l scuti de a mai continua lupta cu trimisul împăratului, dar se simţi copleşit de o dorinţă nestăpânită de a vedea până când va putea stâlci nesupărat obrazul tribunului, înainte de a-l lăsa lungit, încăierarea devenise sângeroasă şi pumnii lui Demetrius erau plini de sânge de fiecare dată când se ridicau de pe orbitele şi nasul zdrobit al lui Quintus, care acum nici nu încerca să se mai apere. Speriat şi orbit de sângele care-i curgea din abundenţă, cedă terenul pas cu pas, până când ajunse alături de tulpina unui pin uriaş de care se propti cu o mână. Printre buzele terciuite îi scăpă un scâncet:

— Pentru fapta asta vei muri, îngână el înecat de suspine.

— Foarte bine, scrâşni Demetrius printre dinţii încleştaţi. Dacă e să mor pentru că te-am pedepsit... Şi întinzând braţul îl apucă de cureaua coifului şi cu cealaltă mână continuă să-l piseze în obraz. Apoi se uită la el şi se retrase un pas ca să-i poată repezi pumnul.încă o dată cu sete sub falcă. Genunchii lui Quintus se îndoiră şi trupul i se întinse moale pe pajiştea grădinii.

În timpul cât se desfaşurase lupta, familia Eupolis se retrăsese la o mică distanţă, dar de astă dată Dion, cu obrazul palid ca de mort, se apropie speriat şi întrebă:

— L-ai ucis?

Demetrius respira şuierător şi-şi examina pumnii striviţi şi însângeraţi, apoi clătină din cap.

— Ne vor băga pe toţi la închisoare, gemu Dion.

— În primul rând să nu încerci să fugi de acasă, îl sfătui Demetrius. Tu n-ai nici o vină. Asta se poate dovedi cu uşurinţă, sfârşi el şi se îndreptă spre camera stăpânului său.

— Ce aş putea face pentru individul acesta? întrebă Dion.

— Adu-i o găleată de apă şi un prosop. Se va trezi foarte curând, iar dacă se va întâmpla să mai aibă poftă de încăierare, trimite după mine, dar spune-i că, dacă mă va obliga să-l buşesc, a doua oară îl voi ucide.

Ostenit peste măsură, Demetrius trecu prin peristil fără să se oprească, deşi văzu că Marcellus este aşezat la masă şi scrie, aşa că nici nu ridică obrazul spre el.

— Demetrius! strigă el. Împăratul îmi porunceşte să plec în Palestina şi să adun toate informaţiile posibile privitoare la galileean. Glasul lui vibra de mulţumire: Crezi că ar fi putut să se întâmple şi altceva care să-mi facă atâta plăcere? Tiberiu ar vrea să ştie ce este adevărat din zvonurile care circulă în legătură cu acest Isus, despre care se spune c-ar fi fost Mesia, întrucât mă priveşte pe mine, această chestiune nu mă interesează câtuşi de puţin. Eu aş vrea să aflu numai ce fel de bărbat a fost. Ce noroc neaşteptat pentru noi, Demetrius! Vom continua cu mai multă sârguinţă studiul limbii aramaice cu bătrânul Beniamin. La începutul primăverii vom putea pleca în Galileea! Semnă pergamentul, lăsă stiloul din mână, feri scaunul şi ridicându-se în picioare se uită la obrazul palid al lui Demetrius, la te uită; ce naiba ai făcut? întrebă el.

— Tribunul acela! răspunse Demetrius ostenit. Marcellus se schimbă la faţă.

— Doar nu te-ai bătut cu Quintus!

— N-aş putea spune exact că m-am bătut, răspunse Demetrius. A insultat familia... În special pe Theodosia... şi l-am pedepsit.

— Judecând după pumnii însângeraţi, cred că l-ai pedepsit destul de grav. Dar... ascultă Demetrius... afacerea asta este primejdioasă! Un sclav grec nu poate proceda în felul acesta - mai ales faţă de un tribun roman - chiar dacă se întâmplă ca acesta să merite o astfel de pedeapsă!

— Da, stăpâne, ştiu! Voi fi obligat să fug. Dacă aş rămâne aici, vei încerca să mă aperi şi asta ar însemna să ai nemulţumiri din pricina mea. Te rog, n-ar fi mai bine să plec imediat?

— Va trebui să pleci numaidecât! stărui Marcellus. Dar unde vrei să pleci? Unde ai putea pleca?

— Nu ştiu, stăpâne. Voi încerca să mă refugiez la ţară şi să ajung în munţi înainte de a se răspândi vestea despre ceea ce s-a întâmplat.

— În ce stare se găseşte Quintus? întrebă Marcellus speriat.

— Se va reface! răspunse Demetrius. N-am avut asupra mea nici o armă. I-am umflat ochii şi s-au închis; i-am umflat şi buzele, dar gura i-a rămas deschisă, şi când l-am lovit pentru ultima dată de câteva ori în nas l-am simţit că este terciuit.

— A plecat?

— Nu, este tot aici, căci nu s-a putut ridica de pe jos. Marcellus oftă şi-şi trecu mâinile prin păr.

— Du-te, spală-te pe mâini şi împachetează-ţi câteva lucruri pentru drum. Apoi trecu pe lângă el şi intrând în cameră deschise lădiţa şi scoase dintr-însa un pumn de talanţi de aur şi argint pe care-i băgă într-o pungă de mătase, împreună cu câteva monede mai mărunte. După aceea se întoarse din nou în peristil şi se aşează la masă, luă stiloul în mână, scrise o pagină, o pecetlui cu inelul pe care-l avea în deget, o făcu sul şi o sigila şi pe dinafară. Când apăru Demetrius, îi întinse pergamentul împreună cu punga.

— Aici Demetrius vei avea bani de ajuns ca să te poţi ajuta deocamdată... Documentul acesta este certificatul tău de mânu mittere, aşa că nu vei mai fi sclav. Eu voi mai

întârzia în oraş până în primăvară; probabil până la idele lui Martie. Pe urmă voi pleca la ierusalim. Nu-ţi pot spune dinainte câtă vreme voi fi obligat să cutreier regiunile interioare ale Palestinei, dar în orice caz toată vara, dacă nu chiar ceva mai mult. Pe urmă va trebui să mă întorc la Capri şi să mă prezint în faţa împăratului. De asta nu voi scăpa, deşi nu-mi face nici o plăcere, dar mă voi feri de nemulţumiri.

— Aş prefera să te pot însoţi, stăpâne! declară Demetrius.

— Absenţa ta îmi va lipsi, Demetrius, dar prima ta datorie este să scapi cât mai repede de primejdie, încearcă şi dă-mi de ştire în ce parte te găseşti imediat ce vei putea. Adu-ţi aminte că eu voi aştepta cu nerăbdare să aflu că nu ţi s-a întâmplat nimic. Dă-mi de ştire dacă vei avea nevoie de ceva. Dacă vei fi prins, voi putea pune totul în mişcare pentru a putea obţine libertatea ta!

— Ştiu, stăpâne! declară Demetrius cu glasul tremurând de emoţie. Eşti extrem de bun faţă de mine. Banii aceştia îi voi luă... dar de certificatul de libertate nu am nevoie, adăugă el şi puse sulul de pergament pe masă. Dacă m-ar prinde şi l-ar găsi la mine, şi-ar putea închipui că m-aţi răsplătit pentru c-am pedepsit pe Quintus. Apoi luă poziţie şi salută cu suliţa. Rămâi cu bine, stăpâne! Îmi pare rău că sunt obligat să plec. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată!

Marcellus îi întinse mâna.

— Umblă sănătos, Demetrius, zise el cu glasul sugrumat, îmi vei lipsi foarte mult. Mi-ai fost un prieten credincios şi mă voi gândi mereu la tine.

— Te rog, stăpâne, să explici Theodosiei motivul pentru care n-am putut să-mi iau rămas bun de la ea, zise Demetrius.

— Există ceva între voi doi? întrebă Marcellus interesat.

— Numai ceva... nimic mai mult, admise Demetrius.

Îşi strânseră mâinile tară să mai zică nimic şi Demetrius dispăru repede, trecând printre tufişurile de trandafiri ale grădinii.

Marcellus intră încet în casă, închise lădiţa în care-şi păstra banii şi ieşi pe uşa din faţă. Văzu că Dion se apropie palid la obraz şi speriat.

— Aţi aflat? întrebă el gâfâind.

— Ce face acum? întrebă Marcellus.

— S-a ridicat în capul oaselor... dar să vezi obrazul lui... te apucă groaza. Spune că ne va pedepsi pe toţi, adăugă Dion şi Începu să tremure de spaimă.

— Spune-mi ce s-a petrecut în realitate?

— Tribunul s-a purtat foarte necuviincios faţă de Theodosia. Sclavul dumitale a protestat şi tribunul s-a repezit la el cu pumnalul în mână. Imediat după aceea Demetrius al dumitale l-a dezarmat şi a început să-l lovească cu pumnii în obraz. L-a bătut crâncen. Nici nu mi-am închipuit că sclavul acesta atât de blând ar fi în stare se devină atât de sălbatic. Pe tribun nici nu-l mai poţi recunoaşte. Sclavul dumitale s-a ascuns?

— A plecat, răspunse Marcellus şi văzu pe Dion că răsuflă uşurat. Trecură împreună prin boschetele de trandafiri şi găsiră pe ouintus aşezat şi proptii cu spatele de tulpina pinului unde căzuse; începuse să se şteargă pe obraz cu o cârpă care era plină de sânge. După ce reuşi să deschidă pleoapele umflate, se uită la ei furios.

— După ce mă voi duce la tetrarh şi voi spune ce mi s-a întâmplat, tu vei fi băgat la închisoare, iar ceilalţi vor fi executaţi.

— Ce vrei să-i spui tetrarhului, Quintus? întrebă Marcellus şi zâmbi sarcastic. Şi cam ce crezi că-ţi vor răspunde cei de la tetrarh ie după ce le vei spune c-ai insultat o fată cumsecade şi ai încercat să loveşti cu pumnalul pe un sclav care a sărit în ajutorul fetei, iar acesta te-a dezarmat şi te-a bătut cu mâna goală până când n-ai mai fost în stare să te ridici în picioare? Du-te, Quintus, la palat! continuă Marcellus în bătaie de joc. Dă-le şi lor ocazia să te vadă cum arăţi după bătaia ce ţi-a dat-o un sclav grec. Tetrarhul îţi va spune că este destul de ruşinos pentru un tribun roman să se încaiere cu un sclav, chiar dacă iese victorios. Haide, ne vom duce împreună până la palat. Te

voi însoţi şi eu, Quintus, căci pentru nimic în lume n-aş vrea să scap o astfel de ocazie.

Quintus continuă să-şi şteargă obrazul umflat.

— De concursul tău n-am nevoie, murmură el.

— Dă-mi voie, stăpâne, să-ţi ajut să te ridici în picioare dacă te simţi mai bine, interveni Dion.

— Propunerea aceasta mi se pare binevenită, încuviinţă Marcellus. Fără îndoială Dion nu are nici o obligaţie faţă de tine pentru c-ai încercat să te porţi ca un derbedeu în casa lui, dar, dacă va vrea să te adăpostească până în momentul când te vei simţi dispus să te arăţi în faţa oamenilor străini, eu te-aş sfătui să primeşti propunerea lui. Am aflat că vrei să pleci poimâne cu galera Vestris. Prin urmare va fi mult mai bine să stai aici, ca să nu te vadă nimeni în ce hal eşti, şi să nu pleci decât în momentul când vasul va fi gata să ridice ancora. În cazul acesta nimeni dintre cei care sunt la tetrarhie nu va avea ocazia să afle ce ai păţit şi nici nu va putea să-şi bată joc de tine cu prima ocazie când va merge la Roma.

— Voi cere ca sclavul tău să fie biciuit până când trupul îi va ti rupt panglici! îngână Quintus.

— Probabil îţi va face plăcere să-l biciuieşti chiar tu! ripostă Marcellus. Vrei să-l chem aici?

Zilele treceau una după alta, triste, reci şi plictisitoare. Marcellus începu să-şi dea seama ce loc important ocupase până acum sclavul său corintian în viaţa lui nu numai din punctul de vedere al serviciilor pe care i le făcuse, ci chiar ca prieten şi tovarăş. Pentru el Demetrius devenise un fel de a doua personalitate, iar acum când nu-l mai vedea în apropierea sa se simţea rătăcit şi dezorientat.

De la plecarea lui nu se întâmplase nimic deosebit, în fiecare dimineaţă mergea la bătrânul Beniamin pentru lecţiile de limbă aramaică pe care acesta i le dădea făcând mai mult conversaţie. La amiază se întorcea la han şi restul zilei, cât mai ţinea lumina, şi-l petrecea în atelier, cioplind fără tragere de inimă şi fără inspiraţie un bust de marmură, care cu fiecare zi ce trecea, semăna tot mai puţin cu Diana Gallus. În orice caz se putea distinge că reprezintă o

patriciană romană, şi una destul de frumoasă; totuşi nimeni n-ar fi putut bănui că reprezintă pe Diana.

Probabil - îşi zicea Marcellus - amănuntul acesta se datora faptului că imaginea Dianei i se destrămase. din amintire şi se pierdea din ce în ce tot mai departe şi devenea mai tulbure. Primise de la ea două scrisori. Prima, care venise de la Capri, fusese scrisă în grabă. Era informată despre ordinul împăratului care admisese ca el să-şi continue studiile la Atena şi după aceea să plece la Ierusalim şi de acolo în regiunile de miazănoapte ale Palestinei, pentru a aduna informaţii despre tânărul şi misteriosul evreu.

Despre ea însăşi îi spunea că împăratul a stăruit să mai zăbovească vreme de câteva săptămâni la Capri şi, având în vedere concesiile ce i le făcuse, a luat hotărârea să-i facă pe voie. Bătrânul a fost foarte amabil faţă de ea; se simte singur, aşa că va mai sta cu el.

A doua scrisoare i-o trimisese de acasă, dar şi aceasta părea că este scrisă ca şi când curierul ce trebuia s-o ducă ar fi aşteptat în faţa uşii şi cineva s-ar fi aplecat peste umărul ei ca să vadă ce scrie. Scrisoarea era amabilă şi plină de nerăbdare pentru a afla veşti de la el, dar îi lipsea elanul şi duioşia la care s-ar fi aşteptat destinatarul, îţi făcea impresia că dragostea lor a fost amânată pentru mai târziu, când se va putea desfăşura în mai multă libertate. Marcellus citi această scrisoare de mai multe ori la rând şi o cântări frază cu frază, pentru a se convinge dacă nu cumva Diana îşi luase toate măsurile de prevedere pentru cazul când scrisoarea ei va fi deschisă de cineva sau poate a început să ţină la el mai puţin decât până acum. Se putea să fie şi una şi alta, dar tot atât de bine se putea să fie întemeiate ambele supoziţii. Cuvintele aşternute în această scrisoare nu semănau a murmur de dragoste. Erau blânde... dar aproape imperceptibile, şi această constatare îi adânci şi mai mult senzaţia de singurătate.

Tocmai de aceea ştirea că i-a sosit o scrisoare de la Demetrius fu pentru el o surpriză neaşteptată, în timpul nopţii se aşternuse un strat uşor de zăpadă şi cerul era

înnorat. Marcellus întârziase vreme îndelungată în faţa ferestrei, întrebându-se dacă n-ar fi oare mai bine ca astăzi să nu meargă la Beniamin. Dar luimna era prea slabă pentru a se putea ocupa de sculptură. În acelaşi timp bătrânul ţesător îl va aştepta să apară. Ieşind din casă, tot atât de mohorât ca şi vremea de afară, se îndreptă spre prăvălia lui Beniamin, unde, de cum intră, bătrânul îl primi cu ochii strălucind de mulţumire.

— Ţi-a sosit o scrisoare! îl anunţă Beniamin.

— Ei comedie! şi cum de a venit pe adresa dumitale?

— Mi-a fost adresată mie ca să ţi-o predau dumitale. A fost adusă de un sclav care a sosit cu o caravană şi mi-a fost adusă de Zenos, sclavul acela guraliv care este în slujba prietenului meu Popygos. După cum vei putea constata, Demetrius se găseşte la Ierusalim. Atât este tot ce am citit din scrisoare. Sclavul dumitale e un tânăr prevăzător. Temându-se că dacă-ţi va trimite scrisoarea de-a dreptul dumitale aceasta ar putea fi desfăcută de cineva şi astfel îi vor da de urmă, a trimis-o pe numele meu, zise Beniamin şi începu să râdă când îi întinse sulul de pergament: De astă dată vei avea ocazia să pui în practică cunoştinţele pe care le ai din domeniul limbii aramaice. Este scrisă într-o limbă foarte aleasă, adăugă el cu mândrie.

Marcellus apropie un scaun de masa de lucru, desfăcu capătul sulului de papirus şi începu să citească cu glasul ridicat, ca uneori să se oprească şi să facă apel la ajutorul lui Beniamin, care se simţea mulţumit că-l poate ajuta.

Cinstite stăpâne (începu Marcellus) îţi scriu această scrisoare în ziua Sabatului evreiesc, în camera de la mansardă a unei case vechi cu vederea spre Kedron, la o mică depărtare de cartierul templului.

Camera aceasta o împart cu unul Stefanos, un grec de aceeaşi vârstă cu mine, căruia evreii îi zic Ştefan. Este un tânăr inteligent, ştie tot ce se petrece şi este amabil. În momentul acesta este plecat de acasă pentru motive pe care numai el le cunoaşte; probabil aceleaşi care noaptea

trecută l-au determinat să lipsească de acasă până aproape de zorii zilei.

Am sosit la Ierusalim abia acum trei zile. Probabil vei fi curios să afli felul în care am plecat din Atena. Având toată încrederea în prietenia lui Fulvius, am coborât într-un suflet până în port şi urcându-mă pe bordul galerei i-am spus starea desperată în care mă aflu. Fulvius m-a ascuns în cală şi, după ce galera a ieşit în largul mării, a doua zi m-a scos pe punte, unde rnă puteam plimba în toată libertatea. Am avut cu noi un călător important care bolea de pe urma unui accident ce-l avusese la obraz. Nu s-a mişcat nici un pas din cabină până când am părăsit portul Alexandria. Când m-a recunoscut, a poruncit lui Fulvius să mă pună în obezi, dar căpitanul a refuzat, spunându-i că eu mi-am plătit călătoria, ceea ce nu era adevărat, deşi mă oferisem să-i plătesc. Fulvius a informat pe acest distins călător că dacă are ceva de împărţit cu mine, după ce vom ajunge în portul următor, este liber să ceară autorităţilor arestarea mea.

Odată cu ;uderea nopţii am ancorat în golful Gaza, şi Fulvius, fără să ştie cineva, a luat o luntrită şi m-a condus până la ţărm. După ce mi-am cumpărat puţine merinde, m-am îndreptat spre Ierusalim, întrebuinţând acelaşi drum pe unde am trecut prima dată împreună cu centuria plecată din fortul Minoa. Într-o vale, cam la zece leghe spre miazănoapte de Ascalon, am fost prins de beduini, care nu mi-au făcut altceva decât m-au jefuit şi m-au lăsat să-mi văd de drum. Vremea a fost foarte friguroasă şi eu eram subţire îmbrăcat. Regiunea aceasta, după cum ştii, este foarte puţin locuită. Oamenii sunt săraci şi bănuitori faţă de străini, începuse să-mi placă laptele cald de capră şi boabele de porumb trecute prin râşniţă; într-una din zile, când m-au prins într-o grădină de legume, m-au alungat cu pietre. Am constatat că ouăle crude sunt bune la gust dacă vrei să le sorbi din găoace şi că o vacă ostenită nu se supără să-şi împartă căldura trupului cu un călător care caută adăpost în grajdul ei. Vitele din Iudeea sunt ospitaliere, în ultima noapte, înainte de terminarea

drumului în care plecasem, am fost foarte mulţumit că m-au îngăduit să dorm în grajdul unui han din satul Betleem. Dimineaţa hangiul mi-a trimis cu argatul o strachină de ciorbă fierbinte şi o bucată de pâine de orz. Argatul mi-a spus că tradiţia hanului acestuia este să ajute drumeţii săraci. Am constatat că pe colţul bucăţii de pânză în care era înfăşurată pâinea este brodată imaginea unui peşte. M-a mirat această constatare, deoarece văzusem că şi pe uşa grajdului este aceeaşi imagine, arsă cu fierul roşu. După ce am ieşit din Betleem, la două răscruci de drumuri am descoperit din nou desenul acesta, făcut în colbul drumului, şi mi-am zis că acest desen criptic probabil a fost lăsat de cineva care a trecut înainte, pentru ca cel care va trebui să vină după el să-şi poată da seama în ce parte a apucat. Dar pentru că nu ştiam ce înseamnă şi nici nu mă interesa din cale-afară, nu m-am mai gândit la el.

După ce am ajuns la Ierusalim, flămând şi cu picioarele umflate, m-am hotărât să caut casa unui ţesător, unde aş putea găsi ceva de lucru în schimbul hranei şi al unui aşternut în care să mă odihnesc. Am avut mare noroc în această privinţă. În prăvălia lui Benyosef am fost primit cu bunăvoinţă de Stefanos, care lucra acolo. Aflând că sunt grec, după ce i-am spus că în prăvălia din Atena a lui Beniamin, pe care el îl cunoştea, am învăţat să torc şi să depăn, m-a dus la Benyosef, care mi-a dat numaidecât de lucru. Simbria este mică în raport cu valoarea lucrului la care mă pricep, dar tocmai de ajuns ca deocamdată să am din ce să trăiesc. Stefanos m-a poftit să dorm în aceeaşi cameră cu el.

Evident, el se interesează de mine în primul rând că sunt grec. Familia lui este de origine din Filippi; străbunicul său s-a refugiat la Ierusalim după ce Macedonia a fost subjugată. Am constatat că în părţile acestea sunt sute de greci care s-au refugiat la Ierusalim pentru acelaşi motiv, între ei se găsesc foarte puţini care să ştie carte şi Stefanos, care este un cunoscător al clasicilor, simte nevoia să poată vorbi cu cineva care să aibă cunoştinţe din acelaşi domeniu. Mi s-a părut că este foarte mulţumit când la

întrebarea care mi-a adresat-o i-am răspuns că şi eu cunosc puţin literatură elenă din ceea ce învăţasem mai demult.

În prima seară pe care am petrecut-o împreună, după ce am terminat cu cina şi am început să vorbim despre diferite subiecte în legătură cu soarta tristă a grecilor, Stefanos a desenat pe o bucăţică de papirus conturul unui peşte şi mi-a întins-o peste masă, uitându-se întrebător la mine.

I-am răspuns că nu înţeleg ce înseamnă acest simbol, deşi până acum l-am întâlnit de două ori în drumul meu. După aceea m-a întrebat dacă n-am auzit niciodată vorbindu-se despre Isus galileeanul. I-am răspuns că am aflat despre el, dar numai foarte puţine amănunte, şi că m-ar interesa să mai aflu şi altceva. Mi-a spus că cei care cred în învăţăturile acestui Isus sunt atât de crâncen persecutaţi, încât nu îndrăznesc să se întâlnească pentru a identifica pe ceilalţi care profesează aceeaşi credinţă. Nu mi-a spus cum de au ajuns să întrebuinţeze acest mijloc de a se recunoaşte unul pe altul. Isus n-a fost pescar, ci teslar.

Stefanos mi-a mai spus că acest Isus a propăvăduit libertatea pentru toţi oamenii. „Nu se poate ca un sclav să nu participe la susţinerea unei astfel de idei", spunea el. I-am răspuns că învăţătura aceasta mă interesează şi pe mine şi mi-a făgăduit că la prima ocazie îmi va da şi alte informaţii despre acest Isus.

Am constatat că prăvălia lui Benyosef nu este numai atelierul unui ţesător, ci şi locul de întâlnire pe ascuns a celor care au fost prietenii lui Isus. Situaţia mea aici în prăvălie este atât de neînsemnată şi de inocentă, încât oamenii aceştia gravi şi speriaţi, care nu vin nici să vândă, nici să cumpere, ci să stea de vorbă pe şoptite cu Benyosef, aproape n-au luat cunoştinţă până acum de existenţa mea. (Beniamin ar începe să râdă dacă aşa ceva s-ar întâmpla în apropierea războiului său).

Ieri a venit un bărbat înalt şi foarte bine legat, care purta o barbă mare şi a vorbit în şoaptă vreme de un ceas cu Benyosef, iar alţi doi mai tineri îl aşteptau în colţul prăvăliei fără să zică nimic. Stefanos mi-a spus că sunt galileeni. Celui voinic îi zice „Marele Pescar" şi celor doi mai tineri,

care par că sunt fraţi, „Fiii Tunetului". Marele Pescar este un bărbat de o forţă neobişnuită şi fără îndoială trebuie să fie conducătorul acestei grupări, deşi nu am pretenţia să înţeleg care ar putea fi motivul că s-au constituit într-o grupare aparte şi că se întâlnesc pe ascuns, mai ales acum după ce Isus a murit şi cauza lor este pierdută. Toţi se poartă ca şi când s-ar strădui să-şi ascundă o teamă nemărturisită, care totuşi nu pare să fie teamă, ci mai curând un fel de aşteptare, îţi fac impresia că au descoperit un lucru de mare preţ, pe care încearcă să-l ascundă.

Astăzi după-amiază a apărut în prăvălie un bărbat de la ţară, înalt şi simpatic la vedere, pe care l-au primit foarte bine. Am bănuit că nu avuseseră ocazie de multă vreme să-l mai vadă. După ce am terminat cu lucrul zilei şi eu am plecat împreună cu Stefanos ca să ne întoarcem acasă, am constatat că omul acesta este amabil şi că toţi ţin la el, iar Stefanos mi-a spus că este Barsabas Justus, originar din Galileea, localitatea Seforis.. Mi-a mai spus că Isus a ales doisprezece inşi, dintre prietenii săi, ca aceştia să-i fie ucenici. Unul dintre aceştia, cu numele Iuda din Iscariot, este cel care a vândut pe Isus cărturarilor. După arestarea învăţătorului său, s-a spânzurat din pricina mustrărilor de conştiinţă. Cei unsprezece ucenici s-au sfătuit între ei ca să aleagă pe altul care să-i ţină locul, dar ce i-a determinat să procedeze în felul acesta, după ce Isus a murit, Stefanos n-a putut să-mi spună.

Au ales pe doi dintre cei care urmaseră pe Isus în toate părţile Palestinei pe unde a propovăduit în faţa poporului şi au văzut faptele stranii săvârşite de el, despre care Stefanos mi-a făgăduit să-mi vorbească şi mie în ziua când va crede de cuviinţă. Bănuiesc că el ar vrea înainte de toate să se convingă dacă sunt vrednic de încrederea lui. Unul dintre cei doi, cu numele Matei, a fost ales pentru a înlocui pe Iuda, vânzătorul, iar al doilea este Barsabas Justus.

V-aş sfătui, stăpâne, ca atunci când veţi veni la Ierusalim să vă informaţi despre viaţa lui Isus, ar fi foarte bine să faceţi cunoştinţă cu un bărbat ca Barsabas Justus. Procedeul acesta însă nu va fi tocmai uşor. Toţi aceşti

prieteni ai lui Isus sunt de aproape supravegheaţi şi urmăriţi pentru orice încercare ce ar face-o în scopul de a răspândi învăţătura lui Isus şi de a păstra amintirea lui. Cei de la conducerea templului sunt conştienţi că în învăţătura lui se ascunde grăuntele unei revoluţii împotriva religiei recunoscute. Tot aşa, cei din intimitatea procuratorului şi-au dat seama că pe măsură ce lumea va uita mai curând pe acest Isus, va fi cu atât mai posibil ca sărbătorile Paştilor din anul acesta să se desfăşoare fără să dea naştere la tulburări politice.

În ultimele trei zile m-am gândit îndelung la un plan care să-ţi dea posibilitatea să ajungi în Galileea fără să atragi atenţia cuiva. Ai putea veni la Ierusalim în calitate de specialist, amator al ţesăturilor produse în războaiele rurale. Vei avea grijă să spui tuturor că astfel de produse sunt foarte apreciate la Roma. Interesează-te de astfel de produse prin dughenele din piaţă şi plăteşte-le bine. Aici nu sunt considerate drept produse care să aibă prea mare valoare, dar ar putea deveni în cazul când te vei lăsa înşelat zdravăn de câţiva negustori, în oraş veştile se răspândesc repede.

Căutând după astfel de ţesături, vei ajunge în mod firesc şi la dugheana lui Benyosef, iar aici vei aduce vorba despre o călătorie pe care ai intenţia s-o faci până la Capernaum în căutarea acestor produse. Te vei interesa şi de o călăuză care să te însoţească în această regiune.

Dintre toţi galileenii care vizitează dugheana, cred că cel mai indicat pentru această însărcinare ar fi Barsabas Justus. Cel căruia îi zic Marele Pescar este prea preocupat de ceea ce face în oraş, indiferent despre ce ar fi vorba. Fiii Tunetului sunt încărcaţi de prea multe obligaţii, aşa că singur Barsabas Justus este mai liber. Fără îndoială acesta este omul care te-ar putea servi... dacă vei reuşi să-l convingi.

Părerea mea este că toţi aceştia se vor răspândi prin regiunile învecinate pentru a nu fi în Ierusalim în săptămâna Paştilor, deoarece garda procuratorului stă la pândă şi galileenii vor evita orice tulburare inutilă. Ar fi

preferabil să soseşti în Ierusalim cel puţin cu o lună înainte de sărbătorile Paştilor. Primăvara se apropie şi regiunea rurală va fi o feerie de culori. Va fi în acelaşi timp mult mai prudent dacă te vei preface că nu mă cunoşti, chiar dacă ne vom întâlni faţă în faţă, căci, dacă nu mă înşel, până atunci Stefanos se va convinge că sunt un om de încredere şi ar fi o adevărată nenorocire dacă ar bănui că noi doi urmărim ceva anume. Stephanos ştie că eu am mai fost la Ierusalim şi înainte de asta. Dacă voi reuşi să pun la cale o întâlnire secretă între noi, mă voi simţi cât se poate de mulţumit şi vom sta de vorbă, dar totuşi sunt convins că va fi mult mai bine să te prefaci că nu mă cunoşti. Dacă voi constata că nu este nici o primejdie să stăm împreună de vorbă, voi născoci ceva şi-ţi voi da de ştire unde ne putem întâlni.

Marcellus ridică privirea şi se uită la Beniamin, apoi zâmbi.

— Tânărul acesta ar fi trebuit să fie evreu! declară bătrânul. Are o minte foarte ageră şi este viclean.

— Da, încuviinţă Marcellus cu indiferenţă; constat că studiul limbii aramaice i-a fost de mare folos. Este priceput. Propunerea pe care mi-o face este destul de bună; dumneata ce părere ai în această privinţă?

— Eu, prietene, mă îndoiesc c-ar putea fi din cale-afară de înţeleaptă. Acesta este un joc pe care eşti obligat să-l joci cu cea mai mare băgare de seamă. Evreii n-au nici un motiv să se încreadă în romani, şi încrederea lor va fi greu de câştigat.

— Crezi că aş putea să mă prezint în faţa lor ca negustor? întrebă Marcellus cu îndoială.

— Cel mai bun mijloc pentru a te informa, îi propuse Beniamin şi clipi din ochi, ar fi să intri în bazarul lui David Sholem şi să cumperi ceva; apoi vei trece drumul şi ceea ce ai cumpărat vei încerca să vinzi lui Aaron Barjona, zise ţesătorul şi amândoi începură să râdă.

— Uite ce, să vorbim serios, zise Marcellus. Crezi că voi putea să ajung în Galileea primind una dintre propunerile lui Demetrius?

— Nu cred că vei reuşi! răspunse Beniamin.

— Nici dacă aş oferi omului aceluia o simbrie mai mare? Beniamin clătină din cap.

— Nici chiar pentru o simbrie mai mare! Acest Barsabas Justus ar putea să aibă multe de împărtăşit, dar sunt sigur că nu va avea nimic de vânzare.

— Prin urmare mă sfătuieşti nici să nu mai încerc.

Bătrânul se strădui în mai multe rânduri să-şi înşire firul în ac, strâmbându-se şi uitându-se dintr-o parte, iar la urmă reuşi. Zâmbi triumfător şi dintr-o singură mişcare a degetelor făcu nodul.

— Cred că nu strică să încerci, murmură el. S-ar putea ca aceşti galileeni să fie mult mai proşti decât ne închipuim noi.

CAPITOLUL XII

Prânziră fără să schimbe nici o vorbă, la umbra unui smochin uriaş din marginea drumului, şi se aşternură la odihnă.

Justus se întinsese pe iarbă, cu mâinile împreunate sub capul zbârlit, şi se uita printre frunzele dese la cerul senin de aprilie; după încruntătura dintre sprâncene, părea că se gândeşte la ceva.

Marcellus se aşezase cu spatele proptit de tulpina smochinului şi se gândea că s-ar simţi mult mai bine dacă acum ar fi în altă parte. Era nemulţumit şi plictisit. Prevederile pesimiste ale bătrânului Beniamin, privitoare la succesul călătoriei sale prin Samaria şi Galileea, se dovediseră întemeiate.

Sosise la Ierusalim acum două săptămâni şi procedase exact aşa cum îi scrisese Demetrius, îşi luase o cameră la cel mai bun han din oraş, o casă veche şi încăpătoare cu o grădină în faţă, situată pe coasta colinei din drumul spre Betania şi spuse hangiului că-l cheamă Marcellus Lucan; cutreierase apoi toate bazarurile, în căutarea ţesăturilor şi a îmbrăcămintei făcute în Galileea. Intra din dugheană în dugheană şi admira cu naivitate mărfurile ce i se arătau şi cumpărase fără să ezite şaluri şi levite, plătind preţurile care i se cereau şi prefecându-se că este încântat de ele. Iar când negustorii îi spuneau că nu mai au astfel de mărfuri, le răspundea că asta se datoreşte lipsei lor de prevedere.

După aceea se odihni vreme de câteva zile, aşezându-se în umbra boschetelor din grădină, ca să citească cartea profetului Isaia - pe care Beniamin i-o dăruise la plecarea

din Atena - şi aşteptă cu răbdare ca printre negustori să se răspândească ştirea despre cumpărăturile pe care le-a făcut. li venea greu să ştie că este atât de aproape de Demetrius şi totuşi să nu se poată vedea cu el. La urmă îşi zise că probabil şi-a făcut un plan prea complicat pentru a putea ajunge în Galileea, deşi nu era nevoie; ar fi fost mult mai bine să meargă de-a dreptul la Beriyosef şi să-i spună c-ar vrea să vorbească cu cineva care a cunoscut pe Isus în timpul activităţii sale. Dar îşi zise că procedeul acesta ar putea să-l nemulţumească pe Demetrius, aşa că renunţă şi aşteptă ca timpul să-şi facă efectul dorit.

În după-amiaza zilei a cincea din a doua săptămână de la sosire se duse la Benyosef şi intră în dugheană foarte calm, pentru a face impresia că are intenţia să cumpere ceva, deoarece constatase că aici la Ierusalim cel care vine să cumpere câte ceva de la un negustor, se străduieşte întotdeauna ca acesta să nu-i poată ghici intenţia şi în scopul acesta recurge la orice pretext. Unii intrau spunând că şi-au dat întâlnire cu un prieten, alţii veneau să întrebe în ce parte se găseşte uliţa cutare, iar când dădeau să plece se opreau în treacăt şi întindeau mâna spre marfa care-i interesa. Dar cu astfel de pretexte totuşi nu puteai amăgi pe nimeni. Cu cât cumpărătorul părea mai indiferent, cu atât mai multă atenţie se învârtea şi negustorul împrejurul lui. Se vedea limpede că în oraşul sacru afacerile nu se puteau face decât în felul acesta, deoarece dacă spuneai de la început ce urmăreşti puteai fi bănuit pa urmăreşti cu totul altceva.

Când intră pe uşa deschisă a dughenei, Marcellus cuprinse interiorul dintr-o singură privire, pentru a constata dacă Demetrius este prezent. După lunga despărţire dintre ei, îşi zise că nu va fi din cale-afară de uşor să se întâlnească cu el faţă în faţă şi să se prefacă indiferent ca faţă de orice străin. Constată că în dugheana aceasta plină de tot felul de lucruri nu poate să fie şi Demetrius, dar nu ştia dacfi se simte mulţumit sau dezamăgit de această absenţa, deoarece în realitate se temuse de revederea dintre ei.

Pocnetelor spetelor celor două războaie vechi se domoliră şi încetară în momentul când se îndreptă spre venerabilul ţesător despre care bănuia că trebuie să fie Benyosef. Chiar dacă prezenţa unui tânăr roman în dugheana lui l-ar fi speriat, bătrânul evreu nu se trăda. Rgmase aşezat în faţa războiului în atitudine amabilă, dar fără să pară umil. Din câteva cuvinte, Marcellus îi explică motivul pentru care a venit. Benyosef îşi legănă barba lungă şi albă. apoi îi răspunse că tot ce lucrează el este numai pentru clienţi care vin şi comandă ceea ce lipseşte, dar nu are nimic de vânzare. Dacă doreşte să-i tacă îmbrăcăminte, îi va face cu plăcere şi de bună calitate. Ţesături de casă se găsesc şi în bazare, dar mult mai bine ar fi dacă marfa acesta ar încerca să şi-o procure din regiunile rurale. Spunându-i aceste cuvinte, repezi suveica printre firele de urzeală şi lovi o dată cu jugul spetei de se cutremură tot războiul la care lucra. Acesta era un semn că, în ceea ce-l priveşte, convorbirea este terminată.

În apropierea lor erau patru bărbaţi, care în primul moment părură că se interesează de ceea ce spune străinul intrat în prăvălie, iar un băieţaş de vreo doisprezece ani, cu părul negru, se opri din hârjoana cu un căţei, ca să-l poata auzi. Unul dintre aceştia era un tânăr grec, cu obrazul simpatic şi era aşezat la războiul din apropierea celui la care lucra Benyosef. Marcellus îşi zise că acesta ar putea să fie Stefanos, prietenul lui Demetrius.

Dincolo de războaie, lângă perete, erau aşezaţi doi bărbaţi care semănau unul cu altul; unul dintre ei să fi tot avut treizeci de ani, dar celălaî: părea mult mai tânăr. Amândoi erau arşi de soare şi îmbrăcaţi în haine simple, ţărăneşti, iar sandalele pe care le aveau în picioare dovedeau că sunt obişnuiţi să facă lungi drumuri pe jos. Probabil acestea erau cei cărora li se zicea Fiii Tunetului, deşi această poreclă, judecând după înfăţişarea lor blajină, nu li se potrivea deloc, mai ales cehii mai tânăr care avea nişte ochi foarte expresivi şi putea trece mai curând drept un mistic decât un instigator.

Ai jviinilea, care se aşezase în colţul odăii pe un butoi răsturnat cu fundul în sus, părea să aibă vreo şaizeci de ani. Judecând după hainele cu care era îmbrăcat şi după felul în care-şi purta părul şi barba, în care se vedeau fire cărunte, probabil era şi el ţăran, înfăţişarea lui de om obişnuit să-şi petreacă vremea în soare şi vânt dovedea că nu se simte bine când este obligat să stea între patru pereţi, în timpul scurtei convorbiri cu Benyosef, începu să-şi netezească încet barba cu dosul mâinii şi ochii i se opreau când asupra ţesătorului, când asupra acestui tânăr roman, care cine ştie din ce motive nemărturisite ar vrea să cumpere ţesături rustice.

Imediat ce se uită la el, Marcellus îşi zise că acesta ar putea să fie cel despre care Demetrius îi spusese că este Marele Pescar. Era destul de voinic. Dar imediat după aceea îşi dădu seama, după atitudinea în care sta pe fundul butoiului şi zâmbetul liniştit cu care se uita împrejurul său, că, dacă Marele Pescar este un bărbat energic şi un fel de conducător al grupării din care face parte, omul acesta păros din apropierea lui trebuie să fie cu totul altcineva, probabil Barsabas Justus.

Acum, după ce amândouă războaiele începuseră din nou să pocnească din spete, Marcellus se întrebă dacă acesta ar putea fi momentul potrivit pentru a se interesa de o călăuză; dar îşi zise că de vreme ce Benyosef îi spusese că ceea ce caută el s-ar putea găsi mai curând în regiunile rurale, probabil întrebarea lui nu va părea nelalocul ei. Datorită unei inspiraţii neaşteptate, îi întreabă - fără să se adreseze cuiva anume, în limba aramaică, dacă ar putea găsi pe cineva care să-l însoţească în regiunile din partea de miazănoapte, osteneală pentru care ar plăti cât i s-ar cere, presupunând că omul care va veni cu el cunoaşte destul de bine această regiune.

Benyosef se opri o clipă şi păru că se gândeşte, dar nu răspunse nimic. Cel mai în vârstă dintre fraţi clătină din cap, iar cel mai tânăr se uită la el şi dincolo de el, ca şi când nici n-ar fi auzit întrebarea pe care a pus-o. Grecul

care putea să fie Stefanos întoarse încet capul şi se uită la cel care sta în colţul odăii.

— Tu ai putea să pleci, Justus, zise el. Mi se pare că spuneai că ai de gând să te duci până acasă?

— Câtă vreme vrei să întârzii? întrebă Justus, după ce se gândi îndelung la ce va putea să-i răspundă.

— Două săptămâni, poate trei... sau chiar o lună, răspunse Marcellus, străduindu-se să nu pară exagerat de mulţumit. După ce voi ajunge acolo şi voi constata că mă pot orienta singur, vei fi liber să mă părăseşti dacă ai şi altă treabă, adăugă el.

— Când vrei să pleci la drum? întrebă Justus, care părea că se interesează mai de aproape de această chestiune.

— Cât mai curând posibil. Ce-ai zice dacă am pleca poimâine?

— Poimâine este Sabatul, interveni Benyosef cu părere de rău, ziua rânduită pentru odihna domnului Dumnezeul nostru.

— Vă rog să mă iertaţi că am uitat, murmură Marcellus.

— Voi romanii, tinere, nu respectaţi niciodată zilele de odihnă? întrebă Benyosef, abuzând de dreptul său în calitate de gazdă.

— Romanii se odihnesc mai mult decât ne odihnim noi, declară Justus, simţindu-se încurajat de zâmbetul binevoitor cu care Marcellus primise îndrăzneala bătrânului ţesător.

— În orice caz nu mai mult decât te odihneşti tu! ripostă Benyosef, întorcând ochii mici spre Justus.

Începură să râdă cu toţii. Până şi cel mai tânăr dintre fraţi întoarse privirea şi zâmbi. Justus ieşi din dugheană şi se aşeză pe o laviţă din apropierea intrării. Marcellus dădu din cap spre ceilalţi şi îl urmă. Tot aşa şi băieţaşul care se aşeză lângă Justus şi-i cuprinse genunchii cu braţele.

Justus începu să vorbească despre pregătirile ce trebuie făcute în vederea plecării, dar cu o pricepere la care Marcellus nu s-ar fi aşteptat din partea lui. Vor avea nevoie, spunea el, de câţiva măgăruşi care să care poverile şi echipamentul pentru popasuri, deoarece satele mai mărunte prin care vor fi obligaţi să treacă nu le vor putea

oferi adăpost. Patru măgăruşi vor fi tocmai de ajuns nu numai pentru purtarea echipamentului, ci şi a lucrurilor pe care le va cumpăra.

— N-ai vrea să cumperi pentru mine aceşti măgăruşi şi lucrurile de care crezi că vom avea nevoie în popasuri, căci fără îndoială te pricepi şi vei reuşi să cumperi mai ieftin decât mine? întrebă Marcellus şi-şi scoase punga. De ce sumă crezi că vei avea nevoie?

— Vrei să mă însărcinezi pe mine să cumpăr lucrurile de care avem nevoie pentru drum? întrebă Justus.

— De ce nu? îmi faci impresia că eşti om cinstit, zise el, dar, văzându-l că încruntă uşor din sprâncene, adăugă: Dacă ai fi necinstit, nu cred că Benyosef ar fi dispus să te primească în casa lui.

Justus se uită la el cu coada ochiului, dar nu întoarse capul.

— Ce ştii despre Benyosef şi despre casa lui? întrebă el bănuitor. Marcellus ridică din umeri.

— Am auzit vorbe bune despre el, răspunse Marcellus cu indiferenţă. Benyosef ţine această dugheană de vreme îndelungată.

— Asta nu înseamnă nimic, ripostă Justus. Se găsesc şi pungaşi care an dughene de vreme tot atât de îndelungată. Iar când văzu pe Marcellus că dă din cap şi răspunde „Ai dreptate!", adăugă: Măgăruşii nu va fi nevoie să-i cumpărăm, îi vom putea închiria, împreună cu un băiat care să aibă grijă de ei. Tot aşa vom închiria şi corturile şi tot ce ne lipseşte.

— Vrei să te îngrijeşti de toate acestea? întrebă Marcellus şi se ridică în picioare. Vom pleca în prima zi din săptămâna viitoare. Cât îmi ceri pentru slujba pe care mi-o vei face?

— Treaba aceasta o voi lăsa în seama dumitale, declară Justus. După cum ai auzit adineauri pe Stefanos spunând, eu vreau să mă întorc acasă. Mă voi duce până la Seforis, în Galileea. Drumul acesta nu-mi va pricinui nici un neajuns. Pentru mine timpul n-are nici o-valoare, îmi vei da mâncare şi adăpost şi îmi vei cumpăra o pereche de sandale noi.

— Eu am de gând să-ţi dau ceva mai mult decât atât, zise Marcellus.

— În cazul acesta îmi vei da şi un veşmânt nou, răspunse Justus şi, ridicând braţul, îi arătă mâneca sfâşiată a hainei cu care era îmbrăcat.

— Cu plăcere! răspunse Marcellus, apoi îl întrebă în şoaptă: Iartă-mă dacă te întreb... şi păru că ezită... Eşti evreu, nu-i aşa?

Justus începu să râdă, apoi dădu din cap şi-şi trecu mâna prin barbă.

Când se despărţiră, înţeleşi ca a doua zi după Sabat să se întâlnească la Poarta Damascului înainte de răsăritul soarelui, Marcellus rămase încredinţat că drumul în care va pleca a început cu bine. Justus era un om cumsecade şi fără îndoială îi va da toate informaţiile de care va avea nevoie. Era exact omul căruia îi face plăcere să-şi povestească amintirile.

Simţindu-se mulţumit de felul în care a reuşit să-şi pregătească plecarea, se îndreptă spre piaţa care era ca un furnicar şi trecu prin faţa tarabelor şi a şetrelor în care erau negustorii, apoi se opri ca să asculte ţipetele şi protestele violente ale celor care se târguiau pentru câţiva peşti sau câte o pulpă de viţel. Aerul se cutremura de larmă şi toţi se înjurau unul pe altul şi făceau aluzii ireverenţioase privitoare la originea celui cu care stăteau de vorbă. Insultele formulate cu glasuri răstite erau trecute cu"vederea şi uitate numaidecât, ceea ce dacă s-ar fi întâmplat în barăcile unde erau cantonaţi legionarii romani ar fi provocat o vărsare de sânge, în faţa unei şetre unde se oprise ca să asculte ţipetele ce se încrucişau pentru nişte rinichi de berbec, rămase mirat când văzu în apropierea lui pe băieţaşul din dugheana lui Benyosef.

După ce se satură de spectacolul şi larma din piaţă, apucă spre hanul în care se adăpostise. Până acolo drumul fu destul de lung. După ce urcă treptele scării spre odaia lui, se opri şi se întoarse în loc, apoi se uită spre oraş. Băieţaşul de la Benyosef tocmai cobora spre celălalt capăt al străzii. Rămase mai mult înveselit decât nemulţumit de

faptul c-a fost urmărit. Dar adevărul era că oamenii aceştia aveau tot dreptul să se informeze despre el, în măsura în care vor avea posibilitatea. Probabil voiau să ştie unde este adăpostit. Dacă s-ar fi întâmplat să fie găzduit de procurator, atunci orice legătură dintre ei şi el s-ar fi terminat.

În aceeaşi seară, după cină, se aşează în grădină, în mână cu sulul de pergament pe care i-l dăduse Beniamin; când ridică privirea, constată că Stefanos s-a oprit în faţa sa.

— Putem vorbi înpreună între patru ochi? întrebă Stefanos pe greceşte.

Se îndreptă spre colţul cel mai îndepărtat al grădinii şi Marcellus îi făcu semn să se aşeze.

— Ai rămas mirat că n-ai văzut pe Demetrius, începu Stefanos. La două săptămâni după ce ţi-a trimis scrisoarea, a avut nenorocul să se întâlnească pe stradă şi a fost recunoscut de tribunul acela cu care a avut conflictul la Atena. Nu s-a luat nici o măsură pentru a fi arestat, dar Demetrius şi-a zis că tribunul ar putea să încerce să se răzbune împotriva lui. În cazul acesta prietenii săi din dugheana lui Benyosef ar fi putut să fie acuzaţi, şi noi n-avem nici un mijloc pentru a ne apăra.

— Spune-mi, Stefanos, unde a plecat Demetrius? întrebă Marcellus profund impresionat de acesta veste.

— Nu ştiu, stăpâne. S-a întors acasă şi a aşteptat să mă întorc şi eu. Am stat de veghe şi am vorbit aproape toată noaptea. Câţiva dintre prietenii noştri se întâlniseră în taină jos în atelierul lui Benyosef. La un ceas înainte de revărsatul zorilor am coborât şi noi. Luîndu-şi rămas bun de la toţi, Demetrius a plecat înainte de răsăritul soarelui. După ce va trece primejdia, se va întoarce din nou în cazul când tribunul va părăsi oraşul. Dacă vrei, îmi vei lăsa o scrisoare pentru el; sau mai târziu vei putea să-i dai de ştire pe adresa mea dacă se va întâmpla să găseşti pe cineva care să fie om de încredere şi s-o aducă. Mi-a spus că vei sosi şi m-a rugat să-ţi explic motivul pentru care lipseşte. Nimeni dintre ceilalţi nu ştie, adăugă Stefanos cu glasul în

şoaptă: Demetrius m-a informat şi despre motivul care te determină să vizitezi Galileea.

— Ce ţi-a spus anume? întrebă Marcellus şi încercă să descifreze obrazul grecului.

— Mi-a spus totul, răspunse Stefanos şi se uită la el fără să clipească. Ţinea să fie sigur că în drumul acesta vei fi însoţit de Justus şi probabil şi-a dat seama că în această afacere aş putea interveni şi eu, într-un fel oarecare. Când a început să-mi spună motivul pentru care te interesezi de Isus - după multă ezitare şi multe lacune - am stăruit să-şi descarce sufletul şi mi-a mărturisit adevărul. Dar în mine poţi avea toată încrederea, deoarece eu nu te voi trăda în faţa celorlalţi.

Marcellus nu se simţi în stare să-i răspundă nimic la acesta mărturisire. Se uită la el şi rămase îngândurat.

— Cei din dugheana lui Benyosef probabil bănuiesc ceva, deoarece după plecare am fost urmărit.

— Tânărul Filip este nepotul meu, stăpâne, îi explică Stefanos. Trebuia să aflu unde locuieşti. De Filip nu trebuie să te temi. El nu va sufla nici o vorbă. Nimeni dintre cei din dugheană nu vor afla despre această întâlnire a noastră. Înainte de amiază m-am temut că Ioan te-ar putea recunoaşte, dar pesemne nu te-a recunoscut; el este o fire visătoare.

— Cum ar fi putut să mă recunoască? întrebă Marcellus.

— Ioan a fost de faţă la răstignire" Probabil vă aduceţi aminte de tânărul care încerca să liniştească pe mama lui Isus.

— Ce grozăvie! Ea a fost de faţă? Marcellus plecă ochii în pământ şi-şi duse mâinile la frunte."

— Da, a fost de faţă, încuviinţă Stefanos. Am fost şi eu de faţă. Te-am recunoscut imediat ce ai intrat în dugheană, deşi te aşteptam să apari. Cred că din pricina lui Ioan nu e nevoie să-ţi faci nici o grijă, deoarece el nu şi-a adus aminte.

— Ai fost foarte amabil. Pot să te servesc cu ceva?

— Da, stăpâne, răspunse grecul şi continuă cu glasul în şoaptă: Ai cămaşa la dumneata?

Marcellus dădu din cap.

— Poţi să mi-o arăţi şi mie?

— Sigur că pot! răspunse Marcellus. Vino cu mine!

Acum. erau de trei zile pe drum, dar numele lui Isus nu fusese încă pomenit nici o singură dată. Deşi părea naiv, Justus era totuşi extrem de discret. Zâmbetul inocent ce-i tremura mereu pe buze îţi dădea să înţelegi că este gata să-ţi îndeplinească orice dorinţă. Se străduia în toate chipurile să-şi dovedească respectul cuvenit unui tânăr roman care mai este şi bogat, dar încolo toate nădejdile că va începe să vorbească de bunăvoie despre ceea ce-l interesează pe el se dovediră fără nici un temei. Aceasta fu ocazia când constată că sunt şi lucruri pe care nici chiar un roman bogat şi bine îmbrăcat nu le poate -. mpăra nici cu bani, nici cu vorbe bune şi nici cu ameninţări; unul dintre acestea era şi povestea lui Isus.

Lui Marcellus nu-i trecuse până acum niciodată prin minte că în calitate de cetăţean al Romei va avea şi ocazii când această calitate nu-i va putea folosi la nimic sau va reprezenta chiar o piedică în calea scopurilor pe care le urmăreşte. Dacă erai roman şi mai aveai şi bani, în toate părţile lumii puteai obţine tot ce pofteşti. Toate porţile şi uşile se deschideau larg în calea ta, mesele se întindeau, străinii pe care-i întâlneai în drum coborau din carigele de piaţă ca să-ţi cedeze locul lor, în dughene negustorii dădeau în brânci ca să te servească, lăsând pe ceilalţi clienţi să aştepte. Dacă soseai în port cu întârziere, corabia te aştepta; dacă nu era decât o singură cabină, dar şi aceasta ocupată, bogatul evreu care o plătise ţi-o ceda fără să protesteze. Când făceai cuiva semn să se oprească, se oprea, iar când îi făceai semn să plece, pleca.

Dar dacă se întâmpla să pleci la drum şi să cutreieri micile provincii din partea de miazănoapte a Ierusalimului sub pretextul că vrei să cumperi ţesături de casă, dar în realitate pentru a te informa despre un teslar sărac care trecuse odinioară prin aceste regiuni, calitatea de cetăţean roman se dovedea o piedică şi banii pe care-i aveai nu-ţi puteau folosi la nimic.

Planul pe care Marcellus şi-l făcuse la început nu i se păruse greu de executat. Barsabas Justus, îşi zise el, va fi încântat de însărcinarea aceasta şi se va simţi mulţumit că va putea vorbi despre eroul său. Probabil îşi va închipui că va putea să-l convertească şi pe el. Îi va face cunoştinţă cu oamenii de la ţară care au cunoscut de aproape pe acest galileean. Aceştia îl vor pofti în casele lor pentru a-i arăta ţesăturile pe care le au şi chiar înainte de a se aşeza pe scaun vor începe să-i vorbească despre faptele lui extraordinare şi despre întâmplările prin care a trecut.

Dar constată că nimic din toate acestea nu se întâmplă. Este adevărat că oamenii pe care îi întâlnea în micile hanuri îl salutau respectuoşi, iar după ce pleca din nou la drum şi trecea prin câte un sat îi arătau lucrurile pe care le aveau, dar despre Isus nu scoteau nici o vorbă. Erau curtenitori, ospitalieri şi prietenoşi; dar, deşi i se întâmplase ca de multe ori să fie tratat ca străin în locuri unde nici nu s-ar fi aşteptat, nu se simţise până acum niciodată atât de singur ca între oamenii aceştia. Toţi aveau cunoştinţă despre ceva, dar în faţa lui nimeni nu pomenea nimic. Justus îl introducea în câte o casă şi celor care îl întâmpinau le spunea motivul pentru care a venit; oamenii se grăbeau să-i arate lucrurile cele mai bune şi cele mai frumoase, făcute la război. Dar imediat după aceea stăpânul casei schimba o privire fugară cu Justus şi ieşeau împreună din cameră, ca puţin după aceea să iasă din casă şi nevasta, lăsându-l împreună cu câte o mătuşă şi cu copiii, aşa că-şi dădeau seama c-a plecat şi ea după soţul ei ca să stea împreună de vorbă cu Justus.

Însăşi atmosfera acestei regiuni părea saturată de mistere. De pildă în toate părţile pe unde trecea vedea imaginea peştelui săpată în scoarţa unui sicomor sau trasă cu vârful toiagului în pulberea drumului, mâzgălită cu o bucată de var nestins pe zidurile de piatră care împresurau gospodăriile sau săpată cu cuţitul în tăblia câte unei mese de la hanurile unde se opreau. Demetrius îi spusese că această imagine este simbolul noii credinţe propovăduite de Isus.

A doua zi de la plecare, în nădejdea că va putea determina pe Justus să vorbească, îl întrebase ca din întâmplare:

— Ce înseamnă imaginea aceasta a peştelui pe care o întâlnim în toate părţile?

Iar Justus îi răspunse:

— În părţile acestea peştele este hrana noastră cea de toate zilele. Marcellus rămăsese nemulţumit de răspunsul acesta evaziv şi luă hotărârea să nu-l mai întrebe nimic.

Proptit de tulpina unui smochin, Marcellus examina obrazul ars de soare a lui Justus şi se întrebă la ce s-o fi gândind şi cât are de gând să mai stea aşa nemişcat ca să se uite spre cer. Justus nu părea că şi-a dat seama de neliniştea călătorului său.

Se ridică în picioare şi se apropie de măgăruşii pe care conducătorul lor îi lăsase să pască în timpul cât el sta întins la umbră. Văzând că frâul măgăruşului din fruntea convoiului este atât de scurt încât îl sângerase la gură, i-l trecu peste urechile lungi şi, după ce i-l scoase, se aşeză în iarbă şi cu vârful pumnalului făcu alte găuri pentru catarame, îndeletnicirea aceasta nu i se păru uşoară, deoarece pielea f râu lu i era veche şi uscată: înainte de a i-l pune din nou pe cap, tânărul se trezi şi se uită la el curios.

— Vino încoace, mă tâmpitule! strigă Marcellus. Nu admit să chinuieşti animalele acestea. Scoase apoi din chimir un ban de aramă şi întinzându-i-l îi spuse: Intră în casă ceea de colo sau ia-le la rând pe toate şi adu puţină alifie, dar să nu vii fără ea.

După ce tânărul coborî în josul potecii, Marcellus mângâie măgăruşul pe nasul catifelat şi se întoarse spre Justus, care acum se ridicase în capul oaselor şi se uita la el zâmbind.

— Constat că-ţi plac animalele, zise el binevoitor.

— Da, răspunse Marcellus, îmi plac anumite animale. N-aş putea spune că măgăruşii îmi plac în mod deosebit, dar nu-mi place să văd că sunt chinuiţi. Vom fi obligaţi să supraveghem pe netrebnicul acesta care nu este bun de nimic.

Marcellus se aşează lângă el, conştient că din momentul acesta Justus a început să-l judece cu totul altfel.

— Îţi plac florile? întrebă Justus după o lungă tăcere, care i se păru şi lui că a devenit penibilă.

— Sigur că da, răspunse Marcellus, adică de ce să nu-mi placă?

— Regiunea aceasta este plină de flori de câmp. Tocmai acesta este anotimpul când înfloresc. Foarte curând vor începe căldurile şi toate se vor veşteji. Anul acesta sunt mai multe decât alte daţi, zise el şi făcu un gest larg cu mâna spre costişele dealurilor din apropierea lor: ia uită-te ce bogăţie de culori!

Marcellus se uită în partea pe care i-o indica degetul cioturos al călăuzei sale, în timpul cât glasul blând al lui Justus îi tremura în auz, numindu-i toate florile câmpului dimprejurul lor: muşeţel albastru şi alb, traista ciobanului, cu petalele liliachii ca un email transparent, vărgat cu vinişoare de purpură, salvie albă, betunii, campaniile albe şi trei specii de mărgărite.

— Cred că eşti un mare iubitor al naturii, zise Marcellus.

— Asta numai de doi ani încoace, înainte treceam pe lângă flori fără să le văd, aşa cum se întâmplă cu aproape fiecare dintre oameni. Evident, cunoşteam plantele necesare pentru existenţă, cum este inul, grâul, ovăzul, secara, orzul şi trifoiul. La flori nu m-am prea gândit decât după ce m-am împrietenit cu un bărbat care ştia toate tainele lor.

Justus se întinsese din nou în iarbă şi glasul lui blând se modula atât de visător, încât Marcellus rămase cu gura căscată şi se întrebă, nu cumva de astă dată galileeanul va începe să vorbească despre prietenul său pierdut?

— El cunoştea toate florile, adăugă Justus şi clătină din cap, ca şi când amintirea ce-i rămăsese despre el ar fi fost neştearsă.

Marcellus se gândi să-l întrebe dacă prietenul său a murit sau a părăsit regiunea de vreme ce vorbeşte despre el la trecut, dar renunţă, zicându-şi că nu este nevoie să devină prea stăruitor.

— Judecând după felul în care vorbea despre ţie, îţi venea să crezi că toate florile sunt prietenele lui. Într-una din zile s-a întors spre noi, cei care-l însoţeam, şi ne-a spus să ne oprim, apoi ne-a arătat un partal plini de crini: „Uitaţi-vă cât de bogate sunt straiele lor! spunea el. Dar nici nu torc şi nici nu ţes. Nici regele Solomon n-a purtat straie atât de frumoase".

— Probabil prietenul dumitale a fost un iubitor al frumuseţii. Dar n-a avut simţ practic! El nu era un adept al muncii fără preget?

— Dimpotrivă, se grăbi Justus să-i răspundă. Era de părere că oamenii trebuie să fie sârguitori, dar spunea că pierd prea multă vreme gândindu-se numai la ei înşişi şi la trupurile lor, la haine şi la hrană, la bunuri pe care să le adune în jitniţe şi la bani.

— Nu cred să fi fost un bărbat îndestulat, declară Marcellus şi zâmbi, ca vorbele lui să nu pară prea severe; dar Justus, care se uita la cer, nu-i văzu zâmbetul şi vorbele lui îl făcură să se întunece la obraz.

— Nu era bărbat trândav şi ar fi putut să aibă tot ce pofteşte, declară Justus cu glasul categoric. De meserie era teslar şi încă unul foarte îndemânatic. Era o plăcere să te uiţi la el când întrebuinţa sculele tăioase. Lemnul în mâna lui lua înfăţişare de părea că aşa a crescut în pădure. De fiecare dată când te duceai la el, găseai atelierul plin de oameni care veneau să-l vadă lucrând. Avea un fel al său de a se purta faţă de copii... faţă de animale şi faţă de păsări, zise Justus, apoi zâmbi mâhnit şi oftă. Când pleca de la atelier ca să se întoarcă acasă, era întodeauna însoţit de copii şi de câini. Totul era la" îndemâna lui, dar cu toate acestea el nu cerea nimic pentru el. Spunea mereu că-i pare rău de oamenii care se zbat şi-şi fac griji, de cei care se zbuciumă şi înşală pentru a aduna cât mai multe bunuri. Dar după ce le adună sunt obligaţi să stea de strajă ca hoţii să nu le fure, molia să nu le strice şi nici rugina să nu le mănânce.

— Probabil a fost un excentric dacă n-a ţinut să aibă şi el ceva, declară Marcellus îngândurat.

— Totuşi niciodată nu şi-a închipuit despre sine însuşi c-ar fi sărac! adăugă Justus şi ridicându-se într-un cot păru ceva mai animat. Omul acesta avea duhul adevărului, ceea ce nu s-ar putea spune despre mulţi semeni de-ai noştri.

— Ceea ce spui mi se pare neobişnuit, zise Marcellus şi se uită în ochii lui până când Justus zâmbi.

— Nu tocmai atât de neobişnuit, dacă stai să te gândeşti bine. Iubirea de adevăr face mai mult decât bogăţiile pământului. Când cineva se întâmplă să iubească, adevărul mai mult decât bunurile pământeşti, ceilalţi oameni se adună împrejurul lui. Aproape toată lumea ar vrea să fie cinstită, dar duhul adevărului nu-l poţi avea câtă vreme inima ţi-e plină de poftele trupului şi de lăcomia faţă de bunurile pământeşti. Acesta este motivul pentru care oamenii se adunau împrejurul acestui teslar şi ascultau învăţăturile lui: omul acesta stăpânea duhul adevărului. În apropierea lui nu simţeau nevoia de a se feri şi nici de a se preface şi nici să mintă. Prezenţa lui îi determina să se simtă tot atât de mulţumiţi şi de slobozi ca nişte copii.

— Toată lumea se simţea în felul acesta când se apropia de el?

— Aproape toată lumea, răspunse Justus şi dădu din cap. Uneori se întâmpla ca oamenii care nu-l cunoşteau să încerce să-l amăgească în legătură cu ei - şi zâmbi ca şi când şi-ar fi adus aminte de ceva - dar trebuie să ştii, stăpâne, că duhul adevărului pe care-l poseda omul acesta era atât de desăvârşit, încât ar fi fost zadarnic să-i spui minciuni sau să te prefaci că eşti altfel decât ai fi cu adevărat. Nu reuşeai nici cu vorba, nici cu fapta şi nici cu purtările. Şi imediat ce oamenii şi-au dat seama de acesta realitate au renunţat la orice prefăcătorie şi au început să spună de bunăvoie adevărul. Pentru mulţi dintre ei situaţia aceasta părea cu. totul nouă şi le dădea o senzaţie de libertate. Acesta este motivul, stăpâne, pentru care toţi ţineau la el. Nu erau în stare să-i spună minciuni, aşa că-i spuneau adevărul şi spunând adevărul se simţeau mult mai mulţumiţi.

— Aceasta este o concepţie cu totul nouă! declară Marcellus. Probabil prietenul dumitale, Justus, era un filosof. Cunoştea scrierile clasicilor?

O clipă Justus nu ştiu ce să-i răspundă şi clătină din cap.

— Nu-mi vine să cred, răspunse el. Dar el le ştia toate.

— Probabil printre oamenii bogaţi nu avea prieteni, dacă el nu era de acord cu adunarea de bunuri! zise Marcellus.

— Ai fi rămas mirat dacă ai fi putut vedea ce de bogaţi veneau la el ca să-l asculte! declară Justus. Îmi aduc aminte că într-un rând un tânăr bogat l-a ascultat o după-amiază întreagă; înainte de plecare s-a apropiat de el şi l-a întrebat cu sfială: „Cum aş putea să câştig şi eu ceea ce ai tu?"

Justus făcu o pauză lungă şi privirile îi rătăciră în altă parte, aşa că Marcellus se întrebă dacă nu cumva a început să se gândească la altceva.

— Şi ce i-a răspuns teslarul dumitale la acesta întrebare?

— I-a răspuns că el este prea adânc preocupat de posesiunea bunurilor sale. „Dăruieşte toate ale tale şi urmează-mă!"

— Şi l-a ascultat?

— Nu l-a ascultat, dar i-a răspuns că i-ar face şi lui plăcere dacă uifi în stare să procedeze în felul acesta. A plecat profund abătut şi tuturor ne-a părut rău de el, deoarece ni s-a părut un tânăr extrem de cumsecade. Justus clătină din cap şi zâmbi îngândurat: Cred că atunci i s-a întâmplat pentru prima dată ca să-şi dorească şi el ceva ce n-a putut să obţină.

— Teslarul acesta pare că a fost un bărbat cu totul neobişnuit, zise Marcellus. A avut aceeaşi mentalitate ca orice visător, ca un poet sau un artist. Nu cumva se interesa de desen sau de sculptură?

— Evreii nu desenează şi nici nu se ocupă de sculptură.

— Serios? În cazul acesta personalitatea lor cum se manifestă?

— Se mulţumesc să cânte şi să povestească basme.

— Ce fel de basme?

— În cea mai mare parte legende ale poporului nostru; despre faptele oamenilor noştri mari. Până şi copiii mici

cunosc tradiţiile şi profeţiile neamului nostru, zise Justus şi zâmbi ca şi când ar fi vrut să-i spună ceva confidenţial: Am un nepot, stăpâne, pe care-l chemă Iona. I-am dat numele acesta din pricină că s-a născut cu un picior răsucit, ca şi bătrânul Iona despre care se vorbeşte în Cărţile Regilor... cel care a fost fiul lui Saul. Iona al nostru a împlinit şapte ani. Ar trebui să-l auzi pe el vorbind despre facere, despre potop şi despre exod.

— Despre ce exod? întrebă Marcellus şi încercă să-şi aducă aminte.

— Nu ştii nimic despre asta? întrebă Justus mirat, dar îngăduitor.

— Ştiu ce înseamnă cuvântul acesta, răspunse Marcellus. Exod înseamnă plecare sau un drum de ieşire, dar nu-mi aduc aminte de întâmplarea la care te referi, întrebuinţând cuvântul acesta.

— Credeam că toată lumea trebuie să ştie despre scăparea poporului nostru din robia Egiptului.

— Despre asta este vorba! se miră Marcellus. Eu nu ştiam că aceasta a fost o scăpare. Profesorii noştri de istorie afirmă că evreii au fost alungaţi din Egipt.

— Afirmaţia aceasta este un neadevăr ruşinos! protestă Justus indignat. Faraonul a încercat să-i ţină pe străbunii noştri în robie pentru a le lucra pământurile şi a le ridica monumentele.

— În sfârşit... faptul n-are importanţă, căci realitatea şi aşa nu o vom putea schimba, zise Marcellus. În această privinţă sunt dispus să cred ceea ce spui dumneata dacă vei vrea să mă informezi.

— Te va informa micul Iona după ce vom ajunge la Sepforis. Este un băiat inteligent, adăugă Justus şi păru că nemulţumirea lui s-a liniştit.

— Da, micul Iona este tot ce avem. Soţia mea se odihneşte de mulţi ani. Fiică-mea, Rebecca, este femeie văduvă. Pentru noi Iona este o mare mângâiere. Probabil ştii ce înseamnă să ai în casă un copil bolnav şi olog. Este ceva mai bine îngrijit decât unul sănătos şi toţi se ocupă numai de el, probabil pentru a-l face să uite. De aceste

privilegii Iona continuă să se bucure şi astăzi, deşi acum este vindecat.

— Vindecat? Vorbeşti despre piciorul lui? se miră Marcellus. Cutele de la tâmple părură că i se adâncesc când dădu din cap în semn de încuviinţare, dar Justus nu ridică nici de astă dată privirea. Se vedea limpede că nu doreşte să-l mai audă punându-i şi alte întrebări. Puţin după aceea păru că s-a trezit din adâncul gândurilor, căci zâmbi şi întinzând braţele în sus, se ridică în picioare.

— A sosit vremea să ne urnim la drum dacă vrem să ajungem la Sychar pe la apusul soarelui, zise el. În această localitate nu se găseşte un han unde să ne putem adăposti. Va trebui să poposim peste noapte în apropierea fântânii lui Iacob. Ai auzit vreodată despre Iacob? întrebă el cu inocenţă.

— Nu cred să fi auzit ceva, admise Marcellus. Apa fântânii este atât de bună?

— Nu este cu nimic mai bună decât apa altor fântâni, dar aceasta este un fel de miezuină care durează de secole întregi.

Apucară din nou la drum. Tânărul adună măgăruşii care începuseră să pască umblând după scaieţi şi-i porni. Justus se întoarse în loc şi făcându-şi mâinile punte peste ochi se uită în lungul drumului pe unde trecuseră. Curiozitatea lui Marcellus se trezi imediat. Nu se întâmpla pentru întâia dată ca Justus să se oprească în loc şi să se uite în urmă. De fiecare dată când ajungeau la o răscruce de drumuri, el se oprea şi se uita în toate părţile. Totuşi nu părea că s-ar teme de vreo primejdie. Mai curând îţi venea să crezi că în părţile acestea şi-a dat o întâlnire cu cineva. Marcellus era gata să-l întrebe dacă acesta este adevărul, dar la urmă îşi zise că nu este o chestiune care să-l poată interesa pe el.

Mai bine de trei ceasuri făcură drum prin colb fără să întâlnească prea mulţi drumeţi şi aproape fără să vorbească. Ziua se apropia de sfârşit. La depărtare de vreo jumătate milă văzură un crâng de sicomori şi printre copaci câteva căsuţe mărunte.

— Acestea sunt casele din marginea localităţii Sychar, zise Justus şi se îndemnă la drum.

Puţin după aceea ajunseră la un mic grup de case joase, spoite în alb şi cu acoperişurile aproape orizontale, între acestea, pe marginea drumului era fântâna istorică. Din apropierea ei se desprinseră două femei şi plecară, ducând pe umeri urcioare mari cu apă. A treia tocmai atunci se apropia şi Justus îşi domoli mersul, pentru a-i da timp ca să scoată găleata grea şi să-şi umple urciorul. Femeia se uită nepăsătoare în partea lor, lăsă ulciorul din mână şi făcu ochii mari, ca abia după aceea să înceapă a scoate găleata, îşi umplu urciorul în mare grabă, stropindu-se cu apa din găleată pe picioare, apoi îl ridică ia umăr şi se îndreptă spre grupul de case din apropiere.

— Mi se pare că am speriat-o, zise Marcellus. Nu-mi vine să cred c-am arăta atât de primejdios!.

— Nu s-a speriat! declară Justus cu glasul liniştit.

Fântâna era largă. Ghizdul de piatră dimprejurul ei nu era prea înalt, dar destul de lat pentru a te putea aşeza comod pe el. Justus, care părea îngândurat, se aşează pe marginea ghizdului, cu spatele spre grupul căsuţelor din apropiere. După ce Marcellus stătu câteva clipe uitându-se împrejurul său, se aşează şi el de cealaltă parte a ghizdului şi aşteptă cu răbdare ca să se urnească din nou la drum. Cu ochii urmări femeia care se depărta repede, până când dispăru din vedere.

Dar imediat după aceea apăru din nou, de astă dată fără urcior şi apucă în fugă spre casa cea mai apropiată; nu trecu mult şi din casă ieşi împreună cu o altă femeie mult mai tânără şi mai frumoasă. Se opriră alături şi se uitară cu atenţie spre fântână, apoi se apropiară încet, oprindu-se din când în când ca să se uite una la alta şi să schimbe câte o vorbă, ca şi când ar fi fost speriate.

— Justus, femeia de adineauri vine încoace şi mai aduce cu ea încă pe una, dar mi se pare că nu vin după apă, zise Marcellus.

Justus tresări şi întoarse capul în partea de unde veneau femeile. Apoi se ridică în picioare şi se îndreptă spre una

dintre ele care se repezi numaidecât înainte. Schimbară câteva cuvinte împreună şi văzu pe Justus că începe să clatine din cap. Femeia cea mai tânără ridică ochii frumoşi şi miraţi spre el şi păru că stăruie, aşa că Justus clătină din cap cu energie, ca şi când ar fi vrut să protesteze. La urmă întoarse capul încet spre Marcellus, iar privirea femeii se îndreptă numaidecât spre el. Probabil Justus le spusese să nu mai stăruiască, indiferent de subiectul despre care vorbeau.

La urmă, femeia cea mai în vârstă se depărta de ei şi se întoarse încet în casă; Justus se încruntă la faţă, ca şi când s-ar fi învoit la ceva fără să vrea şi apucă din nou spre fântână. Din atitudinea lui se vedea totuşi că are de gând să mai vorbească cu ea. Probabil va vorbi imediat ce se va oferi ocazia să se apropie de ea, fără să trezească curiozitatea acestui roman.

După ce Justus despacheta obiectele de care aveau nevoie în timpul popasului şi întinse cortul pentru noapte între doi sicomori stufoşi, îşi spuse ceva în legătură cu obligaţia de a coborî în sat ca să aducă pâine, deşi Marcellus ştia că au pâine de ajuns pentru a le ajunge de cină, aşa că înţelese că adevăratul scop este să vorbească din nou cu femeia aceea, căci se vedea destul de limpede din atitudinea lui că preferă să plece singur.

Obosit de lungul drum pe care-l făcuseră şi simţindu-se nemulţumit de atitudinea misterioasă a călăuzei sale, Marcellus se întinse pe covorul aşternut de Justus în faţa cortului, ca să urmărească soarele cum coboară peste vârfurile copacilor, poleind acoperişurile caselor din sat.

De ce o fi vrând Justus să vorbească între patru ochi cu femeia aceasta? Despre ce voiau să vorbească? Probabil despre ceva grav. Dar cum se poate ca ei doi să aibă de discutat secrete?Galileeanul era mort, prin urmare nimeni nu mai avea motive să persecute poporul pentru învăţăturile şi faptele lui; tot aşa nici pentru amintirile pe care oamenii aceştia le păstrat despre el.

Marcellus se simţea jignit. Nu se poate ca Justus să-şi închipuie despre el că a venit în această regiune săracă

pentru a pricinui nemulţumiri oamenilor acestora. Nu-i dăduse nici un temei care să justifice neîncrederea ce o dovedea faţă de el!

Fără îndoială, dacă Justus nu are încredere în el, atunci îi va cerceta bagajul pentru a descoperi ceva suspect, în cazul când va scotoci printre lucrurile lui, va avea o mare surpriză, căci pe fundul sacului de bagaje este un veşmânt de origine galileeană, dar va avea grijă ca pe acesta să nu-l găsească.

CAPITOLUL XIII

Soarele aproape asfinţise, când după un drum obositor de o zi întreagă în faţa lor apăru localitatea Cana. Plecaseră din satul Nain, unde Justus stăruise să se oprească pentru o zi întreagă pentru a sărbători ziua sâmbetei şi astfel Marcellus fusese obligat să petreacă una dintre cele mai plicticoase şi mai lungi zile ce le cunoscuse în viaţă.

În dimineaţa acelei zile Justus se dusese la sinagogă. Dacă l-ar fi poftit şi pe el, Marcellus l-ar fi însoţit bucuros, căci simţea nevoia de oarecare variaţie, deoarece în Nain nu era nimic de văzut şi nimic de făcut. Dar Justus plecase spunându-i că pentru mâncarea de amiază proviziile sunt tocmai de ajuns, aşa că nu va trebui să-şi facă nici o grijă.

După ce petrecu o după-amiază care i se păru că nu se va mai termina niciodată, se întinse în faţa cortului şi constată că Justus se întoarce însoţit de o femeie mai în vârstă şi de un tânăr înalt şi cu obrazul grav. Veneau încet, discutând foarte serioşi. La depărtare de un stadiu se opriră şi continuară să vorbească vreme îndelungată.

La urmă femeia şi tânărul, care probabil era fiul ei, se întoarseră spre sat şi plecară alături, iar Justus se apropie îngândurat. Marcellus îşi zise c-ar fi o copilărie din partea lui să fie nemulţumit din pricină că el refuză să-i facă cunoştinţă cu prietenii lui din părţile acestea. Când se întâmpla să găsească ceva marfa, nu ezita să-l pună în contact cu oamenii, dar îi da să înţeleagă destul de limpede că relaţiile dintre el şi aceştia sunt întemeiate numai pe interese reciproce.

În realitate el nu dorea câtuşi de puţin să cunoască pe femeia aceea cu părul cărunt şi nici pe tânărul de care se

sprijinea cu atâta dragoste, dar cu toate acestea ar fi fost imposibil să nu se simtă puţin nemulţumit de străduinţa lor de a-l elimina dintre ei. În realitate înţelegerea dintre el şi Justus fusese să-l conducă la casele unde se puteau găsi ţesături de vânzare, dar nu se obligase câtuşi de puţin să-l prezinte oamenilor drept prieten al său. În acelaşi timp n-avea de unde să ştie şi nici nu trebuia să bănuiască despre el că ţesăturile acestea nu-l interesau câtuşi de puţin, ci tocmai dimpotrivă, el ar fi preferat să cunoască şi să stea de vorbă cu oamenii care au cunoscut pe Isus.

După ce ajunse în faţa cortului, Justus dădu din cap spre el şi. aşezându-se pe iarbă, privirile i se întoarseră spre culmile munţilor ce se vedeau în depărtare. Din când în când Marcellus îi arunca priviri fugare, dar constată că el nu se gândeşte la cei din apropierea lui. Ar fi !ost greu să afirmi dacă atitudinea aceasta face parte dintre obiceiurile Sabatului său dacă are şi alte motive pentru a tăcea.

În dimineaţa zilei următoare se trezi foarte devreme şi-i spuse că vor trebui să plece la drum. Prânziră în grabă. Porunci băiatului care conducea animalele de povară să se grăbească, deoarece în timpul acestei zile vor fi obligaţi să facă drum lung. Soarele începuse să dogorească, dar tânărul mergea înainte cu paşi întinşi, îndemnându-şi măgăruşii. Marcellus se simţi foarte mulţumit când pe la amiază Justus se abătu din drum şi le tăcu semn spre un crâng de măslini din apropiere.

— N-ai vrea să ne odihnim şi să mâncăm? întrebă el.

— Sigur că vreau! răspunse Marcellus respirând cu greutate şi ţtergându-şi fruntea de sudoare. Crezi că această Cana este o localitate atât de interesantă, încât să merite să alergăm în felul acesta, pentru a ajunge astăzi până acolo?

— Îmi pare rău că te-am zorit aşa la drum, răspunse Justus. Nu ţi-ar:, spus motivul marşului acestuia grăbit, deoarece voiam ca la sfârşitul acestei zile să-ţi fac o surpriză. Acolo în Cana este o tânără femeie care în timpul serii iese în zăvoi şi cântă.

— Nu mai spune! îngână Marcellus obosit. Sper că felul ei de a cânta merită osteneala ce ne-am dat-o.

— Cântă foarte bine! zise Justus, care începuse să despacheteze proviziile. Locuitorii din Cana cinează devreme, apoi se adună cu toţii, tineri şi bătrâni, în apropierea izvorului unde această fată infirmă cântă imnurile preferate de poporul nostru. Membrii familiei şi vecinii o aduc cu o targa, apoi se adună împrejurul ei şi o ascultă cum cântă până începe să coboare întunericul.

— Ceea ce-mi spui mi se pare neobişnuit, declară Marcellus, pipăindu-şi pulpele îndurerate. Cum de este infirmă? Aş vrea s-o văd şi eu, dar, dacă vom continua marşul nostru în acelaşi timp, până diseară voi fi şi eu tot atât de infirm ca şi ea.

Justus îşi dădu seama că Marcellus glumeşte, şi zâmbi, apoi frânse o bucată de pâine de secară, îi dădu lui jumătate şi se aşeză în iarbă.

— Miriam este o fată încântătoare, zise el şi începu să mestece cu lăcomie. Cred că acum trebuie să aibă vreo douăzeci şi doi de ani. Acum şapte ani a avut un atac de paralizie. În orice împrejurare o astfel de boală reprezintă o mare nenorocire; pentru Miriam însă a fost o calamitate, deoarece ea era o fată pricepută la tot felul de petreceri şi ea era cea care se ocupa întotdeauna de copiii satului. Acum însă nu mai poate umbla. Dar afară de asta nenorocirea abătută asupra ei i s-a părut atât de grea, încât se simţea cutremurată de revoltă şi toată ziua bocea, aşa că părinţii ei nu ştiau ce ar mai putea face ca s-o liniştească.

— Presupun că pe oamenii aceştia îi cunoşti destul de bine. zise Marcellus, pe care întâmplarea aceasta nu-l interesa din cale-afară.

— Pe vremea aceea nu-i cunoscusem încă, zise Justus, dar foarte curând după aceea întâmplarea lui Miriam s-a răspândit foarte departe. Vreme de trei ani încheiaţi a stat în pat fără să se mişte, cutremurată de nemulţumire şi cu sufletul înveninat de nenorocirea ce se abătuse asupra ei, aşa că nu voia să stea de vorbă cu nimeni care ar fi

încercat s-o îmbuneze. Pe măsură ce trecea timpul, primea tot mai rar pe prietenele ei în camera în care zăcea; sta nemişcată cu durerea ei şi se gândea numai ea ştie la ce, ca orice om bolnav.

— Şi acum a început să cânte? Ce s-a întâmplat cu ea?

— A început să cânte! încuviinţă Justus, apoi după o clipă de gândire adăugă: Amănuntele acestei întâmplări nu le cunosc. Dar nici nu-mi vine să cred că le-ar putea cunoaşte cineva. Miriam refuză să vorbească despre schimbarea prin care a trecut, iar părinţii ei spun că nu ştiu nici ei. Când au venit oamenii şi i-a întrebat, le-au răspuns doar atât: „Întrebaţi pe Miriam".

— Probabil spun adevărul când afirmă că nu ştiu ce s-a întâmplat, zise Marcellus, care începuse să-l asculte cu mai mult interes. Fără îndoială că nu pot să aibă nici un motiv de a refuza să explice cărei împrejurări se datoreşte îmbunătăţirea stării în care se găseşte fiica lor.

Justus dădu de câteva ori din cap fără să zică nimic.

— S-ar putea ca nici Miriam să nu cunoască adevărul, adăugă Marcellus, nădăjduind că povestea acestei fete nu se va termina cu atât. Probabil ea a constatat că nemulţumirea din sufletul ei s-a risipit... dar în acelaşi timp s-ar putea admite că s-a împăcat cu gândul acestei nenorociri. Făcu o pauză pentru a-i da lui Justus ocazia să spună ceva, dar văzând că el nu zice nimic adăugă: Probabil într-o dimineaţă s-a trezit mai liniştită şi şi-a zis: „Cu purtările mele am făcut pe toţi cei dimprejurul meu să se simtă nemulţumiţi. De aici înainte mă voi preface că sunt mulţumită. Voi fi veselă şi voi cânta." în acelaşi timp se poate ca ea să fi luat această hotărâre după ce a constatat că orice altă soluţie s-a dovedit zadarnică.

— Se poate, răspunse Justus îngândurat.

— Totuşi nu pari convins de temeinicia acestei supoziţii? întrebă Marcellus după o lungă tăcere.

— Nu ştiu ce să zic, răspunse Justus şi clătină din cap. Una dintre prietenele ei pe care n-o mai văzuse de doi ani trebuia să se mărite. Părinţii ei au stăruit să meargă şi ea la nuntă, dar Miriam a refuzat; a plâns îndurerată toată ziua.

Dar în aceeaşi seară, când părinţii ei s-au întors de la ospăţ, au constatat că este mulţumită şi c-a început să cânte.

— Asta este ceva nemaiauzit! exclamă Marcellus. Dar cel puţin are glas ca să poată cânta în faţa oamenilor străini?

— Vei putea să constaţi... după ce o vei auzi, răspunse Justus. Iar mâine vei putea să mergi la ea. Naomi, care este mama ei, ţese foarte frumos. Te voi însoţi la ea. S-ar putea să găseşti şi câteva lucruri care să te intereseze. Dacă te simţi destul de odihnit, atunci vom putea să ne urnim din nou.

Îşi ridicară cortul la marginea micului orăşel Cana, apoi cinară repede şi plecară spre centrul oraşului, trecând pe lângă oameni care toţi păreau că se îndreaptă în aceeaşi direcţie. Găsiră vreo cincizeci de inşi care se aşezaseră roată împrejurul izvorului, a cărui apă gâlgâia în zăcătoarea cu pereţii de cărămidă.

— Probabil cei din Cana întrebuinţează această apă pentru băut? întrebă Marcellus după ce se aşezară pe un colţ mai depărtat de pajişte.

— Este apă termală, răspunse Justus. Regiunea este plină de astfel de izvoare, adăugă el şi se aşezară pe iarbă cu picioarele încrucişate sub ei.

— Nu cumva apa aceasta are putere vindecătoare? întrebă Marcellus.

— Lumea aşa spune, dar nu cei din Galileea. Străinii din mari depărtări vin să se scalde în apele acestor izvoare.

— Care va să zică localitatea aceasta este vizitată şi de străini?

— Aici nu vin prea mulţi. Cei mai mulţi străini se duc în Tiberiada, unde este lacul Ghenizaret. Este un oraş mult mai mare şi mai bogat. Pe aici este obiceiul ca numai oamenii bogaţi să se scalde în apele izvoarelor termale.

— Cum se poate aşa ceva? întrebă Marcellus. Oamenii săraci nu cred în puterea vindecătoare a izvoarelor termale?

Justus începu să râdă. Râsul lui adânc şi contagios făcu pe cei din apropierea lor să râdă şi ei, căci între cei prezenţi

se găseau foarte mulţi care cunoşteau pe uriaşul cu glasul blând care era originar dii localitatea învecinată Sepforis. De astă dată Marcellus păru că n descoperit ceva nou şi cu totul necunoscut în atitudinea lui Justin Părea mai vesel decât i se păruse până acum. Nici n-ar fi bănuit această calitate judecând după atitudinea lui gravă şi vorbele chibzuite.

— Oamenii săraci nu suferă de bolile ce pot fi vindecate de apa acestor izvoare, îi explică Justus. Apele acestea sunt întrebuinţate numai de oamenii bogaţi, obişnuiţi cu mâncare bună şi vin din belşug. Galileenii nu suferă de pe urma bolilor provocate de astfel de abuzuri.

Aluzia aceasta a lui păru foarte subtilă, mai ales că nu era îmbibată de nici o nemulţumire. Marcellus aprecie râsul inocent al celor dimprejtirul lor care ascultau despre ce vorbesc şi se simţi destul de bine între ei. Presimţea că se va putea înţelege cu aceşti oameni, care îl vor primi cu mulţumire în mijlocul lor.

— Ideea aceasta, Justus, este cu desăvârşire nouă şi foarte întemeiată, răspunse el. Până acum nu m-am gândit la acest amănunt, dar este cert că băile termale sunt destinate pentru oamenii îmbuibaţi şi iubitori de vinuri alese. Acum, după ce ai pomenit despre afacerea asta, îmi aduc aminte c-am auzit vorbindu-se ceva despre oraşul Tiberiada care este pe ţărmul lacului Ghenizaret.

— Multă lume îi zice Marea Galilei!, încuviinţă Justus, dar între aceştia nu sunt galileeni. Cei din apropierea lor păreau cu ascultă mai cu atenţie şi întinseseră capetele spre ei.

— Lacul este mare? întrebă Marcellus?

— Destul de mare pentru a deveni primejdios pe vreme de furtună. Uneori este răscolit de vânturi grele.

— În apele lui se pescuieşte?

Justus dădu din cap cu indiferenţă, şi un bărbat mai în vârstă aşezat în faţa lor întoarse capul ca şi când ar fi vrut să spună ceva. Marcellus întâlni privirea lui şi ridică din sprâncene pentru a-l îndemna să vorbească.

— Pescuitul este una dintre puţinele plăceri pe care şi-o poate permite şi populaţia săracă, zise străinul. Toată lumea dimprejurul lor începu să râdă.

— Ce fac oamenii, ies la prinsul peştelui? întrebă Marcellus.

— Da, murmură Justus, i-au prins - i-au prins de multă vreme pe toţi, aşa că n-au mai rămas. Cei dimprejurul lor începură din nou să râdă. Marcellus constată atitudinea binevoitoare a acestor oameni faţă de el; aceasta probabil se datora faptului că venise aici împreună cu Justus, pe care toţi îl cunoşteau, dar afară de asta şi faptului că astăzi vorbea destul de bine limba aramaică.

— Totuşi continuă să pescuiască şi astăzi, repetă el cu inocenţă. Un glas subţire ca de copil se auzi de la celălalt capăt al rândului.

— Într-un rând au prins foarte mulţi peşti! strigă tânărul.

— Ssst! se auzi admonestaţia blândă a rudelor din apropierea lui. Privirile tuturor se întoarseră spre izvorul în apropierea căruia aşezaseră o targa pe care o aduseră de dincolo de uliţă. Fata era aşezată în capul oaselor şi cu trupul proptit între perne, în braţele goale şi frumos formate ţinea o harfa mică. Instinctul sculptorului făcu pe Marcellus să tresară. Fata avea un obraz frumos, de formă ovală şi palid, ceea ce dovedea grelele suferinţe prin care trecuse; privirile ochilor mari şi cu gene lungi însă nu erau tulburi. Părul ei despărţit de o cărare pe creştet încadra o frunte impunătoare. Buzele i se modulară într-un zâmbet când privirile i se plimbară pe deasupra oamenilor. Pe urma celor care aduceau targa veneau doi bărbaţi, pe umeri cu două capre de lemn, pe care puteau aşeza targa destul de sus ca să poată fi văzută de toată lumea. O tăcere adâncă se aşternu pe deasupra oamenilor, iar Marcellus, care rămase impresionat de acest spectacol, îşi zise c-ar fi mai bine ca fata să nu înceapă să cânte. Imaginea aceasta i se părea desăvârşită şi ar fi fost păcat să mai adauge ceva, căci probabil i-ar fi tulburat armonia.

Miriam înfiora uşor coardele harfei cu degetele lungi şi albe. Obrazul ei îşi schimbă înfăţişarea. Veselia trecătoare a

trăsăturilor ei dispăru şi deveni un fel de extaz. Părea că a părăsit pe toţi cei dimprejurul ei şi acum pluteşte într-o lume de vis. Ochii luminoşi i se îndreptară în sus şi într-înşii se reflecta viziunea unei lumi depărtate. Apoi din nou atinse uşor coardele harfei.

Glasul ei de contralto era neobişnuit de adânc şi plin de rezonanţe. Primele note, abia perceptibile, începură să crească şi să ia amploare, până când deveniră ca un dangăt de clopot. Marcellus simţi că ceva îl sugrumă şi o emoţie neînţeleasă îi tulbură privirile. Cântecul fetei se ridica în sus, vibrând întocmai ca o bătaie de aripi:

Aşteptat-am cu răbdare pe Domnul... şi plecatu-s-a spre mine ca să asculte suspinarea mea!

împrejurul lui Marcellus toţi stăteau cu capetele plecate şi cu frunţile proptite în palme; ascultătorii păreau că suspină întocmai ca nişte copii care îşi reţin respiraţia pentru a nu tulbura pe cei din apropierea lor. El însuşi se uita la fata care cânta, copleşit de extaz şi cu ochii plini de lacrimi pe care nu şi le putea stăpâni.

Dat-a putere gurii mele să intoneze cântece noi de slavă! continuă Miriam.

Justus întoarse încet ochii spre Marcellus. Obrazul lui era strâmbat de emoţie şi ochii plini de lacrimi. Marcellus se întinse spre el şi punându-i mâna pe braţ dădu din cap în semn de înţelegere. Apoi privirile mulţumite li se întoarseră din nou spre fata care cânta.

Răspunsu-i-am Lui: Facă-se voia Ta, Doamne, stăpâne al meu! Căci scris este în cartea legii despre mine că voi face voia Ta, Doamne! Şi legea ta este închisă în sufletul meu!

Imnul se termină şi mulţimea din apropiere respiră adânc. Oamenii se întorceau unul spre altul şi zâmbeau, incapabili să-şi exprime altfel emoţia. După o scurtă pauză, Miriam începu să cânte din nou. Marcellus încercă să găsească expresiile indicate pentru a caracteriza imnul acestei fete, iar în sufletul său se alternau în mod instinctiv propriile sale emoţii. Ultimele versete se terminară în momentul când lumina soarelui se stinse în zare:

Tu ai dat lumină celor care rătăcesc prin întuneric şi stau în umbra morţii; Tu ai călăuzit drumurile lor spre împăcare şi liniste!

Înserarea cobora repede. Oamenii ridicară targa lui Miriam şi plecară. Cei care o ascultaseră se împrăştiară tăcuţi şi ieşiră în drum. Marcellus rămase mulţumit când constată că Justus nu-l întreabă dacă i-a plăcut felul în care a cântat Miriam şi dacă se simte impresionat de această întâmplare neobişnuită.

Casa lui Ruben şi a lui Naomi, care se găsea la marginea dinspre miazănoapte a orăşelului, era mai încăpătoare decât majoritatea caselor din Cana. Clădirea, cu pereţii spoiţi în alb, era departe de drum în umbra unor sicomori uriaşi, în curtea spaţioasă din faţă erau pomi roditori care tocmai acum înfloriseră; pe ambele părţi ale casei erau grădini cu viţă de vie.

Cu mare greutate Marcellus reuşise să-şi domolească dorinţa de a vizita această casă, unde spera să cunoască pe fata infirmă, cu obrazul în extaz şi cu glasul de aur. Justus păruse nepăsător faţă de cele două case la care se opriseră în drum; dacă nu şi-ar fi dat seama că ar comite o imprudenţă, ar fi cumpărat toate obiectele ce i se ofereau.

— Vino să vorbim mai întâi cu Miriam, zise Justus, deschizând poarta de ostreţe, căci o văd aşezată în foişor.

Trecură în lungul pajiştii îngrijite şi se îndreptară spre foişorul acoperit, unde Miriam sta singură. Era îmbrăcată într-o rochie albă cu mânecile largi şi brodată la gât cu mărgele de coral. Dar nu purta nici o podoabă, decât un lănţişor de argint împrejurul gâtului, de care atârna un peştişor făcut din scoică de sidef. Pe o masă din apropierea ei era o cutioară plină cu suluri de pergament. Sta cu fruntea plecată şi urmărea cu atenţie medalionul de dantelă la care lucra. După ce se mai apropiară, ridică fruntea şi recunoscând pe Justus, îi zâmbi în semn de bun venit.

— O, Barsabas Justus, nu e nevoie să-mi dai nici o explicaţie, zise ea după ce-i prezentă pe Marcellus şi încercă să-i spună că pe el îl interesează ţesăturile făcute în

Galileea. Toată lumea din Cana este informată, adăugă ea şi uitându-se la Marcellus zâmbi. Ne simţim cu toţii impresionaţi de această vizită; nu se întâmplă prea adeseori ca în părţile acestea să vină oameni străini şi să facă cumpărături.

Glasul ei adânc avea o mlădiere pe care Marcellus n-o putea defini decât cel mult că este tot atât de sinceră şi entuziastă ca şi zâmbetul ei. Constatase de multe ori că, atunci când face cunoştinţă cu femei tinere, acestea se simt copleşite de un fel de impetuozitate neaşteptată şi vorbesc cu glasul ascuţit şi ţipător, ca şi când ar fi la mari depărtări. Glasul lui Miriam însă era tot atât de domolit şi de firesc ca şi o apă lină care se mlădiază încet şi fără să facă nici un efort.

— Naomi este acasă? întrebă Justus.

— Este în casă. Vrei să te duci la ea? Cred că ea şi tata te aşteaptă.

Justus plecă, şi Marcellus îşi zise că probabil ar trebui să-l urmeze. Dar înainte de a se decide, Miriam îi indică un scaun.

— Te-am auzit cântând, începu el. A fost tot...Se opri pentru a putea găsi calificativul indicat.

— Cum se face că dumneata vorbeşti limba aramaică? întrebă fata cu glasul blând.

— N-o vorbesc tocmai bine, răspunse Marcellus. Totuşi, continuă el cu mai multă încredere în sine, cred că nici compatrioţii dumitale n-ar fi în stare să definească felul în care cânţi. M-am simţit profund impresionat!

— Sunt mulţumită că mi-ai spus aceste cuvinte. Miriam dădu la o parte perniţa pe care era prins medalionul de dantelă la care lucra şi se uită la el cu ochii inocenţi. M-am întrebat ce-ţi vei putea închipui despre mine. Te-am văzut că erai împreună cu Justus. Până acum n-am cântat niciodată în faţa unui roman. Nu m-aş fi mirat deloc dacă ai fi făcut haz, dar în orice caz m-aş fi simţit îndurerată.

— Cred că în interiorul acestor provincii noi romanii ne bucurăm de o reputaţie destul de proastă, zise Marcellus.

— Sigur că da, răspunse Miriam. Singurii romani pe care-i putem vedea în Cana sunt legionarii, care trec în lungul drumului atât de mândri şi atât de dispreţuitori (îndreptându-şi umerii, încercă să imite mişcările ostaşilor), ca şi când ar vrea să spună... dar se opri: Probabil va fi mai prudent să nu-ţi spun ce cred eu.

— O, ştiu foarte bine ce par că ar vrea să spună, interveni Marcellus şi ţuguindu-şi buzele completă gândul lui Miriam: Iată-ne, am sosit... noi care suntem stăpânii voştri atotputernici!

Râseră amândoi şi Miriam luă din nou lucrul în mână. Urmărind cu atenţie mişcările acului, îl întrebă.

— Spune, mai există mulţi romani ca dumneata?

— Foarte mulţi! Nu am câtuşi de puţin pretenţia că eu aş fi unicul.

— Până acum n-am vorbit niciodată cu un roman. Dar mi-am închipuit că toţi sunt la fel, căci seamănă unul cu altul.

— Da, dar numai când sunt îmbrăcaţi în uniformă. Totuşi sub coifurile şi dincolo de scuturile lor sunt şi ei oameni ca toţi ceilalţi, cărora nu le face nici o plăcere să bătătorească străzile şi drumurile ţărilor străine. Ar fi mult mai fericiţi dacă ar fi la ei acasă, împreună cu familiile lor, şi ar cosi în grădină sau ar scoate caprele la păscut.

— Îmi face plăcere să te aud spunând aceste cuvinte, zise Miriam. Este o senzaţie atât de neplăcută când oamenii nu-ţi sunt simpatici şi e atât de greu să nu-ţi faci gânduri urâte despre romani. Acum îmi voi aduce aminte că foarte mulţi dintre ei ar prefera să fie acasă şi să vadă de grădină şi de caprele pe care le au. Sper că acestora li se va da ocazia să-şi vadă dorinţa împlinită, adăugă ea şi zâmbi cu sfială. Dumneata ai grădină acasă?

— Da... avem şi noi o grădină.

— Dar, fără îndoială, capre nu ai.

— Pentru acestea n-avem loc. Noi trăim în oraş.

— Aveţi cai?

— Da.

— În Galileea caii au nevoie de mai mult loc decât caprele. Nu vrei să-mi povesteşti ceva despre casa dumitale? întrebă fata.

— Cu plăcere! Familia noastră este compusă din părinţii noştri, Lucia şi eu.

— În timpul cât lipseşti de acasă, grădina este îngrijită de părintele dumitale?

—Nu... grădina nu o îngrijeşte el însuşi, răspunse Marcellus după o clipă de ezitare. Când fata ridică privirea spre el şi-l examina printre genele lungi, o întrebă: Aici te distrezi bine?

Fata dădu din cap în semn de încuviinţare.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama că aveţi un grădinar, zise ea. Probabil aveţi şi o servitoare, nu-i aşa?

— Da, admise-Marcellus cu indiferenţă.

— Aceştia sunt sclavi? întrebă Miriam pe un ton ca şi când ar fi căutat anume să nu-l jignească.

— Sunt sclavi, răspunse Marcellus cu sfială, dar te asigur că în casa noastră sunt foarte bine trataţi.

— De asta sunt convinsă, zise ea cu glasul blând. Dumneata n-ai fi în stare să fii crud faţă de cineva. Câţi sclavi aveţi?

— Nu i-am numărat niciodată. Probabil vreo doisprezece. Stai... cred că sunt mai mulţi. Poate vreo douăzeci!

— Trebuie să fie o senzaţie stranie să ştii că eşti stăpânul unor fiinţe omeneşti, declară Miriam. Când nu-i scoateţi la lucru, îi ţineţi închişi?

— Cum să-i ţinem închişi? exclamă Marcellus şi ridică fruntea. Sunt liberi să meargă în toate părţile unde poftesc.

— Serios? se miră fata. Nu se întâmplă niciodată să fugă?

— În orice caz nu se întâmplă prea des, căci n-au unde se duce.

— Ce situaţie penibilă! exclamă Miriam, înlănţuiţi, poate s-ar simţi mai bine. În cazul acesta ar putea să evadeze. Dar, aşa cum sunt, pentru ei întreaga lume aceasta nu este altceva decât o vastă închisoare.

— La asta nu m-am gândit până acum, răspunse Marcellus îngândurat. Dar cred că şi pentru ceilalţi oameni lumea aceasta nu reprezintă altceva decât o închisoare. Există cineva care să fie în întregime liber? În ce constă libertatea pentru oameni?

— Libertatea este adevărul! se grăbi Miriam să-i răspundă. Adevărul reprezintă pentru toţi libertate! Dacă n-ar fi aşa, Marcellus Gallio, ce s-ar mai alege de mine? Ţara mea este supusă de străini. Din pricina infirmităţii mele, libertatea de care mă bucur este extrem de limitată, dar sufletul meu se simte liber.

— Asta înseamnă că eşti o fiinţă cu noroc. Eu aş fi în stare să sacrific orice pentru a mă putea bucura de o libertate care să nu fie dependentă de condiţiile exterioare. Concepţia aceasta este a dumitale? Probabil se datoreşte faptului că ai suferit atât de mult?

— Nu, dimpotrivă! răspunse Miriam şi cJătină categoric din cap. Suferinţele mele m-au determinat să mă simt nenorocită. Eu n-am contribuit cu nimic pentru a obţine această senzaţie de libertate. Ea mi-a fost dăruită.

Marcellus nu zise nimic în timpul cât ea făcu o puază. Probabil îi va explica această senzaţie. Apoi cu totul pe neaşteptate obrazul fetei se lumină şi se întoarse spre el cu o expresie deosebită de cea de adineauri.

— Te rog să mă ierţi din pricină că încerc să mă informeaz despre dumneata, începu ea. Eu stau toată ziua nemişcată şi în apropierea mea nu se întâmplă nimic nou. Este o adevărată plăcere să poţi vorbi cu cineva despre ceea ce se întâmplă în lumea din afară. Vorbeşte-mi despre sora dumitale, Lucia. Este mai tânără decât dumneata?

— Mult mai tânără.

— Mai tânără decât mine?

— Cu şase ani mai tânără, îi răspunse Marcellus şi zâmbi când o văzu că se uită mirată la el.

— Cine ţi-a spus ce vârstă am?

— Justus.

— Cum de s-a întâmplat să-ţi spună?

— Înainte de a ajunge la Cana, mi-a vorbit despre felul dumitale de a cânta. Mi-a spus că nici n-ai bănuit că poţi cânta, până într-o zi... când ai constatat că ai glas şi ai început să cânţi. Spunea că asta s-a întâmplat cu totul pe neaşteptate. Cum îţi explici lucrul acesta... de cumva nu este un secret?

— Este un secret, răspunse ea cu glasul stins.

Cei din casă apărură pe după colţ; în frunte venea Naomi cu braţele încărcate de cămăşi şi de şaluri; după ea venea Ruben şi Justus. Marcellus se ridică în picioare şi fu prezentat. Ruben păru că ezită înainte de a strânge mâna întinsă spre el. Naomi, care probabil se simţea încântată de atitudinea vizitatorului lor, zâmbi mulţumită. Asemănarea dintre mamă şi fiică se putea vedea fără greutate. Naomi avea aceleaşi gropiţe în obraji.

— Pe vremea asta mergeam în fiecare an la Ierusalim ca să petrecem sărbătorile Paştilor, zise ea şi înşiră ţesăturile pe spătarul unui scaun. Dar anul acesta nu vom merge. Tocmai de aceea am atâtea lucruri disponibile.

Marcellus încercă să ia o atitudine de negustor. Ridică în mână o cămaşă de culoare cafenie şi o examina cu interes de cunoscător.

— Aceasta, declară el, este o cămaşă tipic galileeană. Nu are nici o cusătură. Este foarte bine lucrată. Fără îndoială ai multă experienţă în ţeserea acestui fel de veşminte.

Expresia de pe obrazul lui Naomi păru că-l determină să continue fără nici o sfială. Presimţi că nu strică să dea dovadă că este un cunoscător în domeniul ţesăturilor de casă, deoarece în felul acesta va putea să servească şi lui Justus un fel de indicaţie pentru a-l linişti.

— Un ţesător din Atena, pe care-l cunosc, mi-a vorbit despre cămăşile ţesute în felul acesta. El mi se pare este samaritean şi cunoaşte foarte bine ţesăturile din Galileea, continuă el şi se întoarse spre Justus, care se uita la el întrebător, ca şi când s-ar fi străduit să-şi aducă aminte de ceva. Imediat după aceea obrazul i se lumină.

— Acum câteva săptămâni, în atelierul lui Ben Iosif lucra un tânăr grec. L-am auzit spunând c-a lucrat în atelierul

unui ţesător din Atena pe numele de Beniamin, de la care a învăţat limba aramaică. Nu cumva este acelaşi ţesător?

— Ba da, este chiar el! încuviinţă Marcellus, pre făcând u-se mulţumit de această coincidenţă, în Atena este un bărbat pe care-l respectă toată lumea. Este în acelaşi timp cărturar priceput, adăugă el, şi începu să râdă. Lui Beniamin îi face plăcere să vorbească limba aramaică cu orice client despre care bănuieşte că o cunoaşte.

— Cu siguranţă tovărăşia dumitale i-a făcut plăcere, zise Justus. Am constatat că întrebuinţezi foarte multe cuvinte cunoscute în graiul samaritenilor.

— Aşa este! încuviinţă Marcellus şi luând în mână un şal se întoarse din nou spre Naomi. Lâna din care este facut e de bună calitate, zise el. Este recoltată aici în Galileea?

— Chiar de la oile crescute în madbra noastră, răspunse Ruben, cu mândrie.

— Madbra? întrebă Marcellus. Va să zică în deşert? Justus începu să râdă.

— Nu înţelegi, Ruben? întrebă el. Când samaritenii întrebuinţează cuvântul madbra, înţeleg deşertul. Apoi se întoarse spre Marcellus. Când e vorba despre madbra, noi înţelegem păşune. Pentru deşert noi avem expresia bara.

— Mulţumesc, Justus! Asta înseamnă c-am mai învăţat ceva, şi îşi concentra din nou atenţia asupra şalului: Este foarte frumos colorat.

— Cu sucul murelor din ţarina noastră, răspunse Naomi.

— Dacă aş fi ştiut mai de mult că pe acest Beniamin îl cunoşti, ţi-aş fi vorbit şi despre tânărul grec Demetrius, care este un tânăr foarte cumsecade, interveni Justus. Într-una din zile a plecat cu totul pe neaşteptate. Avusese nu ştiu ce neînţelegeri şi era fugar.

Marcellus ridică mirat din sprâncene, dându-i astfel să înţeleagă că acum are altceva de vorbit.

— Aş dori să cumpăr şalul şi cămaşa aceasta, declară el. Să vedem ce mai aveţi aici, spuse şi începu să răscolească printre ţesături în nădejdea că purtarea lui n-a fost prea bruscă în momentul când a refuzat să vorbească despre Demetrius.

Imediat după aceea Justus ieşi în vie şi Rubens se luă după el.

— De ce nu-i arăţi lui Marcellus Gallio brâile acelea frumoase, mamă? întrebă Miriam.

— Îmi dai voie să le văd şi eu? stărui Marcellus.

Naomi plecă şi Marcellus continuă să cerceteze ţesăturile cu exagerat interes.

— Marcellus, începu Miriam pe un ton confidenţial. Ridică ochii şi întâlni privirea ei îndreptată spre el.

— De ce i-ai spus lui Justus minciuni? întrebă ea cu glasul în şoaptă.

— I-am spus minciuni? răspunse Marcellus prefăcându-se mirat.

— Despre grecul acela. Am constatat că nu eşti dispus să vorbeşti despre el. Spune-mi adevărul, cine eşti? Căci nu pari să fii negustor. Despre asta sunt convinsă. Am constatat că nu te interesează ţesăturile mamei mele. Miriam aşteptă să-i răspundă, dar Marcellus încă nu reuşise să se reculeagă: Spune-mi, stărui ea cu glasul blând, ce faci aici în Galileea, de cumva nu este un secret? încercă să înfrunte zâmbetul ei provocator, prefăcându-se nepăsător.

— Este un secret, răspunse el.

CAPITOLUL XIV

Restul zilei Justus se purtă amabil faţă de el, dar părea îngândurat, începuse să se îndoiască de bunele lui intenţii. Ieri, în timpul cât fuseseă în casa lui Ruben, aflase câteva fapte mărunte şi judecându-le în mod separat păreau lipsite de importanţă, dar cântărindu-le Împreună începuseră să i se pară suspecte.

Marcellus, a cărui conversaţie în limba aramaică părea să fie influenţată de dialectul samaritean, admisese fără să ezite că îl cunoaşte pe bătrânul Beniamin, care era şi el din Samaria.

Demetrius, frumosul sclav grec care fusese acum de curând în atelierul lui Beniosef, cunoştea şi el pe bătrânul Beniamin; lucrase chiar în atelierul lui şi limba aramaică pe care o vorbea era plină de expresii samaritene. Fără îndoială între Marcellus şi sclavul acesta fugar trebuia să existe oarecare legătură, deşi romanul acesta afirma că nu-l cunoaşte şi se prefăcuse că nu-l interesează plecarea lui neaşteptată din atelierul lui Beniosef. Era cert că Marcellus este informat despre acest amănunt şi nu doreşte să discute despre el. Toate aceste fapte dovedeau că nu mai poate avea încredere în el.

Ieri după apusul soarelui Justus plecase să se plimbe singur în lungul drumului, dându-i destul de limpede să înţeleagă că nu doreşte să fie însoţit de el. Marcellus se întrebă dacă se cuvine oare să meargă singur la izvor. Dar dorinţa lui nedomolită de a mai auzi o dată pe Miriam cântând îl determină să nu mai ezite.

Întreg oraşul era de faţă şi aşezat roată când sosi şi el, aşa că se opri mai la o parte. Nimeni nu-l băgă în seamă,

deoarece Miriam se apropia cu targa ei şi ochii celor prezenţi erau îndreptaţi spre ea. Se aşează jos şi se simţi înfiorat de aceeaşi emoţie ca şi în seara din ajun. Acum. după ce vorbise cu ea, cântecul lui Miriam i se părea că are o semnificaţie mai profundă. Se simţise atras într-un mod straniu de fata aceasta şi presimţea că prezenţa lui o interesa şi pe ea. Sentimentele lor reciproce nu reprezentau o simplă simpatie trecătoare, în atitudinea lui Miriam nu constatase nimic provocator. Ea nu dorea altceva decât să devină prietena lui; or, asta era un fel de dovadă de apreciere, deoarece îl considera destul de inteligent pentru a putea înţelege rostul cordialităţii ei spontane.

Stând ascuns în umbră şi simţindu-se când liniştit, când emoţionat de vibrarea adâncă şi încrezătoare a glasului ei, începu să-şi dea seama de realitatea credinţei ce o punea în mişcare. Scepticismul lui înnăscut deveni un fel de nostalgie neaşteptată, când o auzi cântând:

Adăposti-mă-voi sub scutul aripilor tale... Mi-am împietrit inima... Trezeşle-te, măreţia mea! Trezeşte-te, harfa mea, ca laudă să-i cânt Lui!

Justus îi spuse fără înconjur că dimineaţa următoare ar vrea să plece devreme spre Sepforis, unde are ceva de lucru.

— Când ne vom întoarce, vom trece din nou prin Cana? întrebă Marcellus.

— Dacă doreşti, vom trece, răspunse Justus, dar aici am văzut pe toţi cei care an ţesături de vânzare.

Prin urmare nu mai era nimic de adăugat. Marcellus nu găsi nici un pretext menit să explice dorinţa lui de a se întoarce la Cana. Nu putea nici să-i spună: „Aş vrea să mai vorbesc o dată între patru ochi cu Miriam". Era obligat să plece şi s-o lase să se întrebe ce o fi urmărind el cu acesta călătorie prin Galileea. Dacă ar fi avut ocazia să mai stea o dată cu ea de vorbă, poate i-ar fi spus întregul adevăr.

După ce Miriam cântă şi ultimul imn, el întârzie în umbră până când oamenii se împrăştiară. Constată că Justus s-a apropiat de membrii familiei lui Ruben şi că pleacă împreună. La nevoie ar putea să treacă înaintea oamenilor

acestora, care înaintau foarte încet, şi astfel să-şi ia rămas bun de la Miriam. Probabil se va bucura că şi-a adus aminte. Dar îşi zise că purtarea aceasta n-ar putea să fie cea mai indicată într-o astfel de împrejurare şi amândoi s-ar simţi sfioşi unul faţă de altul. Fără îndoială Ruben şi Naomi împărtăşeau părerea lui Justus, care probabil le spusese că drumurile acestui roman prin Galileea sunt suspecte. După ce mai întârzie o vreme până când oamenii se depărtară, Marcellus se simţi deprimat şi singur, aşa că se întoarse încet în micul lor cantonament, făcându-şi reproşuri că le-a dat ocazie, fără nici un motiv temeinic, să-l bănuiască. Ar fi fost mult mai bine dacă ar fi spus lui Justus fără nici un ocoliş motivul pentru care doreşte să viziteze Galileea. Fireşte, în cazul acesta Justus ar fi refuzat să-l călăuzească; dar situaţia de acum i se părea insuportabilă. Se simţea profund deprimat şi ar fi fost în stare să facă orice sacrificiu pentru a putea sta astă-seară de vorbă cu Demetrius. Dacă ar fi fost împreună, el ar fi găsit de mult mijlocul datorită căruia ar fi putut câştiga încrederea acestor galileeni.

Era aproape de amiază şi nu schimbaseră nici o vorbă împreună de mai bine de un ceas. Justus, care mergea în fruntea convoiului, se opri ca Marcellus să-l poată ajunge, îi făcu semn spre o casă ce se vedea pe coasta unei coline umbrite.

— Ne vom opri la casa aceea, zise el, deşi se poate ca Amasia şi Debora să fi plecat la Ierusalim. Ei ţes straiţe foarte frumoase, pe care le vând bazarelor în timpul săptămânii Paştilor.

O femeie voinică şrmai în vârstă ieşi din curte şi se apropie de ei după ce intrară pe poartă, apoi se lumină la obraz când îl recunoscu pe Justus. Nu, Amasia nu este acasă. El a plecat la Ierusalim.

— Şi tu, Debora, cum de n-ai plecat? întrebă Justus.

— Fără îndoială ştii, oftă femeia. Eu nu doresc să mai văd oraşul sacru. N-ar fi plecat nici Amasia dacă n-ar fi trebuit să vând straiţele pe care le aveam, întoarse apoi privirea întrebătoare spre Marcellus şi Justus îl prezentă, explicându-i motivul pentru care s-mi oprit la casa ei.

Debora zâmbi şi-i spuse cu părere de rău că nu le-a mai rămas nimic de vânzare. Amasia luase cu el tot ce avea gata. N-a mai rămas nimic altceva decât un covoraş pentru întrebuinţat sub şa, pe care l-am făcut pentru micul Gaspar, adăugă ea. Aş putea să vi-l arăt.

Se îndreptară împreună spre casă şi Debora le arătă un covoraş gros de lână, foarte frumos lucrat şi în culori vii.

— Gaspar va putea să se lipsească de covorul acesta dacă vreţi să-l luaţi, zise femeia şi le făcu semn spre un măgăruş cu părul argintiu care păştea la umbra unui copac.

— Probabil Gaspar acesta este favoritul dumneavoastră, zise Marcellus.

— Gaspar este o pacoste pentru casa noastră. Eu m-am îngreuiat prea mult pentru a-l putea încăleca şi Amasia spune că în convoi nu vredniceşte nici nutreţul pe care-l mănâncă.

— N-aţi vrea să-l vindeţi? întrebă Marcellus.

— Nu v-ar fi de nici un folos, răspunse Debora cu toată sinceritatea.

— Cât mi-aţi cere pe el? stărui el.

— Spune, Justus, cât crezi că face? întrebă femeia.

Justus se apropie de măgăruş şi âpucându-l de coamă, îl determină să ridice capul din iarbă şi-l cercetă în gură.

— De, dacă în realitate valorează ceva, deşi mă îndoiesc de această posibilitate, doar cel mult dacă l-ai da unui copii ca să se joace cu el, atunci ai putea să ceri cel mult doisprezece până la cincisprezece ţechini.

— Nu cumva are obiceiuri proaste? întrebă Marcellus.

— Poate obiceiul de a mânca, răspunse Debora.

— Dar crezi că nu va fugi?

— De asta să n-ai nici o grijă. Pentru el ar fi un efort prea mare ca s-o rupă la fugă. La vorbele acestea începură cu toţii să râdă, afară de Gaspar, care plecă fruntea în pământ.

— Sunt dispus să-ţi ofer cincisprezece.ţechini pentru măgăruş şi pentru covor, zise Marcellus.

Debora îi răspunse că este mulţumită şi adăugă că mai are şi o şa şi un frâu care au fost special făcute pentru Gaspar. I le aduse imediat. Şaua era bine făcută şi frâul

frumos împodobit cu piele roşie, iar pe cureaua de pe frunte avea un clopoţel.

— Primeşti douăzeci şi cinci de ţechini pentru toate? întrebă Marcellus.

Debora ridică şaua şi o puse în spatele măgăruşului peste covoraş, apoi strânse chinga sub pântec şi o încatărămă. Marcellus scoase banii şi, uitându-se la ei, Justus începu să râdă. Marcellus se simţi încântat, văzându-! mai înveselii decât până acum.

Lui Gaspar părea că nu-i face plăcere să se despartă de păşune, d n r nu pai u câtuşi de puţin nemulţumit că va fi obligat să plece de la Debora, care-l însoţi până la poartă.

Târziu în aceeaşi după-amiază sosiră în marginea micii localităţi Septbris care era tipic galileeană. Toată lumea făcea semne şi saluta pe Justus. văzându-l că se apropie grăbit. Curând după aceea ajunseră în piaţa publică, pe care o întâlneau în toate părţile pe unde treceau. Un băieţaş care se juca împreună cu un grup de copii în apropierea fântânii cu ghizdul de cărămizi se repezi spre Justus şi începu să strige mulţumit. Era un băieţaş frumos cu părul negru buclat şi un obraz inteligent, Justus se întoarse spre el şi ridicându-l de subsuori îl strânse în braţe înduioşat. Apoi îi dădu drumul şi întorcându-se spre Marcellus îi spuse cu mândrie:

— Acesta este Iona al meu, strigă el, deşi nu mai era nevoie să-i explice cine este.

Băiatul mai strânse o dată pe bunicul său, apoi îşi desprinse mâinile de pe el. căci văzuse măgăruşul.

— Este al tău? întrebă el.

— Probabil ţi-ar face plăcere să-l încaleci? întrebă Marcellus. Iona se urcă în şa şi Marcellus scurtă curelele scărilor, iar în timpul acesta împrejurul lor se adună un grup de copii care începură să ţipe mulţumiţi. Justus se oprise în apropierea lor, netezându-şi btffba încruntat şi zâmbind.

— Cum îl cheamă? întrebă Iona după ce Marcellus îi dădu frâul în mână. Din pricina emoţiei, glasul băieţaşului devenise ţipător.

— Gaspar, răspunse Marcellus. Dacă vrei, n-ai decât să-l păstrezi. Acum este măgăruşul tău.

— Al meu! ţipă Iona şi se uită neîncrezător la bunicul său.

— Dumnealui, lămuri Justus, este prietenul meu Marcellus Ganîo. Dacă-ţi spune că măgăruşul este al tău, atunci aşa trebuie să fie. Apoi, întorcându-se spre Marcellus în timpul cât copiii se minunau de -lorocul lui Iona, îi spuse: Ceea ce ai făcut acum este o generozitate neaşteptată.

— Snune. bunicule, el face parte dintre noi? întrebă Iona şi întinse arătătorii! spre binefăcătorul său.

Cei doi bâibaţi se uitară repede unul la altul; unul nu ştia ce să răspundă, iar celălalt aştepta cu sfială.

— Trebuie să faci parte dintre noi, declară Iona, căci altfel nu se poate să-ţi împărţi în felul acesta ceea ce ai!

Marcellus se uită din nou la Justus, dar acesta nu răspunse nici de astă dată nimic.

— Eşti om bogat? întrebă Iona cu îndrăzneală.

— La o astfel de întrebare nimeni nu poate răspunde afirmativ, Iona, declară Marcellus râzând, în timpul cât Justus îngână un fel de scuză pentru îndrăzneala nepotului său.

— Trebuie să fii bogat, stărui Iona, de vreme ce împărţi cu alţii ceea ce ai. Ţi-a spus Isus să procedezi în felul acesta? întrebă el şi întinse capul ca să-l poată examina mai de aproape. Ai cunoscut pe Isus, nu-i aşa? Bunicul nu ţi-a spus că Isus mi-a îndreptat piciorul, aşa că acum mă pot folosi de el şi pot umbla şi alerga împreună cu ceilalţi copii?

Copiii dimprejurul lor se liniştiră. Marcellus îşi dădu seama că va fi obligat să dea un răspuns de faţă cu copiii aceştia, dar nu ştia ce să le spună. După o lungă tăcere, îngână:

— Da... bunicul tău mi-a spus, Iona, ce s-a întâmplat cu piciorul tău. Îmi pare bine că eşti vindecat. E foarte bine aşa!

— Ar fi bine să plecăm, interveni Justus cu glasul emoţionat. Casa mea este foarte aproape de aici. Vino! Aş vrea să-ţi prezint pe fiică-mea.

Marcellus nu se lăsă rugat. Apucară în susul drumului şi, pe măsură ce înaintau, numărul celor dimprejurul lor devenea tot mai mare. Ştirea despre sosirea lui Justus se răspândise în sat. Oamenii ieşeau din case şi se uitau la ei miraţi; copii de toate vârstele se apropiau ca să-i însoţească. Un băieţaş mai mic, olog de un picior, se tara în cârje şi obrazul lui luminos cerceta mirat procesiunea. Când îl văzu, Justus ieşi pe marginea drumului şi-l mângâie pe creştet.

La urmă ajunseră în faţa căsuţei modeste. Curtea dimprejurul casei era foarte curată. Pe marginea potecii care ducea până la intrare erau două rânduri de lalele. Rebeca, o matroană cu glasul blând în vârstă de vreo treizeci şi cinci de ani, ieşi în calea lor, mirată de îngrămădeala ce-i împresura. Justus, de cum intră în curte, îi explică ce s-a întâmplat şi în glasul lui tremură o amabilitate neobişnuită când prezentă pe Marcellus.

— N-ar fi trebuit să procedaţi în felul acesta, murmură ea, deşi ochii îi străluceau de mulţumire. Acesta este un dar prea scump pentru un băieţaş de vârsta lui.

— Mă consider pe deplin răsplătit, răspunse Marcellus şi zâmbi. Constat că măgăruşul este apreciat.

— Ia uită-te, mamă! strigă Iona gesticulând cu mâinile. Este al meu!

Rebeca dădu din cap şi zâmbi, iar grupul de copii îşi continuă drumul pe urma eroului nostru.

— Aceasta este o zi de mare mulţumire pentru Iona, zise Rebeca, însoţindu-i în interiorul casei ei modeste.

— Da, aşa este! încuviinţă Justus oftând şi se lăsă pe un scaun. Este o zi de mulţumire pentru el, dar cred că Iona este prea tânăr pentru a putea lua asupra lui o astfel de răspundere.

— Dimpotrivă, eu cred că este destul de mare, replică Marcellus. Trântorul acesta de măgăruş este anume menit

să fie al unui băieţaş. Iona se va împăca destul de bine cu el.

— Cât despre asta, sunt şi eu de aceeaşi părere, răspunse Justus şi, netezindu-şi barba îngândurat, dădu de câteva ori din cap şi murmură mai mult pentru sine: Ar fi să aştepţi prea mult de la un copil. Apoi se lumină pe neaşteptate la obraz şi se adresă fiicei sale: Rebeca, pentru Marcellus Gallio vom ridica un cort în apropierea casei. De mâncat va mânca aici în casă împreună cu noi.

— Sigur că da, tată, se grăbi Rebeca să răspundă şi se întoarse zâmbind spre Marcellus. Nu cumva sunt şi feluri de mâncăruri pe care nu ai voie să le mănânci? întrebă ea. Apoi, văzând că Marcellus se uită la ea fără să înţeleagă, îi explică: Eu nu cunosc obiceiurile romanilor şi mi-am închipuit că şi pe ei religia îi opreşte de la anumite mâncări, cum ne opreşte pe noi religia noastră.

— O, nu! Despre aşa ceva nu poate fi vorba, răspunse Marcellus cu amabilitate. Religia noastră nu incomodează pe nimeni... nici chiar pe mine.

Regretă imediat această declaraţie lipsită de seriozitate, mai ales când văzu efectul pe care-l făcu asupra stăpânei casei.

— Cu vorbele acestea vrei să spui că n-aveţi nici un fel de religie? întrebă Justus cu glasul grav.

— N-avem religie! protestă Marcellus. Zeii noştri se văd în toate colţurile, până şi acolo unde nu te aştepţi.

— Probabil vorbeşti despre idoli! îl corectă Justus.

— Vorbesc despre statui, lămuri Marcellus. Unele dintre acestea sunt foarte bine făcute. Majoritatea lor au fost importate din Grecia. Grecii sunt foarte pricepuţi la sculptură.

— Şi poporul dumitale se închină la aceste statui? întrebă Justus mirat..

— Aşa se pare, şi cred că unii dintre ei cred în aceste zeităţi cu toată convingerea, răspunse Marcellus, care nu se simţea mulţumit de aceste întrebări care i se puneau.

— Bine, dar cred că dumneata nu te închini acestor idoli, stărui Justus.

— Sigur că nu! răspunse Marcellus râzând.

— Prin urmare nu crezi în nici un fel de putere supremă? întrebă Justus, care părea mirat şi speriat.

— Recunosc, Justus, că toate teoriile pe care le-am auzit în legătură cu această problemă pentru mine n-au fost de ajuns de convingătoare. Aş fi foarte mulţumit dacă aş descoperi o religie în care să pot crede cu toată convingerea.

Presimţind că subiectul acestei conversaţii va fi destul de greu, Rebeca se frământă pe scaun şi zâmbi cu sfială.

— Îngăduiţi-mi să plec ca să pregătesc mâncarea, căci presimt că trebuie să fiţi flămânzi.

— Justus, nu am câtuşi de puţin intenţia să te jignesc, continuă Marcellus după ce Rebeca ieşi din odaie. Am constatat că eşti un om religios care crede cu toată convingerea şi a fost o imprudenţă din partea mea să vorbesc cu atâta nepăsare despre un astfel de subiect.

— Nu face nimic, răspunse Justus îngăduitor. Ţi-ai manifestat dorinţa de a crede. Or, asta înseamnă ceva. Nu se spune că în viaţă cei care caută vor găsi? Eşti un bărbat bine intenţionat. Eşti un om cu sufletul bun şi meriţi să ai o religie.

Marcellus nu găsi ce să-i răspundă, aşa că tăcu şi aşteptă continuarea conversaţiei începute. Peste câteva clipe Justus îşi propti palmele mâinilor uriaşe pe genunchi ca să-i dea să înţeleagă că vor continua altă dată, apoi ridicâpdu-se în picioare se apropie de uşă.

— Haide, Marcellus, să ridicăm cortul, zise el cu glasul blând. Se întâmpla pentru prima dată ca să-i spună Marcellus fără să mai adauge şi numele de Gallio.

Puţin după terminarea cinei, la care datorită noilor lui preocupări nu luase parte, Iona apăru în faţa intrării cortului cafeniu al lui Marcellus şi se opri cu mâinile proptite în şolduri şi pe obraz cu o expresie gravă. Se vedea destul de limpede că evenimentele din timpul zilei contribuiseră ca el să devină mai matur decât fusese până acum.

Marcellus, care se aşezase la o măsuţă pliantă ca să scrie, lăsă stilul din mână şi se uită la el mirat, apoi zâmbi,

îşi închipuia, fără nici un temei de altfel, că ştie ce fel de gânduri preocupă acum pe Iona. În primul moment băiatul acesta se simţise copleşit de senzaţia celor întâmplate, glasul îi devenise ţipător şi mişcările maşinale; dar acum, după ce toţi copiii se întorseseră la casele lor şi pe Gaspar îl băgase în grajdul liber împreună cu vaca pe care o aveau şi-i adusese o sarcină de trifoi proaspăt cosit, emoţia prin care trecuse era domolită. Probabil începuse să-şi dea mai limpede seama de situaţia lui de acum în calitate de proprietar şi stăpân al unui măgăruş, fiind singurul copil din Sepforis care putea afirma că are un măgăruş. Nici chiar bunicul său nu avea. În astfel de împrejurări, îşi zise Marcellus, atitudinea lui la vârsta de şapte ani este cât se poate de normală.

— Ia spune, ai avut grijă ca să-l adăpi şi să-i dai de mâncare peste noapte? întrebă el, vorbind ca de la egal la egal.

Iona îşi ţuguie buzele şi dădu din cap.

— Nu vrei să intri şi să te aşezi pe un scaun?

Iona intră şi, după ce se gândi o clipă, se aşeză pe jos şi-şi încrucişa picioarele sub el.

— Cum s-a purtat Gaspar în timpul plimbării? A fost cuminte? Iona dădu de câteva ori din cap şi rămase cu ochii plecaţi în pământ.

Marcellus nu ştia ce să-i mai spună, dar ar fi dorit să înceapă o conversaţie.

— N-a muşcat şi nic"i n-a zvârlit pe nimeni? Sau te pomeneşti că s-a culcat în mijlocul drumului cu şaua pe el şi a început să doarmă.

Iona clătină din cap fără să ridice privirea spre el şi făcându-şi limba ghemotoc începu să şi-o plimbe de la o falcă la alta.

Nu mai vorbise de ani întregi cu copii şi acum îşi dădu seama că nu este atât de uşor să stai de vorbă cu ei cum îşi închipuise el.

— Îmi pare bine că eşti mulţumit, declară el. Mai ai să-mi spui ceva privitor la această chestiune?

Iona ridică obrazul întunecat spre el şi dădu din cap, apoi înghiţi cu greutate.

— Toma mi-a cerut să-l las şi pe el să încalece, îngână el cu glasul stins.

— Ceva mă face să-mi închipui că ai refuzat, zise Marcellus.

Iona dădu din cap cu părere de rău.

— Din pricina asta, dacă aş fi în locul tău, eu nu mi-aş face nici o grijă. Pe Toma îl vei putea lăsa să încalece mâine. Probabil nici el nu şi-a închipuit că-i vei împrumuta măgăruşul chiar din prima zi. Acest Toma ţi-e prieten bun?

— N-ai văzut pe băiatul acela care umblă în cârje?

— Cel pe care bunicul tău l-a mângâiat pe creştet? Iona dădu din cap.

— În cazul acesta totul se va limpezi de la sine, adăugă Marcellus binevoitor. Va avea.destule ocazii ca să încalece, în cazul când întâmplarea aceasta te nemulţumeşte atât de mult, de ce nu dai o fugă până la Toma acasă să-i spui că-i vei da măgăruşul mâine dimineaţă dacă va vrea.

— Mâine el va pleca, răspunse Iona abătut. Va pleca împreună cu maică-sa. Ei nu locuiesc în satul acesta, ci în Capernaum. Au venit ia Sepforis numai din pricină că bunica lui este bolnavă. Ea a şi murit, aşa că se vor întoarce acasă.

— Păcat că s-a întâmplat aşa, încercă Marcellus să-l îmbuneze. Dar tu nu ai nici o vină. Dacă situţia aceasta te nemulţumeşte, ar fi bine să vorbeşti şi cu bunicul tău. Ia spune, Iona, tu ai dormit vreodată sub cort?

Iona clătină din cap şi păru că s-a mai luminat la obraz.

— Mai avem un pat pe care l-am putea întinde. Du-te şi vorbeşte cu bunicul tău despre întâmplarea asta cu Toma şi cere voie mamei tale să dormi aici în cort împreună cu mine.

Iona zâmbi mulţumit şi plecă fără să întârzie.

Ar fi fost imposibil să nu audă conversaţia lor, deoarece Justus sta la fereastra deschisă, nu mai departe de doi paşi de cortul în care se găsea el. Peste câteva clipe auzi vibraţia adâncă a glasului blând al uriaşului şi glasul sfios al

nepotului său. Fiind curios să afle cum se va termina această chestiune, lăsă stilul din mână şi ascultă.

— Când Isus a spus oamenilor să-şi împartă lucrurile pe care le au, el s-a adresat în primul rând bogaţilor, nu-i aşa bunicule?

— Da, el s-a adresat celor care au mai mult decât le trebuie şi ceea ce au pot să împartă şi altora.

— Marcellus este bogat?

— Da... şi mai ales este un om foarte bun.

— Isus i-a spus şi lui să-şi dăruiască lucrurile pe care le are?

Urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Marcellus îşi reţinu respiraţia.

— Eu, Iona, nu ştiu dacă i-a spus sau nu. Dar se poate să-i fi spus. Se făcu din nou tăcere, pe care la urmă o întrerupse băieţaşul.

— Bunicule, care este motivul că Isus n-a vindecat piciorul lui Toma?

— Eu nu ştiu, nepoate. Dar probabil lui Isus nu i-a spus nimeni că Toma este olog de un picior.

— Păcat, se auzi glasul băiatului. Ar fi fost mai bine dacă i-ar fi (ras cineva.

— Da, oftă Justus. În cazul acesta, pentru tine situaţia de acum ar fi fost mult mai uşoară, nu-i aşa?

— Sunt mulţumit că mie Isus mi-a îndreptat piciorul, murmură Iona.

— Da...e foarte bine, răspunse Justus. Faţă de tine Isus a fost foarte bun! Ştiu că şi tu ai fi gata să faci orice pentru Isus dacă ţi s-ar oferi ocazia, nu-i aşa?

— Bunicule, eu nu sunt în stare să fac nimic pentru Isus, protestă Iona. Cum aş putea să fac?

— De, dacă se va întâmpla să afli despre Isus că n-a făcut ceva pentru că nu i-a spus nimenea; ceva ce ar fi fost dispus să facă dacă ar fi fost informat; ceva ce ar face chiar astăzi dacă s-ar întâmpla să mai fie aici...

— Vrei să spui să fac eu ceva în interesul lui Toma? se auzi glasul subţire al lui Iona.

— Nu te-ai gândit că poate ai putea face şi tu ceva pentru Toma? Micul Iona începu să plângă, iar după suspinele intermitente ce se auzeau din interiorul camerei înţelese că Justus şi-a ridicat nepotul pe genunchi. Nu mai auzi apoi nici o vorbă. Peste jumătate de ceas sau chiar mai bine, Iona, cu ochii roşii şi abătut, apăru la intrarea cortului.

— Voi dormi cu bunicul, zise el cu părere de rău, căci m-a poftit şi el.

— Foarte bine, Iona! încuviinţă Marcellus. Bunicul tău nu te-a văzut de vreme îndelungată. Mâine, dacă vei vrea, poţi să vii să te joci aici în cort.

Iona nu se mişcă din faţa intrării şi păru că se gândeşte.

— Nu te superi dacă voi da pe Gaspar? întrebă el, făcând un mare efort.

— Probabil lui Toma? întrebă Marcellus.

Iona dădu din cap fără să ridice fruntea.

— Eşti convins că vrei să i-l dai?

— Nu... eu nu vreau să i-l dau.

— În cazul acesta, Iona, tu eşti un băiat căruia nu-i lipseşte curajul! declară Marcellus.

Probabil vorbele lui de apreciere părură prea impresionante pentru Iona, deoarece plecă imediat. Marcellus îşi descheie curelele sandalelor şi se întinse în aşternut imediat ce se făcu întuneric. Acest Isus, fără îndoială, fusese un bărbat de o forţă morală extraordinară. Acum e mort şi îngropat de mai bine de un an, dar efectul învăţăturilor lui asupra casei lui Justus fusese atât de puternic, încât şi nepotul său, care era un copil, se resimţea de această învăţătură. Făcu o comparaţie care-l determină să rămână îngândurat. I se părea că acest Isus a luat în mână o medalie şi un ciocan cu care a bătut imaginea spiritului său în aurul din Galileea, transformându-l în moneda împărăţiei lui. Omul acesta ar fi trebuit să trăiască. Să i se dea posibilitatea să convertească mai multă lume. Datorită spiritului său, dacă i s-ar fi dat posibilitatea să se desfăşoare în plenitudinea lui, ar fi putut să transforme această lume într-un loc unde oamenii bine intenţionaţi ar fi putut să trăiască mulţumiţi. Dar Isus era mort. Un mic grup

de ţărani săraci din Galileea îşi va mai aduce aminte de el vreme de câţiva ani şi după aceea lumina se va stinge. Ce păcat! Micul Iona va dărui măgăruşul său lui Toma, dar despre fapta aceasta nu va afla nimeni afară de cei din Sepforis. Miriam va continua să cânte imnurile ei înaripate, dar numai pentru micul orăşel Cana. Împărăţia lui Isus Însă aparţine universului întreg! Totuşi moneda Bătută de el n-avea curs decât în sătuleţele din Galileea. Mâine va scrie lui Demetrius despre această chestiune.

Marcellus îşi termină prânzul, stând singur la masă. Rebeca se aşezase în apropiere, dar nu zicea nimic. Făcuse câteva observaţii banale şi ea îi răspunsese destul de amabilă, dar numai în monosilabe: Iona şi bunicul său au prânzit mai devreme, împreună. Nu crede că vor întârzia prea mult.

După ce mancă, Marcellus se întoarse în cort şi continuă scrisoarea pe care o începuse pentru Demetrius; scria greceşte, fără să se gândească la felul în care i-o va expedia. Toţi cei care avuseseră intenţia ca în primăvara aceasta să facă un drum la Ierusalim erau demult plecaţi.

Puţin după aceea Justus apăru ia intrarea cortului. Marcellus îi făcu semn să intre şi uriaşul se aşeză pe un scaun de campanie.

— De, începu Marcellus, întrerupând lunga tăcere dintre ei, mi se pare că micul Iona a săvârşit o faptă generoasă... care i-a sângerat inima, îmi pare rău că i-am pricinuit această nemulţumire.

— Nu-ţi face imputări, Marcellus. Ar putea să iasă bine. Fireşte, băiatul este prea tânăr pentru a-l supune la o încercare atât de grea. Va trebui să mai aşteptăm, pentru a vedea cum se poartă. Ziua aceasta va fi pentru Iona o zi memorabilă dacă va fi în stare să-şi dea seama de importanţa ei, zise Justus cu mândrie, dar se vedea că se simte tulburat.

— Să-şi dea seama de importanţa ei! repetă Marcellus. Eu cred că şi-a dat seama. N-a dat măgăruşul băiatului care este olog? Doar nu-ţi închipui că-i va părea rău de gestul pe care l-a făcut şi că va cere lui Toma să i-l dea înapoi?

— Nu... eu nu mă gândesc la asta! Dar toţi copiii s-au adunat grămadă şi i-au spus lui Iona că este un băiat de treabă. Ar fi trebuit să-i auzi. La urmă Toma a plecat împreună cu maică-sa. Toma încălecase, iar maică-sa mergea alături de el şi plângea de mulţumire. Şi toate femeile care au însoţit-o până în drum au început să vorbească despre Iona şi să spună: „Ce faptă frumoasă şi vrednică. Eşti un băiat generos!" Justus oftă adânc. Eu cred că au procedat greşit. Dar nu puteam să le ocărăsc din pricina asta! Aşa că am plecat.

— Bine, Justus, gândeşte-te că este firesc ca vecinii să laude pe Iona pentru fapta pe care a săvârşit-o. A fost un mare sacrificiu pentru un copil ca el. Nu eşti de părere că merită toată l uda?

— Merită laudă, încuviinţă Justus, dar nu în mod exagerat. Cum spuneai adineauri, fapta aceasta l-a costat un mare sacrificiu. Are dreptul să se împărtăşească de mulţumire sufletească. Ar fi mare păcat dacă în loc de această mulţumire nu i-ar rămâne decât trufia. Nu există deşertăciune mai primejdioasă pentru caracterul unui bărbat decât posibilitatea de a se mândri cu faptele sale. N-are decât să se mândrească cu puterea, cu priceperea, cu vigoarea, cu înfăţişarea şi rezistenţa sa, deoarece acestea sunt slăbiciuni de care suferim cu toţii. Dar când un bărbat este vanitos, datorită faptelor bune pe care le-a săvârşit, aceasta este o mare tragedie. Nepotul meu este foarte tânăr şi lipsit de experienţă. Caracterul lui ar putea fi cu uşurinţă alterat de acesta trufie, chiar înainte de a-şi putea da seama ce s-a întâmpalt cu el.

— Înţeleg ce vrei să spui! declară Marcellus. Sunt de acord cu dumneata. Întâmplarea aceasta va contribui la fermitatea caracterului lui Iona mai mult decât te-ai putea aştepta de la un copil de vârsta lui sau va face dintr-însul un închipuit. Haide, Justus, să plecăm de aici înainte ca vecinii să aibă ocazia să-şi exercite influenţa nefastă asupra lui. Îl vom lua şi pe el cu noi. Ce zici de asta?

Privirile lui Justus se luminară. Dădu din cap de câteva ori în semn de încuviinţare.

— Voi vorbi cu maică-sa, răspunse el. Vom strânge apoi bagajele şi vom pleca fără întârziere.

— Va fi foarte bine. Mi-am zis că poate vei stărui ca Iona să rămână acasă... pentru a te convinge până unde va fi în stare să meargă cu ispăşirea.

— Nu, căci n-ar fi loial să-l expun la această ispăşire, protestă Justus. A procedat foarte bine, prin urmare este timpul ca noi să-i întindem o mână de ajutor, în această împrejurare, prietene, avem şi noi anumite obligaţii.

— Ai dreptate, răspunse Marcellus şi începu să facă sul scrisoarea pe care o terminase. Eu port răspunderea pentru că am băgat pe Iona în această afacere şi mă voi strădui să-l scap înainte ca purtarea lui să aibă şi alte urmări.

Justus nici nu intră bine în casă când Iona apăru la intrarea cortului, pe obraz cu zâmbetul sfios al celui care este obligat să poarte o povară.

— Ei, Iona! strigă Marcellus. Am auzit c-ai ajutat pe Toma să plece la drum. Ai procedat foarte bine; la urma urmei tu n-ai nevoie de măgăruş. Ai cele mai bune picioare ce pot fi găsite în această localitate. Preocupat cu păturirea învelitorilor pe care le băga în străiţele convoiului, continuă să vorbească în felul acesta şi mai mult pentru sine însuşi. Un băiat care înainte de asta a fost infirm şi mai târziu a fost vindecat trebuie să se simtă atât de mulţumit, încât niciodată nu va dori să încalece!

— Da, dar Gaspar a fost un măgăruş foarte frumos! răspunse Iona muşcându-şi buzele. Toată lumea spune că nu înţelege cum de am fost în stare să renunţ la el.

— Nu trebuie să te intereseze ce spune lumea, ripostă Marcellus. Nu admite ca alţii să-ţi tulbure plăcerea faptei pe care ai săvârşit-o. Tu eşti un băiat vrednic şi atât ajunge. Şterge-ţi nasul şi dă-mi o mână de ajutor ca să strâng cureaua aceasta.

Justus sosi tocmai la timp pentru a putea auzi ultimele cuvinte şi încercă să zâmbească.

— Iona, începu el, te vom lua cu noi pentru câteva zile. Maică-ta a început să-ţi împacheteze câteva lucruri de care vei avea nevoie.

— Pe mine? Plec şi eu cu voi? ţipă Iona şi se repezi pe după cort chiuind de mulţumire.

Justus şi Marcellus se uitară unul la altul.

— Fapta pe care am săvârşit-o acum, este destul de brutală, zise Marcellus.

— Rănile primite de la un prieten nu dor prea rău, răspunse Justus. Iona se va reface fără greutate. Acum are din nou la ce să se gândească de vreme ce a auzit că-l vom lua cu noi.

— Ia spune, Justus, încotro ne vom duce acum?

— M-am gândit să mergem mai întâi la Capernaum.

— Drumul acesta cred că va mai putea aştepta. S-ar putea să ne întâlnim cu Toma şi cu Gaspar. Cred că n-avem nevoie ca astăzi să ne mai întâlnim o dată cu ei. Mai bine să ne întoarcem la Cana. O întâlnire cu Miriam lui Iona nu poate decât să-i folosească.

Justus îşi netezi barba, încercând să-şi ascundă un zâmbet.

— Probabil tot aşa îţi va folosi şi dumitale, îndrăzni el să-i răspundă. Dar nu eşti de părere că-ţi risipeşti timpul? În Cana am văzut tot ce se găseşte de vânzare.

Marcellus, care continua să bage lucrurile din cort într-un coş de nuiele, îşi îndreaptă trupul pe neaşteptate şi privi pe Justus drept în luminile ochilor.

— Cred c-am cumpărat toate ţesăturile de care am nevoie, declară el cu îndrăzneală. Ceea ce am aflat despre acest Isus mă face să doresc şi alte informaţii referitoare la el. Nu ştiu dacă vei vrea să-mi faci cunoştinţă cu câţiva oameni care l-au cunoscut... şi care ar fi dispuşi să-mi vorbească despre el.

— Va fi foarte greu, răspunse Justus fără ezite. Oamenii din părţile acestea n-au nici un motiv întemeiat ca să-şi închipuie c-ar putea sta de vorbă cu romani şi să le vorbească fără nici o sfială. Li se va părea neobişnuit ca un bărbat care face parte din neamul dumitale să se intereseze de Isus. Probabil nu ştii că romanii l-au osândit la moarte. De asemenea, nu ştii că legionarii - mai ales cei din Ierusalim - pândesc orice ocazie ce s-ar ivi pentru a le

confirma bănuiala că adepţii lui Isus au început să se organizeze.

— Spune, Justus, nu cumva îţi închipui despre mine c-aş putea să fiu o iscoadă? întrebă Marcellus.

— Nu, eu nu-mi închipui că ai putea fi o iscoadă. Nu ştiu, Marcellus, ce ai putea să fii, dar am toată încrederea că nu ai intenţii rele faţă de noi. Aş fi dispus să-ţi spun şi eu unele amănunte despre Isus.

— Îţi mulţumesc, Justus, zise Marcellus şi scoase din sânul tunicii scrisoarea ce o făcuse pentru Demetrius. Spune-mi, cum aş putea trimite această scrisoare la Ierusalim?

Justus încruntă din sprâncene şi se uită bănuitor la sulul de pergament.

— La Capernaum există un fort roman, murmură el. Fără îndoială comandantul fortului are curieri care pleacă şi se întorc tot la două-trei zile.

Marcellus îi întinse sulul de pergament şi-i făcu semn spre adresă.

— Nu vreau să expediez această scrisoare cu ajutorul celor din fortul Capernaum şi nici al administraţiei procuratorului din Ierusalim, zise Marcellus. Scrisoarea aceasta va trebui trimisă cu un om de încredere, care s-o predea grecului Stefanos din dugheana lui Ben Iosif.

— Prin urmare cunoşti pe sclavul Demetrius, se dumiri Justus. Tot aşa mi-am închipuit şi eu.

— Da... este sclavul meu.

— M-am gândit şi la asta.

— Serios! Ei bine, ia să-mi spui la ce te-ai mai gândit? Cred că va fi mai bine să limpezim situaţia de vreme ce am ajuns aici.

— M-am întrebat care ar putea fi scopul ce-l urmăreşti cu această călătorie în Galileea, declară Justus şi păru că se mai înseninează puţin.

— În sfârşit, acum ştii, nu-i aşa?

— Nu sunt tocmai sigur c-aş şti, zise Justus şi puse mâna pe braţul lui Marcellus: Spune-mi doar atât: Ai văzut vreodata pe Isus, l-ai auzit vorbind?

— Da, l-am auzit, dar n-am putut înţelege ce spune. Pe vremea aceea nu cunoşteam limba în care vorbea.

— Ai învăţat limba aramaică pentru a putea culege informaţii despre el?

— Da, alte motive n-aş fi avut s-o învăţ.

— Îngăduie să-ţi mai pun o întrebare, zise Justus cu glasul în şoaptă: Faci parte dintre noi?

— Iată motivul pentru care am venit în această provincie. Vreau să-mi dau seama de realitate. Eşti dispus să-mi stai într-ajutor?

— În măsura puterilor mele, încuviinţă Justus, şi în măsura capacităţii dumitale de înţelegere.

Marcellus rămase mirat.

— Vrei să afirmi că în învăţătura aceasta sunt şi anumite mistere pe care eu nu sunt destul de inteligent pentru a le putea înţelege? întrebă el nerăbdător.

— Eşti destul de inteligent, ripostă Justus. Dar pentru a putea înţelege pe Isus nu este nevoie exclusiv de inteligenţă. Ceea ce-ţi voi spune eu despre el va trebui să accepţi cu inima şi să ai credinţă.

— De mine credinţa se apropie numai cu mare greutate, răspunse Marcellus încruntat. Eu nu sunt superstiţios din fire.

— Cu atât mai bine, răspunse Justus. Cu cât vei fi obligat să plăteşti un preţ mai mare, vei aprecia cu atât mai mult ceea ce ai obţinut. Apoi se ridică în picioare şi scoţându-şi tunica începu să smulgă grăbit ţăruşii cortului. Despre asta vom vorbi mai tîrziu, adăugă el. Este tocmai timpul să plecăm la drum dacă vrem să ajungem la Cana până la apusul soarelui. Apoi cu totul pe neaşteptate păru că i-a trecut ceva prin minte, căci îşi îndreptă trupul. Aşa va fi mult mai bine, zise el. Vom pleca la Nazaret! Este mult mai aproape decât Cana. În orăşelul acesta s-a născut Isus. Maică-sa mai trăieşte şi astăzi acolo. Când va afla că dumneata, care eşti roman, ai văzut pe fiul ei şi te-ai interesat atât de mult încât vrei să afli şi alte informaţii despre el, îţi va spune tot ce doreşti!

— Nu, te rog! Nu vreau să mă întâlnesc cu ea! protestă el. Apoi, văzând mirarea zugrăvită pe obrazul lui Justus, adăugă: Presimt că ea nu va fi dispusă să vorbească despre fiul ei cu un roman.

Primele trei mile Iona le făcu alergând când în fruntea, când înapoia micii caravane, întocmai ca un căţeluş care se zbenguieşte: arunca cu pietricele spre vitele care păşeau şi intra în holdele de pe marginea drumului. Dar, după ce soarele se urcă sus pe cer, entuziasmul lui se mai domoli. Acum se mulţumea să meargă alături de bunicul său cu paşi întinşi şi simţindu-se mai bărbat decât era în realitate. După ce mai făcu o bucată de drum, luă pe bunicul său de mână şi-l determină să umble mai încet, deoarece începuseră să-l doară picioarele. Preocupat de subiectul conversaţiei lor importante. Justus nu-şi dăduse seama de oboseala nepotului său; dar, când îl văzu că se împiedică şi e gata să cadă, se opriră la umbră şi descărcară poverile măgăruşilor, apoi le împărţiră în aşa fel ca cel mai mic să fie liber pentru a putea luă un călăreţ. Iona nu protestă când văzu că-l ridică în şa.

— Ar fi fost bine să fi păstrat şaua aceea frumoasă, oftă el.

— Nu, n-ar fi fost bine, zise Marcellus. Când dăruieşti ceva, e mai bine să-ţi iei gândul de la ce ai dăruit şi să nu-ţi pară rău.

— Băiete, prietenul nostru are dreptate, încuviinţă Justus. Măgăruşul acesta te va putea duce şi fără şa frumoasă. Să plecăm la drum şi, când soarele va dogorî deasupra capetelor noastre, ne vom opri ca să mâncăm ceva.

— Mie mi-e foame chiar acum! declară Iona

— Şi mie mi-e foame, interveni Marcellus, şi în timpul cât strânse chinga se adresă lui Justus cu glasul în şoaptă: Nu uita că el este copil şi nu trebuie să fii sever.

— Cred că ai fi fost încântat de învăţăturile lui Isus, declară Justus amabil. Ai o inimă bună, Marcellus. De câte ori l-am auzit vorbind despre bunătatea omenească! Pentru el nu putea să existe nimic mai meschin decât bunătatea

subliniată de meschinărie. Cea mai ticăloasă faptă pe care ar putea-o săvârşi un bărbat faţă de sine însuşi sau faţă de aproapele lui este un dar pe care-l face cu părere de rău. Este foarte greu pentru un bărbat cu sufletul neprihănit să dăruiască ceva ce n-ar trebui dăruit, ci aruncat. Cred, prietene, că această parte din învăţătura lui Isus nu-ţi va veni prea greu s-o accepţi!

— Probabil ai o părere prea bună despre mine, Justus, protestă Marcellus. Eu în toată viaţa mea n-am dăruit nimic ce ar fi putut să mă facă mai sărac decât am fost înainte de aceea. Nu am dăruit nimic din ceea ce mi-am dorit sau ce am preferat să păstrez. Cred că Isus a renunţat la tot ce a avut.

— Tot ce a avut! încuviinţă Justus. Nu mai avea nimic, decât hainele de pe el. Spunea că, dacă un bărbat are două haine, pe una se cade s-o dăruiască altuia, în ultimul an cât a fost împreună cu noi, a avut o cămaşă bună. Probabil ar fi dat-o şi pe aceasta altuia dacă această cămaşă nu i-ar fi fost dată şi lui în împrejurări cu totul neobişnuite.

— N-ai vrea să-mi divulgi şi mie ce s-a întâmplat? întrebă Marcellus.

— În Nazaret trăia o femeie nenorocită despre care umbla vorba că este vrăjitoare. Era mică de statură şi urâtă la vedere; umbla întotdeauna singură, n-avea prieteni şi era veşnic nemulţumită, într-o zi, de Sabat, vecinii au auzit pocnind spata războiului la ea în casă şi s-au dus să-i spună că în felul acesta încalcă legea. Dar Tamar n-a vrut să asculte de ei şi oamenii s-au dus şi au pârât-o la cărturari, care au venit în dimineaţa Sabatului următor şi, găsind-o că ţese, i-au stricat războiul, care era singurul ei mijloc de existenţă. Probabil restul întâmplării ţi-l poţi închipui cu uşurinţă, conchise Justus.

— Tamar a avut noroc cu Isus, care era un teslar priceput, zise Marcellus. Dar ce au zis autorităţile templului când au constatat că el vine în ajutorul lui Tamar? Nu l-au învinuit şi pe el că se asociază cu cei care calcă Sabatul?

— Dimpotrivă, l-au învinuit. Asta s-a întâmplat pe vremea când rabinii încercau să găsească motive de

acuzare împotriva lui. Oamenii au stăruit de multe ori să vorbească în sinagogile satelor, şi faptul acesta nu putea să fie pe placul rabinilor, care chemau mereu poporul să aducă jertfe. Isus a vorbit despre prietenia şi ospitalitatea faţă de oameni străini şi despre săracii care trebuie ajutaţi.

— Rabinii nu erau adepţi ai prieteniei şi ai milei? întrebă Marcellus.

— Ba da, erau. Şi considerau ca ceva de la sine înţeles ca în această privinţă toată lumea să Fie de acord.

— Cel puţin în teorie dacă nu altfel, zise Marcellus.

— Da, exact! Numai în teorie! Dar în privinţa adunării fondurilor pentru susţinerea sinagogilor erau de acord şi în practică. Vorbeau mereu numai despre bani, aşa că nu le mai rămânea timp pentru a putea vorbi şi despre lucruri din domeniul spiritual.

— Haide, continuă şi spune-mi ce s-a întâmplat cu Tamar, îl întrerupse Marcellus. Isus i-a reparat războiul şi în semn de recunoştiinţă ea i-a ţesut o cămaşă.

— Tocmai! Pe aceasta a purta-o până la moarte.

— Ai fost de faţă... când a murit? întrebă Marcellus.

— N-am fost... pe vremea aceea eu eram la închisoare, răspunse Justus, care părea că nu este dispus să vorbească despre această chestiune.

Dar, la stăruinţele lui Marcellus, îi povesti pe scurt ce s-a întâmplat. Câteva zile înainte de a fi judecat pentru trădare şi tulburarea liniştii publice, Isus alungase samsarii şi cămătarii din templu. Câţiva dintre prietenii săi au fost arestaţi şi băgaţi la închisoare, fiind acuzaţi c-au adunat de pe jos câţiva bani ce fuseseră risipiţi. Acuzarea a fost nedreaptă, stărui Justus, dar cu toate acestea am fost ţinuţi în închisoare vreme de două săptămâni.

— Când ne-au eliberat din închisoare, adăugă el abătut, totul se terminase. Cămaşa, după cât am auzit, a fost jucată la zaruri de legionarii romani care au luat-o cu ei. Ne-am întrebat de multe ori: ce s-o fi ales de cămaşa aceasta? Pentru ei nu avea nici o valoare.

Se făcuse amiază şi poposiră în mijlocul unui crâng, unde era şi un izvor şi un partal de iarbă pentru păscut.

Măgăruşii fură descărcaţi de poveri şi le puseră piedicile. Desfăcură merindele: un burduf de vin, un coş de pâine, o legăturică de peşte afumat, un urcior plin cu sirop de orz şi un coşuleţ de smochine pârguite. Pentru Iona întinseră o pătură pe iarbă şi, după ce se satură, băiatul ostenit de drum adormi numaidecât. Justus şi Marcellus se întinseră în iarbă şi continuară să vorbească cu glasurile domolite.

— S-a întâmplat ca uneori oamenii neprevăzători să se înşele asupra atitudinii lui faţă de afaceri, spunea Justus. Cei care erau împotriva lui răspândiseră zvonul că el este împotriva neguţătorilor şi că nu respectă înţelegerile negustoreşti, obişnuite între oameni.

— La asta m-am gândit şi eu, declară Marcellus. S-a vorbit foarte mult despre stăruinţele lui de a determina oamenii să renunţe la ceea ce au. Mi-am zis că aceasta este o cerere exagerată, în cazul când cineva începe să împartă străinilor tot ce are, cum va putea să mai îngrijească de familia lui?

— Îngăduie să-ţi dau o pildă, într-una din zile subiectul acesta a fost discutat în faţa lui Isus şi el l-a explicat spunându-le o parabolă. El avea obiceiul să vorbească mai întotdeauna numai în pilde: Un bărbat care avea o vie trebuia să culeagă strugurii deoarece aceştia erau copţi. Ieşind în piaţă, a întâlnit un pâlc de oameni care-şi pierdeau vremea şi i-a întrebat dacă nu cumva au nevoie de lucru. Oamenii i-au răspuns că sunt gata să lucreze până seara în schimbul unui dinar.

— Asta este o simbrie destul de mare, zise Marcellus.

— Aşa este! Dar strugurii trebuiau culeşi imediat, aşa că omul nu putea să stea cu ei la tocmeală. Prin urmare s-a învoit. Pe la amiază şi-a dat seama că va avea nevoie de mai mulţi lucrători. A coborât din nou în piaţă şi a întrebat pe cei care aşteptau acolo cât îi cer ca să lucreze în vie până după apusul soarelui. Lucrătorii i-au răspuns că lasă la aprecierea lui cât să le dea. În sfârşit, pe înserate, când s-au întors lucrătorii din vie, a plătit celor care-i ceruseră un dinar, atât cât se învoiseră. După ei au venit cei care

lucraseră numai în timpul după-amiezii şi-i spuseseră că le va plăti atât cât va crede el de cuviinţă.

— Prin urmare ce a făcut? întrebă Marcellus nerăbdător.

— A dat fiecăruia dintre ei câte un dinar. A dat câte un dinar până şi celor care nu lucraseră mai mult de un ceas.

— Probabil din pricina aceasta între lucrători s-a iscat o neînţelegere.

— Aşa s-a şi întâmplat. Cei care lucraseră toată ziua au început să protesteze revoltaţi. Dar stăpânul viei le-a răspuns: V-am plătit atât cât mi-aţi cerut. Aşa ne-a fost înţelegerea! Oamenii aceştia n-au cerut nimic, ci au avut încredere în bunăvoinţa mea.

— Admirabil! exclamă Marcellus. Când cineva se târguieşte cu tine şi cu mare greutate ajungi cu el la o înţelegere, nu are nici un drept la bunăvoinţa ta şi nici nu eşti obligat să te porţi generos faţă de el. Dar dacă se întâmplă ca cineva să lase la aprecierea ta ceea ce se cuvine să-i plăteşti s-ar putea să te coste întotdeauna mai mult decât face.

— Tocmai! încuviinţă Justus. Când ai de-a face cu cineva care se târguieşte şi încearcă să profite de situaţia în care te găseşti, ai dreptul să-i plăteşti cu cântăreală dreaptă. Dar dacă se întâmplă să lase la aprecierea ta cât va trebui să-i dai, aceluia va trebui să-i cântăreşti cu prisosinţă.

— Eu, Justus, sunt de părere că, dacă oamenii s-ar înţelege unul cu altul în felul acesta, pieţele n-ar fi atât de pline de larmă, nu-i aşa?

— Şi toată lumea ar fi mai mulţumită, adăugă Justus. N-ar mai fi nevoie să plăteşti biruri pentru întreţinerea poliţiei care să păzească ordinea. Şi după ce procedeul acesta ar fi adoptat de toată lumea nu ar mai fi nevoie nici de armată. Astfel populaţia ar scăpa de o mare povară care o apasă. După ce s-ar obişnui cu felul acesta de viaţă mai îmbelşugată, ar fi foarte puţin probabil ca oamenii să revină la vechile obiceiuri.

O vreme nu mai zise nici unul nimic, ci rămăseseră amândoi îngânduraţi.

— Evident, procedeul acesta pare foarte puţin practic, deoarece experienţa aceasta ar face-o foarte puţini şi ar fi dăunătoare pentru ei. Marea majoritate îşi va bate joc de ei şi-i va exploata, considerându-i laşi şi incapabili de a-şi apăra drepturile pe care le au.

— Este adevărat! încuviinţă Justus. Ar fi jefuiţi de tot ce au, dar ideea aceasta măreaţă nu le-o va putea lua nimeni. Să nu uiţi, Marcellus, că ideile sunt ca şi sămânţa. Nu reprezintă nimic dacă vrei să te răsplătească imediat. Dar dacă o vei semăna şi o vei uda...

— Este acelaşi lucru ca şi când cu totul pe neaşteptate ar apărea un binefăcător al omenirii şi ar aduce o mână de seminţe necunoscute, pe care, dacă oamenii le vor cultiva, se vor bucura de mulţumire şi de belşug.

— Aşa este, încuviinţă Justus. Dar cu mâna aceasta de grăunţe nu vor putea ajunge prea departe decât dacă le vor semăna şi treiera de mai multe ori la rând. Isus a vorbit şi despre asta. O parte dintre aceste seminţe nu vor răsări niciodată, altele vor cădea între mărăcini şi vor fi năpădite de pălămidă. Unele vor cădea pe pământ sterp şi păsările cerului vor veni şi le vor mânca. Numai foarte puţine vor rodi.

— Spune, Justus, crezi cu adevărat că o astfel de teorie se va putea afirma şi va putea rodi în mijlocul acestei lumi pline de păcate? întrebă Marcellus pe un ton cât se poate de serios.

— Da... cred! Cred pentru că şi el a crezut! răspunse Justus. Spunea că va avea acelaşi efect ca şi dospeala din pâine; va creşte încet, pe nesimţite, dar imediat ce va începe să crească nimic nu o va mai putea opri. Nimeni nu va fi în stare nici s-o oprească, nici s-o ţină sub obroc şi nici s-o înlăture.

— Dar cum se poate ca teoria aceasta să se manifeste tocmai aici... În Galileea, care este atât de săracă şi atât de departe de centrele mai populate ale aşezărilor omeneşti? se miră Marcellus.

— De, răspunse Justus, undeva tot trebuia să se manifeste! După câteva clipe de gândire se întoarse spre

Marcellus şi zâmbi cu sfială: Crezi că această sămânţă ar fi putut printre rădăcini şi ar fi putut să crească mai cu uşurinţă dacă ar fi căzut pe străzile Romei?

— Probabil întrebarea aceasta nu mai are nevoie de un răspuns, zise Marcellus.

Justus se întinse spre nepotul său şi-l mângâie pe obrazul oacheş.

— Acum să plecăm la drum... ca să ajungem la Cana, zise el şi se ridică în picioare.

Peste câteva minute plecară din nou. Justus mergea în fruntea convoiului şi continuă să-şi înşire amintirile.

— Am făcut de atâtea ori drumul acesta împreună. Isus ţinea la Cana mai mult decât la orice oraş din Galileea.

— Mai mult decât la Nazaret? întrebă Marcellus.

— În Nazaret el n-a fost apreciat niciodată aşa cum merita, răspunse Justus. Ştii foarte bine cum se întâmplă. Nimeni nu poate fi profet în ţara lui. Nazarinenii spuneau despre el: „Cum se poate ca omul acesta să fie un înţelept? Nu-l cunoaştem noi destul de bine cine este?"

— Se vede că nu aveau prea mult respect faţă de propria lor valoare, ripostă Marcellus şi începu să râdă.

— Este cât se poate de firesc, adăugă Justus. A crescut alături de ei. Dar nu le-a reproşat niciodată că nu urmează învăţăturile lui, cum le urmau cei din Cana şi Capernaum. S-a întâmplat ca la Cana să-şi dovedească pentru prima dată puterea neobişnuită, despre care vei auzi vorbindu-se. Presupun că nu te-a informat nimeni despre ceea ce s-a întâmplat acolo cu ocazia unei nunţi?

— N-am auzit nimic, răspunse Marcellus. Ce s-a întâmplat?

Fu o poveste mai lungă, şi după amănuntele asupra cărora stăruia Justus înţelesese că aici ar putea să fie vorba despre ceva important. Anna, fiica lui Harif şi a Rafilei, trebuia să se căsătorească. Harif era de meserie olar, om vrednic şi sârguincios, dar nu se putea spune despre el c-ar fi bogat, astfel că cheltuielile cu ospăţul Annei reprezentau pentru el o sumă destul de mare. Cu toate acestea, Harif îşi dăduse toată silinţa ca fiică-sa să aibă o nuntă aşa cum se

cuvine. Anna avea o mulţime de prieteni, iar Rafila şi Harif tot atâtea rude. Prin urmare au poftit pe toţi aceştia şi toţi au venit să se ospăteze.

— Tu ai fost de faţă, Justus?

— Nu... Asta s-a întâmplat înainte de a cunoaşte pe Isus. Ştirea despre ceea ce s-a întâmplat în ziua aceea s-a răspândit repede şi foarte departe. Nu mă sfiesc să-ţi spun că în ziua când am auzit nu mi-a venit nici mie să cred c-ar putea să fie adevărat.

— Te rog, continuă! îl îndemnă Marcellus.

— Isus a sosit printre cei din urmă. Ritualul căsătoriei fusese îndeplinit şi majoritatea nuntaşilor erau demult la masă. Bietul Harif se zbuciuma din pricină că n-avea vin de ajuns pentru atâţia oameni. Cineva a pomenit lui Isus despre nemulţumirea lui.

Justu făcu o jumătate stadiu de drum fără să mai zică nimic.

— Poate e prea devreme ca să-ţi spun întâmplarea aceasta, murmură el. Nu vei putea crede vorbele mele. Nici eu n-am putut crede la început. Isus s-a ridicat de la masă şi a intrat într-o odăiţă de alături. Pe fereastra acesteia a văzut în curtea din dos a lui Harif câteva vase de pământ şi a poruncit slugilor să le umple cu apă şi pe urmă să le ducă nuntaşilor. Puţin după aceea a intrat şi el în odaia unde erau nuntaşii şi s-a aşezat din nou la masă. Când slujitorii au turnat oamenilor în ulcele ca să bea, apa se prefăcuse în vin.

— Nu, Justus, aşa ceva nu se poate! protestă Marcellus. Povestea aceasta nu serveşte cu nimic viaţa şi întâmplările prin care a trecut Isus.

— Am prevăzut, prietene, că nu eşti încă pregătit pentru a putea crede ceea ce-ţi voi spune! zise Justus cu părere de rău.

— Eu sunt de părere că pentru vinul acesta s-ar putea găsi o explicaţie mult mai apropiată de adevăr, interveni Marcellus. Hai să zicem că Isus apare între nuntaşi; este o personalitate strălucitoare şi toată lumea îl admiră. Astfel până şi apa pe care o beau de faţă cu el li se părea că are

gust de vin. În felul acesta s-ar putea explica povestea răspândită în legătură cu ceea ce s-a întâmplat la nuntă.

— Bine, Marcellus, să fie aşa cum spui, consimţi Justus. Nu mă supăr din pricină că n-ai crezut vorbele mele. În înţelepciunea şi bunătatea lui Isus vei putea crede chiar fără să crezi în temeinicia acestei întâmplări.

Îşi urmară drumul pe coasta colinei până când ajunseră în culme, fără să mai continue conversaţia întreruptă. Justus se opri şi făcându-şi mâinile punte peste ochi se uită în lungul potecii care şerpuia până departe; gestul acesta al lui era obişnuit, dar Marcellus nu şi-l putea explica. Uneori îşi zicea că probabil Justus are o întâlnire cu cineva în părţile acestea. Astăzi îl va întreba ce urmăreşte; dar la urmă îşi zise că va fi mai bine să renunţe, până când Justus se va decide să-i spună de bunăvoie.

În timpul cât se opriră pe culmea colinei ca să aştepte convoiul cu poverile şi să apuce înaintea lor, Marcellus întrerupse tăcerea:

— Justus, mi se pare că despre Miriam mi-ai spus că într-o zi când părinţii ei erau plecaţi de acasă la o nuntă, unde fusese poftită şi ea, dar refuzase să se ducă, şi în ziua aceea şi-a dat seama că poate cânta.

— Da, încuviinţă Justus. Aceasta a fost nunta Annei.

— La această nuntă Isus a sosit foarte târziu, completă Marcellus.

— Da! răspunse Justus şi se uitară unul la altul cu înţeles.

— Oare ce I-o fi obligat să întârzie? se întrebă Marcellus.

— Mi-am pus şi eu această întrebare, adăugă Justus cu glasul liniştit.

— Crezi că el a poruncit lui Miriam să nu spună nimănui ce s-a întâmplat în după-amiaza aceea?

— Se poate să fie aşa.

— Spune, Justus, ai auzit vreodată vorbindu-se despre Isus că el ar fi atribuit cuiva un dar neaşteptat... şi pe urmă să-i fi poruncit să nu pomenească nimănui despre ceea ce s-a întâmplat?

— Da! răspunse Justus. Despre astfel de întâmplări au rămas o mulţime de dovezi.

— Cum îţi explici faptul acesta? întrebă Marcellus care ar fi vrut să afle părerea lui.

— Isus era încredinţat că orice faptă neobişnuită expusă în faţa publicului devine jignitoare. Dacă ar fi fost posibil, Isus ar fi preferat ca toate faptele lui să se desfăşoare în secret, într-un rând, când o mai e mulţime se adunase împrejurul lui pe coasta unei coline ca să-l audă vorbind, le-a spus: „Când faceţi fapte bune, păstraţi-le în taină şi nu vânturaţi ştirea despre fapta voastră ca lumea să afle şi să vă laude: Când miluiţi pe cineva, feriţi-vă ca să nu ştie stânga ce a săvârşit dreapta voastră. Nimeni să nu afle decât Tatăl vostru cel din ceruri, căci numai el vă va răsplăti".

— Ce a vrut să spună, când a afirmat că tatăl îi va răsplăti... dacă nu va afla nimeni despre milostenia lor? Să luăm, de pildă, cazul lui Iona; dacă n-ar fi aflat nimeni că el şi-a dăruit măgăruşul copilului aceluia olog. crezi că el ar fi putut să fie răsplătit în taină?

— Sigur că da! răspunse Justus. Dacă nimeni n-ar fi aflat despre darul acesta, inima lui Iona ar fi fost plină de mulţumire. N-ai fi avut ocazia nici să-i auzi spunând că ar fi fost mai bine să păstreze şaua aceea a Fui Gaspar.

— Bine. dar nepotul tău nu putea săvârşi această faptă fără ca cineva să afle despre ea, protestă Marcellus.

— Este adevărat, încuviinţă Justus. Dar asta n-a fost greşeala lui Iona. ci nenorocirea lui.

— Este de părere că radiaţia aceea neobişnuită care tremură împrejurul lui Miriam se datoreşte faptului că ea a păstrat taina ce i-a fost încredinţată? în cazul ei, ea este cea care a beneficiat de darul pe care l-a primit de la altcineva care i i-a făcut.

— Ştiu! încuviinţă Justus. În cazul când cel care beneficiază nu spune nimănui, înseamnă că cel care a făcut darul este răsplătit în inima lui. În felul acesta cel care a primit darul îl ajută ca să fie răsplătit.

— Dar astăzi, după ce Isus a murit, continuă Marcellus şi se întoarse spre el, Miriam este liberă să divulge secretul păstrat până acum, nu-i aşa?

Justus îşi netezi barba îngândurat.

— S-ar putea să nu fie liberă, murmură el. Dacă ar fi l-ar divulga.

SFÂRŞITUL
VOLUMULUI I